

Dž. F. Kuperis

MEDŽIOTOJAS

Dž. F. Kuperis

MEDŽIOTOJAS

ROMANAS

KAUNAS ŠVIESA 1986

84.7 JAV
Ku 226

Spausdinama pagal leidinį:
F. Kuperis. Medžiotojas
V., Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1957

Iš anglų kalbos vertė T. Bražienė

K $\frac{4703000000-129}{M853(10)-86}$ Prot. Nr. 5—86

I SKYRIUS

Įvykiai žmogaus vaizduotę veikia taip pat, kaip ir laikas. Daug keliavusiam ir daug mačiusiam žmogui atrodo, kad pasaulyje jis gyvena labai seniai; juo tautos istorijoje daugiau didelių įvykių, juo greičiau ji įgauna senovės atspalvį. Kitaip sunku paaiškinti tą didžią šlovę, kurią jau spėjo įsigyti Amerikos metraščiai. Kai mes mintimis grįžtame į pirmąsias kolonijinės istorijos dienas, tas laikotarpis atrodo tolimas ir tamsus. Tūkstančiai pasikeitimų nacijos gimimą nustumia į tokią tolimą epochą, kad ji lyg ir išnyksta laiko rūkuose, o tuo tarpu keturių vidutinių žmogaus amžių pakaktų iš lūpų į lūpas padavimais perduoti viską, ką civilizuotas žmogus yra pasiekęs Amerikos respublikoje. Istoriškai yra visiškai patvirtinta, kad prieš šimtą metų tokios gyvenvietės ant rytinių Hudzono[1] krantų, kaip Kleverakas, Kinderhukas ir net Pokipsis[2], nebuvo apsaugotos nuo indėnų užpuolimų. Ir ant tos pačios upės krantų, per muškietos šūvį nuo Olbanio[3] laivų statyklų, dar iki šiol tebestovi jaunesniosios Van Renselerių[4] šakos rezidencija su šaudymo angomis, iškirstomis apsiginti nuo to paties klastingo priešo, nors šis pastatas yra jau vėlesniojo laikotarpio. Tokių mūsų šalies vaikystės paminklų galima rasti visur tose vietose, kurios dabar laikomos tikru amerikietiškosios civilizacijos centru. Tai aiškiai įrodo, kad visos dabartinės mūsų apsigynimo nuo priešų priemonės yra sukurtos dažnai per laikotarpį, šiek tiek ilgesnį už vieno žmogaus amžių.

Šiame pasakojime aprašyti įvykiai buvo 1740—1745 metais. Tada buvo gyvenamos tik keturios Niujorko kolonijos grafystės, prieinančios prie Atlanto vandenyno, siauras žemės ruožas pagal Hudzono krantus nuo žiočių iki krioklių netoli jo ištakų ir dar

---

[1] Hudzonas — didelė upė, ištekanti iš Edirondeko kalnų ir įtekanti į Niujorko įlanką. Pavadinta anglų jūrininko Henrio Hudzono vardu, kuris 1609 m. nuplaukė upe aukštyn iki tos vietos, kur dabar stovi Olbanio miestas.

[2] Pokipsis — miestas ant Hudzono kranto (jo žemupyje), olandų įkurtas 1690 m.

[3] Olbanis — vienas seniausių JAV miestų. Įkūrė olandai 1623 m. ant Hudzono upės kranto. Niujorko valstijos sostinė.

[4] Van Renseleriai — stambūs olandų kilmės žemvaldžiai. Netoli Olbanio miesto įsikūrė dar 1630 m.

keletas sričių prie Mohauko[5] ir Soherio[6] upių. Plačios neįžengiamų lapuočių miškų juostos ne tik siekė pirmosios upės krantus, bet ir už jos dar nusitęsdavo toli į Naujosios Anglijos[7] gilumą, girios tankumyne slėpdamos garso nesukeliančiais mokasinais[8] apsiavusį čiabuvių karį, žengiantį paslaptingu ir kruvinu karo taku. Skrendančio paukščio akimi apžvelgus visą sritį į rytus nuo Misisipės, atsivertų neaprėpiama miškinga erdvė, palei jūros krantą apjuosta palyginti siauro dirbamos žemės ruožo, nusėta žvilgančiais ežerais ir išraižyta vingiuotais upių kaspinais. Šio didingo vaizdo fone šalies kampelis, kurį mes čia norime aprašyti, atrodytų visai nereikšmingas. Tačiau įsidrąsinę mes tęsime savo pasakojimą, įsitikinę, kad apytikris šios laukinės srities vienos dalies pavaizdavimas leis pakankamai tiksliai pažinti ją visą, neskaitant mažų ir neesminių skirtumų.

Kad ir kaip žmogus keistų aplinką, amžinasis metų laikų kaitaliojimasis pasilieka vis tas pats. Vasara ir žiema, sėja ir rugiapjūtė seka viena paskui kitą nustatyta tvarka ir įstabiu taisyklingumu, leisdami žmogui didingosios savo dvasios galiomis pažinti amžinuosius dėsnius, tvarkančius šį begalinį vienodumą.

Miško tankumyne, kurio žaliasis apdaras maudėsi ryškiame giedros birželio dienos spindesyje, o niūrūs ir didingi medžių liemenys kilo iš apačioje besidriekiančių šešėlių, pasigirdo besiūkčiojantieji balsai. Jie skambėjo nevienodai, matyt, šūkavo du vyrai, išklydę iš kelio ir kiekvienas atskirai mėginę surasti dingusį takelį. Pagaliau pergalingas šūksnis pranešė, kad pastangos baigėsi sėkme. Po to kažkoks vyras iš seklių pelkių labirinto išbrido į laukymę, atsiradusią, matyt, nusiaubus mišką viesulams ir ugniai. Iš čia buvo gerai matyti dangus. Pati laukymė, ištisai užversta medžiais, buvo prie vienos tų aukštų kalvų arba nedidelių kalnelių, kuriais nusėta beveik visa ši vietovė.

— Čia galima atsikvėpti!— sušuko miškų gyventojas, pasipurtydamas visu stambiu savo kūnu, kaip didžiulis šuo, išsikapstęs iš sniego pusnies.— Valio, Medžiotojau! Pagaliau mes matome dienos šviesą, o, be to, ir iki ežero jau nebetoli.

Vos tik nuskambėjus šiems žodžiams, antrasis miškų gyventojas praskleidė pelkių brūzgynus ir taip pat išėjo į laukymę. Paskubom tvarkydamasis savo ginklus ir suglamžytus drabužius, jis prisidėjo prie draugo, kuris jau buvo prigulęs poilsio.

— Ar tu pažįsti šią vietą? — paklausė tas, kuris buvo vadinamas Medžiotoju.— Ar sušukai tik dėl to, kad pamatei saulę?

---

[5] Mohaukas — Hudzono upės intakas, įtekantis į ją kiek šiauriau nuo Olbanio miesto.

[6] Soheris — Mohauko upės intakas.

[7] Naujoji Anglija — šiaurės rytų JAV sritis, prieinanti prie Atlanto vandenyno. Ją anksčiausiai kolonizavo ateiviai iš Anglijos.

[8] Mokasinai — odinė indėnų avalynė, papuošta karoliais, kailiais ir spalvotų audeklų skiautėmis.

— Ir dėl vieno, ir dėl kito, vyruti, ir dėl vieno, ir dėl kito! Aš pažįstu tą vietelę ir visai nesigailiu, kad vėl išvydau tokį ištikimą draugą kaip saulė. Dabar prieš akis mes vėl turime visus kompaso rumbus ir patys būsime kalti, jeigu dar kartą paklysime. Tegu aš daugiau nebūsiu Haris Nenuorama, jeigu tai ne ta pati vietelė, kur pereitą vasarą buvo įsiruošę savo stovyklą ir visą savaitę išgyvenę žemės medžiotojai [9]. Štai sausos šakos nuo jų palapinės, o štai ir šaltinis. Ne, vaikine, kad ir kaip aš myliu saulę, bet ji man nereikalinga norint sužinoti, kada ateina pusiaudienis; mano pilvas nenusileidžia jokiam laikrodžiui, kokį tik galima rasti Kolonijoje, ir jis jau išmušė pusę pirmos. Taigi atrišk kuprinę ir pasistiprinkime prieš naują šešių valandų žygį.

Po šio patarimo abu ėmėsi ruošti kaip visada kuklų, bet gausų valgį. Mes pasinaudosime jų pokalbio pertrauka ir skaitytojui šiek tiek papasakosime, kaip atrodė tie žmonės, kuriems mūsų apysakoje lemta suvaidinti gana svarbų vaidmenį. Sunku surasti šaunesnį vyriškumo pavyzdį, kaip tas žmogus, kuris pasivadino Hariu Nenuorama. Tikrasis jo vardas buvo Henris Marčas, bet pasienio ruožo gyventojai iš indėnų įprato praminti žmones įvairiausiomis pravardėmis, tai Nenuoramos pravardė jam buvo dažniau taikoma negu tikrasis jo vardas. Neretai jis taip pat būdavo vadinamas Hariu Bruzduliu. Abi šias pravardes jis gavo už smarkumą, skubotumą, šiurkštų būdą ir nepaprastą judrumą, vertusį jį amžinai klajoti iš vienos vietos į kitą. Dėl to jį pažinojo visos gyvenvietės, išmėtytos tarp britų valdų ir Kanados [10]. Turėdamas šešias pėdas ir keturis colius [11] aukščio, Haris Nenuorama buvo labai proporcingai nuaugęs, ir fizinė jo jėga visiškai atitiko milžinišką figūrą. Veidas, pritikęs prie viso sudėjimo, buvo geraširdiškas ir gražus. Jis laikėsi labai laisvai ir, nors pasienio gyvenimo šiurkštumas neišvengiamai atsiliepė jo elgsenai, didinga milžiniško kūno laikysena švelnino jo būdo vulgarumą.

Medžiotojas, taip Nenuorama vadino savo draugą, ir išvaizda, ir būdu buvo visai kitoks žmogus. Apsiavęs mokasinais, jis buvo apie šešių pėdų aukščio, bet jo figūra atrodė laiba ir silpna, nors visi judesiai rodė nepaprastą vikrumą, jeigu ne didelę jėgą. Jaunas jo veidas nebuvo ypatingai gražus ir vien savo išraiška sukeldavo pasitikėjimą ir pavergdavo kiekvieną, kuris panorėdavo į jį atidžiau įsižiūrėti. Jo išraiška, rodžiusi nuoširdumą, neabejotiną teisingumą, ketinimų rimtumą ir jausmų tyrumą, buvo tikrai puiki.

---

[9] Žemės medžiotojais tais laikais buvo vadinami žmonės, besibastą po neįžengiamus Šiaurės Amerikos miškus ir iešką derlingos žemės. Suradę tinkamą sklypą, „žemės medžiotojai" iškirsdavo bei išdegindavo mišką ir jį išardavo. Nuėmę keletą derlių, „medžiotojai" tą sklypą palikdavo ir vėl imdavo bastytis po mišką, ieškodami derlingų, nenualintų žemių.

[10] Kanada tada buvo vadinamos prancūzų nausėdijos prie Švento Lauryno upės.

[11] 190 centimetrų.

Iš karto net galėjo atrodyti, kad po nuoširdžia išvaizda tūno paslėptas vylingumas, tačiau artimiau susipažinus šis įtarimas tuojau dingdavo.

Abu pasienio gyventojai buvo dar labai jauni. Nenuorama galėjo turėti kokius dvidešimt šešerius dvidešimt aštuonerius metus, o Medžiotojas dar mažiau. Jų drabužiai niekuo ypatingu nepasižymėjo; reikia tik pastebėti, kad jie daugiausia buvo pasiūti iš elnių odų — aiškus įrodymas, jog jų nešiotojai savo dienas leido bekraščiuose miškuose, nutolę nuo civilizuotų žmonių. Medžiotojo drabužiai rodė, kad jis šiek tiek rūpinasi puošnumu ir grožiu, ypač tai buvo galima pastebėti iš jo ginklų ir kitokių reikmenų. Jo karabinas atrodė puikiai, medžioklinio peilio rankena švitėjo įmantriais raižiniais, rago parakinė buvo papuošta prideramomis emblemomis ir įrantomis, o medžioklės krepšys — indėnišku vampumu[12]. Haris Nenuorama, priešingai, ar dėl įgimto nerūpestingumo, ar dėl slaptos minties, kad jo išvaizda nereikalauja dirbtinių priemonių, buvo apsirengęs bet kaip, tartum tuo išreikšdamas savo panieką įvairiems barškaliukams ir papuošalams. Galbūt dėl tokio abejingumo jis per daug gerai vertino savo išvaizdą.

— Ei, Medžiotojau, imkis darbo ir įrodyk, kad turi delavarišką skrandį, jeigu sakai, kad tave išauklėjo delavarai[13]! — sušuko Nenuorama ir parodė draugui pavyzdį, sukimšdamas į burną tokį šaltos žvėrienos gabalą, kurio Europos valstiečiui pakaktų visiems pietums.— Griebk, vyruti, ir įrodyk tam prakeiktam elniui savo vyriškumą dantimis, kaip jau jį įrodei šautuvu.

— Ne, ne, Nenuorama, nedaug tereikia vyriškumo užmušti elniui, o ypač šiuo metu. Nudėti panterą[14] arba lūšį — čia jau kas kita! — atsikirto Medžiotojas, ruošdamasis pasekti draugo pavyzdžiu.— Delavarai man davė pravardę ne už drąsią širdį o už akylumą ir eiklias kojas.

— Patys delavarai nėra didvyriai. Kitaip prakeiktieji valkatos mingai[15] jų nebūtų pavertę bobomis.

— To dalyko niekas kaip reikiant nežino ir nesupranta,— rimtai pasakė Medžiotojas, kuris galėjo būti toks pat ištikimas bičiulis, kaip jo draugas pavojingas priešas.— Pilni miškai min-

---

[12] Vampumas — pynė iš kiaukutų, kurių derinys sudaro geometrines figūras. Šios figūros turėjo prasmę. Vampumai buvo savotiški atminimo ženklai ir kai kada buvo naudojami perduoti pranešimams.

[13] Delavarai, arba Leni-lenapai, kaip jie patys save vadino, indėnų gentis. XVII—XVIII amžiais gyvenusi Delavaro upės slėnyje (tarp Hudzono ir Saskvihanos upių) ir Atlanto vandenyno pakraštyje iki dabartinės Šiaurės Karolinos. Jie įkūrė galingą genčių sąjungą, kovojusią prieš huronų genčių sąjungą. Delavarai daugiausia būdavo anglų sąjungininkai, o huronai kovodavo prancūzų pusėje.

[14] Panterų Amerikoje nėra, bet Europos kolonistai pantera dažnai vadina pumą, arba kuguarą.

[15] Mingai — viena huronų pravardžių, didelė gentis, priklausiusi irokėzų genčių sąjungai ir XVIII amžiuje gyvenusi Ontarijo ir Hurono ežerų pakrantėse bei prie Švento Lauryno upės. Huronai ilgai kariavo su delavarais. Anglų-prancūzų karų metu jie rėmė prancūzus.

gų melagysčių ir pramanytų gandų. Su delavarais aš išgyvenau dešimt metų ir žinau, kad, kilus kautynėms, jie savo narsumu nenusileistų jokiai kitai tautai.

— Klausyk, masteri Medžiotojau, jeigu jau mudu apie tai įsišnekėjome, tai kodėl mums atvirai nepasikalbėti kaip vyrui su vyru? Atsakyk man į vieną klausimą. Tau taip sekdavosi medžioti, kad tu dėl to net išgarsėjai. Bet ar tu nors sykį esi pašovęs žmogų? Ar tau teko taikyti į priešą, taip pat galintį paspausti gaiduką?

Šis klausimas jaunuolio širdyje sukėlė savotišką kovą tarp nuoskaudos ir sąžiningumo. Tie jausmai atsispindėjo geraširdiškame jo veide. Tačiau kova truko neilgai. Nuoširdus tiesumas nugalėjo išdidumą ir pagyrūniškumą.

— Nuoširdžiai kalbant, nė karto,— atsakė Medžiotojas,— nes ir būtino reikalo nepasitaikė. Delavarai gyveno taikiai su visais kaimynais, kol aš pas juos viešėjau, be to, aš manau, kad atimti žmogui gyvybę galima tik atviro, teisingo karo metu.

— Kaip? Nejaugi tu nė karto nenutvėrei kurio nors vyruko, vagiančio iš tavo spąstų kailius arba žvėrieną? Nejaugi tu neatsiteisei su juo savaip, kad kaimynai išvengtų rūpesčių, o kaltininkas teismo išlaidų?

— Aš ne traperis [16], Nenuorama,— išdidžiai atsakė jaunuolis.— Pragyvenu iš savo karabino ir valdau jį taip, kad nenusileisiu nė vienam mano metų vyrui tarp Hudzono ir švento Lauryno upės. Aš niekada nepardaviau nė vieno kailio, kurio galvoje nebūtų buvę dar vienos skylės, be tų, kurias pati gamta davė žiūrėti ir kvėpuoti.

— Oi, oi, visa tai gerai medžioklėje, bet niekam netinka ten, kur kalbama apie skalpus ir pasalas! Pašauti iš pasalų indėną — vadinasi, pasinaudoti jo paties mėgstama gudrybe. Be to, dabar pas mus, kaip tu sakai, vyksta teisėtas karas. Kuo greičiau tu nuo savo sąžinės nuplausi tą dėmę, tuo saldžiau miegosi jau nors ir dėl to, kad žinosi, jog miške bastosi vienu priešu mažiau. Aš neilgai su tavim bendrausiu, bičiuli. Neti, jeigu tu nerasi žvėries, truputį aukštesnio už keturias pėdas, ir nepakreipsi į jį šautuvo.

— Mūsų kelionė baigiasi, masteri Marčai, ir jeigu nori, mes jau šįvakar galime atsisveikinti. Šiose vietose manęs laukia bičiulis, kuris nepasibjaurės žmogumi, dar nenužudžiusiu nė vieno savo artimo.

— Norėčiau žinoti, kas į šį kraštą atvijo tą landųjį delavarą tokiu ankstyvu metų laiku?— sumurmėjo Nenuorama, tuo pat metu parodydamas ir nepasitikėjimą, ir panieką.— Ir kur, sakai, jaunasis vadas tau paskyrė pasimatymą?

— Prie mažos apvalios uolos, prie ežero, kur, kaip man teko girdėti, indėnų gentys renkasi sudaryti sutarčių ir užkasti į žemę

---

[16] Traperiu Amerikoje vadinamas žmogus, spąstais ir žabangais gaudantis kailinius žvėris.

savo karo kirvių. Apie tą uolą aš dažnai girdėdavau iš delavarų, nors pats visiškai nežinau, nei kur yra tas ežeras, nei kur ta uola. Šią šalį bendrai valdo mingai ir mohikanai [17], taikos metu abi gentys čia bendrai medžioja ir žuvauja, bet vienas dievas težino, kas čia turi dėtis per karą.

— Bendrai! — suriko Nenuorama, garsiai nusikvatojęs.— Norėčiau žinoti, ką dėl to pasakys Plaukiojantis Tomas — Hateris. Jis ežerą laiko savo nuosavybe, nes jį neginčijamai valdo penkiolika metų ir be mūšio jo neužleis nei mingams, nei delavarams.

— O kaip į tą ginčą bus žiūrima Kolonijoje [18]? Ši žemė turi turėti kurį nors savininką. Dvarininkai užgrobė laukinius kraštus net tose vietose, kur nedrįsta nė nosies įkišti ir pažvelgti į savo valdas.

— Taip galbūt daroma kur nors kitur Kolonijoje, Medžiotojau, bet tik ne čia. Nė vienas gyvas padaras, išskyrus dievą, šioje šalies dalyje nevaldo nė pėdos žemės. Plunksna niekada neprisilietė popieriaus, kam nors paskirdama čionykštes kalvas ir slėnius. Senasis Tomas man apie tai ne kartą pasakojo. Štai kodėl jis reikalauja, kad jis čia būtų laikomas vieninteliu šeimininku. O jeigu jis ko nors reikalauja, tai jau sugebės save apginti.

— Sprendžiant iš visko, ką aš iš tavęs, Nenuorama, girdėjau, tai tas Plaukiojantis Tomas ne visai paprastas mirtingasis. Jis ne mingas, ne delavaras ir ne baltaveidis. Anot tavęs, ežerą jis valdo jau labai seniai. Kas jis per žmogus? Kokios kilmės?

— Senasis Tomas greičiau kurmėnas negu žmogus. Savo įpročiais jis labiau primena tą gyvulį, kaip savo artimus. Kai kurie mano, kad jaunystėje jis siautėjo Sūriajame vandenyje ir draugavo su garsiuoju Kidu [19], kuris už plėšikavimus jūrose buvo pakartas žymiai anksčiau negu mudu spėjome užgimti. Tomas apsigyveno šiose vietose tikėdamasis, kad karaliaus kreiseriai niekada neperplauks per kalnus ir kad miškuose jis galės ramiai naudotis prisiplėštomis gėrybėmis.

— Jis klysta, Nenuorama, smarkiai klysta. Žmogus niekur negali ramiai naudotis prisiplėštomis gėrybėmis.

— Jis, matyt, į tai žiūri kitaip. Aš pažinojau žmonių, kuriems gyvenimas be įvairiausių pramogų, buvo ne gyvenimas, pažinojau ir kitų, kurie geriausiai jausdavosi savajame kampe. Pažinojau žmonių, kurie tol nenurimsta, kol ką nors apiplėšia; pažinojau ir tokių, kurie negalėjo sau atleisti, kad kažkada kažką apiplėšė. Žmogaus prigimtis tokiais atvejais labai keista. Senasis Tomas elgiasi savaip. Prisiplėštomis gėrybėmis, jeigu tik jų turi, jis ramiai ir patogiai naudojasi kartu su savo dukterimis ir nieko daugiau negalvoja.

---

[17] Mohikanai — indėnų gentis, gyvenusi Hudzono žemupyje. Mohikanai priklausė delavarų genčių sąjungai. Ši gentis visiškai išmirė.

[18] Kolonija — kolonijos sostinė Olbanis.

[19] Kidas — žinomas anglų piratas.

— Ak, tai jis turi dukterų! Iš delavarų, medžiojusių šiose vietose, aš girdėjau ištisas istorijas apie tas jaunas mergaites. O motinos ar jos neturi, Nenuorama?

— Kadaise turėjo.. Bet ji numirė ir paskendo prieš dvejus metus.

— Kaip tai? — sušuko Medžiotojas, nustebęs žiūrėdamas į draugą.

— Numirė ir paskendo, sakau aš — ir tikiuosi, kad gana gryna anglų kalba. Senis nugramzdino žmoną į ežerą, kai pamatė, kad jai atėjo galas. Aš galiu tai paliudyti, nes pats dalyvavau toje ceremonijoje. Bet ar jis norėjo išvengti vargo, kasdamas duobę,— o tai ne taip lengva miške tarp šaknų,— ar manė, kad vanduo greičiau kaip žemė nuplauna nuodėmes, šito aš iš tikrųjų negaliu pasakyti.

— Turbūt vargšė moteris buvo didelė nusidėjėlė, jeigu vyras nenorėjo pasidarbuoti, laidodamas jos kūną.

— Ne visai taip, nors ji ir turėjo savo kalčių. Aš manau, kad Judita Hater buvo tiek gera, kiek įmanoma moteriai, gyvenusiai taip toli nuo bažnyčios varpų skambesio. Bet, matyt, senasis Tomas manė, kad jos labui padirbėjo visiškai pakankamai. Tiesa, ji buvo tvirto būdo, o kadangi senasis Hateris — tikras titnagas, tai kartais tarp jų įsižiebdavo kibirkštys. Bet galima sakyti, kad jie gyveno gana gražiai. Kai jie imdavo vaidytis, klausytojams kartais pavykdavo žvilgtelėti į jų praeitį, kaip pažvelgiama į pačius tamsiausius miško tankumynus, jeigu paklydęs saulės spindulys prasiskverbia iki medžių šaknų. Bet aš visada gerbsiu Juditą, nes ji buvo motina tokios būtybės, kaip Judita Hater, jos duktė.

— Taip, delavarai minėdavo „Juditos“ vardą, nors ir ištardavo jį savotiškai. Sprendžiant iš jų pasakojimų, nemanau, kad ta mergaitė atitiktų mano skonį.

— Tavo skonį! — suriko Marčas, įsiutęs dėl draugo abejingumo ir pasitikėjimo savimi.— Kurių velnių tu lendi su savo skoniu, kai kalbama apie tokią mergaitę, kaip Judita! Tu esi dar žalias berniūkštis, vos spėjęs įleisti šaknis į žemę. Judita turėjo garbintojų jau tada, kai jai buvo penkiolika metų, tai yra beveik prieš penkerius metus. Bet ji ir nepažvelgs į tokį pienburnį, kaip tu.

— Dabar birželis, ir danguje nėra nė debesėlio, Nenuorama, taigi visas tas karštis niekam nereikalingas,— visiškai ramiai atsakė Medžiotojas.— Kiekvienas turi savo skonį, ir net voverė gali samprotauti apie lūšį.

— Bet ji būtų nelabai protinga, pasakydama savo nuomonę lūšiai,— suniurzgė Marčas.— Beje, tu esi jaunas ir nenuovokus, todėl atleidžiu tavo nemokšiškumą. Klausyk, Medžiotojau,— nuoširdžiai juokdamasis, pridūrė jis neilgai pagalvojęs,— klausyk, Medžiotojau, mudu prisiekėme būti draugais ir, žinoma nepradėsime kivirčytis dėl lengvabūdės vėjavaikės tik todėl, kad ji už-

gimė gražuole, juo labiau, kad tu jos niekada ir nematei. Judita sutverta vyrui, kuriam jau prasikalė visi dantys, ir kvaila man būgštauti berniūkščio. Ką gi pasakojo delavarai apie tą išdykėlę? Pagaliau indėnas apie moteriškąją lytį gali spręsti ne blogiau už baltąjį.

— Jie sakė, kad ji gražiai atrodo, su ja malonu pasikalbėti, bet per daug mėgsta garbintojus ir yra didelė lengvabūdė.

— Tikri velniai! Beje, koks mokytojas gali prilygti indėnui, kada kalbama apie prigimtį! Kai kurie žmonės mano, kad indėnai tinka tik medžioklei ir karui, o aš sakau, kad tai išminčiai, kurie vyrus perpranta taip pat gerai, kaip ir bebrus, o moteris ne blogiau už vienus ir kitus. Juditos būdas kaip tik toks! Tiesą sakant, Medžiotojau, aš tą mergiščią būčiau vedęs jau prieš porą metų, jeigu ne dvi ypatingos aplinkybės, kurių viena — vis tas lengvapėdiškumas.

— O kokia antroji? — pasiteiravo Medžiotojas tebevalgydamas ir, matyt, mažai tesidomėdamas pokalbiu.

— Antroji — ta, kad nesu tikras, ar ji panorės už manęs tekėti. Išdykėlė yra graži ir žino tai. Berneli! Šiose kalvose nėra grakštesnio medžio, švelnesnio vėjo dvelkimo, ir tu niekada nematei elnio, kuris lengviau šuoliuotų. Ją visi garbintų vienu balsu, jeigu ji neturėtų trūkumų, kurie per daug pastebimi. Kartais aš prisiekinėdavau daugiau nesiartinti prie ežero.

— Kodėl tu visada sugrįžti? Matai, kad niekad nereikia prisiekti.

— Ak, Medžiotojau, šiuose dalykuose tu naujokas! Tu esi toks padorus, lyg per visą gyvenimą nebūtum išvykęs iš miesto. Aš — kas kita. Kokia tik mintis man bešautų į galvą, aš visada noriu nusikeikti arba prisiekti. Jeigu tu taip pažintum Juditą, kaip aš ją pažįstu, tai suprastum, kad kai kada atleistina šiek tiek pablevyzgoti. Pasitaiko, kad karininkai iš Mohauko forto kartais atvyksta į ežerą pažuvauti ir pamedžioti, ir tada ši būtybė visai netenka galvos. Kaip ji ima tada puoštis ir kaip išdidžiai elgiasi su savo garbintojais!

— Tai nepritinka vargšo žmogaus dukteriai, — oriai atsakė Medžiotojas. — Visi karininkai yra aukštos kilmės ir į tokią mergaitę, kaip Judita, gali žiūrėti tik su blogais kėslais.

— Tai mane ir siutina, ir ramina. Aš tiesa, būgštauju vieno kapitono, ir Džudi turi kaltinti tik save ir savo paikumą, jeigu aš neteisus. Bet, apskritai kalbant, aš linkęs ją laikyti kuklia ir padoria mergaite, nors net debesys, plaukią virš šių kalvų, nėra labiau nepastovūs kaip ji. Vargu ar bent tuzinas baltųjų gėrėjosi ja nuo to laiko, kai ji nustojo būti vaikas, o tu pamatytum, kaip ji maivosi prieš tuos du ar tris karininkus.

— Aš seniai būčiau liovęsis galvoti apie tokią mergaitę ir pasirinkčiau tik mišką. Miškas niekada neapgaus. Jį valdo mus mylinti ranka.

— Jeigu tu pažinotum Juditą, tai suprastum, kad taip daug lengviau pasakyti negu padaryti. Jeigu aš būčiau ramus dėl karininkų, prievarta atsitempčiau mergaitę pas save prie Mohauko, priverščiau ją ištekėti už manęs, nežiūrėdamas visų jos kaprizų, ir palikčiau senį Tomą rūpintis Heti, antrajai jo dukteriai, kuri nors ne tokia graži ir vikri kaip jos sesutė, bet daug geriau supranta savo pareigas.

— Vadinasi, dar vienas to paties lizdo paukštis? — nustebęs paklausė Medžiotojas.— Delavarai man pasakojo tik apie vieną.

— Nenuostabu, kad kalbant apie Juditą Hater, užmirštama Heti Hater. Heti tik meili, o jos sesuo... Sakau tau, berneli, kitos tokios nesurasi nuo čia iki pačios jūros: Judita yra vikri, kalbi ir vylinga kaip senas indėnų oratorius, o vargšė Heti linksta čia į vieną, čia į kitą pusę. Aš esu tikras, kad senasis Tomas ilgai nepasiliks vienas su vargše Heti. Jis mergaitę labai myli, na ir Juditą taip pat, nors ši yra guvi ir tuščiagarbė. Jeigu to nebūtų, aš nelaiduočiau už Heti saugumą tarp tokių žmonių, kurie kartais pasipainioja ežero krantuose.

— Aš maniau, kad šiuose vandenyse žmonės pasirodo retai,— tarė Medžiotojas, matyt, pabūgęs, kad taip arti priėjo prie gyvenamo pasaulio ribų.

— Tai teisybė, berneli, vargu ar pora dešimčių baltųjų yra matę Heti. Bet dvidešimt tikrųjų pasienio gyventojų — medžiotojų — traperių ir žvalgų galėtų pridaryti nemalonumų, jeigu pasistengtų. Žinai, Medžiotojau, būtų baisu, jeigu, sugrįžęs po šešių mėnesių, rasčiau Juditą jau ištekėjusią.

— Gal ta mergaitė prisipažino tave mylinti arba kaip nors kitaip padrąsino?

— Visiškai ne! Tiesiog nežinau, kaip čia yra. Juk aš nebjaurus vaikinas. Bent man taip atrodo, kai žiūriu į saulės apšviestą šaltinį. Tačiau aš niekada negalėjau iš tos išdykėlės ištraukti pažado tekėti už manęs arba bent sulaukti širdingos šypsenos, nors ji gali kvatotis kiauras valandas. Jeigu ji išdrįso man nesant susituokti, tai pažins visus našlės džiaugsmus, nesulaukusi ir dvidešimties metų.

— Nejaugi, Nenuorama, tu gali padaryti ką nors blogo jos išrinktajam vien dėl to, kad jis jai geriau patiko negu tu?

— O kodėl gi ne? Jeigu priešas pastoja man kelią, tai ar aš neturiu jo nublokšti į šalį? Pažvelk į mane! Ar toks aš žmogus, kad leisčiau kokiam nors landžiam sukčiui, kailių pirkliui, pralenkti mane ir laimėti Juditos Hater palankumą? Be to, mes čia gyvename be įstatymų ir patys turime būti ir teisėjais, ir budeliais. Kai miške ras lavoną, kas pasakys, kas jį užmušė, jeigu tuo reikalu bus susidomėta net Kolonijoje ir pakeltas triukšmas?

— Jeigu užmuštasis pasirodys esąs Juditos Hater vyras, tai po viso to, ką man pasakei, aš sugebėsiu Kolonijos žmonėms papasakoti bent tiek, kad jie galėtų užtikti tikruosius pėdsakus.

— Tu, pienburni, žvėris besivaikąs vaikėze,— tu drįsti grasinti įskųsias Harį Nenuoramą, lyg tai būtų taip paprasta kaip nusukti galvą viščiukui?

— Aš nepabijosiu pasakyti teisybės, Nenuorama, apie tave taip pat, kaip ir apie kiekvieną kitą žmogų, vis tiek, kas jis būtų.

Valandėlę Marčas žiūrėjo į draugą tylėdamas ir nustebęs. Paskui abiem rankom pagriebė Medžiotojui už gerklės, papurtė gležną jo kūną tokia jėga, tartum norėdamas jam sulaužyti visus kaulus. Marčas nejuokavo: milžino akyse liepsnojo rūstybė. Nežinia, ką Marčas galvojo, gal jis ir nieko neketino daryti, bet buvo aišku, kad jis nepaprastai susijaudinęs. Susidūręs su tokiu žaliūku milžinu ir dar tokioje negyvenamoje dykynėje, toli nuo bet kurios pagalbos, kiekvienas vyras būtų pabūgęs ir pasidavęs pagundai išsižadėti savo žodžio. Bet Medžiotojas neišsigando. Jo veidas nepasikeitė, ranka nesudrebėjo ir jis ištarė visiškai ramiu balsu:

— Tu gali kratyti mane, Nenuorama, kol išjudinsi iš vietos kalną,— tarė jis ramiai,— bet nieko, be teisybės, iš manęs neišgausi. Visai galimas daiktas, kad Judita Hater neturi vyro, kurį tu galėtum užmušti, ir tau niekada nebus progos jo patykoti. Kitokiu atveju aš pirmą kartą susitikęs papasakosiu jai apie tavo grasinimą.

Marčas atgniaužė pirštus ir atsisėdo, tyliai stebėdamasis ir žiūrėdamas į savo bendrakeleivį.

— Iki šiol aš galvojau, kad mes esame bičiuliai,— pratarė jis pagaliau.— Bet tai paskutinė mano paslaptis, pasiekusi tavo ausis.

— Aš nenoriu žinoti tavo paslapčių, jeigu jos visos yra panašios į šią. Aš žinau, kad mes gyvename miškuose, Nenuorama, ir manome, jog mūsų neliečia žmonių įstatymai. Gal tai iš dalies ir tiesa. Bet vis dėlto yra įstatymas, kuris valdo visą pasaulį, ir tas, kuris jo nepaiso, tegu manęs nevadina savo draugu.

— Velniai griebtų mane, Medžiotojau, aš visai nenumaniau, kad tu širdyje priklausai Moravijos broliams[20], o nesi doras, tiesus medžiotojas, kokiu dediesi!

— Doras aš ar ne, Nenuorama, bet kiekvienu atveju visada būnu toks tiesus savo darbais kaip ir žodžiais. Tačiau kvaila pasiduoti staigiam pykčiui. Tai tik įrodo, kaip tu mažai gyvenai tarp raudonodžių. Be abejo, Judita Hater dar tebėra vieniša, ir tu kalbėjai tai, kas tau užėjo ant liežuvio, o ne tai, ką jautė širdis. Štai tau mano ranka, ir daugiau apie tai nekalbėsime ir neprisiminsime.

Nenuorama, matyt, nustebo dar labiau. Bet po to taip garsiai ir nuoširdžiai nusikvatojo, kad net ašaros ištryško jam iš akių.

---

[20] Moravijos broliai — religinė sekta, įkurta Čekijoje dar XV amžiuje. XVIII amžiuje visi šios sektos nariai misionieriavo tarp Šiaurės Amerikos indėnų, daugiausia tarp delavarų. Moravijos broliai apie delavarus parašė keletą knygų. Šios knygos labai įdomios, nes misionieriai matė delavarus tada, kai jų dar beveik nebuvo palietusi baltųjų įtaka.

Paskui jis paspaudė ištiestą ranką, ir abu bendrakeleiviai vėl tapo bičiuliais.

— Dėl niekų kvaila kivirčytis! — sušuko Marčas, vėl imdamas valgyti.— Tai daugiau tinka miestelėnams negu protingiems žmonėms, gyvenantiems miške. Man pasakojo, Medžiotojau, kad žemutinėse grafystėse[21] daugelis gadina sau kraują dėl savo minčių ir dėl to kartais prieina iki kraštutinumo.

— Taip ir yra, taip ir yra. O taip pat ir dėl kitų dalykų, kurių verčiau neminėti. Iš Moravijos brolių aš girdėjau, kad yra tokių šalių, kur žmonės kivirčijasi net dėl religijos, o jeigu jau iki to prieinama, tai pasigailėk jų, viešpatie. Tačiau mes neseksime jų pavyzdžiu, ypač dėl vyro, kurio Judita Hater galbūt niekada neturėjo ir neturės. Mane patį labiau domina silpnaprotė jos sesuo negu tavoji gražuolė. Negalima būti abejingam, matant artimą, kuris, nors ir atrodo paprastas mirtingasis, bet iš tikrųjų nėra toks, nes jam stinga proto. Tai gana sunku net vyrui, bet kai taip atsitinka moteriai, jaunai ir galbūt žaviai būtybei, tada sukyla pačios gailestingiausios mintys, kokios tik gali būti širdyje. Dievas mato, Nenuorama, kad šie vargšai sutvėrimai yra gana bejėgiai ir būdami pilno proto. Koks baisus likimas jų laukia, jeigu šis didysis užtarėjas ir valdovas juos apleidžia!

— Klausyk, Medžiotojau! Tu žinai, kas per žmonės yra traperiai-medžiotojai ir kailių prekiautojai. Geriausias jų draugas neginčys, kad jie yra užsispyrę ir mėgsta eiti savo keliu, nelabai paisydami kitų žmonių teisių ir jausmų. Bet aš nemanau, kad visame tame krašte atsirastų bent vienas žmogus, galįs nuskriausti Heti Hater. Ne, net raudonodis to neišdrįstų:

— Pagaliau, bičiuli Nenuorama, tu pradedi teisingai galvoti apie delavarus ir kitas jiems draugiškas gentis. Džaugiuosi tai girdėdamas. Tačiau saulė jau krypsta į vakarus, ir mums geriau vėl leistis į kelionę, kad pagaliau galėtume pažvelgti į tas puikiąsias seseris.

Haris Marčas su tuo mielai sutiko, ir pusryčių likučiai buvo greitai baigti. Po to keleiviai užsidėjo kuprines, pasiėmė šautuvus ir, palikę saulės nušviestą laukymę, vėl pasinėrė į gilią miško prieblandą.

II SKYRIUS

Mūsų dviems nuotykių ieškotojams keliauti liko jau nebedaug. Suradęs laukymę su šaltiniu, Nenuorama tiksliai nustatė kryptį ir dabar tvirtu žingsniu ėjo pirmyn, kaip žmogus, žinantis, kur eina kelias.

---

[21] Žemutinės grafystės — sritys Hudzono ir Saskvichanos žemupiuose. Tuo metu, kai vyko romane aprašyti įvykiai, žemutinės grafystės buvo tirščiau gyvenamos negu dykynės Saskvichanos aukštupyje, kur bastėsi Medžiotojas ir Nenuorama.

Miške buvo blausi prieblanda, bet kojos lengvai žengė sausa ir kieta žeme. Nuėjęs mylią, Marčas stabtelėjo ir pradėjo atidžiai žvalgytis. Jis apžiūrinėjo aplinkinius daiktus, protarpiais savo žvilgsnį sulaikydavo ant medžių kamienų, kurie išvirtę rėpsojo visur, kaip dažnai būna Amerikos miškuose, ypač ten, kur miškas dar nebuvo vertinamas kaip prekė.

— Atrodo, lyg būtų ta pati vieta, Medžiotojau,—pagaliau ištarė Marčas.— Štai bukas šalia hemloko[22], štai toliau trys pušys, o ten dar toliau baltasis beržas nulaužta viršūne. Tačiau kažin kodėl nematyti nei uolos, nei prilenktų šakų, apie kurias aš tau kalbėjau.

— Nulaužtos šakos — ne geriausias ženklas žymėti keliui, nes mažiausiai įgudę žmonės žino, kad šakos retai lūžta pačios savaime,— atsakė pašnekovas.— Todėl jos sukelia įtarimą ir užveda ant pėdsakų. Delavarai nulaužytomis šakomis pasitiki tik taikos metu ir tai tik prie praminto tako. O bukus, pušis ir hemlokus galima pamatyti visur, ir ne po du ar po tris, o dešimtimis ir šimtais.

— Tavo teisybė, Medžiotojau, bet tu neatkreipi dėmesio į jų išsidėstymą. Štai bukas ir šalia jo hemlokas...

— Taip, o štai kitas bukas ir kitas hemlokas, meiliai apsikabinę kaip du broliai ar galbūt meiliau negu kai kurie broliai. O ten dar ir kiti, nes visi šie medžiai čia ne retenybė. Bijau, Nenuorama, kad tau lengviau susekti bebrą arba pašauti lokį negu būti vadovu tokiu nepramintu taku. A-a! O antai ten ir tai, ko tu ieškai.

— Šį kartą, Medžiotojau, tai vienas iš tavo delavariškų prasimanymų! Tegu man galvą nuima, jeigu aš čia ką nors matau, išskyrus šiuos medžius, kurie apie mus susigrūdo keisčiausiu ir klaidinamu būdu.

— Pažvelk čia, Nenuorama! Argi tu nepastebi štai čia, vienoje linijoje su tuo juoduoju ąžuolu, palinkusio jauno medelio, prilaikomo krūmo šakos? Šis medelis buvo užverstas sniego ir sulinko; nuo jo svorio jis niekada nebūtų galėjęs vėl atsitiesti ir sustiprėti taip, kaip tu dabar matai. Jam padėjo žmogaus ranka.

— Tai buvo mano ranka! — sušuko Nenuorama.— Aš pamačiau gležną jauną medelį, prigulusį prie žemės, lyg nelaimingą padarą, prispaustą vargo, ir jį atitiesiau taip, kaip jis dabar stovi. Na, Medžiotojau, turiu pripažinti, kad miške tavo akys iš tikrųjų kiaurai mato.

— Jos po truputį gerėja, Nenuorama, jos gerėja, aš tai pripažįstu, bet vis dėlto šiuo atžvilgiu aš esu tikras vaikas, palyginus su kai kuriais mano pažįstamais. Pavyzdžiui, nors ir Tamenundas. Tiesa, jis dabar toks senas, kad tik nedaugelis atsimena, koks jis buvo pačiame savo amžiaus gražume. Tačiau niekas

---

[22] Hemlokas — spygliuočių veislės medis, augantis Šiaurės Amerikoje.

nepasislėps nuo jo žvilgsnio, kuris labiau primena šuns uoslę negu žmogaus akis. Paskui Unkas, Čingačguko tėvas ir teisėtasis mohikanų vadas. Nuo jo žvilgsnio taip pat neįmanoma pasprukti. Aš darau pažangą, prisipažįstu, bet man dar toli iki tobulybės.

— O kas toks tas Čingačgukas, apie kurį tu taip daug kalbi, Medžiotojau?— pasiteiravo Nenuorama, sukdamas prie atitiesto medelio.— Valkata raudonodis, savaime suprantama?

— Ne, Nenuorama, jis yra pats geriausias tarp valkatų raudonodžių, kaip tu juos vadini. Jeigu jis turėtų jam priklausančias teises, tai taptų dideliu vadu. Dabar jis yra tik narsus ir teisingas delavaras. Tiesa, jį visi gerbia ir kai kur jo net paklauso, bet vis dėlto jis yra nuskurdusios giminės palikuonis, išnykusios genties atstovas. Ak, Hari Marčai, širdis apsąla, kai žiemos naktį sėdi jų vigvame[23] ir klausaisi padavimų apie senovės mohikanų didingumą ir galybę!

— Klausyk, bičiuli Natanieliau,— tarė Nenuorama, stabtelėdamas ir žvelgdamas tiesiai draugui į veidą, kad jo žodžiai skambėtų reikšmingiau: — jeigu žmogus tiki viskuo, ką kiti žmonės laiko reikalinga kalbėti savo labui, jis susidaro geresnę nuomonę apie juos ir menkesnę apie save. Raudonodžiai — žinomi pagyrų puodai, ir, mano nuomone, didesnė pusė jų padavimų — tik tušti plepalai.

— Nesiginčysiu, Nenuorama, tavo teisybė. Jie tikrai mėgsta pasigirti. Tai įgimtas jų talentas ir būtų nuodėmė jiems to neleisti. Palauk, štai ta vieta, kurios tu ieškai.

Po šios pastabos pašnekesys nutrūko, ir abu draugai visą dėmesį sutelkė į tiesiai priešais juos gulintį daiktą. Medžiotojas savo bendrakeleiviui parodė didžiulę liepą, kuri atgyveno savo amžių ir išvirto nuo savo pačios sunkumo. Šis medis, kaip ir milijonai jo brolių, gulėjo ten, kur nugriuvo, ir dabar puvo, lėtai, bet tvirtai veikiamas nuolat besikeičiančių metų laikų. Tačiau šerdis pūti pradėjo dar tuo laiku, kai medis stovėjo visiškai tiesus, visu galingo savo ūgio grožiu. Taip kartais liga pakerta gyvybines žmogaus jėgas, kada pašalinis stebėtojas mato tik sveiką jo išorę. Dabar beveik šimto pėdų ilgio kamienas gulėjo išsitiesęs ant žemės, ir aštrus Medžiotojo žvilgsnis iš kai kurių žymių tučtuojau pažino tą patį medį, kurio ieškojo Marčas.

— Aha! Jis kaip tik mums ir reikalingas! — sušuko Nenuorama, pažvelgęs į liepos storgalį.— Viskas puikiausiai išliko, tartum būtų išgulėjęs senutės spintoje. Pagelbėk man, Medžiotojau, ir po pusės valandos mes jau galėsime plaukti.

Tai išgirdęs Medžiotojas su draugu pradėjo ryžtingai ir sumaniai dirbti, kaip žmonės, pratę prie tokių dalykų. Pirmiausia Nenuorama nuėmė žievės gabalus, kurie kamiene dengė didelę skylę. Anot Medžiotojo, gabalai buvo sudėti taip, kad, jeigu

---

[23] Vigvamas — gyvenamas indėnų būstas.

pro šalį būtų ėjęs kuris nors valkata, tai jie greičiau galėjo jam kristi į akį, negu uždengti slaptavietę. Po to jie ištraukė iš luobo padarytą luotą, kuriame buvo suoleliai atsisėsti, irklai ir kiti reikmenys, net meškerės ir kabliukai. Luotas buvo anaiptol nemažas, bet labai lengvas. Nenuorama turėjo tokią milžino jėgą, kad, atsisakęs pagalbos, be jokių pastangų užsivertė luotą ant pečių.

— Eik pirmas, Medžiotojau,— tarė Marčas,— ir praskleidinėk krūmus, visa kita aš pats padarysiu.

Pastarasis neprieštaravo ir jie leidosi į kelionę. Medžiotojas draugui skynė kelią, jo nurodymu pasukdamas čia į dešinę, čia į kairę. Po dešimties minučių jie staiga išvydo ryškią saulės šviesą ir atsidūrė ant smėlėto kyšulio, kurį aplinkui skalavo vanduo.

Kai, priėjęs ežerą, Medžiotojas pirmą kartą išvydo tokį neįprastą vaizdą, iš jo lūpų išsprūdo nustebimo šūksnis,— tiesa, negarsus ir santūrus, nes jaunuolis buvo daug atsargesnis ir apdairesnis už nesuvaldomą Nenuoramą. Prieš juos staiga atsivėręs vaizdas iš tikrųjų buvo toks nepaprastas, kad verta jį atskirai aprašyti. Lygiai su kyšuliu tyvuliavo platus vandens paviršius, toks ramus ir skaidrus, jog atrodė kaip tyro kalnų oro indas, iš visų pusių apsuptas kalvų ir miškų. Ilgio ežeras turėjo apie tris mylias. Jo plotis buvo nevienodas — nuo pusės mylios iki mylios, o ties kyšuliu net ir daugiau. Toliau į pietus jis ėjo siauryn ir teturėjo pusę to pločio. Krantai buvo netaisyklingi, su daugybe įlankų ir smailių, žemų kyšulių. Šiaurėje ežeras rėmėsi į vienišą kalną, nuo kurio į rytus ir į vakarus plytėjo žemumos, maloniai paįvairinančios horizontą. Aplamai vietovė buvo kalnuota. Aukštos kalvos arba nedideli kalnai staigiai kilo iš vandens ir sudarė devynias dešimtąsias kranto. Žemumos tik paįvairino gamtovaizdį. Tačiau net tose vietose, kur krantas buvo lėkštas, kiek toliau matėsi aukštumos.

Bet daugiausia šis peizažas stebino didingu savo vienišumu ir maloniu ramumu. Visur, kur tik bepažvelgsi,— vien tik veidrodinis vandens paviršius ir ramus dangus, apjuostas tankių miškų rėmais. Vešli ir tanki miškų danga rūpestingai slėpė žemę nuo bet kieno žvilgsnio. Visur, nuo apvalių kalnų viršūnių iki vandens paviršiaus, kaip ištisas žalias šydas, driekėsi žaluma. Bet augmenija, atrodė, nenorėjo pasitenkinti net tokia visiška pergale. Medžiai karojo ties pačiu ežeru, tiesdamiesi į šviesą. Palei visą rytinį krantą buvo galima plaukti ištisas mylias po tamsių rembrantiškų[24] hemlokų, virpančių drebulių ir melancholiškų pušų šakomis. Žodžiu, žmogaus ranka dar niekada nežalojo šio laukinio peizažo, besimaudančio saulės spinduliuose, šios puikios miško didybės, besilepinančios birželio kvapuose. Vaizdą gražino neaprėpiamos vandens platybės.

---

[24] Rembrantas (1608—1669) — didysis olandų dailininkas. Mokėjo puikiai pavaizduoti šviesos ir tamsos žaismą.

— Tai didinga! Tai puiku! Pats pasidarai tobulesnis, kai į tai pažvelgi! — šūkavo Medžiotojas, atsirėmęs į savo karabiną ir dairydamasis aplink — į dešinę ir kairę, į šiaurę ir pietus, į dangų ir žemę, visomis kryptimis, kur tik siekė akis.— Aš matau, kad net raudonodžio ranka čia nepalietė nė vieno medžio. Na, Nenuorama, tavo Judita turbūt yra dora ir išmintinga mergaitė, jeigu ji, kaip tu sakai, pusę savo amžiaus praleido tokioje palaimintoje vietoje.

— Tai tikra tiesa. Bet mergiščia turi savo užgaidų. Beje, ji nuolat čia negyvena, nes senis Hateris turi įprotį žiemoti kolonistų sodybose arba fortų patrankų apsaugoje. Ne, ne, Džudi, jos nelaimė, kai ko išmoko iš kolonistų ir ypač iš dabitų karininkų.

— Jeigu taip, Nenuorama, tai čia yra mokykla, kuri gali ją pataisyti. Bet pasakyk, kas yra ten, tiesiai prieš mus? Jeigu ten sala — ji per daug maža, o jeigu valtis — tai per daug didelė, nors stovi kaip tik viduryje ežero.

— Fortų puošeivos tai pavadino Kurmėno Pilimi, ir pats senis Tomas šaiposi, girdėdamas tą pavadinimą, kuris geriausiai nusako jo savybes ir įpročius. Tai nejudantis namas; ten jų iš viso du: tas, kuris niekada nepasijudina iš vietos, ir antrasis, kuris plaukioja ir todėl būna kartais viename, kartais kitame ežero krašte. Jis vadinasi arka, nors aš tau negalėčiau paaiškinti, ką šis žodis reiškia.

— Jis kilo iš misionierių, Nenuorama, kurie man pasakojo ir skaitė apie šį dalyką. Jie sako, kad žemė kadaise buvusi apsemta vandens, ir Nojus su savo vaikais išsigelbėjęs, pasistatęs laivą, vadinamą arka. Vieni delavarai tiki tuo padavimu, kiti netiki. Mudu esame baltieji ir turime tuo tikėti. Tačiau ar tu kur nors nematai tos arkos?

— Ji, be abejo, nuplaukė į pietus arba stovi kur nors užutėkyje, nuleidusi inkarą. Bet mūsų luotas jau parengtas, ir pora tokių irklų, kaip tavo ir mano, per penkiolika minučių pristatys mus į pilį.

Po šių žodžių Medžiotojas padėjo draugui sudėti visus daiktus į luotą, kuris jau buvo nuleistas į vandenį. Po to abu pasienio gyventojai į jį sulipo ir stipriu pasistūmėjimu lengvą laivą nuvarė aštuonis ar dešimt jardų nuo kranto. Nenuorama sėdėjo gale, Medžiotojas įsitaisė priekyje ir, varomas neskubių, bet tvirtų irklų smūgių, luotas ėmė slysti lygiu vandens paviršiumi tiesiai į keistą pastatą, pramintą Kurmėno Pilimi. Aplenkę kyšulį, vyrai protarpiais nustodavo irtis ir dairydavosi į aplinkinį peizažą. Jiems atsivėrė platus vaizdas į priešingą ežero krantą ir miškais apželusius kalnus. Pasikeitė kalvų forma ir įlankų kontūrai. Toli į pietus driekėsi slėnis. Visa žemė atrodė apsirengusi šventišku medžių lapų apdaru.

— Šis vaizdas gaivina širdį! — sušuko Medžiotojas, kai jie sustojo ketvirtą ar penktą kartą.— Ežeras atrodo tam ir sukurtas, kad mes galėtume giliau pažvelgti į didinguosius miškus.

Ir tu sakai, Nenuorama, kad niekas savęs nelaiko tikruoju šių grožybių savininku?

— Niekas, išskyrus karalių, vaikine. Jis gal ir turi kokių nors teisių į šią vietą, bet jis gyvena taip toli, kad jo pretenzijos niekada nekliudys senajam Tomui Hateriui, kuris visa tai valdo ir pasiruošęs valdyti, kol bus gyvas. Tomas ne skvateris[25], jis neturi žemės. Aš jį praminiau Plūduru.

— Pavydžiu tam žmogui! Žinau, kad tai negerai, ir pasistengsiu tą jausmą nuslopinti, bet vis dėlto pavydžiu tam žmogui. Tik nepagalvok, Nenuorama, kad aš noriu įsistoti į jo mokasinus, tokios minties aš neturiu, bet nepavydėti jam negaliu. Tai natūralus jausmas; patys geriausieji iš mūsų turi tokių natūralių jausmų, kuriems kartais pasiduoda.

— Tau tik reikia vesti Heti, kad galėtum paveldėti pusę šito dvaro! — juokdamasis sušuko Nenuorama.— Labai maloni mergaitė! Jeigu ji neturėtų gražuolės sesers, galėtų būti beveik gražutė, o proto ji turi tiek mažai, kad tu lengvai gali priversti ją žiūrėti į pasaulį savo akimis. Vesk senio Heti, ir aš laiduoju, kad jis perleis tavo daliai visus žvėris, kuriuos tu galėsi šaudyti už penkių mylių nuo ežero.

— Ar čia daug žvėrių? — paklausė Medžiotojas, nekreipdamas dėmesio į Marčo pašaipas.

— Taip, čia žvėrių visur knibždėte knibžda. Vargu ar kas nors bent kartą į juos yra iššovęs, o traperiai iš viso čia retai užklysta. Aš ir pats čia rečiau bastyčiausi, bet Džudi traukia į vieną pusę, o bebras — į kitą. Per pastaruosius dvejus metus ta mergiščia man kainavo daugiau kaip šimtą ispaniškų dolerių[26], ir vis aš negaliu atsikratyti troškimo dar kartą žvilgtelėti į tą veidelį.

— O raudonodžiai ar dažnai aplanko šį ežerą, Nenuorama? — paklausė Medžiotojas, įsigilinęs į savo paties mintis.

— Jie ateina ir vėl išeina — kai kada nedideliais būriais, kai kada pavieniui. Matyti, nė viena čiabuvių gentis atskirai šio krašto nevaldo, ir todėl jis visiškai pateko į Haterių giminės rankas. Senis man pasakojo, kad kai kurie valkatos kurstė Mohauko gyventojus kariauti su indėnais, stengdamiesi gauti iš Kolonijos teisę valdyti šią žemę. Tačiau iš to nieko neišėjo. Iki šiol neatsirado tokio stipraus žmogaus, kuris galėtų sutvarkyti šį reikalą. Medžiotojai ir dabar turi teisę laisvai bastytis po šiuos tankumynus.

— Juo geriau, Nenuorama, juo geriau. Būdamas Anglijos karaliumi, aš išleisčiau įsakymą, kad kiekvienas žmogus,

[25] Skvateris — kolonistas, nuvalęs sklypą neįžengiamame miške ir ten besiverčiąs žemdirbyste.

[26] XVI—XVIII amžiais svarbiausiu sidabro tiekėju pasaulinei rinkai buvo ispanų valdos Amerikoje — Meksika ir Peru. Sidabrinės ispanų monetos (daugiausia piastrai) galiojo Europoje, Azijoje ir Amerikoje. Dažnai jie buvo vadinami ispaniškaisiais doleriais.

kuris nukirs bent vieną šį medį be reikalo, turi būti ištremtas į tuščias ir nevaisingas vietas, kur nėra įkėlęs kojos nė vienas žvėris. Aš tiesiog džiaugiuosi, kad Cingačgukas paskyrė pasimatymą prie šio ežero, nes man dar niekada nėra tekę matyti tokio reginio.

— Tai dėl to, kad tu gyvenai taip toli tarp delavarų, kurių krašte nėra ežerų. Bet toliau į šiaurę ir į vakarus tokių vandenų yra kiek tik nori. Tu esi jaunas ir dar gali juos pamatyti. Taip, pasaulyje yra daugiau ežerų, Medžiotojau, bet nėra kitos tokios Juditos Hater!

Atsakydamas į tą pastabą, Medžiotojas nusišypsojo ir po to panėrė savo irklą į vandenį, tartum suprasdamas įsimylėjusio draugo skubėjimą. Abu yrėsi iš visų jėgų, kol atsidūrė per šimtą metrų nuo „pilies", kaip Nenuorama paprastai vadino Haterio namą. Čia jie vėl nustojo yręsi. Pastebėjęs, kad namas šiuo metu, matyt, yra tuščias, Juditos garbintojas sutvardė savo nekantrumą. Per šį stabtelėjimą Medžiotojas galėjo apžiūrėti savotišką pastatą, kurį verta aprašyti atskirai.

Kurmėno Pilis, kaip šį namą juokais praminė kažkuris smailia779liežuvis karininkas, stovėjo viduryje ežero, per ketvirtį mylios nuo artimiausio kranto. Į visas kitas puses vanduo tęsėsi žymiai toliau. Iki šiaurinio ežero galo buvo apie dvi mylios, ir visa mylia, jeigu ne daugiau, skyrė namą nuo rytinio kranto. Niekur nesimatė jokios žymės, kad kur nors būtų buvusi sala. Namas stovėjo ant polių, o po juo teliuskavo vanduo. Medžiotojas taip pat spėjo pastebėti, kad ežeras yra gana gilus, ir paprašė jam išaiškinti tokį keistą dalyką. Nenuorama atskleidė tą paslaptį, pasakęs, kad toje vietoje tęsiasi ilga siaura sekluma keleta šimtų jardų į šiaurę ir į pietus, ir iš viso gelmė čia siekia šešias ar aštuonias pėdas. Hateris prikalė į tą seklumą polių ir, kad būtų saugesnis, ant jų pastatė savo namą.

— Senį bent trejetą kartų buvo padegę indėnai ir medžiotojai, o per susidūrimą su raudonodžiais jis neteko vienintelio savo sūnaus. Po to jis ir persikėlė ant vandens. Čia jį galima užpulti tik su valtimi, o dėl skalpų ir grobio vargu ar verta darytis luotą. Be to, leistis į tokias peštynes būtų pavojinga, nes senis Tomas turi pakankamai ginklų ir šaudmenų, o pilies sienos, kaip pats matai, yra pakankamai storos, kad galėtų apsaugoti žmogų nuo kulkų.

Medžiotojas turėjo šiokį tokį teorinį supratimą apie pasienio karo meną, nors jam iki šiol dar niekados nebuvo tekę pakelti rankos prieš žmogų. Jis įsitikino, kad Nenuorama nė kiek nepervertina šios pozicijos kariniu atžvilgiu. Ir iš tikrųjų atakuoti „pilį", nepatenkant į apgultųjų ugnį, būtų sunku. Nemaža sumanumo buvo parodyta ir sudėstant sienojus, iš kurių buvo pastatytas namas. Dėl to jame gintis buvo daug patogiau negu paprastose medinėse pasienio lūšnelėse. Šoninės ir galinės „pilies" sienos buvo suręstos iš storų, apie devynių pėdų ilgio pušinių

rąstų, kurie stovėjo stati, o ne suguldyti horizontaliai, kaip kad įprasta tuose kraštuose. Sienojai buvo nutašyti iš trijų pusių ir abiejuose jų galuose padarytos didelės užkarpos. Storame grindinyje, pritaisytame prie viršutinių polių galų, Hateris iškirto išėmas ir tvirtai į jas įspraudė apatines stačių sienojų užkarpas. Ant viršutinių tų pačių sienojų galų jis padėjo lentas, kurias laikė toks pat įtaisymas. Pastato kertes Hateris tvirtai sustiprino grindiniu ir lentomis. Grindis jis padarė iš ploniau nutašytų rąstų, o stogą — iš plonų karčių, gerai prispaustų viena prie kitos ir sandariai uždengtų luobais. Visų šių gudrybių dėka šeimininkas įsigijo namą, prie kurio buvo galima prisiartinti tik vandeniu. Sienas jis pastatė iš rąstų, kurie vienas su kitu buvo tvirtai surišti, ir net ploniausiose vietose jos turėjo ne mažiau kaip dvi pėdas storio. Jį sugriauti po didelių pastangų galėjo tik žmogaus rankos arba laikas. Iš lauko pastatas atrodė nevalyvas ir neišvaizdus, nes sienojai buvo nevienodo storio, bet iš vidaus lygiai nutašytas sienų paviršius ir grindys buvo puikios tiek naudotis, tiek ir pažiūrėti. Prie „pilies" įžymybių priklausė dūmtraukis ir židinys. Nenuorama į juos atkreipė savo draugo dėmesį ir paaiškino, kaip jie padaryti. Jų statybai buvo panaudotas tirštas, gerai išmintas molis, kuris buvo krečiamas į išpintas iš šakų formas ir džiovinamas po pėdą ir daugiau iš karto, pradedant nuo pamato. Kai tokiu būdu buvo pastatytas visas dūmtraukis, po juo buvo sukurta karšta ugnis ir jis kaitintas tol, kol molis pavirto į plytą. Tai buvo nelengvas darbas, ir jis baigėsi ne visiškai sėkmingai. Bet, užlipinus plyšius skystu moliu, galų gale pavyko pasidaryti stiprų židinį ir dūmtraukį.Ši pastato dalis stovėjo ant rąstinių grindų, ir ją iš apačios palaikė specialus polis.

— Senasis Tomas labai išmaningas,— pridūrė Nenuorama,— jis visą savo širdį įdėjo į tą dūmtraukį, kuris ne kartą grėsė nugriūti. Bet kantrybė ir darbas kalnus nuverčia, ir dabar jis turi labai jaukią lūšną, nors ji kada nors ir gali užsiliepsnoti kaip sausų skiedrų krūva.

— Tu, Nenuorama, kaip matau, žinai visą pilies istoriją su jos židiniu ir sienomis,— tarė šypsodamasis Medžiotojas.— Nejaugi meilė tokia stipri, kad vyrą priverčia išnagrinėti net savo mylimosios būstą.

— Iš dalies taip, vyruti,— juokdamasis pasakė geraširdis milžinas,— bet kai ką aš mačiau savo akimis. Tą vasarą, kai senis ėmė statyti savo namą, čia, prie mūsų ežero, susirinko geroka gauja, ir mes visi jam padėjome dirbti. Nemaža tų pačių rąstų aš atvilkau ant savo pečių, ir gali tikėti, masteri Neti, kad kirviai tik švytravo ore, kai mes darbavomės tarp medžių ant kranto. Senasis velnias nešykšti vaišių, o mes taip dažnai valgėme prie židinio, kad, prieš išeidami į Olbanį pardavinėti įsigytų kailių, atsidėkodami nutarėme jam pastatyti patogų namą. Taip, daug visokių patiekalų aš sukirtau Tomo Haterio lūšnoje,

o Heti, nors ir kvaištelėjusi, bet nuostabiai vikriai moka suktis su keptuve ir spirgintuve.

Taip juodviem besišnekučiuojant, luotas priplaukė prie „pilies“ taip arti, kad pakako vieną kartą mostelėti irklu, ir jis šonu prisiglaudė prie prieplaukos. Tai buvo priešais įėjimą pastatyta lentinė aikštelė apie dvidešimt pėdų ilgio ir tiek pat pločio.

— Senasis Tomas šią prieplauką vadina savo priimamuoju,— pastebėjo Nenuorama, pririšęs luotą ir eidamas su draugu tolyn.— O forto dabitos ją pakrikštijo pilies teismu, nors, tiesą sakant, koks teismas gali būti ten, kur nėra jokių įstatymų. Aš manau, kad dabar namie nėra nė gyvos dvasios. Visa šeimynėlė išplaukė pakeliauti po ežerą.

Kol Nenuorama tripinėjo „priimamajame“, apžiūrinėdamas žeberklus, meškeres, tinklus ir kitus būtinus pasienio būsto reikmenis, Medžiotojas, kuris buvo santūresnis ir ramesnis, įėjo į namus su tokiu smalsumu, retai kada būdingu žmonėms, nuo seno įpratusiems gyventi indėnų tarpe. „Pilies“ vidus pasižymėjo nepriekaištinga švara. Visa gyvenamoji patalpa, turėjusi dvidešimt pėdų pločio ir keturiasdešimt ilgio, buvo padalinta į keletą mažų miegamųjų, o kambarys, į kurį iš pradžių pateko Medžiotojas, matyt, kartu buvo ir šeimyninė, ir virtuvė. Rakandai buvo labai įvairūs, kaip dažnai pasitaiko tolimame pasienyje. Daugumas daiktų buvo padaryta nevalyvai ir visiškai primityviai. Bet tarp jų kampe stovėjo sieninis laikrodis gražioje juodojo medžio dėžėje, dvi ar trys kėdės, valgomasis stalas, rašomasis stalas, pretenduojąs ne į visai paprastą prabangą ir, matyt, čia patekęs iš kito būsto. Laikrodis uoliai tiksėjo, bet švininės rodyklės vis teberodė vienuoliktą, nors pagal saulę galėjai spręsti, kad jau turėjo būti po pusiaudienio. Čia taip pat stovėjo tamsi sunki skrynia. Virtuvės apyvoka buvo paprasčiausia ir skurdi, bet kiekvienas daiktas turėjo savo vietą, ir buvo matyti, kad jie visada laikomi švariai ir tvarkingai. Permetęs žvilgsniu priešakinę patalpą, Medžiotojas atstūmė medinę velkę ir įėjo į siaurą koridoriuką, skyrusį namo vidų į dvi lygias puses. Pasienio papročiai nepasižymi ypatingu švelnumu, o kadangi jaunuolis buvo labai susidomėjęs, tai jis atidarė duris ir pateko į miegamąjį.

Iš pirmo žvilgsnio pasidarė aišku, kad čia gyvenama moterų. Ant nedailaus darbo suolo, vos tik per pėdą pakilusio nuo grindų, buvo storai patiesti išpurenti patalai iš laukinių žąsų plunksnų. Šalia guolio ant medinių vagių kabojo suknelės, apsiūtos kaspinais ir kitais papuošalais, daug geresnės, negu būtų galima tikėtis panašioje vietoje. Ant grindų stovėjo dailūs batukai su gražiomis sidabrinėmis sagtimis, kokius tada nešiodavo pasiturinčios moterys. Šešios pusiau išskleistos ryškių spalvų vėduoklės džiugino akį įmantriomis spalvomis. Vienoje patalo pusėje priegalvis buvo užvilktas plonesne įmaute negu gretimasis ir pagražintas smulkiais nėriniais. Aukščiau jo kabojo koketiškai

kaspinais papuoštas kykas ir pora ilgų pirštinių, kuriomis tais laikais retai naudodavosi moterys, priklausančios darbo klasei. Tos pirštinės buvo prismeigtos galvūgalyje su aiškiu noru jas pademonstruoti bent čia, nes šeimininkė negalėjo jų parodyti ant rankų.

Visa tai Medžiotojas apžiūrinėjo ir dėjosi į galvą taip stropiai, kad tai galėjo suteikti garbę net jo draugams delavarams. Jis nepamiršo taip pat pastebėti skirtumo tarp kito patalo, galvūgaliu atsirėmusio į sieną. Kitoje pusėje viskas buvo paprasta ir akį viliojo nebent tobulu savo tvarkingumu. Negausūs drabužiai, taip pat kabėję ant medinių vinių, buvo pasiūti iš šiurkštesnės medžiagos, skyrėsi paprastesniu sukirpimu, ir jais, matyt, nebuvo noro pasirodyti. Ir kaspinų čia nebuvo nė vieno, o taip pat tokių kykų ir skarelių, kurių nederėtų dėvėti Haterio dukterims.

Jau keletas metų praslinko nuo to laiko, kai Medžiotojas paskutinį kartą buvo kambaryje, kuriame gyveno jo spalvos ir rasės moterys. Šis vaizdas jo atmintyje atgaivino visą eilę vaikystės prisiminimų, ir jis pajuto vidinį jaudinimąsi, nuo kurio seniai buvo atpratęs. Jis prisiminė savo motiną, kurios paprasti apdarai taip pat kabėjo ant medinių vinių ir buvo labai panašūs, matyt, į Heti Hater drabužius. Jis prisiminė ir savo seserį, kuri taip pat mėgo puoštis, nors ir mažiau kaip Judita Hater. Šie nežymūs panašumo bruožai jam sukėlė seniai slepiamą ilgesį, ir iš kambario jis išėjo nuliūdęs. Daugiau jis nieko neapžiūrinėjo, bet lėtai ir susimąstęs grįžo į „priimamąjį“.

— Senasis Tomas griebėsi naujo amato ir dabar daro bandymus su spąstais,— sušuko Nenuorama, šaltakraujiškai apžiūrinėdamas pasienio gyventojo rakandus.— Jeigu tu ketini likti šiose vietose, mes galime labai linksmai ir maloniai praleisti vasarą. Kol aš su seniu seksiu bebrus, tu gali žvejoti ir medžioti savo sielos ir kūno malonumui. Net labiausiai nevykusiam medžiotojui mes duodame pusę dalies. O toks vikruolis kaip tu turi teisę tikėtis pilnos dalies.

— Ačiū, Nenuorama, nuoširdžiai ačiū, bet ir aš pats noriu, pasitaikius progai, pagaudyti bebrų. Tiesa, delavarai mane praminė Medžiotoju, bet ne todėl, kad man sekasi medžioti, o kad, užmušęs tokią daugybę elnių ir stirnų, aš dar nė karto neatėmiau gyvybės savo artimui. Jie sako, kad jų padavimuose neužsimenama apie kitą tokį, kuris būtų praliejęs tiek daug žvėrių kraujo ir nė vieno lašo žmogaus kraujo.

— Tikiuosi, kad jie tavęs nelaiko bailiu, vyruti. Bailus vyras — tai tas pat, kaip beuodegis bebras.

— Nemanau, Nenuorama, kad jie mane laikytų dideliu bailiu, nors galbūt jie manęs ir nelaiko ypatingu narsuoliu. Bet aš nesu vaidingas. Kai gyveni tarp medžiotojų ir raudonodžių, tai geriausias būdas nesusitepti savo rankų krauju. Tokiu būdu, Hari Marčai, ir sąžinė lieka rami.

— Na, o mano nuomone, ar žvėris, ar raudonodis, ar prancūzas — vienas ir tas pats. Ir vis dėlto aš esu pats taikingiausias žmogus visoje Kolonijoje. Aš niekinu peštukus kaip šunis. Bet nereikia būti per daug skrupulingam, kai ateina laikas paspausti gaiduką.

— O aš manau, kad tai galima daryti tik pačiu blogiausiu atveju, Nenuorama. Bet kokia čia stebuklinga vieta! Mano akys niekada nepavargs ja besigėrėdamos.

— Tai pirmoji tavo pažintis su ežeru. Kažkada tokį pat įspūdį jis padarė mums visiems. Tačiau visi ežerai maždaug vienodi — visur daug vandens, ir žemės, ir kyšulių, ir įlankų.

Tokie samprotavimai buvo visiškai svetimi jaunojo Medžiotojo širdį užplūdusiems jausmams, ir jis nieko neatsakė, susižavėjęs ir tyliai žiūrėdamas į tamsias kalvas ir tviskantį vandenį.

— Aš džiaugiuosi, kad tas ežeras dar neturi pavadinimo,— tęsė Medžiotojas,— bent baltaveidžių duoto pavadinimo, nes jeigu jie kurią nors vietovę saviškai pakrikštija, tai tas visada reiškia nuniokojimą ir nuskurdimą. Tačiau raudonodžiai ir medžiotojai su traperiais tą ežerą, be abejo, kaip nors vadina. Jie mėgsta vietoves pavadinti išmaningais ir tinkamais vardais.

— O kai dėl indėnų, tai kiekviena jų gentis turi savo kalbą ir saviškai vadina daiktus. Taip jie elgiasi ir su šia pasaulio dalimi. O mes šitą ežerą pavadinome Mirguliuojančiu Veidrodžiu, nes jo paviršiuje nuostabiai atsispindi pakrančių pušys, ir atrodo, kad kalvos jame kabo galva žemyn.

— Man atrodo, kad iš čia turi ištekėti upelis. Aš žinau, kad visuose ežeruose yra ištakos, o uola, prie kurios Čingačgukas man paskyrė pasimatymą, stovi arti upelio. Sakyk, ar tas upelis Kolonijoje turi pavadinimą?

— Šiuo atžvilgiu jie už mus pranašesni, nes savo rankose laiko antrąją jo pusę, kuri yra daug didesnė. Jie ir davė jam vardą, kuris pasiekė ištaką. Vardai visada atkeliauja į aukštupį. Tu, Medžiotojau, delavarų šalyje tikriausiai matei Saskvihanos upę?

— Mačiau ir daugybę kartų medžiojau jos krantuose.

— Tai ta pati upė, ir manau, kad ji tuo pat vardu ir vadinama. Aš džiaugiuosi, kad jie buvo priversti palikti raudonodžių duotą pavadinimą, nes būtų per daug žiauru iš jų vienu kartu pagrobti ir žemę, ir pavadinimą.

Medžiotojas nieko neatsakė. Jis stovėjo atsirėmęs į karabiną, gėrėdamasis jį žavinčiu vaizdu. Tačiau tenemano skaitytojas, kad vien tik išorinė grožybė taip stipriai prikaustė jo dėmesį. Teisybė, vieta buvo žavi, ir dabar ji prieš akis kilo visu savo grožiu. Ežero paviršius, lygus kaip stiklas ir perregimas kaip skaidriausias oras, palei visą rytinį krantą atspindėjo tamsiomis pušimis apaugusius kalnus. Medžiai beveik horizontaliai kabojo virš vandens, daugelyje vietų sudarydami žalių lapų

arkas, pro kurias spindėjo užutėkių vanduo. Gili ramybė, tyluma, žmogaus rankų nepaliesti miškai, žodžiu, gamtos viešpatija — štai kas daugiausia žavėjo Medžiotoją su jo įpročiais ir galvosena.

III SKYRIUS

Haris Nenuorama daugiau galvojo apie gražiąją Juditą Hater negu apie Mirguliuojančio Veidrodžio ir jo aplinkinio gamtovaizdžio žavingumą. Pakankamai prisižiūrėjęs Plaukiojančio Tomo žvejybos įrankių, jis pakvietė draugą lipti į luotą ir leistis ieškoti išvykusios šeimynėlės. Tačiau prieš išplaukdamas jis per Haterio jūrų žiūroną atidžiai apžvelgė visą šiaurinį ežero krantą. Ypač stropiai jis ištyrė visas įlankas ir kyšulius.

— Taip aš ir maniau, — tarė jis, padėdamas žiūroną: — senis, pasinaudodamas geru oru, nuplaukė pasroviui į pietus ir savo pilį paliko likimo valiai. Ką gi, dabar, kai aišku, kad jo nėra ir aukštupyje, mes pasroviui nusiirsime žemyn ir lengvai surasime slaptąją jo užuolandą.

— Nejaugi masteris Hateris mano, kad šiame ežere reikėtų slapstytis? — paklausė Medžiotojas, paskui draugą lipdamas į luotą.— Man rodos, kad čia taip tuščia, jog galima išlieti visus savo jausmus nesibaiminant, kad kas nors sutrukdys tavo mintis ir susižavėjimą.

— Tu užmiršti savo draugus — mingus ir visus prancūzų laukinius. Ar yra bent viena vietelė žemėje, Medžiotojau, kur nebūtų atlindę tie neramūs sukčiai! Ar tu žinai bent vieną ežerą arba bent žvėrių gėryklą, kurios nebūtų suradę tie niekšai! O jeigu jau jie suras, tai vis tiek kada nors vandenį nudažys krauju.

— Žinoma, apie juos aš nieko gero nesu girdėjęs, bičiuli Nenuorama, nors iki šiol karo take man dar neteko susitikti nei su jais, nei su kitais mirtingaisiais. Drįstu pasakyti, kad tie plėšikai vargu ar pražiopsos tokią nuostabią vietelę. Aš pats niekada nesipykau nė su viena jų gentimi, bet delavarai man tiek pripasakojo apie mingus, kad aš laikau juos užkietėjusiais piktadariais.

— Tu gali ramia sąžine tą patį pasakyti apie kiekvieną laukinį.

Dabar Medžiotojas užprotestavo, ir, kol jie yrėsi ežeru žemyn, tarp jų įsiliepsnojo karštas ginčas apie baltaveidžius ir raudonodžius — kurie iš jų yra vertingesni. Nenuorama tikėjo visomis baltųjų medžiotojų paskalomis, kurie, kaip taisyklė, indėnus laiko įgimtais savo varžovais, o dažnai net ir įgimtais priešais. Savaime suprantama, kad jis triukšmavo, rėkė, apie viską samprotavo aklai ir negalėjo nieko rimtai įrodyti. Medžiotojas šio ginčo metu laikėsi visai kitaip. Santūria kalba, teisingais sprendimais ir paprastais samprotavimais jis įrodė, kad

geriau klausyti proto, vadovautis įgimtu teisingumo ir atvirumo troškimu, anaiptol nelinkusiu griebtis įmantrių žodžių, ginant savo nuomonę arba pateisinant įsigalėjusius prietarus. Ir vis dėlto jis pats buvo prietaringas. Tie žmogaus proto tironai, kurie vos tik žmogui pradėjus galvoti ir jausti, įvairiausiais būdais apraizgo savo auką, turėjo šiek tiek įtakos ir jaunuoliui. Bet vis dėlto jis pats buvo gyvas pavyzdys, kaip gali paveikti jaunuolį įgimtas gerumas, kai nėra blogų pavyzdžių ir pagundų.

— Prisipažink, Medžiotojau, kad kiekvienas mingas — daugiau kaip pusė velnio,— įsikarščiavęs šaukė Nenuorama,— nors tu žūt būt nori įrodyti, kad visa delavarų gentis vos ne vieni angelai! O aš manau, kad šito negalima pasakyti net ir apie baltuosius. Ir baltieji nėra neklaidingi, o indėnai juo labiau negali tokie būti. Vadinasi, tavo įrodymai — skatiko teverti. O mano nuomone, taip išeina: žemėje yra trys spalvos — balta, juoda ir raudona. Pati geriausia spalva — balta, ir todėl baltasis žmogus yra tobuliausias; paskui seka juoda spalva, ir juodajam žmogui galima leisti gyventi greta baltųjų — tai visiškai pakenčiama ir net naudinga; paskutinėje vietoje — raudona spalva, o tai įrodo, kad indėnas — tik pusiau žmogus.

— Dievas visus tris sutvėrė vienodus, Nenuorama.

— Vienodus! Vadinasi, tavo nuomone, negras yra panašus į baltąjį, o aš esu panašus į indėną?

— Tu per daug karščiuojiesi ir nesiklausai manęs. Dievas mus visus sutvėrė baltus, juodus ir raudonus, be abejo, turėdamas išmintingą tikslą nudažyti mus nevienodai. Bet savo jausmais žmonės panašūs vienas į kitą, nors aš neginčiju, kad jis kiekvienai rasei suteikė ypatingus gabumus. Baltasis žmogus yra civilizuotas, o visi raudonodžio papročiai pritaikyti gyventi dykumoje. Pavyzdžiui, nuskalpuoti negyvėlį baltajam — nusikaltimas, o indėnui — karžygiškumas. Arba vėl: baltasis karo metu negali iš pasalų užpulti nei moterų, nei vaikų, o raudonodis gali. Prisipažįstu, kad tai žiauru, bet jiems tai yra teisėta, tuo tarpu mums būtų niekšiškumas.

— Priklauso nuo to, kokį priešą mes turime galvoje. Nuskalpuoti laukinį arba net nulupti jam odą — man tas pat, kaip nupjauti vilkui ausis, kad gaučiau premiją, arba nudirti kailį lokiui. Vadinasi, tu klysti, gindamas raudonodžius, nes net Kolonijoje atlyginama už tą darbą. Ten vienodai mokama už vilko ausis ir už odą su žmogaus plaukais.

— Ir tai labai bjauru, Nenuorama. Net indėnai sako, kad tai gėda baltiesiems. Kariaujant teisėtą karą, tokį, kurį mes neseniai pradėjome, pareiga mus verčia nesigailėti gyvo priešo. Bet skalpai— čia jau visai kas kita.

— Būk malonus, Medžiotojau, pagalvok ir pasakyk: ar gali Kolonija išleisti neteisėtą įstatymą? Argi neteisėtas įstatymas nėra labiau prieštaraujantis dalykas negu laukinio nuskalpavimas? Įstatymas taip pat negali būti neteisėtas, kaip tiesa negali būti melas.

— Tai, atrodo, lyg ir būtų protinga, bet mus veda prie neprotingiausių išvadų, Nenuorama. Ne visus įstatymus leidžia viena valdžia. Dievas išleido savo įstatymus, yra įstatymų, kurie išleidžiami Kolonijoje, ir yra įstatymų, kuriuos paskelbia parlamentas ir karalius. Kai Kolonijos įstatymai ir net karaliaus įstatymai prieštarauja dievo įstatymams, jie yra neteisėti ir jų nereikia klausyti. Aš manau, kad baltasis turi gerbti baltųjų įstatymus, kol jie neprieštarauja kitiems, aukštesniems įstatymams, o raudonasis žmogus turi tomis pačiomis sąlygomis laikytis savųjų, raudonodžių, papročių. Neverta ginčytis, nes kiekvienas turi teisę galvoti, ką nori, ir kalbėti, ką nori. Verčiau paieškokime tavo bičiulio, Plaukiojančio Tomo, nes kitaip mes nepamatysime, kur jis pasislėpė tuose krantų brūzgynuose.

Medžiotojas ne veltui taip pavadino ežero pakrantes. Iš tikrųjų krūmų šakos visur karojo virš vandens, o daugybė šakų maudėsi perregimoje žydrynėje. Stačius krantus supo siaura seklumos juosta. Kadangi augmenija nuolat stiebiasi į šviesą, tai vaizdas buvo lygiai toks, apie kurį galėtų svajoti gražių reginių mėgėjas, jeigu tų vešlių miško krūmų suplanavimas priklausytų nuo jo. Gausūs kyšuliai ir įlankos kranto kontūrams teikė vingiuotą ir nepaprastą pavidalą.

Prisiartinę prie vakarinio ežero kranto, norėdami, kaip paaiškino draugui Nenuorama, pirmiau išžvalgyti, o paskui jau pasitikti priešą, abu nuotykių ieškotojai įtempė visą savo dėmesį, nes iš anksto nebuvo galima nuspėti, kas jų laukia už artimiausio posūkio. Į priekį jie stūmėsi labai greitai, nes Nenuorama milžiniška savo jėga taip žaismingai valdė lengvą kaip plunksna laivelį, o jo draugo sugebėjimas irkluoti beveik išlygino tokias skirtingas jų prigimties dovanas.

Kiekvieną kartą, kai luotas lenkdavo kurį nors kyšulį, Nenuorama dairydavosi, tikėdamasis pamatyti arką, stovinčią su išmestu inkaru arba priplaukusią įlankoje prie kranto. Bet jo viltys būdavo tuščios. Jie nuplaukė jau visą mylią į pietinį ežero krantą, palikę toli užpakalyje „pilį“, dabar besislepiančią bent už šešių kyšulių. Staiga Nenuorama liovėsi yręsis, tartum nežinodamas, kuria kryptimi reikėtų pasukti.

— Visai galimas daiktas, kad senis įlindo į upę,— tarė jis, atidžiai apžiūrinėdamas rytinį krantą, esantį nuo jų apytikriai per vieną mylią, iš kurio jiems buvo matoma bent pusė viso jo ilgio.— Pastaruoju metu jis daug medžiojo, todėl dabar galėjo pasinaudoti srove ir nusileisti kokią mylią žemyn, nors jam bus sunkoka iš ten išsikapstyti atgal.

— Bet kurgi ištaka? — paklausė Medžiotojas.— Nei krante, nei tarp medžių nematyti tarpo, pro kurį galėtų ištekėti tokia upė kaip Saskvihana.

— Ak, Medžiotojau, upės yra panašios į žmones: pradžioje jie būna visiškai maži, o paskui jiems išauga platūs pečiai ir didelė burna. Tu nematai ištakos todėl, kad ji įsiterpusi tarp

aukštų krantų, o pušys, hemlokai ir įvairūs krūmynai juos dengia kaip stogas namą. Jeigu senojo Tomo nėra Žiurkių užutėkyje, tai, vadinasi, jis įlindo į upę. Nagi, paieškokime jo pirmiausia užutėkyje, o paskui nusiirsime į ištaką.

Kai jie vėl paėmė irklus, Nenuorama paaiškino, kad netoliese yra seklus užutėkis, apjuostas ilgos žemos nerijos ir pavadintas Žiurkių užutėkiu, nes ten yra mėgiama vandeninių žiurkių vieta. Šitas užutėkis — patikimas prieglobstis arkai, ir jos savininkas ten mėgsta sustoti kiekviena patogia proga.

— Kadangi šiuose kraštuose,— tęsė Nenuorama,— žmogus kartais nežino, kokie svečiai jį gali aplankyti, tai labai pageidautina juos gerai apžiūrėti pirmiau, negu jie spės priartėti. Šis atsargumas ypač pravartus dabar, kai vyksta karas, nes kanadietis arba mingas gali įsibrauti į lūšną, nelaukdami pakvietimo. Bet Hateris — puikus žvalgas ir pavojų suuodžia beveik taip pat, kaip šuo laukinį žvėrį.

— Matydamas taip nerūpestingai paliktą jo pilį, aš maniau, kad jis visiškai nebijo priešų, galinčių netikėtai užklysti į ežerą. Apskritai, vargu ar tai kada nors įvyks: juk ežeras yra toli nuo kelio į fortus ir nausėdijas.

— Ak, Medžiotojau, aš įsitikinau, kad žmogus priešus sutinka daug lengviau negu draugus. Tiesiog baisu pasidaro pagalvojus, kiek būna progų įsigyti priešą ir kaip retai pavyksta susirasti draugą. Vieni griebiasi tomahauko[27] todėl, kad tu nepritari jų mintims, kiti — kad užbėgi už akių jų mintims. O aš kadaise pažinojau valkatą, kuris susivaidijo su geriausiu savo bičiuliu todėl, kad tas jo nelaikė gražuoliu. Tu, Medžiotojau, taip pat nesi grožio įsikūnijimas, tačiau tau būtų neprotinga tapti mano priešu tik todėl, kad aš tau tai pasakau.

— Aš esu toks, kokį mane dievas sutvėrė ir netrokštu būti nei geresnis, nei blogesnis. Ypatingai gražus aš gal ir nesu. Bent toks gražus, kokiais svajoja būti lengvabūdžiai ir tušti žmonės, bet tikiuosi, kad dėl gero savo elgesio ir aš esu šiek tiek patrauklus. Mažai galima surasti puikesnių vyrų už tave, Nenuorama, ir aš suprantu, kad vargu ar kas nors atkreiptų dėmesį į mane ten, kur galima pasigėrėti tavimi.

Nenuorama garsiai nusikvatojo. Jis buvo per daug nerūpestingas, kad mąstytų apie aiškų fizinį savo pranašumą, bet puikiai jį suvokė ir apie tai galvojo su malonumu, jeigu tokia mintis jam netikėtai toptelėdavo į galvą.

— Ne, ne, Medžiotojau, tu nesi gražuolis ir pats tuo gali įsitikinti, pažvelgęs per luoto kraštą! — sušuko jis,— Džudi tą pasakys tiesiai tau į akis, tik užkabink ją. Tokio aštraus liežuvio neturi nė viena mergaitė mūsų nausėdijose ir net už jų ribų. Todėl aš tau patariu: niekada neerzink Juditos! O Heti gali kalbėti, kas tik patinka, ir ji viską išklausys romiai kaip avelė. Ne, jau geriau tegu Džudi nepasako savo nuomonės apie tavo išvaizdą.

---

[27] Tomahaukas — kovos kirvis, indėnų ginklas.

— Vargu, Nenuorama, ar ji gali dar ką nors pridėti prie tavo žodžių.

— Tikiuosi, Medžiotojau, tu neįsižeisi dėl mažos mano pastabos. Juk aš nieko blogo nepagalvojau. Tu ir pats žinai, kad nepasižymi grožiu. Kodėl bičiuliams nepaplepėti apie tokius niekus? Jeigu tu būtum gražuolis, didžiausiam tavo malonumui, aš pats pirmasis apie tai pasakyčiau. O jeigu Džudi man pasakytų, kad aš esu šlykštus kaip mirtina nuodėmė, aš tai palaikyčiau koketavimu ir nė nemanyčiau ja patikėti.

— Gamtos lepūnėliams tokiais dalykais lengva juokauti, Nenuorama, nors kitiems gal tai yra sunkoka. Aš nesiginu, kad kartais norėčiau būti gražesnis. Taip, norėčiau, bet aš visada spėju nuslopinti tą jausmą, prisiminęs, kiek daug žmonių yra gražesnių už mane, tačiau negalinčių pasigirti vidinėmis savo savybėmis. Juk aš galėjau gimti šlubas ir nesugebantis medžioti net voverių, arba aklas, būčiau našta sau ir draugams, arba kurčias, netinkantis karui ir žvalgybai, ką aš laikau vyro pareiga neramiais laikais. Prisipažįstu, ne visai malonu matyti, kad kiti gražesni už tave, kad jie geriau priimami ir labiau gerbiami. Bet visa tai galima iškęsti, jeigu žmogus žino savo sugebėjimus ir pareigas.

Nenuorama apskritai buvo labai geraširdis vaikinas, ir draugo nusižeminimas iš jo širdies visiškai išstūmė asmeninės tuštybės jausmą. Jis apgailėjo neatsargias savo užuominas dėl Medžiotojo išvaizdos ir paskubėjo tai pareikšti taip nevykusiai, kaip yra įprasta visiems pasienio gyventojams.

— Aš nieko blogo nenorėjau pasakyti, Medžiotojau,— kalbėjo jis maldaujamu tonu,— ir tikiuosi, kad tu užmirši mano žodžius. Jeigu tu ir nelabai gražus, tai vis tiek tavo žvilgsnis aiškiau už bet kuriuos žodžius rodo, kad esi geras. Nenoriu sakyti, kad Džudi tavimi labai susižavės, nes tai tavo širdyje gali sužadinti vilčių, kurios baigtųsi nusivylimu. Bet juk yra dar Heti, kuri į tave žiūrės taip meiliai, kaip į kiekvieną kitą vyrą. Tu, be to, dar esi toks rimtas ir padorus, kad vargu ar tau rūpės Judita. Nors ji labai gražutė mergaitė, bet tokia nepastovi, kad vyrui nevertėtų džiaugtis, jeigu ji atsitiktinai jam nusišypsotų. Aš kartais galvoju, kad išdykėlė labiausiai už viską pasaulyje myli pati save.

— Aš nepažįstu nė vieno delavaro, apie kurį tu galėtum pasakyti tą patį,— atsakė Medžiotojas.— Bet štai baigiasi ta ilgoji nerija, apie kurią tu pasakojai, ir Žiurkių užutekis turi būti netoli.

Ši nerija ne gilyn ėjo kaip kitos, bet tęsėsi pagal ežero krantą, atskirdama gilų užutėkį, besisukantį per ketvirtį mylios į pietus, ir skrodė slėnį, sudarydama pietinį ežero galą. Nenuorama buvo įsitikinęs, kad šiame užutekyje ras arką, kuri, išmetusi inkarą už medžių, dengusių siaurą neriją, galėjo likti nepastebima priešo akiai visą vasarą. Iš tikrųjų ši vieta

buvo paslėpta labai patikimai. Laivą, pririštą prie kranto kitapus nerijos užutėkio gilumoje, buvo galima pamatyti tik iš vienos pusės, nuo tankiu mišku apaugusio kranto, kur prašalaičiai vargu ar galėjo atklysti.

Luotas aplenkė neriją, ir prieš abiejų keleivių akis atsivėrė visas užutėkis. Tačiau jie nieko nepastebėjo. Rami vandens lyguma vingiavosi dailia banguota linija, nendrynai tyliai lingavo virš jos paviršiaus, ir kaip visur ties ja karojo medžiai. Visur viešpatavo rami ir didinga dykumos tyla. Kiekvienas poetas arba dailininkas būtų susižavėjęs tuo peizažu, bet Hario Nenuoramos, nekantravusio kuo greičiau išvysti lengvabūdę savo gražuolę, šis vaizdas visiškai nežavėjo.

Luotas slinko tyliai, nes pasienio gyventojai buvo įpratę atsargiai daryti kiekvieną judesį. Ant veidrodinio vandens paviršiaus laiviūkštis atrodė plaukiąs oru. Tuo momentu siauroje žemės juostoje, skiriančioje įlankėlę nuo ežero, trakštelėjo sausa šakelė. Abu nuotykių ieškotojai krūptelėjo ir griebė savo šautuvus, kurie visada gulėjo parankėje.

— Joks žvėrelis taip sunkiai negali žengti,— sušnibždėjo Nenuorama,— čia labiau panašu į žmogaus eiseną.

— Ne visai taip, ne visai taip,— atkirto Medžiotojas.— Tai, anot tavęs, per sunkus žingsnis būtų žvėriukui, bet per lengvas žmogui. Nuleisk į vandenį irklą ir pastumk luotą prie krašto. Aš išlipsiu į krantą ir atkirsiu tam sutvėrimui kelią pasitraukti atgal nerija vis tiek ar tai būtų mingas, ar tik kurmėnas.

Nenuorama paklausė, ir Medžiotojas greitai išlipo į krantą. Apsiavęs mokasinais, jisai tyliai skverbėsi per brūzgynus. Po minutės jis jau buvo pačiame siauros nerijos viduryje ir lėtai slinko į jos galą. Tokiame tankumyne reikėjo būti labai atsargiam. Kai jis atsidūrė pačioje brūzgynų gilumoje, sausos šakelės vėl trakštelėjo, ir tas garsas ėmė kartotis trumpais protarpiais, tartum koks gyvas padaras būtų lėtai ėjęs išilgai nerijos. Išgirdęs traškant šakas, Nenuorama nustūmė luotą į įlankėlės vidurį ir pasiėmė karabiną, žiūrėdamas, kas bus toliau. Neramiai belaukiant praslinko minutė, o po to iš tankumyno išėjo taurusus elnias. Didingais žingsniais jis prisiartino prie smėlėto kranto ir ėmė gerti vandenį.

Vieną akimirksnį Nenuorama abejojo. Paskui greitai prisidėjo prie peties karabiną, nutaikė ir iššovė. Toks staigus iškilmingos tylos sutrikdymas šioje vietoje padarė nepaprastai savotišką efektą. Pats šūvis kaip paprastai nuskambėjo trumpai terkštelėdamas. Po to keletą akimirksnių buvo tylu, kol virš vandens oru skridęs garsas pasiekė priešingo kranto uolas. Tada oro virpesiai sustiprėjo ir nusirito nuo vienos daubos iki kitos per ištisas mylias išilgai kalvų, tartum žadindami miškuose snaudžiančius perkūnus.

Nuskambėjus šūviui ir sušvilpus kulkai, elnias tik krestelėjo galvą, nes jis iki šiol dar niekada nebuvo sutikęs žmogaus. Tačiau kalvų aidas jam sukėlė nepasitikėjimą. Pašokęs į priekį ir

prispaudęs prie kūno kojas, jis tuojau pasinėrė į vandenį ir nuplaukė į tolimą ežero krantą. Nenuorama suriko ir ėmė vytis. Dvi ar tris minutes vanduo kunkuliavo apie persekiotoją ir jo auką. Nenuorama jau buvo bepasiekiąs nerijos galą, bet tuo tarpu ant smėlio pasirodė Medžiotojas ir ženklais paliepė jam sugrįžti.

— Labai neprotinga šauti, neapžiūrėjus krantų ir neįsitikinus, kad ten nesislepia priešas,— tarė Medžiotojas, kai jo draugas lėtai ir nenoriai pakluso.— To aš išmokau iš delavarų, klausydamas jų pamokymų ir padavimų, nors pats dar niekada nėjau karo taku. Be to, dabar netinkamas metų laikas elniams medžioti, o mums nė nereikia maisto. Žinau, kad visi mane vadina Medžiotoju, ir gal nusipelniau tos pravardės, nes suprantu žvėrių įpročius ir taikliai šaudau. Bet kol man nereikia mėsos arba odos, aš veltui gyvulio nežudau. Galiu užmušinėti, tai teisybė, bet aš ne mėsininkas.

— Kaip aš galėjau nepataikyti į tą elnią! — sušuko Nenuorama, nusitraukdamas kepurę ir pirštais braukydamas gražius, bet susitaršiusius plaukus, tartum tokiu būdu norėdamas išsklaidyti susipainiojusias savo mintis.— Nuo to laiko, kai man sukako penkiolika metų, nė karto taip neatsitiko.

— Nesigailėk šito. Gyvulio mirtis ne tik mums nebūtų davusi jokios naudos, bet galėjo ir pakenkti. Tai mane labiau gąsdina negu tavo prašovimas, Nenuorama. Tai skamba kaip gamtos balsas, mums prikaišiojantis betikslį ir neapgalvotą poelgį.

— Tu daug kartų išgirsi tą balsą, jeigu ilgiau pagyvensi šiose vietose, vyruti,— juokdamasis atkirto Nenuorama.— Aidas pakartoja beveik viską, kas kalbama ir daroma ant Mirguliuojančio Veidrodžio tokiu tyliu vasaros oru. Nukris irklas, ir jo dunkstelėjimą tu girdėsi daug kartų, tartum kalvos tyčiotusi iš tavo nevikrumo. Juokas arba švilpesys atskrenda nuo pušų, tartum jos linksmai šnekučiuotųsi, ir tu tikrai gali pagalvoti, kad jos nori su tavimi apie ką nors paplepėti.

— Tuo daugiau yra priežasčių mums būti atsargiems ir tyliems. Vargu ar priešai jau bus atradę kelią į šias kalvas, nes aš iš tiesų nežinau, ką jie tuo galėtų laimėti. Bet delavarai man visada sakydavo, kad jeigu drąsa — pirmoji kario dorybė, tai antroji jo dorybė — atsargumas. Bet kuris šūksmas kalnuose gali visai genčiai atskleisti mūsų buvimo paslaptį.

— Užtat jis įspės senąjį Tomą pastatyti ant ugnies puodą ir jam praneš, kad svečias yra arti. Eik šen, vyruti, sėsk į luotą ir, kol dar šviesu, pasistenkime surasti arką.

Medžiotojas paklausė, ir luotas nuplaukė, pasukdamas įstrižai ežero į pietryčius. Iki kranto buvo ne daugiau kaip mylia, o luotas, varomas įgudusių ir lengvų kirčių irklais, plaukė labai greitai. Kai keleiviai jau buvo nuplaukę pusę kelio, silpnas triukšmas juos privertė atsigręžti. Jie pamatė, kaip elnias išnėrė iš vandens ir brisdamas nuėjo į sausumą. Po minutės tau-

rusis gyvulys nusipurtė nuo savo šonų vandenį, pažvelgė aukštyn į medžius ir, iššokęs į krantą, dingo miške.

— Šis padaraas eina iš čia su dėkingumu širdyje,— tarė Medžiotojas,— nes gamta jam pasakė, kad jis išvengė didelio pavojaus. Tau taip pat reikėtų patirti panašų jausmą, Nenuorama, nes tave apvylė akys ir rankos. Neprotingas tavo šūvis mums nebūtų davęs jokios naudos.

— Akis ir ranka manęs visai neapvylė! — apmaudingai sušuko Marčas.— Tu delavarų tarpe įsigijai šiokią tokią garbę vikrumu ir taiklumu medžioklėje. Bet aš norėčiau pamatyti, kaip tu stovėsi už vienos štai pušies, o nusidažęs mingas — už kitos. Ir abu jūs su atlaužtais gaidukais lauksite patogaus momento iššauti. Tik tokiomis aplinkybėmis, Natanieliau, galima išmėginti akį ir ranką, nes tai dirgina nervus. Užmušti gyvulį aš niekada nelaikiau žygdarbiu, bet užmušti laukinį — žygdarbis. Greit ateis laikas, kai tau teks išmėginti savo ranką, nes dabar mes turime laukti peštynių. Tada mes ir sužinosime, ko verta kovos lauke medžiotojo garbė. Aš nemanau, kad ranka arba akis mane apvylė. Viskuo kaltas elnias, kuris pasiliko stovėti toje pačioje vietoje, kai jam reikėjo eiti į priekį, ir todėl mano kulka pralėkė priešais jį.

— Tebūnie kaip tu sakai, Nenuorama. Aš tik manau, kad tai mūsų laimė. Drįstu pasakyti, kad aš negaliu šauti į artimą tokia pat lengva širdimi kaip į žvėrį.

— Kas kalba apie mirtinguosius ar apskritai apie žmones, Medžiotojau! Juk tau teks susidurti su indėnais. Žinoma, kiekvienas žmogus gali savaip samprotauti, kai kalbama apie kitos būtybės gyvenimą ar mirtį, bet toks skrupulingumas nereikalingas indėnui. Klausimas yra toks: ar jis nulups tau kailį, ar tu jam.

— Aš raudonodžius laikau tokiais pat žmonėmis kaip mudu, Nenuorama. Tiesa, jie turi įgimtus palinkimus ir religiją, bet pagaliau tai nesudaro didelio skirtumo, ir kiekvieną reikia teisti pagal jo darbus, o ne pagal jo odos spalvą.

— Visa tai nesąmonės, kurių niekas nesiklausys šiuose kraštuose, kur dar nespėjo apsigyventi Moravijos broliai. Oda žmogų daro žmogumi. Tai teisinga. Jeigu būtų kitaip, tai kuriuo būdu žmonės galėtų spręsti apie vienas kitą? Visos gyvos būtybės turi odą dėl to, kad, atidžiai pasižiūrėjus į žvėrį arba į žmogų, galėtum iš karto suprasti, su kuo turi reikalą. Iš odos tu visada atskirsi lokį nuo šerno ir pilkąją voverę nuo juodosios.

— Tiesa, Nenuorama,—tarė draugas apsidairydamas ir šypsodamasis,— tačiau jos abi yra voverės.

— To niekas neginčija. Bet juk tu nepasakysi, kad raudonasis ir baltasis — abu indėnai.

— Ne, bet pasakysiu, kad jie abu yra žmonės — skirtingų rasių ir spalvų žmonės. Žmonės vienas nuo kito skiriasi kilme, turi įvairius įgūdžius ir papročius, bet jų prigimtis vienoda.

Kiekvienas turi sielą ir kiekvienas turi gyvenime atsakyti už savo darbus.

Nenuorama buvo vienas tų „teoretikų", kurie visas žmonių rases laiko daug žemesnėmis už baltąją. Jį graužė sąžinė už daugybę neteisėtų veiksmų indėnų atžvilgiu, ir jis išrado nepaprastai lengvą būdą jai nuraminti, savo mintyse visiems raudonodžiams atėmęs žmogaus teises. Labiausiai jis pyko, kai kas nors abejojo tų pažiūrų teisingumu, be to, dar pateikdavo visiškai protingus įrodymus.

— Tu tiesiog esi vaikas, Medžiotojau, vaikas, kurį delavarų ir misionierių gudrybės išmušė iš vėžių ir sukvailino! — sušuko jis, kaip paprastai niekindamas išorinę kalbos formą, o tai atsitikdavo jam visada, kai būdavo susierzinęs.— Tu gali save laikyti raudonodžių broliu, bet aš juos laikau tiesiog gyvuliais, kurie neturi nieko, kas primintų žmogų, išskyrus gudrumą. Gudrumo jie turi, tą aš pripažįstu. Bet jo turi ir lapė, ir net lokys. Aš esu vyresnis už tave ir ilgiau gyvenau miškuose, todėl man nereikia aiškinti, kas yra indėnas. Jeigu tu nori, kad kas tave laikytų laukiniu, tu tik pasakyk. Aš tada pranešiu Juditai ir seniui, ir tu pamatysi, kaip jie tave sutiks.

Čia gyva Nenuoramos vaizduotė suteikė jam šiokią tokią paslaugą ir atšaldė jo pyktį. Įsivaizdavęs, kaip šis pusiau vandens, pusiau sausumos gyventojas sutiks svečią, pristatytą jam su tokia rekomendacija, Nenuorama prapliupo linksmai juoktis.

Medžiotojas labai gerai žinojo, kad visi mėginimai įtikinti tokį žmogų kuo nors, kas prieštarauja jo prietarams, būtų tuščios pastangos. Todėl jis neturėjo jokio noro imtis panašaus uždavinio. Kai luotas prisiartino prie pietrytinio ežero kranto, jų mintys pakrypo kitur, ir to Medžiotojas nė kiek nesigailėjo. Dabar jau buvo netoli iki tos vietos, kur, pasak Marčo, iš ežero ištekėjo upė. Abu keleiviai smalsiai apsidairė. Jų smalsumą dar labiau žadino viltis surasti arką.

Skaitytojui gali pasirodyti keista, kad žmonės, atsidūrę tik per du šimtus jardų nuo tos vietos, kur tarp dvidešimties pėdų aukščio krantų buvo gana plati vaga, negalėjo jos pastebėti. Tačiau nereikia pamiršti, kad čia visur virš vandens karojo medžiai ir krūmai, apsupdami ežerą žaliu kilimu, slėpusiu visus mažus jo vingius.

— Jau dvi vasaros iš eilės aš neužsuku į šį ežero galą,— tarė Nenuorama, visu ūgiu atsistodamas luote, kad patogiau būtų dairytis į šalis.— Aha, štai ir uola riečia savo smakrą virš vandens, o aš žinau, kad upė prasideda kažkur netoliese.

Vyrai vėl griebėsi už irklų. Jie buvo jau už kelių jardų nuo uolos ir lėčiau plaukė tiesiai į ją. Uola buvo nedidelė, ne daugiau kaip penkių ar šešių pėdų aukščio, bet jos tik pusė kyšojo virš ežero. Nuolatinis vandens skalavimas, slenkant amžiams, taip nuzulino jos viršūnę, kad uola nepaprastai taisyklingomis ir lygiomis formomis priminė didžiulį bičių avilį. Luo-

tas lėtai praplaukė pro šalį, ir Nenuorama pasakė, kad indėnai šiame krašte gerai žino tą uolą ir paprastai netoli jos skiria susitikimo vietą, kai jiems tenka išsisklaidyti į visas puses per medžioklę arba per karą.

— O štai ir upė, Medžiotojau,— tęsė jis,— nors ją taip slepia medžiai ir krūmai, kad ji labiau panaši į užslėptą pasalą negu į tokio ežero, kaip Mirguliuojantis Veidrodis, ištaką.

Nenuorama neblogai apibūdino tą vietą, kuri tikrai priminė pasaloje besislepiantį upelį. Aukšti krantai turėjo ne mažiau kaip po šimtą pėdų kiekvienas. Bet vakarinėje pusėje kyšojo nedidelis žemumos sklypelis, upės vagą susiaurindamas iki pusės. Virš vandens karojo krūmai. Pušys tartum bažnyčios kolonos susipynusiomis šakomis stiebėsi į šviesą, ir akiai net iš arti buvo sunku surasti klonį, kuriuo tekėjo upė. Nuo stataus, mišku apaugusio kranto taip pat nebuvo galima aptikti jokių ištakos žymių. Viskas atrodė kaip ištisas tankus lapų kilimas.

Srovės nešamas luotas prisiartino prie kranto ir įplaukė po medžių skliautu. Saulės šviesa vos ne vos skverbėsi pro retas prošvaistes, silpnai apšviesdama apačioje viešpataujančią tamsą.

— Pati tikriausia pasala,— sušnibždėjo Nenuorama,— tartum jausdamas, kad panašioje vietoje reikia būti uždaram ir atsargiam.— Todėl senasis Tomas kažkur čia ir pasislėpė su savo arka. Mes truputį paplauksime žemyn ir tikriausiai jį surasime.

— Bet čia nėra vietos tokiam laivui,— pasipriešino Medžiotojas.— Man rodos, kad čia sunkiai praeis ir luotas.

Nenuorama, užuot atsakęs į tuos žodžius, nusijuokė, ir, kaip netrukus paaiškėjo, visiškai pagrįstai. Vos tik nuotykių ieškotojai praplaukė krūmų kilimą, dengusį krantus, jie atsidūrė siauroje, bet gilioje vagoje. Skaidrūs vandenys srauniai bėgo po lapų stogine, kurią laikė senų medžių kamienai. Krūmais apželę krantai sudarė laisvą kokių dvidešimties pėdų pločio praėjimą, o priekyje buvo matyti tolima perspektyva.

Du nuotykių ieškotojai irklais dabar naudojosi tik norėdami lengvą laiviūkštį išlaikyti upės viduryje. Jie įdėmiai apžiūrinėjo kiekvieną kranto vingį, bet posūkis ėjo po posūkio, o luotas plaukė vis toliau ir toliau upe žemyn. Staiga Nenuorama, nesakydamas nė žodžio, griebė už krūmo, ir valtis sustojo vietoje. Matyt, priežastis buvo pakankamai rimta. Tai pamatęs Medžiotojas nesąmoningai padėjo ranką ant karabino buožės. Jis neišsigando — tai buvo tik medžiotojiškas įprotis.

— O štai ir senasis mūsų draugužis,— sušnibždėjo Nenuorama, rodydamas kažkur pirštu ir nuoširdžiai juokdamasis, nors visai be garso.— Kaip aš ir maniau, jis dūlinėja iki kelių dumble ir vandenyje, apžiūrinėdamas savo spąstus ir jaukus. Bet tegu mane trenkia perkūnas, aš niekur nematau arkos, nors

esu pasiryžęs pralošti kiekvieną odą, kurią sumedžiosiu šią vasarą, kad Džudi nedrįs žengti gražiomis mažutėmis savo kojytėmis per tokį bjaurų purvą! Tikriausiai mergiščia šukuojasi plaukus prie kokio nors šaltinio, kur gali gėrėtis savo grožiu ir kaupti panieką mums, vyrams.

— Tu neteisingai galvoji apie jaunas moteris. Taip, Nenuorama, tu dažnai perdedi jų trūkumus ir tobulumus. Aš drįstu pasakyti, kad Judita, kiek galima tikėti, ne taip jau žavisi savimi ir ne taip niekina vyrus, kaip tu, matyt, galvoji. Ji tikriausiai dirba savo tėvui namuose, o jis tuo tarpu darbuojasi jai prie spąstų.

— Kaip malonu išgirsti tiesą iš vyro lūpų bent vieną kartą mergaitės gyvenime! — ištarė malonus, žemas ir švelnus moteriškas balsas taip arti luoto, kad abu keleiviai nenoromis krūptelėjo.— O kai dėl jūsų, masteri Nenuorama, tai jums kiekvieną teisingą žodį taip sunku ištarti, kad aš jau seniai nesitikiu jo išgirsti iš jūsų lūpų. Paskutinis toks žodis, kurį jūs ištarėte, įstrigo jums gerklėje ir vos jūsų neužtroškino. Bet aš džiaugiuosi, jus matydama geresnėje draugijoje negu anksčiau ir sužinojusi, kad žmonės, kurie moka gerbti moteris ir elgtis su jomis, nesigėdi kartu su jumis keliauti.

Po šių žodžių nepaprastai gražus ir jaunas moters veidas pažvelgė pro lapų prošvaistę taip arti, kad Medžiotojas jį galėjo pasiekti irklu. Šio veidelio savininkė jaunajam žmogui meiliai nusišypsojo, o piktas žvilgsnis, tiesa, dirbtinis ir pašaipus, kurį ji metė į Nenuoramą, jos grožį darė dar nuostabesnį ir parodė nepastovaus ir kaprizingo jos veido žaismą. Jis buvo čia švelnus, čia rūstus, čia džiaugsmingas ar abejingas.

Tik dar kartą atidžiau įsižiūrėję, keleiviai suprato šios staigmenos priežastį. Patys nepastebėdami, jie atsidūrė prie pat arkos, kuri buvo paslėpta tyčia tam reikalui nupjaustytuose krūmuose. Juditai Hater, norint pažvelgti laukan ir prašnekti, reikėjo tik praskleisti langelį dengusius lapus.

IV SKYRIUS

Arka, kaip visi vadino plaukiojančią Haterių buveinę, buvo įtaisyta labai paprastai. Apatinė to laivo dalis buvo plati plokščiadugnė barža. Centre, per visą plotį ir maždaug per du trečdalius ilgio, stovėjo žemas pastatas, primenantis pilį, bet sukaltas iš tokių plonų lentų, kad jos vargiai galėjo apsaugoti nuo kulkų. Baržos šonai buvo truputį aukštesni negu paprastai kad būna tokių laivų. Kajutė turėjo tik tiek aukščio, kad viduje būtų galima stovėti visiškai statiems. Visi įrenginiai atrodė nei per daug griozdiškai, nei per daug gerai. Tikriau sakant, arka nedaug kuo skyrėsi nuo dabartinių barkų, plaukiojančių kanaluose, nors buvo padaryta ne taip gražiai. Be to, ji

buvo platesnė, o luobais dengtos rąstų sienos ir stogas rodė, kad jos gyventojai gyvena kaip puslaukiniai. Tačiau vis tiek reikėjo nemažo įgudimo pastatyti tokį laivą pakankamai judrų ir gana lengvą, palyginti su jo dydžiu. Kajutė buvo pertverta pusiau. Vienoje pusėje buvo svetainė ir tėvo miegamasis, kitoje gyveno dukterys. Kuklūs rakandai stovėjo virtuvėje, kuri buvo įrengta laivugalyje tiesiai po plynu dangumi. Reikia priminti, kad arka buvo vien tik vasarinis būstas.

Lengva suprasti, kodėl Nenuorama tą vietą pavadino pasala. Beveik visur nuo stačių ežero ir upės krantų karojo krūmai ir žemaūgiai medžiai, sumerkę savo šakas į gilias sietuvas. Kai kur jie buvo suaugę beveik trisdešimties ar keturiasdešimties pėdų horizontalinėmis linijomis. Kur vanduo pakrantėje buvo giliausias, o krantai aukščiausi, Hateris ir nuleido savo arkos inkarą. Tai jam pavyko be ypatingo vargo. Kai laivas atsidūrė po medžių ir krūmų priedanga, pakako pririšti keletą akmenų prie šakų galų, ir jos giliai pasinėrė į upę. Viską paslėpė keletas nupjautų ir sumaniai sustatytų krūmų. Kaip jau skaitytojas matė, maskuotė buvo padaryta taip gudriai, kad suklaidino net du tokius vyrus, pripratusius prie miškų ir kaip tik tuo metu ieškojusius paslėpto laivo. Tai gali lengvai suprasti tas, kuris pažįsta laukinį neįžengiamų Amerikos miškų grožį.

Arkos suradimas abiems mūsų nuotykių ieškotojams padarė nevienodą įspūdį. Vos tik luotas priplaukė prie šakų prošvaistės, Nenuorama iššoko iš jo ir po akimirkos linksmai, bet šiek tiek kandžiai šnekėjosi su Judita, matyt, užmiršęs viską pasaulyje. Visai kitaip elgėsi Medžiotojas. Jis įėjo į arką lėtai ir atsargiai, atidžiai ir smalsiai apžiūrinėdamas jos įrengimą ir užmaskavimą. Tiesa, jis susižavėjęs pažvelgė į Juditą, nustebintas akinamo ir savotiško jos grožio, tačiau net šis grožis nė sekundei nesumažino jo domėjimosi Haterių būstu. Žingsnis po žingsnio jis tyrinėjo tą originalų statinį, apčiupinėdamas sąvaržas ir sujungimus, apžiūrinėdamas apsigynimo priemones ir apskritai nepraleisdamas nė vienos smulkmenos, kuri galėjo būti įdomi žmogui, nuolat susiduriančiam su panašiais dalykais. Neliko be dėmesio ir maskuotė. Jis ją smulkmeniškai apžiūrinėjo, protarpiais murmėdamas sau po nosim pastabas. Kadangi pasienio papročiai labai paprasti ir duoda didelę laisvę, jis perėjo kambarius, kaip buvo daręs „pilyje“, ir, atidaręs duris, nuėjo į kitą baržos galą, priešais tą, kuriame paliko Nenuoramą su Judita. Čia jis rado kitą seserį, sėdinčią su siuviniu lapinėje pastogėje.

Viską ištyrinėjęs, Medžiotojas nuleido ant grindų savo karabino buožę ir, abiem rankom atsirėmęs į vamzdį, taip susidomėjęs ėmė stebėti mergaitę, kad taip nežiūrėjo net į nepaprastai gražią jos seserį. Iš Nenuoramos žodžių jis buvo susidaręs nuomonę, kad Heti turi mažiau proto negu paprastai

jo tenka žmogiškai būtybei, o išaugęs tarp indėnų, jis išmoko ypač švelniai elgtis su tais, kuriuos nuskriaudė likimas. Tačiau Heti Hater išvaizdoje nebuvo nieko, kaip kad dažnai pasitaiko, kas galėtų sumažinti susidomėjimą jos padėtimi. Jos anaiptol nebuvo galima pavadinti beprote. Jos protas buvo silpnas tik tuo atžvilgiu, kad neteko daugeliui įprasto gudrumo ir veidmainystės, bet išlaikė atvirumą ir tiesos meilę. Nedaugelis žmonių, kurie turėjo progos matyti tą mergaitę ir galėjo spręsti apie tokius dalykus, dažnai pastebėdavo, kad ji tiesą suvokdavo beveik intuityviai, o pasibjaurėjimas visomis blogybėmis buvo būdingas jos charakterio bruožas, tartum ją apsupdamas skaisčiausios dorovės atmosfera. Šias savybes neretai turi silpnapročiais laikomi žmonės, tartum dievas būtų uždraudęs ydoms apsėsti tuos, kuriuos apleido pati žmonija.

Heti išvaizda taip pat buvo maloni. Ji buvo labai panaši į savo seserį, tik švelnesnė ir kuklesnė. Išorinio blizgesio, būdingo Juditai, ji neturėjo, tačiau rami, tyli švelnaus jos veido išraiška pavergdavo kiekvieną. Ir tik mažai kas, pažiūrėjęs į tą mergaitę, ja nuoširdžiai nesusidomėdavo. Apskritai ji buvo bespalvė. Naivi vaizduotė jos smegenyse nesužadindavo minčių, nuo kurių galėtų parausti skruostai. Ji buvo tokia dora, kad atrodė, jog švelni mergaitė stovi virš įprastų žmogaus silpnybių. Gamta ir pats jos gyvenimas padarė Heti atvirą, nekaltą ir tiesią, o apvaizda ją apgobė dorybės šviesos aureole nuo ydų, kaip žmonės sako — „Vėjai aplenkia nukirptą avelę".

— Jūs Heti Hater? — tarė Medžiotojas, tartum nesąmoningai klausdamas pats savęs. Jis paklausė taip švelniai, kad, be abejo, turėjo įsigyti mergaitės pasitikėjimą,— Haris Nenuorama man pasakojo apie jus, ir aš maniau, kad jūs esate dar visiškai kūdikis.

— Taip, aš esu Heti Hater,— atsakė mergaitė žemu maloniu balsu, kurį gamta ir tam tikras išauklėjimas apsaugojo nuo vulgarumo.— Aš — Heti, Juditos Hater sesuo ir jaunesnioji Tomo Haterio duktė.

— Jūs daugiausia gyvenate ant ežero, Heti?

— Žinoma. Motina numirė, tėvas išėjo prie savo spąstų, o Judita ir aš sėdime namie. Kaip jūsų vardas?

— Lengviau to paklausti, negu atsakyti. Aš dar esu toks jaunas, o jau turėjau daugiau vardų negu kai kurie didžiausi vadai Amerikoje.

— Bet juk jūs neatsisakote vieno vardo tol, kol garbingai nusipelnote kito?

— Tikiuosi, kad ne, mergaite, tikiuosi, kad ne. Savo pravardes aš gavau natūraliai ir manau, kad ta, kurią dabar turiu, neilgai teišsilaikys, nes delavarai retai tevadina žmogų nuolatine pravarde, kol jam pavyksta pasižymėti taryboje arba karo take. Mano eilė dar neatėjo. Pirmiausia, aš nesu gimęs raudonodžiu ir neturiu teisės dalyvauti jų tarybose ir taip pat

esu per menkas, kad mano nuomonės klausytųsi mano odos spalvos įžymieji žmonės. Antra, tai yra pirmasis karas, prasidėjęs mano gyvenime, ir iki šiol dar nė vienas priešas neįsiskverbė taip toli į koloniją, kad jį galėtų pasiekti ranka, net ilgesnė už manąją.

— Pasakykite man savo vardus,— tęsė Heti, naiviai žiūrėdama į jį,— ir galbūt aš jums pasakysiu, koks jūs esate žmogus.

— Nesiginčiju, tai galima, nors ir ne visada pavyksta. Žmonės dažnai suklysta, spręsdami apie kito žmogaus būdą ir pavadindami jį vardais, kurių jis nė kiek nenusipelnė. Todėl aš nedaug reikšmės teteikiu vardams.

— Pasakykite man visus savo vardus,— rimtai pakartojo mergaitė, nes ji vardams teikė didelę reikšmę.— Aš noriu žinoti, ką reikia apie jus galvoti.

— Gerai, aš neprieštarauju. Jūs sužinosite visus mano vardus. Pirmiausia, aš esu krikščionis ir iš prigimties baltasis, panašiai kaip jūs, ir tėvai man davė vardą, kuris atitenka iš tėvo sūnui, kaip dalis palikimo. Mano tėvas buvo vadinamas Bampu, ir, suprantama, aš taip pat gavau tokią pravardę, o per krikštą mane pavadino Natanielium, arba Nečiu, kaip daugumas žmonių mane ir vadina.

— Taip, taip, Netis ir Heti! — greitai pertraukė jį mergaitė ir, vėl nusišypsojusi, pakėlė akis nuo rankdarbio.— Jūs Netis, o aš Heti, nors jūs Bampas, o aš Hater. Bampas skamba ne taip gražiai kaip Hater, ar ne tiesa?

— Na, tai skonio dalykas. Tačiau aš nelabai ilgai juo vadinausi. Delavarai greitai pastebėjo arba galbūt jiems tik pasirodė, kad aš nemoku meluoti, ir jie iš pradžių mane pavadino Teisinguoju Liežuviu.

— Tai geras vardas,— pertraukė jį Heti rimtai ir oriai.— Todėl man nesakykite, kad vardai nieko nereiškia!

— Aš to nesakau, nes galbūt nusipelniau tos pravardės, ir meluoti man ne taip gerai sekasi kaip kai kuriems kitiems. Bet truputį vėliau delavarai pamatė, kad mano greitos kojos, ir mane praminė Balandžiu, nes, kaip jūs žinote, balandis turi greitus sparnus ir jis visada skrenda tiesia linija.

— Koks gražus vardas! — sušuko Heti.— Balandžiai — mieli paukšteliai.

— Dauguma dievo sutvertų padarų yra saviškai geri, geroji mergele, nors žmonės juos dažnai žaloja ir priverčia pakeisti savo prigimtį ir išvaizdą. Po to, kai aš kurį laiką tarnavau pasiuntiniu, indėnai mane pradėjo imti į medžioklę, nutarę, kad aš vikriau ir greičiau surandu žvėrį negu daugumas berniukų. Tada jie mane praminė Nulėpausiu, nes, kaip jie sakė, aš turiu šuns uoslę.

— Tai ne taip gražu,— atsakė Heti.— Tikiuosi, kad jūs neilgai taip vadinotės?

— Tik iki tol, kol tiek praturtėjau, kad galėčiau nusipirkti karabiną,— atkirto pašnekovas su tam tikru išdidumu, staiga prasiveržusiu pro šiaip jau ramią ir santūrią jo laikyseną.— Tada jie pamatė, kad aš galiu išlaikyti vigvamą medžiodamas. Netrukus jie mane praminė Medžiotoju, kaip ir iki šiol vadinuosi, nors kai kurie ir mano, kad daug garbingiau yra įsigyti žmogaus skalpą negu elnio ragus.

— Na, Medžiotojau, aš ne iš tokių,— paprastai atsakė Heti.— Judita mėgsta kareivius ir raudonus mundurus, ir šaunias plunksnas, bet man visa tai ne prie širdies. Ji sako, kad karininkai — kilmingi, linksmi ir malonūs žmonės, o aš drebu, žiūrėdama į juos, nes visas jų amatas — žudyti artimus. Jūsų užsiėmimas man labiau patinka, ir jūsų paskutinysis vardas labai geras, daug geresnis negu Neti Bampo.

— Tai labai atitinka jūsų galvoseną, Heti, ir nieko daugiau aš nelaukiau. Sakoma, kad jūsų sesuo yra graži, gražesnė, negu dera būti paprastai mirtingajai, o grožis visada trokšta garbinimo.

— Nejaugi jūs niekada nematėte Juditos? — staiga rimtai paklausė mergaitė.— Jeigu ne, tuojau pat eikite ir pasižiūrėkite į ją. Net Haris Nenuorama nėra taip jau gražus, nors ji yra moteris, o jis — vyras.

Vieną akimirksnį Medžiotojas žiūrėjo į mergaitę šiek tiek apmaudingai. Išblyškęs jos veidas truputį paraudo, o akys, paprastai tokios švelnios ir šviesios, jam kalbant sublizgėjo, išduodamos slaptą susijaudinimą.

— O, Hari Nenuorama! — murmėjo jis pats sau, eidamas per kajutę į kitą laivo galą.— Štai ką reiškia graži išvaizda ir smailus liežuvis. Lengva pastebėti, kur krypsta šios vargšės būtybės širdis, kad ir kaip tau besisektų su Judita.

Tuo metu Nenuoramos meilikavimąsi, jo mylimosios koketavimą, Medžiotojo samprotavimus ir švelnias Heti svajones nutraukė pasirodęs luotas, kuriuo arkos šeimininkas atplaukė siauru tarpu tarp krūmų, lyg savotišku vandens grioviu. Matyti, Hateris arba Plaukiojantis Tomas, kaip jį paprastai vadino medžiotojai, žinoję jo įpročius, Nenuoramos luotą pažino, nes nė kiek nenustebo, pamatęs jaunuolį baržoje. Jis jį pasveikino ne tik svetingai, bet ir aiškiai patenkintas, kartu apgailestaudamas, kad Haris nepasirodė keletu dienų anksčiau.

— Aš tavęs laukiau jau pereitą savaitę,— tarė jis lyg niurgzliai, lyg maloniai,— ir labai pykau, kad tu nepasirodei. Pro čia ėjo pasiuntinys, kuris traperius ir medžiotojus įspėjo, kad Kolonija vėl turi nemalonumų su Kanada. Ir šiuose kalnuose aš jaučiuosi gana vienišas su trimis skalpais savo globoje ir tik viena pora rankų jiems apginti.

— Tai suprantama,— atsakė Marčas.— Taip ir turi jaustis tėvas. Jeigu aš turėčiau dvi tokias dukreles kaip Judita ir Heti, neabejoju, kad pasakyčiau tą patį. Apskritai aš nė kiek nesiel-

vartauju, kad artimiausias kaimynas gyvena už penkiasdešimties mylių ir manęs nelanko.

— Tačiau tu nepanorėjai vienas keliauti per šiuos tankumynus, žinodamas, kad Kanados laukiniai galbūt bastosi kur nors netoliese,— atsikirto Hateris, nepatikimai ir kartu tiriamai žvilgtelėjęs į Medžiotoją.

— Na ką gi! Sakoma, kad net blogas draugas padeda sutrumpinti kelią. O šį jaunuolį aš laikau neblogu bendrakeleiviu. Tai Medžiotojas, seni Tomai, įžymusis delavarų medžiotojas, tačiau krikščionis prigimtimi ir išauklėjimu, panašiai kaip tu ir aš. Tam vyrukui dar toli iki tobulybės, bet tose vietose, iš kur jis atkeliavo, pasitaiko ir blogesnių žmonių, o be to, ir čia jis, be abejo, sutiks nė kiek ne geresnių. Jeigu mums teks ginti savo spąstus ir valdas, vaikinas mus visus maitins, nes jis tikras medžioklės meistras.

— Sveikas atvykęs, jaunuoli,— suniurnėjo Tomas, paduodamas jaunuoliui kietą, kaulėtą ranką, kaip savo nuoširdumo ženklą.— Tokiais laikais kiekvienas baltasis yra bičiulis, ir aš tikiuosi jūsų paramos. Vaikai kartais priverčia suminkštėti net akmeninę širdį, ir dvi mano dukterys kelia man daugiau rūpesčio negu visi mano spąstai, odos ir teisė valdyti šį kraštą.

— Tai visiškai suprantama! — sušuko Nenuorama.— Taip, Medžiotojau, mudu dar šito nesame patyrę, bet vis dėlto aš manau, kad tai suprantama. Jeigu mes turėtume dukterų, labai galimas dalykas, kad jaustume tą patį, ir aš gerbiu žmogų, kuris tam pritaria. Kalbant apie Juditą, seni, tai aš jau įsirašiau į jos kareivius, o Medžiotojas padės tau saugoti Heti.

— Labai jums dėkoju, masteri Marčai,— atkirto gražuolė skambiu žemu savo balsu. Jos tarsena buvo visiškai teisinga ir rodė, kad ji geriau išauklėta, negu buvo galima tikėtis, stebint jos tėvo išvaizdą ir gyvenimo būdą.— Labai jums dėkoju, bet Judita Hater turi pakankamai drąsos ir patyrimo, kad pasitikėtų daugiau savimi negu tokiais gražiais vėjavaikiais kaip jūs. Jeigu mums tektų susidurti su laukiniais, tai jau jūs su mano tėvu verčiau išsikelkite į krantą, užuot slėpęsi lūšnoje, apsimesdami, jog ginate mus, moteris, ir...

— Mergaite, mergaite,— nutraukė tėvas,— prikąsk liežuvį ir išklausyk teisingos kalbos. Laukiniai bastosi kažkur ežero krantuose. Kas žino, gal jie jau visai arti ir mums teks greitai apie juos išgirsti.

— Jeigu tai teisybė, masteri Hateri,— tarė Nenuorama pasikeitusiu veidu, nors ir neparodydamas, kaip rimtai jį paveikė ši žinia,— jeigu tai teisybė, tai tavo arka stovi baisiai nepatogioje pozicijoje. Maskuotė galėjo suklaidinti mane ir Medžiotoją, bet vargu ar ji apgaus grynakraujį indėną, išėjusį medžioti skalpų.

— Visiškai sutinku su tavimi, Nenuorama, ir nuoširdžiai norėčiau, kad dabar mes būtume bet kurioje vietoje, tik ne šitoje siauroje, vingiuotoje protakoje. Tiesa, dabar ji mus slepia, bet

būtinai pražudys, jeigu tik būsime susekti. Laukiniai jau arti, o mums sunku išsikrapštyti iš upės nerizikuojant, kad jie gali mus nušauti kaip žvėrį prie girdyklos.

— Bet ar jūs esate įsitikinęs, masteri Hateri, kad raudonodžiai, kurių jūs bijote, tikrai čia atėjo iš Kanados? — kukliai, bet rimtai paklausė Medžiotojas.— Ar matėte bent vieną jų? Ar galite pasakyti, kaip jie nusidažę?

— Aš netoliese aptikau jų pėdsakus, bet nemačiau nė vieno indėno. Paskui nuplaukiau protaka žemyn gal kokią mylią, apžiūrinėdamas savo spąstus, ir ten pastebėjau šviežius pėdsakus, ėjusius per pelkės kraštą tiesiog į šiaurę. Kažkoks žmogus praėjo pro čia mažiau kaip prieš valandą, ir iš kojos dydžio tuoj pažinau indėno pėdsakus net pirmiau, negu radau sunešiotą mokasiną, kurį jo savininkas numetė kaip nereikalingą. Aš net mačiau, kur indėnas buvo sustojęs nusipinti naujo mokasino. Tai buvo tik už kelių jardų nuo tos vietos, kur jis numetė senąjį.

— Tai nepanašu į karo taku einantį raudonodį,— atkirto Medžiotojas, purtydamas galvą.— Kiekvienu atveju prityręs karys tokią savo kelionės žymę būtų arba sudeginęs, arba užkasęs, arba paskandinęs upėje. Labai galimas daiktas, kad jūs aptikote taikius pėdsakus. Bet man bus daug ramiau, jeigu jūs papasakosite, kaip jis atrodo, arba parodysite tą mokasiną. Aš pats čia atvykau pasimatyti su jaunu indėnų vadu, ir jis turi pro čia eiti maždaug ta pačia kryptimi, apie kurią jūs kalbate. Galimas daiktas, kad ten buvo jo pėdsakai.

— Hari Nenuorama, tikiuosi, kad tu gerai pažįsti tą jaunuolį, kuris skiria pasimatymą laukiniams tokiame krašte, kuriame pats anksčiau niekada nėra buvęs? — paklausė Hateris tokiu tonu, kuris pakankamai liudijo tikrąją klausimo prasmę. Šiurkštūs žmonės retai tesivaržo parodyti savo jausmus.— Išdavimas — indėnų paprotys, o baltieji, ilgai gyvenę tarp indėnų genčių, greitai pasisavina jų papročius ir būdą.

— Gerai, gerai, seni Tomai, bet tai neliečia Medžiotojo, nes jis yra garbingas vyras, jeigu net ir neturi kitų dorybių. Aš atsakau už jo padorumą, seni Tomai, nors negaliu laiduoti už jo narsumą kovoje.

— Norėčiau žinoti, kurių galų jis čia atsivilko?

— Tai lengva paaiškinti, masteri Hateri,— tarė jaunuolis taip ramiai, kaip žmogus su visiškai švaria sąžine.— Be to, aš manau, kad jūs turite teisę šito klausinėti. Dviejų tokių dukterų tėvas, gyvenantis ežere, kaip jūs gyvenate, turi tokią pat teisę kvosti pašalinius, kaip Kolonija turi teisę reikalauti iš prancūzų pasiaiškinimo, kam jie į pasienį sutraukė daugiau pulkų negu paprastai.

— Jeigu jūs taip galvojate, bičiuli, papasakokite man savo istoriją, nelaidydamas bereikalingų žodžių.

— Kaip aš jau sakiau, tai lengva paaiškinti, ir jums viską iš širdies papasakosiu. Aš esu dar jaunas ir iki šiol niekada nesu ėjęs karo taku. Bet kai tik delavarus pasiekė žinia, kad jų gen-

tims bus greit nusiųsti vampumas ir tomahaukas[28], jie man pavedė nuvykti pas savo odos spalvos žmones ir gauti tiksliausių žinių apie padėtį. Aš taip ir padariau. Grįžęs ir viską pranešęs vadams, prie Soherio sutikau karaliaus karininką, vežantį pinigus draugiškoms gentims, gyvenančioms toliau į vakarus. Čingačgukas, jaunas vadas, dar nenukovęs nė vieno priešo, ir aš nutarėme, kad pasitaiko tinkama proga pirmą kartą išeiti į karo taką. Ir vienas senas delavaras mums patarė paskirti pasimatymą prie uolos, netoli šio ežero ištakos. Neslėpsiu, Čingačgukas turi dar ir kitą tikslą, bet tai jo paslaptis, o ne mano. Ir kadangi ji neliečia nė vieno iš čia esančiųjų, tai daugiau nieko ir nesakysiu.

— Čia yra įsipainiojusi jauna moteris,— greitai jį pertraukė Judita ir tuojau pat nusijuokė iš savo nesantūrumo.— Jeigu tai neturi nieko bendro nei su karu, nei su medžiokle, tai čia turi būti meilė.

— Šiuo atveju aš nieko nepasakysiu. Čingačgukas su manimi turi susitikti rytoj vakare, valandą prieš saulėlydį, prie uolos. Po to mes eisime toliau savo keliais, nieko neliesdami, išskyrus karaliaus priešus, kuriuos mes teisėtai laikome ir savo pačių priešais. Nuo seno pažinodamas Nenuoramą, kuris statė spąstus mūsų kraštuose, ir sutikęs jį prie Šoherio, kai jis ruošėsi eiti čia į vasaros medžioklę, aš susitariau keliauti kartu su juo.

— Ir jūs manote, kad pėdsakai, kuriuos aš mačiau, gali būti jūsų draugo? — paklausė Hateris.

— Man atrodo, kad taip. Gal aš klystu, o gal ir ne. Pamatęs mokasiną, aš jums tučtuojau pasakyčiau, ar jis nupintas delavarų pavyzdžiu.

— Tai štai jis,— tarė apsukrioji Judita, kuri jau buvo spėjusi nubėgti į luotą.— Pasakykite, ką jis mums lemia — draugą ar priešą? Aš laikau jus garbingu žmogumi ir jumis tikiu, nors ir ką begalvotų mano tėvas.

— Tu, Judita, visada randi draugų ten, kur aš įtariu esant priešus,— suniurzgėjo Tomas.— Bet sakykite, jaunuoli, ką jūs manote apie tą mokasiną.

— Jis ne delavarų darbo,— atsakė Medžiotojas.— Aš esu dar per jaunas ir per mažai patyręs karo take, kad galėčiau tvirtinti, bet man atrodo, kad šis mokasinas nupintas šiaurėje ir čia atneštas iš Didžiųjų Ežerų Šalies[29].

— Jeigu taip, tai čia negalima sėdėti nė minutės,— tarė Hateris.— Iki nakties beliko ne daugiau kaip valanda, o plaukti tamsoje neįmanoma, nesukeliant triukšmo, kuris mus būtinai išduotų. Ar jūs prieš pusę valandos girdėjote šūvio aidą kalnuose?

---

[28] Atsiųsti karo kirvį — tomahauką ir vampumą — reiškė paskelbti karą.

[29] Didžiųjų Ežerų Šalis — Ontarijo, Erijo ir Hurono ežerų pakrantės, gyvenamos huronų arba mingų.

— Taip, seni,— atsakė Nenuorama, tik dabar supratęs, kaip neatsargiai jis pasielgė.— Ir patį šūvį girdėjau, nes juk aš pats paspaudžiau gaiduką.

— O aš baiminausi, kad šaudo prancūzų indėnai. Vis tiek tai galėjo atkreipti jų dėmesį ir juos užvesti ant mūsų pėdsakų. Tu blogai padarei, be reikalo šaudydamas karo metu.

— Aš ir pats taip imu manyti, dėde Tomai.

Hateris dar ilgai tarėsi su savo svečiais, kol pašnekovai galutinai išsiaiškino susidariusią padėtį. Jis papasakojo, kaip bus sunku tamsoje išvesti arką iš tokios siauros ir sraunios protakos, nesukeliant triukšmo, kuris neišvengiamai pasiektų indėnų ausis. Kas bebūtų tie kaimynystėje besibastą atėjūnai, vis tiek jie laikysis kiek galima arčiau upės arba ežero. Bet upės krantai daugelyje vietų pelkėti. Be to, ji tokia vingiuota ir taip apžėlusi krūmais, kad, nenorint išsiduoti, joje galima plaukioti tik dieną. Todėl ausų reikia saugotis daug labiau negu akių, ypač kol laivas tebebus trumpoje, ankštoje ir lapų skliauto pridengtoje protakos vietoje.

— Ši vieta labai patogi spąstams statyti, be to, ji ir paslėpta nuo smalsių akių daug geriau negu ežeras. Ir vis dėlto aš niekada čia nelendu, prieš tai neparuošęs visų priemonių, kad galėčiau atgal išsikapstyti,— tęsė senasis keistuolis.— O išsikapstyti iš čia daug lengviau, tempiant laivą už lyno, negu stumiantis irklu. Inkaras yra nuleistas ežere, ištakos pradžioje, o čia jūs matote lyną, už kurio galima tempti. Bet be jokios pagalbos, tik viena pora rankų, būtų gana sunku ištempti tokią baržą prieš srovę. Aš dar turiu suktuvą, kuris, esant reikalui, palengvins tempti. Laimė, Džudi valdo irklą ne blogiau už mane, ir kai mes nebijome priešo, tai išsikapstyti iš upės būna nelabai sunku.

— O ką mes laimėtume, masteri Hateri, pakeitę poziciją?— labai rimtai paklausė Medžiotojas.— Čia mes esame gerai pridengti ir, pasislėpę kajutėje, galime atkakliai gintis. Man rodos, kad, būdami už tokių įtvirtinimų, mes galėtume įveikti dvidešimt mingų.

— Ar jūs esate matęs didesnį ežerą už šitą, kol čia atvykote su Nenuorama?

— Negaliu pasakyti, kad būčiau matęs,— kukliai atsakė Medžiotojas.— Mano amžiuje reikia mokytis, ir aš visiškai netrokštu kelti balso taryboje, kol neturiu pakankamai patyrimo.

— Gerai. Tuo atveju aš jums paaiškinsiu visus kovos nepatogumus šioje pozicijoje ir visus pranašumus atvirame ežere. Matote, čia laukiniai kiekvieną savo šūvį kreips tiesiog į taikinį, ir reikia manyti, kad keletas kulkų vis dėlto paklius į plyšius tarp rąstų. O mums teks šaudyti aklai į girios tankmę. Be to, mes čia nesame saugūs nuo ugnies, nes luobų stogas užsidega beveik taip pat lengvai kaip prakuros. Man nesant, taip pat gali užgrobti ir apiplėšti pilį, ir tada dings visas mano turtas. Ant ežero mus gali užpulti tik su valtimis arba su sieliais, ir ten mes galime pilį pridengti arka.

— Tiek to, seni Tomai,— sušuko Nenuorama.— Jeigu jau reikia iš čia išlįsti, tai juo greičiau pradėsime, tuo anksčiau sužinosime, ar mums dar lemta šiąnakt pasinaudoti nuosavais savo skalpais kaip naktinėmis kepuraitėmis.

Šis pasiūlymas buvo toks protingas, kad niekas nesiryžo jo nuginčyti. Iš anksto trumpai pasitarę, trys vyrai paskubėjo išjudinti arką iš vietos.

Visi pritvirtinimai buvo nuimti vienu akimirksniu, ir sunkus griozdas lėtai išplaukė iš priedangos. Vos tik jis išsilaisvino iš šakų, srovė jį beveik visai pribloškė prie vakarinio kranto.

Visiems užėmė kvapą, kai arka, laužydama šakas, ėmė brautis pro krūmus ir medžius prie vakarinio kranto. Niekas nežinojo, kada ir kur gali pasirodyti slaptas, pavojingas priešas. Prieblanda, vis dar spinduliavusi pro nukarusią lapų dangą arba besiskinanti sau kelią pro siaurą, į kaspiną panašią prošvaistę virš tekančios upės, kėlė baimę, nes keistai atrodė visi daiktai su išsidriekusiais, neaiškiais kontūrais. Saulė dar nebuvo nusileidusi, bet tiesūs jos spinduliai jau nepateko į slėnį. Vakaro šešėliai ėmė tamsėti, ir miško prieblanda pasidarė dar rūškanesnė ir liūdnesnė.

Tačiau vyrams tempiant lyną, arka lėtai ir nesustodama slinko į priekį. Baržos dugnas buvo labai platus, todėl į vandenį ji grimzdo negiliai ir plaukė gana lengvai.

Pamokytas patyrimo, kuris nepadarytų gėdos net jūrininkui, Hateris buvo griebęsis dar vienos atsargumo priemonės, pašalinusios kliūtis, kurios kitaip būtų neišvengiamos ties kiekvienu upės vingiu. Kai arka leisdavosi pasroviui, jis pačiame protakos viduryje gramzdino prie lyno pririštus sunkius akmenis. Tokiu būdu susidarė inkarų grandinė. Kiekvienas akmuo stovėjo toje pačioje vietoje, nes jį prilaikė ankstesnysis. Jeigu nebūtų tų inkarų, arka neišvengiamai būtų kliuvusi už krantų. Prie kiekvieno vingio būtų susidarę daug kliūčių, kurias vienam Hateriui būtų labai sunku įveikti. O dabar arka plaukė lengvai juos aplenkdama.

Naudodamiesi šia gudrybe ir vejami baimės susidurti su indėnais, Plaukiojantis Tomas ir abu tvirti jo bendrakeleiviai tempė arką prieš srovę taip greitai, kiek tik leido lyno stiprumas. Prie kiekvieno protakos vingio iš dugno iškeldavo akmenį. Po to baržos kryptis pasikeisdavo, ir ji slinko prie kito akmens. Tokiu būdu pagal sustatytas gaires, kaip pasakytų jūrininkas, Hateris plaukė į priekį, kartais tyliu, prislopintu balsu ragindamas bičiulius įtempti visas jėgas, o kartais juos įspėdamas per daug nesistengti, nes tai galėjo būti pavojinga.

Nors vyrai buvo pripratę prie miškų, rūstus tankiai apaugusios ir tamsios upės vaizdas didino juos kamavusį nerimą. Ir kai pagaliau arka pasiekė pirmąjį Saskvihanos pasisukimą ir prieš akis atsivėrė plati ežero lyguma, visi lengviau atsikvėpė, nors galbūt to ir nenorėjo prisipažinti. Iš dugno jie iškėlė paskutinį

akmenį. Lynas jau ėjo tiesiai prie inkaro, įmesto, kaip paaiškino Hateris, toje vietoje, kur prasidėjo ištaka.

— Ačiū dievui! — sušuko Nenuorama.— Pagaliau pasirodė dienos šviesa, ir mes greitai galėsime pamatyti savo priešus, jeigu mums lemta su jais susitikti!

— Na, to dar negalima pasakyti,— sumurmėjo Hateris.— Nėra geresnės vietos pasislėpti visai gaujai, kaip krantas prie pačios ištakos. Pavojingiausia akimirka bus tada, kai, aplenkę tuos medžius, mes išplauksime į plyną vandenį, nes tada priešai pasiliks už priedangos, o mes būsime kaip ant delno. Judita, mano mergaite, mesk irklą, ir abi su Heti pasirūpinkite savimi — eikite į kajutę ir prašyčiau nesidairyti pro langelį. Tie, su kuriais gal mums teks susidurti, vargu ar gaus jumis pasigrožėti... O dabar, Nenuorama, mes taip pat eisime į vidų ir tempsime lyną pro duris. Tai mus bent apsaugos nuo visokių staigmenų. Bičiuli Medžiotojau, čia srovė daug silpnesnė ir lynas guli visiškai tiesiai, todėl bus žymiai geriau, jeigu jūs vaikščiosite nuo vieno langelio prie kito ir seksite, kas dedasi lauke. Bet atsiminkite: jeigu jums brangi gyvybė, slėpkite galvą. Kas gali žinoti, kada ir kur mes pajusime savo kaimynus.

Medžiotojas jo paklausė be jokios baimės. Jis buvo susidomėjęs visiškai nauja savo padėtimi ir labai susijaudinęs. Pirmą kartą gyvenime jis buvo arti priešo arba bent turėjo visiško pagrindo taip manyti. Aplinkybės buvo tikrai jaudinančios, nes iš indėnų buvo galima laukti įvairių staigmenų ir gudrybių. Kai jis atsistojo prie langelio, arka turėjo praplaukti siauriausią protakos vietą, kur jau iš tikrųjų prasidėjo upė ir kur viršuje susipynę medžiai ją dengė žaliu skliautu, panašiai kaip Šveicarijoje, kur upės išteka tiesiog iš ledynų.

Arka jau lenkė paskutinį šio lapuoto koridoriaus vingį, kai Medžiotojas, išžvalgęs viską, ką tik buvo galima pamatyti rytiniame upės krante, perėjo kajutę, norėdamas per kitos pusės langelį pažvelgti į vakarinį krantą. Ateiti į vietą tinkamesniu laiku jis negalėjo: vos spėjęs priglausti akį prie plyšio, jis pamatė vaizdą, kuris, be abejo, galėjo išgąsdinti tokį jauną ir neprityrusį sargybinį. Ant vandens išlinkęs karojo jaunas medelis. Kadaise jis stiebėsi į šviesą, o paskiau jį nulenkė sniegas — dažnas reiškinys Amerikos miškuose. Ir štai ant to medžio jau užsikorė bent šeši indėnai, o kiti stovėjo apačioje, ruošdamiesi pasekti pirmųjų pavyzdžiu, kai tik pasidarys vietos. Indėnai, matyt, ketino, perėję kamienu, nušokti ant arkos stogo, kai laivas plauks po jais. Tai padaryti nebuvo sunku, nes palenktu medžiu jie galėjo lengvai šliaužti. Rankoms pakankama atrama buvo šakos, o nušokti iš tokio aukščio nieko nereiškė. Medžiotojas šią gaują pamatė tada, kai ji tik išlindo iš miško ir ėmė ropštis į medį. Seniai pažinodamas indėnų papročius, Medžiotojas tučtuojau suvokė, kad jie yra kariškai nusidažę ir priklauso priešų genčiai.

— Tempk, Nenuorama,— suriko jis,— tempk iš visų jėgų, jeigu myli Juditą Hater! Tempk, berneli, tempk!

Jaunuolis žinojo, kad tuo šūkiu jis kreipiasi į žmogų, turintį milžino jėgą. Jo žodžiai skambėjo rimtai ir įspėjamai. Hateris ir Marčas, nujausdami, kad nėra nieko gero, pačiu pavojingiausiu metu iš visų jėgų užgulė lyną. Arka ėmė plaukti dvigubai greičiau ir pagaliau išniro iš po miško skliauto, tartum nujausdama virš jos pakibusį pavojų.

Pajutę, kad juos pastebėjo, indėnai sušuko grėsmingą karo šūkį ir, bėgdami medžiu, beviltiškai šokinėjo priešais numatytą grobį. Šeši žmonės jau spėjo sulipti į medį ir vienas paskui kitą mėgino laimę. Bet visi, išskyrus vadą, krito į upę — vienas arčiau, kitas toliau nuo arkos destis, kuris anksčiau ar vėliau buvo užlipęs ant medžio. Tik vadas, užėmęs pavojingiausią postą pirma visų ir šokęs anksčiausiai už kitus, nukrito tiesiai į baržos vairagalį. Tačiau krisdamas jis taip prisitrenkė, kad valandėlę stovėjo susilenkęs, nesuprasdamas, kas jam atsitiko.

Tuo metu Judita — iš susijaudinimo dar gražesnė kaip visada — su liepsnojančiais skruostais iššoko iš kajutės ir, sukaupusi visas jėgas, vienu stumtelėjimu nubloškė indėną už borto, tiesiai galva žemyn į upę. Tačiau po tokio ryžtingo žygio joje tučtuojau pabudo moteris. Judita pasilenkė už laivugalio, norėdama sužinoti, kas atsitiko nustumtajam, ir jos žvilgsnis sušvelnėjo. Mergaitės skruostai nuraudo iš gėdos ir nustebimo dėl savo drąsos, ir ji nusijuokė įprastu maloniu juoku. Visa tai truko vieną akimirką. Medžiotojo ranka apkabino ją per liemenį ir nutempė atgal į kajutę. Jie pasitraukė kaip tik laiku. Kai tik jie atsidūrė už priedangos, visame miške nuskambėjo klyksmai, ir kulkos ėmė smigti į rąstus.

Tuo metu arka slinko toliau į priekį, ir po šio nedidelio įvykio pavojus jai jau nebegrėsė. Kai tik praėjo pirmasis pykčio priepuolis, laukiniai liovėsi šaudę, suprasdami, kad tik veltui gadina šovinius. Kai barža priplaukė prie inkaro, Hateris ištraukė jį iš vandens. Srovė čia buvo silpna, ir laivas lėtai plaukė į priekį, kol atsidūrė plyname ežere, nors dar taip netoli kranto, kad kulkos galėjo būti šiek tiek pavojingos. Hateris ir Marčas, pasislėpę už kajutės, užgulė irklus ir greitai nuvarė arką taip toli, kad priešai neteko vilties vėl juos užpulti.

V SKYRIUS

Baržos priekyje įvyko naujas pasitarimas, kuriame dalyvavo Judita ir Heti. Tiesioginis pavojus jiems jau nebegrėsė, nerimo jausmą pakeitė slogi mintis, kad krante yra daug priešų, kurie nepraleis progos juos pražudyti. Visiškai aišku, kad labiausiai už visus jaudinosi Hateris, o dukterys, įpratusios visada pasitikėti tėvu, aiškiai neįsivaizdavo joms grėsusio pavojaus. Senis

Haterls puikiai žinojo, kad abu draugai jį gali apleisti kiekvieną minutę. Šis dalykas, kaip lengvai galėjo pastebėti atidus žiūrovas, jį jaudino labiausiai už viską, ir tai rodė taip pat pirmieji jo žodžiai.

— Mes esame žymiai pranašesni, palyginus su irokėzais ir visais kitais priešais, vis tiek kaip jie besivadintų,— tarė jis,— nes mes galų gale išsikrapštėme į atvirus vandenis. Ežere nėra nė vienos valties, kad aš nežinočiau, kur ji yra paslėpta. Savo luotą tu atsivarei čia, Nenuorama, krante dabar beliko tik trys, bet jie taip gerai paslėpti medžių drevėse, kad nors ir kaip indėnai besistengtų, vargu ar jie juos atras.

— Na, to tvirtinti negalima,— pastebėjo Medžiotojas.— Jeigu jau randonodis užsimano ką nors surasti, tai jo uoslė pasidaro geresnė už šuns. Jeigu ta gauja išėjo medžioti skalpų arba pasiplėšti, nusipelnyti garbės, kaip jie ją supranta, tai vargu ar kokia nors drevė paslėps luotą nuo jų akių.

— Tavo teisybė, Medžiotojau! — sušuko Haris Marčas.— Tokiuose dalykuose tu neklaidingas kaip evangelija, ir aš džiaugiuosi, labai džiaugiuosi, kad mano laiviūkštis yra gana saugus čia pat, mano parankėje. Aš manau, seni Tomai, kad jeigu jie rimtai susiruošė mus išrūkyti, tai dar iki rytojaus vakaro susiras visus luotus. Todėl mums pats laikas griebtis irklų.

Hateris atsakė ne tuojau. Valandėlę jis tyliai dairėsi į šalis, apžiūrėdamas dangų, ežerą ir iš visų pusių jį supančią miško juostą. Nerimą keliančių ženklų jis niekur nepastebėjo. Tyliai susimąstę snaudė neaprėpiami miškai. Dangus buvo ramus ir skaidrus, jį dar tebeauksino besileidžiančios saulės spinduliai, o ežeras atrodė dar gražesnis ir ramesnis, negu buvo per visą dieną. Tai buvo visus raminantis vaizdas. Jis migdė žmogaus aistras, joms įkvėpdamas šventą ramybę. Kaip jis veikė arkos gyventojus, parodys tolimesnis pasakojimas.

— Judita,— tarė tėvas, baigęs neilgą, bet atidžią žvalgybą,— tuojau ateis naktis. Paruošk mūsų bičiuliams ko nors užvalgyti. Po ilgos kelionės jie turbūt gerokai išalko. Tegu sesuo tau padeda, o aš turiu su jumis apie šį tą pasikalbėti, bičiuliai,— tęsė jis, kai tik nuėjo dukterys,— aš nenoriu, kad tai girdėtų mergaitės. Jūs matote, kokia mano padėtis. Aš norėčiau išgirsti jūsų nuomonę, kaip geriau pasielgti. Mane jau tris kartus yra sudeginę, bet tai buvo krante. Aš maniau esąs visiškai saugus nuo to laiko, kai pasistačiau pilį ir arką. Tačiau anksčiau visi nemalonumai man atsitikdavo taikos metu ir tai buvo gryni niekai, kuriems turi būti pasiruošęs kiekvienas gyvenantis miške. Bet dabar prasideda rimti dalykai, ir aš tikiuosi, kad jūsų patarimai palengvins man širdį.

— Man atrodo, seni Tomai, kad ir tu pats, ir tavo lūšna, ir tavo spąstai, ir visos tavo valdos pateko į velnišką bėdą,— rimtai atsakė Nenuorama, visai neketindamas varžytis.— Kiek aš suprantu, jie šiandien neverti nė pusės to, kiek buvo verti vakar.

Aš už juos daugiau neduočiau, net jeigu tektų atsiskaityti odomis.

— Bet aš turiu vaikų! — tęsė tėvas tokiu tonu, kad pačiam įžvalgiausiam stebėtojui būtų buvę sunku pasakyti, kas tai: vikriai užmestas jaukas, ar nuoširdus tėviško nerimo išreiškimas.— Dukteris, Nenuorama, ir, be to dar, geras mergaites, drįstu pasakyti, nors aš ir jų tėvas.

— Kiekvienas turi teisę kalbėti, kas jam patinka, ponas Hateri, ypač kai jam pasidaro riesta. Tu iš tikrųjų turi dvi dukteris, iš kurių vienai savo grožiu nėra lygios visame pasienyje[30], nors jos būdas galėtų būti geresnis. O vargšė Heti, tai ji — Heti Hater, ir viskas, ką galima pasakyti apie vargšę būtybę. Aš tavęs paprašyčiau Džudi rankos, jeigu jos elgesys atitiktų išvaizdą.

— Matau, Hari Marčai, kad tavimi ypatingai pasitikėti negalima. Tavo draugas, matyt, galvoja taip pat,— atkirto senis šiek tiek išdidžiai, jausdamas savo vertingumą.— Gerai, pasikliausiu apvaizda, kuri galbūt išklausys tėvo maldų.

— Jeigu jūs įtariate, kad Nenuorama ruošiasi jus palikti,— tarė Medžiotojas nuoširdžiai ir rimtai, tuo patvirtindamas, jog jis sako teisybę,— tai aš manau, kad jūs esate jam neteisingas, kaip ir man, galvodamas, jog aš paseksiu juo, jeigu jis pasirodys esąs toks beširdis ir paliks nelaimėje visą baltųjų šeimą. Aš atėjau prie šito ežero, masteri Hateri, pasimatyti su bičiuliu ir vieno tetrokštu, kad jis būtų čia. Neabejoju, kad rytoj, saulei leidžiantis, atsiras dar vienas karabinas, pasiruošęs jus apginti. Tiesa, šis karabinas, kaip ir mano, dar neišmėgintas kovoje, tačiau jis jau ne kartą įrodė savo taiklumą medžiojant tiek smulkius, tiek ir stambius žvėris.

— Vadinasi, aš galiu tikėtis, kad jūs pasiliksite ginti manęs ir mano dukterų? — paklausė senis su tėviško nerimo išraiška veide.

— Galite, Plaukiojantis Tomai, jeigu leisite jus taip vadinti. Aš ginsiu jus kaip brolis seserį, kaip vyras žmoną arba kaip garbintojas savo mylimąją. Šioje nelaimėje jūs galite manimi visiškai pasitikėti, ir aš manau, kad Nenuorama bus neištikimas savo prigimčiai ir savo troškimams, jeigu jums nepasakys to paties.

— Štai tau! — sušuko Judita, iškišusi gražų savo veidelį pro duris.— Jis yra nenuorama ir pagal pravardę, ir iš prigimties ir, žinoma, nesėdės vienoje vietoje, kai pajus, kad lieknai jo figūrai gresia pavojus. Nei „senis Tomas", nei jo „mergaitės" per daug nepasitiki masteriu Marču: jos pakankamai jį pažįsta. Bet jumis jos pasitiki, Medžiotojau. Doras jūsų veidas ir dora širdis laiduoja, kad jūs savo pažadus ištesėsite.

---

[30] Visame pasienyje — tai yra plačioje juostoje, kur Europos kolonistų nausėdijos ribojosi su neįžengiamais miškais. Ši siena nuolat buvo keliama iš rytų į vakarus.

Visa tai buvo pasakyta labiau apsimetant, negu tikrai pykstant ant Nenuoramos. Ir vis dėlto mergaitė kalbėjo nuoširdžiai. Apie tai gana iškalbingai bylojo gražus jos veidas. Ir jeigu Marčui pasirodė, kad jis dar niekada šiame veide nematė tokio išdidaus paniekinimo (į kurį gražuolė buvo ypač linkusi), tai, be abejo, dar nė karto jis nespindėjo tokiu moterišku švelnumu, kaip tą akimirksnį, kai mėlynos akys pažvelgė į jo bendrakeleivį.

— Palik mus, Judita! — griežtai įsakė Hateris, jaunuoliams dar nespėjus nieko atsakyti.— Palik mus ir negrįžk, kol paruoši kepsnių ir žuvies. Mergaitę išpaikino besimeilindami karininkai, kurie kai kada čia užklysta, masteri Marčai, ir tu neįsižeisk dėl kvailų jos žodžių.

— Niekada dar tu protingiau nekalbėjai, seni Tomai! — atkirto Nenuorama, kurį įžeidė Juditos pastaba.— Įgulos plepiai ją sugadino velniškais savo liežuviais. Aš vos pažįstu Džudi ir greitai imsiu garbinti jos seserį, kuri daug labiau atitinka mano skonį.

— Džiaugiuosi tai girdėdamas, Hari, ir matau, kad tu pasiruošęs surimtėti. Heti bus daug ištikimesnė ir protingesnė gyvenimo draugė negu Džudi ir tikriausiai daug noriau klausys meilių tavo žodžių, nes aš labai bijau, kad karininkai jos seseriai bus apsukę galvą.

— Pasaulyje negali būti ištikimesnės žmonos už Heti,— tarė Nenuorama juokdamasis,— nors ir nelaiduoju už didelį jos protą. Bet vis tiek: Medžiotojas nesuklydo, sakydamas, kad jūs rasite mane poste. Aš nepaliksiu tavęs, dėde Tomai, kokie bebūtų mano jausmai ir ketinimai vyresniosios tavo dukters atžvilgiu.

Dėl savo šaunumo Nenuorama turėjo pelnytą reputaciją draugų tarpe, ir todėl Hateris neslėpė savo pasitenkinimo, klausydamas jo pažadų. Didžiulė fizinė Nenuoramos jėga buvo neįvertinama parama net dabar, kai reikėjo ištempti arką, o kaip ji galėjo praversti kaunantis petys į petį su juo miške. Nė vienas karo vadas, pasijutęs sunkioje kautynių aplinkoje, taip nesidžiaugė, išgirdęs, jog atvyko pastiprinimas, kaip apsidžiaugė šis pasienio gyventojas, sužinojęs, kad toks svarbus pagalbininkas jo nepaliks. Prieš valandėlę Hateris manė pasyviai sutikti pavojų ir pasitenkinti tik gynyba. Bet vos tik jis pasijuto saugus, nerimstantis jo būdas jau jį skatino galvoti, kaip perkelti karo veiksmus į priešo teritoriją.

— Didelės premijos pažadėtos už skalpus,— pastebėjo jis, niūriai šypsodamasis, tartum jausdamas visą pagundos jėgą ir tuo pačiu metu leisdamas suprasti, kad, jo nuomone, ne visai patogu užsidirbti pinigus tokiu būdu, kuriuo bjaurisi visi civilizuoti žmonės.— Gal ir ne visiškai gražu imti auksą už žmogaus kraują, bet jeigu jau žmonės pradėjo vienas kitą naikinti, tai kodėl nepridėti mažą gabalėlį odos prie kito grobio? Ką tu apie tai galvoji, Nenuorama?

— Galvoju, kad tu smarkiai apsirikai, seni, pavadindamas laukinio kraują žmogaus krauju, ir tik tiek! Raudonodžio skalpas man lygiai tas pats, kaip pora vilko ausų, ir aš lengva širdimi pasiruošęs imti pinigus ir už viena, ir už kita. Baltieji — kitas dalykas, nes jie iš prigimties bjaurisi skalpavimu, tuo tarpu taviškiai indėnai skutasi sau galvas, laukdami peilio, ir ant makaulės auginasi plaukų kuokštą, kad būtų patogiau už jo nutverti.

— Štai ką reiškia galvoti, kaip tinka vyrui, ir aš iš karto pajutau, kad jeigu jau tu stoji į mūsų pusę, tai padėsi ir darbu, ir širdimi,— pritarė jau nesivaržydamas Tomas, kai tik suprato draugo nuotaiką.— Šis raudonodžių antplūdis jiems gali baigtis taip, kaip jie ir nesapnavo. Tikiuosi, Medžiotojau, kad jūs su Hariu galvojate vienodai ir manote, jog tokiu būdu galima taip pat sąžiningai uždirbti pinigus, kaip ir medžiokle.

— Ne, aš tam nepritariu,— atkirto jaunuolis.— Aš nesugebu lupti skalpų, bet galiu daryti tik tai, ką man leidžia mano tikėjimas ir mano spalva. Aš pasiliksiu pas jus, senasis žmogau, arkoje ar „pilyje", luote ar miške, bet nežalosiu savo prigimties, darydamas tai, ką dievas paskyrė kitai rasei. Jeigu jūs su Nenuorama ketinate uždirbti pinigus, kuriuos prižadėjo Kolonijos viršininkai, imkite juos patys, o moteris palikite mano globai. Aš nepritariu jūsų pažiūroms į baltojo žmogaus prievoles, bet esu įsitikinęs, kad stipriojo pareiga — apginti silpnąjį, ypač jeigu pastarąjį pati gamta liepė švelniai ir stipriai saugoti bei guosti.

— Hari Nenuorama, štai jums pamoka, kurią turite iškalti atmintinai ir pritaikyti gyvenime,— pasigirdo iš kajutės malonus Juditos balsas. Tai aiškiai rodė, kad ji klausėsi viso pašnekesio.

— Gana kvailysčių, Džudi! — piktai sušuko tėvas.— Pasitrauk toliau, mes kalbame apie tokius dalykus, kurių moterims nedera klausytis.

Tačiau Hateris nepasijudino iš vietos, kad galėtų įsitikinti, ar jo įsakymas įvykdytas. Jis tik truputį prislopino balsą ir kalbėjo toliau.

— Jaunuolis yra teisus, Nenuorama,— tarė jis,— ir mes galime vaikus palikti jo globai. O mano mintis tokia, ir aš manau, kad tu pripažinsi ją esant teisinga. Krante susirinko didelė gauja laukinių, jų tarpe yra ir moterų. Aš nekalbėjau apie tai prie mergaičių, nes jos gali susijaudinti, kai išgirs rimtai tariantis. Aš tai sužinojau, tyrinėdamas mokasinų pėdsakus; galimas dalykas, kad tie indėnai — paprasti medžiotojai, kurie dar nieko negirdėjo apie karą ir apie premijas už skalpus.

— Jei taip, seni Tomai, tai kodėl jie, užuot pasisveikinę, norėjo mums perpjauti gerkles?

— Mes nežinome, ar tokie kraugeriški buvo jų kėslai. Indėnai yra įpratę pulti iš pasalų, ir, be abejo, jie norėjo pirmiausia užsikraustyti ant arkos, o po to mums pateikti savo sąlygas.

Jeigu, nusivylę savo nepasisekimu, laukiniai į mus šaudė, tai čia yra paprastas dalykas, turintis mažai reikšmės. Kiek kartų taikos metu jie padeginėjo mano namus, vogė iš mano spąstų žvėris ir šaudė į mane.

— Aš žinau, niekšai mėgsta krėsti tokias išdaigas, ir mes turime teisę atsilyginti jiems tuo pačiu. Moterys iš tikrųjų paskui vyrus neina karo taku, taigi, galimas dalykas, tu sakai teisybę.

— Bet žvėrių medžiotojai nesidažo karo spalvomis,— atkirto Medžiotojas.— Aš gerai įsižiūrėjau į tuos mingus ir žinau, kad jie ištraukė medžioti žmonių, o ne bebrų ar kitų žvėrių.

— O ką tu dėl to pasakysi, seni? — įsiterpė Nenuorama.

— Kalbant apie akylumą, tai aš greitai tuo jaunuoliu tikėsiu ne mažiau kaip seniausiu naujakuriu visoje mūsų Kolonijoje. Jeigu jis sako, kad indėnai kariškai nusidažę, tai, vadinasi, taip ir yra. Tokiu būdu karinis būrys, matyt, susitiko su medžiotojais, nes jų tarpe neabejotinai yra moterų. Pasiuntinys, pranešęs apie karo paskelbimą, praėjo pro čia prieš keletą dienų ir galbūt kariai čia atvyko išsiųsti atgal moterų ir vaikų ir suduoti pirmojo smūgio.

— Su tuo sutiks kiekvienas teismas, ir tai gryna teisybė! — sušuko Nenuorama.— Tu įspėjai, seni Tomai, ir aš norėčiau išgirsti, ką tu siūlai darvti.

— Kuo daugiau uždirbti pinigų iš premijų,— šaltai ir niūriai atsakė pašnekovas. Jo veide veikiau atsispindėjo negailestingas godumas negu pyktis arba keršto troškimas.— Jeigu ten yra moterų ir vaikų, tai, vadinasi, galima įsigyti visokių skalpų: ir didelių, ir mažų. Kolonija už viską moka vienodai.

— Tuo blogiau,— įsiterpė Medžiotojas,— tuo didesnė gėda mums visiems.

— Palauk, vyruti, ir nerėkauk, kol nesupranti kas ir kaip,— šaltakraujiškai atkirto Nenuorama.— Laukiniai skalpuoja tavo draugus — delavarus arba mohikanus, tai kodėl mes negalime skalpuoti savo ruožtu? Pripažįstu, būtų labai negerai, jeigu mudu nuvyktumėm skalpų į baltųjų gyvenvietes. O su indėnais — kitas dalykas. Žmogus negali medžioti skalpų, jeigu jis nėra pasirengęs, pasitaikius patogiai progai, netekti savo paties skalpo. Kaip pagiryje šaukia, taip girioje atsiliepia — tai žinoma visam pasauliui. Mano nuomone, tai visiškai protinga ir, tikiuosi, neprieštarauja religijai.

— Ė, masteri Nenuorama! — vėl pasigirdo sodrus Juditos balsas.— Matyt, jūs galvojate, kad religija skatina blogus darbus.

— Aš niekada su jumis nesiginčiju, Džudi, nes jūs mane nugalite savo grožiu, net jeigu negalite nugalėti išmintingais įrodymais. Kanados prancūzai savo indėnams moka už skalpus, tai kodėl ir mes negalime mokėti.

— Mūsų indėnams! — sušuko mergaitė, nelinksmai nusijuokdama.— Tėve, tėve, negalvok apie tai ir klausyk tik Medžiotojo

patarimų — jis turi sąžinę. Aš negaliu to paties pasakyti apie Harį Marčą.

Hateris neiškentęs atsistojo ir, įėjęs į kajutę, privertė savo dukteris pasitraukti į kitą kambarį, paskui uždarė abejas duris ir sugrįžo. Jis ir Nenuorama kalbėjosi toliau. Kadangi jų pasikalbėjimo turinys paaiškės iš tolimesnio pasakojimo, tai čia jį smulkiai kartoti nėra reikalo. Tačiau skaitytojui nesunku suprasti moralinę šio pasitarimo prasmę. Ją sudarė tai, kas viena ar kita forma valdo daugumą žmonių veiksmų, kai pagrindinis principas būna — viena blogybė pateisina kitą. Jeigu jų priešai moka už skalpus, tai to pakanka pateisinti Kolonijai, atsilyginančiai tuo pačiu. Tiesa, prancūzai taip pat naudojo tokį argumentą, nors ir nelabai noriai. Tai pastebėjo ir Nenuorama, atsakydamas į vieną Medžiotojo prieštaravimą, rodantį jo teisingumą. Bet nei Hateris, nei Nenuorama nenorėjo veltui gaišti laiko, ginčijantis apie čiabuvių teises. Taikingiausioje krašto vietoje vyko karas tarp indėnų, ypač tarp Kanados indėnų ir baltųjų. Taigi karas buvo gera priemonė teisėtai keršyti už tūkstančius tikrų ir įsivaizduotų blogybių. Buvo teisinga ir gana paranku laikytis keršto principo, kuriuo jie abu pasinaudojo, atsakydami į tiesaus ir jautraus savo pašnekovo prieštaravimus.

— Medžiotojau, reikia mušti priešą jo paties ginklu! — šiurkščiai sušuko Nenuorama, parodydamas, kad jis nepaiso jokių moralės dėsnių.— Jeigu jis yra žiaurus, tu turi būti dar žiauresnis, jeigu jis — drąsus, tu turi būti dar drąsesnis. Tik tokiu keliu eidamas tu greičiau pasieksi savo kelionės tikslą.

— Tai jau ne Moravijos brolių mokslas, kuris sako, kad viskas turi būti sprendžiama pagal žmonių talentus ir jų išsilavinimą. Indėnai yra indėnai, o baltieji — baltieji. Kai kurie jų mokytojai sako, kad jeigu tau sudavė per vieną žandą, tu turi atsukti antrąjį ir laukti kito smūgio, o ne keršyti.

— Užtenka! — suriko Nenuorama.— Kaip ilgai pagal tokį principą Kolonijos žmonės gali būti ujami, užpuldinėjami, gainiojami?

— Nesuprask manęs klaidingai, Marčai,— oriai atsakė jaunasis Medžiotojas, ir įdegęs jo veidas smarkiai nuraudo.— Aš tik štai ką noriu pasakyti: jeigu galima taip daryti, tai taip yra geriausia. Kerštingumas yra indėnų savybė, o atlaidumas — baltųjų. Atleisti už ką galima atleisti, o ne keršyti už viską — štai ką tai reiškia. Jeigu skalpuoja raudonodžiai, tai nereiškia, kad turi skalpuoti ir baltieji.

— Elkis taip, kaip kiti elgiasi su tavim, Medžiotojau. Toks yra krikščionių dvasininkų mokslas.

— Ne, Nenuorama. Aš apie tai klausiau Moravijos brolių, ir jie man pasakė, kad yra visiškai kitaip. „Elkis taip, kaip norėtumei, kad kiti su tavimi elgtųsi“,— patarė jie man. Tai teisingi žodžiai. Tuo tarpu žmonės daro atvirkščiai. Moravijos broliai mano, kad Kolonija elgiasi blogai, siūlydama atlyginimą už skalpus,

ir kad iš tokio dalyko ji nesusilauks nieko gero. Svarbiausia, jie draudžia keršyti.

— Eik tu su savo Moravijos broliais! — sušuko Marčas, pliaukštelėdamas pirštais.— Jeigu tu tikėsi viskuo, ką jie tau sako, tai nė žiurkės nebus galima užmušti. Kur yra girdėta, kad reiktų gailėtis vandeninės žiurkės?

Medžiotojas į šiuos paniekinamus Nenuoramos žodžius nenorėjo nieko atsakyti. Susivaldęs Nenuorama ir senis vėl ėmė svarstyti savo planus. Pasitarimas truko tol, kol Judita padavė paprastą, bet skanią vakarienę. Marčas truputį nustebęs pamatė, kad geriausius kąsnelius ji įdėjo Medžiotojui, tartum norėdama parodyti, kad jį laiko garbės svečiu. Tačiau seniai pripratęs prie vėjavaikiško savo gražuolės koketavimo, Nenuorama nepajuto ypatingo apmaudo ir tuojau ėmė valgyti su tokiu apetitu, kurio negadino jokie moraliniai samprotavimai.

Po valandos visas vaizdas smarkiai pasikeitė. Ežeras vis tebebuvo ramus ir lygus kaip veidrodis, bet švelnią vasaros vakaro prieblandą pakeitė nakties tamsa, ir tamsiais miškų rėmais apjuosta erdvė paskendo gilioje nakties ramybėje. Miške nesigirdėjo nei paukščių giesmių, nei riksmo ir net šnibždesio. Visur viešpatavo iškilminga tyla. Tik ritmingai pliaukšėjo irklai, su kuriais Nenuorama ir Medžiotojas neskubėdami varė arką „pilies" link. Hateris nuėjo į laivugalį, pasiruošęs sėsti prie vairo. Tačiau pamatęs, kad jaunuoliai ir be jo pagalbos plaukia teisinga kryptimi, jis paleido vairinį irklą, atsisėdo laivugalyje ir užsirūkė pypkę. Jis prasėdėjo ten keletą minučių, kol Heti, tyliai išslinkusi iš kajutės, arba „namo", kaip visa šeima vadino tą arkos dalį, susirangė prie jo kojų ant mažo suoliuko, kurį atsinešė su savimi. Silpnaprotė mergaitė taip darydavo dažnai, ir senis į tai nekreipė ypatingo dėmesio. Jis tik švelniai padėjo ranką mergaitei ant galvos, kuri tą malonę sutiko kukliai tylėdama.

Keletą minučių patylėjusi, Heti staiga užgiedojo. Jos balsas buvo žemas ir virpantis. Jis skambėjo rimtai ir iškilmingai. Žodžiai ir motyvas buvo labai paprasti. Pirmiausia ji giedojo himną, kurį ją buvo išmokiusi motina, o paskutinis himnas buvo viena tų natūralių melodijų, visada ir visur patinkančių visoms visuomenės klasėms, pagimdytų jausmo ir kuriomis kreipiamasi į jausmus. Klausydamas tos paprastos melodijos, Hateris visada jautė, kaip švelnėja jo širdis. Duktė tai puikiai žinojo ir neretai tuo pasinaudodavo, skatinama švento instinkto, kuris dažnai nušviečia silpnaprotes būtybes, ypač kai jos siekia gėrio.

Vos tik pasigirdo žemas, malonus Heti balsas, irklų pliaukšėjimas nutilo, ir šventoji melodija vienišai suskambėjo švelnioje dykynės tyloje. Heti vis labiau įsidrąsino, jos balsas stiprėjo, ir nors melodijoje nebuvo nieko vulgaraus ar triukšmingo, jos jėga ir melancholiškas švelnumas augo, kol greitai visas oras prisipildė to nusižeminusio ir tyro sielos garbinimo. Jaunuoliai nebuvo abejingi tai jaudinamai melodijai; jie griebėsi irklų tik

tada, kai paskutinis giesmės aidas nutilo tolimame krante. Pats Hateris taip pat buvo susijaudinęs. Nors ir labai jis buvo sušiurkštėjęs ilgai begyvendamas dykynėje, jo siela ir toliau pasiliko tas baisus gėrio ir blogio mišinys, kuris taip dažnai yra būdingas žmogaus prigimčiai.

— Tu šįvakar kažko liūdna, vaikeli, — tarė tėvas. Kai Hateris kreipdavosi į jaunesniąją dukterį, jo kalba rodydavo, kad jis buvo žmogus, jaunystėje gavęs šiokį tokį išsilavinimą. — Mes ką tik išsigelbėjome nuo priešų, ir mums labiau tiktų džiaugtis.

— Tu niekada to nepadarysi, tėve! — tarė Heti, tyliai priekaištaudama, abiem rankom paėmusi kaulėtą, kietą jo ranką. — Tu ilgai kalbėjai su Hariu Marču, bet jums neužteks drąsos tai padaryti.

— Tu negali suprasti tokių dalykų, kvailas vaike! Labai negražu slapta klausytis, ir tau nereikia žinoti, ką mes kalbame.

— Kodėl tu su Nenuorama nori žudyti žmones, ypač moteris ir vaikus?

— Tyliau, mergaite, tyliau! Dabar vyksta karas, ir mes turime elgtis su savo priešais taip pat, kaip jie elgiasi su mumis.

— Tai netiesa, tėve! Aš girdėjau, ką kalbėjo Medžiotojas. Jūs turite su savo priešais elgtis taip, kaip norėtumėte, kad jie su jumis elgtųsi. Nė vienas žmogus nenori, kad jį priešai užmuštų.

— Per karą mes turime žudyti savo priešus, mergaite, nes kitaip jie mus nužudys. Kas nors turi pradėti; kas pradės pirmasis, tas tikriausiai nugalės. Tu nieko nesusivoki apie tuos dalykus, vargše Heti, ir dėl to geriau patylėk.

— Judita sako, kad tai negerai, tėve, o ji protingesnė už mane.

— Džudi neišdrįs su manim kalbėti apie tokius dalykus. Ji yra protinga, kaip tu sakai, ir žino, kad aš to nepakęsiu. Ko tu geriau norėtum, Heti: netekti savo skalpo, kuris paskui bus parduotas prancūzams, ar matyti, kaip mes užmušime savo priešus ir tuo pačiu sutrukdysime jiems mums pakenkti?

— Aš nenoriu nei vieno, nei kito, tėve. Nežudyk jų, ir jie mūsų nelies. Prekiauk kailiais ir uždirbk daugiau pinigų, jeigu gali, bet neprekiauk krauju.

— Gerai, gerai, vaike! Verčiau pakalbėkime apie tai, ką tu supranti. Tu džiaugiesi, vėl pamačiusi senąjį mūsų bičiulį Marčą? Tu myli Nenuoramą ir turi žinoti, kad jis kada nors bus tavo brolis, o gal ir daugiau negu brolis.

— Tai neįmanoma, tėve,— tarė mergaitė, ilgai patylėjusi.— Nenuorama jau turėjo tėvą ir motiną. Žmogus du kartus jų negali turėti.

— Taip atrodo silpnam tavo protui, Heti. Kai Džudi ištekės, jos vyro tėvas bus jos tėvas ir vyro sesuo jos sesuo. Jeigu ji ištekės už Nenuoramos, jis taps tavo broliu.

— Judita niekada netekės už Nenuoramos,— ramiai, bet ryžtingai atkirto mergaitė.— Judita nemyli Nenuoramos.

— To tu negali žinoti, Heti. Haris Marčas — gražiausias, stipriausias ir drąsiausias jaunuolis iš visų, kurie kada nors buvo prie ežero. O kadangi Džudi taip pat nuostabi gražuolė, tai aš nežinau, kodėl jie negalėtų vestis? Jis aiškiai užsiminė, esąs pasiruošęs dirbti su manim, jeigu aš sutiksiu.

Heti ėmė vaikščioti pirmyn ir atgal ir kitokiais būdais rodyti savo jaudinimąsi. Valandėlę ji nieko neatsakė. Tėvas, pripratęs prie jos keistenybių ir neatspėjęs tikrosios jos sielvarto priežasties, vis ramiai teberūkė.

— Nenuorama labai gražus, tėve,— tarė Heti reikšmingai ir naiviai, ko niekada nebūtų padariusi, jeigu būtų alpripratusi daugiau skaitytis su kitų žmonių nuomone.

— Sakau tau, vaike,— sumurmėjo senasis Hateris, neištraukdamas iš dantų pypkės,— jis yra dailiausias jaunuolis šiuose kraštuose, o Džudi gražiausia jauna moteris, kurią aš mačiau nuo to laiko, kai jos vargšė motina gyveno geriausias savo dienas.

— Ar labai bloga būti bjauriai, tėve?

— Būna ir blogesnių dalykų, bet tu visiškai nebjauri, nors ir ne tokia graži kaip Džudi.

— Ar Judita laimingesnė dėl to, kad ji tokia graži?

— Galbūt taip, vaike, o galbūt ir ne. Bet pakalbėkime apie ką nors kita, nes tu sunkiai tai supranti, vargše Heti. Kaip tau patinka naujasis mūsų pažįstamas Medžiotojas?

— Jis nėra gražus, tėve. Nenuorama daug gražesnis už Medžiotoją.

— Tai teisybė. Bet sakoma, kad jis yra garsus medžiotojas. Garsas apie jį mano ausis pasiekė anksčiau negu jį išvydau, ir tikiuosi, kad jis bus toks pat narsus karys. Tačiau ne visi vyrai panašūs vienas į kitą, vaike, ir aš žinau iš patyrimo,— reikia nemaža laiko, kad žmogaus širdis užsigrūdintų gyventi dykynėje.

— O mano širdis užsigrūdino, tėve, ir Nenuoramos taip pat?

— Tu kartais užduodi keistus klausimus, Heti.

— Kodėl Judita daug protingesnė už mane, tėve?

— Teapsaugo tave viešpats, vaike,— į tokį klausimą aš negaliu atsakyti. Pats dievas mus apdovanoja ir protu, ir išvaizda, ir kitais dalykais. Jis tas dovanas suteikia tiems, kuriems mano esant reikalinga. O ar tu norėtum būti protingesnė?

— O ne! Net mažas mano protas teikia man rūpesčio. Juo atkakliau galvoju, tuo nelaimingesnė jaučiuosi. Mintys man neduoda jokios naudos, bet aš norėčiau būti tokia graži kaip Judita.

— Kodėl, vargšas vaike? Tavo sesers grožis gali užtraukti jai nelaimę, kaip kadaise užtraukė jos motinai. Tai nėra geras dalykas, Heti, nes grožis sukelia tik pavydą.

— Juk motina buvo ir gera, ir graži,— atkirto mergaitė, ir iš jos akių pabiro ašaros. Taip jai atsitikdavo visada, kai prisimindavo velionę.

Senasis Hateris, priminus jo žmoną, nors ir nelabai susijaudino, bet vis dėlto paniuro ir susimąstęs nutilo. Jisai vis rūkė, matyt, nenorėdamas atsakyti. Bet naivi duktė pakartojo savo žodžius, manydama, kad tėvas su ja nesutinka. Tada jis iškratė iš pypkės pelenus ir, šiurkščiai, bet kartu ir meiliai padėjęs ant dukters galvos ranką, atsakė:

— Tavo motina buvo per daug gera šiam pasauliui,— tarė jis,— nors galbūt ir ne visi taip galvoja. Graži išvaizda jai nedavė draugų. Neverta sielvartauti, kad tu ne taip panaši į ją, kaip tavo sesuo. Mažiau galvok apie grožį, vaikeli, ir daugiau apie savo pareigas, ir tada čia, prie ežero, tu būsi laimingesnė negu karaliaus rūmuose.

— Aš tai žinau, tėve, bet Nenuorama sako, kad jaunai moteriai grožis — tai viskas.

Hateris nepatenkintas sušuko ir per kajutę nuėjo į baržos priešakį. Naivus Heti prisipažinimas, kad ji yra neabejinga Marčui, jį išgąsdino, ir jis nutarė tučtuojau išsiaiškinti su savo svečiu. Tiesumas ir ryžtingumas buvo geriausieji šios šiurkščios natūros bruožai, natūros, į kurią išsilavinimo įbertos sėklos, matyti, nuolat kovojo su žiaurių grumtynių kupino gyvenimo vaisiais. Atėjęs į priešakį, jis pasisiūlė Medžiotoją pakeisti prie irklo, o jį pakvietė užimti vietą laivugalyje. Senis ir Nenuorama pasiliko dviese, o jaunuolis nuėjo į kitą arkos galą.

Kai Medžiotojas pasirodė naujame savo poste, Heti dingo. Kurį laiką jis vienišas vairavo lėtai judantį laivą. Bet truputį vėliau iš kajutės išėjo Judita, tartum norėdama pralinksminti atvykėlį, padariusį paslaugą jos šeimai. Žvaigždės švietė taip ryškiai, kad buvo galima aiškiai įžiūrėti artimesnius daiktus. Mergaitės akys, susidūrusios su jaunuolio akimis, suspindėjo labai švelniai, todėl pastarasis negalėjo to nepastebėti. Tankūs Juditos plaukai supo skaistų ir meilų jos veidą, kuris tuo metu atrodė dar gražesnis, kaip graži yra rožė, kai ją supa šešėliai, o ji pati išsiskiria iš lapų žalumos.

— Aš maniau, kad mirsiu iš juoko, Medžiotojau,— koketiškai pradėjo gražuolė,— kai pamačiau tą indėną, neriantį į upę! Tai buvo labai augalotas laukinis,— pridūrė mergaitė, fizinį grožį laikiusi tartum asmens nuopelnu.— Gaila, kad mes negalėjome sustoti ir pasižiūrėti, ar vanduo nenuplovė jo dažų.

— O aš bijojau, kad jie savo ginklais gali jus užmušti, Judita,— tarė Medžiotojas.— Labai pavojinga moteriai išbėgti prieš visą tuziną mingų.

— Kodėl jūs pats išėjote iš kajutės, nepaisydamas jų šautuvų? — paklausė mergaitė, parodydama daugiau susidomėjimo, negu pati norėjo. Ji tai ištarė su apsimestiniu abejingumu. Tai buvo įgimto gudrumo ir ilgos praktikos pasekmė.

— Vyras negali žiūrėti į pavojuje atsidūrusią moterį ir neateiti jai į pagalbą. Net mingas tai žino.

Tai buvo pasakyta visiškai paprastai, bet labai jausmingai. Judita pašnekovą apdovanojo tokia meilia šypsena, kad net Medžiotojas, iš Nenuoramos pasakojimų susidaręs apie tą mergaitę labai blogą nuomonę, negalėjo nepastebėti jos žavingumo. Jie iš karto pajuto pasitikėjimą vienas kitu ir ėmė kalbėtis toliau.

— Aš matau, Medžiotojau, kad jūsų žodžiai nesiskiria nuo darbų,— tęsė gražuolė, atsisėsdama visai arti tos vietos, kur jis stovėjo.— Tikiuosi, kad mes būsime geri draugai. Haris Nenuorama turi smailų liežuvį ir, nors jis ir milžinas, kalba daug daugiau negu dirba.

— Marčas — jūsų bičiulis, Judita, o apie draugus negalima blogai kalbėti, kai jų nėra.

— Mes visi žinom, ko verta Nenuoramos draugystė. Pataikaukite tik visoms jo užgaidoms, ir jis bus maloniausias bernelis visoje Kolonijoje, bet pamėginkite jam prieštarauti, ir jis jau negali susivaldyti. Aš nelabai mėgstu Nenuoramą, Medžiotojau, ir, teisybę sakant, manau, kad jis apie mane atsiliepia ne geriau, kaip aš apie jį.

Pastaruosius žodžius ji ištarė su paslėptu kartėliu. Jeigu mergaitės pašnekovas būtų buvęs didesnis sofistas, tai iš atsukto veidelio, iš nervingo mažos kojytės beldimo ir iš kitų ženklų būtų galėjęs pastebėti, kad Marčo nuomonei Judita toli gražu nėra taip abejinga, kaip ji tvirtino. Skaitytojas vėliau sužinos, kuo tai galima paaiškinti — moteriška tuštybe, gilesniais jausmais, ar tuo giliai slypinčiu tiesos ir blogio supratimu, kurį mums įkvėpė dievas. Medžiotojas gerokai sumišo. Jis puikiai prisiminė piktus Marčo žodžius. Kenkti draugui jis nenorėjo ir tuo pačiu metu visiškai nemokėjo meluoti. Todėl atsakyti jam buvo nelengva.

— Marčas apie visus kalba atvirai — kaip apie draugą, taip ir apie priešą,— lėtai ir atsargiai atkirto Medžiotojas.— Jis yra iš tų žmonių, kurie visada kalba, ką jaučia tuomet, kai dirba jų liežuvis. O tai dažnai skiriasi nuo to, ką jis pasakytų, jeigu būtų nepagailėjęs laiko pagalvoti. Tuo tarpu delavarai, Judita, savo žodžius visada apgalvoja. Nuolatiniai pavojai juos padarė apdairius, ir palaidi liežuviai prie jų laužų negerbiami.

— Drįstu pasakyti, kad Marčo liežuvis pakankamai palaidas, kai imama kalbėti apie Juditą Hater ir jos seserį,— nerūpestingai ir paniekinamai pasakė mergaitė ir atsistojo.— Geras jaunų mergaičių vardas — mėgiama pasikalbėjimų tema tiems žmonėms, kurie nedrįstų taip laisvai rodyti dantis, jeigu tos mergaitės turėtų brolį. Masteris Marčas, be abejo, mėgsta piktžodžiauti mūsų adresu, bet anksčiau ar vėliau jis to pasigailės.

— Na, Judita, jūs į tai žiūrite jau per daug rimtai. Jeigu pasakysiu, kad Nenuorama neištarė nė vieno žodžio, galinčio pakenkti geram Heti vardui...

— Suprantu, suprantu,— susijaudinusi pertraukė Judita,— aš — vienintelė, kurią jis gelia nuodingu savo liežuviu. Iš tik-

rųjų Heti... Vargšė Heti! — tęsė ji tylesniu balsu.— Klastingas jo piktžodžiavimas jos negali pasiekti. Vargšė Heti! Jeigu dievas ją sutvėrė silpnesnio proto, tai nuodėmės jai visai svetimos. Žemėje nėra buvę skaistesnės būtybės, kaip Heti Hater, Medžiotojau.

— Mielai tikiu, Judita, ir manau, kad tą patį galima pasakyti ir apie gražiąją jos seserį.

Nuoširdus Medžiotojo balsas mergaitę sujaudino. Tačiau tylus sąžinės balsas nenutilo ir padiktavo atsakymą, kurį ji kiek paabejojusi ir ištarė:

— Tikriausiai Nenuorama teikėsi paleisti kokias nors šlykščias užuominas apie karininkus,— pridūrė ji.— Jis žino, kad jie džentelmenai, o jis negali atleisti nė vienam žmogui, jeigu tas kuriuo nors būdu yra pakilęs aukščiau už jį.

— Jis, žinoma, negalėtų tapti karaliaus karininku, Judita, nes Marčas neturi tokio palinkimo. Bet, teisybę sakant, kodėl bebrų medžiotojas negalėtų būti toks pat doras žmogus kaip gubernatorius? Jeigu jau jūs pati apie tai užsiminėte, tai; nesiginu, jis skundėsi, kad tokia paprasta mergaitė kaip jūs per daug mėgsta raudonus mundurus ir šilkines šerpes. Bet jo lūpomis kalbėjo pavydas, ir, aš manau, jis taip sielojosi, kaip motina gali sielotis savo vaiku.

Gal Medžiotojas ne visiškai suprato, ką reiškė jo labai rimtai ištarti žodžiai. Jis nepastebėjo raudonio, nuplieskusio gražų Juditos veidą, ir nesuprato, koks skaudus liūdesys tučtuojau privertė tą gyvą spalvą pasikeisti mirtinu išblyškimu. Porą minučių buvo visiškai tylu. Tylą drumstė tik vandens pliuškenimas. Paskui Judita atsistojo ir beveik mėšlungiškai suspaudė Medžiotojo ranką.

— Medžiotojau,— greitai ištarė ji,— aš džiaugiuosi, kad tarp mūsų ištirpo ledai. Sakoma, kad staigiai atsiradusi draugystė baigiasi ilgu pykčiu, bet aš manau, kad mums taip neatsitiks. Nežinau, kuo tai paaiškinti, bet jūs esate pirmasis mano sutiktas vyras, kuris, matyti, nenori man meilikauti, nesistengia manęs pražudyti, nėra slaptas mano priešas. Bet nieko apie tai nesakykite Nenuoramai, o mes kada nors vėl pasikalbėsime.

Mergaitė atleido pirštus ir dingo kajutėje. Suglumęs jaunuolis stovėjo prie vairo visiškai nejudėdamas lyg pušis ant kalvos. Jis atsipeikėjo tik tada, kai Hateris jam sušuko, kad baržą vairuotų teisinga linkme.

VI SKYRIUS

Nuėjus Juditai, greitai padvelkė lengvas pietų vėjelis, ir Hateris iškėlė didelę kvadratinę burę. Kadaise ši burė plazdėjo ant jūrų laivo skersinių. Vandenyno brizai burę apdraskė, todėl ji buvo pripažinta netinkama ir parduota. Senis taip pat turėjo

lengvą, bet stiprią tamarako medžio siją, kurią, esant reikalui, galėjo įtvirtinti stačią. Pasinaudojus šiuo nesudėtingu prietaisu, burė suplazdėjo vėjyje. Dabar jau nebuvo jokio reikalo varytis irklais. Maždaug po dviejų valandų tamsoje už šimto jardų pasirodė virš vandens iškilusi „pilis". Hateris nuleido burę, ir arka, iš inercijos plaukdama pirmyn, prisišliejo prie pastato. Čia jis ją ir pririšo. Nuo to laiko, kai Nenuorama ir jo bendrakeleivis paliko namus, į juos niekas nebuvo įėjęs. Visur viešpatavo vidurnakčio tyla. Priešai turėjo būti arti, todėl Hateris dukterims įsakė nedegti šviesos. Šiltaisiais mėnesiais jie aplamai retai naudojosi tokia prabanga, nes ugnis galėjo būti švyturiu, rodančiu priešams kelią.

— Už šių storų rąstų priedangos dieną man nėra ko bijoti laukinių, — pridūrė Hateris, paaiškinęs svečiams, kodėl jis uždraudė degti šviesą. — Aš visada turiu užtaisytus tris keturis gerus šautuvus, ypač štai šitą ilgąjį karabiną, kuris vadinasi „elniamušiu" ir niekada neužsikerta. Bet naktį — kitas dalykas. Tamsoje gali nepastebimai priplaukti luotas, o laukiniai moka taip klastingai užpulti, kad aš labiau norėčiau su jais susidurti šviečiant saulei. Aš pasistačiau šią buveinę dėl to, kad galėčiau būti nuo jų per šautuvo šūvio nuotolį, jeigu kiltų peštynės. Kai kas mano, kad namas stovi per daug atviroje ir matomoje vietoje, bet aš verčiau noriu laikytis ant inkaro čia, toliau nuo brūzgynų ir krūmų, nes tai yra pats saugiausias uostas.

— Aš girdėjau, kad tu kadaise buvai jūrininkas, seni Tomai? — kaip paprastai šiurkščiai paklausė Nenuorama, nustebintas dviem trimis techniškais jūrų išsireiškimais, kuriuos ką tik pavartojo jo pašnekovas.— Ir žmonės galvoja, kad tu galėtum papasakoti nuostabių istorijų apie priešus ir laivų sudužimus.

— Ar maža žmonių pasaulyje, Nenuorama, — išsisukinėdamas atkirto Hateris, — kurie visada kiša nosį į svetimus reikalus. Kai kuriems iš jų pavyko susirasti kelią į mūsų miškus. Kas aš buvau ir ką mačiau savo jaunystėje, dabar mažiau svarbu negu tai, kad netoliese yra laukiniai. Daug svarbiau žinoti, kas gali įvykti per artimiausias dvidešimt keturias valandas, negu plepėti, kas buvo prieš dvidešimt ketverius metus.

Dabar Haterio galvoje buvo visai kas kita, tik ne atsiminimai. Kai tik dukterys nuėjo gulti, jis pakvietė abu draugus į baržą. Čia Hateris išdėstė savo planą, nutylėdamas, beje, tą jo dalį, kurią jis ruošėsi įvykdyti tik dviese su Nenuorama.

— Mūsų padėtis dabar tokia, kad svarbiausia išlaikyti savo rankose vandenį, — pradėjo jis. — Kol ežere nebus kitos valties, medžio žievės luotas vertas karo laivo, nes pilį plaukte nelengva pasiekti. Šiose vietose yra tik penki luotai, iš kurių du priklauso man ir vienas Nenuoramai. Visi trys yra čia: vienas stovi doke po namu ir du pririšti prie baržos. Kiti du paslėpti ant kranto medžių drevėse, bet laukiniai tokie gudrūs suk-

čiai, kad tikriausiai iš ryto išnaršys visus kampelius, jeigu jie rimtai ryžosi pasiekti mūsų skalpus.

— Bičiuli Hateri, — pertraukė jį Nenuorama. — dar negimė tas indėnas, kuris suras gerai paslėptą luotą. Aš neseniai tai padariau, ir Medžiotojas įsitikino, kad galiu taip paslėpti valtį, jog ir pats neįstengiu jos surasti.

— Tavo tiesa, Nenuorama, — patvirtino jaunuolis, į kurį buvo kreiptasi, — bet tu pamiršti, kad pražiopsojai savo paties pėdsakus, o aš juos pastebėjau. Aš visiškai sutinku su masteriu Hateriu ir manau, kad bus kur kas išmintingiau nelabai pasitikėti indėnų žioplumu. Jeigu tuos du luotus galima atvaryti prie pilies, tai juo greičiau tai padarysime, tuo bus geriau.

— Ir jūs sutinkate padėti? — paklausė Hateris, matyt, to pasiūlymo nustebintas ir nudžiugintas.

— Žinoma. Aš pasiruošęs dalyvauti kiekviename žygyje, kuris dera baltajam žmogui. Prigimtis mums liepia ginti savo gyvybę ir kitų gyvybę, kai pasitaiko proga. Aš eisiu paskui jus, Plaukiojantis Tomai, nors ir į mingų stovyklą ir pasistengsiu įvykdyti savo pareigą, jeigu tektų muštis. Bet aš niekada nedalyvavau kautynėse ir nesiryžtu pažadėti daugiau, negu galiu padaryti.

— Kukliai ir protingai pasakyta, vyruti! — sušuko Nenuorama. — Tu dar niekada nesi girdėjęs iššaunant iš priešo šautuvo. Ir leisk pastebėti, kad tas garsas taip skiriasi nuo medžiotojiškos jūsų kalbos, kaip Juditos Hater juokas geros nuotaikos akimirkomis nuo olandų namų šeimininkės Mohauke bambėjimo. Aš nesitikiu, Medžiotojau, kad tu būsi geras karys, nors elnių ir stirnų medžioklėje tau nėra lygaus šiuose kraštuose.

— Mes bent žinome, kad jūs mokate irkluoti, jaunuoli, — tarė Hateris, — o tai viskas, ko iš jūsų šiąnakt reikalaujama. Negaiškime brangaus laiko ir, užuot plepėję, lipkime į valtį.

Luotas buvo greitai paruoštas, ir Nenuorama su Medžiotoju sėdo prie irklų. Tačiau, prieš leidžiantis į kelionę, senis įėjo į namus ir keletą minučių kalbėjosi su Judita. Grįžęs jis atsisėdo į luotą, kuris tą pačią valandėlę nuplaukė.

Tamsa sutirštėjo, nors naktis vis tebebuvo labai giedra, ir žvaigždės mūsų nuotykių ieškotojams gana aiškiai nušvietė kelią. Hateris vienintelis žinojo vietas, kur paslėpti luotai, todėl jis vairavo valtį, o tuo metu abu stiprūs jo draugai atsargiai irklavo, kad gilioje nakties tyloje vandeniu nė vienas garsas nepasiektų priešo ausų. Valtis buvo tokia lengva, kad jie yrėsi be jokių pastangų, ir maždaug per pusę valandos priplaukė krantą už vienos mylios nuo „pilies“.

— Padėkite irklus, vyrai, — tyliai tarė Hateris. — Truputį pasidairykime. Dabar reikia klausytis ausis ištempus, nes tie bjaurybės turi šunišką uoslę.

Ežero krantus atidžiai apžiūrinėjo gana ilgai, tikėdamiesi kur nors pamatyti mirguliuojančią švieselę, kuri galėjo būti palikta stovykloje. Vyrai akylai žvalgėsi į tamsą, ieškodami bent

dūmų sruogelės, kylančios tarp kalvų iš gęstančio laužo, tačiau nieko ypatingo nepastebėjo. Jie buvo gana toli nuo tos vietos, kur susitiko laukinius, ir nusprendė, kad gali saugiai išlipti ant kranto. Irklai vėl supliuškeno, ir netrukus luoto smaigalys, vos girdimai sučežėjęs, atsirėmė į pakrantės žvirgždą. Hateris ir Nenuorama tučtuojau iššoko ant kranto, pastarasis pasiėmęs savo ir draugo šautuvus. Medžiotojas pasiliko saugoti luoto. Drevėtas medis gulėjo netoli kranto, kalno atšlaitėje. Senis atsargiai slinko pirmyn, kas trys ar keturi žingsniai sustodamas pasiklausyti, ar neišgirs besiartinančio priešo. Tačiau visur viešpatavo mirtina tyla, ir jie pasiekė vietą be jokių nemalonių staigmenų.

— Čia, — sušnibždėjo Hateris, užkeldamas koją ant nuvirtusios liepos kamieno. — Pirmiau paduok man irklus, o paskui kiek galima atsargiau ištrauk valtį, nes, ko gero, tie niekšai galėjo ją mums palikti vietoje jauko.

— Laikyk, seni, mano šautuvą paruoštą, buože į mane, — atsakė Marčas. — Jeigu jie užpuls, kai aš nešiu valtį, norėčiau į juos paleisti bent vieną šūvį. Pažiūrėk, ar šautuvo parakinėje yra parako.

— Viskas kaip reikiant, — sumurmėjo Hateris. — Kai užsidėsi naštą, eik pamažu, aš rodysiu tau kelią.

Nenuorama kiek galėdamas atsargiau ištraukė iš drevės luotą, užsidėjo jį sau ant pečių, ir abu leidosi atgal, stengdamiesi nenuslysti nuo stataus šlaito. Eiti reikėjo netoli, bet nusileisti buvo labai sunku. Baigiantis tai trumpai kelionei, Medžiotojui teko išlipti ant kranto ir padėti draugams išvilkti luotą per tankius brūzgynus. Jo padedami, jie sėkmingai susidorojo, ir lengvas laivelis netrukus jau suposi ant vandens greta pirmojo luoto. Laukdami pasirodant priešų, trys draugai neramiai apžiūrinėjo pakrantės mišką ir kalną. Bet visur po senovei viešpatavo tyla, ir jie nuplaukė taip pat atsargiai, kaip ir buvo išlipę į krantą.

Hateris vairavo tiesiai į vidurį ežero. Nuplaukus toliau nuo kranto, senis atrišo neseniai paimtą luotą, žinodamas, kad lengvas pietų vėjelis jį lėtai varys ir bus nesunku surasti grįžtant atgal. Nusikratęs šia kliūtimi, senis nukreipė savo valtį į tą vietą, kur Nenuorama dieną taip nesėkmingai mėgino užmušti elnią. Nuo šios vietos iki ištakos buvo ne daugiau kaip viena mylia, ir tokiu būdu jiems reikėjo išlipti į priešo teritoriją. Teko veikti ypač atsargiai. Bet jie laimingai pasiekė patį kyšulio galą ir saugiai išlipo ant jau minėto žvirgždu nukloto kranto. Ši vieta skyrėsi nuo tos, kur jie neseniai buvo išsikėlę į krantą. Čia nereikėjo lipti į statų šlaitą, nes kalnai tamsoje ryškėjo maždaug už ketvirčio mylios toliau į vakarus, o tarp jų papėdės ir kranto driekėsi žemuma. Ilgas, aukštais medžiais apaugęs kyšulys teturėjo keletą jardų pločio. Kaip ir pirmą kartą, ant kranto išlipo Hateris ir Nenuorama, palikę draugui saugoti luotą.

Medžio kamienas, kuriame buvo paslėptas luotas, gulėjo viduryje kyšulio. Žinodamas, kad vanduo nuo jo yra į kairę, senis patraukė išilgai rytinio iškyšulio kranto ir ėjo drąsiai, tačiau laikydamasis būtino atsargumo. Jis išlipo pačiame kyšulio gale, norėdamas apžiūrėti įlanką ir įsitikinti, kad joje nieko nėra. Kitaip jis būtų priplaukęs prie kranto toje vietoje, kur gulėjo drevėtas medis. Jį surasti buvo nesunku. Ištraukę luotą, jie nenunešė jo ten, kur laukė Medžiotojas, o čia pat nuleido į vandenį. Nenuorama sėdo prie irklų ir apiplaukė kyšulį, o Hateris grįžo atgal krantu. Turėdami savo rankose visas ežero valtis, vyrai pasijuto tvirčiau. Jie jau neskubėjo, kaip pirma, taip karštligiškai palikti krantą ir manė, kad nėra reikalo laikytis tokio atsargumo. Be to, jie buvo pačiame siauro kyšulio gale, ir priešas prie jų galėjo prisiartinti tik iš priekio. Todėl, jausdamiesi gana saugūs, jie susirinko ant žvirgžduoto žemo kyšulio ir ėmė tartis.

— Na, atrodo, mes pralenkėme tuos niekšus, — tarė šypsodamasis Nenuorama. — Ir jeigu jie dabar nori aplankyti pilį, tai tegu pamėgina plaukte atplaukti. Seni Tomai, tavo sumanymas pasislėpti ežere — tikrai neblogas. Daugelis galvoja, kad žemė yra saugesnė už vandenį, bet galų gale protas mums įrodo, kad tai visiškai ne taip. Bebrai, žiurkės ir kiti sumanūs padarai gelbstisi vandenyje, kai jiems pasidaro riesta. Mes stovime patikimoje pozicijoje ir galime iškviesti į kovą Kanadą.

— Irkitės pagal pietinį krantą, — tarė Hateris, — reikia pažiūrėti, ar kur nors nėra stovyklos. Bet pirmiau leiskite man geriau pasižvalgyti po užutėkio gilumą, nes mes čia arti nebuvome ir nežinome, kas dedasi.

Hateris nutilo, ir visi trys nuplaukė nurodyta linkme. Vos tik irkluotojas pamatė užutėkio galą, jis iš karto padėjo irklus. Turbūt koks nors dalykas tuo pačiu akimirksniu patraukė jų dėmesį. Tai buvo tik gęstantis laužas, skleidęs virpančią, silpną šviesą. Bet tokiu laiku ir tokioje vietoje tai atrodė taip nepaprasta, kaip „geras darbas blogame pasaulyje“. Niekas neabejojo, kad laužas dega indėnų stovykloje. Jie ugnį sukūrė taip, kad pastebėti ją buvo galima tik iš vienos pusės ir tai tik iš labai arti. Tai buvo ne visiškai įprastas atsargumas. Hateris žinojo, kad netoli yra geriamo vandens šaltinis ir kad čia pati žuvingiausia ežero vieta. Todėl jis nusprendė, kad stovykloje turi būti moterų ir vaikų.

— Tai ne karinė stovykla, — sušnibždėjo jis Nenuoramai. — Aplink šį laužą įsitaisė nakvoti tiek skalpų, kad galima uždirbti krūvą pinigų. Nusiųsk vaikiną su luotais toliau, nes iš jo čia nebus nieko gero, ir tuojau imsimės darbo, kaip ir tinka vyrams.

— Tu protingai kalbi, seni Tomai, ir man tavo žodžiai patinka. Sėsk į luotą, Medžiotojau, irkis į vidurį ežero ir paleisk ten pasroviui luotą taip pat kaip ir pirmąjį. Po to plauk pagal kran-

tą prie užutėkio žiočių, tik neaplenk kyšulio ir laikykis toliau nuo nendryno. Kai mums tavęs reikės, tu išgirsi mūsų žingsnius, o jeigu pavėluosi, aš imsiu pamėgdžioti naro riksmą. Taip, naro riksmas tegu būna sutartinis ženklas. Jeigu išgirsi šūvį ir tu taip pat užsimanysi pakariauti, tai ką gi, gali priplaukti arčiau kranto, ir tada pažiūrėsim, ar tavo ranka taip pat taikliai muša indėnus, kaip ir žvėris.

— Jeigu jūs abu norite išklausyti mano noro, tai geriau viso to nepradėkite, Nenuorama.

— Taip, vaikine, bet tavo noro niekas nenori klausytis, ir baigtas kriukis! Taigi plauk į vidurį ežero, o kai grįši atgal, čia jau bus linksma.

Jaunuolis sėdo prie irklų labai nenoriai ir prislėgta nuotaika. Jis per daug gerai žinojo pasienio gyventojų papročius ir nemėgino jų perkalbėti. Be to, esant tokiai padėčiai, tai būtų buvę ne tik nenaudinga, bet net pavojinga. Todėl jis tylėdamas ir taip pat atsargiai, kaip ir pirmiau, grįžo į vidurį plyno vandens ir ten paleido ką tik paimtą luotą, kuris, pučiant lengvam pietų vėjeliui, ėmė plaukti „pilies" link. Kaip pirma, taip ir dabar tai buvo padaryta tvirtai įsitikinus, kad iki ryto lengvos valtys nuplauks ne daugiau kaip vieną dvi mylias, ir jas bus nesunku vėl sugauti. O kad koks nors laukinis nepasinaudotų luotais, prie jų priplaukdamas, — o tai buvo įmanoma, nors ir nelabai įtikėtina, — iš anksto buvo nuimti visi irklai.

Paleidęs pasroviui tuščią luotą, Medžiotojas pasuko savo valtį prie kyšulio, kurį jam nurodė Nenuorama. Mažutis laiviūkštis plaukė taip lengvai ir prityrusi ranka irklavo taip tvirtai, kad nepraėjo nė dešimties minučių, ir jis vėl prisiartino prie žemės, per tokį trumpą laiką nuplaukęs ne mažiau kaip pusę mylios. Vos tik Medžiotojas tamsoje ėmė įžiūrėti linguojančias nendres, augančias per šimtą pėdų nuo kranto, jis sustabdė luotą, nusitvėręs už lankstaus, bet tvirto vieno šių augalų stiebo. Čia jis su lengvai suprantamu susijaudinimu ir pasiliko laukti rizikingo žygio pabaigos.

Sunku būtų pasakyti, ką jaustų žmonės, niekada nebuvę tokioje apleistoje, niekieno nelankomoje vietoje ir nepatyrę tylos didingumo, kuris dabar viešpatavo virš Mirguliuojančio Veidrodžio. Gili naktis, virš ežero, miško ir kalvų išskleidusi fantastiškus medžių šešėlius, šį didingumą darė dar įspūdingesnį. Iš tikrųjų nelengva įsivaizduoti puikesnę vietą, galinčią sukelti tokį įspūdį Medžiotojui, pamačiusiam visą ežero platybę, kurioje kiekvienas matomas daiktas įgaudavo tiek daug įvairių pavidalų.

Kaip jau sakėme, Medžiotojas pirmą kartą savo gyvenime pateko prie ežero. Iki šiol jam tekdavo matyti tik upes ir nedidelius upelius. Ir dar niekada jo akys nebuvo regėjusios tokios plačios miškingos dykynės, kurią jis taip mylėjo. Tačiau papratęs gyventi miške, žiūrėdamas į lapų uždangą, jis galėjo įsivaiz-

duoti visas ten slypinčias paslaptis. Be to, jis pirmą kartą dalyvavo žygyje, nuo kurio baigties priklausė žmonių gyvybės. Jis dažnai girdėjo pasakojant apie pasienio karus, bet dar niekada nesusidūrė su priešu akis į akį.

Todėl skaitytojas lengvai supras, kaip nekantriai jaunuolis vienišame savo luote stengėsi išgirsti mažiausią šlamesį, iš kurio galėtų spręsti, kas dedasi krante. Medžiotojas buvo puikiai teoriškai pasiruošęs, ir, nepaisant naujokui suprantamo susijaudinimo, jo santūrumas būtų suteikęs garbę veteranui. Iš tos vietos, kur stovėjo jo luotas, nebuvo galima pastebėti nė mažiausių stovyklos arba laužo žymių. Medžiotojui teko pasikliauti vien tik klausa. Jis laukė kantriai, nes per pamokas, kurias jam teko girdėti, jį mokė kantrybės ir labiausiai kalė į galvą, kad visada reikia būti atsargiam, kai tenka slapta pulti indėnus. Kartą jam pasirodė, kad kažkur sutraškėjo sausos šakos, bet įtempta klausa galėjo jį ir apgauti.

Taip varginamai belaukiant, slinko minutė po minutės. Praėjo jau visa valanda ir vis po senovei buvo tylu. Medžiotojas nežinojo, ar džiaugtis, ar liūdėti. Toks delsimas, matyt, rodė, kad jo bendrakeleiviai yra saugūs, bet kartu lėmė pražūtį silpnoms ir nekaltoms būtybėms.

Pagaliau, praėjus maždaug pusantros valandos nuo to laiko, kai Medžiotojas išsiskyrė su savo draugais, jo ausis pasiekė garsas, sukėlęs jam apmaudą ir nusistebėjimą. Virpantis naro riksmas pasigirdo priešingame ežero krante, matyt, netoli ištakos. Nesunku buvo pažinti to paukščio balsą, pažįstamą visiems, kas yra plaukiojęs Amerikos ežeruose. Spiegiantis, trūkčiojantis, garsus ir gana ilgas šis riksmas tartum kažką įspėjo. Skirtingai nuo kitų plunksnuotųjų dykynės gyventojų, jo balsą gana dažnai galima išgirsti naktimis. Ir kaip tik todėl Nenuorama jį pasirinko sutartiniu ženklu. Žinoma, praėjo tiek laiko, kad abu nuotykių ieškotojai jau seniai galėjo krantu pasiekti tą vietą, iš kur pasigirdo sutartas šauksmas. Ir vis dėlto jaunuoliui tai pasirodė keista. Jeigu stovykloje būtų nieko neradę, jie būtų liepę Medžiotojui priplaukti prie kranto. O jeigu ten buvo žmonių, tai kam daryti tokį didelį vingį vien tik dėl to, kad patektum į luotą. Ką veikti toliau? Jeigu jis paklausys signalo ir nuplauks taip toli nuo pirmojo sustojimo vietos, tai juo pasikliaujančių žmonių gyvybės gali atsidurti pavojuje. O jeigu jis atsilieps į tą šauksmą, tai pasekmės gali būti lygiai tokios pat pražūtingos. Jis neryžtingai laukė, tikėdamasis, kad tikras ar dirbtinis riksmas turi pasikartoti. Jis nesuklydo. Po keleto minučių spiegiantis ir neramus šauksmas vėl suskambėjo toje pačioje vietoje. Šį kartą Medžiotojas to laukė, ir klausa jo neapgavo. Jam dažnai teko girdėti nuostabiai tikslius naro balso pamėgdžiojimus, ir jis pats mokėjo pakartoti tas vibruojančias gaidas. Vis dėlto jis buvo patenkintas, kad Nenuorama niekada nesugebės taip puikiai ir tiksliai pamėgdžioti gamtos gar-

sų. Todėl jis nutarė į šį riksmą nekreipti dėmesio ir palaukti kito, ne tokio tobulo, kuris turėjo suskambėti kur nors daug arčiau.

Vos tik spėjo Medžiotojas taip nuspręsti, gilią nakties tylą perskrodė toks šiurpus klyksmas, kad jis iš klausančiojo atminties turėjo ištrinti bet kokį prisiminimą apie graudų naro riksmą. Tai buvo moters arba paaugusio berniuko agonijos klyksmas. Nesunku buvo suprasti šio klyksmo prasmę. Jame skambėjo mirties baimė; ją sukėlęs kūno ar sielos skausmas buvo toks pat netikėtas kaip ir baisus.

Jaunuolis paleido iš rankų nendrės stiebą ir panėrė į vandenį irklą, bet jis nežinojo, ką daryti, kur pasukti luotą. Tačiau po kelių akimirkų jo neryžtingumas dingo. Visiškai aiškiai sutraškėjo medžių šakos, paskui žagarai ir pasigirdo kojų trepsėjimas. Šie garsai vis artėjo tiesiog prie kranto, kiek į šiaurę nuo tos vietos, prie kurios Medžiotojui buvo liepta laukti. Laikydamasis to nurodymo, jaunuolis pavarė luotą pirmyn jau nebijodamas, kad jį gali pastebėti. Netrukus jis pasiekė tą vietą, kur gana aukšti krantai beveik stačiai kilo į viršų.

Matyt, kažkokie žmonės brovėsi pro krūmus ir medžius. Jie bėgo pakrante turbūt ieškodami patogios vietos nusileisti. Tuo akimirksniu iš karto supoškėjo penki ar šeši šautuvai, ir kaip visada kalvos ir anapus esantieji krantai į sausą šūvių pyškinimą atsakė skardžiu aidu. Tuojau po to vieną ar du kartus pasigirdo riksmas, kuris netikėtai išsprūsta net narsiausiems drąsuoliams, kai jie išsigąsta, ir krūmuose prasidėjo bruzdesys: matyt, ten grūmėsi du žmonės.

— Slidus velnias! — įnirtęs suriko Nenuorama. — Jis išsitepęs odą taukais. Aš negaliu jo sučiupti. Na tai še tau, atsiimk už savo klastą!

Sulig šiais žodžiais sunkus kūnas nukrito tarp krante augusių jaunų medelių. Medžiotojas suprato, kad jo milžinas draugas tokiu nemandagiu būdu nubloškė nuo savęs priešą. Tada vėl kažkas ėmė bėgti ir vienas kitą persekioti, ir jaunuolis pamatė, kaip kažkieno figūra pasirodė kalno atšlaitėje, ir iš kelių jardų aukščio šoko į vandenį. Matyt, žmogus bėgo galvotrūkčiais, nepaisydamas savo keliamo triukšmo, nes pastebėjo luotą, kuris tuo kritišku momentu jau buvo netoli kranto. Jausdamas, kad jeigu jam lemta susitikti draugus, tai tik čia, Medžiotojas pasiyrė su valtimi pirmyn į pagalbą. Bet jam nespėjus nė dviejų kartų mostelėti irklais, suskambėjo Nenuoramos balsas, ir ant kranto pasigirdo baisiausi keiksmai; pats Nenuorama nusirito ant šiauros kranto juostos, iš visų pusių lipte aplipęs indėnais. Jau gulėdamas žemėje ir beveik savo priešų užtroškintas, jis sušuko tokiu nenatūraliu naro balsu, kad ne taip pavojingomis aplinkybėmis tai būtų sukėlę juoką. Žmogus, kuris bėgo vandeniu, rodos, susigėdo savo bailumo ir pasuko atgal į krantą pagelbėti draugui, bet čia šeši nauji persekiotojai, kurie tą pačią akimirką nušoko į pakrantę, jį puolė ir tučtuojau surišo.

— Paleiskite, išsitepliojusios bjaurybės, paleiskite mane! — rėkė Nenuorama. Jis buvo taip prispaustas, kad negalėjo parinkti geresnių išsireiškimų.— Maža to, kad aš pargriuvau kaip pakirstas medis, tai jūs dar mane smaugiate!

Medžiotojas iš tų žodžių suprato, kad jo draugai pateko į nelaisvę ir kad išlipti į krantą reikštų susilaukti jų likimo. Jis buvo ne toliau, kaip per šimtą pėdų[31] nuo kranto. Kaip tik laiku, kelis kartus smarkiai užkabinęs irklais, jis atsidūrė bent šešis ar aštuonis kartus toliau nuo priešo. Medžiotojas būtų negalėjęs pasitraukti nenubaustas, jeigu, jo laimė, indėnai bėgdami nebūtų numetę savo šautuvų; be to, grumtynių įkarštyje nė vienas jų nepastebėjo luoto.

— Laikykis toliau nuo kranto, vyruti! — sušuko Hateris. — Mergaitėms dabar nebėra daugiau kuo pasikliauti kaip tik tavimi. Pravers visa tavo gudrybė, kad galėtum išsigelbėti iš tų laukinių. Plauk! Ir tegu dievas tau padeda, kaip tu padėsi mano vaikams.

Iki šiol Hateris ir jaunuolis nejautė vienas kitam ypatingos simpatijos, bet kūno ir sielos kančia, suskambėjusi šiame šauksme, akimirką privertė Medžiotoją pamiršti visas senio ydas. Jis matė tik kenčiantį tėvą ir nutarė tučtuojau iškilmingai pasižadėti rūpintis jo reikalais ir, žinoma, ištesėti žodį.

— Nesisielokite, masteri Hateri! — sušuko jis. — Aš pasirūpinsiu jūsų mergaitėmis ir pilimi. Priešas užgrobė krantą, to negalima ginčyti, bet jis dar neužgrobė vandens. Apvaizda yra gailestinga visiems ir niekas nežino, kas mums atsitiks, bet aš padarysiu viską, ką galėsiu.

— Ei, Medžiotojau, — įsiterpė Nenuorama perkūnišku savo balsu, netekusiu, beje, įprasto savo linksmumo, — ei, Medžiotojau, tavo norai yra kilnūs, bet ką tu gali padaryti? Net geriausiais laikais iš tavęs buvo maža naudos, ir toks žmogus kaip tu kažin ar padarys stebuklą. Čia, ant kranto, bastosi bent keturios dešimtys laukinių ir su tokia kariuomene tu nesusidorosi. Man rodos, verčiau grįžk tiesiai į pilį, pasodink mergaites į luotą, paimk su savimi truputį maisto ir plauk iš to ežero kampo, kur mes buvome, tiesiog į Mohauką. Kelias valandas tie velniai nežinos, kur tavęs ieškoti, o jeigu ir susivoks, jiems teks bėgti aplink ežerą, kad galėtų tave pasiekti. Tokia mano nuomonė, ir jeigu senis Tomas nori padaryti testamentą ir pareikšti paskutiniąją valią savo dukterų labui, tai jis turi pasakyti tą patį.

— Nedaryk taip, jaunuoli!— atrėžė Hateris.— Priešas visur išsiuntinėjo žvalgus ieškoti luotų,— tave tučtuojau pamatys ir paims į nelaisvę. Sėdėk pilyje ir jokiu būdu nesiartink prie žemės. Išsilaikyk tik vieną savaitę, ir forto kareiviai išvys laukinius. . .

— Nepraeis nė dvidešimt keturios valandos, seni, o tie lapės jau irsis plaustais šturmuoti tavo pilies! — pertraukė Nenuorama taip įsikarščiavęs, kad sunku buvo tikėtis to iš žmogaus,

[31] T. y. trisdešimt metrų.

paimto į nelaisvę ir taip surišto, jog laisvas liko tik jo liežuvis.— Tavo patarimas atrodo protingas, bet jis užtrauks nelaimę. Jeigu mudu būtume pasilikę namie, gal ir galėtume išsilaikyti keletą dienų. Atsimink, kad tas vyrukas iki šios dienos dar niekada nebuvo matęs priešo, ir tu pats sakei, jog jis lepūnėlis, kuriam reikėtų gyventi mieste. Nors aš manau, kad miestuose ir mūsų nausėdijose žmonių sąžinė nė kiek ne geresnė kaip miške... Medžiotojau, laukiniai ženklais man liepia tave pašaukti su luotu arčiau, bet tai jiems neišdegs. Kai dėl manęs ir senio Tomo, tai niekas, išskyrus patį velnią, kuris pataria laukiniams kaip elgtis, nežino, ar jie nuskalpuos mus šiąnakt, ar pasigailės iki rytojaus, kad galėtų sudeginti ant laužo, ar išvarys į Kanadą. Aha, jie vėl man duoda ženklus, bet jeigu aš tau patarsiu plaukti prie kranto, tegu jie ne tik iškepa, bet ir suvalgo mane. Ne, ne, Medžiotojau, laikykis kuo toliau, o kai prašvis, jokiu būdu neplauk prie kranto arčiau kaip per du šimtus jardų...

Šį Nenuoramos įspėjimą sustabdė kažkieno ranka, šiurkščiai sudavusi jam per lūpas. Vienas indėnas, matyt, kiek suprato angliškai ir pagaliau suvokė, apie ką čia kalbamasi. Tuojau po to gauja dingo miške, o Hateris ir Nenuorama, matyt, neparodė jokio pasipriešinimo. Kai liovėsi traškėjusios šakos, vėl pasigirdo tėvo balsas.

„Saugok mano vaikus ir tepadeda tau dievas, jaunuoli!"— buvo paskutiniai žodžiai, pasiekę Medžiotojo ausis.

Jis pasiliko vienas ir suprato, kad jam pačiam teks spręsti, ką daryti toliau.

Po to, kai indėnai išnyko miške, keletą minučių viešpatavo mirtina tyla. Iki kranto buvo daugiau kaip du šimtai jardų, ir nakties tamsoje Medžiotojas vos galėjo įžiūrėti judant laukinius, bet net ir šios neryškios, vos įžvelgiamos žmonių figūros šiek tiek pagyvino peizažą ir buvo kontrastas po to atėjusiai visiškai vienatvei. Nors jaunuolis pasilenkė į priekį ir, sulaikęs kvėpavimą, įtempė klausą, jo ausų daugiau nepasiekė nė vienas garsas, rodantis, kad arti yra žmonių. Atrodė, kad niekada niekas nebuvo sutrikdęs aplink viešpataujančios tylos; tą akimirką net šiurpus klyksmas, neseniai nuskardenęs miškų tyloje arba Marčo postringavimas būtų buvę paguoda jaunajam Medžiotojui, kuris pasijuto visų apleistas.

Tačiau tokių dvasinių ir fizinių savybių žmogus kaip Medžiotojas ilgai negalėjo būti sustingęs. Panėręs į vandenį irklą, jis pasuko luotą ir, giliai susimąstęs, lėtai nuplaukė į ežero vidurį. Pasiekęs vietą, kur jis pasroviui paleido paskutinįjį luotą, Medžiotojas staiga pasuko į šiaurę, stengdamasis, kad lengvas vėjelis jam pustų į nugarą. Nusiyręs į tą pusę apie ketvirtį mylios, dešinėje jis pamatė kažkokį tamsų daiktą ir, pasukęs į jį, netrukus pagavo paleistą luotą ir pririšo prie savo valties. Paskui Medžiotojas pažvelgė į dangų, nustatė vėjo kryptį ir abiejų luotų padėtį. Niekur nieko nepastebėjęs, kas būtų galėję privers-

ti jį pakeisti savo planus, jis atsigulė ir nutarė keletą valandų pamiegoti, kad rytą turėtų pakankamai jėgų veikti.

Nors drąsūs ir labai nuvargę žmonės giliai miega net esant pavojui, praėjo nemaža laiko, kol Medžiotojui pavyko užsnūsti. Jo atmintyje dar buvo gyvi šios nakties įvykiai ir, pro miegus apie juos begalvodamas, jis tartum viską matė prieš akis. Staiga jis visiškai pabudo: jam pasivaideno, kad Nenuorama duoda ženklą priplaukti prie kranto. Bet visur buvo tylu kaip kapuose. Luotas lėtai plūduriavo į šiaurę, danguje romiai ir didingai mirgėjo susimąsčiusios žvaigždės ir iš visų pusių miškais apjuostos vandens platybės tyliai ir liūdnai ilsėjosi tarp kalnų, tartum jų niekada nebūtų šiaušę viesulai ir tvieskę vidurdienio saulės spinduliai. Prie ežero ištakos dar kartą nuskardėjo virpantis naro riksmas, ir Medžiotojas suprato, kas jį taip staiga pažadino. Jis pasitaisė kietą savo priegalvį, išsitiesė ant luoto dugno ir užmigo.

VII SKYRIUS

Kai jaunuolis vėl atsimerkė, jau buvo visiškai išaušę. Jis tučtuojau pašoko ir apsidairė į šalis, suprasdamas, kaip svarbu yra išsiaiškinti, kur jis atsidūrė. Jis miegojo giliai ir ramiai ir atsibudo su blaivia galva ir aiškiomis mintimis, ko būtinai reikėjo atsidūrus tokioje padėtyje. Tiesa, saulė dar nebuvo patekėjusi, bet dangaus skliautas švietė švelniomis spalvomis, skelbiančiomis dienos pradžią ir pabaigą, o visas oras skambėjo nuo paukščių giesmių. Šis rytinis sparnuočių himnas Medžiotoją įspėjo, kad aplinkui jam gresia pavojai.

Lengvas, vos pastebimas vėjelis per naktį kiek sustiprėjo, o kadangi lengvus luotus vanduo nešė tartum plunksneles, tai jie nuplaukė dvigubai toliau, negu buvo apskaičiavęs Medžiotojas ir, kas buvo dar pavojingiau, priartėjo visiškai prie kalno, kuris stačiai kilo į viršų rytiniame krante. Iš ten jau aiškiai girdėjosi paukščių giedojimas, bet tai buvo ne visų blogiausia. Trečiasis luotas dreifavo ta pačia linkme ir dabar lėtai plaukė prie kyšulio; dar truputį — ir jis įsirems priešakiu į krantą. Nuo kranto jį galėjo nuvaryti tik staiga pasikeitęs vėjas arba žmogaus ranka. Išskyrus tai, jokių nerimą keliančių ženklų nebuvo. „Pilis“ po senovei tebestovėjo ant savo polių maždaug vienoje linijoje su luotais, ir arka, priplukdyta prie stulpų, suposi ant vandens ten pat, kur ji dar taip neseniai buvo palikta.

Suprantama, Medžiotojas pirmiausia susirūpino priekiniu luotu, kuris jau buvo beveik prie pat kyšulio. Užsimojęs keletą kartų irklu, jis pamatė, kad laivelis krantą pasieks anksčiau, negu jis galės jį pavyti. Kaip tik tą valandėlę vėjas visai ne laiku sustiprėjo, ir lengva valtelė dar greičiau ėmė plaukti prie žemės. Suprasdamas, kad jam luoto pasivyti nepasiseks, jaunuolis nu-

tarė veltui neeikvoti jėgų. Apžiūrėjęs savo šautuvo degiklį ir iš anksto pasukęs savo valtį taip, kad į ją būtų galima taikyti tik iš vienos pusės, Medžiotojas lėtai yrėsi kyšulio link.

Niekieno nevaldomas priekinis luotas, plaukdamas pirmyn, užšoko ant nedidelio povandeninio akmens per tris ar keturis jardus nuo kranto. Kaip tik tą akimirką Medžiotojas pasiekė kyšulį ir savo valties priešakį atsuko į žemę. Norėdamas visiškai laisvai judėti, jaunuolis atrišo trečiąjį, velkamą luotą. Priekinis luotas vieną akimirką užkliuvo už akmens. Po to atbėgo akiai nepastebima banga, laivelis vėl nuplaukė ir įsirėmė į pakrantės smėlį.

Jaunuolis visa tai pamatė, bet jo pulsas nepagreitėjo ir rankų judesiai buvo ramūs kaip ir pirma. Jeigu kas nors pasislėpė ant kranto, laukdamas luoto, tai judėti į priekį reikėjo labai atsargiai; o jeigu pasaloje niekas nesėdėjo, tai nebuvo reikalo ir skubėti. Kyšulys buvo beveik visiškai prieš indėnų stovyklą kitapus ežero. Galimas daiktas, kad ten nebuvo nė gyvos dvasios, bet reikėjo būti pasirengusiam blogiausiam atvejui, nes indėnai, pagal savo paprotį, be abejo, visur išsiuntinėjo žvalgus ieškoti valties, kuri juos galėtų nugabenti į „pilį“. Bent kartą pažvelgęs į ežerą nuo bet kurios aplinkinės aukštumos, ant jo paviršiaus galėjai pamatyti mažiausią daiktelį. Todėl buvo sunku manyti, kad luotai liks nepastebėti. Kiekvienas indėnas iš vėjo krypties galėjo nustatyti, į kurią pusę nuplauks luotas arba rąstas.

Besiartindamas prie žemės, Medžiotojas yrėsi vis lėčiau ir lėčiau, įtempęs klausą ir regėjimą, kad būtų galima laiku pastebėti gresiantį pavojų. Jis buvo visiškai vienas, turėjo pasikliauti savo paties jėgomis ir joks draugiškas balsas jo nepadrąsino. Bet ir labiausiai prityręs miškų karo veteranas negalėjo geriau veikti už jį. Jaunasis Medžiotojas šiuo atveju neparodė nei neprotingos drąsos, nei svyravimo. Jis yrėsi pirmyn apgalvotai ir atsargiai, visą dėmesį sutelkęs tik į tai, kas jam galėjo būti naudinga siekiant užsibrėžto tikslo. Taip prasidėjo karinė to žmogaus karjera, kuris vėliau savo aplinkoje išgarsėjo ne mažiau kaip daugelis didvyrių, kurių vardai puošia daug įžymesnių kūrinių puslapius, negu paprasta mūsų apysaka.

Atsidūręs maždaug per šimtą jardų nuo kranto, Medžiotojas atsistojo luote, keletą kartų taip stipriai pasiyrė irklu, kad laivelis pasiekė krantą ir paskui, greit padėjęs irklą, čiupo šautuvą. Jis jau buvo bekeliąs savo karabiną, bet garsus šūvis, lydimas švilpiančios kulkos, pralėkusios visai arti jaunuolio, jį privertė nejučiomis atšokti atgal. Dar po akimirkos Medžiotojas susvyravo ir nugriuvo į luotą. Tučtuojau pasigirdo spengus klyksmas, ir į atvirą laukymę prie kyšulio iš krūmų iššoko indėnas, pasukdamas tiesiog prie luoto. Jaunuolis laukė šios akimirkos. Jis vėl pašoko ir atsuko šautuvą į priešą, kuris atsidūrė atviroje vietoje. Bet jo pirštas sustojo, nepaspaudęs gaiduko. Šis mažas uždelsimas išgelbėjo indėnui gyvybę, kuris nudūmė atgal už

priedangos taip pat vikriai, kaip ką tik buvo iššokęs. Tuo metu Medžiotojas greitai artinosi prie žemės, ir luotas pasiekė kyšulį kaip tik tą akimirką, kai pasislėpė priešas. Luoto niekas nevairavo, ir jis prisišliejo prie kranto už kelių jardų nuo antrosios valties. Indėnas turbūt dar nebuvo suspėjęs užtaisyti šautuvo, bet Medžiotojas turėjo per mažai laiko, kad galėtų pačiupti jam reikalingą luotą ir jį nusivaryti į nepavojingą vietą, kol pasigirs antras šūvis. Todėl jis, veltui negaišdamas nė vienos akimirkos, šoko į mišką ir atsistojo už priedangos.

Pačiame kyšulio gale buvo nedidelė aikštelė, vietomis apžėlusi žole, vietomis apdengta pakrantės smėlio. Tik iš vienos pusės ją supo tanki krūmų juosta. Praėjęs šią siaurą nykštukiškos augmenijos juostą, jūs iš karto patekdavote po aukštu ir niūriu miško skliautu. Keletą šimtų jardų tęsėsi lygus, lėkštas krantas, už kurio kilo status kalnas. Aukšti, stori medžiai, prie kurių neaugo krūmai, priminė didžiules, netaisyklingai sustatytas kolonas, laikančias lapuotą skliautą. Nors dėl savo amžiaus ir dydžio jie stovėjo gana arti vienas prie kito, vis dėlto tarp jų pasiliko didokos prošvaistės, tokios, kad buvo galima matyti, kas dedasi toli priekyje. Būdamas pakankamai akylas ir įgudęs, galėjai be vargo įžiūrėti net žmones, stovinčius už priedangų.

Medžiotojas žinojo, kad jo priešas, jeigu tik nepabėgo, dabar užtaisinėja šautuvą. Šis spėjimas pasitvirtino: vos tik atsistojęs už medžio, jaunuolis netyčia pamatė indėno ranką. Jis buvo pasislėpęs už didelio ąžuolo ir į savo šautuvo vamzdį grūdo kulką. Paprasčiausia buvo pulti pirmyn ir čia pat pribaigti beginklį priešą, bet Medžiotojo sąžinė neleido jam taip pasielgti, nors priešas visai neseniai jo paties vos nenušovė iš pasalų. Jis dar nepriprato prie rūsčių karo veiksmų, apie kuriuos žinojo tik iš nuogirdų, ir jam atrodė nekilnu užpulti beginklį priešą. Jo veidas išraudo, antakiai susiraukė, lūpos kietai susičiaupė, bet, užuot greičiau iššovęs, jis paruošė šautuvą ir pats sau sumurmėjo:

— Ne, ne! Taip gali kovoti tik raudonodžiai, bet ne krikščionys. Tegu stabmeldys užtaiso savo šautuvą, o tada mes pažiūrėsime. Bet luoto jis negaus!

Per visą tą laiką indėnas buvo taip įnikęs į savo darbą, kad net nepastebėjo, jog jo priešas yra atsidūręs miške. Jis tik bijojo, kad luotas nebūtų pačiuptas ir nuvarytas nuo kranto anksčiau, negu jam pavyks sukliudyti. Jis buvo tik per kelias pėdas nuo krūmų ir, pasirengęs šauti, galėjo viena akimirka atsidurti pamiškėje. Priešas stovėjo nuo jo už penkiasdešimties jardų, o medžiai, išskyrus tuos du, už kurių slėpėsi besikaunantieji, buvo taip išaugę, kad nekliudė matyti.

Pagaliau užtaisęs šautuvą, laukinis apsidairė ir nuėjo pirmyn, vikriai slėpdamasis nuo spėjamos savo priešo pozicijos, bet labai negudriai nuo tikrojo pavojaus. Tada Medžiotojas taip pat išėjo iš priedangos ir pašaukė jį:

— Čia, raudonodi, čia, jeigu tu manęs ieškai. Aš dar nelabai patyręs kariniuose dalykuose, bet vis dėlto nesu toks, kad pasilikčiau atvirame krante, kur mane gali pašauti kaip pelėdą dienos metu. Nuo tavęs vieno priklauso, ar tarp mūsų bus taika, ar karas, nes aš ne iš tokių, kurie įpratę slapta užmušinėti miškuose žmones.

Taip netikėtai pastebėjęs jam gresiantį pavojų, indėnas nustebo. Tačiau jis truputį mokėjo angliškai ir suprato bendrą jam pasakytų žodžių prasmę. Be to, jis buvo taip gerai išdresiruotas, kad neparodė savo išgąsčio. Pasitikinčia išraiška pastatęs ant žemės šautuvo buožę, jis sveikinamai mostelėjo ranka. Jis taip pat išlaikė savitvardą, pritinkančią žmogui, kuris save laiko aukštesniu už visus kitus, bet vulkanas, siautėjęs jo krūtinėje, vertė jo akis žaižaruoti, o šnervės išsipūtė kaip plėšraus žvėries, kuriam staiga buvo sutrukdyta šokti lemiamą šuolį.

— Du luotai,— tarė jis žemu gerkliniu balsu, būdingu jo rasės žmonėms, ir ištiesė pirmyn du pirštus, vengdamas bet kokios klaidos: — vienas tau, kitas man.

— Ne, ne, minge, to nebus! Luotai yra svetimi, ir tu negausi nė vieno, kiek tai priklauso nuo manęs. Aš žinau, dabar vyksta karas tarp tavo ir mano tautų, bet tai dar ne priežastis žmonėms žudyti vienas kitą, kaip laukiniai žvėrys, atsitiktinai susitikę miške. Eik savo keliu, o aš žengsiu savo. Pasaulis pakankamai platus mums abiem, o jeigu mes susitiksime garbingoje kovoje, tai tegu pats dievas nusprendžia, kam gyventi, o kam mirti.

— Gerai! — sušuko indėnas.— Mano brolis yra misionierius. Daug kalba. Vis apie Manitu[32].

— Ne, ne, kary. Aš nepakankamai geras būti Moravijos broliu. Vargu ar aš tinku sakyti pamokslus miške įvairiems valkatoms. Ne, ne, taikos metu aš tik medžiotojas, nors galbūt esant reikalui, man ir teks nukauti vieną tavo tautiečių.

— Gerai! Mano brolis yra jaunas, bet labai išmintingas. Blogas karys, bet gerai kalba. Vadas taryboje.

— Na, to aš nepasakysiu,— atšovė Medžiotojas, truputį paraudęs nuo blogai paslėptos pašaipos indėno žodžiuose.— Aš norėčiau praleisti savo gyvenimą miške ir praleisti taikiai. Visi jauni žmonės turi eiti karo taku, kai yra reikalinga, bet vienas dalykas karas, ir kitas — beprasmiškos skerdynės. Šiąnakt aš įsitikinau, kad apvaizda smerkia nenaudingą žmogžudystę. Todėl aš tau siūlau eiti savo keliu, o aš eisiu savo ir tikiuosi, kad mes išsiskirsime kaip draugai.

— Gerai! Mano brolis turi du skalpus — žili plaukai po juodais. Senio išmintis, jaunuolio liežuvis.

Tada laukinis priėjo artyn ir su pasitikėjimo šypsena ištiesė ranką. Medžiotojas pritarė šiai draugystei. Jie abu paspaudė vienas kitam rankas, rodydami nuoširdų troškimą sudaryti taiką.

---

[32] M a n i t u — kai kurios indėnų gentys taip vadino aukščiausiąją dvasią.

— Kiekvienam savo,— tarė indėnas,— mano luotas man, tavo luotas tau. Einam pažiūrėti: jeigu jis tavo, pasiimk jį, jeigu jis mano, aš pasiimsiu.

— Tegu bus kaip tu nori, raudonodi. Nors tu klysti sakydamas, kad luotas priklauso tau. Bet už parodymą pinigų neimama. Einam į pakrantę, ir savo akimis įsitikink, jeigu manimi netiki.

Indėnas vėl sušuko savo mėgstamą „gerai", ir jie greta nužingsniavo į pakrantę. Nė vienas iš jų neparodė jokio nepasitikėjimo ir indėnas ėjo pirma, tartum norėdamas naująjį savo pažįstamą įtikinti, kad nebijo jam atsukti nugaros. Kai jie pasiekė atvirą vietą, laukinis parodė į Medžiotojo luotą ir reikšmingai ištarė:

— Ne mano — baltaveidžio luotas. Šis — raudonodžio. Nenoriu svetimo luoto, noriu savo.

— Tu apsirinki, raudonodi, tu skaudžiai apsirinki. Luotą buvo palikęs slėptuvėje senis Hateris, ir jis jam priklauso pagal visus įstatymus tiek baltųjų, tiek raudonųjų. Pažvelk į tuos suolus — jie viską pasako. Tai ne indėnų darbas.

— Gerai. Mano brolis dar nėra senas, bet labai išmintingas. Indėnai taip nedaro. Baltųjų žmonių darbas.

— Labai džiaugiuosi, kad su sutinki, nes kitaip mums būtų tekę susipykti. O dabar kiekvienam savo, ir aš tučtuojau šį luotą nuvarau toliau, kad ginčas būtų baigtas.

Tardamas tuos žodžius, Medžiotojas padėjo koją ant lengvos valties galo ir, smarkiai stumtelėjęs, ją nuvarė šimtą ar daugiau pėdų į ežerą, kur pagriebusi srovė turėjo ją nunešti aplink kyšulį, nepriplukdydama prie kranto. Pamatęs taip ryžtingai elgiantis, laukinis krūptelėjo. Medžiotojas pastebėjo, kaip indėnas įtūžęs greitai žvilgtelėjo į kitą luotą, kuriame gulėjo irklai. Tačiau raudonodžio veidas pasikeitė tik vieną akimirką. Irokėzas vėl nutaisė bičiulišką išraišką ir maloniai išsišiepė.

— Gerai,— pakartojo jis dar reikšmingiau.— Jauna galva, senas protas. Žino, kaip baigti ginčus. Sudie, broli. Plauk į vandeninį savo namą, į Kurmėno Lizdą. Indėnas eis į savo stovyklą, pasakys vadams: nerado luoto.

Medžiotojas labai patenkintas išklausė šį pasiūlymą, nes nekantravo greičiau grįžti pas mergaites, ir nuoširdžiai paspaudė ištiestą indėno ranką. Matyt, jie atsisveikino kaip draugai, ir tuo metu, kai raudonodis ramiai pasuko atgal į mišką, nešdamas po pažastimi šautuvą ir nė karto neatsigręždamas, baltaveidis nuėjo prie pasilikusio luoto. Savo šautuvą jis nešėsi tokiu pat taikiu būdu, tačiau nepaliaudamas sekė kiekvieną indėno judesį. Pagaliau toks nepasitikėjimas jam pasirodė esąs ne vietoje ir tartum susigėdęs jaunuolis nusisuko ir nerūpestingai žengė į valtį. Čia jis ėmė ruoštis išplaukti. Taip praėjo kokia minutė, bet atsitiktinai atsigręžęs, jis greitu ir neklystamu savo žvilgsniu pastebėjo jo gyvybei gresiantį baisų pavojų. Juodos, įtūžusios, kaip betykojančio tigro, laukinio akys žiūrėjo į jį pro

nedidelę krūmų prošvaistę. Šautuvo kryptukas jau buvo viename lygyje su jaunuolio kūnu.

Dabar jaunuoliui gerai pasitarnavo didelis medžiotojo patyrimas. Įpratęs šaudyti į bėgančius žvėris, kai tikrąją gyvulio padėtį tenka nustatyti labiau nujautimu negu akimis, Medžiotojas šiuo būdu pasinaudojo ir dabar. Viena akimirka jis pakėlė karabiną, atlaužė gaiduką ir beveik netaikydamas iššovė į krūmus, kur, kaip jis žinojo, turėjo būti kūnas, laikęs ant pečių tą baisią galvą, kuri tik viena tebuvo matyti. Pakelti šautuvą truputį aukščiau ar geriau prisitaikyti nebuvo laiko. Jis tai padarė taip greitai, kad priešai iššovė tą pačią akimirką, ir abiejų šūvių trenksmas susiliejo į vieną garsą. Kalnai grąžino atgal vieną bendrą aidą.

Medžiotojas nuleido šautuvą ir, aukštai iškėlęs galvą, tvirtai stovėjo kaip pušis tylų birželio rytą. Tuo tarpu indėnas spiegiamai suklikо, iššoko iš krūmų ir ėmė bėgti per pievelę, mojuodamas tomahauku. Medžiotojas vis dar tebestovėjo su tuščiu šautuvu ant pečių, ir tik medžiotojišku įpročiu jo ranka nesąmoningai grabinėjo rago parakinę ir grūstuvą. Pabėgėjęs link priešo apie keturiasdešimtį pėdų, laukinis į jį sviedė savo kirvį. Tačiau mingo akys jau buvo apsitraukusios rūku, ranka nusilpusi ir drebėjo; jaunuolis be vargo sugavo už koto pro šalį belekiantį tomahauką. Tą akimirką indėnas susvyravo ir griuvo ant žemės, išsitiesęs visu ūgiu.

— Aš žinojau tai, aš tai žinojau! — sušuko Medžiotojas, jau besiruošiąs įgrūsti į savo karabino vamzdį naują kulką.— Aš žinojau, kad taip pasibaigs, kai sugavau to padaro žvilgsnį. Žmogus vienu akimirksniu viską pastebi ir šauna labai vikriai, kai jo gyvybei gresia pavojus. Taip, aš žinojau, kad taip baigsis. Aš jį pralenkiau viena šimtąja sekundės dalimi, kitaip man būtų buvę riesta. Kulka pralėkė kaip tik pro mano šoną. Sakykite, ką norite, bet raudonodis visiškai ne taip vikriai naudoja paraką ir kulką kaip baltaveidis. Matyt, jie tam neturi įgimtų gabumų. Net Čingačgukas, nors ir vikrus, bet iš karabino ne visada taikliai muša.

Tai sakydamas Medžiotojas užtaisė šautuvą ir numetė į luotą tomahauką. Priėjęs prie savo aukos, jis atsirėmė į karabiną ir stovėjo liūdnai susimąstęs. Pirmą kartą jam teko matyti kovoje kritusį žmogų, ir tai buvo pirmasis artimas, prieš kurį jis pakėlė ranką. Toks jausmas buvo visiškai naujas, ir kartu su džiaugsmu kilo gailestis. Indėnas dar nebuvo miręs, nors kulka jo kūną pervėrė kiaurai. Jis nejudėdamas gulėjo ant nugaros, bet jo akys sekė kiekvieną nugalėtojo judesį, kaip sugautas paukštis seka paukštininko judesius. Jis turbūt laukė, kad priešas suduos jam mirštamą smūgį prieš nuimdamas skalpą, arba galbūt bijojo, kad šį žiaurų darbą atliks dar jam neišleidus paskutinio kvapo. Medžiotojas jo mintis atspėjo ir pasiskubino liūdnai paguosti bejėgį laukinį.

— Ne, ne, raudonodi,— tarė jis,— tau daugiau nėra ko bijoti. Aš esu krikščionis ir nuiminėti skalpus ne mano paprotys. Aš tuojau padėsiu tavo karabiną, o paskui grįšiu ir padarysiu tau viską, ką pajėgsiu. Tačiau aš ilgai čia užtrukti negaliu, nes trys šūviai iš eilės gali privilioti ką nors iš jūsų velnių.

Paskutiniuosius žodžius jaunuolis ištarė pats sau, nes tuo metu ieškojo šautuvo, kuris pasirodė besąs ten, kur savininkas jį buvo numetęs.

Greitai nunešęs į luotą indėno šautuvą ir savo karabiną, Medžiotojas sugrįžo prie mirštančiojo.

— Visi vaidai tarp mūsų baigėsi, raudonodi,— tarė jis.— Tu gali būti ramus dėl savo skalpo ir kitų žiaurybių.

Jeigu žvilgsnis galėtų išreikšti visas žmogaus mintis, tai tikriausiai nekaltas Medžiotojo tuščiagarbiškumas ir jo pasigyrimas savo odos spalva būtų buvę truputį įskaudinti, bet jis mirštančiojo laukinio akyse matė tik dėkingumą ir nepastebėjo karčios pašaipos, kuri kovojo su kilnesniu jausmu.

— Vandens! — sušuko nelaimingasis.— Duok vargšui indėnui vandens!

— Na, vandens tu gausi, kiek nori, nors išgerk ir visą ežerą iki dugno. Aš tuojau tave ten nunešiu. Man taip ir pasakojo apie sužeistuosius: vanduo jiems didžiausia paguoda ir džiaugsmas.

Tai pasakęs Medžiotojas pakėlė indėną ant rankų ir nunešė prie ežero. Čia pirmiausia jis padėjo jam numalšinti deginantį troškulį, paskui atsisėdo ant akmens, padėjo sužeisto priešo galvą sau ant kelių ir pasistengė jį kaip mokėdamas paguosti.

— Būtų nuodėmė tau pasakyti, kad tavo valanda, kary, dar neišmušė,— pradėjo jis,— ir todėl aš to nesakysiu.— Tu esi jau subrendęs ir taip gyvendamas, žinoma, pridarei nemaža blogybių. Tavo dienos suskaitytos. Reikia pagalvoti, kas tavęs laukia ateityje. Raudonodžiai kaip ir baltieji daugeliu atvejų negalvoja užmigti amžinu miegu, ir vieni, ir kiti mano gyventi aname pasaulyje. Kiekvienas mūsų aname pasaulyje bus teisiamas pagal jo darbus. Aš manau, kad tu tai gerai žinai ir tau pamokslų sakyti nereikia. Tu pateksi į žvėrių pilnus miškus, jeigu buvai tikras indėnas, o jeigu ne, būsi išvytas į dykumą.

— Gerai! — sumurmėjo indėnas. Jo balsas išliko toks pat stiprus net tada, kai gyvybė jau geso.— Jauna galva — sena išmintis.

— Kai ateina galas, mus kartais paguodžia žinia, kad žmonės, kuriuos mes nuskriaudėme ar mėginome nuskriausti, mums atleidžia. Aš manau, prigimtis reikalauja, kad būtų atleista šioje žemėje, nes mes nežinome, ar jis, kuris yra viskas ir visur, mums atleis. Tai štai — aš visiškai užmiršau, kad tu kėsinaisi į mano gyvybę, pirmiausia todėl, kad tu nepadarei man jokios žalos; antra, todėl, kad tavęs niekas nieko daugiau nemokė, ir man visiškai nereikėjo tavimi pasitikėti ir, svarbiausia, todėl, kad aš negaliu pykti ant mirštančiojo, vis tiek, ar jis būtų stabmeldys, ar krikščionis. Taigi dėl manęs tu gali būti ramus.

Galimas dalykas, kad indėnai šiek tiek bijo nežinomybės, kuri jų laukia, bet svarbiausia jiems yra jų papročiai ir prietarai. Kaip ir daugelis jo giminės žmonių ir kaip daugelis mūsų, mirštantysis labiau troško pagyrimo iš tų, kuriuos jis ruošėsi palikti, negu galvojo apie pomirtinį savo likimą. Ir kai Medžiotojas nutilo, indėnui pagailo, kad niekas iš jo genties nemato, kaip tvirtai jis pakelia kūno kančias ir sutinka neišvengiamą galą. Su įmantriu mandagumu, kuris taip dažnai yra būdingas indėnų kariui, kol jo nesugadina bendravimas su blogiausia baltųjų žmonių paderme, jis pasistengė išreikšti savo dėkingumą.

— Gerai,— pakartojo jis, nes šį anglišką žodį indėnai daugiausia vartoja,— gerai, jauna galva ir jauna širdis. Nors ir sena širdis nelieja ašarų. Paklausyk indėno, kai jis miršta ir kai jam nereikia meluoti. Kaip tu vadiniesi?

— Dabar aš vadinuosi Medžiotoju, nors delavarai sakė, kad kai grįšiu atgal iš karo tako, tai gausiu naują vyriškesnę pravardę, jeigu jos nusipelnysiu.

— Tai geras vardas berniukui — blogas vardas kariui. Tu greitai gausi geresnį. Nebijok! — Susijaudinęs indėnas surado savyje pakankamai jėgų, kad galėtų pakelti ranką ir patapšnoti jaunuoliui per krūtinę.— Taikli akis, pirštas — žaibas, taikinys — mirtis... Greitai — didelis karys... Ne Medžiotojas — Sakalo Akis... Sakalo Akis... Sakalo Akis... Paspausk ranką!..

Medžiotojas, arba Sakalo Akis, kaip pirmą kartą jį pavadino indėnas (vėliau ši pravardė jam prigijo), paėmė laukinio ranką, kuris išleido paskutinį kvapą, su susižavėjimu žiūrėdamas į nepažįstamąjį, parodžiusį tiek vikrumo, apsukrumo ir tvirtumo tokioje sunkioje ir jam naujoje padėtyje.

— Jo dvasia išskrido,— tarė Medžiotojas tyliu ir liūdnu balsu.— Deja! Kada nors mums visiems taip atsitiks, ir laimingas tas, kuris, kad ir kokios odos spalvos bebūtų, geriausiai sutinka šią akimirką! Čia guli narsaus kario kūnas, o jo dvasia jau nuskrido į dangų arba į pragarą, arba į žvėrių pilnus miškus, arba į šlovės kraštus, kaip moko Moravijos broliai, arba į ugnies liepsnas. Senį Haterį ir Harį Nenuoramą ištiko nelaimė; gal jiems gresia kančios arba mirtis — ir tai vis dėl to paties atlyginimo, kurį man atsitiktinumas siūlo, kaip daug kas pagalvotų, teisingiausiu ir kilniausiu būdu. Bet ne! Nė vieno grašio iš tų pinigų nepalies mano ranka. Aš gimiau baltasis ir mirsiu baltasis, nors karališkoji jo didenybė, jo gubernatoriai ir patarėjai kolonijose dėl menkos naudos pamiršta, iš kur jie atėję ir kur jie turės eiti. Ne, ne, kary, mano ranka nepalies tavo skalpo, ir tavo siela gali ilsėtis ramybėje, o kai kūnas susijungs su ja — padoria išvaizda galės pasirodyti dvasių šalyje.

Tai pasakęs Medžiotojas atsistojo. Paskui jis atrėmė indėno nugarą į nedidelę uolą, kad kūnas nevirstų, ir pasistengė jį palikti tokioje padėtyje, kuri šiuo atžvilgiu skrupulingiems lauki-

niams negalėtų atrodyti nepadori. Atlikęs šią pareigą, jaunuolis sustojo ir liūdnai susimąstęs žiūrėjo į rūstų kritusio savo priešo veidą. Įpratęs gyventi miškuose visiškoje vienatvėje, jis vėl pradėjo balsu reikšti savo mintis ir jausmus.

— Aš nesikėsinau į tavo gyvybę, raudonodi,— tarė jis,— bet man nieko daugiau neliko, kaip tave nužudyti arba žūti pačiam. Kiekvienas mūsų elgėsi pagal savo papročius ir nė vieno nereikia kaltinti. Tu elgeisi išdavikiškai, nes jau tokie jūsų įpročiai karo metu, o aš padariau neapgalvotai, nes per daug lengvai pasitikiu žmonėmis. Tiek to, tai pirmasis, nors tikriausiai ne paskutinis mano susirėmimas su žmogumi. Aš grūmiausi beveik su visais žvėrimis, gyvenančiais miške — su lokiais, vilkais, panteromis ir lūšiais,— o dabar teko pradėti ir su raudonodžiais. Jeigu būčiau gimęs indėnu, galėčiau apie šią kovą papasakoti arba atsinešti skalpą ir pasigirti savo karžygiškumu visai genčiai. Jeigu priešas būtų buvęs tik lokys, būtų natūralu ir padoru kiekvienam papasakoti, kas įvyko. O dabar tiesiog nežinau, kaip apie tai papasakoti net Čingačgukui, kad neatrodytų, jog aš giriuosi. O ir kuo man iš tikrųjų girtis? Nejaugi tuo, kad aš užmušiau žmogų, nors jis ir laukinis? Kai nežinai, ar padarei blogai, ar gerai, protingiausia yra nesigirti. Ir vis dėlto aš norėčiau, kad Čingačgukas žinotų, jog aš nepadariau gėdos mane išauklėjusiems delavarams.

Šį monologą staiga nutraukė pasirodęs ežero krante, už šimto jardų nuo kyšulio, antrasis indėnas. Šis žmogus, matyt, taip pat žvalgas, priviliotas šūvių garso, išėjo iš miško visai nesisaugodamas, ir Medžiotojas jį pastebėjo pirmasis. Po trumpos akimirkos, pastebėjęs Medžiotoją, indėnas spiegiamai sukliko. Kalno šlaite iš visų pusių atsiliepė bent tuzinas garsių balsų. Daugiau delsti nebuvo galima. Po valandėlės, varoma stiprių ir tvirtų irklo smūgių, valtis pasileido nuo kranto.

Nuplaukęs į saugią vietą, Medžiotojas liovėsi yręsis ir paleido valtį pasroviui, o pats ėmė dairytis į šalis. Pirmasis paleistas luotas dreifavo už ketvirčio mylios nuo jo ir daug arčiau kranto, negu būtų buvę pageidaujama dabar, kai netoliese buvo indėnai. Luotas, pirmiau priplaukęs prie kyšulio, tebuvo tik už keleto jardų. Miręs indėnas niauriai ramus sėdėjo pirmykštėje vietoje. Iš miško pasirodęs karys vėl dingo, ir tankumynai buvo tokie tylūs ir tušti, kaip ką tik sutverti didžiojo kūrėjo rankų. Tačiau ši gili tyla tvėrė tik keletą sekundžių. Priešo žvalgai išbėgo iš tankumynų į atvirą pievelę ir, pamatę mirusį savo draugą, ėmė piktai aimanuoti. Tačiau kai tik raudonodžiai prisiartino prie lavono ir jį apstojo, pasigirdo džiaugsmingi šauksmai. Pakankamai žinodamas indėnų papročius, Medžiotojas tuoj suprato, kodėl pasikeitė jų nuotaika. Klyksmas reiškė apgailestavimą žuvus kariui, o triumfuojantieji šauksmai — džiaugsmą, kad nugalėtojas nespėjo nulupti skalpo. Be šio trofėjaus pergalė buvo laikoma nepilna.

Luotai buvo tokiame atstume, kad jų nebuvo galima užpulti. Amerikos indėnas, kaip ir gimtųjų jo miškų pantera, retai tepuola priešą, iš anksto nebūdamas įsitikinęs savo sėkme.

Jaunuoliui daugiau nebuvo ko gaišti prie kyšulio. Jis nusprendė sugaudyti luotus ir juos nutempti prie „pilies". Pririšęs prie laivugalio artimiausią valtį, Medžiotojas pamėgino pasivyti kitą, tuo metu dreifavusią ežere. Atidžiau įsižiūrėjęs, Medžiotojas nustebo: visai netikėtai valtis priplaukė prie kranto daug arčiau, negu ji būtų galėjusi judėti lengvo vėjelio varoma. Jis ėmė galvoti, kad toje vietoje yra kažkokia nematoma povandeninė srovė, ir greičiau sumojavo irklais, norėdamas pagauti luotą anksčiau, negu tas atsidurs pavojingame nuotolyje nuo miško. Prisiartinęs Medžiotojas pastebėjo, kad luotas juda tikrai greičiau už vandenį ir, atsisukęs bortu prieš vėją, slenka prie žemės. Dar keletas energingų mostelėjimų irklu jį prinešė dar arčiau, ir paslaptis paaiškėjo: greta luoto kažkas judėjo. Iš arčiau įsižiūrėjus pasirodė, kad ten yra nuoga žmogaus ranka. Valties dugne gulėjo indėnas ir lėtai, bet tvirtai ją varė prie kranto, kabindamas vandenį ranka kaip irklu. Medžiotojas iš karto suprato visą šią gudrybę. Tuo metu, kai jis ant kyšulio dorojo savo priešą, kitas laukinis priplaukė prie valties, ją pagrobė ir dabar stengėsi nuvaryti prie kranto.

Įsitikinęs, kad žmogus valtyje neturi jokio ginklo, Medžiotojas ramiai priplaukė prie pat tolstančio luoto. Vos tik irklų teškenimas pasiekė laukinio klausą, jis pašoko ir, staiga užkluptas, išgąstingai sušuko.

— Jeigu tu pakankamai pasidžiaugei luotu, raudonodi,— šaltai tarė Medžiotojas, laiku sustabdydamas savo valtį, norėdamas išvengti abiejų laivų susidūrimo,— jeigu tu pakankamai pasidžiaugei luotu, tai tau bus išmintingiausia vėl šokti į ežerą. Aš esu protingas žmogus ir tavo kraujo netrokštu, nors nemaža žmonių tave įvertintų tik kaip orderį pinigams gauti už skalpą, o ne kaip gyvą būtybę. Tučtuojau nešdinkis į ežerą, o kitaip mes susipyksime.

Laukinis angliškai nesuprato nė žodžio, bet bendrą Medžiotojo kalbos prasmę suvokė iš jo mostų bei akių išraiškos. Galbūt ir prie baltaveidžio rankos gulėjęs karabinas suteikė indėnui mitrumo. Žodžiu, jis pritūpė kaip tigras, besiruošiąs šuoliui, garsiai suriko ir po akimirkos nuogas jo kūnas išnyko vandenyje. Kai jis išniro atsikvėpti, tai buvo jau už keleto jardų nuo luoto. Greitas žvilgsnis, kurį jis metė atgal, parodė, kaip smarkiai jis bijo lemtingo pasiuntinio iš savo priešo karabino. Jaunuolis nesigriebė jokių priešiškų veiksmų. Tvirtai pririšęs luotą prie kito, jis ėmė irtis tolyn nuo kranto. Kai indėnas išlipo ant kranto ir nusipurtė lyg spanielis[33], išlindęs iš vandens, rūstusis jo priešas jau buvo už šautuvo šūvio ribos ir plaukė „pilies" link. Pagal savo paprotį, Medžiotojas nepraleido progos pasikalbėti pats su savimi apie buvusius įvykius.

[33] Spanielis — šuo pelkių bei vandens paukščiams medžioti.

— Tiek to, tiek to,— pradėjo jis,— negerai būtų buvę užmušti žmogų be jokio reikalo. Skalpai manęs nevilioja, o gyvybė per daug geras dalykas, kad nei iš šio, nei iš to ją atimtum iš žmogaus. Tiesa, šis laukinis — mingas, ir aš neabejoju, kad visą savo gyvenimą jis buvo, yra ir bus tikras bjaurybė ir valkata. Bet man tai ne priežastis pamiršti savo pareigą ir odos spalvą. Ne, ne, tegu jis sau nešdinasi. Jeigu mes vėl kada nors susitiksime su šautuvais rankose, tai tada pažiūrėsime, kieno širdis tvirtesnė ir akis greitesnė. Sakalo Akis! Neblogas vardas kariui ir skamba daug vyriškiau ir iškilmingiau negu Medžiotojas. Pradžiai tai gana pakenčiama pravardė, ir jos aš visiškai nusipelniau. Taip, taip. Viskas yra apvaizdos rankose, ir tikiu, kad man už viską bus atlyginta.

Šiais žodžiais parodęs savo charakteriui būdingą žmogišką silpnybę, jaunuolis tebesiyrė taip tyliai ir greitai, kaip tik buvo galima, turint galvoje, kad paskui vilkosi dvi valtys. Tuo metu saulė jau buvo ne tik patekėjusi, bet pakilo virš rytinių kalnų ir skaisčios šviesos bangomis užliejo dar neapšviestą vandens platybę. Visas aplinkinis peizažas akino savo grožiu, ir pašalinis stebėtojas, neįpratęs gyventi miškuose, niekada nebūtų patikėjęs, kad visai neseniai čia įvyko tokie klaikūs ir žiaurūs dalykai.

Kai Medžiotojas prisiartino prie senojo Haterio buveinės, jis pagalvojo arba veikiau pajuto, kad šio namo išorė keistu būdu derinasi su visu aplinkiniu vietovaizdžiu. Nors statytojas kito tikslo neturėjo, išskyrus tvirtumą ir saugumą, žieve apdengti gruoblėti, masyvūs rąstai, pirmyn išsikišęs stogas ir visa šio pastato išorė būtų dailiai atrodžiusi kiekvienoje vietoje. O supanti aplinka visai pastato išvaizdai teikė ypatingo naujumo ir išraiškingumo.

Bet kai Medžiotojas priplaukė prie „pilies“, jo dėmesys pakrypo kitur, ir jis tučtuojau užmiršo ežero bei originalaus pastato grožybes. Judita ir Heti stovėjo aikštelėje priešais duris ir neramiai laukė, kol jis priplauks. Judita protarpiais per seną žiūroną pažvelgdavo į irkluotoją ir į luotus. Turbūt ši mergaitė niekada neatrodė taip neapsakomai graži kaip tą akimirką. Iš susijaudinimo ir rūpesčio nuraudę jos skruostai liepsnote liepsnojo, tuo tarpu švelni akių išraiška, būdinga ir vargšei Heti, buvo pilna nerimo. Bent taip pasirodė jaunuoliui, kai luotai atsidūrė prie arkos. Čia, prieš išlipdamas į aikštelę, jaunuolis juos rūpestingai pririšo.

VIII SKYRIUS

Kai medžiotojas pasirodė vienas, o jo veide atsispindėjo būgštavimas dėl dviejų negrįžusių ekspedicijos narių likimo, mergaitės neištarė nė žodžio.

— Tėvas! — suriko Judita. Šį žodį ji tegalėjo ištarti tik po didelių pastangų.

— Jį ištiko nelaimė, neverta to slėpti,— kaip visada atvirai ir paprastai atsakė Medžiotojas.— Jis ir Nenuorama pateko į mingų rankas, ir vienas dievas težino, kuo visa tai baigsis. Aš surinkau visus luotus, ir tai gali mus šiek tiek paguosti, nes valkatoms dabar teks daryti plaustą arba kapstytis iki čia plaukte. Saulei nusileidus, mums į pagalbą ateis Čingačgukas, jeigu man pavyks jį paimti į luotą. Aš manau, kad tada mudu galėsime ginti arką ir pilį tol, kol įgulos karininkai sužinos, kad prasidėjo karas, ir pasistengs mums padėti.

— Karininkai! — nekantriai sušuko Judita, o jos skruostai dar labiau nuraudo ir akyse šmėkštelėjo didelis susijaudinimas.— Kas gali dabar galvoti ir kalbėti apie tuos beširdžius puošeivas? Mes savo jėgomis turime ginti pilį. Bet kas atsitiko mano tėvui ir vargšui Hariui Nenuoramai?

— Aš suprantu jūsų būgštavimus dėl savo tėvo, Judita, ir manau, kad lygiai taip pat jūs nerimaujate dėl Hario Nenuoramos.

Tada Medžiotojas trumpai ir aiškiai papasakojo visus nakties įvykius. Abi mergaitės jo klausėsi labai susijaudinusios. Nė viena iš jų neparodė moteriško bailumo, kuris, išgirdus tokią žinią, be abejo, apimtų pašnekovus, ne tiek pripratusius prie pavojų ir pasienio gyvenimo staigmenų. Medžiotojas stebėjosi, kad Judita jaudinosi daug labiau. Heti klausėsi godžiai, tačiau savo jausmų nerodė ir tartum vien tik savyje liūdnai svarstė visa, kas įvyko. Jaunuolis manė, kad pirmoji daugiau jaudinosi dėl Nenuoramos, nors kartu ir iš dukteriškos meilės, tuo tarpu Heti atrodė abejinga dėl menko savo proto, nes ji iš anksto negalėjo suprasti visų galimų pasekmių. Beje, abi mergaitės pasitenkino tik keliais žodžiais ir tučtuojau ėmė ruošti pusryčius. Žmonės, kuriems šeiminikavimas namie tapo kasdienine duona, jį atlieka mechaniškai, nors ir prislėgti sielos kančių ir liūdesio. Paprasti, bet sotūs pusryčiai buvo suvalgyti niūriai tylint. Mergaitės jų beveik nelietė, bet Medžiotojas parodė dar vieną gero kareivio savybę: net neramiausios ir sunkiausios aplinkybės negalėjo pakenkti jo apetitui. Per pusryčius niekas neištarė nė žodžio, bet po to karštai, skubriai prašneko Judita. Taip būna visada, kai širdies nerimas nugali išorinį tvardymąsi.

— Tėvas tikriausiai pagirtų tą žuvį! — sušuko ji.— Jis sako, kad čionykščiuose ežeruose lašišos nė kiek ne blogesnės kaip jūroje.

— Girdėjau, Judita, kad jūsų tėvas gerai pažinojo jūrą,— tarė jaunuolis, tiriamai pažvelgęs į mergaitę, nes jis, kaip ir visi, pažinojusieji Haterį, šiek tiek domėjosi tolima jo praeitimi.— Haris Nenuorama man sakė, kad jūsų tėvas kadaise buvo jūrininkas.

Iš pradžių Judita lyg ir sumišo, o po to, pagauta jai visai naujo jausmo, staiga tapo atvira.

— Jeigu Nenuorama ką nors žino apie mano tėvo praeitį, tai gaila, kad jis man to nepapasakojo! — sušuko ji.— Kartais man pačiai atrodo, kad tėvas anksčiau buvo jūrininkas, o kartais aš galvoju, kad tai neteisybė. Jeigu skrynia būtų atidaryta arba galėtų kalbėti, tai ji galbūt mums visą šią istoriją papasakotų. Bet jos užraktai perdaug stiprūs, kad juos būtų galima sutraukyti kaip virveles.

Medžiotojas atsisuko į skrynią ir pirmą kartą ją atidžiai apžiūrėjo. Nors skrynios dažai nubluko ir visa ji buvo subraižyta nerūpestingai laikant, vis dėlto buvo matyti, kad ją padarė nagingas meistras iš geros medžiagos. Brangus juodmedis kadaise buvo gerai nupoliruotas, bet po daug metų ant jo paviršiaus lako teišliko mažai. Įvairiausi įbrėžimai ir įdubimai rodė, kad dėžei yra tekę susidurti su dar kietesniais daiktais negu ji pati. Kampai buvo stipriai apkaustyti plienu, o trys užraktai savo fasonu ir išdailinimu galėjo kiekvieną sudominti net senienų krautuvėje. Skrynia buvo labai didelė, ir kai Medžiotojas atsistojo ir pamėgino ją pakelti, paėmęs už vienos masyvios rankenos, pasirodė, kad svoris atitinka jos išvaizdą.

— Ar jūs kada nors matėte tą skrynią atdarą? — nesivaržydamas paklausė jaunuolis, kaip įprasta pasienio gyventojams.

— Nė karto. Man esant tėvas niekada jos neatidarydavo, jeigu aplamai kada nors yra atidaręs. Niekas čia nėra matęs atvožto jos dangčio, gal tik tėvas, nors aš nežinau, ar ir jis yra matęs.

— Čia tu klysti, Judita,— ramiai pastebėjo Heti.— Tėvas atvoždavo dangtį, ir aš tai mačiau.

Medžiotojas prikando liežuvį. Jis visiškai nesivaržė klausinėti vyresniąją seserį, bet jam atrodė nesąžininga piktnaudžiauti jaunesniosios silpnaprotiškumu. Judita, nekreipdama dėmesio į panašius samprotavimus, greitai atsisuko į Heti ir paklausė:

— Kada ir kur tu matei tą skrynią atdarą, Heti?

— Čia, ir daug kartų. Tėvas dažnai atidarydavo skrynią, kai tavęs nebūdavo namie, nes man esant jis darydavo ir kalbėdavo viską nė kiek nesivaržydamas.

— O ką jis darydavo ir kalbėdavo?

— To aš tau negaliu pasakyti, Judita,— tyliu, bet tvirtu balsu atkirto sesuo.— Tėvo paslaptys — ne mano paslaptys.

— Paslaptys? Gana keista, Medžiotojau, kad tėvas atskleidžia savo paslaptis Heti ir neatskleidžia jų man!

— Jis turi priežasčių, Judita, nors tu jų ir nežinai. Tėvo dabar nėra, ir aš daugiau apie tai neištarsiu nė žodžio.

Judita ir Medžiotojas nustebę pažvelgė į kits kitą, ir mergaitė valandėlę paniuro. Staiga atsipeikėjusi, ji nusigręžė nuo sesers, tartum apgailestaudama jos silpnumą, ir kreipėsi į jaunuolį.

— Jūs mums papasakojote tik pusę savo istorijos,— tarė ji,— ir nutraukėte ją toje vietoje, kai užmigote luote, arba tiksliau sa-

kant, pabudote, išgirdęs naro riksmą. Mes taip pat girdėjome naro riksmą ir manėme, kad tai pranašauja audrą, nors šiuo metų laiku ežere audrų retai tepasitaiko.

— Vėjai pučia ir audros kaukia, kada dievui patinka — ir žiemą, ir vasarą,— atsakė Medžiotojas,— ir narai kalba tai, ką jiems liepia jų prigimtis. Būtų daug geriau, jeigu taip garbingai ir atvirai elgtųsi žmonės. Įsiklausęs į paukščio riksmą ir supratęs, kad tai ne Nenuoramos ženklas, aš atsiguliau ir užmigau. Kai prašvito, aš pabudau ir leidausi ieškoti dviejų luotų, kad jų nepagrobtų mingai.

— Jūs ne viską mums sakote, Medžiotojau,— rimtai tarė Judita.— Rytuose prie kalno mes girdėjome šūvius. Aidas buvo skardus ir ilgas ir po šūvių pasigirdo taip greit, kad, matyt, šaudė kažkur arti kranto. Mūsų ausys yra pripratusios prie tokių garsų, ir aš apsirikti negalėjau.

— Šį kartą šautuvai savo darbą padarė, mergaite. Taip, šįryt jie įvykdė savo pareigą. Vienas karys pasitraukė į laimingąją medžioklės šalį, ir tuo viskas baigėsi. Nereikia tikėtis, kad baltojo kraujo žmogus girtųsi savo žygdarbiais ir mojuotų skalpais.

Judita jo klausėsi sulaikiusi kvapą. Kai Medžiotojas iš savo kuklumo, matyt, norėjo pokalbį šia tema baigti, ji atsistojo ir, perėjusi per kambarį, atsisėdo šalia jo. Mergaitė savo elgesiu nieko nenorėjo parodyti, tačiau jis išdavė greitą moterišką prisirišimą ir įdėmų moterišką gerumą. Ji net paėmė kietą Medžiotojo ranką ir galbūt nesąmoningai ją paspaudė. Jos akys rimtai ir net priekaištingai pažvelgė į įdegusį jo veidą.

— Jūs kovėtės su laukiniais, Medžiotojau, kovėtės vienas, be jokios pagalbos! — tarė ji.— Norėdamas apginti mus — Heti ir mane — galbūt jūs drąsiai susidūrėte su priešu. Ir niekas jūsų nematė, niekas nebūtų buvęs jūsų žuvimo liudininku, jeigu apvaizda būtų leidusi įvykti tokiai didelei nelaimei!

— Aš koviausi, Judita, taip, aš koviausi su priešu ir, be to, dar pirmą kartą gyvenime. Tokie dalykai mums sukelia dvilypį jausmą — liūdesio ir pasididžiavimo. Žmogaus prigimtis, mano nuomone, yra kariška prigimtis, ir visos tautos mūšiuose žudo. Visa, kas iki šiol įvyko, didelės reikšmės neturi. Jeigu šįvakar ant uolos pasirodys Čingačgukas, kaip buvo mūsų susitarta, ir jeigu aš spėsiu jį įsodinti į valtį, nepastebint laukiniams, arba net ir jiems žinant, bet prieš jų valią ir norą, tada tikrai turi prasidėti mūšis, kol mingai pagrobs pilį, arką ir jus pačias.

— Kas tas Čingačgukas? Iš kur jis atsirado ir kodėl ateis kaip tik čia?

— Mano nuomone, klausimas visai natūralus ir teisingas, nors tas jaunuolis jau yra garsus tose vietose, kur jis gyvena. Čingačgukas yra mohikanų kraujo ir jį įsūnijo delavarai pagal savo paprotį, kaip daugumą jo genties narių, kurie jau seniai palūžo, baltųjų spaudžiami. Jis yra kilęs iš didelių vadų šeimos. Jo tėvas Unkas buvo įžymus karys ir savo tautos patarėjas. Net

senasis Tamenundas gerbia Čingačguką, nors šis dar per jaunas vadovauti kare. Beje, ši gentis taip iškriko ir liko tokia negausi, kad vado vardas jiems — tuščias žodis. Vos tik rimtai prasidėjo dabartinis karas, delavaras ir aš nutarėme šiandien vakare, saulei leidžiantis, susitikti prie uolos, netoli šio ežero ištakos, o paskui iš čia traukti į pirmąjį savo žygį prieš mingus. Kodėl mes pasirinkome kaip tik šią vietą — mūsų paslaptis. Nors mes esame dar jauni kariai, bet, pati suprantate, mes nieko nedarome tuščiai, visko kaip reikiant neapgalvoję.

— Šis delavaras negali turėti jokių kėslų prieš mus,— tarė Judita, truputį paabejojusi,— ir mes žinome, kad jūs esate mūsų bičiulis.

— Tikiuosi, kad išdavystė — paskutinis nusikaltimas, kuriuo galima įtarti mane,— ir ypač baltųjų,— atkirto Medžiotojas truputį įžeistas nepasitikėjimo šešėlio, kuris šmėkštelėjo Juditos žodžiuose.

— Niekas jūsų neįtarinėja, Medžiotojau! — karštai sušuko mergaitė.— Ne, ne, doras jūsų veidas laiduoja taip pat kaip tūkstantis širdžių. Jeigu visi vyrai taip pat įprastų sakyti tiesą ir niekada nežadėti to, ko jie nemano daryti, pasaulyje būtų daug mažiau pikto, o puošnios plunksnos ir raudoni mundurai negalėtų pateisinti niekšybės ir apgaulės.

Mergaitė kalbėjo susijaudinusi, labai jausmingai. Gražios jos akys, paprastai tokios švelnios ir malonios, svaidė žaibus. Medžiotojas negalėjo nepastebėti tokio nepaprasto susijaudinimo, bet jo taktas, kuris suteiktų garbę kiekvienam karaliaus dvariškiui, jam neleido bent vienu žodžiu apie tai užsiminti. Judita pamažu nurimo. Kadangi ji aiškiai bijojo jaunuolio akyse pasirodyti pranašesnė, buvo pasiruošusi vėl pradėti kalbą kaip nieko nebūta.

— Aš neturiu teisės klausinėti jūsų paslapčių arba jūsų bičiulio paslapčių, Medžiotojau,— tęsė ji,— ir esu pasiruošusi patikėti visais jūsų žodžiais. Jeigu mums tikrai pasiseks gauti dar vieną sąjungininką — vyrą, tai tokiu sunkiu laiku bus didelė parama. Aš manau, jeigu indėnai įsitikins, kad mes galime savo rankose išlaikyti ežerą, jie pasiūlys belaisvius iškeisti į odas arba į statinaitę parako, kuri laikoma namuose.

Jaunuoliui jau nieždėjo liežuvį ištarti tokius žodžius, kaip „skalpai“ ir „premijos“, bet, nenorėdamas jaudinti dukterų, jis nesiryžo užsiminti apie likimą, kuris tikriausiai laukė jų tėvo. Tačiau Medžiotojas buvo taip neįgudęs apgaudinėti, kad pastabi Judita šią mintį atspėjo iš jo veido, nes nuolatinis įtemptas gyvenimas ir papročiai jos nuovoką padarė labai jautrią.

— Aš suprantu, ką jūs galvojate,— skubiai tęsė ji,— ir numanau, ką jūs pasakytumėte, jeigu nebijotumėte manęs nuliūdinti... tai yra, mūsų abiejų, nes Heti tėvą myli ne mažiau kaip aš. Bet mes apie indėnus kitaip galvojame. Jie niekada neskalpuoja belaisvio, kuris jiems pateko į rankas sveikas ir gyvas. Jie palieka jį gyvą — žinoma, jeigu jiems staiga nekyla žiaurus

kraujo troškimas ir aistra kankinti. Dėl tėvo skalpo aš nesibaiminu, o dėl jo gyvybės labai mažai. Jeigu indėnams pavyktų per naktį prislinkti prie mūsų, labai galimas dalykas, kad mes netektume savo skalpų. Bet prieš vyrus, paimtus į nelaisvę atvirame mūšyje, smurtą jie pavartoja retai, bent iki tol, kol išmuša kankinimų valanda.

— Taip, tokie jų papročiai, ir jie paprastai taip elgiasi. Bet ar jūs žinote, Judita, ko jūsų tėvas ir Nenuorama ėjo į laukinių stovyklą?

— Žinau, tai buvo žiaurus dalykas. Bet ką daryti? Vyrai visada lieka vyrais. Net tie, kurie dėvi auksu ir sidabru išsiuvinėtus mundurus ir kišenėje nešiojasi karaliaus karininko patentą[34], daro tokias pat žiaurybes.— Juditos akys vėl sužaibavo, bet ji šiaip taip susivaldė.— Aš visada imu pykti, kai pagalvoju, kokie šlykštūs yra vyrai,— pridūrė ji, stengdamasi nusišypsoti, nors jai nepasisekė.— Visa tai kvailybės! Kas padaryta, tai padaryta, ir aimanomis čia nepadėsi. Bet indėnai taip mažai teteikia reikšmės pralietam kraujui ir taip didžiai vertina narsumą, kad jeigu jie ir žinotų savo belaisvių kėslus, jie už tai imtų juos net gerbti.

— Kai kada taip, Judita, kai kada ne. Bet kai šis jausmas dingsta, tada atsiranda keršto troškimas. Mudu su Čingačguku turime pasistengti išvaduoti Nenuoramą ir jūsų tėvą, nes mingai, be abejo, prie ežero užtruks dar keletą dienų, norėdami pasiekti visišką pergalę.

— Vadinasi, jūs galvojate, kad jūsų delavaru galima pasitikėti, Medžiotojau? — susimąsčiusi paklausė mergaitė.

— Taip pat, kaip ir manimi! Juk jūs sakote, kad manęs neįtariate, Judita?

— Jūsų? — Ji vėl nutvėrė jo ranką ir taip karštai paspaudė, kad mažiau atviram ir daugiau linkusiam didžiuotis geromis savo ypatybėmis žmogui tai būtų sukėlę tuščią puikybę.— Aš galėčiau įtarti ir tikrąjį savo brolį! Tik viena diena kaip aš jus pažįstu, Medžiotojau, bet per tą dieną jūs man įkvėpėte tokį pasitikėjimą, kokio kitas negalėtų įkvėpti per ištisus metus. Be to, jūsų vardas man nebuvo nežinomas. Įgulos puošeivos dažnai pasakodavo apie pamokas, kurias jūs jiems davėte medžiojant, ir visi jus gyrė už sąžiningumą.

— O ar jie kada nors kalbėjo apie šaudymą, mergaite? — skubiai paklausė Medžiotojas ir nusijuokė tyliu, nuoširdžiu savo juoku.— Ar jie kalbėjo apie šaudymą? Manęs nedomina, ką jie kalbėjo apie mane, nes aš šaudau neblogai, bet kokios nuomonės ponai karininkai apie savo šaudymą? Jie įtikinėja, kad ginklas — svarbiausias jų amato įrankis. Tačiau kai kurie visai nemoka jo vartoti.

---

34 Karininko patentas. Tais laikais anglų ir kitose armijose karininkų laipsniai buvo parduodami. Buvo galima pirkti patentą, kuris jo savininkui suteikdavo karininko laipsnį.

— Tikiuosi, kad tai neliečia mūsų bičiulio Čingačguko, kaip jūs jį vadinate. Beje, ką reiškia indėniškasis jo vardas angliškai?

— Didžioji Gyvatė — taip jis buvo pavadintas už išmintį ir gudrumą. Tikrasis jo vardas yra Unkas, jų šeimoje visi vyrai vadinasi Unkais, kol savo darbais nusipelno kitos pravardės.

— Jeigu jis tikrai toks išmintingas, tai mes galime tikėtis, kad turėsime naudingą bičiulį, kad tik jo nesutrukdytų savi reikalai.

— Pagaliau nieko blogo neatsitiks, jeigu aš jums viską papasakosiu. Labai galimas daiktas, kad jūs net sugalvosite, kaip mums padėti. Todėl aš atskleisiu tą paslaptį jums ir Heti, tikėdamasis, kad jūs ją saugosite kaip savo. Reikia jums pasakyti, kad Čingačgukas yra labai gražus indėnas ir į jį dažnai dairosi jaunosios jo genties moterys tiek dėl jo giminės, tiek dėl jo paties. Taigi, ten yra vienas vadas, o vadas turi dukterį, vardu Ua-ta-Ua, kas angliškai reiškia „Tyliau, o tyliau!" Tai gražiausia delavarų šalies mergaitė. Visi jaunieji kariai svajojo ją vesti, bet atsitiko taip, kad Čingačgukas pamilo Ua-ta-Ua ir ji pamilo Čingačguką.

Medžiotojas valandėlę nutilo. Heti Hater, pakilusi iš savo vietos, priėjo prie Medžiotojo ir godžiai klausėsi, kaip vaikas, sudomintas pasakos, kurią pasakoja motina.

— Taip, jis pamilo ją, o ji pamilo jį,— tęsė Medžiotojas, bičiuliškai ir palankiai pažvelgęs į naivią ir susidomėjusią mergaitę.— O kai taip įvyksta ir vyresnieji neprieštarauja, tai jauną porelę retai tepavyksta išskirti. Savaime suprantama, kad Čingačgukas negalėjo gauti tokios dovanos, neįsigijęs daugybės priešų, kurie siekė to paties kaip ir jis. Labiausiai mergaitė krito į širdį kažkokiam Erškėčio Spygliui, kaip jis vadinamas angliškai, arba Jokomonui, kaip jį vadina indėnai, ir mes įtariame, kad jis prikišo pirštus prie viso to, kas įvyko vėliau. Prieš du mėnesius Ua-ta-Ua su tėvu ir motina išvyko gaudyti lašišų į vakarinius upelius, kur, kaip jūs žinote, veisiasi daugybė žuvų, ir ten mergaitė staiga dingo. Keletą savaičių iš eilės mes apie ją nieko negirdėjome, bet prieš dešimt dienų per delavarų žemę ėjęs pasiuntinys mums papasakojo, kad Ua-ta-Ua iš tėvų pavogta. Mes manome, nors tikrai ir nežinome, kad tai yra Erškėčio Spyglio darbas. Dabar ji yra priešų gentyje, kuri ją priėmė į savo tarpą ir stengiasi išleisti už jauno mingo. Pasiuntinys pranešė, kad šios genties medžiotojai, prieš grįždami atgal į Kanadą, turi apie du mėnesius užtrukti šiose vietose, ir jeigu mes išvyksime ieškoti į šiuos kraštus, tai mums, galimas dalykas, mergaitę pasiseks išvaduoti.

— O kuo čia jūs dėtas, Medžiotojau? — paklausė truputį susirūpinusi Judita.

— O tuo, kad viskas, kas liečia mano draugą, liečia ir mane. Aš atėjau čia padėti Čingačgukui ir, jeigu pavyks, išvaduoti mergaitę. Tai man suteiks tokį pat pasitenkinimą, tarsum aš būčiau išvadavęs savo mylimąją.

— O kur jūsų mylimoji, Medžiotojau?

— Ji miške, Judita, ji krinta nuo medžių šakų su lietaus lašais, ji švintant rasa nuberia žolę, ji plaukioja su debesimis mėlynu dangumi, ji gieda kartu su paukščiais, ji teka čiurlenančiais upeliais, iš kurių aš malšinu troškulį, ji slypi visose gražiausiose dievo apvaizdos dovanose.

— Jūs norite pasakyti, kad iki šiol nemylėjote nė vienos moters ir žavėjotės tik medžiokle ir miško gyvenimu?

— Kaip tik taip, kaip tik taip! Aš esu baltasis, turiu baltojo širdį ir iš tikrųjų negaliu mylėti raudonodės mergaitės, turinčios raudonodės širdį ir jausmus. Ne, ne, aš dar nesirgau šia liga ir tikiuosi išlikti sveikas bent iki karo pabaigos. Čingačguko reikalai ir be to pridarys daug vargo, todėl man papildoma našta ant sprando visiškai nereikalinga.

— Mergaitė, kuri kada nors jus laimės, Medžiotojau, bent bus pavergusi garbingą širdį, širdį, nežinančią nei išdavimo, nei klastos. O tokios pergalės gali pavydėti kiekviena moteris.

Kai Judita tarė tuos žodžius, gražus jos veidas piktai susiraukė ir karti šypsena nuslinko lūpomis, nors nė vienas suvirpėjęs raumuo nepakenkė jos grožiui. Pašnekovas tą pasikeitimą pastebėjo ir, nors jis nebuvo įpratęs spėti moteriškos širdies paslapčių, iš įgimto mandagumo nutarė geriau pakeisti pasikalbėjimo temą.

Kadangi iki Čingačguko paskirtos valandos dar buvo gana toli, Medžiotojui liko pakankamai laiko apsvarstyti visus apsigynimo būdus ir imtis būtinų priemonių, kurios buvo jo galioje ir kurių reikalavo padėtis. Tačiau Hateris, turėdamas didžiulį patyrimą, taip buvo viską numatęs, kad išrasti ką nors naujo buvo neįmanoma. Vis dėlto jaunuolis numatė keletą atsargumo priemonių. Jis viską apgalvojo taip tiksliai, tartum būtų gerai žinojęs pasienio karo meną, nors apie tai tebuvo girdėjęs tik iš žmonių, tarp kurių jis gyveno. „Pilis" stovėjo taip toli nuo kranto, kad bijoti šūvių iš žemės nereikėjo. Tiesa, muškietos kulka tokį atstumą galėjo nulėkti, tačiau apie tikslų pataikymą negalėjo būti nė kalbos, ir net Judita tokio pavojaus visiškai nepaisė. Taigi, kol mūsų bičiuliai valdė savo tvirtovę, jiems niekas negrėsė. Žinoma, užpuolikai, priplaukę prie „pilies", galėjo ją padegti ir paskui paimti šturmu arba, įgimtu indėnų klastingumu, griebtis dar kokių nors gudrybių. Prieš pirmąjį pavojų Hateris panaudojo visas atsargumo priemones, o ir pats pastatas, išskyrus tošinį stogą, ne taip lengvai būtų užsidegęs. Grindyse buvo iškirstos kelios skylės ir po ranka stovėjo kibirai su virvėmis. Kilus gaisrui, bet kuri iš mergaičių galėjo lengvai užgesinti ugnį, neleisdama jai įsidegti. Judita, žinojusi visus tėvo apsigynimo planus ir pakankamai drąsi, kad galėtų juos įvykdyti, jaunuoliui paaiškino visas smulkmenas ir tuo pačiu sutaupė daug laiko ir darbo, nes jam nereikėjo visko pačiam apžiūrinėti.

Dieną nieko nereikėjo bijoti. Išskyrus luotus ir arką, ežere nebuvo nė vieno laivo. Tiesa, Medžiotojas gerai žinojo, kad plaustą buvo galima padaryti gana greitai, nes daugybė išverstų medžių riogsojo prie pat vandens. Jeigu laukiniai rimtai ryžtųsi pulti, jiems iki sutemų vargu ar pavyktų paruošti reikalingas plaukimo priemones. Išgarsėjęs amerikiečių kirvis, tas nepamainomas įrankis, nebuvo labai plačiai žinomas, ir laukiniai beveik visiškai nemokėjo jo vartoti. Vis dėlto jie buvo pakankamai prityrę perplaukti vandenį plaustu, nors ir žinotų, kad jiems gresia pavojus. Dėl neseniai žuvusio kario jie galėjo pasiskubinti, ir Medžiotojas manė, kad ateinančioji naktis bus karšta. Todėl jaunuolis labai norėjo, kad greičiau atvyktų jo draugas mohikanas. Jis vis labiau būgštaudamas laukė saulėlydžio.

Per dieną „pilies" gyventojai apgalvojo gynimosi planą ir tinkamai pasiruošė. Judita buvo labai veikli, ir jai, matyt, patiko visais reikalais tartis su naujuoju pažįstamu. Jo abejingumas pavojui, vyriška ištikimybė jai ir seseriai, nekaltas naivumas ir tiesumas ją domino ir žavėjo. Medžiotojui atrodė, kad laikas slenka labai lėtai. Judita to nepastebėjo, ir, kai saulė ėmė leistis į medžių viršūnes vakarinėse kalvose, ji nusistebėjo, kad diena taip greitai baigėsi. Užtat Heti buvo susimąsčiusi ir tyli. Ji niekada nebuvo plepi ir jeigu kartais imdavo kalbėti, tai tik dėl kokio nors įvykio, sujaudinusio negudrų jos protą. Tą atmintiną dieną ji tartum keletą valandų buvo netekusi žado. Nerimas dėl tėvo likimo nė kiek nepakeitė abiejų seserų elgsenos. Be to, neatrodė, kad grėstų kas nors blogiau už nelaisvę, ir Heti bent porą kartų prašnekusi pareiškė viltį, kad Hateris sugebės išsivaduoti. Judita šiuo atžvilgiu buvo ne tokia rami, bet ir ji manė, kad indėnai pasiūlys belaisvius išpirkti, kai tik įsitikins, jog jokios karinės klastos bei gudrybės jiems nepadės užgrobti „pilies". Tačiau Medžiotojas visų jų viltis laikė tik mergaičių fantazija ir toliau rimtai galvojo apie ateitį ir atkakliai ruošėsi gintis, tartum jis būtų nieko negirdėjęs.

Pagaliau atėjo laikas vykti į pasimatymo vietą su mohikanu, arba delavaru, kaip Čingačgukas buvo paprasčiau vadinamas. Kadangi Medžiotojas iš anksto apgalvojo veiksmų planą ir smulkiai jį išaiškino abiem bičiulėms, visi trys sutartinai ir stropiai ėmėsi darbo. Heti perėjo į arką, surišo du luotus ir, įlipusi į vieną jų, nuyrė juos į pastato tvoroje padarytą vartų pavidalo angą. Paskui ji abi valtis po namu pririšo grandinėmis, kurios buvo prikabintos prie rąstų. Tvora buvo pastatyta iš medžių kamienų, stipriai įkaltų į dumblą, ir turėjo dvejopą tikslą: ji sudarė nedidelį uždarą plotą, kurį buvo galima naudoti įvairiems reikalams, ir kartu trukdė priešui prisiartinti prie valčių. Tokiu būdu, į doką įvaryti luotai buvo šiek tiek apsaugoti nuo pašalinės akies, o uždarius vartus, juos išvaryti į lauką būtų buvę nelengva. Tačiau, prieš užkeliant vartus, Judita trečiu

luotu taip pat įplaukė į aptvarą, Medžiotoją palikusi uždaryti visų namo durų ir langų. Čia viskas buvo masyvu ir tvirta, o sklendes atstojo nedidelių medžių kamienai. Medžiotojui baigus savo darbą, būtų prireikę ne mažiau dviejų valandų, norint įsilaužti į pastato vidų, jeigu apgulėjai nenaudotų kitokių įrankių, išskyrus kirvius, ir jeigu jiems niekas nesipriešintų. Visas šias atsargumo priemones Hateris sugalvojo po to, kai, jam dažnai nesant namie, jį du kartus apvogė baltieji valkatos, kurių daug slampinėja pasienyje.

Kai tik visa buveinė iš vidaus buvo aklinai uždaryta, Medžiotojas priėjo prie laiptelių ir nusileido į Juditos luotą. Tada jis pakeliamąsias duris užstūmė stora sija ir užrakino didele spyna. Po to Heti taip pat persikėlė į luotą, kuris išplaukė už aptvaro. Paskui užrakino vartus ir raktus nunešė į arką. Visi trys paliko būstą ir dabar į jo vidų buvo galima patekti tik įsilaužiant arba tuo būdu, kuriuo jaunuolis išsikraustė lauk.

Pirmiausia Medžiotojas pasiėmė žiūroną ir dabar atidžiai apžiūrinėjo pakrantę, kiek tai buvo galima iš tos vietos, kurioje jis stovėjo. Niekur nebuvo matyti nė gyvos dvasios, tik medžių šešėliuose skraidė keletas paukščių, tartum gelbėdamiesi nuo vidurdienio kaitros. Jis ypač atidžiai apžiūrinėjo artimiausias vietas, norėdamas įsitikinti, ar kur nors nedirbamas plaustas. Bet visur viešpatavo tyli rimtis.

Dabar reikia keliais žodžiais paaiškinti, kokia didžiausia blogybė buvo mūsų bičiuliams. Tuo tarpu, kai juos laisvai galėjo stebėti budrios akys, visus priešo judesius slėpė tankaus miško danga. Vaizduotė nenoromis didino tankumynuose besislapstančių karių skaičių, o mūsų bičiulių silpnumą galėjo pastebėti kiekvienas, kuris tik juos matė.

— Iki šiol niekas niekur nesukrutėjo! — sušuko Medžiotojas, pagaliau nuleidęs žiūroną ir ruošdamasis įeiti į arką.— Jeigu valkatos kėsinasi ką nors padaryti negero, jie per daug gudrūs, kad atvirai veiktų. Galbūt jie miške jau dirba plaustą, bet dar jo neatvilko į ežerą. Jie negali susivokti, kad mes rengiamės palikti pilį, o jeigu ir susivoktų, tai nežinotų, kur ruošiamės plaukti.

— Visiškai teisingai, Medžiotojau, — pritarė Judita, — ir dabar, kai viskas paruošta, mes turime drąsiai leistis pirmyn, nesibijodami persekiojimo, nes kitaip pavėluosime.

— Ne, ne, plaukti reikia apdairiai. Nors laukiniai dar ir nežino, kad Čingačgukas laukia mūsų ant uolos, bet jie turi akis ir kojas. Jie pamatys, kur mes plaukiame, ir, be abejo, mus paseks. Aš, be kita ko, pasistengsiu juos apmauti ir varinėsiu baržą tai ten, tai šen, kol jie, mus vaikydamiesi, pavargs.

Medžiotojas kiek galėjo, tiek savo pažadą įvykdė. Nepraėjus nė penkioms minutėms, bičiuliai įžengė į arką ir nusiyrė nuo „pilies“. Iš šiaurės pūtė lengvas vėjelis. Drąsiai išskleidęs burę, jaunuolis pasuko gramozdiško laivo priekį taip, kad sro-

vė jį nuneštų prie rytinio ežero kranto dviem myliomis žemiau. Arka nebuvo greita, bet vis dėlto galėjo nuplaukti nuo trijų iki keturių mylių per valandą. O nuo „pilies“ iki uolos buvo tik truputį daugiau kaip dvi mylios. Žinodamas indėnų punktualumą, Medžiotojas labai tiksliai apskaičiavo laiką, kad nurodytąją vietą pasiektų nedaug tepavėlavęs, arba truputį anksčiau paskirtos valandos. Kai jis iškėlė burę, saulė švietė aukštai virš vakarinių kalvų: iki saulėlydžio dar buvo likę apie dvi valandos. Keletą minučių stebėjęs, Medžiotojas įsitikino, kad barža plaukia tokiu greičiu, kaip jis tikėjosi.

Buvo nuostabus birželio pavakarys, ir tyli vandens platybė mažiau negu bet kada tepriminė žiaurios kovos ir kraujo praliejimo areną. Lengvas vėjelis vos telietė ežero paviršių, tartum nenorėdamas drumsti gilios jo ramybės ir veidrodinio lygumo. Net miškai, rodos, snaudė saulėje, o reta garbanotų debesų virtinė nejudėdama kabojo virš šiaurinės horizonto dalies, tartum ją ten kas tyčia būtų iškabinęs papuošti gamtovaizdžiui. Kartkartėmis virš ežero šmėkštelėdavo vandens paukščiai, o tarpais buvo galima matyti vienišą varną, sklandantį aukštai virš medžių ir budriai žvelgiantį žemyn į mišką, tykojant grobio, kurį jam galėtų pasiūlyti slėpiningi miškai.

Skaitytojas, be abejo, bus pastebėjęs, kad Judita, nors turėdama pasienio gyventojams būdingą atvirumą bei staigumą, kalbėjo daug įmantriau negu jos aplinkos vyrai, jų tarpe ir tėvas. Šis skirtumas buvo jaučiamas tiek tariant, tiek ir parenkant žodžius bei posakius. Turbūt niekas taip greitai neparodo išsiauklėjimo lygio kaip kalba, ir maža yra privalumų, kurie suteiktų tiek žavesio moteriškam grožiui, kiek gražus tarimas ir grakšti kalba. Skirtumą tarp išorinės išvaizdos ir elgsenos bei būdo greičiausiai parodo balso intonacija arba vulgariai, prastai vartojami žodžiai. Savo išsiauklėjimu Judita ir jos sesuo skyrėsi iš jų kilmės pasienio mergaičių. Artimiausios įgulos karininkai nelabai perdėdavo, sakydami komplimentus Juditai, kad net mieste nedaug teatsirastų damų, taip mokančių kalbą ir su tokiomis manieromis. Žinoma, tai nebuvo visiškai gryna tiesa. Už savo išauklėjimą mergaitės turėjo būti dėkingos motinai. Net nuosekliu darbu jos nebūtų galėjusios pasiekti to, ką gavo iš motinos vaikystėje. Kas buvo jų motina, žinojo tik vienas Hateris. Ji numirė prieš dvejus metus, ir, pasak Nenuoramos, vyras ją palaidojo ežere. Pasienio gyventojai dažnai svarstydavo, kodėl jis taip pasielgė — niekindamas prietarus, ar nenorėjo savęs varginti kasdamas duobę?

Judita niekada nelankė tos vietos, kur buvo nuleista į vandenį jos motina, bet Heti dalyvavo laidojant ir dažnai saulėlydyje arba šviečiant mėnuliui nusiirdavo ten su savo luotu. Ji žiūrėdavo į skaidrų vandenį, tartum tikėdamasi pamatyti miglotą paveikslą tos, kurią ji taip švelniai mylėjo nuo pat vaikystės iki liūdnosios jų atsiskyrimo valandos.

— Nejaugi mes turime priplaukti prie uolos kaip tik tuo momentu, kai nusileis saulė? — paklausė jaunuolį Judita. Tuo metu jie stovėjo šalia vienas kito laivugalyje — Medžiotojas su vairiniu irklu, o mergaitė su rankdarbiu, siuvinėdama savo suknelei raštus, o tai miškuose buvo negirdėta naujovė. — Kelios minutės anksčiau ar vėliau — argi tai gali būti taip svarbu? O juk labai pavojinga ilgai pasilikti taip arti kranto.

— Taigi, Judita, čia ir yra šuo pakastas. Uola stovi kaip tik per šautuvo šūvį nuo kyšulio; todėl prie jos negalima priplaukti per greitai, negalima ten ir per ilgai užtrukti. Kai jūs susiduriate su indėnu, viską reikia iš anksto numatyti ir apskaičiuoti, nes jau tokia raudonodžių prigimtis, kad jie mėgsta įvairias klastas. Dabar, kaip matote, Judita, aš vairuoju visiškai ne prie uolos, o daug daugiau į rytus nuo jos, kad laukiniai nubėgtų į tą pusę ir veltui nualsintų savo kojas.

— Vadinasi, jūs, Medžiotojau, esate įsitikinęs, kad jie mus mato ir seka? O aš tikėjausi, kad jie bus sulindę į miškus ir keletui valandų mus palikę ramybėje.

— O ne! Tik moteris gali taip galvoti. Eidami karo taku, indėnai niekada nesiliauja sekę priešą. Šią valandėlę jų akys įsmeigtos į mus, nors ežeras mus saugoja. Mes turime priplaukti prie uolos, apskaičiavę laiką kuo tiksliausiai ir užvedę priešą ant netikrų pėdsakų. Sakoma, mingai turį jautrią uoslę, bet baltojo žmogaus protas visada gali prilygti jų instinktui.

Tuo tarpu Judita mielai kalbėjosi su Medžiotoju, kuriuo ji vis labiau domėjosi. Jo protavimo paprastumas ir ryžtingas jos būdas, kurį dar labiau stiprino savo pačios žavingumo supratimas, jai leido susidomėjimą mažiau slėpti negu prieš kitus vyrus. Jų draugijoje savo elgesiu ji niekada to neparodydavo, nors jos žvilgsnyje kartais šmėkštelėdavo laisvumas, ir jai reikėdavo panaudoti visą savo žavingumą, kad nesukeltų įtarimo dėl savo neatsargumo arba net dėl padorumo. Į Medžiotoją ji žiūrėjo nejausdama tokio pavojaus, su tikru moterišku nuoširdumu.

Buvo truputį nuostabu, kad nė viena mergaičių per daug nesisielojo dėl nelaisvėje atsidūrusio tėvo. Bet, kaip jau buvo sakyta, pasitikėjimą joms įkvėpė jų papročiai. Jos buvo įsitikinusios, kad tėvas bus išpirktas, ir tai joms leido bent paviršutiniškai atrodyti ramioms. Vieną kartą Hateris jau buvo patekęs į irokėzų rankas, ir išpirkai teprireikė visai nedaug odų. Apie šį įvykį seserys nieko nežinojo. Tai įvyko tada, kai tarp Anglijos ir Prancūzijos buvo sudaryta taika, ir kolonijų nausėdijų policija, užuot skatinusi indėnus daryti įvairius išsišokimus, juos spaudė.

Kol Judita nerūpestingai plepėjo, Heti sėdėjo tyli ir susimąsčiusi. Tik vieną kartą ji priėjo prie Medžiotojo ir paklausė, kaip jis galvoja įvykdyti savo planus. Daugiau ji nieko neklausinėjo. Kai Medžiotojas jai paprastai atsakė, mergaitė grįžo į savo vietą ir, pusbalsiu niūniuodama liūdną dainą, vėl ėmė siūti savo tėvui storą palaidinę.

Taip slinko laikas, ir kai raudona saulė pasislėpė už pušų kilimo, dengiančio vakarines kalvas, kitaip sakant, bent dvidešimt minučių prieš saulėlydį, arka atsidūrė ties kyšuliu, kur Hateris ir Nenuorama pateko į nelaisvę.

Kreipdamas laivą čia į vieną, čia į kitą pusę, Medžiotojas stengėsi nuslėpti tikrąjį plaukimo tikslą. Jis norėjo, kad indėnai, be abejo, sekę jo judesius, pagalvotų, kad jis nori pradėti su jais derybas netoli tos vietos ir nuskubėtų į tą pusę, tikėdamiesi pasinaudoti palankia proga. Ši klasta buvo labai gudriai sugalvota: persekiotojams tektų apsukti didelį lanką, kad jie galėtų pakraščiu apeiti vingiuotą ir, be to, dar klampų įlankos krantą. Kol jie spėtų pasiekti uolą, arka jau būtų ten priplaukusi. Dėl to Medžiotojas laikėsi kiek galima arčiau vakarinio kranto. Paskui, liepęs Juditai ir Heti eiti į kajutę, o pats, pasislėpęs už priedangos, staiga pasuko laivą ir jį pakreipė tiesiai į ištaką. Laimė, truputį sustiprėjo vėjas, ir arka ėmė plaukti taip greitai, kad Medžiotojas beveik neabejojo, jog jo planas pavyks, nors ši gudrybė vertė vairininką žiūrėti į priešingą pusę, o ne į tą, kur jis iš tikrųjų turėjo plaukti.

IX SKYRIUS

Skaitytojas lengviau supras įvykius, apie kuriuos mes rengiamės pasakoti, jeigu prieš akis turės bent paskubomis nupieštą aplinkinį gamtovaizdį. Reikia prisiminti, kad ežero pakraščiai buvo netaisyklingi. Jis buvo ovalo formos, bet krantus įvairino ir puošė užutėkiai ir kyšuliai. Nuostabus vandens paviršius paskutiniuose nusileidžiančios saulės spinduliuose žėrėjo kaip brangakmenis, o kalvos, apsidariusios turtingiausia miško augmenija, rodos, šypsojosi spindinčia šypsena. Krantai daugiausia stačiai kilo iš vandens, ir net tose vietose, kur kalvos neuždengė akiračio, virš ramaus ežero kabojo lapų kilimai. Šlaituose augą medžiai stiebėsi į šviesą taip, kad ilgos jų šakos ir tiesūs kamienai linko keturiasdešimties ar penkiasdešimties pėdų aštriu kampu virš žemės. Mes turime galvoje tik miškų milžinus — pušis, siekiančias nuo šimto iki pusantro šimto pėdų aukščio, nes smulkioji augmenija apatines savo šakas paprasčiausiai maudė vandenyje.

Arka dabar stovėjo taip, kad „pilį“ ir visą šiaurinę ežero dalį nuo jų dengė toli išlindęs kyšulys. Gana aukštas kalnas, apaugęs mišku, toje pusėje siaurino akiratį, išskyrus gilią vakarinę įlanką, kuri beveik per mylią pailgino vandens plotą. Mes jau minėjome, kaip iš ežero vanduo tekėjo po lapų skliautais, ir taip pat kalbėjome apie uolą, stovinčią arti ištakos, netoli nuo kranto. Ši uola buvo mėgiamiausia susitikimo vieta visoje apylinkėje, ir prie jos Medžiotojas turėjo susitikti su savo draugu. Tai buvo masyvus vienišas akmuo, įsirėmęs į ežero dugną. Jis,

matyt, pasiliko čia nuo tų laikų, kai vandenys, skindamiesi sau kelią į upę, išplovė aplinkinę minkštesnę žemę. Vėliau, be pertraukos veikiant stichijoms ir slenkant amžiams, jis įgijo dabartinę savo formą. Uola iš vandens kyšojo neaukštai — tik per kokias šešias pėdas; savo išvaizda ji priminė bičių avilį arba šieno kupetą. Geriausia ją lyginti kaip tik su kupeta, nes ji pavaizduoja ne tik uolos formą, bet ir dydį. Uola stovėjo ir iki šiol tebestovi, nes mes aprašinėjame tikrai esantį peizažą — penkiasdešimt pėdų nuo kranto. Vanduo čia siekia tik dvi pėdas, nors kitais metų laikais apskrita akmeninė viršūnė visiškai pasineria į ežerą. Kai kurie medžiai taip toli išsikiša į priekį, kad net iš arti nematyti tarpo tarp uolos ir kranto. Toli virš uolos nusvirusi viena aukšta pušis sudaro didingą baldakimą, po kuriuo miškų vadai posėdžiavo daugelį amžių, kai Amerika dar buvo vieniša, nežinoma kitiems žemynams.

Du ar trys šimtai pėdų nuo kranto, kai tik Medžiotojas pastebėjo, kad arka plaukia tiesiai prie uolos, jis susuko burę ir išmetė inkarą. Laivas ėmė plaukti šiek tiek lėčiau, kai vairininkas jį pasuko prieš vėją. Tai padaręs Medžiotojas atpalaidavo lyną ir leido gramozdiškam laivui lėtai dreifuoti prie kranto. Kadangi laivo gremzlė buvo nedidelė, tai manevras pavyko. Kai jaunuolis pastebėjo, kad laivugalis atsidūrė penkiasdešimt aštuoniasdešimt pėdų nuo reikiamos vietos, jis laivą sustabdė.

Darydamas šį manevrą, Medžiotojas brangino kiekvieną valandėlę, nes buvo įsitikinęs, kad priešai nenuleidžia nuo jo akių ir jį seka. Tačiau jis manė, kad jam pavyko juos suklaidinti. Nors ir būdami labai įžvalgūs, jie vargu ar galėjo numanyti, kad kaip tik uola yra tikrasis jo plaukimo tikslas, jeigu tik kuris nors iš belaisvių jiems neišdavė paslapties, bet tuo Medžiotojas netikėjo. Nors ir labai skubėjo, bet vis dėlto, plaukdamas prie kranto, elgėsi atsargiai, jeigu jam tektų netikėtai pasitraukti. Laikydamas parengtą karabiną, jis liepė Juditai atsistoti prie langelio nuo kranto pusės. Iš čia buvo gerai matyti uola ir pakraščio brūzgynai, ir galėjai laiku pastebėti besiartinantį draugą ar priešą. Medžiotojas Heti liepė stebėti medžių viršūnes, nes į jas galėjo įsikarti priešai ir patogiai įsitaisyti virš laivo, o tada būtų neįmanoma jo ginti.

Saulė jau apleido ežerą ir slėnį, bet iki tikro saulėlydžio dar liko kelios minutės. Kaip tik tuo laiku Medžiotojas sustabdė arką. Jis per daug gerai žinojo indėnų punktualumą, kad tikėtųsi, jog jo bičiulis gali pasiskubinti. Svarbiausia buvo, ar jam, priešų apsuptam, pavyks išvengti jų pinklių. Čingačgukas juk nežinojo, kas įvyko per pastarąsias dvidešimt keturias valandas, ir, be to, dar buvo nepritykęs karo take. Tiesa, jis žinojo, kad jam teks susidurti su indėnų gauja, pagrobusia jo sužadėtinę, bet ar jis galėjo numatyti, koks iš tikrųjų yra didelis pavojus, ir tikslią draugų ir priešų padėtį. Žodžiu, beliko tik pasitikėti bukliu įžvalgumu ir įgimta indėnų gudrybe, nes visiškai išvengti šios baisios rizikos vis tiek nebuvo galima.

— Ar nėra ko nors ant uolos, Judita? — paklausė Medžiotojas, pristabdęs arką, nes manė, kad neprotinga be reikalo per daug arti priplaukti prie kranto.— Jūs nematote delavarų vado?

— Nieko nematau, Medžiotojau. Nei ant uolos, nei ant kranto, nei medžiuose, nei ežere — niekur jokių žmogaus ženklų.

— Slėpkitės geriau, Judita, slėpkitės geriau, Heti: šautuvas turi budrias akis, greitas kojas ir mirštamą balsą. Slėpkitės geriau, bet žiūrėkite atidžiai ir būkite atsargios. Man bus labai skaudu, jeigu jus ištiks kokia nors nelaimė.

— O jūs, Medžiotojau! — sušuko Judita, pasukdama gražų savo veidelį nuo langelio ir norėdama meiliai ir dėkingai pažvelgti į jaunuolį.— Argi jūs slepiatės ir rūpinatės, kad laukiniai jūsų nepastebėtų. Kulka gali užmušti jus taip pat, kaip kiekvieną mūsų, o jums suduotą smūgį pajustume visi.

— Nesirūpinkite manimi, Judita, nebūgštaukite, geroji mergaite, nežiūrėkite į šią pusę, nors jūsų žvilgsnis toks mielas ir malonus, bet akis išplėtusi stebėkite uolą, krantą ir...

Medžiotojo žodžius nutraukė tylus mergaitės šūktelėjimas, kuri, paklausiusi neramaus jo mosto ir žodžių, vėl įsmeigė žvilgsnį į priešingą pusę.

— Kas yra, kas atsitiko, Judita? — skubiai paklausė jis.— Jūs ką nors pamatėte?

— Ant uolos žmogus! Kariškai nusidažęs indėnų karys ir su ginklu.

— Kur jis nešioja sakalo plunksną? — neramiai paklausė Medžiotojas, išleisdamas lyną ir ruošdamasis priplaukti arčiau prie sutartos susitikimo vietos.— Tiesiog ant viršugalvio ar arčiau prie kairiosios ausies?

— Arčiau prie kairiosios ausies — kaip jūs sakote. Jis šypsosi ir murma žodį „mohikanas".

— Garbė dievui! Pagaliau ir Gyvatė čia! — sušuko jaunuolis, leisdamas lyną per savo rankas, kol išgirdo lengvą šuolį kitame laivo gale. Po to jis vėl tučtuojau įtempė lyną, žinodamas, kad tikslas pasiektas.

Po akimirkos kajutės durys greitai prasivėrė, ir pro siaurą plyšį šmurkštelėjo karys. Jis atsistojo prieš Medžiotoją ir tyliai sušuko: „Hug!" Dar po akimirkos Judita ir Heti garsiai suriko, ir ore suskardeno klyksmas bent dvidešimties laukinių, kurie šokinėjo nuo kabančių virš krantų šakų. Kai kurie iš jų beskubėdami krito tiesiai į vandenį žemyn galvomis.

— Tempkite, Medžiotojau! — suriko Judita, skubiai užtrenkusi kajutės duris, kad priešai neįsibrautų tuo pačiu keliu, kuriuo ką tik įėjo Čingačgukas.— Tempkite iš visų jėgų! Mirtis ar gyvybė! — visas ežeras pilnas laukinių, kurie per vandenį bėga tiesiai į mus.

Jaunuoliai — Čingačgukas tučtuojau nuskubėjo padėti savo bičiuliui,— nelaukdami naujo raginimo, ėmė dirbti taip uoliai, kad viskas rodė, jog jie puikiai supranta pavojaus didumą. Iš

karto buvo sunku nugalėti tokio sunkaus griozdo inercijos jėgą. Užtat, išjudinus arką iš vietos, jau beveik nieko nereiškė priversti ją čiuožti vandeniu reikalingu greičiu.

— Tempkite, Medžiotojau, dėl dievo! — vėl prie langelio suriko Judita.— Tie niekšai puola į vandenį kaip šunys, persekiojantieji žvėrį! Aha, barža pajudėjo! O pirmasis indėnas jau iki pažastų vandenyje, bet vis tiek jie veržiasi į priekį ir nori užgrobti arką.

Tuojau pasigirdo lengvas šūktelėjimas, paskui linksmas juokas. Iš karto mergaitę buvo išgąsdinusios pašėlusios persekiotojų pastangos, bet tučtuojau ji nusikvatojo iš jų nesėkmės. Išjundinta barža slydo giliu vandeniu taip greitai, kad niekais vertė visus priešo kėslus. Kajutės sienos abiem vyrams trukdė matyti, kas dėjosi už laivugalio. Jie vis buvo priversti klausinėti mergaičių.

— Na kaip, Judita? Kas ten toliau dedasi? Ar mingai tebesiveja mus, ar mums ir šį kartą pavyko jais atsikratyti? — paklausė Medžiotojas, išgirdęs baimingą mergaitės riksmą ir linksmą juoką ir pajutęs, kad lynas išsitempė ir barža ėmė greitai plaukti.

— Jie dingo. Paskutinysis ką tik šmurkštelėjo į krūmus. Tuoj tuoj jis pasislėps medžių šešėlyje. Jūs susitikote savo draugą, ir dabar mums nebegresia pavojus.

Abu vyrai dar kartą įtempė jėgas, pritraukė arką prie inkaro ir jį iškėlė. O kai barža dar šiek tiek paplaukusi sustojo, jie vėl išmetė inkarą. Po to, pirmą kartą po susitikimo, jie nutarė truputį pailsėti. Kadangi plaukiojantis namas dabar stovėjo už kelių šimtų pėdų nuo kranto ir patikimai saugojo nuo kulkų, tai daugiau nebegrėsė pavojus ir nebuvo reikalo taip kamuotis kaip pirma.

Bičiulių pasisveikinimas buvo būdingas jiems abiem. Čingačgukas, aukštas, gražus, tvirto sudėjimo indėnų karys, pirmiausia rūpestingai apžiūrėjo karabiną ir įsitikino, kad parakas šautuve nesudrėkęs. Po to jis greitomis, bet atidžiai pažvelgė į šalis — į originalų būstą ir į abi mergaites. Tačiau tuo metu jis neištarė nė žodžio ir pasistengė neparodyti vyrui nederančio smalsumo, ko nors klausinėjant.

— Judita ir Heti,— tarė Medžiotojas jam įprastu laisvu mandagumu,— tai mohikanų vadas, apie kurį jūs iš manęs girdėjote. Jis vadinas Čingačguku, o tai reiškia Didžioji Gyvatė. Taip jis yra pramintas už išmintį, apdairumą ir gudrumą. Tai seniausias ir artimiausias mano draugas. Aš jį pažinau iš sakalo plunksnos, kurią jis dėvi prie kairiosios ausies, kai tuo tarpu kiti kariai ją nešioja ant viršugalvio.

Tai pasakęs Medžiotojas nuoširdžiai nusijuokė, džiaugdamasis, kad tokiomis pavojingomis aplinkybėmis laimingai susitiko su bičiuliu, tačiau šis džiaugsmas buvo labai santūrus. Čingačgukas gerai suprato ir gana laisvai kalbėjo angliškai, bet,

kaip ir daugumas indėnų, šia kalba šnekėti nemėgo. Vadui prideramu mandagumu atsakęs į nuoširdų Juditos rankos paspaudimą ir į meilų Heti pasveikinimą, jis pasitraukė į šalį, matyt, laukdamas tos valandėlės, kai bičiulis suras progą su juo pasidalinti savo ateities planais ir papasakos viską, kas įvyko jiems išsiskyrus. Medžiotojas suprato, ko jis nori, ir kreipėsi į mergaites.

— Šis vėjas nurims, kai tik nusileis saulė,— tarė jis,— todėl dabar neverta prieš vėją irtis. Už pusės valandos prasidės vidurnakčio tyla arba vėjas ims pūsti nuo pietinio kranto. Tada mes ir leisimės atgal į pilį. O dabar mes su delavaru norime pasišnekėti apie savo reikalus ir susitarti, ką veiksime toliau.

Niekas tam neprieštaravo, ir mergaitės pasitraukė į kajutę ruošti vakarienės, o jaunuoliai susėdo baržos priekyje ir ėmė šnekučiuotis. Jie kalbėjo delavariškai. Bet kadangi šią tarmę mažai žino net mokyti žmonės, mes šį pasikalbėjimą kiek galima tiksliau atpasakosime visiems suprantama kalba, žinoma, vengdami išsireiškimų ir kitokių jų kalbos ypatybių ir tik bendrais bruožais perteikdami pasikalbėjimo mintį.

Tiesą sakant, neverta su visomis smulkmenomis kartoti to pasikalbėjimo pradžios, kai Medžiotojas trumpai papasakojo jau skaitytojui žinomus įvykius. Tik pastebėsime, kad jis nė vienu žodžiu nepaminėjo savo pergalės prieš irokėzą, o taip pat savo rūpinimosi bejėgėmis moterimis. Kai Medžiotojas baigė, savo ruožtu įtikinamai ir labai oriai prabilo delavaras. Jo pasakojimas buvo aiškus ir trumpas, be jokių bereikalingų nukrypimų, neminėjo, kaip jis išvyko iš savo genties kaimų ir patraukė tiesiog į Saskvihanos slėnį. Šios upės krantus jis pasiekė tik už vienos mylios į pietus nuo ištakos ir greitai pastebėjo pėdsakus, rodančius, jog arti yra priešas. Pasiruošęs tokiam netikėtumui, nes jo išvykimo tikslas ir buvo susekti irokėzus, jis savo atradimu apsidžiaugė ir ėmėsi reikalingų atsargumo priemonių. Paėjęs paupiu aukštyn iki ištakos ir apžiūrėjęs uolą, jis užtiko kitus pėdsakus ir keletą valandų iš eilės sekė priešus, tykodamas progos susitikti su savo mylimąja arba įsigyti priešo skalpų, nors sunku pasakyti, ko jis daugiau troško. Visą laiką jis buvo prie ežero ir keletą kartų priėjo taip arti prie kranto, kad galėjo matyti viską, kas ten darėsi. Kai tik akiratyje pasirodė arka, jis ėmė ją stebėti, nors jaunasis vadas nežinojo, kad kaip tik ant šio keisto statinio jam teks susitikti su draugu. Pastebėjęs, kaip arka laviruoja čia į vieną, čia į kitą pusę, delavaras nusprendė, kad laivą vairuoja baltieji ir arti turėtų būti Medžiotojas, ir buvo pasiruošęs persikelti į laivą, kai tik pasitaikys patogi proga. Kai saulė krypo į horizontą, jis grįžo prie uolos ir, išlindęs iš miško, buvo patenkintas, kad surado arką, kuri, matyt, jo laukė. Kaip jis atsirado ir kaip pateko į vidų — jau yra žinoma.

Nors Čingačgukas keletą valandų atidžiai stebėjo priešus, bet staigus jų užpuolimas tuo momentu, kai jis kėlėsi į baržą,

jam buvo toks pat netikėtas, kaip ir jo draugui. Tai paaiškinti jis galėjo tik tuo, kad priešų yra daug daugiau, negu jis pradžioje spėjo, ir kad pakrantėmis bastosi kiti indėnų būriai, apie kuriuos jis nieko nežinojo. Nuolatinė jų stovykla,— jeigu žodį „nuolatinė" galima taikyti stovyklai, kur klajojanti gauja daugių daugiausia ketina praleisti keletą savaičių — buvo netoli tos vietos, kur Hateris ir Nenuorama pateko į nelaisvę, ir, suprantama, arti šaltinio.

— Gerai, Gyvate,— ištarė Medžiotojas, kai indėnas baigė neilgą, bet gyvą savo pasakojimą,— gerai, Gyvate. Tu slankiojai apie mingų stovyklą ir galbūt ką nors papasakosi apie jų belaisvius: apie tų jaunų mergaičių tėvą ir apie kitą, kuris, kaip aš spėju, yra vienos jų jaunikis.

— Čingačgukas juos matė. Senis ir jaunas karys — palinkęs hemlokas ir aukšta pušis.

— Na, ne visiškai taip, delavare, ne visiškai taip: senis Hateris, tiesa, linksta prie žemės, bet iš tokio kamieno dar galima ištašyti daug tvirtų sijų. O kai dėl Hario Nenuoramos, tai jis pagal ūgį, jėgą ir grožį iš tikrųjų yra žmonijos miško pasididžiavimas. Tačiau pasakyk, ar jie buvo surišti, ar indėnai juos kankino? Aš klausiu jaunųjų moterų vardu, kurios, drįstu pasakyti, labai nori viską apie tai žinoti.

— Ne, Medžiotojau, mingų yra pernelyg daug, kad jie žvėris uždarytų į narvą. Vieni saugoja, antri miega, treti eina į žvalgybą, kiti medžioja. Šiandien jie baltaveidžius priima kaip brolius, rytoj nulups jiems skalpus.

— Taip, tokia yra raudonodžių prigimtis. Judita ir Heti, jums paguodžianti naujiena: delavaras sako, kad jūsų tėvui ir Hariui Nenuoramai indėnai nepadarė nieko blogo. Jie yra nelaisvėje, bet jaučiasi kaip ir mes, žinoma, jie laikomi stovykloje, bet visa kita gali daryti, ką nori.

— Džiugu tai girdėti, Medžiotojau,— atsakė Judita.— O kadangi dabar prie mūsų prisidėjo jūsų bičiulis, tai aš nė kiek neabejoju, kad mums greitai pasiseks belaisvius išpirkti. Jeigu stovykloje yra moterų, tai aš surasiu gražių apdarų, nuo kurių sužėrės jų akys. O blogiausiu atveju mes galime atidaryti skrynią, kurioje, aš manau, yra daiktų, galinčių sugundyti net vadus.

— Judita,— šypsodamasis tarė jaunuolis, žiūrėdamas į ją su gyvu susidomėjimu, kuris, nors ir buvo vakaro prieblanda, nepaspruko nuo pastabių mergaitės akių,— ar jums pakaks drąsos atsisakyti papuošalų, kad išvaduotumėte belaisvius, nors vienas yra jūsų tėvas, o kitas trokšta jūsų rankos?

Mergaitės veidas paraudo iš apmaudo, o gal dar daugiau dėl to, kad kažkoks naujas jausmas vertė ją atsakyti jaunuoliui taip, kad jis apie ją galėtų susidaryti tik gerą nuomonę. Nuslopinusi pyktį, ji greitai atsakė taip ryžtingai, kad jos sesuo, kuriai buvo svetimi visokie gudravimai, pasislinko arčiau ir ėmė klausytis.

— Medžiotojau,— atsakė Judita, valandėlę patylėjusi,— aš būsiu jums atvira. Prisipažįstu, buvo laikas, kai labiausiai už

viską pasaulyje vertinau apdarus. Bet jau kuris laikas, kai aš pasikeičiau. Nors Haris Nenuorama man nieko nereiškia, aš viską atiduočiau, kad tik galėčiau jį išvaduoti. Ir jeigu aš pasirengusi tai padaryti dėl to pagyrų puodo, plepio Nenuoramos, kuris be gražios išvaizdos daugiau nieko gero neturi, tai galite spręsti, ką pasiruošusi padaryti dėl savo tėvo.

— Tai gražiai skamba ir visiškai atitinka moters prigimtį. Tokius jausmus turi net kai kurios delavarų mergaitės. Man dažnai, labai dažnai tekdavo matyti, kaip jos aukodavo tuščią savo garbę dėl širdies. Taip, abiejų spalvų moterys yra vienodos, taip, aš manau, vienodos. Moterys tam ir sutvertos, kad jaustų ir tvardytų jausmus.

— O ar paleis laukiniai mūsų tėvą, jeigu Judita ir aš atiduosime jiems visus geriausius savo daiktus? — paklausė Heti nekaltu, švelniu savo balsu.

— Jų moterys gali įsimaišyti į šį dalyką, mieloji Heti, taip, jų moterys gali įsimaišyti... Bet pasakyk man, Gyvate, ar daug yra skvau[35] jų stovykloje?

Delavaras viską girdėjo ir suprato, nors, kaip tinka indėnui, sėdėjo rimtai, ir iš jo veido atrodė, kad jis visiškai abejingai klausėsi pasikalbėjimo, kuris jo tiesiogiai nelietė. Tačiau, kai Medžiotojas kreipėsi į jį, jis savo draugui kaip visada atsakė lėtai ir reikšmingai.

— Šešios,— tarė jis, atkišdamas į priekį visus vienos rankos pirštus ir nykštį kitos.— Ir dar viena.— Čia jis išraiškingai prispaudė ranką prie širdies, tuo poetišku ir kartu natūraliu judesiu padarydamas užuominą į savo sužadėtinę.

— Vadinasi, tu ją matei, vade? Gal tau pavyko įžiūrėti gražutį jos veidelį arba arti prieiti prie jos ausies, kad galėtum padainuoti vieną iš tų dainų, kurias ji taip mėgsta?

— Ne, Medžiotojau, ten auga per daug medžių, ir ant jų šakų yra tiek lapų, kiek debesų danguje per audrą. Bet (tą akimirką jaunasis karys atsuko į bičiulį tamsų savo veidą, ir šypsena staiga nušvietė nuožmius, išdažytus ir iš prigimties niūrius jo bruožus ryškia malonaus jausmo šviesa) Čingačgukas girdėjo Ua-ta-Ua juoką, jis jį atskyrė iš visų irokėzų moterų juoko. Jo ausyse tas juokas nuskambėjo kaip liepsnelės čiulbėjimas.

— Na, šiuo atveju aš galiu pasikliauti įsimylėjėlio klausa, o delavarų klausa atskiria visus garsus, kuriuos kada nors yra girdėjusi miškuose. Nežinau, kodėl taip yra, Judita, bet kai jauni vyrai — o taip pat manau, kad ir jaunos mergaitės — vienas kitam ima būti švelnūs, tiesiog nuostabu, kaip jiems atrodo malonus mylimo žmogaus juokas ar balsas.

— O jūs, Medžiotojau,— greitai ir su neįprastu jai rimtumu tarė Judita,— nejaugi jūs niekada nejautėte, kaip malonu klausytis mylimos mergaitės juoko?

---

[35] Skvau — moteris.

— Dieve sergėk, mergaite? Juk aš niekad negyvenau taip ilgai tarp savo odos spalvos žmonių, kad būčiau galėjęs patirti panašių jausmų. Galimas daiktas, kad jie yra įgimti ir natūralūs, bet man nėra gražesnės muzikos, kaip vėjo gaudimas medžių viršūnėse arba putojančio, šalto ir skaidraus upelio čiurlenimas. Galbūt,— tęsė jis susimąstęs ir nuleidęs galvą,— man dar malonu klausytis gerų skalikų amsėjimo, kai aptinki riebaus elnio pėdsakus. O neturinčio uoslės šuns balsas manęs nė kiek nejaudina. Juk toks šuo ambrija beprasmiškai, jam vis tiek ar priekyje bėga elnias, ar jo visai nėra.

Judita atsistojo, kažko susimąstė ir pamažu nuėjo į šalį. Iš jos krūtinės išsiveržė lengvas virpantis atodūsis, bet tai nebuvo įprastas, tiksliai apgalvotas jos koketiškumas. Heti, kaip ir visada, klausėsi naiviai susidomėjusi, nors jai atrodė keista, kad jaunuolis labiau vertina miškų melodiją negu mergaičių dainas ir nekaltą jų juoką. Tačiau, įpratusi visu kuo pamėgdžioti seserį, ji greitai nusekė paskui ją į kajutę, kur atsisėdo ir ėmė atkakliai svarstyti kažkokią slaptą savo mintį. Medžiotojas ir jo bičiulis, pasilikę vieni, šnekėjosi toliau.

— Ar seniai jaunasis baltaveidis medžiotojas atėjo prie šio ežero? — paklausė delavaras kiek patylėjęs, laukdamas, kad kitas prašnektų pirmasis.

— Tik vakar pusiaudienį, Gyvate, nors per tą laiką daug ko pamačiau ir daug padariau.

Žvilgsnis, kurį indėnas įsmeigė į bičiulį, buvo toks skvarbus, jog atrodė, kad jis skrodžia sutirštėjusią nakties tamsą. Šnairomis pažvelgęs į indėną, Medžiotojas pamatė į jį įsmeigtas dvi juodas akis, kaip panteros arba užpjudyto vilko vyzdžius. Jis suprato šio ugningo žvilgsnio prasmę ir išsisukinėdamas atsakė:

— Taip ir buvo, kaip tu spėji, Gyvate, taip, buvo kažkas panašaus. Aš sutikau priešą ir neslėpsiu, kad jį įveikiau.

Iš indėno lūpų išsiveržė džiūgaujantis šauksmas; padėjęs ant bičiulio peties ranką, jis nekantriai paklausė, ar pavyko nuimti skalpą.

— Ką gi, šiuo atveju aš pasirengęs pasakyti tiesiog į akis delavarų genčiai, senajam Tamenundui ir tavo tėvui, didžiajam Unkui, kad tokie dalykai baltiesiems netinka. Kaip matai, Gyvate, savo skalpą aš tebeturiu ant galvos, o šį kartą tik mano skalpas ir buvo pavojuje, nes vienas kovojančiųjų buvo krikščionis ir baltasis.

— Karys nežuvo? Medžiotojas nepateisino pravardės, kuria jis vadinasi, buvo nepakankamai akylas ar nepakankamai vikriai pavartojo šautuvą?

— Visai ne, tu apsirinki, vade! Drįstu pasakyti, kad mingas užmuštas.

— Vadas? — paklausė baisiai nekantraudamas indėnas.

— To aš tau negaliu pasakyti. Jis buvo labai vikrus, klastingas, stiprios širdies ir galėjo būti pakankamai išgarsėjęs savo tautiečių tarpe, kad nusipelnytų šio vardo. Jis kovėsi narsiai, nors

jo akis nebuvo pakankamai greita, kad galėtų pralenkti tą, kuris miklinosi kartu su tavimi, delavare.

— Ar mano bičiuliui ir broliui pavyko sučiupti kūną?

— To visiškai nereikėjo, nes mingas mirė ant mano rankų. Dabar reikia pasakyti visą teisybę: jis grūmėsi kaip pridera raudonodžiui, o aš grūmiausi kaip pridera baltajam. Dievas suteikė man pergalę. Aš negalėčiau stoti prieš apvaizdos veidą, jeigu pamirščiau savo prigimtį. Jis mane sutvėrė baltuoju, baltuoju aš turiu gyventi ir mirti.

— Gerai! Medžiotojas yra baltaveidis, ir jo rankos baltos. Delavaras nulups skalpą, pakabins jį ant smaigo ir Medžiotojo garbei sudainuos dainą, kai mes grįšime pas savo tautiečius. Garbė priklauso genčiai, jos netekti nedera.

— Tai lengviau pasakyti negu padaryti. Mingo kūnas pasiliko jo bičiulių rankose ir, be abejo, yra paslėptas kokioje nors skylėje, kur, panaudojus net ir visą delavarišką tavo gudrumą, vargu ar pavyks nuimti skalpą.

Jaunuolis trumpai, bet aiškiai papasakojo visus to ryto įvykius, nieko nenuslėpdamas, tačiau kiek galima vengdamas indėnams įprasto pagyrūniškumo. Čingačgukas vėl išreiškė pasitenkinimą, sužinojęs, kokia garbė teko jo bičiuliui. Po to abu atsistojo, nes jau atėjo laikas nuvaryti arką toliau nuo kranto, kad būtų saugiau.

Jau visiškai sutemo; dangų aptraukė debesys, žvaigždės pasislėpė. Kaip visada saulei nusileidus nutilo šiaurys vėjas, ir lengva oro srovė padvelkė iš pietų. Pietys buvo palankus Medžiotojo tikslams, jis pakėlė inkarą, ir barža tučtuojau ėmė dreifuoti ežeru aukštyn. Išskleidus burę, laivo greitis padidėjo iki dviejų mylių per valandą. Tokiu būdu nebuvo jokio reikalo irtis, nes tokį darbą indėnas nelabai mėgsta. Medžiotojas, Čingačgukas ir Judita atsisėdo laivugalyje, Medžiotojas ėmėsi vairuoti. Jie pradėjo tartis, ką veikti toliau ir kaip išvaduoti bičiulius.

Judita šiame pašnekesyje gyvai dalyvavo. Delavaras be vargo suprato viską, ką ji kalbėjo, bet atsakinėjo savo kalba, ir jo replikas bei pastabas turėjo versti Medžiotojas. Per pusvalandį Judita savo pašnekovo akyse smarkiai išaugo. Ji greitai sprendė klausimus, siūlė drąsius ir patikimus planus, ir visos jos mintys buvo taip gerai apgalvotos, kad nepadarytų gėdos prityrusiam pasienio gyventojui. Painūs ir įvairūs įvykiai, pergyventi jiems susitikus, mergaitės vienišumas ir priklausoma jos padėtis privertė ją žiūrėti į Medžiotoją kaip į seną, išmėgintą bičiulį ir pasitikėti juo taip nuoširdžiai, kaip niekada ji nebūtų pasitikėjusi jokiu kitu vyru. Iki šiol Judita su vyrais buvo atsargi, bet dabar ji pasiliko jaunuolio globoje, kuris, matyt, prieš ją neturėjo jokių blogų kėslų, tartum jis būtų buvęs tikras jos brolis. Jo minčių tyrumas, naivi jausmų poezija ir net jo kalbos savitumas padėjo atsirasti tyram, staigiam ir giliam prieraišumui. Gražus veidas ir vyriška Nenuoramos figūra neatstojo triukš-

mingo ir šiurkštaus jo charakterio. Susitikimai su karininkais ją vertė daryti įvairius palyginimus, todėl ji neįvertindavo net natūralių Nenuoramos privalumų. Tačiau tie patys susitikimai su karininkais, atvykstančiais prie ežero pažuvauti bei pamedžioti, žadino jai švelnius jausmus jaunajam atvykėliui. Karininkai savo pagyromis tenkindavo jos tuštumą, keldavo savimeilę, bet jie visi į ją žiūrėjo labiau kaip į gražų žaislelį negu į sau lygų žmogų ir draugą. Tuo tarpu Medžiotojas surado į jos širdį kelią, kuriuo ėjo dorybės spinduliai. Net jo abejingumas jos grožiui, žavėjusiam visus vyrus, masino jaunos mergaitės tuščiagarbiškumą ir dar labiau žiebė joje švelnaus jausmo kibirkštį.

Taip praėjo pusvalandis, visą tą laiką arka lėtai čiuožė vandeniu. Vis labiau temo. Pietiniame krante tolumoje jau ėmė nykti tamsūs miškų masyvai, o kalnų šešėliai dengė beveik visą gražųjį ežerą. Tačiau pačiame jo viduryje, kur ant vandens paviršiaus krito dar iš dangaus tebesruvenanti blausi šviesa, siaura ir vos vos mirganti jos juosta tiesia linija driekėsi iš šiaurės į pietus. Šiuo Paukščių taką primenančiu keliu, kur nebuvo taip tamsu kaip kitose vietose, ir plaukė arka. Tai žymiai lengvino vairininko darbą. Skaitytojas gal nežino, kokie buvo tie sunkumai. Tokioje tamsoje nebuvo galima įžiūrėti kalnų, o rūškanas ruožas pietuose rodė ten esantį aukštais medžiais apaugusį slėnį. Toje vietoje nebuvo taip tamsu, nes nakties ir miško tamsa skiriasi. Šios keistybės pagaliau patraukė Juditos ir Medžiotojo dėmesį, ir jie liovėsi šnekėję, gėrėdamiesi iškilminga gamtos ramybe.

— Kokia tamsi naktis!— pastebėjo mergaitė po kelių minučių.— Tikiuosi, kad mums pavyks surasti pilį.

— Taip, vargu ar mes ją pražiopsosime, jeigu plauksime pačiu ežero viduriu,— atsiliepė jaunuolis.— Pati gamta mums rodo kelią, ir nors kaip būtų tamsu, mums nesunku jį matyti.

— Ar jūs nieko negirdite, Medžiotojau? Man rodosi, kad kažkur visai netoli mūsų tartum pliaukšėtų vanduo.

— Teisybė! Tikrai kažkas juda vandenyje. Turbūt žuvis. Šie padarai vaikosi vienas kitą, visai kaip žmonės arba sausumos žvėrys. Turbūt viena jų pašoko į orą ir paskui vėl pasinėrė. Niekas, Judita, neturi išsižadėti savo prigimties, gamta visada atsiims savo... Tsss! Paklausykite! Tai panašu į irklo pliaukšėjimą, kai labai atsargiai iriamasi.

Tą valandėlę delavaras palinko į priekį ir labai reikšmingai parodė pirštu kažkur į tamsą, tarytum staiga būtų pastebėjęs kažkokį daiktą. Medžiotojas ir Judita pažvelgė rodoma kryptimi, ir abu vienu metu pamatė luotą. Šio netikėto kaimyno kontūrai buvo labai neaiškūs ir lengvai galėjo praslysti pro mažiau įgudusias akis, bet arkos keleiviai iš karto įžiūrėjo luotą; jame visu ūgiu stovėjo vienas žmogus ir yrėsi. Suprantama, nebuvo galima žinoti, ar kas nors dar nėra pasislėpęs dugne. Pasprukti nuo

lengvo luoto buvo neįmanoma, nors ir greitai bei įgudusiai iriantis, todėl abu vyrai čiupo karabinus, ruošdamiesi kovai.

— Aš galiu lengvai patiesti irkluotoją,— sušnibždėjo Medžiotojas,— bet pirmiau mes jį pašauksime ir paklausime, ko jam reikia.— Po to, pakėlęs balsą, jis iškilmingai tęsė: — Stok! Jeigu tu priplauksi arčiau, aš turėsiu šauti, ir tavęs lauks neišvengiama mirtis. Padėk irklą ir atsakyk!

— Šaukite ir užmuškite vargšę beginklę mergaitę,— atsiliepė švelnus ir virpantis moteriškas balsas,— bet dievas jums to niekada neatleis! Eikite savo keliu, Medžiotojau, o man leiskite eiti savuoju.

— Heti! — vienu metu sušuko jaunuolis ir Judita.

Medžiotojas smarkiai šoko į tą vietą, kur buvo pririštas jų velkamas luotas. Luotas buvo dingęs, ir jaunuolis tuoj viską suprato. Tuo tarpu pabėgėlė, išsigandusi grasinimo, nustojo yrusis ir dabar neaiškiai juodavo tamsoje kaip miglota šmėkla iškilusi iš vandens. Burę ji tučtuojau nuleido, norėdama sukliudyti arkai aplenkti luotą. Deja, tai buvo padaryta per daug vėlai: inercija ir vėjas pavarė laivą pirmyn, ir Heti atsidūrė pavėjyje. Bet ji vis dar buvo matyti.

— Ką tai reiškia, Judita? — paklausė Medžiotojas.— Kodėl jūsų sesuo atrišo luotą ir mus paliko?

— Jūs žinote, kad ji silpnaprotė. Vargšė mergaitė! Ji savaip supranta, ką reikia daryti. Tėvą ji myli labiau, negu kad paprastai vaikai myli savo gimdytojus, be to...

— Kas yra, mergaite? Dabar toks laikas, kad reikia sakyti visą teisybę.

Judita nenorėjo išduoti sesers paslapties ir, prieš imdama vėl kalbėti, truputį paabejojo. Dar kartą Medžiotojo paraginta ir pati puikiai suprasdama, į kokią rizikingą padėtį jie visi pateko dėl Heti neatsargumo, daugiau tylėti negalėjo.

— Aš bijau, kad vargšė naivi mergaitė Heti per gražų Hario Nenuoramos veidą ir liemeningą figūrą nesugeba įžvelgti tuštybės, puikybės ir lengvabūdiškumo. Ji apie jį kalba per sapną, o kartais savo jausmus reiškia net nemiegodama.

— Vadinasi, jūs manote, Judita, kad jūsų sesuo sugalvojo kažkokį neprotingą planą, norėdama išgelbėti savo tėvą ir Nenuoramą, planą, kuris tikriausiai atiduos mingams į rankas vieną mūsų luotą?

— Bijau, kad taip, Medžiotojau. Vargu ar vargšė Heti sugebės apgauti laukinius.

Visą tą laiką luotas su Heti figūra, vis tebestovinčia visu ūgiu laivugalyje, neaiškiai šmėkšojo tamsoje. Arkai vis labiau tolstant, luoto kontūrai blyško nakties prieblandoje. Buvo visiškai aišku, kad negalima delsti, nes kitaip jis galutinai išnyks tamsoje. Padėję į šalį šautuvus, abu vyrai čiupo irklus ir ėmė sukti baržą prie luoto. Judita, pripratusi prie tokio darbo, nubėgo

į kitą arkos galą ir užlipo ant paaukštinimo, kurį buvo galima pavadinti kapitono tilteliu. Išgąsdinta visų šių pasirengimų, kurie negalėjo nesukelti triukšmo, Heti krūptelėjo kaip paukštelis, pajutęs besiartinant netikėtą pavojų.

Kadangi Medžiotojas su savo draugu yrėsi taip smarkiai, kiek tik galėjo, o Heti truputį jaudinosi, tai bėglę gal greitai būtų ir sugavę, jeigu mergaitė keletą kartų visiškai netikėtai nebūtų pakeitusi krypties. Šie posūkiai jai leido laimėti laiko, o taip pat arką ir luotą privertė įplaukti į visiškai tamsų ruožą, kuriame atsispindėjo kalnų šešėliai. Atstumas tarp bėglės ir persekiotojų pamažu didėjo, kol pagaliau Judita pasiūlė bičiuliams padėti irklus, nes luotas visiškai dingo iš akių.

Kai ji pranešė šią liūdną žinią, Heti dar buvo taip arti, kad galėjo girdėti kiekvieną sesers žodį, nors Judita stengėsi kalbėti kiek galėdama tyliau. Tą pačią akimirką Heti paliovė irtis ir, sulaikiusi kvapą, laukė, kas bus toliau. Virš ežero įsigalėjo mirtina tyla, ir visi trys keleiviai veltui įtempė regėjimą ir klausą, stengdamiesi suvokti, kur yra luotas. Judita pasilenkė į priekį, tikėdamasi išgirsti kokį nors garsą, leidžiantį nustatyti kryptį, kuria pabėgo sesuo, tuo tarpu abu jos bendrakeleiviai taip pat susilenkę stengėsi žiūrėti lygiagrečiai su vandeniu, nes taip buvo lengviausia pastebėti bet kurį daiktą, plaukiantį jo paviršiumi. Tačiau viskas buvo veltui, nes nieko nebuvo nei matyti, nei girdėti. Visą tą laiką Heti nesusiprato atsisėsti ant luoto dugno, stovėjo visu ūgiu, prispaudusi pirštą prie lūpų ir žiūrėdama į tą pusę, iš kur sklido balsai, tartum statula, įkūnijanti sukauptą ir baukštų dėmesį. Jai užteko nuovokos atrišti luotą ir tyliai nuplaukti nuo arkos, bet dabar, matyt, visi sugebėjimai pasibaigė. Net luotą ji, atrodo, sukinėjo labiau dėl netvirtos rankos ir nervingo susijaudinimo, negu sąmoningai viską apskaičiuodama.

Tyla truko keletą minučių. Tuo metu Medžiotojas ir delavaras tarėsi indėniškai. Po to jie vėl čiupo irklus, kiek galima vengdami bet kokio triukšmo. Arka lėtai pasuko į pietvakarius, į priešų stovyklą. Priplaukęs netoli kranto, kur buvo ypatingai tamsu, laivas kokią valandą pastovėjo vienoje vietoje, laukdamas Heti. Medžiotojas ir indėnas manė, kai tik mergaitė pajus, jog ji daugiau nebepersekiojama, ji pasuks kaip tik į tą pusę. Tačiau ir šis mažas manevras baigėsi nesėkmingai. Nei vienas garsas, nei vienas vandenyje šmėkštelėjęs šešėlis neparodė besiartinančio luoto. Nusivylęs šia nesėkme ir žinodamas, kaip svarbu grįžti į tvirtovę, kol jos dar neužgrobė priešai, Medžiotojas pasuko laivą atgal į „pilį". Jis neramiai galvojo, kad jo pastangas turėti visus ežero luotus pavers niekais neatsargus silpnaprotės Heti pasielgimas.

Baimė, nė kiek ne mažiau negu apskaičiavimas, paskatino Heti padėti irklą, supratus, jog persekiotojai nežino, kuria kryptimi sukti. Kol arka plaukė prie indėnų stovyklos, kaip jau sakėme, ji stovėjo vienoje vietoje. Po to mergaitė paėmė irklą ir atsargiais mostais nuvarė luotą prie vakarinio kranto. Tačiau, norėdama suklaidinti persekiotojus, kurie, kaip ji teisingai atspėjo, bus greičiau atsidūrę arti šio kranto, Heti pasuko kiek į šiaurę, nusprendusi išlipti kyšulyje, toli nusidriekusiame į ežerą, maždaug per mylią nuo ištakos. Beje, ji norėjo ne tik panaikinti pėdsakus: kad ir kokia neišmanėlė buvo Heti Hater, tačiau prigimtis ją apdovanojo instinktyviu atsargumu, kuris taip dažnai būdingas dievo nuskriaustiems silpnapročiams. Mergaitė gerai suprato, kaip svarbu neleisti irokėzams užgrobti luoto. Ilga pažintis su ežeru jai pakuždėjo mintį, kaip paprasčiausiu būdu suderinti šį svarbų uždavinį su jos pačios sumanymu.

Kyšulys, į kurį pasuko Heti, toje ežero pusėje driekėsi toli į vandenį. Iš ten pasroviui paleistas luotas, tuo metu pučiant pietų vėjeliui, nuplaukęs tiesiog nuo kranto, pagal visus apskaičiavimus turėjo pasiekti „pilį", stovėjusią pavėjyje. Heti taip ir manė padaryti. Ji išlipo ant kranto po šakotu ąžuolu smėlėto kyšulio gale, nutarusi pastumti luotą, kad jis nuplauktų tiesiog į jos tėvo būstą. Ne vieną kartą stebėjusi ežere plūduriuojančius rąstus, ji žinojo, jog auštant vėjas paprastai keičiasi. Mergaitė neabejojo, kad jeigu tamsoje luotas net ir praplauks „pilį", tai Medžiotojas, kuris rytą, be abejo, pro žiūroną atidžiai žvalgys ir ežerą, ir miškingus jo krantus, spės sučiupti lengvą laivelį, kol jis dar nebus pasiekęs šiaurinio kranto. Tai darydama Heti nesivadovavo protu, o savo įpročiais, nes jie papildo proto trūkumus. Panašaus instinkto skatinami, elgiasi ir gyvuliai.

Mergaitė sugaišo apie valandą, kol nusikapstė iki kyšulio. Atstumas buvo gerokas, o be to, tamsoje ir yrėsi nelabai pasitikėdama. Išlipusi smėlėtame krante, ji jau ketino pastūmėti luotą ir paleisti jį pavandeniui. Bet dar nespėjusi to padaryti, ji išgirdo tylius balsus, kurie, rodos, ėjo nuo medžių užpakalyje jos. Išsigandusi netikėto pavojaus, Heti norėjo vėl šokti į luotą ir pabėgti, bet jai pasirodė, jog girdi melodingą Juditos balsą. Pasilenkusi prie vandens, kad būtų geriau girdėti, Heti suprato, jog arka artinasi iš pietų ir turi būtinai praplaukti pro vakarinį krantą maždaug už dvidešimt jardų nuo tos vietos, kur ji stovėjo. Tai buvo viskas, ko ji norėjo; luotas nuplaukė ežeru, palikęs savo vairuotoją siaurame atvirame kyšulyje.

Atlikusi šį pasiaukojamą darbą, Heti niekur nemanė trauktis. Aplinkinių medžių ir krūmų lapai ją galėjo paslėpti net ir viduryje dienos, o tamsoje čia net už kelių pėdų nieko nebuvo įmanoma įžiūrėti. Be to, nuėjus kokius dvidešimt žingsnių, galėjo įlįsti gilyn į mišką. Todėl Heti pasiliko vietoje, neramiai

laukdama savo gudrybės pasekmių ir pasiryžusi arkos keleiviams šūktelėti, jeigu jie, nepastebėję luoto, plauktų pro šalį. Arkoje vėl buvo iškelta burė. Medžiotojas stovėjo priekyje šalia Juditos, o delavaras — prie vairo. Matyt, tikėdamasis sučiupti Heti, laivas gretimoje įlankoje priplaukė per daug arti kranto. Ir dabar pabėgėlė visiškai aiškiai išgirdo, kaip jaunasis Medžiotojas savo draugui įsakė pakeisti kryptį, kad laivas neužšoktų ant kyšulio..

— Laikykis toliau nuo kranto, delavare,— trečią sykį pakartojo Medžiotojas angliškai, kad jį galėtų suprasti ir gražioji bendrakeleivė,— laikykis toliau nuo kranto, mes čia įkliuvome, ir reikia išpainioti stiebą iš šakų... Judita, štai luotas!

Šiuos žodžius jis ištarė nepaprastai rimtai ir tučtuojau pagriebė šautuvą. Nuovoki mergaitė akimirką viską suprato ir savo bendrakeleiviui pasakė, kad šis luotas, be abejo, būsiąs tas pats, su kuriuo pabėgo jos sesuo.

— Pasuk baržą, delavare! Vairuok tiesiai, kaip kad lekia į elnią paleista kulka... Štai taip, baigta!

Luotą jie sučiupo ir tučtuojau prisirišo prie arkos šono. Paskui nuleido burę ir irklais sustabdė arką.

— Heti! — sušuko Judita. Jos balse skambėjo meilė ir nerimas.— Ar tu mane girdi, sesute? Dėl dievo meilės, atsakyk, kad aš dar kartą galėčiau išgirsti tavo balsą. Heti, mieloji Heti!

— Aš čia, Judita, čia ant kranto! Neverta manęs vytis, aš vis tiek pasislėpsiu miške.

— O, Heti, ką tu darai! Atsimink, kad greitai bus vidurnaktis, o po mišką slankioja laukiniai ir plėšrieji žvėrys.

— Niekas neskriaus vargšės pusprotės mergaitės, Judita. Dievas mane čia saugoja taip pat, kaip ir arkoje arba lūšnoje. Aš einu padėti savo tėvui ir vargšui Hariui Nenuoramai, kuriuos laukiniai kankins ir nužudys, jeigu niekas jais nesirūpins.

— Mes visi jais rūpinamės ir rytoj pradėsime derėtis dėl išpirkimo. Grįžk atgal, sesute! Pasitikėk mumis, mes protingesni už tave ir padarysime dėl tėvo viską, kas tik galima.

— Žinau, kad jūs protingesni už mane, Judita, nes aš, žinoma, esu labai kvaila. Bet aš turiu eiti pas tėvą ir vargšą Nenuoramą. O jūs su Medžiotoju laikykite pilį. Palikite mane dievo valiai.

— Dievas su mumis visur, Heti, ir pilyje, ir ant kranto. Netikėti jo malone būtų nuodėmė. Tu nieko negalėsi padaryti tamsoje — miške paklysi ir mirsi badu.

— Dievas neleis, kad taip atsitiktų vargšui vaikui, kuris eina gelbėti savo tėvo. Aš pasistengsiu surasti laukinius.

— Grįžk atgal tik šiai nakčiai. Rytą mes tave iškelsime į krantą ir leisime daryti, ką tu nori.

— Tu taip sakai, Judita, ir taip galvoji, bet taip nepadarysi. Tavo širdis suminkštės, ir tu imsi galvoti tik apie tomahaukus ir skalpavimo peilius. Be to, aš noriu indėnų vadui pasakyti vieną

dalyką, kuris visiškai atitinka visus mūsų troškimus; aš bijau, kad galiu jį užmiršti, jeigu tučtuojau nepasakysiu. Tu pamatysi, jis leis tėvui išeiti, kai tik išgirs mano žodžius.

— Vargše Heti! Ką tu gali pasakyti žiauriam laukiniui, kad priverstum jį atsisakyti kraugeriškų kėslų?

— Aš pasakysiu jam žodžius, kurie jį išgąsdins ir privers paleisti mūsų tėvą,— ryžtingai atsakė naivi mergaitė.— Ir pamatysi, sesute, jis bus klusnus kaip vaikas.

— Ar nepasakysite man, Heti, ką jūs ketinate ten kalbėti?— paklausė Medžiotojas.— Aš gerai pažįstu laukinius ir įsivaizduoju, kokie žodžiai gali paveikti kraugerišką jų prigimtį. Jeigu tai nepasieks jų širdies, tai viskas bus nenaudinga.

— Na, gerai,— pasitikėdama atsakė Heti tylesniu balsu, nes naktis buvo rami, o arka stovėjo netoli, todėl ją visi galėjo lengvai girdėti.— Gerai, Medžiotojau, jūs, matyt, esate garbingas ir geras jaunuolis, ir aš jums viską pasakysiu. Aš nekalbėsiu nė su vienu laukiniu, kol jie manęs nesuves akis į akį su vyriausiuoju jų vadu. Tegu jie mane kamuoja klausinėdami, kiek jiems patinka! Aš nieko neatsakysiu ir tik reikalausiu, kad mane nuvestų pas patį išmintingiausiąjį. Tada, Medžiotojau, aš jam pasakysiu, kad dievas neatleidžia žmogžudystės ir vagystės. Jeigu tėvas ir Nenuorama ėjo lupti irokėzų skalpų, tai reikia atlyginti geru už blogą; taip liepia biblija, o kas taip nedaro, tas bus nubaustas. Kai vadas išgirs mano žodžius ir supras, kad tai tikroji tiesa,— kaip jūs manote, ar jam daug reikės laiko pasiųsti tėvą, Nenuoramą ir mane į krantą priešais pilį ir pasakyti visiems trims: keliaukite ramybėje?

Heti taip paklausė aiškiai didžiuodamasi. Po to naivi mergaitė nusijuokė. Įsivaizduodama, kokį įspūdį jos žodžiai padarys klausytojams. Medžiotoją šis jos silpnaprotiškumo įrodymas apstulbino. Tačiau Judita staiga sugalvojo, kaip šį beprasmišką sumanymą sutrukdyti, ir pasinaudojo tais pačiais jausmais, kurie jį pagimdė. Neatsakiusi nei į klausimą, nei į juoką, ji greitai pašaukė seserį vardu, tartum ruošdamasi jai pasakyti kažką svarbaus, bet šis šauksmas liko be atsako.

Sprendžiant iš šakų traškėjimo ir lapų šlamesio, Heti jau buvo pasitraukusi nuo kranto ir įlindusi gilyn į mišką. Vytis būtų buvę beprasmiška, nes sugauti pabėgėlę tokioje tamsoje ir tokioje tirštoje lapijoje, matyt, buvo neįmanoma; be to, jie patys kiekvieną valandėlę būtų rizikavę pakliūti į priešų rankas. Trumpai ir nelinksmai pasitarę, jie iškėlė burę, ir arka toliau plaukė į nuolatinę savo stovėjimo vietą. Medžiotojas tylomis džiaugėsi, kad antrą kartą pavyko atsiimti luotą, ir svarstė rytojaus planus. Kai tik laivas atsitolino nuo kyšulio, vėjas ėmė stiprėti, ir, nepraslinkus nė valandai, jie pasiekė „pilį".

Čia viską atrado taip, kaip paliko. Norint įeiti į namus, teko pakartoti viską, kas buvo padaryta išeinant, tik atvirkščiai. Judita tą naktį nuėjo gulti viena ir ašaromis vilgė priegalvę, pri-

siminusi nekaltą, bejėgę būtybę, kuri buvo jos draugė nuo pat vaikystės; ją kankino kartus gailestis, ir ji užmigo, kai buvo jau beveik prašvitę. Medžiotojas ir delavaras atsigulė arkoje. Čia mes ir paliksime kietai bemiegančius tuos garbingus, sveikus ir drąsius žmones, kad galėtume sugrįžti pas mergaitę, kurią paskutinį kartą matėme miško tankumyne.

Palikusi krantą, Heti, nervingai būgštaudama, kad jos nesugrąžintų, nesvyruodama pasuko į mišką. Tačiau po medžių šakomis buvo taip tamsu, kad eiti į priekį ji galėjo labai lėtai. Nuo pat pirmųjų žingsnių mergaitė ėmė kiūtinti, kur akys veda. Laimė, vietovės reljefas jai neleido per toli nuklysti į šalį nuo pasirinktos krypties. Iš vienos pusės jai kelią ženklino kalvos šlaitas, iš kitos — ežeras. Ištisas dvi valandas geraširdė, naivi mergaitė brovėsi per miško labirintą, kartais nusileisdama prie pat vandens, o kartais kabindamasi į skardį, kuris ją įspėdavo neiti toliau ir padėdavo surasti reikiamą kelią. Jos kojos dažnai paslysdavo, ji ne kartą pargriuvo, nors ir neužsigavo. Pagaliau Heti taip pavargo, kad jau nebegalėjo toliau eiti. Reikėjo pailsėti. Ji atsisėdo ramiai, ėmė ruošti sau guolį, nes ji taip seniai buvo pripratusi prie dykynės, kad jos nebaugino jokios įsivaizduojamos baisybės. Mergaitė žinojo, kad laukiniai žvėrys bastosi po visus apylinkės miškus, bet grobuonių, tykojančių žmogaus, pasitaikydavo retai, o nuodingųjų gyvačių ir visai nesimatė. Apie tai ji ne kartą girdėjo iš tėvo, ir todėl jos galvoje nekilo jokių abejonių. Vienišas dykynės didingumas ją veikiau ramino negu gąsdino, ir ji iš lapų ruošė sau guolį taip abejingai, tartum būtų rengusis gulti po tėvo stogu, o tuo tarpu daugeliui kitų merginų tokios aplinkybės būtų visiškai neleidusios užmigti.

Pririnkusi krūvą sausų lapų, kad nereikėtų miegoti ant drėgnos žemės, ji atsigulė. Tam metų laikui ji buvo apsirengusi pakankamai šiltai, bet miške visada vėsu, o naktys kalvotose vietose yra žvarbios. Heti tai numatė ir pasiėmė storą apsiaustą, kuris galėjo lengvai pakeisti antklodę. Apsiklojusi ji po kelių minučių taip ramiai užmigo, tartum prie jos būtų budėjusi tikra motina, kurios ji taip anksti amžinai neteko. Tuo tarpu, kai ji miegojo kukliame savo guolyje, jos sesuo negalėjo sumerkti akių. Valanda slinko po valandos, ir niekas netrukdė ramaus ir malonaus mergaitės poilsio, lyg angelai būtų saugoję Heti Hater lovą. Švelnios akys neatsimerkė nė karto, kol priešaušrio sambrėška pradėjo skverbtis pro medžių viršūnes; tada vasaros ryto vėsumas kaip ir visuomet ją pažadino. Paprastai Heti keldavosi iš patalo, kai pirmieji saulės spinduliai paliesdavo kalnų viršūnes, bet šiandien ji per daug buvo nuvargusi ir miegojo labai kietai; ji tik per miegus kažką sumurmėjo, švelniai nusišypsojo, kaip kūdikis lopšelyje, ir dar tebesnausdama ištiesė į priekį ranką. Darydama šį nesąmoningą judesį, Heti ranka palietė kažkokį šiltą daiktą. Po akimirkos kažkas mergaitei stipriai kumštelėjo į šoną, tartum koks gyvulys būtų stengęsis priversti ją pakeisti padėtį. Tada, suvapėjusi žodį „Judita“, Heti pagaliau pabudo

ir pakilusi pastebėjo, kad nuo jos nuriedėjo kažkoks tamsus kamuolys, sklaidydamas lapus ir laužydamas nukritusias šakas. Atsimerkusi ir truputį atsipeikėjusi, nustebusi mergaitė pamatė lokiuką, stovintį ant užpakalinių kojų ir žiūrintį į ją, tartum klausiantį ar nepavojinga vėl prieiti arčiau. Heti lokiukus tiesiog dievino. Ji jau norėjo pulti į priekį ir sučiupti mažąjį padarą, bet garsus urzgimas ją įspėjo apie gresiantį pavojų. Atsitraukusi keletą žingsnių, mergaitė skubiai apsidairė ir netoli savęs pamatė lokę, piktomis akimis sekusią visus jos judesius. Išpuvusį medį, kadaise priglaudusį bičių spiečių, neseniai buvo išvertusi audra, ir dabar lokė su dviem lokiukais smaguriavo jai atitekusiais medaus koriais, tuo pačiu metu nesiliaudama pavydžiai stebėti trečiąjį nutrūktgalvį savo mažylį.

Žmogaus protui nesuprantami ir neprieinami visi reiškiniai, valdantieji gyvulio veiksmus. Lokė paprastai labai nuožmi, kai jos jaunikliams gresia tikras arba tariamas pavojus, šį kartą nematė reikalo pulti mergaitės. Ji paliko medų, prisiartino prie Heti per kokias dvidešimt pėdų ir atsistojo ant užpakalinių kojų, visu kūnu svyruodama ir rodydama piktą nepasitenkinimą, bet arčiau nėjo. Laimė, Heti neatėjo į galvą mintis bėgti, todėl lokė vėl atsistojo ant visų keturių letenų ir, sušaukusi prie savęs jauniklius, leido jiems žįsti pieną. Heti susižavėjo, stebėdama šį motinišką švelnumą, parodytą žvėries, kuris toli gražu nėra jautrios širdies. Kai vienas lokiukas paliko motiną ir ėmė apie ją virsti kūliais ir šokinėti, mergaitę vėl apėmė didžiausia pagunda paimti jį ant rankų ir pažaisti su juo. Vėl išgirdusi urzgimą, mergaitė šio pavojingo sumanymo atsisakė. Po to, atsiminusi savo žygio tikslą, ji nusigręžė nuo lokių šeimos ir nuėjo prie ežero kranto, kuris tviskėjo tarp medžių. Ji nustebo, kai visi lokiai pakilo ir nusekė paskui ją, toli neatsilikdami ir atidžiai stebėdami kiekvieną jos judesį, tartum jiems rimtai būtų rūpėję viskas, ką ji daro.

Tokiu būdu, lydima lokės ir lokiukų, mergaitė nuėjo kokią mylią, tai yra bent tris kartus daugiau, negu būtų nuėjusi per tą laiką tamsoje. Paskui ji pasiekė upelį, įtekantį į ežerą tarp stačių, medžiais apaugusių krantų. Čia Heti nusiprausė; numalšinusi troškulį tyru kalnų vandeniu, ji keliavo toliau, atsigaivinusi ir palengvėjusia širdimi, vis tebesekant keistai jos palydai. Dabar jos kelias ėjo palei plačią, plokščią terasą, besitęsiančią nuo pat vandens iki neaukšto šlaito papėdės, nuo kur prasidėjo antroji netaisyklinga terasa, truputį aukštesnė už aną. Tai buvo toje slėnio vietoje, kur įstrižai nutolsta kalnai, sudarydami pradžią žemumos, besidriekiančios tarp kalvų į pietus nuo ežero. Čia Heti pati galėjo susivokti, kad artinasi prie indėnų stovyklos, net jeigu lokiai jos būtų neįspėję, jog netoli esama žmonių. Pauosčiusi orą, lokė toliau nepanorėjo sekti, nors mergaitė ne kartą atsisuko atgal ir kvietė ją ženklais ir net vaikišku, laibu savo balseliu. Per krūmus ji pamažu brovėsi toliau, atsukusi

galvą ir nenuleisdama akių nuo nejudančių lokių. Tik staiga pajuto, kad ją stabdo žmogaus ranka, lengvai nusileidusi jai ant peties.

— Kur eini? — skubiai ir neramiai ištarė švelnus moteriškas balsas.— Indėnas, raudonodis, laukinis, piktas karys — ten!

Šis netikėtas pasveikinimas mergaitę teišgąsdino ne daugiau, kaip nuožmūs miško gyventojai. Tiesa, Heti kiek nustebo. Juk ji buvo jau pasirengusi panašiam susitikimui, o ją sulaikiusi būtybė atrodė nepavojingiausia iš visų kada nors pasirodžiusių indėnų. Tai buvo truputį vyresnė už Heti mergaitė, tokia pat giedra šypsena, kaip Juditos šypsena laimingiausiomis jos valandėlėmis, kaip muzika balsu, skambančiu, reiškiančiu nuolankų švelnumą, kuris toks būdingas tų tautų moterims, kur jos yra tik kario padėjėjos ir tarnaitės. Grožis — nėra retenybė Amerikos čiabuvių tarpe, kol jas prislegia visi vedybiniai ir motinystės sunkumai. Šiuo atžvilgiu pirmieji šalies šeimininkai truputį skiriasi nuo labiau civilizuotų savo įpėdinių. Gamta jaunas jų moteris apdovanoja nepaprastu žavingumu, bet jos labai anksti jo netenka dėl gyvenimo papročių ir kitų priežasčių.

Mergaitė, taip netikėtai sustabdžiusi Heti, ant pečių buvo užsisiautusi drobinę skraistę, kuri dengė visą viršutinę jos kūno dalį. Trumpas melsvas sijonas, apsiūtas auksiniais apvadais, siekė tik kelius. Apdarą papildė tokio pat audeklo blauzdinės ir elnio odos mokasinai. Plaukai juodomis ilgomis kasomis leidosi ant pečių ir nugaros ir buvo perskirti ties žema lygia kakta. Tai švelnino jos akių išraišką. Tokiose akyse gudrumas derinosi su atvirumu. Mergaitės veidas buvo ovalinis, švelnių bruožų, dantys lygūs ir balti, o lūpos melancholiškai švelnios, tartum išreiškiančios likimą tokios būtybės, kuri nuo pat savo gimimo dienos pasmerkta moters kančioms. Jos balsas buvo tylus kaip nakties vėjelio dvelkimas. Toks balsas būdingas indėnų rasės moterims, bet šiuo atžvilgiu jis taip skyrėsi iš kitų, kad mergaitė buvo pavadinta Ua-ta-Ua. Angliškai tai būtų „Tyliau-o-Tyliau!"

Trumpiau sakant, tai buvo Čingačguko sužadėtinė. Jai pavyko susilpninti savo pagrobėjų įtarinėjimus ir ji gavo leidimą vaikštinėti apie stovyklą. Toks nuolaidumas, beje, visiškai atitiko raudonodžių papročius. Be to, jie gerai žinojo, kad, mergaitei pabėgus, ją nesunku bus susekti pėdomis. Taip pat reikia priminti, kad irokėzai, arba huronai, kaip tiksliau reikėtų juos pavadinti, nenuvokė, jog prie ežero pasirodė jos jaunikis. Ir ji pati apie tai nieko nežinojo.

Sunku pasakyti, kuri mergaitė daugiau susivaldė, taip netikėtai susitikusios — baltaveidė ar raudonodė. Tačiau Ua-ta-Ua, nors ir buvo truputį nustebusi, kalbėjo daugiau ir daug geriau žinojo, ką ji turi daryti. Kai ji dar buvo vaikas, jos tėvas ilgai tarnavo kolonijinės vyriausybės kariu. Ji pati keletą metų gyveno prie forto ir išmoko anglų kalbos, kuria kalbėjo kapodama

žodžius, kaip ir visi indėnai, bet visiškai laisvai ir, skirtingai nuo daugelio savo genties atstovų, labai noriai.

— Kur eini? — pakartojo Ua-ta-Ua, atsakiusi meilia šypsena į Heti šypseną.— Toje pusėje piktas karys. Geras karys toli.

— Kuo tu vardu? — labai vaikiškai paklausė Heti.

— Ua-ta-Ua. Aš ne mingė — gera delavarė, ingizų bičiulė[36]. Mingai labai žiaurūs, mėgsta skalpus dėl kraujo; delavarai mėgsta dėl garbės. Eikš čionai, čia nėra akių.

Ua-ta-Ua savo draugę nusivedė prie ežero ir nusileido ant kranto, kad būtų nuo pašalinių akių galima pasislėpti po nukarusiais medžiais ir krūmais. Čia mergaitės susėdo ant išvirtusio medžio, kurio viršūnė mirko vandenyje.

— Ko tu atėjai? — neramiai paklausė jauna indėnė.— Iš kur tu atėjai?

Kaip visada Heti paprastai ir teisingai jai papasakojo savo istoriją. Ji paaiškino, kokioje padėtyje atsidūrė jos tėvas, ir pareiškė, kad nori jam padėti, o jeigu bus galima — išvaduoti.

— Ko tavo tėvas naktį atėjo į mingų stovyklą? — taip pat nuoširdžiai ir tiesiai paklausė indėnų mergaitė.— Jis žino — dabar karo metas, ir jis ne vaikas, jis su barzda. Ėjo — žinojo, kad irokėzai turi tomahaukus, peilius ir šautuvus. Kodėl jis ateina naktį, griebia mane už plaukų ir nori nuimti delavarų mergaitei skalpą?

Heti iš siaubo vos neapalpo.

— Nejaugi jis griebė tave? Jis norėjo nuimti tau skalpą?

— Kodėl ne? Delavaro skalpą galima parduoti kaip mingo skalpą. Gubernatoriui vis tiek. Labai bloga baltaveidžiui ieškoti skalpų. Ne jo paprotys. Man visada taip kalbėjo gerasis Medžiotojas.

— Tu pažįsti Medžiotoją? — paklausė Heti, paraudusi iš nustebimo ir džiaugsmo.— Aš jį taip pat pažįstu. Jis yra pas mus arkoje su Judita ir delavaru, kurį visi vadina Didžiąja Gyvate. Šis Gyvatė taip pat yra gražus ir drąsus karys.

Nors gamta indėnų gražuoles apdovanojo tamsia veido spalva, Ua-ta-Ua skruostai sutvisko dar skaudesniu raudoniu, jai girdint šiuos žodžius, o jos juodos kaip anglis akys nepaprastai pagyvėjo. Įspėjamai pakėlusi pirštą, ji prislopino ir be to tylų ir švelnų savo balsą ir ėmė kalbėti vos girdimai šnibždėdama.

— Čingačgukas! — pasakė delavarė, ištardama šį rūstų vardą tokiais švelniais gerkliniais garsais, kad jis nuskambėjo beveik kaip melodija.— Jo tėvas yra Unkas, didysis mohikanų vadas, artimiausias senajam Tamenundui! Daugiau negu karys, nelabai daug žilų plaukų, bet sėdi taryboje. Tu pažįsti Gyvatę?

— Jis pasirodė pas mus vakar vakare ir su manim arkoje išbuvo dvi ar tris valandas, kol aš nuo jų pabėgau. Aš būgštauju, Tyliau-o-Tyliau,— Heti negalėjo ištarti indėniško naujosios

---

[36] Ingizas — anglas.

savo draugės vardo,— kad jis čia atėjo skalpų, kaip ir vargšas mano tėvas ir Haris Nenuorama.

— O kodėl ne? Čingačgukas yra raudonas karys, labai raudonas, skalpai jam suteiks garbę. Jis, žinoma, jų ieškos.

— Tokiu būdu,— rimtai pasakė Heti,— jis yra toks pat žiaurus kaip visi kiti. Dievas neatleis ir raudonodžiui, ko neatleidžia baltajam.

— Netiesa! — karštai, beveik aistringai atkirto delavarų mergaitė.— Sakau tau, netiesa! Manitu šypsosi ir džiaugiasi, kai mato, kad jaunas karys iš karo tako grįžta su dviem, su dešimtimi, su šimtu skalpų ant smaigo! Čingačguko tėvas lupo skalpus, senelis lupo skalpus — visi senieji vadai lupo skalpus, ir Čingačgukas lups tiek skalpų, kiek galės panešti!

— Tada jį naktimis turi kankinti blogi sapnai. Negalima būti žiauriam ir tikėtis atleidimo.

— Jis nežiaurus, nėra už ką jo kaltinti! — sušuko Ua-ta-Ua, treptelėjusi maža savo kojyte į smėlį ir kratydama galvą, lyg rodydama, kaip vienas moteriškas jausmas gali nugalėti kitą.— Sakau tau, Gyvatė yra narsus. Šį kartą namo jis grįš su keturiais — ne, su dviem skalpais.

— Ir dėl to jis čia atėjo? Nejaugi jis keliavo taip toli per kalnus, slėnius, upes ir ežerus, kad paskui kankintų savo artimus ir darytų tokį nuodėmingą darbą?

Šis klausimas iš karto numalšino bekylantį įžeistos indėnų gražuolės pyktį. Jis ją privertė vėl galvoti švelniau ir moteriškiau. Pirmiausia ji įtariai apsidairė, saugodamasi nekuklių ausų, paskui smalsiai pažiūrėjo į savo draugės veidą ir pagaliau, mergaitiškai koketuodama ir moteriškai gėdindamasi, užsidengė veidą abiem rankomis ir nusijuokė tokiu muzikaliu juoku, kad jį tiktų pavadinti miškų melodija. Tiesa, baimė, kad kas neišgirstų, greitai nutraukė šį nuoširdžių jausmų antplūdį. Nuleidusi rankas, ši ūmi būtybė vėl smalsiai įsmeigė žvilgsnį į draugės veidą lyg klausdama, ar galima jai patikėti svarbią paslaptį. Nors Heti negalėjo pasigirti tokiu akinamu grožiu kaip jos sesuo, daugelis manė, kad, palyginus jas abi, Heti veidas buvo įspūdingesnis. Jis rodė visą nedirbtinį jos būdo nuoširdumą, ir kartu jame nebuvo tų nemalonių bruožų, kurie dažnai yra būdingi silpnapročiams. Tiesa, atidžiau įsižiūrėjus, kartais silpną jos protą būdavo galima pastebėti iš beprasmiško akių žvilgsnio. Apimta netikėto švelnumo, Ua-ta-Ua apkabino Heti taip jausmingai, kad tas nuoširdumas galėjo lygintis tik su jos karštumu.

— Tu gera,— sušnibždėjo jaunoji indėnė,— tu gera, aš žinau. Taip seniai Ua-ta-Ua neturėjo draugės, sesers, ko nors, kam galėtų atverti savo širdį! Tu esi mano draugė, tiesa?

— Aš niekada neturėjau draugės,— atsakė Heti, tikrai nuoširdžiai atsakydama į karštą apkabinimą.— Aš turiu seserį, bet draugės neturiu. Judita mane myli, ir aš myliu Juditą, bet tai yra natūralu, to mus moko biblija. Tačiau aš taip norėčiau tu-

rėti draugę. Aš būsiu nuoširdžiausia tavo draugė, nes man patinka ir tavo balsas, ir tavo šypsena, ir tai, kaip tu apie viską galvoji, išskiriant skalpus...

— Negalvok daugiau apie juos, nekalbėk apie skalpus,— švelniai nutraukė ją Ua-ta-Ua.— Tu esi baltaveidė, o aš raudonodė — mūsų papročiai skirtingi. Medžiotojas ir Cingačgukas — dideli draugai, nors jų odos spalva nevienoda, Ua-ta-Ua ir... kuo tu vardu, mieloji baltaveide?

— Mane visi vadina Heti, nors biblijoje šis vardas rašomas Esfira.

— Kodėl? Taip negerai. Visiškai nereikia rašyti vardų. Moravijos broliai mėgino išmokyti Ua-ta-Ua rašyti, bet aš jiems neleidau. Delavarų mergaitei negerai žinoti daugiau, negu žino karys; tai didelė gėda. Mano vardas Ua-ta-Ua, o tave aš vadinsiu Heti.

Abi mergaitės patenkintos baigė aiškintis savo pažiūras ir ėmė svarstyti savo viltis ir sumanymus. Heti naujajai draugei smulkiau papasakojo viską, kaip ji ketina gelbėti savo tėvą, o Ua-ta-Ua atskleidė savo jausmus ir viltis apie jaunąjį jos genties karį. Abi mergaitės daug ką pasipasakojo viena kitai, tačiau dar daug ko liko nepasakyta, laukiant kitų klausimų ir atsakymų. Guvioji Ua-ta-Ua ėmė klausinėti pirmoji. Ranka apkabinusi Heti liemenį, ji nulenkė galvą, žvilgčiodama į draugės veidą ir šypsodamasi taip, lyg jos mintis būtų galima skaityti iš tų žvilgsnių. Ji prabilo atviriau.

— Heti turi ne tik tėvą, bet ir brolį,— tarė ji.— Kodėl nekalbi apie brolį taip, kaip apie tėvą?

— Aš neturiu brolio, Tyliau-o-Tyliau... Žmonės sako, buvo kadaise, bet prieš daug metų numirė ir dabar guli ežere šalia motinos.

— Nėra brolio, yra jaunas karys. Jį myli beveik kaip tėvą, ar ne? Labai gražus ir narsus; gali būti vadu, jeigu jis toks, kaip atrodo.

— Nuodėmė mylėti svetimą vyrą taip, kaip tėvą, todėl aš ir stengiuosi tvardytis,— atsakė doroji Heti, kuri nemokėjo slėpti savo jausmų, nutylėdama kad ir kokį menkniekį, nors jai buvo labai gėda.— Man kartais atrodo, kad jeigu Nenuorama prie ežero ateitų dažniau, aš nesusivaldyčiau. Aš turiu tau pasakyti visą teisybę, mieloji Tyliau-o-Tyliau, nes tu manęs klausi. Aš krisčiau ir numirčiau miške, jeigu jis apie tai sužinotų.

— O kodėl pats nepaklausia? Atrodo toks drąsus, kodėl taip pat drąsiai negali kalbėti? Jaunas karys turi klausti jaunos mergaitės; jaunai mergaitei netinka kalbėti pirmajai. Mingų mergaitės taip pat to gėdisi.

Jaunoji moteris šiuos žodžius pasakė pasipiktinusi ir kilniaširdiškai karščiuodamasi, bet tai nepadarė įspūdžio naiviai ir tiesiai Heti, kuri buvo ypač moteriška ir labiau gyveno savo širdies jausmais.

— Ko manęs klausti? — krūptelėjo ji, baisiausiai nusigandusi.— Klausti manęs, ar aš jį myliu taip, kaip savo tėvą?! O, tikiuosi, kad jis manęs niekada to nepaklaus! Juk aš jam turėsiu atsakyti, o tai mane pražudys.

— Ne, ne, nepražudys! — atkirto indėnė, nenoromis nusijuokusi.— Gal parausi, gal bus gėda, bet neilgam; po to tapsi tokia laiminga kaip niekada. Jaunas karys turi pasakyti jaunai mergaitei, kad jis nori padaryti ją savo žmona; kitaip ji niekada neapsigyvens jo vigvame.

— Haris nepanorės manęs vesti. Niekas ir niekada manęs neves.

— Iš kur tu žinai? Gal kiekvienas vyras norėtų tave vesti, ir pamažu liežuvis pasakys tai, ką jaučia širdis. Kodėl niekas tavęs neves?

— Visi sako, kad aš silpnaprotė. Tėvas man dažnai taip kalba, o kartais ir Judita, ypač kai supyksta, bet aš ne tiek jais tikiu, kiek motina. Ji tik vieną kartą man tą pasakė. Ir tuomet graudžiai verkė, tartum jai būtų plyšusi širdis. Aš tada supratau, kad tikrai esu silpnaprotė.

Kokią minutę Ua-ta-Ua, nesakydama nė žodžio, įsmeigusi akis žiūrėjo į meilią, naivią mergaitę. Pagaliau ji viską suprato, ir jaunos indėnų mergaitės širdį pripildė gailestis, pagarba ir švelnumas. Staiga atsistojusi ji pasakė, kad naująją savo draugę tučtuojau nuvesianti į netoliese esančią stovyklą. Ji tuoj pakeitė ankstyvesnį atsargų savo nutarimą, nes buvo įsitikinusi, kad nė vienas raudonodis nedarys nieko pikto būtybei, kurią nuginklavo didžioji dvasia, atėmusi stipriausiąjį apsigynimo ginklą — protą. Šiuo atžvilgiu beveik visos laukinės tautos panašios viena į kitą. Tuo jos parodo jausmą, kuris teikia garbės žmogaus prigimčiai. Ua-ta-Ua žinojo, kad silpnapročius ir bepročius daugelis genčių nuolankiai gerbia, iš jų niekas nesišaipo ir jų nepersekioja, kaip kad būna labiau apsišvietusiose tautose.

Heti be jokios baimės nusekė paskui naująją savo draugę. Ji pati norėjo greičiau pasiekti stovyklą, nė kiek nebijodama pasekmių, taip pat, kaip ir naujoji jos pažįstama, kurią dabar saugojo baltoji jos draugė. Kol jos palengva ėjo pakrante po nulinkusiais krūmais, Heti be paliovos kalbėjo, bet indėnė, kai tik viską suprato, daugiau nieko neklausinėjo.

— Bet juk tu nesi silpnaprotė,— kalbėjo Heti,— ir todėl Gyvatė gali tave vesti.

— Ua-ta-Ua nelaisvėje, o mingų ausys yra jautrios. Nekalbėk apie Čingačguką, kai jie yra arti. Prižadėk man tai, geroji Heti!

— Žinau, žinau,— pašnibždomis atsakė Heti, stengdamasi parodyti, kad supranta, jog būtinai reikia tylėti.— Žinau: Medžiotojas ir Gyvatė ruošiasi tave pagrobti iš irokėzų, o tu nori, kad aš jiems tos paslapties neišduočiau.

— Iš kur tu žinai? — skubiai paklausė Ua-ta-Ua. Vieną akimirksnį jai šovė į galvą, kad jos draugė toli gražu ne tokia jau

silpnaprotė, ir dėl to pajuto šiokį tokį apmaudą.— Iš kur tu žinai? Geriau kalbėti tik apie tėvą ir Nenuoramą; mingas tai supras, o viso kito jis nesupras. Prižadėk man nekalbėti to, ko tu pati nesupranti.

— Aš tai suprantu ir turiu apie tai kalbėti. Medžiotojas prie manęs viską papasakojo tėvui. O kadangi man niekas neuždraudė klausytis, tai aš girdėjau viską, kaip ir tada, kai Nenuorama kalbėjosi su tėvu apie skalpus.

— Labai blogai, kai baltaveidžiai kalba apie skalpus, labai blogai, kai jaunos moterys slapta klausosi. Aš žinau, Heti, tu dabar mane myli, o indėnams taip jau įprasta: kuo daugiau myli žmogų, tuo mažiau apie jį kalbi.

— Baltieji daro visiškai ne taip. Mes daugiausia kalbame apie tuos, kuriuos mylime. Aš esu silpnaprotė ir nesuprantu, kodėl raudonieji žmonės elgiasi kitaip.

— Medžiotojas tai vadina jų papročiu. Vienų paprotys — kalbėti, kitų paprotys — laikyti liežuvį už dantų. Tavo paprotys pas mingus — tylėti. Jeigu Gyvatė nori pamatyti Ua-ta-Ua, tai Heti nori pamatyti Nenuoramą. Gera mergaitė niekada nekalba apie draugės paslaptis.

Heti tą suprato ir delavarų mergaitei prižadėjo neužsiminti, kad yra Čingačgukas ir ko jis atvyko prie ežero.

— Galbūt jis išlaisvins Nenuoramą, tėvą ir mane, jeigu jam bus leista veikti, kaip jis nori,— sušnibždėjo savo draugei Ua-ta-Ua, kai jos priėjo prie stovyklos taip arti, kad galėjo girdėti šeimininkaujančių moterų balsus.— Atsimink tą, Heti, ir prispausk prie burnos du arba net ir dvidešimt pirštų. Be Gyvatės pagalbos tavo bičiuliai neištruks į laisvę.

Ji, žinoma, negalėjo išgalvoti geresnės priemonės priversti Heti tylėti, kuriai išlaisvinti tėvą ir jaunąjį pasienietį buvo svarbiau už viską. Nekaltai juokdamasi, baltaveidė mergaitė linktelėjo galvą ir prižadėjo išpildyti draugės norą. Visiškai nusiraminusi Ua-ta-Ua ilgiau negaišo ir, nė kiek nesislėpdama, pasuko į stovyklą.

XI SKYRIUS

Indėnų būrys, į kurį ne savo valia pateko Ua-ta-Ua, dar nebuvo įžengęs į karo taką; tą galėjai matyti nors ir iš to, kad jame buvo moterų. Šis būrys sudarė nedidelę genties dalį, išvykusią medžioti ir žuvauti į anglų valdas, kur jį ir užklupo karo veiksmų pradžia. Tokiu būdu irokėzai, priešo sąskaita išgyvenę žiemą ir mums žinomą dalį pavasario, prieš išeidami nutarė suduoti atsisveikinimo smūgį. Apgalvotą indėnų klastą rodė taip pat jų manevras, juos paskatinęs taip giliai įlįsti į priešo teritoriją. Kai pasirodė pasiuntinys, pranešęs apie karo veiksmų pradžią tarp anglų ir prancūzų, kai paaiškėjo, kad į šį karą bus

įtrauktos visos gentys, gyvenančios kariaujančiųjų valstybių valdžioje, mūsų minėtas irokėzų būrys klajojo Oneidos ežero pakrantėse, penkiasdešimt mylių arčiau jų teritorijos negu ši vieta. Bėgdami tiesiai į Kanadą, jie būtų tučtuojau pastebėti persekiotojų. Vadai nutarė brautis dar giliau į priešo sritį, tikėdamiesi, kad jiems pavyks pasprukti žygiuojant savo persekiotojams iš paskos, užuot juos turint sau už nugaros. Griebtis šios karinės gudrybės reikėjo ir dėl to, kad tarp jų buvo moterų. Silpnesnieji genties nariai, žinoma, nebūtų galėję ištrūkti nuo priešo. Jeigu skaitytojas prisimins, kaip plačiai tais senais laikais driekėsi Amerikos tankumynai, jam bus aišku, kad net visa gentis galėjo ištisus mėnesius slapstytis tose šalies vietose. Pavojus sutikti miškuose priešą buvo ne didesnis negu atviroje jūroje aktyvių karo veiksmų metu.

Stovykla buvo laikina ir, arčiau įsižiūrėjus, galėjo atrodyti tik žygio postovio vieta, bet įrengta pakankamai gerai žmonėms, įpratusiems visą savo gyvenimą leisti panašiose sąlygose. Vienintelį laužą, sukurtą stovyklos viduryje, prie didelio ąžuolo šaknų, prižiūrėjo visas būrys. Oras buvo toks šiltas, kad ugnies tereikėjo vien valgiui išsivirti. Aplink šį laužą buvo pasklidę penkiolika dvidešimt žemų lūšnelių, teisingiau pasakius, palapinių, į kurias šeimininkai sulįsdavo nakvoti ir kuriose galėdavo pasislėpti nuo audros. Lūšnos buvo pastatytos iš gana puikiai supintų medžių šakų ir iš viršaus apdengtos luobais, nuplėštais nuo išvirtusių medžių, kurių šimtus rasi kiekviename neįžengiamame miške. Baldų lūšnose beveik nebuvo. Prie laužo gulėjo primityvūs virtuvės rykai; lūšnų viduje ir lauke matėsi šiek tiek drabužių. Ant šakų kabojo šautuvai, parakinės ir krepšiai. Ant šių pačios gamtos įrengtų kablių taip pat kabodavo dvi trys elnių skerdenos.

Kadangi stovykla buvo išmėtyta tankiame miške, jos vienu žvilgsniu aprėpti negalėjai: niūraus vaizdo fone viena už kitos dunksojo lūšnos. Išskyrus laužą, čia nebuvo nei bendro centro, nei atviros aikštelės, kur galėtų susirinkti šio laukinio kaimo gyventojai; viskas atrodė paslaptingai, tamsiai ir klastingai, kaip ir patys šeimininkai. Kai kur vaikai tekini bėgiojo iš vienos lūšnos į kitą, suteikdami šiai vietai kiek namų jaukumo. Niūrią miško tylą kartais sudrumsdavo slopus juokas ir žemi moterų balsai. Vyrai valgė, miegojo ir valė ginklus. Jie mažai kalbėjo ir laikėsi pavieniui arba nedideliais būreliais nuošaliai nuo moterų. Atrodė, kad įprasto budrumo ir pavojaus jie neužmiršdavo ir miegodami.

Kai abi mergaitės priėjo arčiau stovyklos, Heti, pamačiusi savo tėvą, tyliai suriko. Jis sėdėjo ant žemės, atsirėmęs nugara į medį, o Nenuorama, nerūpestingai mosikuodamas vytele, stovėjo prieš jį. Matyt, jie buvo taip pat laisvi, kaip ir kiti stovyklos gyventojai; žmogus, nežinąs indėnų papročių, juos lengvai galėjo palaikyti ne belaisviais, o svečiais. Ua-ta-Uą savo draugę

privedė arčiau prie abiejų baltaveidžių ir po to kukliai pasitraukė į šalį, nenorėdama jų varžyti. Heti buvo neįpratusi meilintis arba kaip nors kitaip rodyti savo jausmus. Ji tiesiog priėjo prie tėvo ir dabar stovėjo, nesakydama nė žodžio, kaip nebyli statula, įkūnijanti dukters prieraišumą. Jai staigiai pasirodžius, senis tartum nė kiek nenustebo ir neišsigando. Jis seniai įprato pamėgdžioti indėnų šaltakraujiškumą, gerai žinodamas, kad tik tokiu būdu galima nusipelnyti jų pagarbą. Patys laukiniai, pamatę savo tarpe nepažįstamąją, taip pat neparodė jokio nerimo ženklų. Trumpiau sakant, Heti, pasirodžiusi tokiomis nepaprastomis aplinkybėmis, padarė nė kiek ne didesnį įspūdį kaip prie kaimo smuklės durų besiartinantis keleivis aukštesnės civilizacijos krašte. Vis dėlto keletas karių susirinko į būrelį, ir iš tų žvilgsnių, kuriuos jie mėtė į Heti, kalbėdamiesi tarp savęs, buvo matyti, kad kalbama kaip tik apie ją. Šis tariamasis abejingumas yra apskritai būdingas Šiaurės Amerikos indėnams, bet šiuo atveju daug ką tenka priskirti tai ypatingai padėčiai, kurioje buvo būrys. Jie gerai žinojo visas arkoje esančias jėgas, išskyrus Čingačguką. Arti nebuvo nei kitos genties, nei kariuomenės būrio, ir budrūs žvalgai ėjo sargybą aplink ežerą, dieną ir naktį, stebėdami mažiausią krustelėjimą tų, kuriuos dabar neperdedant buvo galima pavadinti apgultaisiais.

Širdies gilumoje Hateris labai susigraudino, pamatęs Heti, nors ir stengėsi atrodyti abejingas. Senis prisiminė, kaip švelniai ji maldavo, kada jis ėjo iš arkos, jo patirta nesėkmė tam prašymui suteikė svorio ir reikšmės, ir visa tai jis būtų lengvai užmiršęs, jeigu žygis būtų pasisekęs. Hateris žinojo, kokia yra ištikima naivi jo duktė, suprato, ko ji atėjo, ir kad visi jos veiksmai yra visiškai nesavanaudiški.

— Negerai, Heti,— tarė jis priekaištingai, turėdamas galvoje blogas pasekmes, grėsusias pačiai mergaitei.— Tai labai nuožmūs irokėzai: jie niekada nedovanoja jiems padarytos skriaudos ir nelabai nori prisiminti jiems padarytas paslaugas.

— Pasakyk man, tėve,— paklausė mergaitė, patylomis dairydamasi į šalis ir tartum būgštaudama, kad jos slapta klausomasi: — ar jums dievas leido daryti tą žiaurų darbą, dėl kurio jūs čia atėjote? Man tai reikia žinoti, kad galėčiau laisvai kalbėti su indėnais.

— Tau nereikėjo čia ateiti, Heti. Tie galvijai nesupras tavo jausmų ir ketinimų.

— Vis dėlto, kaip buvo, tėve? Iš visa ko matyti, kad nei tau, nei Nenuoramai nepavyko gauti skalpų.

— Dėl to gali būti visiškai rami, vaikeli. Aš buvau sučiupęs jauną mergaitę, kuri čia atėjo su tavimi, bet jos spiegimas greitai priviliojo visą gaują laukinių kačių, su kuriomis kovoti krikščionis neįstengė. Jeigu tave tai gali paguosti, tai mes abu taip pat niekuo dėti dėl skalpų, kaip, be abejo, būsime niekuo dėti ir dėl premijų.

— Ačiū tau už tai, tėve! Dabar aš drąsiai kalbėsiu su irokėzais — mano sąžinė bus rami. Tikiuosi, Nenuorama taip pat nespėjo padaryti indėnams kokios nors žalos.

— Šį kartą, Heti,— atsiliepė jaunuolis,— jūs galite džiaugtis, kad nebuvo nusikalsta religijos tiesoms.— Nenuoramai nepasisekė, ir tuo viskas pasakyta. Aš daug esu matęs viesulų vandenyje ir sausumoje, bet, kiek prisimenu, nė vienas iš jų negalėjo lygintis su tuo, kuris užvakar naktį mus užklupo šių rėksnių indėnų pavidalu. Ir ką čia bekalbėti, Heti! Proto jūs nedidelio, bet vis dėlto ir jūs galite šiek tiek suprasti. Dabar aš jus paprašysiu įsigilinti į mūsų padėtį. Mes su seniu Tomu, jūsų tėveliu, čia esame atgabenti kaip teisėtas grobis, apie kurį kalba įstatymai ir proklamacijos. Mes nieko blogo neketinome daryti. Čia mus užpuolė sutvėrimai, daugiau panašūs į gaują alkanų vilkų negu į paprastus laukinius, ir mus abu surišo lyg kokius avinus; ir tai įvyko daug greičiau, negu aš jums papasakojau šį atsitikimą.

— Bet juk jūs dabar laisvi, Hari,— atkirto Heti, droviai žvilgčiodama į jauną milžiną.— Jums nesurištos nei rankos, nei kojos.

— Ne, Heti, mano rankos ir kojos laisvos, bet to maža, nes aš jomis negaliu naudotis kaip norėčiau. Net šie medžiai mato ir kalba. Jeigu senis arba aš sugalvotume paliesti bent vieną rykštelę už mūsų kalėjimo ribų, keturios ar penkios šautuvo kulkos mus pakirstų anksčiau, negu spėtume duoti kojoms valią. Patikimesnės cypės nėra visoje Kolonijoje.

— Taip bus daug geriau, Nenuorama. Bus daug geriau, jeigu tėvas ir jūs ramiai sėdėsite, kol aš pakalbėsiu su irokėzu. Ir tada mes visi būsime patenkinti ir laimingi. Aš nenoriu, kad jūs eitumėte su manim. Ne, leiskite man veikti taip, kaip aš noriu. Kai tik viską sutvarkysiu ir indėnai jums leis grįžti į pilį, aš ateisiu ir apie tai jums pasakysiu.

Heti kalbėjo taip naiviai ir rimtai ir taip tikėjo pasisekimu, kad abu klausytojai ėmė nenoromis pasikliauti sėkminga jos tarpininkavimo pabaiga, nenumanydami, kuo visa tai pagrįsta. Todėl, kai ji įsigeidė juos palikti, jie nekliudė, nors matė, kad mergaitė pasuko prie vadų grupės, kurie nuošaliau tarėsi, matyt, svarstydami netikėto jos pasirodymo priežastį.

Palikusi naująją savo draugę, Ua-ta-Ua priėjo prie vieno vyresniųjų karių, kuris nelaisvėje jai buvo visada malonus ir net siūlė ją priimti į savo vigvamą kaip tikrą dukterį, jeigu ji sutiks tapti hurone. Pasukusi į tą pusę, mergaitė tikėjosi, kad kariai ims ją klausinėti. Savo tautiečių supratimu, ji buvo per daug gerai išauklėta, kad, būdama tokio amžiaus mergaitė, vyrams girdint imtų pati reikšti savo nuomonę, bet įgimto takto ir gudrumo dėka jai pavyko atkreipti karių dėmesį, neįžeidžiant jų išdidumo. Apsimestas jos abejingumas sukėlė smalsumą; kai tik Heti priėjo prie savo tėvo, delavarų mergaitė atsidūrė karių rate, kur jie ją pakvietė beveik nepastebimu, bet reikšmingu ju-

desiu. Čia jie pradėjo klausinėti, kur ji susitikusi savo draugę ir kodėl atvedusi į stovyklą. Ua-ta-Ua to tik ir norėjo. Ji paaiškino, kaip pastebėjusi, jog Heti silpnaprotė, ir paskui bendrais bruožais nupasakojo, kodėl mergaitė išdrįso pasirodyti priešų stovykloje. Jos žodžiai padarė tokį įspūdį, kokio ji ir tikėjosi: atvykėlės asmuo jiems sukėlė šventą pagarbą, ir ji žinojo, kad visa tai jai bus gera apsauga. Pasiekusi savo tikslą, Ua-ta-Ua nuėjo į šalį ir su moteriška sesers meile ėmė ruošti pusryčius, norėdama pavaišinti naująją draugę. Tačiau dirbdama savo darbą, guvi mergaitė nė valandėlės nesiliovė sekusi, pastebėdama kiekvieną vadų veidų išraiškos pasikeitimą, kiekvieną Heti judesį ir visus menkiausius reiškinius, galinčius liesti jos pačios arba naujosios jos bičiulės interesus.

Kai Heti prisiartino prie vadų, indėnų ratas prieš ją prasiskleidė taip laisvai ir mandagiai, kad tai galėjo suteikti garbės ir geriausiai išauklėtiems baltiesiems žmonėms. Netoli gulėjo išvirtęs medis, ir vyresnysis karys lėtu judesiu pasiūlė mergaitei ant jo atsisėsti, o pats meiliai kaip tėvas atsisėdo šalia jos. Kiti labai rimtai ir oriai susibūrė aplink juos, ir mergaitė, pakankamai pastabi, kad galėtų atspėti, ko iš jos laukiama, ėmė aiškinti savo apsilankymo tikslą.

Tačiau tą pačią akimirką, kai ji jau prasižiojo kalbėti, senasis vadas meiliu rankos judesiu pasiūlė jai dar truputį patylėti, ištarė keletą žodžių vienam savo padėjėjui ir paskui kantriai laukė, kol jaunuolis atvedė Ua-ta-Ua. Vadui šį kartą būtinai reikėjo vertėjo: tik nedaugelis čia esančių huronų suprato angliškai, ir tai sunkiai.

Ua-ta-Ua džiaugėsi, galėdama dalyvauti pokalbyje, ypač kaip vertėja. Mergaitė žinojo, koks pavojingas yra bet kuris mėginimas apgauti vieną iš besikalbančiųjų pusių, bet vis dėlto ryžosi pavartoti visas priemones ir visas gudrybes, kokias galėjo duoti indėniškas auklėjimas, norėdama nuslėpti, ko jos sužadėtinis atvyko prie ežero. Tas, kuris nepažįsta laukinių gyvenimo, negalės suprasti, koks pasirengimas būti išradingai, veiksmų atsargumas, kilnūs jausmai, gilus pasiaukojimas ir moteriškas savęs nepaisymas slypėjo kukliuose šios jaunos indėnų gražuolės žvilgsniuose, švelniose akyse ir saulėtoje šypsenoje. Kai ji prisiartino, į ją patenkintas pasižiūrėjo rūstus senas karys, nes jis slaptai didžiuodamasis puoselėjo viltį netrukus įskiepyti šį taurų daigelį į savosios genties kamieną. Įdukrinimas taip pat dažnai praktikuojamas ir taip pat besąlygiškai pripažįstamas Amerikos genčių tarpe, kaip ir tose nacijose, kurios gyvena pilietinių įstatymų prieglobstyje.

Vos tik Ua-ta-Ua atsisėdo šalia Heti, senasis vadas jai pasiūlė paklausti „gražiosios baltaveidės“, ko ji atėjo pas irokėzus ir kuo jie gali jai padėti.

— Pasakyk jiems, Tyliau-o-Tyliau, kad aš esu jaunesnioji Tomo Haterio duktė; Tomas Hateris — senesnysis iš jų dviejų

belaisvių; jam priklauso pilis ir arka, ir jis daugiau už visus turi teisės laikyti save šių kalvų ir šio ežero šeimininku, nes šiose vietose jis seniai apsigyveno, seniai čia medžioja ir žuvauja. Jie supras, kurį tų dviejų belaisvių tu vadini Tomu Hateriu, jeigu tu jiems paaiškinsi. O paskui pasakyk, kad aš čia atėjau įtikinti jų nedaryti nieko blogo tėvui ir Nenuoramai, bet juos paleisti ir su jais elgtis kaip su broliais, o ne kaip su priešais. Pasakyk jiems visa tai, Tyliau-o-Tyliau, ir nebijok nei dėl savęs, nei dėl manęs. Dievas mus apsaugos.

Ua-ta-Ua jos pageidavimą išpildė, stengdamasi kiek galima tiksliau išreikšti draugės žodžius irokėzų tarme, kuria ji kalbėjo visiškai laisvai kaip ir sava tarme. Šį pareiškimą vadai išklausė nepaprastai rimtai; du, šiek tiek mokėję angliškai, greitais, bet labai reikšmingais žvilgsniais vertėjai parodė, kad jie patenkinti.

— O dabar, Tyliau-o-Tyliau,— tęsė Heti, kai tik jai davė suprasti, kad ji gali kalbėti toliau,— o dabar aš noriu, kad tu žodis į žodį atpasakotum raudonodžiams tai, ką aš pasakysiu. Pirmiausia jiems pasakyk, kad tėvas ir Nenuorama čia atėjo, norėdami gauti kuo daugiausia skalpų. Piktasis gubernatorius už skalpus prižadėjo pinigų, vis tiek, ar tie skalpai būtų karių ar moterų, vyrų ar vaikų, ir meilė auksui jų širdyse buvo tokia didelė, kad jie neįstengė jai atsispirti. Pasakyk jiems tai, mieloji Tyliau-o-Tyliau, kaip tu girdėjai iš manęs, žodis į žodį.

Iš pradžių Ua-ta-Ua nesiryžo pažodžiui išversti šios kalbos. Bet pastebėjusi, kad angliškai suprantantieji indėnai,— o jie suprato daugiau, negu atrodė,— suvokė, apie ką buvo kalbama, buvo priversta paklusti. Priešingai visam tam, ko galėjo tikėtis civilizuotas žmogus, atviras belaisvių kėslų pripažinimas klausytojams blogo įspūdžio nepadarė. Turbūt tokį poelgį jie laikė narsumo parodymu ir nenorėjo smerkti kitų už tai, ką be jokių svyravimų patys būtų padarę.

— O dabar, Tyliau-o-Tyliau,— tęsė Heti, pastebėjusi, kad vadai jos žodžius suprato,— tu turi jiems pasakyti ką nors svarbiau. Jie žino, kad tėvas ir Nenuorama nieko nelaimėjo, todėl širsti ant jų už kokias nors skriaudas negalima. Beje, jeigu jie net būtų nužudę vaikų ir moterų, tai nieko nepakeistų, ir tai, ką aš noriu pasakyti, tiktų ir šiuo atveju. Bet pirmiau paklausk, Tyliau-o-Tyliau, ar jie žino, kad yra dievas, visos žemės viešpats, aukščiausiasis valdovas visų žmonių, tiek raudonųjų, tiek baltųjų, tiek ir kitos spalvos žmonių.

Matyt, Ua-ta-Ua šis klausimas truputį nustebino, nes apie Didžiąją dvasią indėnų mergaitė tegalvoja retai. Tačiau ji išvertė šį klausimą kiek galėdama tiksliau ir sulaukė teigiamo atsakymo, pasakyto nepaprastai rimtai.

— Labai gerai,— tęsė Heti,— dabar man bus lengviau atlikti savo pareigą. Didžioji dvasia, kaip jūs vadinate savo dievą, įsakė parašyti knygą, kurią mes vadiname biblija. Šioje knygoje yra jo įsakymai, šventi jo nurodymai ir valia, kuriais turi va-

dovautis visi žmonės ne tik ką nors darydami, bet net ir mąstydami bei geisdami. Štai ši šventoji knyga. Pasakyk vadams, kad aš tuojau jiems kai ką paskaitysiu iš šventų jos puslapių.

Tada Heti iš kolenkorinės įmautės išėmė mažą anglišką bibliją taip pagarbiai, kaip katalikas rodytų kokią šventą relikviją. Kol ji iš lėto vartė knygą, rūstūs kariai, nenuleisdami akių, sekė kiekvieną jos judesį. Kai jie pamatė mažą tomelį, keletas jų nustebę tyliai šūktelėjo. Heti jiems iškilmingai atkišo bibliją, tartum tikėdamasi, kad vien tik jos išvaizda gali padaryti stebuklą. Po to, matyt, nė kiek nenustebusi ir neįsižeidusi dėl daugelio indėnų abejingumo, ji gyvai kreipėsi į savo draugę, norėdama tęsti pašnekesį.

— Štai ši šventoji knyga, Tyliau-o-Tyliau,— tarė ji.— Šie žodžiai ir eilutės, šios eilės ir skirsniai — viskas paties dievo duota.

— O kodėl Didžioji dvasia nedavė šios knygos indėnams? — paklausė Ua-ta-Ua, nepritvrusio savo proto tiesumu.

— Kodėl? — atsakė Heti, šiek tiek suglumusi dėl tokio netikėto klausimo.— Kaip tai kodėl? Bet juk tu žinai, kad indėnai nemoka skaityti.

Delavarės šis paaiškinimas galbūt ir nepatenkino, bet ji nematė reikalo spyriotis. Ji kantriai sėdėjo, laukdama tolimesnių baltaveidės entuziastės įrodymų.

— Tu gali pasakyti vadams, kad šioje knygoje žmonėms liepiama atleisti priešams, elgtis su jais kaip su broliais, niekada nedaryti žalos artimui, ypač iš keršto ar pykčio. Kaip tu manai, ar gali šiuos žodžius išversti taip, kad jie suprastų?

— Išversti galiu, bet suprasti jiems bus sunku.

Tada Ua-ta-Ua kaip mokėdama išvertė Heti žodžius suklususiems indėnams, kurie juos sutiko taip nustebę, kaip nustebtų dabartinis amerikietis, išgirdęs, kad didysis visų žmogaus reikalų valdovas — viešoji nuomonė — gali suklysti. Tačiau du, trys indėnai, jau susidūrę su misionieriais, savo draugams sušnibždėjo keletą žodžių, ir visa grupė pasiruošė atidžiai klausytis tolimesnių paaiškinimų. Prieš pradėdama toliau kalbėti, Heti rimtai paklausė delavarės, ar vadai jos žodžius supranta ir, išgirdusi abejojantį atsakymą, turėjo juo pasitenkinti.

— O dabar aš perskaitysiu kariams keletą eilučių, kurias jiems reikia žinoti,— tęsė mergaitė dar iškilmingiau ir rimčiau negu savo kalbos pradžioje.— Ir tegu jie atsimena, kad tai pačios Didžiosios dvasios žodžiai. Ji visiems įsakė: „Mylėk savo artimą kaip pats save“. Išversk jiems, mieloji Tyliau-o-Tyliau.

— Indėnas baltojo žmogaus nelaiko savo artimu,— daug ryžtingiau negu pirma atsakė delavarų mergaitė,— irokėzui artimas — irokėzas, mohikanui — mohikanas, baltaveidžiui — baltaveidis. Apie tai vadui daugiau neverta kalbėti.

— Tu užmiršti, Tyliau-o-Tyliau, kad tai pačios Didžiosios dvasios žodžiai, ir vadai turi jų klausyti taip pat, kaip ir visi kiti žmonės. O štai ir kitas įsakymas: „Jeigu tau kas suduos per dešinįjį skruostą, atsuk jam ir kitą“.

— Ką tai reiškia? — skubiai paklausė Ua-ta-Ua.

Heti paaiškino, kad šis įsakymas liepia nepykti už skriaudą, liepia būti pasiruošusiam iškęsti naują skriaudėjo smurtą.

— O štai ir dar, Tyliau-o-Tyliau,— pridūrė ji: — „Mylėkite savo priešus, laiminkite jus keikiančius, darykite gera jūsų neapkenčiantiems, melskitės už tuos, kurie jus niekina ir persekioja".

Heti labai susijaudino: jos akys sublizgo, skruostai paraudo, ir šiaip jau tylus ir muzikalus balsas pasidarė stipresnis ir išraiškingesnis. Jau seniai motina ją buvo išmokiusi skaityti bibliją, ir dabar ji vertė lapus nepaprastai vikriai, stengdamasi atrinkti tas eilutes, kurios mokė krikščioniško gailestingumo ir krikščioniško atlaidumo. Delavarė negalėjo išversti nė pusės to, ką kalbėjo ir skaitė dievobaimingai nusiteikusi ir įsikarščiavusi Heti. Nustebusi ji neteko žado taip pat kaip ir vadai, ir jaunoji entuziastė iš susijaudinimo visiškai nusilpo anksčiau, negu vertėja spėjo ištarti bent vieną žodį. Paskui delavarė trumpai išvertė pačią kalbos esmę, beje,. pasitenkinusi tuo, kas labiausiai nustebino jos pačios vaizduotę.

Vargu ar čia reikia skaitytojui aiškinti, kokį įspūdį visa tai galėjo padaryti indėnų kariams, kurie svarbiausiu religiniu savo principu laikė niekada nepamiršti geradarybės ir niekada neatleisti skriaudos. Laimė, jau iš anksto žinodami, kad Heti yra silpnaprotė, huronai iš jos tikėjosi visokių keistenybių, ir visa, kas jos žodžiuose jiems pasirodė beprasmiška ir išdrika, jie aiškino tuo, kad mergaitė apdovanota visiškai ne tokia galvosena, kaip kiti žmonės. Vis dėlto čia dalyvavo du ar trys seniai, kurie kažką panašiai jau buvo girdėję iš misionierių ir ketinę laisvu laiku apsvarstyti jiems taip įdomiai atrodžiusį klausimą.

— Taip, vadinasi, čia ir yra baltaveidžių Geroji knyga? — paklausė vienas vadų, paėmęs tomelį iš Heti rankų, kuri išsigandusi žiūrėjo į jį, kai tas vartė puslapius.— Tai įstatymas, pagal kurį gyvena baltieji mano broliai?

Ua-ta-Ua, kurios, matyt, paklausė, atsakė teigiamai, pridūrusi, kad Kanados prancūzai tą knygą gerbia taip pat, kaip ir britų kolonijų ingizai.

— Pranešk jaunajai mano seseriai,— pasakė huronas, žiūrėdamas tiesiog į Ua-ta-Ua,— kad dabar aš atversiu burną ir tarsiu keletą žodžių.

— Tegu irokėzų vadas kalba — mano baltaveidė draugė klauso,— pasakė delavarė.

— Man džiugu tai girdėti! — sušuko Heti.— Dievas suminkštino jo širdį, ir dabar jis paleis tėvą ir Nenuoramą.

— Tai toks baltaveidžių įstatymas? — tęsė vadas.— Šis įstatymas liepia žmogui daryti gera visiems jį skriaudžiantiems. Ir kai brolis prašo šautuvo, įstatymas liepia taip pat atiduoti ir parakinę? Ar toks baltaveidžių įstatymas?

— Ne, visai ne toks,— rimtai atsakė Heti, kai delavarė jai išvertė šiuos žodžius.— Visoje knygoje nėra nė žodžio apie šautuvus; parakas ir kulkos Didžiajai dvasiai nepatinka.

— Tai kodėl baltaveidžiai vartoja ir vieną, ir kitą? Jeigu jiems įsakyta atiduoti dvigubai daugiau, negu jų prašoma, kodėl jie ima dvigubai daugiau iš vargšo indėno, kuris nieko neprašo? Jie ateina iš tekančios saulės šalies su savo knyga rankose ir moko raudonodį ją skaityti. Bet kodėl jie patys užmiršta, ką sako ši knyga? Kai indėnas jiems atiduoda viską, ką turi, jiems ir to maža. Jie žada aukso už mūsų moterų ir vaikų skalpus, nors vadina mus žvėrimis už tai, kad mes nuimame kare kritusių karių skalpus. Mano vardas Raivenohas — Suskilęs Ąžuolas.

Kai Heti išvertė šiuos baisius klausimus, kuriuos Ua-ta-Ua pasistengė perteikti uoliau negu paprastai, ji visiškai sumišo. Panašūs prieštaravimai ne kartą priremdavo prie sienos daug gudresnius žmones negu ši vargšė mergaitė, todėl nieko nuostabaus, kad, būdama tokia nuoširdi ir rimta, ji nežinojo, ką atsakyti.

— Ir ką aš jiems pasakysiu? — maldaujamai sulemeno ji.— Aš žinau, kad viskas, ką aš perskaičiau toje knygoje — tiesa, deja, to nematyti žiūrint į žmones, kuriems buvo duota ši knyga.

— Toks jau baltaveidžių protas,— ironiškai atkirto Ua-ta-Ua:— kas gera vieniems, gali būti bloga kitiems.

— Ne, ne, Tyliau-o-Tyliau, kad ir kaip bebūtų keista, bet dviejų tiesų nėra. Aš esu įsitikinusi, kad perskaičiau teisingai, ir kas galėtų būti toks blogas, kad iškraipytų dievo žodį! To niekada nebūna.

— Vargšei indėnų mergaitei atrodo, kad baltieji elgiasi, kaip jiems patinka,— atsakė Ua-ta-Ua.— Kartais jie sako, kad tas pats daiktas yra baltas, o kartais — kad jis juodas. Tai kodėl niekada nebūna?

Heti vis daugiau ir daugiau painiojosi. Pagaliau, nusigandusi, kad jos tėvo ir Nenuoramos gyvybės atsidurs pavojuje dėl kokios nors jos padarytos klaidos, Heti apsiliejo ašaromis. Delavarės ironija ir šaltas abejingumas išnyko vienu akimirksniu. Vėl tapusi švelnia drauge, ji stipriai apkabino susisielojusią mergaitę ir pasistengė ją motiniškai paguosti.

— Liaukis verkusi, neverk,— tarė ji, šluostydama nuo Heti veido ašaras tartum mažam vaikui ir ją spausdama prie karštos savo krūtinės kaip seserį.— Ir ko čia sielvartauti! Ne tu parašei tą knygą ir ne tu kalta, kad baltaveidžiai blogi. Yra blogų raudonodžių ir blogų baltųjų. Ne nuo spalvos priklauso visa, kas gera ir kas bloga. Vadai tą gerai žino.

Heti greitai atsigavo, ir jos mintys vėl pakrypo prie svarbiausio apsilankymo tikslo. Pamačiusi, kad apie ją tebestovi paniurę vadai, mergaitė vėl pamėgino juos įtikinėti.

— Klausyk, Tyliau-o-Tyliau,— tarė ji, tvardydama savo ašaras ir stengdamasi kalbėti aiškiai,— pasakyk vadams, kad mums nerūpi, kaip elgiasi blogi žmonės. Tiesa yra tiesa. Didžiosios dvasios žodžiai — tai Didžiosios dvasios žodžiai, ir niekas neišdrįs blogai elgtis tik dėl to, kad kitas žmogus pirma jo blogai pasielgė. „Atsilygink geru už blogą",— sako knyga, ir tai įstatymas raudonajam žmogui, taip pat kaip ir baltajam.

— Nei delravarai, nei irokėzai niekada nieko nėra girdėję apie tokį įstatymą,— atsakė Ua-ta-Ua, stengdamasi ją paguosti.— Neverta apie jį vadams pasakoti. Pasakyk jiems ką nors, kuo jie galėtų patikėti.

Vis dėlto Ua-ta-Ua jau norėjo išversti, bet prisilietę senojo vado pirštai ją privertė atsigręžti. Čia ji pastebėjo, kad vienas karys, neseniai atsiskyręs nuo būrelio, grįžta su Hateriu ir Nenuorama. Supratusi, kad indėnai ir juos ims kamantinėti, ji nuolankiu, indėnų moteriai įprastu paklusnumu nutilo. Po kelių sekundžių belaisviai jau stovėjo akis į akį su genties vadais.

— Dukra,— tarė vyresnysis vadas, kreipdamasis į jaunąją delavarę,— paklausk žilabarzdžio, ko jis atėjo į mūsų stovyklą.

Ua-ta-Ua paklausė darkyta anglų kalba, bet vis dėlto gana suprantamai. Hateris iš prigimties buvo per daug griežtas ir atkaklus, kad mėgintų neigti atsakomybę už savo veiksmus. Be to, gerai žinodamas laukinių pažiūras, jis suprato, kad apsukrumu arba silpnadvasiška jų rūstybės baime iš jų nieko nepeši. Taigi jis nesvyruodamas viskuo prisipažino ir pasiteisindamas vien tik priminė dideles premijas, kurias vyriausybė yra prižadėjusi už skalpus. Šį nuoširdų pareiškimą irokėzai sutiko aiškiai patenkinti, ir ne tiek moraliniu pranašumu, kurį jie tokiu būdu įsigijo, kiek įrodymu, kad jiems pavyko į nelaisvę paimti žmogų, galintį sukelti jų susidomėjimą ir tapti verta jų keršto auka. Klausinėjamas Nenuorama taip pat viską apgailestavo. Kitomis aplinkybėmis jis būtų ėmęs kaip nors išsisukinėti dar greičiau negu rimtesnis jo draugas, bet, gana gerai suprasdamas, kad bet kuris išsigynimas dabar būtų betikslis, noromis nenoromis pasekė Haterio pavyzdžiu.

Išklausę jo atsakymų, vadai tylėdami pasitraukė, laikydami, jog viskas nuspręsta, atmesdami visus Heti įrodymus ir vaduodamiesi vien tik savo rūstybe. Heti ir Ua-ta-Ua dabar pasiliko vienos su Hateriu ir Nenuorama. Atrodė, kad niekas jų nesaugoja, nors iš tikrųjų visi keturi buvo akylai ir be paliovos sekami. Indėnai iš anksto ėmėsi reikalingų priemonių sukliudyti vyrams paimti netoliese padėtus šautuvus ir tuo tartum pasitenkino. Bet abu belaisviai, gerai žinodami indėnų papročius, netikėjo tuo rodomu nerūpestingumu ir suprato, koks didelis skirtumas tarp regimybės ir tikrovės. Vis galvodami pabėgti, jie žinojo, koks bergždžias būtų kiekvienas neapgalvotas mėginimas. Jie stovykloje išgyveno gana ilgai ir buvo pakankamai akylūs pastebėti, kad Ua-ta-Ua laikoma belaisve. Todėl Hateris prie jos kalbėjo daug atviriau, įtikinėdamas Nenuoramą sekti jo pavyzdžiu.

— Aš tavęs nebaru, Heti, kad tu čia atėjai, tavo norai buvo geri, nors ir ne visai protingi,— prašneko tėvas, atsisėdęs šalia dukters ir paėmęs jos ranką. Tai buvo prisirišimo ženklas, kurį šis šiurkštuolis buvo įpratęs rodyti savo vaikui.— Tačiau pamokslu ir biblija indėno neiškreipsi iš kelio. Ar tau Medžiotojas liepė

ką nors mums pranešti? Ar jis turi kokį nors planą mums išlaisvinti?

— Čia ir yra svarbiausia,— įsiterpė Nenuorama.— Jeigu tu padėtum mums, mergaite, nueiti nuo stovyklos bent pusę mylios, bent ketvirtį mylios, už visa kita aš atsakau. Galbūt seniui prireiks truputį daugiau, bet mano ūgio ir mano metų žmogui to visiškai pakanka.

Heti liūdnai žvilgčiojo čia į vieną, čia į kitą, bet atsakyti į nerūpestingo Nenuoramos klausimą negalėjo.

— Tėve,— tarė ji,— nei Medžiotojas, nei Judita apie mano išėjimą nieko nežinojo, kol aš pasišalinau iš arkos. Jie bijo, kad irokėzai gali pasidaryti plaustą ir atsiirti prie mūsų namo, todėl jie daugiau galvoja, kaip gintis, negu apie tai, kaip jums padėti.

— Nekalbėk garsiai,— tarė Ua-ta-Ua: — kai kurie irokėzai moka ingizų kalbą ir visi turi ingizų ausis.

— Tai tu esi mūsų bičiulė, jaunoji moterie? — paklausė staiga susidomėjęs Hateris.— Jeigu taip, tai gali tikėtis gero atlyginimo. Ir nėra nieko lengviau, kaip tave vėl nusiųsti pas tavo gentainius, jeigu tik mums pavyks pasiekti pilį. Duok mums arką ir luotus, ir mes vėl valdysime ežerą, nors ir siustų visi Kanados laukiniai.

— O jeigu jūs vėl išlipsite į krantą skalpų? — atsakė Ua-ta-Ua su šalta ironija.

— Na, na, juk tai buvo klaida. Nedaug naudos iš aimanavimų ir dar mažiau, jaunoji moterie, iš pajuokų.

— Tėve,— tarė Heti,— Judita galvoja atidaryti didžiąją skrynią; ji tikisi ten rasti daiktų, už kuriuos laukiniai jus paleistų.

Haterio veidu perbėgo niūrus šešėlis, ir jis sumurmėjo keletą žodžių, reiškiančių didžiausią nepasitenkinimą.

— O kodėl negalima atidaryti skrynios? — įsiterpė Ua-ta-Ua.— Gyvybė brangesnė už seną skrynią. Skalpai brangesni už seną skrynią. Jeigu neleisi dukteriai jos atidaryti, Ua-ta-Ua nepadės tau pabėgti.

— Jūs pačios nežinote, ko norite, paikos mergpalaikės, o jeigu nieko nesuprantate, tai ir nekalbėkite... Man nelabai patinka laukinių abejingumas, Nenuorama! Matyt, jie rimtai kam nors ruošiasi. Jeigu mes norime ką nors veikti, tai reikia daryti greičiau. Kaip tu manai, ar galima pasitikėti ta jauna moterimi?

— Klausykite,— skubiai ir taip rimtai ištarė Ua-ta-Ua, kad buvo galima suprasti, kokie nuoširdūs jos jausmai.— Ua-ta-Ua ne irokėzė, ji delavarė, jos širdis delavariška. Ji taip pat nelaisvėje. Vienas belaisvis padeda kitam belaisviui. Dabar nereikia daugiau kalbėti. Dukrele, pasilik su tėvu. Ua-ta-Ua eis ieškoti bičiulio, o paskui pasakys, ką reikia daryti.

Tai buvo ištarta tyliai, bet aiškiai ir įtikinamai. Po to mergaitė atsistojo ir ramiai nuėjo į jai paskirtą palapinę, tartum jai daugiau nebūtų rūpėję, ką veikė trys baltaveidžiai.

XII SKYRIUS

„Pilies“ ir arkos gyventojus mes palikome kietai bemiegančius. Tiesa, nakties metu po kartą ar po du kėlėsi čia Medžiotojas, čia delavaras ir apžiūrinėjo ramų ežerą, po to, pamatę, kad viskas tvarkoje, grįžo prie savo čiužinių ir vėl miegojo, kaip žmonės, nenorintieji atsisakyti teisėto savo poilsio net sunkiausiomis aplinkybėmis. Tačiau, pasirodžius pirmosioms aušros prošvaistėms, baltasis medžiotojas atsikėlė ir ėmė ruoštis dienai. Jo draugas, kuris paskutiniosiomis naktimis tik trumpai teužmigdavo, raivėsi po antklode, kol patekėjo saulė. Judita tą rytą pakilo taip pat vėliau negu paprastai, nes iš vakaro ilgai negalėjo sumerkti akių. Bet vos tik saulė pasirodė virš rytinių kalvų, visi trys jau buvo ant kojų. Tose vietose net didžiausi tinginiai retai kada vartosi patale, kai pasirodo didysis šviesulys.

Čingačgukui betvarkant miškinį savo tualetą, į kajutę įėjo Medžiotojas ir padavė šiurkščią, bet lengvą vasarinę eilutę, priklausančią Hateriui.

— Judita šiuos daiktus davė tau, vade,— tarė jis, mesdamas palaidinę ir kelnes prie indėno kojų.— Būtų neatsargu tau čia vaikščioti kariškai apsirengusiam ir išsidažiusiam. Nusiplauk tuos baisius piešinius nuo savo skruostų ir apsivilk šitais drabužiais. Štai ir skrybėlė, kuri tave padarys panašų į baisiai necivilizuotą civilizacijos atstovą, anot misionierių. Atsimink, kad Ua-ta-Ua yra arti. O rūpindamiesi mergaite, mes neturime užmiršti ir kitų. Aš žinau, kad tau nepatinka dėvėti drabužius, kurie sukirpti ne pagal raudonodišką jūsų madą. Bet čia nieko nepadarysi: renkis, nors tau ir būtų net truputį šlykštu.

Čingačgukas, arba Gyvatė, į jam atneštą eilutę pasižiūrėjo neslėpdamas pasišlykštėjimo, bet suprato, kad persirengti yra naudinga ir gal net būtina. Pastebėję, kad „pilyje“ yra kažkoks nežinomas raudonodis, irokėzai galėjo susirūpinti, ir jie būtinai imtų įtarinėti belaisvę. Kadangi tai lietė jo sužadėtinę, vadas buvo pasiruošęs iškęsti viską, išskiriant nesėkmę. Todėl, ironiškai apžiūrėjęs eilutę, jis paklausė savo draugo ir greitai bebuvo raudonodis tik iš veido spalvos. To ypatingai bijoti nereikėjo, nes, neturėdami žiūrono, laukiniai nuo kranto negalėjo gerai įžiūrėti arkos. Be to, ir pats Medžiotojas taip buvo įdegęs, kad jo veidas gal nė kiek ne mažiau atrodė raudonas negu jo draugo mohikano. Delevaras su naujais drabužiais judėjo taip nerangiai, kad per dieną ne vieną kartą privertė savo draugą nusišypsoti. Tačiau Medžiotojas nepasakė nė vieno tų sąmojų, kurie neišvengiamai būtų pasigirdę baltųjų žmonių draugijoje panašiomis aplinkybėmis. Vado išdidumas, pirmą kartą į karo taką išėjusio kario orumas ir padėties rimtumas neleido krėsti juokų.

Trys salos gyventojai — jeigu taip galima pavadinti mūsų bičiulius — susirinko pusryčiauti rimti, tylūs ir susimąstę. Iš Juditos veido buvo matyti, kad naktį ji praleido neramiai, tuo

tarpu vyrai susikaupę galvojo, kas jų laukia netolimoje ateityje. Per pusryčius Medžiotojas ir mergaitė pasakė vienas kitam kelis mandagius žodžius, tačiau visiškai neužsiminė apie savo padėtį. Pagaliau Judita neištvėrė ir ėmė kalbėti, ką galvojo praėjusią nemigos naktį.

— Bus baisu, Medžiotojau,— staiga sušuko mergaitė,— jeigu mano tėvui ir Heti atsitiko kas nors bloga! Kol jie tebėra irokėzų rankose, mes negalime čia ramiai sėdėti. Reikia sugalvoti kokį nors būdą jiems padėti.

— Aš pasiruošęs, Judita, suteikti paslaugą jiems ir apskritai visiems, kurie yra atsidūrę blogoje padėtyje, jeigu man tik bus nurodyta, kaip tai padaryti. Atsidurti raudonodžio letenose — ne juokas, ypač jeigu žmonės išlipo į krantą tokiu reikalu, kaip senis Hateris ir Nenuorama. Aš tai puikiai suprantu ir to nelinkėčiau pikčiausiam savo priešui, nekalbant jau apie tuos, su kuriais aš keliavau, valgiau ir miegojau. Ar jūs turite kokį nors sumanymą, kurį Gyvatė ir aš galėtume įvykdyti?

— Aš nežinau kito būdo belaisviams išvaduoti, kaip tik papirkti irokėzus. Jie neatsispirs, pamatę dovanas, o mes galime jiems pasiūlyti tiek, kad jiems, be abejo, bus naudingiau pasitraukti su brangiomis dovanomis, negu su dviem vargšais belaisviais, jeigu jiems iš viso pavyks juos išsivesti.

— Tai būtų nebloga, Judita, taip, tai būtų nebloga. Kad tik pas mus atsirastų pakankamai daiktų mainams. Jūsų tėvo namas yra patogus ir pastatytas geroje vietoje, nors iš pirmo žvilgsnio jokiu būdu nepasakytum, kad jame yra pakankamai turto išsipirkti. Tiesa, yra šautuvas, „elniamušys"... jis gali mums praversti; be to, kiek aš girdėjau, čia yra statinaitė parako. Tačiau dviejų suaugusių vyrų už menkniekius neišpirksi, ir be to...

— Ir kas dar be to? — nekantriai paklausė Judita, pastebėjusi, kad pašnekovas nesiryžta tęsti, matyt, bijodamas ją nuliūdinti.

— Matote, Judita, prancūzai išmoka premijas taip pat kaip ir mūsiškiai, ir už du skalpus galima pirkti daugiau negu statinaitę parako ir šautuvą, nors galbūt ne tokį taiklų kaip „elniamušys", bet vis dėlto statinaitę gero parako ir gana puikų šautuvą. O raudonieji nelabai nusivokia apie šaunamuosius ginklus ir ne visada supranta skirtumą tarp to, kas yra ir ką mato.

— Tai baisu...— sušnibždėjo mergaitė, prislėgta to paprastumo, kuriuos jos pašnekovas buvo pripratęs kalbėti apie rimtus dalykus.— Bet jūs pamirštate mano drabužius, Medžiotojau. O jie, man rodos, gali sugundyti irokėzų moteris.

— Be abejonės, gali, Judita, be jokios abejonės, gali,— atsakė Medžiotojas, įsmeigęs į ją aštrų savo žvilgsnį, tartum jis būtų norėjęs įsitikinti, ar ji tikrai gali taip pasiaukoti.— Bet ar jūs esate tikra, mergaite, kad jums pakaks drąsos dėl to atsisveikinti su savo papuošalais? Pasaulyje yra daug vyrų, laiko-

mų narsuoliais, kol jie akis į akį susiduria su pavojumi; aš taip pat pažinojau žmonių, kurie save laikė labai gerais ir pasiruošusiais viską atiduoti vargšui, kai klausydavosi pasakojant apie kitų kietaširdiškumą, bet jų kumščiai susigniauždavo taip kietai, kaip miško riešutas, kai imdavo kalbėti apie savo gėrybių paaukojimą. Be to, jūs esate graži, Judita,— galima sakyti nepaprastai graži, o gražios moterys mėgsta viską, kas paryškina jų grožį. Ar jūs esate įsitikinusi, kad jums užteks ryžtingumo atsisveikinti su savo papuošalais?

Užuomina į asmenišką mergaitės žavingumą buvo padaryta pačiu laiku ir atitaisė įspūdį, sukeltą to nepasitikėjimo, kurį jaunuolis išreiškė dėl Juditos ištikimybės dukters pareigai. Jeigu kas nors kitas būtų pasakęs tiek, kiek Medžiotojas, tai labai galimas daiktas, komplimentą būtų nustelbęs pyktis, sukeltas tokios abejonės. Tačiau net neaptašytas nuoširdumas, kuris taip dažnai naivų Medžiotoją paskatindavo atvirai iškloti savo mintis, mergaitei atrodė labai žavingas. Tiesa, ji paraudo, ir jos akys vieną akimirką sužaibavo. Bet vis dėlto širdies gilumoje ji negalėjo rimtai supykti ant žmogaus, kurio visa siela, rodos, susidėjo vien tik iš teisingumo ir vyriško gerumo. Judita į jį pasižiūrėjo priekaištingai, bet, nugalėjusi norą šiurkščiai atsikirsti, prisivertė atsakyti švelniai ir draugiškai.

— Matyt, gerą savo nuomonę pasilikote delavarų merginoms, Medžiotojau, jeigu rimtai taip manote apie savo spalvos mergaitę,— apsimestinai juokdamasi tarė ji.— Bet patikrinkite mane. Ir jeigu pamatysite, kad man bus gaila kokio nors kaspino ar plunksnos, šilko ar muslino, tai apie mano širdį galvokite ką norite ir drąsiai apie tai sakykite.

— Tai teisinga! Sunkiausiai randamas daiktas žemėje,— tai tikrai teisingas žmogus. Taip sako Tamenundas, išmintingiausias delavarų pranašas. Ir taip turi galvoti kiekvienas, kuris turėjo progos matyti žmones, su jais kalbėti ir kartu dirbti. Aš myliu teisingą žmogų, Gyvatę; jo akys niekada nebūna aptrauktos rūko, kai jis žiūri į savo priešus, o pakreiptos į draugus, jos spindi kaip saulė. Jis turi dievo dovanotą protą ir mato visus daiktus, kokie jie yra, o ne tokius, kokius jis norėtų matyti.

— Visiškai teisingai, Medžiotojau! — pritarė Judita, ir paskutinieji nepasitenkinimo ženklai ištirpo šviesioje jos šypsenoje.— Visiškai teisingai! Ir kadangi kalbama apie mane, aš tikiuosi, kad jūs visada vadovausitės šia teisingumo meile. Ir ypač tikiuosi, kad jūs visada mane teisite pats ir netikėsite įvairiomis paskalomis. Plepus dykaduonis, kaip Haris Nenuorama, jomis sugeba suteršti vardą jaunos moters, kai ši kartais nepritaria jo nuomonei apie jį patį.

— Hario Nenuoramos žodžiai man ne evangelija, Judita, bet ir blogesnis už jį žmogus gali turėti akis ir ausis,— oriai atkirto Medžiotojas.

— Baikime tas kalbas! — sušuko Judita. Jos akys suliepsnojo, o raudonis nutvieskė ne tik skruostus, bet ir smilkinius.—

Geriau pakalbėkime apie mano tėvą ir apie jo išpirkimą. Vadinasi, jūs manote, Medžiotojau, kad indėnai nesutiks paleisti savo belaisvių už mano drabužius, už tėvo šautuvą ir už paraką.. Bet mes dar turime skrynią.

— Taip, dar yra skrynia, anot jūsų, Judita. Ir kai tenka pasirinkti arba paslaptį, arba skalpą, tai daugumas žmonių beveliją išsaugoti skalpą. Beje, ar jums tėvelis yra ką nors atvirai pasakęs apie tą skrynią?

— Niekada. Jis, matyt, pasitikėjo jos spynomis, plieniniais apkaustais ir tvirtumu.

— Nematyta skrynia, nuostabi jos forma,— tęsė Medžiotojas, pakilęs nuo jos ir iš arti atidžiai ją apžiūrinėdamas.— Čingačgukai, šis medis neauga tuose miškuose, po kuriuos mudu bastomės. Tai ne juodasis riešutas, nors pažiūrėti jis toks pat gražus — galbūt net gražesnis, nors jis aprūkęs ir apdaužytas.

Delavaras priėjo arčiau, pačiupinėjo medį, pagrandė jo paviršių nagu ir smalsiai paglostė ranka plieninius masyvios skrynios apkaustus ir sunkias spynas.

— Ne, mūsų kraštuose tokie medžiai neauga,— tęsė Medžiotojas.— Aš pažįstu visas ąžuolo, klevo, guobos, liepos, riešuto veisles ir kiekvieną kitą apdorotą medį, bet tokio niekada nemačiau. Vien už šią skrynią, Judita, galima išpirkti jūsų tėvą, nebent irokėzai nebūtų tokie smalsūs, kaip kiti raudonodžiai.

— Bet gal mums tai atsieis pigiau, Medžiotojau. Skrynia pilna visokių gėrybių, ir verčiau atsisveikinti su dalimi negu su viskuo. Be to, nežinau kodėl, bet tėvas labai brangina šią skrynią.

— Sprendžiant pagal tai, kaip nerūpestingai jis su ja elgiasi, aš manau, kad jis brangina ne pačią skrynią, o tai, kas joje laikoma. Čia pakabintos trys spynos, Judita. O ar yra koks nors raktas?

— Aš niekada nemačiau rakto. Bet jis turi kur nors čia būti. Heti sakė, kad dažnai matydavo tą skrynią atidarytą.

— Raktai neskraido ore ir neplaukioja vandenyje kaip gyvi, mergaite. Jeigu yra raktas, turi būti ir vieta, kur jis laikomas.

— Tas tiesa. Ir jeigu išdrįsime paieškoti, tai gal nesunkiai jį surasime.

— Tai turite nuspręsti jūs, Judita, tik jūs. Skrynia priklauso jums arba jūsų tėveliui, ir Hateris yra jūsų tėvas, o ne mano. Smalsumas — moterų, o ne vyrų silpnybė, ir jūs turite visas teises. Jeigu skrynioje yra daiktų, už kuriuos galima išpirkti, tai jūs pasielgsite labai protingai, jeigu juos paaukosite už jų šeimininko gyvybę arba bent skalpo išsaugojimą. Bet tai nuspręsti turite jūs, o ne aš. Kai nėra spąstų, arba užmušto elnio, arba luoto teisėto šeimininko, tai, pagal miškų įstatymus, jo įpėdiniu laikomas artimiausias giminaitis. Taigi spręskite, ar reikia atidaryti skrynią.

— Tikiuosi, Medžiotojau, jog jūs nemanote, kad aš suabejosiu, kai mano tėvo gyvybė pavojuje?

— Taip, geriau būti išbartam, negu lieti ašaras ir gedėti. Bet gal senasis Tomas jūsų elgesį palaikys klaidingu, kai jis grįš į savo namus ir viską pamatys. Labai dažnai žmonės nepritaria, kas padaryta jų pačių labui. Drįstu pasakyti, kad net mėnulis atrodytų visiškai kitaip negu dabar, jeigu mes į jį galėtume pažvelgti iš kitos pusės.

— Medžiotojau, jeigu pavyks surasti raktą, aš leidžiu jums atidaryti skrynią ir paimti iš jos daiktus, kurie, jūsų nuomone, pravers tėvo išpirkai.

— Pirmiau suraskite raktą, mergaite; apie visa kita mes pašnekėsime vėliau... Gyvate, tavo akys kaip musės, ir nuovokos taip pat užtenka. Ar tu negali numatyti, kur Plaukiojantis Tomas laiko taip branginamos skrynios raktą?

Delavaras pašnekesyje iki šiol nedalyvavo. Dabar, kai buvo kreiptasi tiesiog į jį, jis atsitraukė nuo skrynios, prikausčiusios visą jo dėmesį, ir ėmė dairytis į šalis, stengdamasis surasti vietą, kur galėtų būti raktas. Tuo tarpu Judita ir Medžiotojas taip pat nelaukė sudėję rankas, ir greitai visi trys ėmė ne tik skubiai, bet ir kruopščiai ieškoti. Buvo aišku, kad taip stropiai saugojamas raktas negali būti laikomas paprastame stalčiuje arba dėžėje, todėl niekas į juos ir nepažvelgė, ir ėmė ieškoti slaptose ir uždarose vietose, daugiau tinkančiose tokiam reikalui. Atidžiai buvo apžiūrėtas visas kambarys, tačiau be jokių pasekmių. Tada jie perėjo į Haterio miegamąjį. Ši nedailaus pastato dalis buvo geriau įruošta, nes čia stovėjo kai kurie daiktai, kuriais nuolat naudojosi velionė šeimininko žmona. Visus raktus turėjo Judita. Jie greitai išieškojo ir tą kambarį, bet trokštamo rakto vis tiek nesurado.

Tada jie perėjo į dukterų miegamąjį. Čingačgukas tuojau pastebėjo skirtumą tarp tų daiktų ir rakandų, kurie priklausė Juditai, ir tų, kuriais, matyti, naudojosi Heti. Jis tyliai šūktelėjo ir, parodęs į abi puses, kažką pusbalsiu pridūrė, kreipdamasis į savo bičiulį delavarų tarme.

— Aha, štai ką tu galvoji, Gyvate! — atsakė Medžiotojas, kurio pastabas mes visada stengėmės kuo tiksliausiai išversti.— Visai galimas daiktas, kad taip ir yra. Viena sesuo mėgsta puoštis — kai kurie sako, gal net per daug,— tuo tarpu antroji yra tyli ir romi, kaip kad dažniausiai dievas sutveria tai, kas yra gera ir teisinga, nors, pagaliau, drįstu pasakyti, ir Judita turi gerų ypatybių, o Heti — trūkumų.

— Ar Silpnasis Protas matė atidarytą skrynią? — smalsiai žiūrėdamas paklausė Čingačgukas.

— Žinoma, tai aš girdėjau iš jos pačios lūpų, o ir tu taip pat. Matyt, tėvas visiškai pasikliauja jos kuklumu, o vyresniąja dukterimi nelabai pasitiki.

— Vadinasi, jis slepia raktą tik nuo Laukinės Rožės? — paklausė Čingačgukas, jau pradėjęs taip galantiškai vadinti Juditą, besikalbėdamas su bičiuliu.

— Kaip tik taip ir yra! Viena jis pasitiki, o kita ne. Taip elgiasi ir raudonieji, ir baltieji, Gyvate, visos gentys ir tautos pasitiki vienais žmonėmis ir nepasikliauja kitais. Tai priklauso nuo jų būdo ir pažiūrų.

— Kurgi kitur, jeigu ne paprastuose drabužiuose geriausia paslėpti raktą nuo Laukinės Rožės?

Medžiotojas atsigręžė ir susižavėjęs pažvelgė į bičiulį. Jis linksmai, bet tyliai ir nuoširdžiai nusijuokė.

— Taip, tu nusipelnei savo pravardės, Gyvate, ji tau puikiausiai pritinka! Žinoma, papuošalų mėgėja niekada nesiraus krūvoje tų šiurkščių ir menkų drapanų, kurias dėvi vargšė Heti. Drįstu pasakyti, kad tokio pašukinio, kaip šis sijonas, švelnūs Juditos pirštai nepalietė nuo to laiko, kai ji susipažino su karininkais. Bet kas gali žinoti? Raktas gali kabėti tiek ant medinio vagio, tiek ir kitoje vietoje. Nukabink tuos drabužius, delavare, ir mes pažiūrėsime, ar tu iš tikrųjų esi pranašas.

Čingačgukas paklaūsė, bet rakto nerado. Ant gretimos gembės kabojo, matyt, tuščias nebaltinto audeklo maišelis, ir jaunuoliai ėmė jį čiupinėti. Judita tai pastebėjo ir, norėdama, kad jie be reikalo nevargtų, skubiai pasakė:

— Čia yra tik vargšės Heti, mielos, paprastos mergaitės drabužiai, ir ten negali būti to, ko mes ieškome.

Vos tik spėjo iš žavingų jos lūpų išsprukti šie žodžiai, Čingačgukas iš maišelio ištraukė ieškomąjį raktą. Judita buvo pakankamai nuovoki ir suprato, kodėl tėvas slėptuvei pasirinko tokią paprastą ir, matyt, atvirą vietą. Kraujas nuplieskė jos veidą — galbūt tiek pat iš apmaudo, kiek ir iš gėdos. Ji prikando lūpą, bet neištarė nė žodžio. Medžiotojas ir jo bičiulis buvo tokie mandagūs, kad nei šypsena, nei žvilgsniu neparodė, kaip puikiai jie supranta, dėl ko buvo griebtasi tokios gudrybės. Paėmęs iš indėno rankų radinį, Medžiotojas nuėjo į gretimą kambarį ir įkišo raktą į spyną, norėdamas įsitikinti, ar jie tikrai surado tai, kas reikalinga. Skrynia buvo užrakinta trimis spynomis, bet jos visos atsirakino šiuo vienu raktu. Medžiotojas nukabino spynas, atitraukė antšovas, vargais negalais pakėlė antvožą, norėdamas įsitikinti, ar daugiau jo niekas nelaiko, ir po to keletą žingsnių pasitraukė nuo skrynios, ženklu pasiūlydamas bičiuliui pasekti jo pavyzdžiu.

— Tai šeimos skrynia, Judita,— tarė jis,— ir labai galimas daiktas, kad joje saugojamos šeimos paslaptys. Mes su Gyvate eisime į arką pažiūrėti luotų ir irklų, o jūs paieškokite, ar neatsiras skrynioje daiktų, kurie galėtų tikti išpirkai. Kai viską pabaigsite, šūktelėkite mus ir tada mes kartu apsvarstysime, ar didelė tų daiktų vertė.

— Sustokite, Medžiotojau,— sušuko mergaitė, kai jis rengėsi eiti.— Aš nepaliesiu nė vieno daikto, aš net nepakelsiu antvožo, jeigu jūsų nebus. Tėvas ir Heti slėpė nuo manęs šios skrynios turinį, ir aš esu per daug išdidi, kad rausčiausi slaptuose jų lo-

biuose kitu tikslu, kaip jų pačių labui. Viena aš nė už kažin ką neatidaryčiau šios skrynios. Pasilikite su manimi. Man reikalingi liudininkai.

— Aš manau, Gyvate, kad mergaitė teisi. Abipusis pasitikėjimas — saugumo laidas, bet įtarumas mus verčia būti atsargiais. Judita turi teisę prašyti mus būti čia; o jeigu skrynioje sudėtos kokios nors masterio Haterio paslaptys — ką gi, jos bus patikėtos dviem vaikinams, už kuriuos nekalbesnių sunku surasti. Mes pasiliksime su jumis, Judita, bet pirmiau mums leiskite pažvelgti į ežerą ir į krantą, nes tokios skrynios per vieną minutę neiškraustysi.

Vyrai išėjo į aikštelę. Medžiotojas pro žiūroną ėmė apžiūrinėti krantus, indėnas dairėsi į šalis, apžvelgdamas vandenį ir mišką, stengdamasis įžiūrėti kokias nors žymes, rodančias priešų kėslus. Tačiau nepastebėję nieko įtartino ir įsitikinę, kad kurį laiką jiems pavojus negresia, trys „pilies" gyventojai vėl susirinko prie skrynios, ketindami ją čia pat atidaryti.

Kiek Judita pamena, ji tai skryniai ir visam tam, kas joje buvo, visada jautė kažkokią nesąmoningą pagarbą. Nei tėvas, nei motina prie jos neprasitardavo apie skrynią, lyg būtų tarp savęs tyliai susitarę niekada nieko neužsiminti, jeigu kalba sukdavosi apie daiktus, padėtus šalia skrynios arba net ant jos antvožo. Judita prie to taip priprato, kad visa tai jai neatrodė keista. Tik neseniai į šią aplinkybę ji teatkreipė savo dėmesį. Reikia pasakyti, kad Hateris ir vyresnioji duktė niekada nebuvo tokie artimi, kad patikėtų vienas kitam savo paslaptis. Kartais jis būdavo geras ir meilus, bet paprastai elgdavosi su ja griežtai ir rūsčiai. Tėvas niekada nepataikaudavo vaiko įgeidžiams, nors mergaitė labai troško laisvės, negalvodama apie jos pasekmes. Judita buvo šiek tiek prietaringa, ir slėpiningoji skrynia nuo pat vaikystės iki šiol jai buvo kažkokia šeimos šventenybė. Dabar atėjo laikas, kai tos šventenybės paslaptis turėjo savaime išaiškėti, ir tokiomis aplinkybėmis, kai nebuvo kitos išeities.

Matydama, kad abu bičiuliai tyliai ir susidomėję seka visus jos judesius, Judita padėjo ant antvožo ranką ir pamėgino jį pakelti. Tačiau to padaryti ji neįstengė, nors visi užraktai buvo nuimti. Mergaitei pasirodė, kad kažkokia antgamtiška jėga jai neleidžia įvykdyti šio šventvagiško pasikėsinimo.

— Aš negaliu pakelti antvožo, Medžiotojau! — tarė ji.— Ar ne geriau atsisakyti šio ketinimo ir išgalvoti kitą būdą belaisviams išvaduoti?

— Ne, Judita, ne, mergaite. Nėra patikimesnio ir lengvesnio būdo, kaip juos papirkti,— atsakė jaunasis medžiotojas.— O kai dėl antvožo, tai jį laiko jo paties svoris, nes medis apkaustytas geležimi.

Tai pasakęs Medžiotojas pats paėmė už antvožo, pakėlęs atrėmė į sieną ir gerai pririšo, kad kartais jis neužsidarytų. Judita, pirmą kartą žvelgdama į skrynios vidų, visa drebėjo ir pajuto

trumpą palengvėjimą, pamačiusi, kad kampuose stropiai apkamšyta drobė dengia viską, kas po ja yra. Skrynia buvo beveik pilna, nes drobė tik per colį nesiekė antvožo.

— Na, čia su kaupu visko prikrauta! — tarė Medžiotojas, taip pat žiūrėdamas į vidų.— Reikia viską daryti tvarkingai ir neskubant. Gyvate, atnešk čia du suoliukus, o aš tuo tarpu ant grindų patiesiu antklodę. Tada mes pradėsime dirbti tvarkingai ir visiškai patogiai.

Delavaras paklausė. Medžiotojas mandagiai pasiūlė kėdutę Juditai, pats atsisėdo ant kitos ir ėmė kelti drobinį uždangalą. Jis tai darė ryžtingai, bet atsargiai, spėdamas, kad viduje gali būti kokių nors trapių daiktų. Kai jis nuėmė drobę, pirmiausia pasirodė įvairūs vyriškos eilutės reikmenys. Jie visi buvo pasiūti iš plonos gelumbės ir pagal tų laikų madą pasižymėjo ryškiomis spalvomis ir gausiais papuošimais. Visus ypač nustebino vienas avietinės spalvos kaptonas; jo kilpos buvo apsiūtos auksiniais siūlais. Tačiau tai buvo ne kariškas munduras, o civilinis drabužis iš to laikotarpio, kai visuomeninė padėtis daugiau negu mūsų dienomis atsispindėjo apdaruose. Nors ir įpratęs valdytis, Čingačgukas negalėjo sulaikyti susižavėjimo šūksnio, kai Medžiotojas išskleidė kaptoną ir jį parodė. Šio drabužio prabanga indėną neapsakomai nustebino. Medžiotojas greitai atsigręžė ir šiek tiek nepatenkintas pažvelgė į bičiulį, parodžiusį tokį silpnybės požymį. Paskui, savo papratimu, susimąstęs ėmė murmėti:

— Tokia jau jo prigimtis! Raudonodis mėgsta puoštis, ir už tai jo smerkti negalima. Tai nepaprastas drabužis, o nepaprasti daiktai sukelia nepaprastus jausmus... Aš manau, kad tai mums pravers, Judita, nes visoje Amerikoje neatsiras indėno, kurio širdis galėtų atsispirti tokioms spalvoms ir tokiam blizgesiui. Jeigu šis kaptonas buvo pasiūtas jūsų tėvui, tai jūs iš jo paveldėjote savo aistrą papuošalams.

— Šis kaptonas negalėjo būti pasiūtas mano tėvui, — greitai atsakė mergaitė: — jis per daug ilgas, o mano tėvas neaukšto ūgio ir kresnas.

— Taip, gelumbės sunaudota pakankamai ir auksinių apsiuvų nepagailėta, — atsakė Medžiotojas, tyliai ir linksmai juokdamasis. — Gyvate, šis drabužis pasiūtas tavo ūgio žmogui. Aš norėčiau pamatyti jį ant tavo pečių.

Čingačgukas sutiko visai neatsikalbinėdamas. Nusimetęs storą, padėvėtą Haterio palaidinuką, jis apsivilko kadaise kilmingam bajorui pasiūtu kaptonu. Tai atrodė gana juokingai. Bet kadangi žmonės retai tepastebi savo išvaizdos arba elgesio trūkumus, tai delavaras prieš pigų veidrodį, prie kurio paprastai skusdavosi Hateris, rimtai nusiteikęs vertino savo pasikeitimą. Tą akimirką jis prisiminė Ua-ta-Ua, ir mes turime prisipažinti, kad jam užėjo noras pasirodyti jai su tais papuošalais, nors tai ir blogai derinosi su rimtu kario charakteriu.

— Nusivilk, Gyvate, nusivilk, — tęsė negailestingasis Medžiotojas. — Tokie drabužiai ne mums. Tavo prigimčiai tinka dažai, sakalo plunksnos, antklodė ir vampumas, o mano — kailinė palaidinė, aukštos blauzdinės ir patvarūs mokasinai. Taip, mokasinai, Judita! Nors mes ir esame baltieji, bet gyvename miškuose ir patogumo bei pigumo dėlei turime prisiderinti prie miškų tvarkos.

— Nesuprantu, Medžiotojau, kodėl vienam žmogui negalima nešioti avietinės spalvos kaptono, o kitam galima! — prieštaravo mergaitė. — Aš labai norėčiau jus pamatyti su šituo gražiu drabužiu.

— Pamatyti mane su lordo kaptonu? Na, Judita, jums teks palaukti, kol aš visiškai pakvaišiu. Ne, ne, mergaite, jau tokie įgimti mano įpročiai, ir aš taip gyvensiu, taip ir numirsiu, arba geriau tegu man niekada nepavyksta nušauti nei vieno elnio ir nesugauti nei vienos lašišos. Kuo aš jums nusikaltau? Kodėl jūs norite pamatyti mane su tokiais juokdariškais apdarais, Judita?

— Todėl, kad aš manau, Medžiotojau, jog ne vien tik apgaulingi ir beširdžiai forto dabitos turi teisę puoštis. Teisingumas ir dorybė taip pat gali reikalauti sau pagarbos ir išaukštinimo.

— O kokia ypatinga garbė bus man, Judita, jeigu aš visas apsirengsiu raudonai tartum mingų vadas, ką tik gavęs iš Kvebeko[37] dovanas? Ne, ne, geriau jau aš pasiliksiu toks, koks esu, persirengęs vis tiek geresnis netapsiu... Padėk kaptoną ant antklodės, Gyvate, ir pažiūrėkime, kas dar yra toje skrynioje.

Viliojantis apdaras, kuris, suprantama, niekada nebuvo skirtas Hateriui, buvo padėtas į šalį, ir jie ėmė žiūrinėti toliau. Greitai laukan buvo ištraukti visi vyriški kostiumai, savo kokybe nė kiek nenusileidžią kaptonui. Po jų sekė moteriško tualeto reikmenys ir pirmiausia daili brokatinė suknelė, truputį apgadinta dėl nerūpestingo laikymo. Tai matydama Judita nejučiom šūktelėjo iš susižavėjimo. Mergaitę labai viliojo papuošalai, ir jai nebuvo tekę matyti, kad tokias brangias ir ryškias medžiagas turėtų karininkų žmonos ir kitos damos, gyvenusios už forto sienų. Ją apėmė beveik vaikiškas susižavėjimas, ir, užuot toliau apžiūrinėjusi, ji nusprendė prisimatuoti tualetą, taip mažai atitikusį jos įpročius ir gyvenimo būdą. Ji nubėgo į savo kambarį ir ten, įgudusiomis savo rankomis vikriai nusimetusi švarią drobinę suknelę, apsitempė ryškiai dažytą brokatą. Apdaras buvo tarsi jai siūtas ir gal nė vienai moteriai taip nepritiko, kaip Juditos grožiui. Kai ji sugrįžo, Medžiotojas ir Čingačgukas, kurie tuo metu apžiūrinėjo vyriškus drabužius, pašoko iš nustebimo ir vienu balsu taip susižavėję sušuko, kad Juditos akys sužėrėjo, o skruostai nusidažė triumfuojančiu rausvumu. Tačiau apsimesdama nepastebinti savo padaryto įspūdžio, mergaitė išdidžia

---

[37] Iš prancūzų kolonijinės valdžios Kanadoje.

karalienės laikysena vėl atsisėdo ir pareiškė norą apžiūrinėti skrynią toliau.

— Na, mergaite, — tarė Medžiotojas, — aš nežinau geresnio būdo susitarti su mingais, kaip pasiųsti jus taip apsirengusią į krantą ir pasakyti, kad pas mus atvyko karalienė. Už tokį reginį jie atiduos ir senį Haterį, ir Nenuoramą, ir Heti.

— Iki šiol aš maniau, kad jūs nesugebate saldžialiežuvauti, Medžiotojau, — pasakė mergaitė, paglostyta jo susižavėjimo daugiau, negu pati norėjo parodyti. — Aš jus daugiausia gerbiu už jūsų meilę tiesai.

— Bet tai tikra tiesa, Judita! Niekada dar mano akys nematė tokios žavios būtybės, kaip jūs šią valandėlę. Kadaise aš esu matęs ir baltųjų, ir raudonųjų gražuolių, bet iki šiol dar nesu sutikęs nė vienos, kuri galėtų lygintis su jumis, Judita!

Pasitenkinimo žvilgsnis, kuriuo mergaitė apdovanojo atvirai kalbantį Medžiotoją, nė kiek nemažino jos žavingumo. Iš tikrųjų Judita gal niekada nebuvo tokia graži, kaip šią valandėlę. Medžiotojas dar kartą įdėmiai pažvelgė į ją, susimąstęs papurtė galvą ir po to pasilenkė prie skrynios žiūrėti toliau.

Išėmęs keletą smulkių moteriško tualeto reikmenų, savo kokybe visiškai prilygstančių suknelei, Medžiotojas tylėdamas juos sudėjo prie Juditos kojų, tartum jie būtų jai teisėtai priklausę. Mergaitė pagriebė pirštines ir nėrinius ir jais papildė ir taip jau puošnų apdarą. Ji dėjosi tai daranti tik juokais, o iš tikrųjų troško kiek galima daugiau pasipuošti. Kai iš skrynios buvo išimti abu puikūs vyriškas ir moteriškas apdarai, pasirodė kita drobė, dengusi likusius daiktus. Tai pastebėjęs Medžiotojas stabtelėjo tartum abejodamas, ar verta žiūrėti toliau.

— Aš manau, kad kiekvienas turi savo paslapčių, — tarė jis, — ir kiekvienas turi teisę jas saugoti. Mes jau pakankamai pasirausėme šioje skrynioje ir, man rodos, radome joje tai, kas mums reikalinga. Todėl, mano nuomone, verčiau daugiau nieko neliesti ir palikti masteriui Hateriui viską, kas yra po šiuo apdangalu.

— Vadinasi, Medžiotojau, jūs norite irokėzams už išpirkimą pasiūlyti tuos drabužius? — greitai paklausė Judita.

— Žinoma. Mes kraustome svetimą skrynią, bet tik todėl, kad norime pagelbėti šeimininkui. Vien tik šiuo kaptonu galima sugundyti vyriausiąjį mingų vadą. O jeigu su juo kartais būtų jo žmona arba duktė, tai ši suknia galėtų suminkštinti širdį kiekvienai moteriai, gyvenančiai tarp Olbanio ir Monrealio[38]. Mūsų prekybai pakaks tų dviejų daiktų, kitų prekių neprireiks.

— Jums tik taip atrodo, Medžiotojau, — prieštaravo nusivylusi mergaitė. — Kam reikalinga indėnų moteriai tokia suknelė? Ar ji gali ją dėvėti miškų tankmėse? Vigvamo nešvarumuose

---

[38] Monrealis — tuo metu vienas didžiausių prancūzų Kanados miestų. Tarp anglų kolonijos sostinės Olbanio ir prancūzų miesto Monrealio gyveno indėnai — delavarai ir huronai.

ir dūmuose ji greitai susiteps, o be to, kaip atrodys pora raudonų rankų šiose trumpose mezginiuotose rankovėse!

— Visa tai teisybė, mergaite! Jūs galėtumėte net pasakyti, kad tokie daiktai niekam neverti ir mūsų kraštuose. Bet kas mums rūpi, kas atsitiks tiems apdarams, jeigu mes gausime tai, kas mums reikalinga! Nežinau, kokia nauda jūsų tėvui iš tų drabužių? Jo laimė, kad jis išsaugojo daiktus, neturinčius jokios vertės jam pačiam, bet labai vertingus kitiems. Jeigu mums pavyks už šiuos skudurus jį išpirkti, tai bus labai pelningas sandėris. Mes paaukosime grynus niekus, o priedo gausime net Nenuoramą.

— Vadinasi, Medžiotojau, jūsų nuomone, Tomo Haterio šeimoje nėra jokio vaiko, dukters, kam tiktų ši suknelė? Ir nejaugi bent retkarčiais jums nebūtų malonu pažiūrėti į jo dukterį su šiuo apdaru?

— Aš jus suprantu, Judita! Aš suprantu, ką jūs norite pasakyti, man suprantami ir jūsų norai. Aš pasirengęs pripažinti, kad jūs su šia suknele esate graži kaip saulė, kai ji teka arba leidžiasi giedrą spalio dieną. Tačiau jūsų grožis daug labiau puošia šį apdarą negu apdaras jus. Mano nuomone, karys, pirmą kartą išvykstantis į karo taką, elgiasi neteisingai, jeigu savo kūną išsidažo tokiomis pat ryškiomis spalvomis, kaip senas narsus vadas, žinantis, kad, esant reikalui, jis sau nepadarys gėdos. Tą patį galima pasakyti apie mus visus — apie baltuosius ir apie raudonuosius. Jūs esate Tomo Haterio dukrelė, o ši suknia pasiūta gubernatoriaus dukteriai arba kuriai nors kitai kilmingai damai. Ją reikia dėvėti puošnioje aplinkoje, turtuolių draugijoje. Mano akimis, Judita, kukli mergaitė geriausiai atrodo tada, kada ji kukliai apsirengusi. Niekada nereikia dėvėti to, kas netinka aplinkai. Be to, mergaite, jeigu Kolonijoje yra bent viena moteris, kuriai nereikalingi gražūs apdarai ir kuri gali pasikliauti tik savo pačios išvaizda ir gražiu veideliu, tai ja galite būti tik jūs.

— Aš tučtuojau nusimesiu tuos skarmalus, Medžiotojau, — sušuko mergaitė, smarkiai bėgdama iš kambario, — ir su jais daugiau nepasirodysiu nė vienam žmogui!

— Jos visos tokios, Gyvate, — tarė Medžiotojas, kreipdamasis į savo bičiulį ir tyliai juokdamasis, vos tik gražuolė spėjo išnykti. — Jos mėgsta papuošalus ir labiausiai didžiuojasi įgimtu savo žavingumu. Tačiau aš džiaugiuosi, kad mergaitė sutiko skirtis su tais blizgučiais, nes jai visai netinka dėvėti tokius daiktus. Antra vertus, ji ir be jų pakankamai graži. Ua-ta-Ua taip pat keistai atrodytų su tokia suknele, ar ne tiesa, delavare?

— Ua-ta-Ua — raudonodė mergaitė, Medžiotojau, — atkirto indėnas. — Kaip ir jaunas balandis, ji turi nešioti savo plunksnas. Aš praeičiau pro šalį ir jos nepažinčiau, jeigu ji būtų įlindusi į tokį kailį. Protingiausia visada rengtis taip, kad mūsų

bičiuliams nereikėtų klausinėti, kas mes tokie. Laukinė Rožė labai maloni, bet šios ryškios spalvos jos gražesnės nedaro.

— Tikrai, tikrai, taip ir yra. Kai žmogus pasilenkia nusiskinti žemuogės, jis nesitiki rasti aguročio; o kai jis nori nusiskinti agurotį, tai nusivilia, jeigu randa jį pernokusį, nors pernokę aguročiai dažnai iš pažiūros būna gražesni. Taip ir yra. Prisitaikyk prie savo prigimties, o prigimtis prisitaikys prie tavęs.

Vyrai ėmė tartis, ar verta toliau raustis Haterio skrynioje, bet vėl pasirodė Judita su paprasta drobine suknele.

— Ačiū, Judita, — tarė Medžiotojas, švelniai imdamas ją už rankos. — Aš žinau, moteriai nelengva atsisveikinti su tokiais papuošalais. Bet, mano akimis, jūs dabar esate gražesnė negu tada, jeigu jūsų galvą puoštų karūna, o plaukuose žvilgėtų brangakmeniai. Dabar tik tenka nutarti, ar verta nuimti šį apdangalą ir pažiūrėti, ar ten neatsiras kurio nors kito daikto masteriui Hateriui išpirkti. Mes turime įsivaizduoti, kaip jis pasielgtų, būdamas mūsų vietoje.

Judita buvo labai laiminga. Kuklus jaunuolio pagyrimas jai padarė daug didesnį įspūdį, negu įmantrūs komplimentai, sakomi tų vėjavaikiškų pataikūnų, kurių tarpe jai iki šiol teko būti. Tai buvo ne susižavėjimo, o paprasti žodžiai, ne savotiškas jos aukštinimas, o atviros tiesos žodžiai, smingą į pačią širdį. Įgudęs ir apsukrus pataikūnas gali turėti pasisekimo tik tol, kol prieš jį pakreipiamas jo paties ginklas. Tiesus ir teisingas žmogus neretai gali įžeisti, pasakydamas karčią teisybę, tačiau tuo brangesni ir malonesni būna jo pagyrimai, nes jie eina iš grynos širdies. Taip buvo su Medžiotoju ir Judita. Šis paprastas jaunuolis taip greitai mokėdavo visus įtikinti tyru savo atvirumu, kad jo pagyrimai visada padarydavo gerą įspūdį. Antra vertus, savo nuoširdumu ir nuomonės tiesumu jaunuolis galėjo įsigyti daugybę priešų, jeigu jo charakteris nebūtų žadinęs pagarbos. Jam neretai tekdavo susidurti su karine ir civiline valdžia, ir visur jis greitai įsigydavo neribotą pasitikėjimą. Galbūt Judita buvo pirmasis jos spalvos žmogus, kuris taip nuoširdžiai pakluso šiai natūraliai Medžiotojo tiesai. Jo pagyrimas ją tiesiog apstulbino ir pataikė į silpnąją jos vietą.

— Jeigu mes sužinosime, kas šioje skrynioje saugojama, Medžiotojau, — tarė mergaitė, truputį nusiraminusi, — bus lengviau nuspręsti, ką mums daryti toliau.

— Tai labai protinga, mergaite. Knaisiotis svetimose paslaptyse būdinga baltiesiems, o ne raudoniesiems.

— Smalsumas — natūralus ir būdingas jausmas visiems. Kai aš gyvenau arti forto, tai pastebėjau, kad daugumas tenykščių gyventojų domisi savo kaimynų paslaptimis.

— Taip, ir dažnai jas išgalvoja, kai negali surasti teisybės. Čia ir yra skirtumas tarp indėno džentelmeno ir baltojo džentelmeno. Štai, pavyzdžiui, Gyvatė skubėtų nusigręžti, jeigu netyčiomis žvilgtelėtų į svetimo vado vigvamą. O baltųjų gyven-

vietėse, kur visi dedasi tokie orūs, elgiasi visai kitaip. Tikinu jus, Judita, Gyvatė niekada neprisipažins, kad delavarų tarpe būtų koks nors vadas, tiek už jį aukštesnis, jog vertėtų varginti protą ir liežuvį, plepant apie jo poelgius ir apskritai pliauškiant tuos visus niekus, kuriais domisi žmogus, kai jis neturi kito, daug rimtesnio darbo. Tas, kuris taip elgiasi, nė kiek nėra geresnis už patį paprasčiausią niekšą, kad ir kaip jis puoštųsi ir kaip riestų nosį.

— Bet tai ne svetimas vigvamas, ši skrynia priklauso mano tėvui; tai jo daiktai, ir mes norime jam pagelbėti.

— Tiesa, mergaite, tiesa. Kai mes viską matysime, galėsime geriau nuspręsti, ką reikia atiduoti už išpirkimą, ir ką pasilikti sau.

Judita anaiptol nebuvo tokia savanaudė, kaip ji stengėsi parodyti. Ji atsiminė, kad Heti savo smalsumą jau spėjo patenkinti, o ji tos progos iki šiol nebuvo turėjusi. Todėl mergaitė džiaugėsi, galėdama pamatyti tai, ką jau matė kuklesnė jos sesuo. Tokiu būdu visi nutarė, kad reikia žiūrėti toliau, ir Medžiotojas pakėlė antrąjį drobinį apdangalą.

Kai apdangalas vėl suplevėsavo virš skrynios paslapčių, dienos šviesoje pirmiausia pasirodė pora pistoletų, papuoštų dailiomis sidabrinėmis įraižomis. Mieste, galimas daiktas, jie kainavo nepigiai, bet miškuose tokios rūšies ginklais retai kas naudojosi. Tik iš Europos į kolonijas atvykę karininkai buvo tiek įsitikinę Londono papročių pranašumu, kad nemanė nuo jų atsisakyti net tolimame Amerikos pasienyje. Kas atsitiko suradus šiuos ginklus, paaiškės sekančiame skyriuje.

XIII SKYRIUS

Išėmęs pistoletus, Medžiotojas padavė juos delavarui ir jais pasiūlė pasigėrėti.

— Vaikų šautuvai, — tarė Gyvatė, šypsodamasis ir imdamas į rankas ginklą taip, lyg tai būtų buvęs žaislas.

— Ne, Gyvate, šis daiktelis padarytas vyrui ir gali parblokšti milžiną, jeigu mokėsi su juo elgtis. Bet palauk. Baltieji nuostabiai nerūpestingai laiko šaunamuosius ginklus skryniose ir kampuose. Nagi duok šen, aš juos apžiūrėsiu.

Tai pasakęs Medžiotojas iš bičiulio rankų paėmė ginklą ir atlaužė gaiduką. Ten įbertas parakas, veikiamas laiko, drėgmės ir spaudimo, buvo sukietėjęs kaip šlakas. Su grūstuvu nesunkiai buvo galima įsitikinti, kad abu pistoletai užtaisyti, nors, pasak Juditos, jie daug metų išgulėjo skrynioje. Šis atradimas nustebino indėną, kuris buvo įpratęs kiekvieną dieną keisti savo šautuvo degiklį ir jį rūpestingai prižiūrėti.

— Baltieji žmonės labai nerūpestingi, — tarė Medžiotojas, linguodamas galvą, — ir dažnai jų nausėdijose kas nors dėl to

nukenčia. Tiesiog nuostabu, Judita, taip, tiesiog nuostabu! Labai dažnai būna, kad šeimininkas pyškina iš šautuvo į elnią arba į kitą stambų žvėrį, o kartais net į priešą, ir iš trijų šūvių du kartus nepataiko. Ir tas pats žmogus, per neapdairumą užmiršęs, kad šautuvas užtaisytas, užmuša savo vaiką, brolį arba bičiulį. Na tiek to, mes padarysime šeimininkui paslaugą, išvalydami tuos pistoletus. O kadangi mums, Gyvate, čia naujiena, tai išmėginkime ranką į kokį nors taikinį. Įberk gero parako, aš padarysiu tą patį, ir tada mes pažiūrėsime, kas iš mūsų geriau valdo pistoletą. Kai dėl karabino, tai šis ginčas tarp mūsų seniai išspręstas.

Medžiotojas nuoširdžiai nusijuokė iš savo pasigyrimo, ir po kelių minučių abu bičiuliai stovėjo aikštelėje, rinkdamiesi tinkamą taikinį arkos denyje. Smalsumas sukurstė Juditą prisidėti prie jų.

— Pasitraukite toliau, mergaite, pasitraukite truputį toliau, — tarė Medžiotojas: — šie pistoletai jau seniai užtaisyti, ir šaunant gali įvykti koks nors nemalonumas.

— Tad nešaukite bent jūs, Medžiotojau! Atiduokite abu pistoletus delavarui arba, dar geriau, išvalykite juos nešaudę.

— Tai prieštaraus papročiams, ir kai kurie žmonės, ko gero, pasakys, kad tai bailumas, nors aš ir nepritariu tokiai kvailai nuomonei. Mes turime iššauti, Judita, taip, mes turime iššauti. Nors nujaučiu, kad nė vienam iš mūsų neteks ypatingai pasigirti savo menu.

Judita buvo labai drąsi mergaitė ir, pripratusi nuolat matyti šaunamuosius ginklus, jų visiškai nebijojo, kaip daugelis moterų. Jai ne kartą teko iš šautuvo išimti šovinius, ir, esant reikalui, ji net galėjo pašauti elnią. Todėl ji daugiau nebesiginčijo, bet truputį pasitraukė atgal ir atsistojo šalia Medžiotojo, aikštelės pakraštyje palikusi vieną indėną. Čingačgukas keletą kartų kėlė ginklą, mėgino nutaikyti jį abiem rankomis, vieną po kitos nevikriai keitė pozas ir pagaliau beveik netaikydamas paspaudė gaiduką. Pasirodė, kad jis ne tik nekliudė taikiniu pasirinktos šakos, bet net nepalietė arkos. Kulka nušokavo vandens paviršiumi, lyg žmogaus rankų paleistas akmuo.

— Neblogai, Gyvate, labai neblogai,— savo papratimu tyliai juokdamasis, pasakė Medžiotojas.— Tu pataikei į ežerą; kitiems šauliams ir tai yra žygdarbis. Aš iš anksto žinojau, kad taip bus, ir apie tai pasakiau Juditai. Raudonodžiai nepripratę prie trumpavamzdžių ginklų. Tu pataikei į ežerą, ir tai vis dėlto geriau negu pataikyti tik į orą. Dabar pasitrauk atgal — mes pažiūrėsime, ko vertas baltųjų pripratimas šaudyti iš baltųjų ginklo. Pistoletas nėra karabinas, bet spalva lieka spalva.

Medžiotojas prisitaikė greitai ir tvirtai. Vos tik vamzdis pakilo į vienodą aukštį su taikiniu, pokštelėjo šūvis. Bet pistoletas sprogo, ir skeveldros išlakstė į visas puses. Vienos nukrito ant „pilies“ stogo, kitos ant arkos, o trečios į vandenį. Judita suriko,

ir, kai abu vyrai išsigandę atsigręžė į ją, mergaitė buvo mirtinai išbalusi ir visa drebėjo.

— Ji sužeista, taip, Gyvate, vargšė mergaitė sužeista, nors nebuvo galima numatyti, kad tai gali atsitikti toje vietoje, kur ji stovėjo.

Judita leido save nunešti į lūšną, nurijo gurkšnį vandens iš gertuvės, kurią jai atnešė Medžiotojas, ir, visa tebedrebėdama, apsiliejo ašaromis.

— Reikia pakentėti, vargše Judita, taip, reikia pakentėti,— guosdamas ją, kalbėjo Medžiotojas.— Neįkalbinėsiu jūsų neverkti: ašaros neretai palengvina mergaitei širdį... O kur ji gali būti sužeista, Gyvate? Aš nematau kraujo, nematau ir skylės suknelėje.

— Aš nesužeista, Medžiotojau,— suvapėjo mergaitė pro ašaras,— aš tik išsigandau, ir daugiau nieko, sakau jums. Ačiū dievui, aš matau, kad niekas nenukentėjo nuo to kvailo atsitikimo!

— Bet tai labai keista! — sušuko nieko neįtariantis ir naivus Medžiotojas.— Aš maniau, Judita, kad jums panašios silpnybės nėra būdingos ir kad tokią mergaitę kaip jūs sprogstančio ginklo garsas negali išgąsdinti. Ne, aš jūsų nelaikiau tokia baile. Heti, žinoma, galėjo išsigąsti, bet jūs per daug gudri ir protinga, kad bijotumėt tada, kai pavojus jau praėjęs... Malonu žiūrėti į jaunas mergaites, vade, bet jų jausmai labai nepastovūs.

Gėda surakino Juditos lūpas. Jos susijaudinimas buvo visiškai neapsimestas; viską buvo galima paaiškinti staigiu nenugalimu išgąsčiu, kurio nepajėgė suprasti nei ji pati, nei abu jos draugai. Tačiau, nusišluosčiusi ašaras, ji vėl nusišypsojo ir netrukus jau galėjo juoktis iš savo pačios paikumo.

— O jūs, Medžiotojau,— pagaliau pavyko jai ištarti,— ar jūs tikrai nesužeistas? Tiesiog stebuklas: pistoletas susprogo jūsų rankoje, o jūs ne tik likote gyvas, bet net nė kiek nenukentėjote.

— Tokie stebuklai dažnai atsitinka tiems, kuriems tenka vartoti senus ginklus. Pirmasis šautuvas, kurį jie man davė, iškrėtė tokį pat pokštą, tačiau aš likau gyvas, nors ir ne toks sveikas kaip šiandien. Tomas Hateris neteko vieno savo pistoleto. Bet tai įvyko todėl, kad mes norėjome jam padaryti paslaugą, vadinasi, jis neturi teisės nusiskųsti. Dabar prieikite arčiau ir pažiūrėkime, kas ten dar liko skrynioje.

Judita per tą laiką atsigavo iš savo susijaudinimo, kad galėjo vėl atsisėsti ant kėdutės, ir jie ėmė žiūrinėti toliau.

Dabar išimtas kitas daiktas buvo suvyniotas į gelumbę. Gelumbę išvyniojus, ten pasirodė esąs vienas tų matematinių prietaisų, kuriais tuo metu naudojosi jūrininkai. Jo detalės ir pagražinimai buvo variniai. Išvydę nežinomą daiktą, kuris ryškiai žėrėjo ir spindėjo, nes, matyt, kadaise jis buvo stropiai prižiūrimas, Medžiotojas ir Čingačgukas iš nustebimo ir pasigėrėjimo šūktelėjo.

— Tokius dalykėlius su savimi nuolat nešiojasi matininkai, Judita,— pasakė Medžiotojas, keletą kartų rankose pasukinėjęs

blizgantį daiktelį,— man teko dažnai matyti jų prietaisus. Reikia pasakyti, kad jie gana pikti ir beširdžiai žmonės: ateidami į mišką, jie praskina kelią niokojimui ir plėšikavimui. Bet nė vienas jų neturėjo tokio gražaus žaisliuko. Tačiau mane verčia būgštauti, kad Tomas Hateris atvyko į šią dykynę ne su gerais kėslais. Ar jūs nepastebėjote, kad jūsų tėvas turėtų matininko godumą, mergaite?

— Jis ne matininkas, Medžiotojau, ir, žinoma, nemoka naudotis šiuo įrankiu, nors ir laiko jį pas save. Nejaugi jūs manote, kad Tomas Hateris kada nors dėvėjo šį apdarą? Tas drabužis per didelis jo ūgiui taip pat, kaip šis įrankis prašoksta jo žinias.

— Turbūt taip ir yra, Gyvate. Senis nežinia kuriuo būdu paveldėjo daiktus, priklausiusius kažkam kitam. Sakoma, kad jis buvo jūrininkas, ir, be abejo, ši skrynia ir viskas, kas joje yra... Bet kas čia? Tai dar nuostabiau negu varis ir juodmedis, iš kurių padarytas prietaisas!

Medžiotojas atrišo mažą maišelį ir iš ten vieną po kitos ėmė traukti šachmatų figūrėles. Puikiai ištekintos iš dramblio kaulo, jos buvo didesnės už paprastas. Kiekviena figūrėlė savo forma atitiko pavadinimą: ant žirgų sėdėjo raiteliai, bokštai stovėjo ant dramblių nugarų[39] ir net pėstininkai buvo su žmonių galvomis ir biustais. Rinkinys buvo nepilnas, kai kurios figūrėlės sulūžusios, tačiau ir sulūžusios, ir sveikos buvo rūpestingai laikomos maišelyje. Net Judita aiktelėjo iš nuostabos, pamačiusi jai visai naujus daiktus, o nustebęs ir susižavėjęs Čingačgukas visiškai pamiršo indėnišką savo santūrumą. Jis iš eilės ėmė į rankas kiekvieną figūrėlę ir ja gėrėjosi, rodydamas mergaitei tas smulkmenas, kurios jį labiausiai stebino. Ypač jam patiko drambliai. Nesiliaudamas kartoti „hug!“, jis glostė pirštais jų straublius, ausis ir uodegas. Jo smalsumas neaplenkė ir lankais apsiginklavusių pėstininkų. Ši scena truko keletą minučių, kurių metu Judita ir indėnas iš džiaugsmo užmiršo patys save. Medžiotojas sėdėjo tylus, susimąstęs ir net paniuręs, nors jo akys sekė kiekvieną jaunosios mergaitės ir delavaro judesį. Nė vieno pasitenkinimo šūksnio, nė vieno pagyrimo žodžio neišsprūdo iš jo lūpų. Pagaliau draugai pastebėjo jį tylint, ir tada, pirmą kartą po to, kai surado šachmatus, jis prašneko.

— Judita,— rimtai ir neramiai paklausė jis,— ar jūsų tėvas kalbėjosi kada nors su jumis apie religiją?

Mergaitė skaudžiai nuraudo, ir gražus jos veidas nusidažė savotiškomis spalvomis, kaip Neapolio dangus lapkričio mėnesį. Tačiau Medžiotojas ją jau tiek užkrėtė savo meile tiesai, kad ji neabejodama jam atsakė nuoširdžiai ir paprastai:

— Motina kalbėdavo dažnai, tėvas — niekada. Motina rūpestingai mokė mus melstis ir aiškino mūsų pareigas, bet tėvas

---

[39] Senovinės šachmatų figūros, apie kurias pasakoja Kuperis, savo forma skyrėsi nuo dabartinių.

nei jai gyvai esant, nei po jos mirties su mumis apie tai nė karto nekalbėjo.

— Aš taip ir maniau, aš taip ir maniau. Jis nepripažįsta dievo, tokio dievo, kokį baltaodžiui pridera gerbti. Tie daiktai — stabai.

Judita krūptelėjo ir akimirką, rodos, rimtai įsižeidė. Po to, truputį pagalvojusi, ji pagaliau nusijuokė.

— Ir jūs manote, Medžiotojau, kad šie kauliniai žaisliukai — mano tėvo dievai? Aš esu girdėjusi apie stabus ir žinau, kas jie yra.

— Tai stabai! — įtikinamai pakartojo Medžiotojas.— Kodėl jūsų tėvas juos saugojo, jeigu jis jų negarbina?

— Nejaugi jis laikytų savo dievus maiše ir uždarytus skrynioje? — prieštaravo mergaitė.— Ne, ne, Medžiotojau, mano vargšas tėvas savo dievą visur nešiojasi su savim, ir tas dievas — jo paties gobšumas. Šie daiktai iš tikrųjų gali būti stabai, aš pati taip manau, spręsdama iš to, ką esu girdėjusi ir skaičiusi apie stabų garbinimą. Bet jie čia pakliuvo iš kokios nors tolimos šalies ir pateko į Tomo Haterio rankas, kai jis buvo jūrininkas.

— Aš labai džiaugiuosi, tikrai, aš labai džiaugiuosi tai girdėdamas, Judita, nes vargu ar begalėčiau prisiversti padėti baltajam stabmeldžiui. Senio oda tokios pat spalvos kaip ir mano, ir aš pasirengęs jam padėti, bet nenorėčiau susidėti su žmogumi, kuris atsisakė savo tikėjimo... Šis gyvulys, matyt, tau labai patinka, Gyvate, nors tai tik stabas.

— Tai dramblys,— pertraukė jį Judita.— Tvirtovėje aš dažnai matydavau paveiksliukus su šių gyvulių atvaizdais, o motina turėjo knygutę, kurioje buvo pasakojama apie tokius padarus. Tėvas sudegino ją kartu su kitomis knygomis, nes, pasak jo, motutė per daug mėgo skaityti. Tai įvyko netrukus prieš motinos mirtį, ir aš kai kada pagalvoju, kad šis nuostolis priartino jos galą.

Tai buvo pasakyta nelengvabūdiškai, bet kartu ir be jokio susijaudinimo. Judita tai pasakė nelengvabūdiškai, nes ją nuliūdino jos pačios prisiminimai. Ji buvo pernelyg pripratusi gyventi tik sau ir savo tuštybėms patenkinti, kad galėtų pajusti, kiek jos motinai teko patirti blogo ir kiek sunkių valandų. Reikėjo nepaprastų aplinkybių, kurios galėtų sužadinti šios gražios, bet klystančios mergaitės jausmus. O tokių aplinkybių trumpame jos gyvenime nepasitaikė.

— Na, dramblys ar ne dramblys, bet, šiaip ar taip, tai stabas,— atkirto Medžiotojas,— ir krikščioniui netinka jį pas save laikyti.

— Irokėzui gerai,— tarė Čingačgukas, nenoriai atiduodamas vieną dramblį, kurį jo bičiulis norėjo įdėti atgal į maišelį.— Už tą dramblį galima nupirkti visą gentį, galima nupirkti net delavarus.

— Turbūt tavo teisybė. Tai suprantama kiekvienam, kas pažįsta raudonodžių prigimtį,— atsakė Medžiotojas.— Bet žmogus,

išleisdamas iš savo rankų netikrą pinigą, Gyvate, elgiasi taip pat blogai, kaip ir tas, kuris jį padirba. Ar tu žinai bent vieną sąžiningą indėną, kuris nesibjaurėtų parduoti meškėno kailio, įtikinėdamas, kad tai tikra kiaunė, arba iškišti audinę vietoj bebro? Aš žinau, kad keli tie stabai, gal net vienas dramblys, padės mums atpirkti Tomui Hateriui laisvę. Bet sąžinė neleidžia duoti į rankas tokius blogus pinigus.

— Bet, Medžiotojau, gal šios kaulinės figūrėlės visiškai ne stabai! Dabar aš prisimenu, kad mačiau pas įgulos karininkus žaidimą lapė ir žąsys, truputį panašų į šitą... O štai dar kažkas kietas, suvyniotas į gelumbę ir tikriausiai turintis ką nors bendro su jūsų stabais.

Medžiotojas iš mergaitės rankų paėmė ryšulį ir, jį išvyniojęs, išėmė didelę lentą su dramblio kaulo ir juodmedžio kvadratais. Smulkiai viską apsvarstęs, Medžiotojas, nors šiek tiek ir svyruodamas, pagaliau pritarė Juditai ir galų gale pripažino, kad tariamieji stabai galbūt yra tik dailiai ištekintos kurio nors nežinomo žaidimo figūrėlės. Judita buvo tokia taktiška, kad savo pergale nepiktnaudžiavo ir daugiau nė žodžio neužminė juokingos savo bičiulio klaidos.

Atradus šias pažiūrėti keistas mažutes figūrėles, išsisprendė išpirkimo klausimas. Visi gerai žinojo ir suprato indėnų silpnybes ir skonį, todėl niekas neabejojo, kad irokėzų gobšumą pirmiausia turi sukelti drambliai. Laimė, buvo išlikę visi keturi drambliai su bokštais, ir buvo galutinai nutarta juos pasiūlyti kaip išpirką. Likusias figūrėles ir visus kitus daiktus skrynioje jie pasiskubino paslėpti, kad jais galėtų pasinaudoti būtiniausiu atveju. Tuomet viskas rūpestingai buvo sudėta į skrynią ir apkamšyta apdangalais taip, kaip buvo anksčiau, ir, jeigu Hateris vėl grįžtų į „pilį“, vargu ar jis suvoktų, kad svetima kažkieno ranka lietė slaptuosius jo lobius. Paslaptį galėjo išduoti susprogęs pistoletas, bet jis vis dėlto buvo padėtas šalia sveikojo, o skrynios dugne gulinčių šešių ryšulių jie ir neišvyniojo. Kai viskas buvo baigta, jie užvožė dangtį, spynas pakabino į savo vietas ir jas užrakino. Raktą vėl įdėjo į drobinį maišelį, iš kurio buvo paėmę.

Besikalbant ir bedėliojant daiktus, praėjo daugiau kaip valanda. Judita, sumaniai moteriškai koketuodama, stengėsi pratęsti pasikalbėjimą, nes jai buvo malonu matyti, kaip Medžiotojas atvirai žvilgčioja į gražų jos veidą. Medžiotojas pastebėjo, kiek daug laiko buvo tuščiai sugaišta, ir bičiuliams pasakė, kad reikia greičiau vykdyti numatytą planą. Čingačgukas pasiliko Haterio miegamajame, kur buvo pastatyti drambliai. Delavaras norėjo pasigėrėti tais nuostabiais ir jam nežinomais gyvuliais; be to galbūt jis instinktyviai jautė, kad jo bičiuliai nelabai nori būti kartu su juo ir norėtų pasilikti vieni. Judita nesivaržė, rodydama savo pranašumą, o Medžiotojas pats nepajuto, kaip jis tartum sužadėtinis jai ėmė kalbėti meilius žodžius.

— Na, Judita,— tarė Medžiotojas, atsistodamas po pasikalbėjimo, kuris truko daug ilgiau, negu jis pats tikėjosi,— su jumis labai malonu plepėti ir svarstyti visus tuos klausimus, bet pareiga mus šaukia kitur. Šiuo metu Nenuorama ir jūsų tėvas, nekalbant jau apie Heti...

Žodis sustingo jo lūpose, nes tą akimirką aikštelėje pasigirdo lengvi kažkieno žingsniai, žmogaus figūra užstojo pro duris krintančią šviesą ir prieš jį pasirodė pati Heti. Iš Medžiotojo lūpų išsprūdo tylus šūktelėjimas, o Judita suriko, kai šalia sesers staiga atsirado penkiolikos septyniolikos metų indėnų jaunuolis. Abu jie buvo apsiavę mokasinais ir žengė beveik negirdimai. Nors ir netikėtai jie pasirodė, Medžiotojas nesumišo. Pirmiausia jis delavarų tarme greitai pasakė keletą žodžių, patardamas bičiuliui tuo tarpu neišeiti iš galinio kambario. Paskui jis nuėjo prie durų, norėdamas įsitikinti, ar didelis pavojus jiems gresia. Tačiau lauke nebuvo nė gyvos dvasios, tik labai paprastas prietaisas, truputį primenąs plaustą ir šalia arkos besisupąs ant vandens, jam tučtuojau išaiškino, kaip Heti atsivarė iki „pilies". Du seni perdžiūvę kamienai buvo sutvirtinti dygliais ir karnomis, o ant jų padaryta maža platforma, supinta iš upės lazdyno šakų. Heti sėdėjo ant rąstų, o jaunasis irokėzas irklu atvarė prie „pilies" primityvų, bet visiškai saugų plaustą. Atidžiai apžiūrėjęs plaustą ir įsitikinęs, kad kitų indėnų arti nėra, Medžiotojas palingavo galvą ir savo įpročiu pro dantis sumurmėjo:

— Štai ką reiškia raustis svetimoje skrynioje! Jeigu mes būtume buvę budrūs, tai tokios staigmenos nebūtume sulaukę. Tačiau dabar mums atviras kelias deryboms, ir aš noriu pasiklausyti, ką pasakys Heti.

Atsigavusi iš nustebimo ir išgąsčio, Judita nuoširdžiai džiaugdamasi sveikino sugrįžusią seserį. Spausdama Heti prie krūtinės, ji bučiavo ją kaip tais laikais, kai jos abi tebebuvo dar vaikai. Heti buvo rami, nes visa tai, kas įvyko, jai nebuvo netikėta, ir ji galvojo tik apie savo šventąjį tikslą. Seseriai pakvietus, ji atsisėdo ant kėdutės ir ėmė pasakoti savo nuotykius nuo to laiko, kai jos išsiskyrė. Vos tik jai pradėjus kalbėti, grįžo Medžiotojas ir taip pat ėmė atidžiai klausytis. Jaunasis irokėzas stovėjo prie durų, viską stebėdamas taip abejingai kaip durų stakta.

Iki tos akimirkos, kai mes palikome stovyklą, mergaitei pasikalbėjus su vadais, ir kai Ua-ta-Ua staiga nuo jos pasišalino, kaip jau esame sakę, neatsitiko nieko naujo, ko jau mes nežinotume. Tos istorijos tęsinį reikia atpasakoti jos pačios žodžiais.

— Kai aš perskaičiau vadams keletą vietų iš biblijos, Judita, tau būtų atrodę, kad jie nė kiek nepasikeitė,— tarė ji,— bet grūdas buvo įmestas, jis išaugo... Aš truputį pabuvau su tėvu ir Nenuorama, o paskui su Ua-ta-Ua nuėjau pusryčiauti. Kai mes pavalgėme, vadai priėjo prie mūsų, ir tada mes išvydome sėjos vaisius. Jie pasakė, kad viskas, ką aš perskaičiau iš knygos, yra teisinga,— turi būti teisinga,— tai skamba jų ausyse taip teisin-

gai kaip paukštelio giesmė. Jie liepė man grįžti atgal ir tą patį pakartoti didžiajam kariui, kuris užmušė vieną iš jų narsuolių, o taip pat jums pasakyti, kad jie labai džiaugtųsi, galėdami pabūti mūsų pilyje ir pasiklausyti, kaip aš vėl jiems skaitysiu tą šventąją knygą. Tik jie liepė paprašyti jus paskolinti jiems keletą luotų, kad jie galėtų čia atvežti tėvą ir Harį, o taip pat savo moteris. Ir tada mes visi sėdėsime čia aikštelėje prieš pilį ir klausysimės baltaveidžio Manitu himnų. O dabar, Judita, sakyk, ar tu girdėjai kurį nors kitą tokį įvykį, kuris taip aiškiai įrodytų biblijos galybę?

— Iš tikrųjų, tai būtų tikras stebuklas, Heti! Bet visa tai tik indėnų gudrybė ir klasta. Jie stengiasi mus apgauti, nes mato, kad, veikdami jėga, nieko negali laimėti.

— Tu abejoji biblija, sesuo, jeigu taip žiauriai galvoji apie laukinius.

— Aš neabejoju biblija, vargše Heti, bet labai abejoju indėnais ir ypač irokėzais... Ką jūs pasakysite apie tą pasiūlymą, Medžiotojau?

— Pirmiau leiskite man truputį pakalbėti su Heti,— atsakė Medžiotojas.— Aš norėčiau žinoti, mergaite, ar tas plaustas jau buvo paruoštas, kai jūs pusryčiavote, ar jums pėstiems teko eiti paežere, kol atsidūrėte tiesiai priešais mus?

— O ne, Medžiotojau! Plaustas jau buvo paruoštas ir suposi ant vandens. Argi tai ne stebuklas, Judita?

— Taip, taip, indėniškas stebuklas,— pritarė Medžiotojas.— Tokius stebuklus daryti jie įgudę. Vadinasi, plaustas jau buvo visiškai paruoštas ir tik laukė ant vandens savo keleivių?

— Viskas buvo taip, kaip jūs sakote. Plaustas buvo arti stovyklos, indėnai mane pasodino ant jo, ten buvo karnų virvutės, ir kariai nutempė plaustą priešais pilį, o po to liepė jaunuoliui mane nuvežti.

— Tai reiškia, kad visas miškas pilnas valkatų, laukiančių, kuo tas stebuklas baigsis. Dabar viskas aišku, Judita. Pirmiausia aš pasistengsiu atsikratyti to jauno Kanados kraugerio, o paskui apsvarstysime, ką daryti toliau. Jums ir Heti teks iš čia išeiti, bet pirmiau man atneškite dramblius, kuriais gėrisi Gyvatė; nes šito ilgakojo elnio čia negalima palikti vieno nė valandėlės; kitaip jis neklausdamas pasiskolins iš mūsų luotą.

Judita atnešė šachmatų figūrėles ir paskui su seserimi pasišalino į savo kambarį. Medžiotojas pusėtinai mokėjo daugumą indėnų tarmių, vartojamų tame krašte, ir galėjo gana laisvai kalbėtis irokėziškai. Linktelėjęs jaunuoliui galvą, jis jam pasiūlė sėstis ant skrynios ir po to saiga prieš jį pastatė du dramblius. Iki tos akimirkos jaunasis laukinis neparodė jokių jausmų. Beveik visi aplinkiniai daiktai jam buvo visiška naujiena, bet jis laikėsi šaltakraujiškai, kaip filosofas. Tiesa, Medžiotojas pastebėjo, kad juodos irokėzo akys įdėmiai smigo į apsigynimo įrengimus ir ginklus, bet viskas buvo daroma tokia nekalta išraiška,

taip nerūpestingai, vaikiškai ir nuobodžiai, kad tai tegalėjo suvokti tik žmogus, išėjęs tokią pat mokyklą. Bet kai laukinio žvilgsnis užkliudė dramblio kaulo žaisliukus ir jis pirmą kartą išvydo nežinomų, stebuklingų žvėrių atvaizdus, jis nustebo ir susižavėjo. Dažnai aprašinėjama, kaip pietinių jūrų salų čiabuviai elgiasi su civilizuoto gyvenimo daiktais, bet skaitytojas to tegul nepainioja su Amerikos indėnais. Jaunasis irokėzas džiaugsmingai suriko, bet tučtuojau užsikirto kaip žmogus, padaręs kažką labai nepadoraus. Neatitraukdamas akių, jis žiūrėjo į dramblius ir, trumpai pasvyravęs, pasiryžo vieną jų net paliesti. Medžiotojas jo netrukdė gerą dešimtį minučių, žinodamas, kad vaikinas taip įdėmiai apžiūrinėja tas keistenybes todėl, jog sugrįžęs nori tiksliai ir smulkiai papasakoti apie jas savo vadams. Pagaliau nusprendęs, kad laiko praėjo pakankamai ir reikiamas efektas pasiektas, Medžiotojas uždėjo pirštą ant nuogo jaunuolio kelio ir atkreipė į save jo dėmesį.

— Klausyk,— tarė jis.— Aš noriu pakalbėti su savo jaunuoju draugu iš Kanados. Tegu jis valandėlę užmiršta tą keistenybę.

— O kur antrasis baltaveidis brolis? — paklausė berniukas, dairydamasis į šalis ir nenoromis pasakydamas mintį, kurią jis turėjo galvoje dar prieš pasirodant šachmatų figūroms.

— Jis miega arba tuojau užmigs; šiaip ar taip, jis yra kambaryje, kur paprastai miega vyrai,— atsakė Medžiotojas.— O iš kur jaunasis mano bičiulis žino, kad čia dar yra kitas?

— Mačiau jį nuo kranto. Irokėzų geros akys — mato pro debesis, mato didžiojo šaltinio dugną.

— Gerai, irokėzas atėjo čia. Du baltaveidžiai yra nelaisvėje tavo tėvų stovykloje, berniuk.

Jaunuolis abejingai linktelėjo galvą, bet po valandėlės nusikvatojo, tartum jį būtų sužavėjęs savo genties žmonių vikrumas.

— Ar tu gali man papasakoti, berniuk, ką jūsų vadai ketina daryti su savo belaisviais? O gal jie patys dar nenusprendė?

Jaunuolis pažvelgė į Medžiotoją šiek tiek nustebęs, o paskui šaltakraujiškai pridėjo smiliaus galą prie galvos truputį aukščiau kairiosios ausies ir apibrėžė ratą aplink savo plaukus taip tiksliai ir greitai, kad aiškiai parodė, kaip gerai jis yra išmokęs to ypatingo savo tautos meno.

— Kada? — paklausė Medžiotojas, kuriam mėšlungis suspaudė gerklę, matant tokį abejingumą žmogaus gyvybei.— O kodėl jūs negalite nusivesti jų su savimi į savo vigvamus?

— Kelias ilgas ir pilnas baltaveidžių. Vigvamai pilni, o skalpai brangūs. Mažai skalpų, daug aukso.

— Gerai, viskas visiškai aišku, taip, visiškai aišku. Aiškiau ir negali būti. Dabar tu žinai, vaikine, kad senesnysis jūsų belaisvis yra čia gyvenančių dviejų jaunų moterų tėvas, o kitas peršasi vyresniajai. Mergaitės, žinoma, nori išgelbėti savo bičiulių skalpus ir už išpirkimą duos du kaulinius žvėris, po vieną už

kiekvieną skalpą. Eik atgal, pasakyk tą savo vadams ir iki saulės laidos atnešk man jų atsakymą.

Berniukas su šiuo pasiūlymu sutiko taip rimtai ir nuoširdžiai, jog neliko nė mažiausios abejonės, kad jis užduotį atliks sumaniai ir greitai. Nė vienos akimirkos jis nepamiršo savigarbos ir neapykantos anglams ir anglų indėnams,— taip jis norėjo išgauti savo giminaičiams retą lobį. Medžiotojas buvo patenkintas padarytu įspūdžiu. Tiesa, vaikinas paprašė duoti jam vieną dramblį kaip pavyzdį, bet baltaveidis brolis buvo per daug apdairus, kad sutiktų. Medžiotojas gerai žinojo, kad dramblys tikriausiai niekada nepasiektų savo paskirties, jeigu jį patikėtų panašioms rankoms. Tačiau šis menkas vaidas greit baigėsi, ir berniukas ėmė rengtis išplaukti. Sustojęs aikštelėje ir jau ruošdamasis lipti ant plausto, jis staiga apsigalvojo ir grįžo atgal, prašydamas paskolinti jam luotą, nes, girdi, tai galį pagreitinti derybas. Medžiotojas ramiai pareiškė, kad nesutinka, ir, dar truputį palūkuriavęs, berniukas ėmė irtis tolyn nuo „pilies" į tankius kranto brūzgynus, ligi kurių buvo ne daugiau kaip pusė mylios. Medžiotojas atsisėdo ant kėdutės ir sekė nutolstantį pasiuntinį, kol tas išnyko iš akių. Tada jis, kiek leido akys, įdėmiai apžvelgė visą kranto liniją, o paskui ilgai sėdėjo, padėjęs alkūnes ant kelių ir ranka parėmęs smakrą.

Kol Medžiotojas derėjosi su berniuku, gretimame kambaryje vyko visai kitokia scena. Heti paklausė, kur yra delavaras, ir kai sesuo jai pasakė, kad jis turi slėptis, mergaitė nuėjo pas jį. Čingačgukas lankytoją sutiko meiliai ir pagarbiai. Jis žinojo, kokia ji yra, ir, be to, jo simpatija tai nekaltai būtybei sustiprėjo todėl, kad jis vylėsi iš jos išgirsti kokių nors naujienų apie sužadėtinę. Įėjusi į kambarį, mergaitė atsisėdo ir pakvietė indėną taip pat atsisėsti šalia savęs, bet vis tylėjo, manydama, kad vadas pirmasis turi jos paklausti, ką ji galvojo. Tačiau Čingačgukas jos ketinimų nesuprato ir pagarbiai tylėjo, laukdamas, kada ji teiksis prabilti.

— Jūs esate Čingačgukas, delavarų Didžioji Gyvatė, ar ne tiesa? — savo įpratimu visai tiesiai pradėjo mergaitė, norėdama prašnekti pirmoji, bet bijodama suklysti.

— Čingačgukas,— oriai atsakė delavaras.— Medžiotojo kalba tai reiškia Didžioji Gyvatė.

— Na taip, taip yra ir mano kalba. Ja kalba ir Medžiotojas, ir tėvas, ir Judita, ir aš, ir vargšas Haris Nenuorama. Jūs pažįstate Harį Marčą, Didžioji Gyvate? Tiesa, jūs jo nepažįstate, nes kitaip jis taip pat būtų man apie jus ką nors sakęs.

— Ar kas nors pasakė Čingačguko vardą Svyrančiajai Lelijai? — Taip vadas nusprendė vadinti vargšę Heti.— Ar maža paukštytė sučiulbėjo šį vardą irokėzų tarpe?

Pradžioje Heti nieko neatsakė. Ji nuleido galvą, ir jos skruostai paraudo. Atrodė, kad vargšė Heti taip sumišo dėl riboto savo proto, bet nors ji ne visada galėjo protingai galvoti, jausti

galėjo visada. Paskui ji pažvelgė į indėną, naiviai šypsodamasi, kaip vaikas, ir kartu užjaučiamai, kaip suaugusi moteris.

— Ar mano sesuo, Svyrančioji Lelija, girdėjo tokią paukštytę? — pridūrė Čingačgukas taip meiliai ir švelniai, kad būtų galėjęs nustebinti kiekvieną, įpratusį girdėti skvarbius klyksmus, taip dažnai išsiveržiančius iš tos pačios gerklės. Toks pasikeitimas iš šiurkštaus ir gerklingo balso į švelnų ir melodingą nedažnai pasitaiko indėnų kalboje.— Mano sesers ausys buvo atviros. Kodėl ji neteko liežuvio?

— Jūs esate Čingačgukas, taip, tai jūs. Čia nėra kito raudonodžio, o ji tikėjo, kad turi ateiti Čingačgukas.

— Čin-gač-gu-kas,— vadas lėtai ištarė savo vardą, pabrėždamas kiekvieną skiemenį.— Ingizų kalba — Didžioji Gyvatė.

— Čin-gač-gu-kas,— pakartojo Heti taip pat išraiškingai.— Taip, Ua-ta-Ua minėjo šį vardą, ir turbūt tai esate jūs.

— Ua-ta-Ua,— ištarė delavaras.

— Ua-ta-Ua, arba Tyliau-o-Tyliau. Aš manau, kad Tyliau-o-Tyliau yra gražiau negu Ua. Taip aš ją ir vadinau.

— Ua-ta-Ua maloniai skamba delavaro ausyse.

— Jūs jį tariate kitaip negu aš. Bet tai nesvarbu, aš girdėjau, kaip gieda paukštytė, apie kurią jūs kalbate, Didžioji Gyvate.

— Ar gali mano sesuo pakartoti giesmės žodžius? Apie ką jį daugiausia gieda, kaip ji atrodo, ar dažnai juokiasi?

— Ji giedojo „Čin-gač-gu-kas" dažniau negu ką nors kita, ir iš visos širdies juokėsi, kai aš jai pasakojau, kaip irokėzai vijosi mus vandenyje ir negalėjo mūsų sugauti. Tikiuosi, kad šie rąstai neturi ausų, Gyvate?

— Nebijok rąstų, bijok sesers gretimame kambaryje. Nebijok irokėzo — Medžiotojas užkimšo akis ir ausis svetimai bjaurybei.

— Aš suprantu jus, Gyvate, ir aš supratau Tyliau-o-Tyliau. Kai kada man atrodo, kad aš visai ne tokia silpnaprotė, kaip kiti sako. Dabar žiūrėkite į lubas, ir aš viską pasakysiu. Jūs mane gąsdinate, kai aš kalbu apie Tyliau-o-Tyliau, jūs taip baisiai žiūrite.

Indėnas pasistengė sušvelninti savo akių blizgesį ir apsimetė, kad jis klauso mergaitės noro.

— Tyliau-o-Tyliau man liepė pasakyti, kad jūs neturite pasitikėti irokėzais. Jie daug gudresni negu visi kiti indėnai, kuriuos ji pažįsta. Paskui ji sakė, kad yra didelė ryški žvaigždė, kuri pateka virš kalvos valandai praėjus, kai sutemsta.— Ua-ta-Ua turėjo galvoje Veneros planetą, nors pati to ir nežinojo.— Ir kai žvaigždė pasirodys danguje, mergaitė lauks jūsų toje vietoje, kur aš pereitą naktį išlipau ant kranto. Ir jūs turite nuplaukti su luotu jos paimti.

— Gerai. Čingačgukas dabar pakankamai suprato, bet jis supras geriau, jeigu sesuo pagiedos jam dar kartą.

Heti pakartojo savo žodžius, smulkiau paaiškindama, apie kokią žvaigždę kalbama, ir nupasakodama tą vietą krante, prie

kurios jis turėjo priplaukti. Paskui įprasta naivia savo maniera ji ėmė atpasakoti visus pašnekesius su indėnų mergaite ir pakartojo keletą jos posakių, tuo labai pradžiugindama jaunikio širdį. Mergaitė dar kartą jį įspėjo elgtis labai atsargiai ir gana aiškiai apsakė, kurioje vietoje dabar yra priešo stovykla ir visas indėnų išvykas, pradedant nuo šio ryto. Ua-ta-Ua su ja išbuvusi ant plausto, kol jis nuplaukė nuo kranto, ir dabar, be abejo, buvo kur nors miške priešais „pilį" ir iki vakaro neketino grįžti į stovyklą. Tada ji tikėjosi, kad jai pavyks paspruktí nuo savo draugių, kai jos krantu eis namo, ir pasislėpti kyšulyje. Matyt, niekas nenumanė, jog čia esama Cingačguko, nors visi žinojo, kad kažkoks indėnas pereitą naktį sugebėjo prasigauti į arką, ir spėjo, jog kaip tik jis pasirodė prie „pilies" durų su baltaveidžio drabužiais. Tačiau dėl to dar liko šiokių tokių abejonių, nes tuo metų laiku baltieji dažnai ateidavo prie ežero, ir, vadinasi, „pilies" įgula tokiu būdu galėjo lengvai sustiprėti. Visa tai Ua-ta-Ua papasakojo Heti, kol indėnai pakrante tempė plaustą. Taigi, jos kartu ėjo kokias šešias mylias, vadinasi, laiko pašnekesiui turėjo daugiau, negu reikia.

— Tyliau-o-Tyliau pati nežino, ar jie įtaria ir ar numano, jog jūs esate prie ežero, bet ji tikisi, kad ne. O dabar, Gyvate, kai aš tiek daug papasakojau apie jūsų sužadėtinę,— tęsė Heti, nesąmoningai paėmusi indėną už rankos ir lankstydama jo pirštus, kaip vaikai žaidžia tėvų pirštais,— jūs turite man kai ką prižadėti. Kai jūs vesite Tyliau-o-Tyliau, jūs turite būti jai meilus ir šypsotis jai taip, kaip dabar man šypsotės. Nereikia į ją žiūrėti piktai, kaip žiūri kai kurie vadai į savo žmonas. Ar tai man prižadate?

— Visada būsiu geras Ua! Per daug trapi, smarkiai sulenksi — ji suluš.

— Taip, ir todėl jai reikia šypsotis. Jūs ir nežinote, kaip mergaitė brangina mylimo žmogaus šypseną. Tėvas vos tik vieną kartą man nusišypsojo, kol aš buvau su juo, o Haris kalbėjo ir juokėsi. Bet aš nemanau, kad jis bent kartelį nusišypsojo. Ar jūs žinote skirtumą tarp šypsenos ir juoko?

— Juokas geriau. Klausyk Ua juoko — manysi, kad paukštelis gieda.

— Aš žinau, kad jos juokas labai malonus, bet jūs turite šypsotis. O paskui, Gyvate, jūs neturite jos versti tąsyti sunkumus ir kirsti javus, kaip daro kiti indėnai. Elkitės su ja, kaip baltieji elgiasi su savo žmonomis.

— Ua-ta-Ua ne baltaveidė; jos oda raudona, raudona širdis, raudoni jausmai. Viskas raudona. Nieko baltaveidiško. Ji turi nešioti mažytį.

— Kiekviena moteris mielai nešioja savo vaiką,— tarė šypsodamasi Heti,— ir čia nėra jokio vargo. Bet jūs turite mylėti Tyliau-o-Tyliau, būti jai meilus ir geras, nes ji pati labai meili ir gera.

Čingačgukas atsakydamas oriai linktelėjo galvą ir po to, matyt, nusprendė, kad šią temą geriau palikti. Heti dar nespėjus vėl prašnekti, pasigirdo Medžiotojo balsas, kviečiantis draugą į gretimą kambarį. Išgirdęs kvietimą, Gyvatė pakilo iš vietos, o Heti sugrįžo pas seserį.

XIV SKYRIUS

Eidamas pas bičiulį, delavaras pirmiausia pasiskubino nusimesti civilizuotą savo apdarą ir vėl pavirto indėnų kariu. Medžiotojui užprotestavus, jis pasakė, kad irokėzai jau žino, jog „pilyje" yra indėnas. Jeigu delavaras ir toliau mėgintų maskuotis, irokėzams tai būtų labiau įtartina, negu jam, kaip priešiškos genties nariui, atvirai pasirodžius. Sužinojęs, kad vadui prasmukti į arką nepastebint persekiotojams nepavyko, Medžiotojas daugiau nesiginčijo, suprasdamas, kad toliau slapstytis nenaudinga. Beje, vėl atgauti miškų sūnaus išvaizdą Čingačgukas norėjo ne vien tik iš atsargumo. Juk jis ką tik sužinojo, kad Ua-ta Ua yra priešingame krante, ir vadui buvo malonu galvoti, kad mylima mergaitė dabar gali jį matyti. Jis vaikštinėjo po aikštelę su lengvu čiabuvių apdaru it miškų Apolonas, ir šimtai maloniausių svajonių skriejo jo galvoje ir švelnino širdį.

Visa tai visiškai nieko nereiškė Medžiotojui, daugiau galvojusiam apie eilinius kasdieninius rūpesčius negu apie švelnias meilės užgaidas. Draugui jis priminė, kokia rimta yra jų padėtis, ir pasiūlė jam apsvarstyti karinius dalykus, kurie jų laukė ateityje. Pašnekovai papasakojo vienas kitam, ką jiems pavyko patirti per praėjusius pasikalbėjimus. Čingačgukas sužinojo visą išpirkimo derybų istoriją ir Medžiotojui pranešė, ką jam papasakojo Heti. Medžiotojas bičiulio rūpesčius labai dėjosi į širdį ir prižadėjo jam viskuo padėti.

— Tai svarbiausias mūsų uždavinys, Gyvate, pagaliau ir tu pats tai žinai. Kovoti dėl pilies ir senio Haterio dukterų išgelbėjimo mes ėmėmės atsitiktinai. Taip, taip, aš pasistengsiu padėti mažajai Ua-ta-Ua, kuri iš tikrųjų yra geriausia ir gražiausia jūsų genties mergaitė. Aš visada skatinau tavo palankumą jai, vade; tokia sena ir įžymi giminė kaip jūsų neturi pasibaigti. Jeigu raudonodžių moterys ir raudonodžių papročiai man būtų tokie artimi, kad aš norėčiau vesti indėnę, aš ieškočiau tik tokios kaip ji. Aš labai džiaugiuosi, kad Heti susitiko su Ua-ta-Ua, nes jeigu Heti nėra pernelyg gudri, tai tavo sužadėtinės gudrumo ir proto užteks abiem. Taip, Gyvate,— nuoširdžiai nusijuokė jis,— sudėk jas kartu, ir dviejų tokių protingų mergaičių tu nesurasi visoje Jorko kolonijoje.

— Aš eisiu į irokėzų stovyklą,— rimtai atsakė delavaras.— Išskyrus Ua, Čingačguko niekas nepažįsta, o sutartį dėl gyvybių

ir skalpų turi sudaryti vadas. Duok man keistuosius žvėris ir leisk sėsti į luotą.

Medžiotojas nuleido galvą ir ėmė meškerės galu raižyti vandenį, per aikštelės kraštą nukoręs kojas ir jas tabaluodamas, kaip žmogus, kuriam staiga kilo nauja mintis. Neatsakydamas tiesiai į bičiulio pasiūlymą, jis savo įpročiu ėmė kalbėti pats su savimi.

— Taip, taip,— kalbėjo jis,— gal tai ir yra vadinama meilė. Man teko girdėti, kad meilė kartais visiškai aptemdo jaunuolio protą, ir jis jau negali ko nors suprasti ir apskaičiuoti. Tik pagalvok, kaip Gyvatė neteko ir proto, ir gudrumo, ir išminties! Suprantama, kad reikia greičiau išlaisvinti Ua-ta-Ua ir išleisti ją už vyro, kai tik mes grįšime namo, nes kitaip vadui iš šio karo nebus jokios naudos. Taip, taip, jis niekada vėl nebus tikras žmogus, kol ši našta nusiris jam nuo širdies ir jis atsipeikės, kaip būna ir kitiems. Gyvate, tu dabar nesugebi rimtai protauti, ir todėl aš neatsakysiu į tavo pasiūlymą. Bet tu esi vadas, greitai tau teks karo taku vesti ištisus būrius, todėl aš tavęs klausiu: ar protinga priešui parodyti savo jėgas prieš prasidedant mūšiui?

— Ua! — sušuko indėnas.

— Na taip, Ua. Aš gerai suprantu, kad svarbiausia ir yra Ua, ir tik Ua. Iš tiesų, Gyvate, aš labai nerimauju ir kremtuosi dėl tavęs. Niekada aš negirdėjau iš vado lūpų tokių kvailų žodžių, ir dar tokio vado, kuris jau pagarsėjo savo išmintimi, nors jis dar jaunas ir nepatyręs. Ne, tu negausi luoto, jeigu tik ko nors yra vertas draugystės ir išminties balsas.

— Mano baltaveidis bičiulis teisybę sako.— Čingačguko veidu nuslinko debesis, jo akys užgeso, ir silpnybė įsiskverbė į jo protą.— Mano brolis puikiai atsimena gerus darbus ir silpnai blogus. Jis užmirš.

— Taip, tai nesunku. Daugiau apie tai nekalbėsime, vade. Bet jeigu kitas toks debesis slinks virš tavęs, pasistenk pasitraukti į šalį. Debesys dažnai kliudo mums danguje, bet kai jie aptemdo mums protą, tai jau blogas dalykas. O dabar sėsk šalia manęs ir truputį pasišnekėsime, ką mums daryti, nes greitai čia pasirodys pasiuntinys derėtis dėl taikos, arba mums teks pradėti kruviną karą. Kaip matai, tie valkatos moka naudotis rąstais ne blogiau už apsukriausius upių sielininkus ir nesunku čia bus atsibelsti visam jų būriui. Aš manau, kad protingiausia bus senio Haterio prekes sudėti į arką, užrakinti „pilį" ir su arka išplaukti. Tai judrus daiktas, ir su išskleista bure mes galėsime praleisti daug naktų, nebijodami, kad Kanados vilkai suras kelią į mūsų avidę.

Čingačgukas šio plano išklausė pritariamai. Buvo visiškai aišku, kad jeigu derybos baigsis nesėkmingai, jau artimiausią naktį reikės laukti puolimo. Priešai, žinoma, suprato, kad, užgrobus „pilį", jiems atiteks viskas, kas joje yra, jų tarpe ir išpirkai skirti daiktai, o kartu jie savo rankose išlaikys jau įsigytą pranašumą. Reikėjo būtinai imtis kokių nors priemonių, nes

dabar, paaiškėjus, kad irokėzų yra daug, negalima buvo tikėtis sėkmingai atremti naktinę ataką. Vargu ar pavyktų sukliudyti priešams užgrobti ir arką, o arka prisidengę puolantieji būtų taip pat gerai apsaugoti nuo kulkų, kaip ir „pilies“ įgula. Vienu tarpu vyrai galvojo nuskandinti arką seklumoje ir pasislėpti „pilyje“, paėmus į vidų luotus. Tačiau truputį pagalvoję, jie suprato, kad toks apsigynimo būdas neišvengiamai sužlugs: ant kranto buvo lengvai galima pririnkti rąstų ir padaryti bet kokio dydžio plaustą. Irokėzai suprasdami, kad jų atkaklumas negali nepasibaigti pergale, būtinai tai padarytų. Tokiu būdu nuodugniai viską apsvarstę, du jaunuoliai, pirmą kartą pradedantieji miškų karą, priėjo išvados, kad arka jiems yra vienintelis patikimas prieglobstis. Savo nutarimą jie tučtuojau pranešė Juditai. Mergaitė rimtai neprieštaravo, ir visi keturi ėmė rengtis vykdyti savo planą.

Skaitytojas gali lengvai įsivaizduoti, kad Plaukiojančio Tomo manta buvo nedidelė. Dvi lovos, šiokie tokie drabužiai, ginklai, amunicija, virtuvės rykai, o taip pat paslaptingoji pusiau teištirta skrynia buvo svarbiausieji daiktai. Visa tai jie greitai surankiojo, o arką priplukdė prie rytinės namo pusės, kad nuo kranto niekas nepastebėtų pernešant daiktus. Buvo nutarta, kad neapsimoka judinti iš vietos sunkesnių ir griozdiškesnių daiktų, nes jų vargu ar prireiktų arkoje, o jie patys didelės vertės neturėjo. Pernešinėti daiktus teko nepaprastai atsargiai. Tiesa, didesnę jų dalį pavyko paduoti pro langą. Bet vis dėlto praėjo ne mažiau kaip dvi ar trys valandos, kol viskas buvo baigta. Tada apgultieji pastebėjo nuo kranto besiartinantį plaustą. Medžiotojas tučtuojau griebė žiūroną ir, pažvelgęs per jį, įsitikino, kad ant plausto sėdi du kariai, matyti, beginkliai. Plaustas judėjo labai lėtai; tai besiginantiesiems teikė didelę pirmenybę, nes arka plaukė daug greičiau ir lengviau. „Pilies“ gyventojams liko pakankamai laiko pasirengti priimti pavojingus lankytojus; kol plaustas priplaukė artyn, viskas buvo jau seniai pabaigta. Gyvatė ir abi mergaitės nuėjo į „pilį“. Čingačgukas atsistojo tarpduryje, parankėje laikydamas keletą užtaisytų šautuvų. Judita stebėjo pro langelį. Tuo tarpu Medžiotojas aikštelės krašte pasistatė kėdutę ir atsisėdo, tarp kelių nerūpestingai laikydamas karabiną.

Kai plaustas priplaukė arčiau, „pilies“ gyventojai įtempė visą dėmesį, norėdami įsitikinti, ar svečiai su savimi neturi šaunamųjų ginklų. Nei Medžiotojas, nei Čingačgukas nieko nepastebėjo, bet Judita, nepasitikėdama savo akimis, iškišo pro langelį žiūroną ir jį pakreipė į hemloko šakas, išklotas ant plausto ir atstojančias irkluotojams sėdynes. Kai lėtai judėjęs plaustas atsidūrė už penkiasdešimties pėdų, Medžiotojas pašaukė huronus ir įsakė jiems padėti irklus, nes jiems išlipti jis neleisiąs. Du šaunios išvaizdos kariai nepaklausyti šio reikalavimo neišdrįso ir tą pačią valandėlę pakilo iš savo vietų, nors plaustas vis dar lėtai tebesiartino.

— Ar jūs esate vadai? — išdidžiai paklausė Medžiotojas.— Ar jūs esate vadai? O gal mingai tokiu reikalu man atsiuntė bevardžius karius? Jeigu taip, tai juo greičiau jūs nuplauksite atgal, tuo anksčiau čia pasirodys karys, su kuriuo aš galiu kalbėti.

— Hug! — sušuko senesnysis indėnas, apžvelgdamas „pilį“ taip įdėmiai, kad niekas neprasprūdo nuo jo žvilgsnio.— Mano brolis labai išdidus, bet mano vardas yra Suskilęs Ąžuolas, ir jis verčia delavarus išblykšti.

— Galbūt tai ir teisybė, Suskilęs Ąžuole, o galbūt ir melas, bet aš vargu ar beišblykšiu, nes ir taip esu gimęs baltas. Bet ko čia tau reikia ir kodėl prie lengvų žievės luotų tu atplaukei ant rąstų, kurie net neišskaptuoti?

— Irokėzai ne antys, kad vaikščiotų vandeniu. Tegul baltaveidžiai duoda mums luotą, ir jie atplauks luotu.

— Neblogai sugalvota, bet iš to nieko neišeis. Čia yra tik keturi luotai, o kadangi mes taip pat keturi, tai kiekvienam tenka kaip tik po vieną. Sveikas atvykęs, irokėze, ant savo rąstų.

— Dėkoju! Ar jaunasis baltaveidis karys jau nusipelnė kokio nors vardo? Kaip jį vadina vadai?

Akimirką Medžiotojas svyravo, bet pasididžiavimas ir žmogaus silpnybė nugalėjo. Jis nusišypsojo, kažką pro dantis sumurmėjo, paskui išdidžiai išsitiesė ir pasakė:

— Minge, panašiai kaip ir visi jauni ir veiklūs žmonės, įvairiu laiku aš buvau vadinamas įvairiais vardais. Vienas jūsų karių, kurio vėlė vakar rytą išvyko pas protėvius į laimingąją šalį, pasakė, kad aš vertas vadintis Sakalo Akimi. Kai tarp mūsų buvo sprendžiamas gyvybės ir mirties klausimas, mano akis buvo aštresnė už jo.

Viską atidžiai stebėjęs, Čingačgukas tai išgirdo ir suprato trumpalaikę savo bičiulio silpnybę. Pirmai patogiai progai pasitaikius, jis išklausinėjo jį smulkiau. Kai jaunasis Medžiotojas jam viską prisipažino, indėnų vadas laikė savo pareiga tai papasakoti giminaičiams, ir nuo to laiko Medžiotojas gavo naują pravardę. Bet kadangi tai įvyko vėliau, mes ir vėliau jaunąjį Medžiotoją vadinsime ta pravarde, kuria pirmą kartą pristatėme skaitytojui. Baltaveidžio žodžiai irokėzą nustebino. Jis žinojo, kas atsitiko jo draugui, ir be vargo suprato užuominą, nes tą sceną keli laukiniai matė ant ežero kranto. Laukinis miškų sūnus nustebęs šūktelėjo. Paskui jis meiliai nusišypsojo ir taip grakščiai mostelėjo ranka, kad jam būtų galėjęs pavydėti net Azijos diplomatas. Abu irokėzai vienas kitam pusbalsiu pasakė po keletą žodžių ir paskui perėjo į arčiau aikštelės esantį plausto galą.

— Mano brolis Sakalo Akis huronams atsiuntė pasiūlymą,— tęsė Suskilęs Ąžuolas,— ir tai džiugina jų širdis. Jie girdėjo, kad jis turi dviuodegių žvėrių atvaizdus. Ar neparodys jis jų savo bičiuliams?

— Teisingiau būtų sakyti — priešams,— atkirto Medžiotojas.— Žodis — tik tuščias garsas, jis negali padaryti žalos. Stai vienas

tų atvaizdų. Pasitikėdamas tavo sąžiningumu, aš numesiu jį tau. Jeigu tu man jo negrąžinsi, mūsų bylą išspręs karabinas.

Irokėzas, matyt, su ta sąlyga sutiko. Tada Medžiotojas atsistojo, rengdamasis numesti vieną dramblį ant plausto. Abi pusės ėmėsi visų atsargumo priemonių, kad figūrėlė nenukristų į vandenį. Dažnos pratybos žmones išmoko labai vikriai atlikti tokios rūšies darbus, todėl mažasis dramblio kaulo žaisliukas iš rankų į rankas nukeliavo sėkmingai. Po to ant plausto įvyko įdomi scena. Nuostaba ir susižavėjimas vėl įveikė indėnų šaltakraujiškumą; du paniurę seni kariai savo pasigėrėjimą reiškė atviriau negu berniukas. Tas mokėjo valdyti savo jausmus, nes prisiminė dar neseną auklėjimą, tuo tarpu suaugę žmonės su tvirtu charakteriu savo pasigėrėjimo reikšti nesigėdijo. Keletą minučių jie taip įdėmiai apžiūrinėjo, jog atrodė viską užmiršę pasaulyje — taip juos sudomino brangi medžiaga, dailus darbas ir nepaprasta žvėrių išvaizda. Iš visų žvėrių, kuriuos galima pamatyti Amerikos miškuose galbūt tik ilga briedžio lūpa labiausiai priminė dramblio straublį, bet ir šio panašumo aiškiai nepakako, ir kuo ilgiau jie apžiūrinėjo, tuo labiau stebėjosi. Įtaisą, uždėtą ant dramblio nugaros, šie miškų vaikai anaiptol nepalaikė neatskiriama gyvulio dalimi. Jie gerai žinojo arklius, nešulinius jaučius ir Kanadoje matė tvirtovių bokštus. Todėl dramblio našta jų nė kiek nenustebino. Tačiau jie, žinoma, manė, kad figūrėlė vaizduoja gyvulį, galintį ant nugaros nešioti visą fortą, ir todėl jų nustebimas dar labiau padidėjo.

— Mano baltasis bičiulis turi dar keletą tokių žvėrių? — pagaliau paklausė senesnysis irokėzas pataikaujančiu balsu.

— Čia yra dar keletas, minge,— atsakė Medžiotojas.— Tačiau pakaks ir vieno išpirkti penkiasdešimčiai skalpų.

— Vienas mano belaisvių — didelis karys, aukštas kaip pušis, stiprus kaip briedis, greitas kaip stirna, nuožmus kaip pantera. Kada nors bus didelis vadas, vadovaus karaliaus Jurgio[40] armijai.

— Netarškėk, minge! Haris Nenuorama — tai tik Haris Nenuorama, ir iš jo vargu ar išeis kas nors daugiau kaip kapralas, bet ir tai abejotina. Tiesa, jis gana aukštas. Bet iš to maža naudos, nes, eidamas per mišką, jis tik tranko galvą į šakas. Jis iš tikrųjų yra stiprus, bet stiprus kūnas — tai dar ne stipri galva, ir karaliaus generolams duodami laipsniai ne už jų raumenis. Sutinku, kad jis labai vikrus, bet šautuvo kulką dar vikresnė, o dėl nuožmumo, tai jis kareiviui visiškai netinka. Žmonės, įsivaizduoją, kad jie stipresni už visus, dažnai pasiduoda po pirmojo stuktelėjimo. Ne, ne, tu niekada ir nieko nepriversi patikėti, kad Nenuoramos skalpas yra brangesnis už garbanotų plaukų kepurę, dengiančią tuščią galvą.

---

[40] Karalius Jurgis II — tuometinis Anglijos karalius.

— Mano senesnysis belaisvis yra labai protingas, ežero karalius, didelis karys, išmintingas patarėjas.

— Na, čia irgi galima su kai kuo nesutikti, minge. Tikrai protingas žmogus taip kvailai nepatektų į spąstus, kaip masteris Hateris. Šio ežero karalius yra tik vienas, bet jis gyvena toli nuo čia, ir vargu ar kada nors jį bepamatysi. Plaukiojantis Tomas — toks pat šių vietų karalius, kaip kad per tankumynus sėlinantis vilkas yra miškų karalius. Žvėris su dviem uodegomis daugiau vertas už tuos du skalpus.

— Bet mano brolis turi dar kitą žvėrį! Ir jis atiduos du (indėnas atkišo pirmyn du pirštus) už senąjį tėvą.

— Plaukiojantis Tomas man ne tėvas, bet dėl to jis nė kiek nėra blogesnis. Tačiau atiduoti už jo skalpą du žvėris, ir kiekvieną žvėrį su dviem uodegomis, būtų negirdėta kvailystė. Pagalvok pats, minge, ar mes galime sutikti su tokiu nepelningu sandėriu?

Iki to laiko Suskilęs Ąžuolas jau atsipeikėjo iš nustebimo ir savo įpročiu vėl ėmė gudrauti, norėdamas išsiderėti pelningesnes sąlygas. Čia neverta su visomis smulkmenomis kartoti po to sekusio išdriko dialogo, kurio metu indėnas visaip stengėsi atgauti iš pradžių dėl pirmojo nustebimo prarastą pranašumą. Medžiotojas į visus suktus jo įrodymus ir išsisukinėjimus atsakinėjo įprastu šaltu tiesumu ir nepalaužiama meile tiesai. Kas yra dramblys, jis ne ką daugiau težinojo už laukinį, tačiau neabejojo, kad ištekintos dramblio kaulo figūrėlės irokėzo akyse privalėjo turėti tokią pat vertę, kaip kad pirkliui aukso maišelis arba krūva bebro kailių. Tokiomis sąlygomis jis nusprendė, kad bus daug protingiau iš pradžių nedaryti ypatingų nuolaidų, ypač kad apsikeisti buvo daug beveik neįveikiamų kliūčių net ir tuo atveju, jeigu pavyktų susitarti. Turėdamas galvoje tuos sunkumus, jis nutarė likusias šachmatų figūrėles pasilaikyti atsargai ir jas panaudoti, jei reikės, paskutiniu momentu.

Pagaliau laukinis pareiškė, kad tolimesnės derybos betikslės: nepadaręs gėdos savo genčiai, jis negalėjo atsisakyti garbės ir atlyginimo už du puikius vyriškus skalpus ir gauti už juos tokius. menkniekius kaip du kauliniai žaisliukai, kuriuos jis matė. Dabar abi šalys patyrė tai, ką paprastai baimingai pajunta žmonės, kai sandėris, kurį kiekviena savo keliu aistringai nori sudaryti, gali iširti dėl per didelio užsispyrimo. Tačiau šis nusivylimas ginčo dalyvius paveikė labai skirtingai. Medžiotojas atrodė susirūpinęs ir nusiminęs. Jis nerimavo dėl belaisvių likimo ir visa širdimi užjautė abi mergaites, todėl derybų nesėkmė jį smarkiai nuliūdino. Tuo tarpu laukiniui derybų nesėkmė sukėlė nežmonišką keršto troškimą. Jis garsiai pareiškė, kad daugiau neištars nė žodžio, tačiau kartu pyko pats ant savęs ir ant šaltakraujiško baltaveidžio savo priešininko, šį kartą parodžiusio daug daugiau ištvermės ir savitvardos negu indėnų vadas. Kai huronas stūmė nuo aikštelės plaustą, jis panarino galvą ir jo

akys užsiliepsnojo, nors pats prisivertė bičiuliškai nusišypsoti ir atsisveikindamas mandagiai pamojavo ranka.

Plaustui išjudinti reikėjo šiek tiek laiko. Kol tai darė antrasis indėnas, Suskilęs Ąžuolas, tyliai niršdamas, kojomis žarstė tarp rąstų gulinčias šakas, o pats neatitraukė veriančio žvilgsnio nuo lūšnos, aikštelės ir savo priešininko figūros. Savo draugui jis pašnibždomis greitai pasakė keletą žodžių ir, kaip įsiutęs žvėris, vis žarstė kojomis šakas. Tą valandėlę įprastas Medžiotojo budrumas šiek tiek susilpnėjo, nes jis svarstė, kaip atnaujinti derybas, nesuteikiant priešingai šaliai per daug didelio pranašumo. Jo laimė, šviesios Juditos akys kaip visada buvo įžvalgios. Tą akimirką, kai jaunasis Medžiotojas visiškai užmiršo būtiną atsargumą, o jo priešas jau ruošėsi mūšiui, mergaitė įspėjamu balsu suriko:

— Saugokitės, Medžiotojau! Pro žiūroną aš matau tarp šakų šautuvus, irokėzas stengiasi juos kojomis ištraukti!

Matyt, priešai susiprato pasiųsti į „pilį“ angliškai mokantį pasiuntinį. Iki tol jie tarp savęs kalbėjosi irokėzų tarme, bet iš to, kaip staigiai Suskilęs Ąžuolas nutraukė klastingą savo darbą ir kaip greitai jo veide niūrus įniršis pasikeitė meilia šypsena, paaiškėjo, kad jis mergaitės žodžius suprato. Rankos judesiu paliepęs savo draugui liautis irkluoti, jis perėjo į plausto galą arčiau aikštelės ir ėmė vėl šnekėti.

— Kodėl Suskilęs Ąžuolas ir jo brolis leido tarp jų užslinkti debesiui? — paklausė jis.— Abu jie išmintingi, abu narsūs ir abu kilniaširdžiai. Jie turi atsiskirti bičiuliškai. Vienas žvėris tegu būna vertas vieno belaisvio.

— Gerai, minge,— atsakė Medžiotojas, nudžiugęs, kad atsirado proga bet kuriomis sąlygomis atnaujinti derybas, ir nusprendęs palengvinti sandėrį mažu priedu.— Tu pamatysi, kad baltaveidžiai sugeba mokėti tikrą kainą, kai pas juos ateinama su atvira širdimi ir ištiesta ranka. Pasilik sau žvėrį, kurį tu pamiršai grąžinti, kai ruošeisi nuplaukti, ir kurio aš pamiršau pareikalauti atgal, nes man buvo nemalonu skirtis su tavim piktuoju. Parodyk jį savo vadams. Kai pristatysi čia mūsų bičiulius, tu gausi dar du kitus, ir. . . — čia jis akimirką susvyravo, nežinodamas, ar bus protinga per daug nusileisti, bet po to ryžtingai tęsė:— ir jeigu mes juos čia pamatysime ligi saulės laidos, galbūt dėl apskrito skaičiaus surasime dar ketvirtą.

Tai ir nulėmė derybas. Tamsiame irokėzo veide išnyko paskutinieji nepasitenkinimo pėdsakai, ir jis nusišypsojo tokia pat malonia, nors gal ir ne tokia patrauklia šypsena kaip Judita Hater. Šachmatų figūrėlė, jau atsidūrusi jo rankose, vėl buvo kuo smulkiausiai apžiūrėta, ir susižavėjimo šūksnis įrodė, kaip jis džiaugiasi netikėtu susitarimu.

Tuo tarpu jis ir Medžiotojas, būdami labai patenkinti, akimirką pamiršo savo derybų objektą ir nepastebėjo, kur jis dingo. Tačiau Suskilusio Ąžuolo bendrakeleivis to nepamiršo. Jis paėmė

figūrėlę ir tvirtai nusprendė, kad, jeigu tam tikromis aplinkybėmis bus pareikalauta ją grąžinti, jis įmes figūrėlę į ežerą. Indėnas tikėjosi ateityje galėsiąs ją vėl surasti. Tačiau šios priemonės griebtis nereikėjo. Dar kartą pareiškę, kad jie sutinka, abu indėnai atsisveikino ir tyliai nuplaukė į krantą.

— Ar tais niekšais galima pasitikėti? — paklausė Judita, kai ji su Heti vėl išėjo į aikštelę ir atsistojo šalia Medžiotojo, tebestebėjusio lėtai nutolstantį plaustą.— Aš bijau, kad jie žaisliuką pasiliks sau ir atsiųs kruviną įrodymą, jog jiems pavyko mus apgauti. Jie taip gali padaryti vien tik dėl pasigyrimo. Aš ne kartą esu girdėjusi apie tokius dalykus.

— Be abejonės, Judita, be jokios abejonės! Bet aš blogai pažinčiau raudonodžius, jeigu tas dviuodegis žvėris nesukeltų visos genties subruzdimo, kaip į bičių avilį įkišta rykštelė. Štai pas mus yra Gyvatė, kietas kaip titnagas, ir paprastiems gyvenimiškiems reikalams yra smalsus tik tiek, kiek leidžia protas. Bet ir jis taip susižavėjo tuo iš kauliuko ištekintu daikteliu, kad man tiesiog gėda dėl jo. Tačiau Čingačgukas savo silpnybę greitai įveiks. Tuo tarpu dykūnai mingai tol nenusiramins, kol neįsigis visų ištekintų kauliukų, kuriuos galima surasti Tomo Haterio sandėliuose.

— Jie matė tik dramblius ir daugiau nieko negali tikėtis.

— Tai teisybė, Judita. Bet vis dėlto gobšumas — nepasotinamas jausmas. Jie sakys: jeigu baltaveidžiai turi keistų žvėrių su dviem uodegomis, tai ką gali žinoti, gal jie turi ir su trimis uodegomis arba, ko gero, net su keturiomis. Mokytojai tai pavadintų natūralia aritmetika. Būtų ne pro šalį sutramdyti jų jausmus, bet laukiniai niekada nenusiramins, kol suras teisybę.

— Kaip jūs manote, Medžiotojau, — savo įpročiu paprastai ir naiviai paklausė Heti, — nejaugi irokėzai nepaleis tėvo ir Nenuoramos? Aš perskaičiau jiems pačias geriausias eiles iš visos biblijos, ir jūs matote, ką jau jos padarė.

Medžiotojas kaip visada meiliai išklausė Heti pastabos. Paskui, kažką galvodamas, keletą akimirkų jis tylėjo. Kai jis pagaliau atsakė, jo skruostus nudažė švelnus raudonis:

— Aš nežinau, ar baltasis žmogus turi gėdintis, kad jis nemoka skaityti. Bet toks jau mano likimas, Judita. Aš žinau, kad jūs gerai išmanote tokius dalykus, o aš moku skaityti tik tai, kas dievo ranka parašyta kalvose ir slėniuose, kalnų viršūnėse, srautuose, miškuose ir šaltiniuose. Iš čia galima išmokti ne mažiau kaip iš knygų. Tačiau man kai kada atrodo, kad baltajam žmogui skaitymas yra įgimta dovana. Kai iš Moravijos brolių aš išgirdau žodžius, kuriuos kartoja Heti, aš norėjau pats juos perskaityti. Bet vasaros medžioklės, indėnų pasakojimai, jų pamokos ir kiti reikalai man visada trukdė.

— Ar norite, aš jus išmokysiu, Medžiotojau? — rimtai paklausė Heti. — Sakoma, kad aš esanti silpnaprotė, bet skaityti moku taip pat gerai, kaip ir Judita. Jeigu jūs išmoksite lauki-

niams skaityti bibliją, tai kada nors tuo galėsite išgelbėti savo gyvybę ir, svarbiausia, išgelbėsite sielą, nes motina man daug kartų apie tai kalbėjo.

— Dėkoju jums, Heti, dėkoju iš visos širdies. Dabar, matyti, ateina audringi laikai, ir tokiais dalykais užsiiminėti nėra kada. Bet kai vėl bus taika, aš atvyksiu pas jus prie ežero paviešėti, ir mes galėsime maloniai ir kartu naudingai praleisti laiką. Gal man tenka to gėdintis, Judita, bet tiesa turi pasilikti tiesa. O kai dėl irokėzų, tai vargu ar jie pamirš žvėrį su dviem uodegomis dėl dviejų trijų biblijos eilučių. Manau, kad jie greičiausia mums grąžins belaisvius ir paskui lauks patogios progos, kad pasičiuptų juos atgal kartu su mumis ir su visu kuo, kas yra pilyje ir priedo dar su pačia arka. Tačiau mes turime kaip nors tiems valkatoms įsiteikti: pirmiausia, kad būtų galima išvaduoti jūsų tėvą ir Nenuoramą, o paskui — kad išsaugotume taiką bent iki tol, kol Gyvatė išvaduos savo nuotaką. Jeigu indėnai labai įpyks, jie tučtuojau išsiųs visas savo moteris ir vaikus atgal į stovyklą, o palaikydami su jais draugiškus santykius, mes galime sutikti Ua-ta-Ua jos nurodytoje vietoje. Kad mūsų sandėris nesuirtų, aš pasirengęs atiduoti bent pusę tuzino figūrėlių, vaizduojančių šaulius su lankais. Mūsų skrynioje jų yra daug.

Judita su viskuo mielai sutiko. Ji buvo pasiruošusi paaukoti net išsiuvinėtą brokatą, kad tik išpirktų tėvą ir pradžiugintų Medžiotoją.

Pasisekimo viltis padrąsino visus „pilies" gyventojus, nors vis tiek reikėjo akylai sekti visą priešo judėjimą. Tačiau valanda slinko po valandos, ir saulė jau ėmė krypti į vakarinių kalvų viršūnes, o jokių grįžtančio plausto ženklų vis dar nebuvo matyti. Apžvelgdamas pro žiūroną krantą, Medžiotojas tarp tankių ir tamsių brūzgynų pagaliau pastebėjo vieną vietą. Nebuvo jokios abejonės, kad ten susirinko daug irokėzų. Ta vieta buvo arti nendryno, iš kurio pirmą kartą išnėrė plaustas, o lengvas vandens paviršiaus raibuliavimas rodė, kad kažkur netoli į ežerą įteka upelis. Matyt, laukiniai čia susirinko apsvarstyti klausimo, nuo kurio priklausė belaisvių gyvybė arba mirtis. Nors indėnai ir uždelsė, vilties nustoti dar nereikėjo, ir Medžiotojas paskubėjo nuraminti susijaudinusius savo draugus. Turbūt irokėzai savo belaisvius buvo palikę stovykloje ir jiems uždraudę sekti paskui juos per mišką. Reikėjo nemaža laiko nusiųsti į stovyklą pasiuntinį ir atvesti abu baltaveidžius į tą vietą, iš kur jie turėjo išplaukti. Guosdamiesi „pilies" gyventojai vėl apsišarvavo kantrybe ir be ypatingo nerimo laukė pamažu artėjančios saulės laidos.

Medžiotojo spėjimas buvo teisingas. Prieš pat saulės nusileidimą plaustas vėl išniro iš brūzgynų. Kai jis priplaukė arčiau, Judita pranešė, kad jos tėvas ir Nenuorama surištomis rankomis ir kojomis guli ant šakų plausto viduryje. Indėnai, matyt, suprato, kad dėl vėlaus meto reikia skubėti, ir dabar bet kaip

padarytais irklais yrėsi iš visų jėgų. Šių pastangų dėka plaustas prie „pilies“ priplaukė beveik dvigubai greičiau negu praėjusį kartą.

Net po to, kai sąlygos buvo priimtos ir iš dalies įvykdytos, belaisvių perdavimas sudarė nemažų sunkumų. Irokėzai buvo priversti beveik pasitikėti savo priešų sąžiningumu. Su tuo jie sutiko labai nenoriai ir tik spiriami būtinumo. Raudonodžiai suprato, kad, kai tik jie išlaisvins Haterį ir Nenuoramą, „pilies“ įgula bus dvigubai stipresnė, negu ant plausto esantis būrys. Apie pabėgimą negalėjo būti nė kalbos, nes baltieji turėjo tris žievinius luotus, jau nekalbant apie ginamuosius namų ir arkos įrengimus. Visa tai labai gerai žinojo abi pusės, ir visai galimas daiktas, kad baigti derybų nebūtų pavykę, jeigu sąžiningas Medžiotojo veidas nebūtų padaręs savo įprasto įspūdžio Suskilusiam Ąžuolui.

— Mano brolis žino, kad aš juo pasitikiu, — tarė pastarasis, žengdamas į priekį kartu su Hateriu, kuriam ką tik buvo atrištos kojos, kad jis galėtų užlipti į aikštelę. — Vienas skalpas — dar vienas žvėris.

— Palauk, minge, — pertraukė jį Medžiotojas. — Palaikyk savo belaisvį valandėlę. Aš turiu nueiti prekių, kad galėčiau apmokėti.

Tai buvo tik dingstis. Įėjęs į namus, Medžiotojas liepė Juditai surinkti visus ginklus ir juos paslėpti savo kambaryje. Paskui jis labai rimtai kažką pasikalbėjo su delavaru, vis tebestovėjusiu sargyboje prie įėjimo, įsidėjo į kišenę tris likusius dramblius ir grįžo į aikštelę.

— Sveiki parvykę į senąjį savo židinį, masteri Hateri, — tarė Medžiotojas, padėdamas seniui užkopti į aikštelę ir tuo pačiu metu Suskilusiam Ąžuolui įkišdamas į ranką antrąjį dramblį. — Jūsų dukrelės labai džiaugsis jus matydamos; o štai ir Heti, ji gali pati pakalbėti apie save.

Medžiotojas nutilo ir prapliupo juoktis nuoširdžiu tyliu savo juoku. Indėnai ką tik atrišo pančius, kuriais buvo apraizgytas Nenuorama, ir padėjo jam atsistoti. Bet karnų virvutės buvo suveržtos taip tampriai, kad jaunasis milžinas dar negalėjo valdyti savo sąnarių ir tą akimirką atrodė labai bejėgiškai ir gana juokingai. Šis neįprastas vaizdas ir ypatingai įsiutęs Nenuoramos veidas Medžiotoją prajuokino.

— Tu esi panašus į stipraus vėjo linguojamą pušį miško pakraštyje, — tarė Medžiotojas. — Tačiau aš džiaugiuosi, matydamas, kad irokėzų barzdaskučiai nesušukavo tau plaukų, kai tu svečiavaisi jų stovykloje.

— Klausyk, Medžiotojau! — atrėžė įtūžęs Nenuorama. — Tau būtų protingiau mažiau šaipytis ir daugiau džiaugtis. Bent kartą gyvenime elkis kaip tinka krikščioniui, o ne kaip linksmų plaučių mokyklos mergiūkštei, į kurią mokytojas atsuko nugarą. Pasakyk geriau, ar mano kojų galuose išliko pėdos. Aš jas

matau, bet visiškai nejaučiu, tartum jos vaikštinėtų kur nors Mohauko krantais.

— Tu čia grįžai sveikas ir gyvas, Nenuorama, ir tai yra ne koks menkniekis, — atsakė Medžiotojas, paslapčiomis įteikdamas indėnui antrąją pusę prižadėtosios išpirkos ir tuo tarpu rimtai paliepdamas ženklu jam tučtuojau pasišalinti. — Tu čia grįžai visiškai sveikas, su kojomis ir visais sąnariais, ir tik truputį sustingai nuo raiščių. Gamta greitai atgaivins tavo kraują, ir tada tu galėsi šokti, švęsdamas nuostabų ir nepaprastą išsigelbėjimą iš vilkų urvo.

Medžiotojas savo draugams atrišo rankas, kai tik jie užlipo į aikštelę. Dabar jie stovėjo trepsėdami kojomis, raivydamiesi, bambėdami, keikdamiesi ir visaip stengdamiesi pajudinti sutrikdytą kraujo apytaką. Tačiau jie išbuvo per daug ilgai suraišioti ir todėl dar negalėjo valdyti savo sanarių. O indėnai tuo metu tolo nuo „pilies" tokiu pat greičiu, kaip ir artėjo prie jos. Plaustas jau buvo spėjęs nuplaukti gerą šimtą jardų, kai Nenuorama, atsitiktinai žvilgtelėjęs į tą pusę, pastebėjo, kaip vikriai indėnai gelbstisi nuo jo keršto. Jis jau galėjo judėti gana laisvai, bet vis dar labai nerangiai. Tačiau, nors būdamas sustingęs, jis nutraukė Medžiotojui nuo pečių karabiną ir pamėgino atlaužti gaiduką ir nutaikyti. Bet jaunasis Medžiotojas už jį buvo vikresnis. Jis iš milžino rankų išplėšė šautuvą, nors vamzdis jau buvo spėjęs nukrypti reikiama linkme. Vargu ar iš šių grumtynių Medžiotojui būtų pavykę išeiti nugalėtoju, jeigu Nenuoramos sąnariai būtų kaip reikiant atsigavę. Tą akimirką, kai šautuvas išslydo iš jo rankų, milžinas pasidavė ir nuėjo prie durų, sulig kiekvienu žingsniu kilnodamas kojas per visą pėdą, nes jos vis dar buvo nutirpusios. Tačiau Judita jį aplenkė. Visa Haterio ginklų atsarga, paruošta tam atvejui, jeigu staiga vėl prasidėtų priešiški veiksmai, Medžiotojo įsakymu jau buvo paimta ir paslėpta. Dėl šios gudrybės Marčas neteko progos įvykdyti savo kėslų.

Nusivylęs, kad negavo atkeršyti, Nenuorama atsisėdo ir panašiai kaip Hateris pusę valandos stengėsi atgaivinti kraujo apytaką ir vėl imti valdyti savo sąnarius. Tuo metu plaustas išnyko, ir naktis miškuose ėmė skleisti savo šešėlius. Nelaukdamos, kol visiškai sutems, mergaitės pradėjo ruošti vakarienę. Medžiotojas atsisėdo prie Haterio ir bendrais bruožais jam papasakojo visus tos dienos įvykius ir tai, kokiomis priemonėmis teko gelbėti jo vaikus ir turtą.

XV SKYRIUS

Saulė nusileido, ir jos spinduliai jau nebeauksino nedaugelio debesėlių kraštų, pro kuriuos sruveno blėstanti šviesa. Bet ties pačiomis galvomis dangus apsitraukė tirštais, sunkiais de-

besimis, pranašaujančiais tamsią naktį. Ežero paviršius vos vos raibuliavo. Oras lengvai judėjo; tai buvo ne tikras vėjas, o tylūs ir drėgni dvilkčiojimai, kurie protarpiais sustiprėdavo. Žmonės „pilyje" buvo paniurę ir tylūs, kaip ir viskas aplinkui. Abu išvaduotieji belaisviai jautėsi pažeminti, netekę garbės, juos kamavo keršto troškimas. Jie atsiminė tik paniekinamą elgesį, kurį kentėjo paskutinėmis nelaisvės valandomis, visiškai pamiršdami, kad iki to laiko su jais buvo elgiamasi gana atlaidžiai. Sąžinė, šis akylasis auklėtojas, jiems priminė, kad jie nukentėjo ne veltui, bet vis dėlto jie galvojo ne apie savo kaltę, o tik apie tai, kaip atkeršyti priešui. Likusieji sėdėjo susimąstę. Ir Medžiotoją, ir Juditą vargino liūdnos mintys, nors dėl visai skirtingų priežasčių. Tuo tarpu Heti dabar buvo visiškai laiminga. Delavaras savo vaizduotėje piešė laimės paveikslą, kurį jam žadėjo greitas pasimatymas su sužadėtine. Tokiomis aplinkybėmis ir tokia nuotaika visi susėdo prie vakarienės stalo.

— Seni Tomai,—staiga sušuko Nenuorama, garsiai nusikvatodamas,— tu buvai labai panašus į suraišiotą lokį, kai išsitiesei ant hemloko šakų, ir aš tik stebėjausi, kodėl tu neriaumoji! Na tiek to, tai jau pasibaigė. Nei ašaros, nei skundai nelaimės nepalengvins. Bet dar pasiliko tas niekšas Suskilęs Ąžuolas, kuris mus čia atvežė. Jis turi puikų skalpą, aš pats galėčiau už jį užmokėti daugiau negu Kolonijos valdžia. Taip, tokiu atveju aš jaučiuosi dosnus kaip gubernatorius ir stočiau su juo varžytis dublonu už dubloną. Judita, meilute, ar jūs labai liūdėjote manęs, kai aš buvau mingų rankose?

— Ežeras patvino nuo mūsų ašarų, Hari Marčai, jūs patys tai galėjote nuo kranto matyti,— atsakė Judita, dėdamasi lengvabūde, nors tai anaiptol neatitiko tikrųjų jos jausmų.— Žinoma, mes su Heti labai gailėjomės tėvo, bet, galvodamos apie jus, tiesiog apsipildavome ašaromis.

— Mes gailėjomės vargšo Nenuoramos taip pat kaip tėvo, Judita,— naiviai pastebėjo nenuovoki sesuo.

— Teisybė, mergaite, teisybė! Juk mums gaila kiekvieno, kurį ištinka nelaimė, ar ne taip? — greitai ir šiek tiek priekaištingai atsakė antroji sesuo truputį tyliau.

— Tiesiog stebiuosi, Medžiotojau,— tarė Nenuorama,— kaip tau pavyko mus išvaduoti! Už šią mažą paslaugą tau atleidžiu, kad tu sutrukdei man su tais valkatomis atsiskaityti. Pasakyk mums savo paslaptį, kad, reikalui esant, mes tą patį galėtume tau padaryti. Kaip tu juos įkalbėjai — melagyste ar meilikavimu?

— Nei tuo, nei anuo, Nenuorama! Mes jus išpirkome ir taip brangiai sumokėjome, kad labai prašau tavęs — ateityje pasisaugok ir nepakliūk vėl į nelaisvę, nes kitaip mūsų turtų neužteks.

— Išpirkote! Vadinasi, senajam Tomui teko nepašykštėti pinigų, nes už visą mano šlamštą neišpirktum nė šerių, o ką jau kalbėti apie kailį.

Tuomet atsistojo Hateris ir, davęs ženklą Medžiotojui, jį išsivedė į vidurinį kambarį. Išklausinėjęs Medžiotoją, jis čia pirmą kartą sužinojo, kuria kaina jie atgavo laisvę. Išgirdęs, kad buvo apkraustyta jo skrynia, senis nei supyko, nei nustebo, tik pasidomėjo, ar ji buvo išversta iki pat dugno ir kaip pavyko surasti raktą. Medžiotojas viską papasakojo įprastu tiesumu, ir prie jo prikibti nebuvo galima. Pasikalbėjimas greitai pasibaigė, ir pašnekovai grįžo į priekinį kambarį, kuris kartu buvo ir svetainė, ir virtuvė.

— Tiesiog nė nežinau, ar dabar tarp mūsų ir laukinių taika, ar karas! — sušuko Nenuorama tuo metu, kai Medžiotojas, valandėlę kažko atidžiai pasiklausęs, staiga nuėjo prie išorinių durų.— Belaisvių atidavimas lyg rodytų draugiškus ketinimus, ir po to, kai žmonės baigia sąžiningą prekybinį sandėrį, jie paprastai išsiskiria draugiškai, bent iki tam tikro laiko. Eikš čia, Medžiotojau, ir pasakyk savo nuomonę, nes už paskutinius tavo žygius aš pradėjau tave vertinti žymiai daugiau kaip prieš tai.

— Štai atsakymas į tavo klausimą, Nenuorama, jeigu jau tu taip nekantrauji ir vėl nori įsivelti į peštynes.

Tai sakydamas Medžiotojas metė ant stalo, į kurį alkūne buvo atsirėmęs jo draugas, lyg ir kažkokią nedidelę birbynę iš tuzino mažų lazdelių, stipriai surištų elnio odos diržu. Marčas šį daiktą skubiai pastvėrė, prisinešė prie pušinės pliauskos, degančios ant židinio, vienintelio šviesos šaltinio kambaryje, ir ten įsitikino, kad kai kurių lazdelių galai ištepti krauju.

— Jeigu tai ne visiškai suprantama angliškai,— tarė nerūpestingas pasienio gyventojas,— tai indėniškai viskas aiškių aiškiausia. Jorke tai vadinama karo paskelbimu, Judita... Kaip tu tą daiktelį radai, Medžiotojau?

— Labai paprastai, Nenuorama. Prieš valandėlę jis buvo padėtas toje vietoje, kurią tu vadini Plaukiojančio Tomo priimamuoju.

— Kaip jis ten pateko? Juk jis nenukrito iš dangaus, Judita, kaip kad kartais krenta mažos varliukės! Be to, juk ir nelyja... Tu, Medžiotojau, turi paaiškinti, iš kur tas daiktelis atsirado, nes kitaip mes imsime tikėti stebuklais.

Medžiotojas priėjo prie langelio ir pažvelgė į tamsų ežerą, paskui tartum patenkintas tuo, ką ten pamatė, žengė prie Nenuoramos ir, paėmęs į ranką lazdelių ryšuliuką, ėmė jį atidžiau žiūrinėti.

— Taip, tai indėnų karo paskelbimas,— tarė jis,— ir šis ryšulėlis įrodo, kaip mažai tu tetinki kariniams dalykams, Hari Marčai. Tas daiktelis yra čia, o tu ir supratimo neturi, iš kur jis atsirado. Laukiniai tau ant galvos paliko skalpą, bet turbūt užkimšo tau ausis. Kitaip tu būtum išgirdęs pliuškenant vandenį, kai tas berniūkštis čia vėl atplaukė ant savo rąstų. Jam buvo liepta numesti lazdeles prieš mūsų duris, o tai reiškia: prekyba baigėsi, karas vėl prasideda, laukite mūšio.

— Vilkų veislė. Duokite čia mano karabiną, Judita: aš jiems nusiųsiu atsakymą per jų pačių pasiuntinį.

— Kol aš čia, to nebus, masteri Marčai,— šaltai pasakė Medžiotojas, rankos mostu sulaikydamas draugą.— Pasitikėjimas už pasitikėjimą, vis tiek su kuo mes susidurtume — su raudonodžiu, ar su krikščioniu. Berniukas uždegė šaką ir atplaukė su šviesa, mus iš anksto įspėdamas. Ir niekas neišdrįs jam padaryti nė mažiausios žalos, kol jis atlieka tokią pareigą. Beje, neverta tuščiai aušinti burnos: berniukas per daug gudrus, kad leistų savo deglui liepsnoti dabar, kai jis padarė savo darbą. O naktis tokia tamsi, kad tu į jį ir nepataikysi.

— Ji tamsi šautuvui, bet ne luotui,— atsakė Nenuorama, su karabinu rankose žengdamas didžiuliais žingsniais prie durų.— Neišliks gyvas tas žmogus, kuris man sukliudys tai bjaurybei nuimti skalpą! Kuo daugiau tu jų sutraiškysi kaip kiaušinių, tuo mažiau jų pasiliks, kad geltų tau miške.

Judita, pati nežinodama ko, drebėjo kaip epušės lapas. Tiesa, buvo galima pilnai tikėtis, kad prasidės peštynės; jeigu Nenuorama, jausdamas milžinišką savo jėgą, buvo nesutramdomas ir žiaurus, tai Medžiotojas elgėsi ramiai ir tvirtai, nežadėdamas jokių nuolaidų. Rimta ir ryžtinga jaunojo Medžiotojo veido išraiška Juditą išgąsdino daugiau negu Nenuoramos siautėjimas. Haris ryžtingai puolė į tą vietą, kur buvo pririštas luotas; tačiau Medžiotojas jau spėjo delavarų tarme kažką greitai ir rimtai pasakyti Gyvatei. Beje, budrus indėnas pirmasis išgirdo irklų pliuškenimą ir anksčiau už kitus išėjo į aikštelę. Deglo šviesa jam parodė, kad artėja pasiuntinys. Kai berniukas prie jo kojų numetė lazdeles, delavaro tai nė kiek nesupykino ir nenustebino. Jis tik stovėjo pasiruošęs su karabinu rankose ir stebėjo, ar čia kartais nėra kokių nors spąstų. Kai Medžiotojas pašaukė delavarą, jis kaip žaibas puolė į luotą ir išėmė irklus. Matydamas, kad jam atėmė galimybę persekioti berniuką, Nenuorama įsiuto. Triukšmingai grasindamas, jis artinosi prie indėno, ir net Medžiotojui, kai jis pagalvojo, kas gali įvykti, akimirką pasidarė baisu. Marčas jau iškėlė rankas, sugniaužęs didžiulius savo kumščius. Visi tikėjosi, kad jis partrenks delavarą ant žemės. Buvo aišku, kad tai gali baigtis neišvengiamu kraujo praliejimu. Tačiau, pamatęs šaltą vado ramumą, sumišo net Nenuorama. Jis suprato, kad tokio žmogaus įžeidimas geruoju nepasibaigs. Todėl visą savo pyktį jis nukreipė į Medžiotoją, kurio ne taip bijojo. Neaišku, kaip tas antrasis kivirčas būtų pasibaigęs, bet, laimė, jis nespėjo įsiliepsnoti.

— Nenuorama,— ištarė malonus ir švelnus balsas jo pašonėje,— nuodėmė pykti, dievas to neatleis. Irokėzai su jumis gerai elgėsi ir nenuėmė jums skalpo, nors jūs su tėvu patys norėjote juos nuskalpuoti.

Yra seniai žinoma, kaip raminamai veikia įsisiautėjusias aistras švelnumas. Be to, Heti neseniai parodytu savo pasiauko-

jimu ir ryžtingumu įsigijo pagarbą, kurios anksčiau neturėjo. Galimas dalykas, kad jos įtaką stiprino ir silpnaprotiškumas, nes jis neleido abejoti jos norų tyrumu. Tiesa, kokios bebūtų to priežastys, jos įsikišimo pasekmių ilgai laukti neteko. Užuot stvėręs už gerklės neseniai buvusį savo bendrakeleivį. Nenuorama atsisuko į mergaitę ir išliejo jai savo širdgėlą.

— Skaudu, Heti,— sušuko jis,— sėdėti belangėje arba tuščiai vaikytis bebrus ir niekur jų nerasti, bet dar skaudžiau sugauti savo pastatytuose spąstuose kokį nors žvėriūkštį ir matyti, kaip jis iš ten pasprunka! Jeigu skaičiuotume pinigais, tai ant rąstų nuo mūsų nuplaukė šeši pirmarūšiai kailiai, ir juos pavyti būtų užtekę dvidešimt gerų mostų irklu. Aš sakau, jeigu skaičiuotume pinigais, nes berniūkštis pats nevertas nė vieno kailio... Jis yra tik berniūkštis. Tu apvylei draugą, Medžiotojau, leidęs tokiam laimikiui išslysti iš mano pirštų, o taip pat ir iš savo.

Medžiotojas jam atsakė ramiai, bet taip ryžtingai, kaip bebaimis žmogus, jaučiąs, jog yra teisus.

— Aš būčiau padaręs labai neteisingai, Nenuorama, jeigu būčiau pasielgęs kitaip,— atsakė Medžiotojas,— ir nei tu, nei kas kitas neturi teisės to iš manęs reikalauti. Vaikinas čia atvyko teisėtai, ir paskutinis raudonodis, besibastantis miške, gėdintųsi nepagerbti pasiuntinio. Bet jis jau toli, masteri Marčai, ir neverta ginčytis kaip dviem bobom dėl to, ko jau nebegalima pakeisti.

Taip pasakęs Medžiotojas nusigręžė, nutaręs tuščiai nelaidyti žodžių, o Hateris patempė Nenuoramą už rankovės ir jį nusivedė į arką. Ten jie ilgai sėdėjo ir tarėsi. Tuo metu indėnas ir jo bičiulis taip pat apie kažką paslaptingai kalbėjosi.

Iki sutarto žvaigždės patekėjimo dar buvo likusios trys ar keturios valandos, bet Čingačgukas negalėjo iškęsti neatvėręs bičiuliui savo širdies. Juditos nuotaika taip pat sušvelnėjo ir ji klausėsi, kaip Heti pasakojo paprastais žodžiais, kas jai atsitiko išsikėlus į krantą. Miškas nelabai baugino abi mergaites, išaugintas jo paunksnėje ir įpratusias kiekvieną dieną iš ežero žiūrėti į vešlią jo didybę arba klaidžioti tamsiuose jo tankumynuose. Bet vyresnioji sesuo jautė, kad ji nebūtų išdrįsusi eiti viena į irokėzų stovyklą. Heti truputį papasakojo apie Ua-ta-Ua. Ji tik paminėjo, kokia gera ir meili buvo delavarė ir kaip jos pirmą kartą susitiko miške. Tačiau Čingačguko paslaptį Heti išsaugojo taip gudriai ir taip tvirtai, kad jai galėtų pavydėti daugelis žymiai protingesnių mergaičių.

Kai Hateris vėl pasirodė aikštelėje, visi nutilo. Jis visus sukvietė prie savęs ir trumpai papasakojo, ką numato daryti. Hateris visiškai pritarė Medžiotojo planui nakčiai palikti pilį ir ieškoti prieglaudos arkoje. Jis, kaip ir visi kiti, manė, kad tai esanti vienintelė patikima priemonė išvengti pražūties. Jeigu jau laukiniai ėmė darytis plaustus, jie, be abejo, mėgins užgrobti

„pilį“. Atsiųstos sukruvintos lazdelės pakankamai aiškiai rodė, kad jie tiki savo sėkme. Trumpiau sakant, senis galvojo, kad ateinanti naktis bus kritiška, ir visus prašė kiek galima greičiau pasiruošti apleisti „pilį“ bent kuriam laikui, jeigu ne amžinai.

Išklausę nurodymų, visi skubiai, bet kruopščiai ėmė ruoštis į kelionę. „Pilį“ jie uždarė jau anksčiau minėtu būdu; iš doko buvo išplukdyti luotai ir pririšti prie arkos, o į kajutę pernešta keletas būtinai reikalingų daiktų, kurie dar buvo likę namuose. Paskui jie užgesino ugnį ir persikėlė į laivą.

Dėl netolimų pušimis apaugusių pakrantės kalvų naktis atrodė daug tamsesnė negu paprastai būna ežeruose. Šviesesnė juosta driekėsi tik pačiame vandens viduryje; tuo tarpu krantai skendėjo tamsoje, nes ant jų krito kalvų šešėlių atšvaitai. Sekluma su stovinčia ant jos „pilimi“ buvo šviesesnėje juostoje, bet naktis vis dėlto buvo tokia tamsi, kad arka išplaukė niekieno nepastebėta. Ant kranto stovėjęs stebėtojas laivo nebūtų galėjęs pamatyti dar ir todėl, kad jis plaukė tarp tamsių kalvų, kurios horizonte tęsėsi visomis kryptimis. To krašto ežeruose dažniausiai pučia vakarų vėjai, bet kadangi kalnai čia sudaro daugybę vingių, tai tikrą oro srovių kryptį labai sunku nustatyti, nes ji keičiasi trumpais nuotoliais ir nedideliais laiko tarpais. Šį kartą, kai tik arka nuplaukė nuo „pilies“, net pats Hateris būtų nesiryžęs pasakyti, iš kur pučia vėjas. Paprastai tokiais atvejais vėjo kryptis nustatoma stebint debesis, plaukiančius virš kalvų viršūnių. Bet dabar visas dangaus skliautas atrodė kaip ištisai rūškanas milžinas. Danguje nebuvo matyti nė vienos prošvaistės, ir Čingačgukas ėmė rimtai būgštauti, kad, nematydama žvaigždės, jo sužadėtinė negalės laiku atvykti į sutartą pasimatymo vietą. Tuo tarpu Hateris iškėlė burę, matyt, norėdamas nuplaukti toliau nuo „pilies“, nes pasilikti arti jos ilgiau buvo pavojinga. Kai barža ėmė klausyti vairo ir burė kaip reikiant išsitempė, paaiškėjo, kad vėjas pučia į pietryčius. Tai atitiko visų norus, ir laivas apie valandą laisvai čiuožė ežeru. Po to vėjas pasikeitė ir arką pamažu ėmė nešti į indėnų stovyklos pusę.

Medžiotojas visą laiką labai atidžiai sekė viską, ką daro Hateris ir Nenuorama. Iš pradžių jis nežinojo, kas paskatino pasirinkti kryptį — atsitiktinumas ar apgalvotas ketinimas, o dabar jis patikėjo antruoju atveju. Hateris puikiai pažinojo savo ežerą, ir jam buvo lengva apgauti kiekvieną, neįpratusį manevruoti vandenyje. Jeigu jis tikrai turėjo slaptų kėslų, kuriuos įtarė Medžiotojas, tai buvo visiškai aišku, kad, nepraėjus nė dviem valandom, arka atsidurs už kokio šimto jardų nuo kranto, tiesiog priešais indėnų stovyklą. Tačiau dar gerokai prieš tai, kol arka suspėjo pasiekti tą vietą, Nenuorama, mokėjęs truputį algonkviniškai [41], ėmė paslaptingai tartis su indėnu. To pasitarimo pasekmes jau-

[41] Algonkvinais buvo vadinamos visos indėnų gentys, gyvenusios šiaurrytinėje Amerikos dalyje: nuo Hudzono įlankos šiaurėje iki Hateraso kyšulio pietuose ir iki Oregono vakaruose. Algonkvinams priklausė ir delavarai.

nasis vadas po to pranešė Medžiotojui, kuris šaltai, jeigu ne priešiškai, žiūrėjo į visą tai, kas dedasi.

— Senasis mano tėvas ir jaunasis mano brolis Aukštoji Pušis (taip delavaras pramine Marčą) ant savo diržų nori matyti huronų skalpus,— tarė Čingačgukas savo bičiuliui.— Keletui skalpų atsiras vietos ir ant Gyvatės juostos, ir jo tautiečiai ims jų ieškoti akimis, kai jis grįš į savo kaimą. Negerai, jeigu jų akys ilgai bus aptemdytos, jos turi pamatyti tai, ko ieško. Aš žinau, mano brolio rankos yra baltos; jis net negyvėlio nepanorės nudurti; jis lauks mūsų. Kai mes grįšime, jis neužsidengs savo veido iš gėdos dėl bičiulio. Didžioji Mohikanų Gyvatė turi būti vertas garbės eiti karo taku drauge su Sakalo Akimi.

— Taip, taip, Gyvate, aš matau, kas čia darosi. Tas vardas man prigis, ir kada nors aš būsiu žinomas tuo vardu, o ne Medžiotoju. Kai dėl skalpų, tai tas atitinka tavo papročius, ir čia aš nematau nieko blogo. Tik nebūk žiaurus, Gyvate, prašau tavęs, nebūk žiaurus. Iš tikrųjų tavo, raudonodžio, garbei nieko nepakenks, jeigu tu parodysi nors lašelį gailesčio. Kai dėl senio ir Hario Marčo, tai aš juos atiduodu į baltaveidžių dievo rankas. Jeigu ne sukruvintos lazdelės, tai šiąnakt niekas iš jūsų neišdrįstų eiti prieš mingus, nes tai reikštų nuplėšti mūsų garbę ir suteršti gerą mūsų vardą. Bet tas, kuris trokšta kraujo, tenesiskundžia, jeigu jis bus pralietas, atsakant į jo iššūkį. Tačiau tu, Gyvate, gali būti gailestingas. Nepradėk savo veiklos moterų klyksmais ir vaikų verksmais. Elkis taip, kad Ua-ta-Ua tave sutikusi galėtų šypsotis, o ne verkti. Eik ir tesaugo tave Manitu!

— Mano brolis pasiliks laive. Ua greitai ateis prie kranto, ir Čingačgukas turi skubėti.

Indėnas netrukus prisidėjo prie savo draugų. Iš anksto nuleidę burę, visi trys sulipo į luotą ir nusiyrė nuo arkos. Hateris ir Marčas Medžiotojui nepasakė, nei ko jie išvyksta, nei kiek laiko jie išbus. Visa tai padaryti jie pavedė indėnui, kuris, kaip paprastai, greitai ir įvykdė savo uždavinį. Nespėjo irklai nė dvylikos kartų panerti į vandenį, ir jau luotas buvo išnykęs iš akių. Medžiotojas pasistengė arką pastatyti taip, kad ji kuo mažiausiai judėtų. Po to jis atsisėdo laivugalyje ir liūdnai susimąstė. Tačiau greitai priėjo Judita, kuri naudodavosi kiekviena patogia proga pabūti su juo. Palikime jaunąjį Medžiotoją su jo palydovėmis, o patys pasekime žmones, nuplaukusius luotu į krantą.

Antrą kartą užpulti indėnų stovyklą Haterį ir Nenuoramą skatino tie patys kėslai, kaip ir anksčiau; prie jų tik iš dalies prisidėjo keršto troškimas. Tiedu šiurkštūs žmonės, tokie abejingi raudonodžių teisėms ir reikalams, nieko daugiau netroško, kaip tik pelno. Tiesa, pirmomis minutėmis išlaisvintas Nenuorama ant indėnų labai pyko, bet rūstybė greitai pavirto meile auksui, kurio įsigyti jį skatino veikiau nepasotinamas eikvotojo godumas negu atkaklus šykštuolio geidulys. Trumpiau sakant, tik nuo seno įsišaknijusi panieka priešui ir nepasotinamas gobšumas abu

nuotykių ieškotojus paskatino taip skubiai leistis į naują žygį prieš huronus. Jie žinojo, kad daugumas karių, o gal net ir visi turi susirinkti ant kranto, tiesiog priešais „pilį“, ir tikėjosi, kad tokiu būdu bus nesunku gauti beginklių aukų skalpų. Hateris, ką tik išsiskyręs su savo dukterimis, buvo įsitikinęs, kad stovykloje, be vaikų ir moterų, daugiau nieko nėra. Apie tai jis probėgomis užsiminė Nenuoramai, o Čingačgukui nieko nepasakė. Jeigu indėnas iš viso apie tai pagalvojo, tai tas buvo žinoma tik jam vienam.

Hateris vairavo luotą. Nenuorama drąsiai užėmė vietą priekyje, o Čingačgukas stovėjo viduryje. Mes sakome „stovėjo“, nes visi trys taip buvo apsipratę su šmaikščiais luotais, kad galėjo stovėti išsitiesę visu ūgiu net tamsoje. Jie atsargiai priplaukė prie kranto ir be jokių kliūčių išlipo. Tada visi trys paruošė ginklus ir lyg tigrai ėmė artintis prie stovyklos. Indėnas ėjo priekyje, o Hateris ir Marčas sėlindami žengė jo pėdomis, stengdamiesi nesukelti nė mažiausio triukšmo. Beje, pasitaikydavo, kad nuo milžino Nenuoramos svorio arba nuo netvirtų senio žingsnių trekštelėdavo sausa šaka, bet atsargi indėno eisena buvo tokia lengva tartum jis būtų žengęs oru. Pirmiausia jiems reikėjo surasti laužą, kuris, kaip žinoma, buvo pačiame stovyklos viduryje. Aštrios Čingačguko akys pagaliau pastebėjo ugnies atošvaistę. Tai buvo labai silpna šviesa, vos teprasiskverbianti pro medžių kamienus, ne pašvaistė, o blankus žybsėjimas, kaip ir reikėjo tikėtis tokiu vėlyvu laiku, nes indėnai paprastai gula ir kelia kartu su saule.

Vos tik pasirodė šis švyturys, nuotykių ieškotojai ėmė slinkti daug greičiau ir tvirčiau. Po keleto minučių jie jau atsidūrė netoli ratu sustatytų mažų palapinių. Čia jie sustojo apsidairyti ir pasitarti, ką veikti toliau. Buvo taip tamsu, kad galėjai įžiūrėti tik anglių žioravimą, nušviečiantį artimiausių medžių kamienus ir begalinę lapų dangą, virš kurios niūksojo debesuotas dangus. Tačiau artimiausia palapinė stovėjo visai pašonėje, ir Čingačgukas pamėgino įsibrauti į vidų. Artindamasis prie tos vietos, kur galima sutikti priešą, indėnas sėlino kaip katė prie paukščio. Priėjęs prie pat palapinės, jis ėmė šliaužti ropomis, nes anga buvo tokia žema, kad kitaip nebuvo galima įlįsti. Prieš pažvelgdamas į vidų, jis jautriai įsiklausė, tikėdamasis išgirsti lygų miegančiųjų kvėpavimą. Tačiau jautrios jo ausies nepasiekė joks garsas, ir žmogaus pavidalo gyvatė įkišo galvą į lūšnelės vidų, kaip kad daro paprasta gyvatė, žvelgdama į paukščių lizdą. Bet šis drąsus mėginimas nesukėlė jokių pavojingų pasekmių; atsargiai apgrabinėjęs ranka, indėnas įsitikino, kad lūšnelė tuščia. Delavaras taip pat atsargiai apžiūrėjo dar dvi ar tris lūšneles, bet jose taip pat nieko nebuvo. Tada jis sugrįžo pas draugus ir pranešė, kad huronai stovyklą palikę. Tolimesnis apžiūrėjimas tai patvirtino, ir dabar beliko tik grįžti prie luoto. Būtina prabėgomis priminti, kaip įvairiai į savo nepasisekimą pažiūrėjo nuotykių ieškotojai. Indėnų vadas, išlipęs ant kranto

tik ieškodamas karinės garbės, stovėjo nejudėdamas, nugara atsirėmęs į medį ir laukdamas, kaip nuspręs draugai. Jis buvo susikrimtęs ir truputį nustebęs, bet nusivylimą pergyveno oriai, tebesiguosdamas saldžia viltimi, kurią jam dar teikė ši naktis. Tiesa, jis daugiau jau nebegalėjo tikėtis, kad, sutikęs mylimąją, parodys jai akivaizdžius savo vikrumo ir drąsos įrodymus. Bet vis dėlto šiandien jis pamatys savo širdies išrinktąją, o karinę garbę jis vis tiek kada nors įsigis. Užtat Hateris ir Nenuorama, kurie vadovavosi vienu žemiausių žmogaus jausmų — pelno troškimu, savo apmaudą vos galėjo sutvardyti. Jie nekantriai bėginėjo iš lūšnelės į lūšnelę, tikėdamiesi rasti užmirštą vaiką ar nerūpestingai miegantį suaugusį; savo pyktį jie išgiežė ant niekuo nekaltų indėnų palapinių ir kai kurias jų tiesiog sudraskė į gabalus ir išmėtė į šalis. Iš apmaudo jie pradėjo vaidytis ir apipylė vienas kitą įnirtingais priekaištais. Viskas galėjo baigtis rimtomis pasekmėmis, bet įsikišo delavaras, primindamas, kokį pavojų gali sukelti toks elgesys, ir nurodydamas, kad reikia kuo greičiau grįžti į laivą. Tai nutraukė ginčą, ir po kelių minučių visi trys jau plaukė atgal į tą vietą, kur tikėjosi rasti arką.

Kaip mes jau sakėme, netrukus po to, kai išplaukė nuotykių ieškotojai, prie Medžiotojo priėjo Judita. Kurį laiką mergaitė tylėjo, ir Medžiotojas nesuprato, kuri sesuo prie jo priėjo. Bet netrukus jis išgirdo energingą ir išraiškingą vyresniosios sesers balsą.

— Koks baisus moterims toks gyvenimas, Medžiotojau! — sušuko ji.— Duok dieve man greičiau numirti!

— Gyvenimas — geras dalykas, Judita,— atsakė Medžiotojas,— kaip mes juo besinaudotume. Bet pasakykite, ko jūs norėtumėte?

— Aš būčiau tūkstantį kartų laimingesnė, jeigu gyvenčiau arčiau civilizuotų žmonių, kur yra fermos, bažnyčios ir namai, pastatyti krikščionių rankomis, ir kur mano sapnai naktimis būtų saldūs ir ramūs. Daug geriau gyventi prie forto negu šioje niūrioje vietoje.

— O ne, Judita, aš negaliu taip lengvai su jumis sutikti. Jeigu fortai mus gina nuo priešų, tai už savo sienų jie dažnai priglaudžia kitokius priešus. Aš nemanau, kad jums arba Heti būtų gera gyventi netoli forto. Ir aš turiu pasakyti, kad jūs, mano nuomone, vienu metu gyvenote per daug arti jo.

Medžiotojas kaip visada kalbėjo rimtai ir įtikinamai. Tamsa nuo jo paslėpė nuoraudį, išpylusį mergaitės skruostus. Didžiulėmis valios pastangomis Judita pasistengė tvardyti staiga padažnėjusį savo alsavimą.

— Kai dėl fermų,— tęsė Medžiotojas,— tai jos yra savotiškai naudingos, ir atsiras nemaža žmonių, pasirengusių jose išgyventi visą amžių. Bet ar verta valyti dirvas, kada dvigubai daugiau gėrybių galima gauti miške? Jeigu jūs mėgstate orą, erdvę ir šviesą, tai visa tai rasite laukymėse ir ant upelių krantų, o tiems, kurie trokšta dar daugiau, yra ežerai. O kur nuvalytose vietose

jūs rasite tikrą tankų pavėsį, linksmus šaltinius, sraunius upelius ir didingus tūkstantmečius medžius? Jūs ten jų nesurasite, užtat pamatysite suluošintus kamienus, dengiančius žemę lyg kapinių paminklai. Man atrodo, kad tokiose vietose gyvenantieji žmonės nuolat turi galvoti apie savo galą ir apie neišvengiamą visuotinę pražūtį, kurią sukelia ne laiko ir gamtos veikimas, o niokojimas ir prievarta. Kai dėl bažnyčių, tai tikriausiai iš jų turi būti kokia nors nauda, nes kitaip geri žmonės jų nestatytų. Bet jos nebūtinai reikalingos. Sakoma, kad jos esančios viešpaties dievo šventovės, bet, mano nuomone, Judita, sveiko proto žmonėms — visa žemė yra dievo šventovė. Nei tvirtovės, nei bažnyčios žmonių nepadaro laimingesniais. Be to, mūsų gyvenvietėse visi pykstasi vienas su kitu, o miškuose viešpatauja santaika. Tvirtovės ir bažnyčios visada stovi šalia viena kitos, tačiau jos viena kitai aiškiai prieštarauja: bažnyčios turi tarnauti taikai, o tvirtovės statomos karui. Ne, ne, aš geriau vertinu miškų tankumynus ir pačios gamtos pastatytas bažnyčias.

— Moterys nėra sutvertos žiūrėti tokių scenų, kurios truks be galo, kol eis šis karas, Medžiotojau.

— Jeigu jūs turite galvoje baltąsias moteris, aš su jumis sutinku — jūs beveik teisi, mergaite. Bet jeigu kalbėti apie raudonodžių moteris, tai tokie dalykai visai tinka jų būdui. Niekas negali padaryti tokia laiminga Ua-ta-Ua, būsimosios mūsų delavaro žmonos, kaip mintis, kad tą pačią valandėlę jis slankioja apie amžinųjų savo priešų stovyklą, medžiodamas skalpus.

— Klausykite, Medžiotojau, bet juk ji moteris! Nejaugi ji nesijaudina, žinodama, kad jos mylimo žmogaus gyvybė yra pavojuje?

— Ji negalvoja apie pavojų, Judita, ji galvoja apie garbę. O kai širdis kupina tokių jausmų, joje nelieka vietos baimei. Ua-ta-Ua — meili, švelni, linksma būtybė, bet ji svajoja apie garbę ne mažiau, kaip ir bet kuri delavarų mergaitė. Po valandos ji turi susitikti su Gyvate toje vietoje, kur Heti išlipo ant kranto, ir aš neabejoju, kad ji dabar jaudinasi, kaip ir kiekviena moteris. Bet ji jaustųsi daug laimingesnė, jeigu žinotų, kad tą pačią akimirką jos mylimasis seka mingą, tikėdamasis gauti jo skalpą.

— Jeigu jūs iš tikrųjų tuo tikite, Medžiotojau, tai aš nesistebiu, kad jūs skiriate tokią reikšmę įgimtiems polinkiams. Mano nuomone, kiekviena baltoji mergaitė būtų labai nusiminusi, žinodama, kad jos mylimajam gresia mirtinas pavojus. Man regis, kad ir jūs, nors ir atrodote visada toks šaltakraujis ir ramus, negalėtumėte nesijaudinti, žinodamas, kad jūsų Ua-ta-Ua yra pavojuje.

— Čia jau kitas dalykas, čia jau visai kitas dalykas, Judita. Moteris per daug silpna ir švelni, kad galėtų taip rizikuoti, ir vyras privalo ja rūpintis. Aš net manau, kad tai vienodai atitinka ir raudonodžių, ir baltųjų prigimtį. Bet aš neturiu savo Ua-ta-Ua ir turbūt niekada jos ir neturėsiu, nes man atrodo bloga maišyti spalvas. Galima tik draugauti ir teikti pagalbą.

— O štai Hariui Nenuoramai visiškai tas pat, kas jo žmona,— indėnų skvau ar gubernatoriaus duktė, kad tik ji būtų nors trupučiuką apveidi ir virtų pietus nepasotinamam jo skilviui.

— Jūs neteisingai galvojate apie Marčą, Judita, taip, labai neteisingai. Vargšas vaikinas džiūsta dėl jūsų. O kai vyras savo širdį atiduoda tokiai būtybei kaip jūs, tai nei mingų, nei delavarų mergaitė negali priversti išsižadėti to jausmo. Jūs galite juoktis kiek tik širdis geidžia iš tokių žmonių kaip Nenuorama ir aš, nes mes esame šiurkštūs ir iš knygų nesimokėme, bet ir mes turime gerų savo pusių. Nereikia, mergaite, niekinti doros širdies, jeigu ji ir nėra įpratusi prie visokių švelnybių, kurios patinka moterims.

— Juoktis iš jūsų, Medžiotojau! Nejaugi jūs bent vieną akimirką galite pagalvoti, kad aš jus lyginu su Hariu Marču? Ne, ne, aš nesu tokia paika! Joks žmogus, nei vyras, nei moteris, negali lyginti doros jūsų širdies su triukšminga Hario Marčo savimeile. Visa geriausia, ką galima pasakyti apie jį, slypi dviejose jo pravardėse — Bruzdulis ir Nenuorama, nors ypatingai ko nors gero jos nereiškia. Bet mano tėvas, nors jis šią valandėlę ir daro tą pat ką ir Haris, puikiai supranta skirtumą tarp judviejų. Aš tikrai žinau, nes jis pats man tai sakė.

Judita buvo jautri ir nuoširdi mergaitė. Jos dar nevaržė tie visuotinai priimti įpročiai, kurie mergaitėms kliudo reikšti savo jausmus civilizuotame pasaulyje. Laisvas ir nevaržomas jos elgesys buvo kur kas aukštesnis už nuvalkiotas koketiškumo gudrybes. Ji net abiem rankom pagriebė šiurkštų Medžiotojo delną ir jį taip karštai ir rimtai suspaudė, kad neteko abejoti jos žodžių nuoširdumu. Dar gerai, kad jausmų pakilimas sukliudė jai išsikalbėti iki galo, nes kitaip ji tikriausiai būtų pakartojusi viską, ką jai sakė tėvas; senis ne tik Medžiotojui palankia prasme palygino jį su Nenuorama, bet įprastu tiesmuku savo šiurkštumu dukteriai keliais žodžiais net patarė atsisakyti Marčo ir pagalvoti apie vedybas su Medžiotoju. Judita nė už kažin ką to nepasakytų bet kuriam kitam vyrui, tačiau nekaltas Medžiotojo paprastumas įkvėpė jai beribį pasitikėjimą. Bet ji nutilo nebaigus žodžio, paleido jaunuolio ranką ir vėl tapo šalta ir santūri. Tai labiau tiko jos lyčiai ir įgimtam kuklumui.

— Dėkoju jums, Judita, širdingai dėkoju,— atsakė Medžiotojas. Kuklumas jam sukliudė mergaitės žodžius ir poelgius palaikyti meilikavimu.— Dėkoju jums, jeigu viskas, ką jūs pasakėte, yra iš tikrųjų teisybė. Nenuorama yra stotingas vyras, jis yra it pati aukščiausia pušis šiuose kalnuose, ir ne veltui Gyvatė jį taip praminė. Bet vieniems patinka graži išvaizda, o kitiems tik geras elgesys. Nenuorama turi vieną iš tų pranašumų, ir nuo jo priklauso įsigyti kitą, arba... Cit! Cit! Tai jūsų tėvo balsas, mergaite, ir, rodos, jis ant kažko pyksta.

— O, viešpatie, kada gi pagaliau pasibaigs šios baisios scenos! — sušuko Judita, įkniaubusi veidą į kelius ir užsidengdama rankomis ausis.— Kai kada aš noriu visiškai neturėti tėvo!

Tai buvo pasakyta su didžiausia širdgėla. Nežinia, kas galėjo išsprūsti iš jos lūpų truputį vėliau, jeigu už jos nugaros nebūtų pasigirdęs malonus, tylus balsas:

— Judita, man reikėjo perskaityti vieną skirsnį iš biblijos tėvui ir Nenuoramai,— tarė nekalta ir išgąsdinta mergaitė.— Tai būtų juos sulaikę nuo naujos išvykos tokiu baisiu reikalu... Pašaukite juos čia, Medžiotojau, pasakykite jiems, kad abiem bus labai gerai, jeigu jie sugrįš ir išklausys mano žodžių.

— O, vargše Heti, jūs blogai žinote, kas tai yra aukso ir keršto troškimas, jeigu tikite, kad juos taip lengvai galima priversti atsisakyti savo tikslų. Bet vis dėlto jiems atsitiko kažkas negero, Judita. Jūsų tėvas ir Nenuorama riaumoja kaip lokiai. Tačiau jaunasis vadas kažkodėl tyli. Aš negirdžiu jo kovos šūkio, kuris turi nuskambėti virš kalnų.

— Gal dangaus teisingumas nubaudė Čingačguką, ir jo mirtis išgelbėjo gyvybę daugeliui nekaltųjų.

— Ne, ne, jeigu yra toks įstatymas, tai nukentėti turi ne vienas Gyvatė. Nėra abejonės, kad iki grumtynių jie nepriėjo; tikriausiai stovykloje nieko nebuvo, ir jie grįžta it musę kandę, todėl Nenuorama riaumoja, o Gyvatė tyli.

Tą akimirką nuo luoto pusės pasigirdo į vandenį įmesto irklo pliaukštelėjimas: Marčas iš apmaudo užmiršo bet kurį atsargumą. Medžiotojas įsitikino, kad jo spėjimas yra teisingas. Kadangi burė buvo nuleista, o arka plaukė pasroviui netoli nuo luoto, tai po kelių minučių Medžiotojas išgirdo tyliai kalbantį Čingačguką, kuris Hateriui nurodinėjo, kur reikia vairuoti. Luotas tuojau priplaukė prie baržos, ir nuotykių ieškotojai užlipo į viršų. Nei Hateris, nei Nenuorama nieko nepasakė, kas jiems atsitiko. Tik delavaras, praeidamas pro savo bičiulį, pusbalsiu ištarė: „Laužas užgesintas". Nors tai ir ne visiškai atitiko tikrovę, bet Medžiotojas vis dėlto suprato, kas atsitiko.

Dabar kilo klausimas, ką daryti toliau. Po trumpo ir labai niūraus pasitarimo Hateris nusprendė, kad protingiausia bus leisti naktį visą laiką plaukiojant, nes taip bus lengviausia išvengti netikėto užpuolimo. Paskui jis pareiškė, kad juodu su Marču ketina eiti gulti, norėdami atsigriebti už nemiegotą naktį nelaisvėje. Kadangi vėjas nenurimo, tai nutarė plaukti tiesiai į priekį, kol arka priartės prie priešingo kranto.

Dėl viso to susitarę, išvaduotieji belaisviai padėjo iškelti burę ir po to išsitiesė ant čiužinių, pavedę Medžiotojui ir jo bičiuliui valdyti baržą. Medžiotojas ir delavaras su tuo mielai sutiko, nes, laukdami pasimatymo su Ua-ta-Ua, miegoti jie nė nemanė. O dėl to, kad ant denio pasiliko Judita ir Heti, bičiuliai nė kiek nenusiminė.

Lengvo pietų vėjelio varoma, barža kurį laiką dreifavo pagal vakarinį krantą. Laivas plaukė ne daugiau kaip dvi mylias per valandą, bet abu vyrai buvo įsitikinę, kad to greičio visiškai pakaks laiku pasiekti sutartą vietą. Net mergaitės labai mažai kal-

bėjo ir tik apie tai, kaip išvaduoti Ua-ta-Ua. Indėnas iš pažiūros atrodė visiškai ramus, bet iš tikrųjų, slenkant minutei po minutės, jis vis labiau jaudinosi. Medžiotojas stovėjo prie vairo, sukdamas arką arčiau kranto. Tai leido išsilaikyti miškų šešėlyje ir ant kranto pastebėti menkiausius naujosios indėnų stovyklos ženklus. Taip jie aplenkė žemą kyšulį ir jau ėmė plaukti užutėkiu, kurio šiaurėje buvo sutartoji vieta ir galutinis plaukimo tikslas. Beliko pasivaryti dar apie ketvirtį mylios. Tuomet Čingačgukas tylėdamas priėjo prie bičiulio ir ranka parodė tiesiog į priekį: nedidelis laužas degė prie pat krūmų, juosusių pietinį kyšulio krantą. Neliko jokios abejonės, kad indėnai savo stovyklą netikėtai perkėlė į tą pačią vietą, kur Ua-ta-Ua buvo paskyrusi pasimatymą.

XVI SKYRIUS

Šis atradimas Medžiotojui ir jo bičiuliui turėjo ypatingai svarbią reikšmę. Pirmiausia jie bijojo, kad Hateris ir Nenuorama, atsibudę ir pastebėję naująją indėnų stovyklos vietą, nesugalvotų vėl jos užpulti; antra, dabar buvo daug rizikingiau išlipti į krantą ir susitikti su Ua-ta-Ua; pagaliau, pasikeitus priešo pozicijai, galėjo įvykti įvairiausių nenumatytų netikėtumų. Delavaras žinojo, kad pasimatymo valanda artėja, ir apie karo trofėjus daugiau nebegalvojo. Jis pasiskubino su savo bičiuliu susitarti, kad abiejų miegančiųjų žadinti nereikia, nes jie gali sutrukdyti įvykdyti užsibrėžtą planą. Arka plaukė į priekį labai lėtai; judant tokiu greičiu, pasiekti kyšulį būtų prireikę bent ketvirčio valandos. Todėl arkos gyventojams liko pakankamai laiko pagalvoti. Indėnai, manydami, kad baltaveidžiai vis tebėra „pilyje“, ir norėdami paslėpti nuo jų savo laužą, ugnį užkūrė pačiame pietiniame kyšulio gale. Čia jį taip gožė tankūs krūmai, kad net Medžiotojas, laviruodamas čia kairėn, čia dešinėn, kartais pamesdavo jį iš akių.

— Vienu atžvilgiu gerai, kad jie įsikūrė taip arti vandens,— tarė Medžiotojas, kreipdamasis į Juditą.— Matyt, mingai yra įsitikinę, kad mes vis dar tebesėdime pilyje, ir mūsų pasirodymas iš tos pusės jiems bus labiausiai netikėtas. Kokia laimė, kad Haris Marčas ir jūsų tėvas miega, nes jie vėl būtinai įsigeistų leistis medžioti skalpų. Aha, krūmai vėl uždengė laužą ir dabar jo visiškai nematyti.

Medžiotojas truputį padelsė, norėdamas įsitikinti, ar tikrai arka atsidūrė ten, kur reikalinga. Paskui jis davė sutartą ženklą, o po to Čingačgukas išmetė inkarą ir nuleido burę. Vieta, kur dabar stovėjo arka, turėjo gerų ir blogų pusių. Laužą dengė kranto skardis, ir pats krantas, galimas daiktas, buvo truputį arčiau laivo, negu pageidaujama. Tačiau kiek toliau prasidėjo gili sietuva, o tokiomis aplinkybėmis reikėjo kiek galima vengti

inkarą mesti labai gilioje vietoje. Be to, jie žinojo, kad per keletą mylių aplinkui nėra nė vieno plausto; nors medžiai nakties tamsoje karojo beveik virš pačios baržos, be valties ją pasiekti buvo nelengva. Tiršta pamiškės tamsa teikė patikimą apsaugą, ir, norint išvengti apsupimo pavojaus, reikėjo saugotis tik triukšmo. Visa tai Medžiotojas išaiškino Juditai, kartu patardamas, ką reikia daryti ištikus pavojui. Jis manė, kad miegančiuosius reikia pažadinti tik pačiu būtiniausiu atveju.

— Dabar, Judita, mes viską išsiaiškinome, o man ir Gyvatei laikas lipti į luotą,— baigė Medžiotojas.— Tiesa, žvaigždės dar nematyti, bet ji greitai patekės, nors mums vargu ar pavyks ją įžiūrėti pro debesį. Laimė, Ua-ta-Ua labai žvitri mergaitė ir gali matyti daiktus net ir iš toliau. Laiduoju jums, kad ji nepavėluos nė vienos minutės ir neišklys iš teisingo kelio, jeigu tik įtaringi valkatos mingai nebus sujudę ir sugalvoję ją panaudoti mums kaip jauką arba nepaslėpę jos, kad jos širdį palenktų huronų, o ne mohikanų vyrui.

— Medžiotojau,— rimtai pertraukė jį mergaitė,— tai labai pavojingas žygis. Kodėl jūs būtinai turite jame dalyvauti?

— Kaip tai kodėl? Argi jūs nežinote, kad mes turime pagrobti Ua-ta-Ua, mūsų Gyvatės sužadėtinę, kurią jis ruošiasi vesti, kai tik grįšime pas jo gentainius?

— Visa tai liečia tik indėną. Juk jūs nesiruošiate vesti Ua-ta-Ua, jūs su ja nesusižiedavęs. Kodėl turi dviese rizikuoti savo gyvybe ir laisve, kai visa tai gali puikiai sutvarkyti ir vienas?

— Aha, dabar aš suprantu, Judita, taip, dabar aš pradedu suprasti. Jūs manote, kad jeigu Ua-ta-Ua yra Gyvatės sužadėtinė, vadinasi, tai liečia tik jį vieną. Tačiau jūs užmirštate, kad tik dėl to mes ir atėjome čia prie ežero, ir man būtų nelabai gražu trauktis atgal tik todėl, kad dalykas yra sunkokas. Be to, jeigu meilė kai kuriems žmonėms daug ką reiškia, tai jiems ir draugystė yra šio to verta. Drįstu pasakyti, kad delavaras pats gali luote irtis, pats gali pagrobti Ua-ta-Ua ir galbūt gana mielai visa tai padarytų be mano pagalbos. Bet jam vienam ne taip jau lengva bus kovoti su kliūtimis, išvengti pasalų ir muštis su laukiniais, jeigu už jo nugaros nebus ištikimo draugo, nors tas draugas yra tik toks žmogus kaip aš. Ne, ne, Judita, jūs pati tokią valandą neapleistumėte žmogaus, kuris jumis pasitiki, ir, vadinasi, negalite to reikalauti iš manęs.

— Aš bijau... kad jūs teisus, Medžiotojau. Ir vis tiek aš nenoriu, kad jūs eitumėt. Prižadėkite man bent vieną dalyką: nepasitikėkite laukiniais ir, išskyrus mergaitės išlaisvinimą, daugiau nieko nedarykite. Pirmą kartą pakaks ir to.

— Telaimina jus viešpats, mergaite! Galima pamanyti, kad tai kalba Heti, o ne vikrioji ir nuostabioji Judita Hater! Bet baimė protingus paverčia kvailiais ir stiprius silpnais. Taip, aš kiekviename žingsnyje tuo vis tvirčiau įsitikinu. Labai malonu, Judita, kad jūs jaudinatės dėl artimo, ir aš visada sakysiu, kad

jūs esate gera ir meili mergaitė, nors ir kokias kvailas istorijas apie jus beskleistų žmonės, pavydintieji jūsų grožio.

— Medžiotojau! — skubiai ištarė Judita, dusdama iš susijaudinimo.— Nejaugi jūs tikite viskuo, ką pasakoja apie vargšę, neturinčią motinos mergaitę? Nejaugi piktas Hario Nenuoramos liežuvis turi pražudyti man gyvenimą?

— Ne, Judita, ne taip. Aš pats sakiau Nenuoramai, kad negražu plėšti mergaitei garbę, jeigu jos nepavyksta palenkti garbingu būdu, ir kad net indėnas yra santūrus, kai kalbama apie gerą jaunos moters vardą.

— Jis nedrįstų taip plepėti, jeigu aš turėčiau brolį! — sušuko Judita, akimis svaidydama žaibus.— Bet, matydamas, kad vienintelis mano globėjas — senis, kurio ausys atbuko taip pat, kaip ir jausmai, jis nutarė nesivaržyti.

— Ne visiškai taip, Judita, ne visiškai taip. Kiekvienas garbingas žmogus, ar jis būtų brolis, ar pašalinis, užstotų tokią mergaitę kaip jūs, jeigu kas nors ją imtų šmeižti. Nenuorama rimtai nori jus vesti, o jeigu jis kartais jus truputį paplūsta, tai tik iš pavydo. Nusišypsokite jam, kai jis pabus, paspauskite jam ranką bent per pusę taip stipriai, kaip neseniai paspaudėte man,— ir, prisiekiu gyvybe, vargšas vaikinas užmirš viską pasaulyje, išskyrus jūsų grožį. Pikti žodžiai ne visada plaukia iš širdies. Išmėginkite Nenuoramą, Judita, kai jis atsibus, ir jūs išvysite visą savo šypsenos galią.

Medžiotojas savo įpratimu tyliai nusijuokė ir paskui pažiūrėti šaltakraujiškam, bet iš tikrųjų nekantrumu netveriančiam Čingačgukui pasakė, kad jis pasiruošęs imtis darbo. Tuo metu, kai jaunasis Medžiotojas lipo į luotą, mergaitė stovėjo nejudėdama it akmuo, paskendusi mintyse, kurias jai sukėlė jos pašnekovo žodžiai. Medžiotojo paprastumas ją visiškai suglumino. Siaurame savo ratelyje Judita iki šiol buvo labai prityrusi vyrų tramdytoja, bet šį kartą ji klausė netikėto širdies polėkio, o ne apgalvoto apskaičiavimo. Mes neginčysime, kad kai kurios Juditos mintys buvo labai liūdnos, nors tik tolimesniuose mūsų apsakymo skyriuose galima paaiškinti, kokios pelnytos ir kokios skaudžios buvo jos kančios.

Čingačgukas ir baltaveidis jo bičiulis išvyko į rizikingą ir sunkų žygį taip šaltakraujiškai ir apdairiai, kad būtų galėję padaryti garbę net prityrusiems kariams, dalyvaujantiems dvidešimtame mūšyje, o ne pirmą kartą atsidūrusiems karo take. Išvykstant vaduoti gražiosios pabėgėlės, kaip ir pritiko šį kartą, indėnas įsitaisė luoto priekyje, o Medžiotojas su vairiniu irklu darbavosi laivugalyje. Taigi Čingačgukas turėjo pirmasis išlipti į krantą ir sutikti savo mylimąją. Medžiotojas savo postą užėmė nepasakydamas nė žodžio, bet pats vienas pagalvojo, kad žmogus tiek rizikuodamas, kiek indėnas, vargu ar galės pakankamai ramiai ir protingai valdyti luotą. Nuo to laiko, kai abu nuotykių ieškotojai paliko arką, jie savo elgesiu priminė du gerai išmankštintus kareivius, kuriems pirmą kartą tenka žygiuoti

prieš tikrąjį priešą. Iki šiol Čingačgukui dar nė karto nebuvo tekę iš pykčio šauti į žmogų, o apie bendrakeleivį skaitytojas jau žino. Tiesa, atvykęs prie ežero, indėnas keletą valandų bastėsi aplink priešų stovyklą, o vėliau net ryžosi į ją įsiskverbti, tačiau abu mėginimai liko be pasekmių. O dabar jau reikėjo pasiekti apčiuopiamą ir svarbų rezultatą arba gėdingai pralaimėti. Nuo šio žygio baigmės priklausė, ar Ua-ta-Ua bus išvaduota, ar pasiliks ilgam nelaisvėje. Žodžiu, tai buvo pirmasis dviejų jaunų, garbės trokštančių karių žygis. Užuot plaukęs tiesiog prie kyšulio, buvusio už kokio ketvirčio mylios nuo arkos, Medžiotojas luoto priekį nukreipė įstrižai į ežero vidurį, norėdamas užimti tokią poziciją, iš kurios būtų galima prisiartinti prie kranto taip, kad priešai būtų tik iš priešakio. Be to, dar vieta, kur į krantą išlipo Heti ir kur Ua-ta-Ua prižadėjo sutikti savo bičiulius, buvo aukštutiniame pailgo kyšulio gale. Jeigu abu mūsų nuotykių ieškotojai nebūtų padarę šio parengiamojo manevro, jiems būtų tekę aplenkti beveik visą kyšulį, plaukiant pačia pakrante. Ši priemonė buvo tokia būtina, kad Čingačgukas ramiai yrėsi toliau, nors kryptis buvo parinkta iš anksto su juo nepasitarus, ir jį nešė visai į priešingą pusę nuo tos, kurios jis labiausiai troško. Jau po kelių minučių luotas buvo nuplaukęs reikalingą atstumą. Tuomet jaunuoliai, tartum be žodžių susitarę, liovėsi irtis, ir valtis sustojo.

Tamsa atrodė dar juodesnė. Vis dėlto iš vietos, kur dabar stovėjo mūsų nuotykių ieškotojai, dar buvo galima įžiūrėti kalnų kontūrus. Tačiau delavaras veltui žvalgėsi į rytus, tikėdamasis pamatyti mirgant išsvajotąją žvaigždę. Nors toje dangaus dalyje debesys šiek tiek praretėjo, jų uždanga vis tiek tebebuvo užklojusi likusį dangaus skliautą. Sprendžiant iš pakrančių aukštumų, priekyje, už tūkstančio pėdų, driekėsi žema juosta. „Pilis" slypėjo tamsoje, ir iš tos ežero pusės nesigirdėjo jokio garso gal dėl to, kad jie buvo nuo jos nutolę per keletą mylių, o gal ir dėl to, kad iš viso buvo ramu. Nors arka stovėjo netoli nuo valties, jos taip pat nebuvo matyti; kranto šešėlis ją gaubė kaip neperžvelgiama uždanga.

Nuotykių ieškotojai ėmė pusbalsiu tartis: jie stengėsi įspėti, kiek gali būti laiko. Medžiotojas manė, kad iki žvaigždės patekėjimo dar buvo likę keletas minučių, bet nekantriajam jo bičiuliui atrodė, jog jau labai vėlu ir kad jo mylimoji ant kranto seniai laukianti. Kaip ir reikėjo tikėtis, indėnas šį ginčą laimėjo, ir Medžiotojas sutiko pasukti luotą į susitikimo vietą. Valtį reikėjo vairuoti nepaprastai vikriai ir apdairiai. Irklai be jokio pliuškenimo pakildavo ir vėl nugrimzdavo į vandenį. Už šimto jardų nuo kranto Čingačgukas padėjo į šalį irklą ir pasiėmė karabiną. Priplaukę arčiau prie tamsaus ruožo, gaubusio mišką, jie pamatė, jog nukrypo per daug toli į šiaurę, ir todėl reikėjo pakeisti linkmę. Dabar atrodė, kad luotas plaukia pats, vaduodamasis kažkokiu instinktu,— taip atsargiai ir tiksliai jis judėjo. Pagaliau

luoto priešakys įsibedė į pakrantės smėlį toje pačioje vietoje, kur pereitą naktį buvo išlipusi Heti. Pakrante driekėsi siaura smėlio juosta, bet kai kur virš vandens palei didelių medžių papėdes karojo krūmai.

Čingačgukas išlipo ant kranto ir į abi puses nuo luoto atsargiai jį apžiūrėjo. Dėl to jam teko vietomis bristi iki kelių. Bet ten nieko nebuvo. Grįžęs atgal, savo draugą jis rado taip pat ant kranto. Jie vėl ėmė pašnibždomis tartis, ir indėnas pasisakė būgštaująs, kad įvykusi kažkokia klaida dėl susitikimo vietos. Tuo tarpu Medžiotojas manė, kad dar neatėjo paskirta valanda. Staiga, nebaigęs žodžio, jis užsikirto, pagriebė delavarą už rankos, privertė jį atsigręžti į ežerą ir parodė kažkur pro rytinių kalvų viršūnes. Ten, už kalvų, debesys pamažu išsisklaidė, ir pro pušų šakas ryškiai spindėjo vakarinė žvaigždė. Tai buvo labai malonus ženklas, ir jaunuoliai, pasirėmę ant šautuvų, įtempė visą savo dėmesį, tikėdamiesi išgirsti besiartinančius žingsnius. Pagaliau jų klausą pasiekė kažkieno balsai, negarsus vaikų spygavimas ir žemas, bet malonus indėnių juokas. Mūsų bičiuliai suprato, kad netoli įrengta stovykla, nes Amerikos indėnai paprastai yra labai atsargūs ir visu balsu retai tesikalba. Liepsnos atšvaistė, nutvieskusi apatines medžių šakas, rodė, kad miške dega laužas. Tačiau iš tos vietos, kur stovėjo abu bičiuliai, buvo sunku nuspėti, koks nuotolis juos skiria nuo to laužo. Porą kartų jiems pasirodė, kad kažkas eina į sutartą susitikimo vietą, bet ar šie garsai buvo tik iliuzija, ar žmogus, iš tikrųjų nuėjęs nuo laužo, grįžo atgal, nepasiekęs kranto. Varginamai ir neramiai belaukiant, praėjo apie ketvirtis valandos. Medžiotojas pasiūlė su luotu apiplaukti kyšulį ir taip sustojus, kad būtų matyti indėnų stovykla, pasistengti išaiškinti, kodėl nėra Ua-ta-Ua. Tačiau delavaras trauktis iš šios vietos griežtai atsisakė, motyvuodamas tuo, kad mergaitė nusimins, jeigu ateis į pasimatymą ir jų ten neras. Medžiotojas savo bičiulio būgštavimui pritarė ir pasisiūlė vienas su valtimi apiplaukti kyšulį. Delavaras pasiryžo likti pakrantės krūmynuose, tikėdamasis sulaukti laimingo atsitiktinumo. Taip susitarę, jie išsiskyrė.

Atsisėdęs laivugalyje, Medžiotojas, laikydamasis būtino atsargumo, nusiyrė nuo kranto taip pat tyliai, kaip ir buvo prie jo priplaukęs. Jis nenutolo nuo kranto, nes krūmai jį gana gerai dengė. Iš tikrųjų geresnių sąlygų išžvalgyti indėnų stovyklai nebuvo galima norėti. Kyšulio krantai leido jį apvažiuoti iš trijų pusių, o valtis judėjo taip tyliai, kad nė vienas garsas negalėjo sukelti įtarimo. Labiausiai prityrusi ir atsargiausia koja rizikuoja užstoti ant lapų krūvos arba perlaužti sausą šaką, tuo tarpu iš medžio žievės padarytas luotas vandens paviršiumi slysta be triukšmo kaip paukštis.

Kol pamatė laužo atšvaistę, Medžiotojui teko perkirsti liniją tarp arkos ir stovyklos. Tai įvyko taip staiga ir netikėtai, kad jis net išsigando, ar nėra per daug neatsargu pasirodyti taip arti ugnies. Bet jis tučtuojau suprato: kol indėnai yra apšviesto

rato viduryje, jie vargu ar galės jį pastebėti. Tuo įsitikinęs, jis pastatė valtį taip, kad ji nejudėtų, ir ėmė stebėti.

Nors mes daug rašėme, nors padėjome nemaža pastangų, nepavyko skaitytojui atskleisti to nepaprasto žmogaus būdo, jeigu čia tenka vėl sakyti, kad, visai nepažindamas pasaulio ir būdamas naivus, jis turėjo labai stiprų ir išvystytą poetinį jausmą. Medžiotojas mylėjo miškus už jų vėsumą, didingą, jų vienatvę ir platybę, kur visur buvo jaučiama dieviška kūrėjo ranka. Jis retai pereidavo per juos, nesustojęs pasigėrėti kokiu nors ypatingai gražiu vaizdu, ir tada jausdavo malonumą, nors ir nesistengdavo išaiškinti jo priežasčių. Nebūdavo dienos, kad jis be žodžių, tylomis nepasigėrėtų šiuo didingu gamtos grožiu. Nenuostabu, kad, turėdamas tokią dvasios sandarą ir vyrišką tvirtybę, kurios negalėjo sukrėsti joks pavojus, negalėjo sutrikdyti jokia negandа, Medžiotojas ėmė gėrėtis vaizdu, atsiskleidusiu prieš jį ant kranto ir net jį privertusiu vienai valandėlei pamiršti, ko jis atvyko į tą vietą. Tai mums pilniau paaiškės, kai aprašysime visą vaizdą.

Luotas siūbavo vandenyje prie pat įėjimo į ilgą, krantą supusią natūralią alėją tarp medžių ir krūmų, iš kur visiškai aiškiai galėjai matyti viską, kas dėjosi stovykloje. Stovyklą naujoje vietoje indėnai buvo įsirengę visai neseniai ir, baigę įvairius ūkinius darbus, dar neišsivaikščioję į savo palapines. Didelis laužas buvo šviesos šaltinis ir židinys, ant kurio virė nesudėtingi indėnų patiekalai. Kaip tik tuo momentu į laužą jie įmetė glėbį sausų šakų, ir ryški liepsna aukštai pliūptelėjo į nakties tamsą. Sutemose išryškėjo didingi medžių kamienai ir visoje stovykloje pasidarė taip šviesu, tartum ten kas nors būtų uždegęs šimtus žvakių. Tuo tarpu bruzdesys jau liovėsi, ir net pats alkaniausias vaikas suspėjo prisivalgyti iki soties. Atėjo poilsio ir dykinėjimo laikas, kuris paprastai būna po gausių valgių, kai jau pabaigti dienos darbai. Medžiotojai ir žvejai grįžo su geru laimikiu. Maisto buvo pakankamai, o kadangi laukiniams tas yra svarbiausia, tai visiškas pasitenkinimas nustūmė į šalį visus kitus rūpesčius.

Medžiotojas iš pirmo žvilgsnio pastebėjo, kad daugelio karių nėra. Tačiau senas jo pažįstamas, Suskilęs Ąžuolas, buvo čia ir iškilmingai sėdėjo svarbiausioje vietoje. Tokį paveikslą susižavėjęs būtų nupiešęs Salvatorė Roza [42]. Laužo liepsnos apšviestas šiurkštus laukinio veidas spindėjo iš pasitenkinimo; kažkuriam savo giminiečiui jis rodė vieną dramblių, sukėlusių tokią sensaciją jo tautiečių tarpe. Berniukas su buku smalsumu žvelgė per jo petį, papildydamas grupę. Truputį toliau aštuoni ar dešimt karių gulėjo ant žemės arba sėdėjo, atsirėmę į medžių kamienus, tartum gyvi tingaus poilsio įsikūnijimai. Prie pat jų

---

[42] Salvatorė Roza (1615—1673) — italų dailininkas. Pagarsėjo paveikslais iš piemenų, kareivių, valkatų ir plėšikų gyvenimo. Labai puikiai piešė niaurius tarpeklius, atkampius krūmynus, uolas ir kalnus.

stovėjo šautuvai, atremti į tuos pačius medžius; kiti juos buvo nerūpestingai užsikabinę ant pečių. Medžiotojo dėmesį daugiausia traukė moterų ir vaikų grupė. Čia susirinko visos stovyklos moterys, ir, suprantama, prie jų prisidėjo jaunuoliai. Moterys savo įpratimu juokėsi ir plepėjo, tačiau žmogus, žinantis indėnų papročius, galėjo pastebėti, kad stovykloje ne viskas kaip reikiant. Daugelis jaunųjų moterų, matyt, buvo nusiteikusios gana lengvabūdiškai, bet viena senė sėdėjo šone niūri ir budri. Medžiotojas tučtuojau suprato, kad ji atlieka kažkokią nemalonią, vadų jai pavestą pareigą. Kokia ta pareiga, jis, suprantama, nežinojo, bet nusprendė, kad tai liečia vieną mergaičių, nes tokioms pareigoms paprastai išrenkamos senės.

Medžiotojas susirūpinęs akimis visur ieškojo Ua-ta-Ua. Jos niekur nebuvo matyti, nors šviesa nuo laužo sklido gana toli į visas puses. Porą kartų Medžiotojas krūptelėjo, nes jam pasivaideno, kad jis pažįsta jos juoką, tačiau jį tik klaidino būdingas indėnų moterų balsams švelnus melodingumas. Pagaliau senė garsiai ir piktai prašneko, ir tada Medžiotojas po medžiais pastebėjo dvi ar tris tamsias figūras, kurioms, matyt, buvo padarytas priekaištas ir kurios paklusniai priėjo arčiau laužo. Pirmasis iš tamsos išėjo jaunas karys, paskui jį sekė dvi jaunos moterys; pasirodė, kad viena iš jų buvo delavarė. Dabar Medžiotojas suprato viską: mergaitę sekė galbūt jaunoji jos draugė ir jau tikrai senoji ragana. Jaunuolis tikriausiai buvo Ua-ta-Ua arba jos draugės garbintojas. Huronai žinojo, kad delavarų mergaitės bičiuliai yra netoliese. Prie ežero pasirodęs nežinomas raudonodis privertė huronus budėti, todėl mergaitė, matyt, nuo savo sargų negalėjo pasprukti ir laiku ateiti į pasimatymą. Medžiotojas pastebėjo, kad mergaitė nerimauja, nes ji porą kartų pažiūrėjo pro medžių šakas į viršų, tartum norėdama pamatyti žvaigždę, kurią pati pasirinko sutartu ženklu. Tačiau visi jos mėginimai buvo bergždi, ir, apsimetusios abejingomis, dar kurį laiką pavaikštinėjusios po stovyklą, abi mergaitės išsiskyrė su savo palydovu ir įsitaisė tarp savo lyties atstovių. Nuošaliau sėdėjusi senė tučtuojau persikėlė arčiau laužo. O tai aiškiai įrodė, jog ji tikrai buvo paskirta sekti.

Medžiotojo padėtis buvo labai kebli. Jis gerai žinojo, kad Čingačgukas nieku gyvu nesutiks grįžti į arką, nepamėginęs kaip nors nutrūktgalviškai išvaduoti savo mylimosios. Didžiadvasiškumas Medžiotoją skatino jam padėti šiame žygyje. Sprendžiant iš kai kurių požymių, moterys ruošėsi gulti. Sėdėdamas toje pačioje vietoje, ryškiai šviečiant laužui, jis galėjo lengvai pastebėti, kurioje palapinėje arba po kuriuo medžiu atsiguls Ua-ta-Ua; ateityje tai galėjo būti nepaprastai naudinga. Antra vertus, jeigu jis per ilgai dels, jo bičiulis gali netekti kantrybės ir padaryti kokį nors neapgalvotą veiksmą. Medžiotojas būgštavo, kad minutė po minutės stovykloje gali pasirodyti stambi delavaro figūra, tartum tigras, klaidžiojantis apie avių gardą. Vis-

ką gerai apsvarstęs, Medžiotojas nutarė, kad geriau bus grįžti pas bičiulį ir savo šaltakraujiškumu ir susivaldymu sutramdyti jo įkarštį. Įvykdyti šiam planui prireikė vienos dviejų minučių. Luotas grįžo prie smėlėto kranto, praėjus dešimčiai ar penkiolikai minučių po to, kai nuo jo nuplaukė.

Nepaisant savo būgštavimų, Medžiotojas indėną rado senojoje vietoje. Čingačgukas jos nepaliko, bijodamas, kad jam nesant gali pasirodyti sužadėtinė. Medžiotojas delavarui trumpai papasakojo, kas dedasi stovykloje. Paskyrusi ant smėlėto kyšulio pasimatymą, Ua-ta-Ua tikėjosi, kad jai pavyks nepastebimai pabėgti iš senosios stovyklos, ir, nesutikus jokio pašalinio, ateiti į sutartą vietą. Netikėtas stovyklos perkėlimas suardė visus jos planus. Dabar teko veikti daug apdairiau. Ua-ta-Ua saugojusi senė kėlė dar didesnį nerimą. Visa tai jie paskubomis apsvarstė ir nutarė, ką veikti toliau. Negaišdami veltui laiko kalboms, bičiuliai ėmėsi darbo.

Pastatę luotą taip, kad Ua-ta-Ua galėtų jį matyti, jeigu ateitų į susitikimo vietą prieš jiems sugrįžtant, jaunuoliai apžiūrėjo savo ginklus ir nutarė eiti į mišką. Į ežerą išsikišęs pusiasalis turėjo maždaug du akrus[43]. Pusę šio ploto dabar užėmė stovykla. Čia augo daugiausia ąžuolai. Kaip paprastai Amerikos miškuose, labai aukštai stiepėsi pliki kamienai be jokių šakų ir tik toliau kerojo tankūs ir vešlūs lapų vainikai. Apačioje, išskyrus pakrantės krūmynus, augmenija buvo skurdi, užtat miškas augo daug tankiau negu tose vietose, kur jau spėjo pasisukti kirvis. Pliki medžių kamienai stiepėsi į dangų lyg aukštos, tiesios, nelygiai aptašytos kolonos, prilaikančios lapų skliautą. Kyšulio paviršius buvo gana lygus, tik pačiame viduryje stypsojo nedidelė kalva, skirianti šiaurės krantą nuo pietų. Šiame krante huronai ir susikūrė savo laužą, norėdami pasislėpti nuo priešų, kuriuos jie manė esant pilyje, tai yra šiauriniame krante. Iš kalvos šlaito tekėjęs upelis savo vagą buvo išsirausęs pietiniame kyšulio krante. Šis upelis bėgo truputį į vakarus nuo stovyklos ir įtekėjo į ežerą netoli laužo. Medžiotojas visas šias žymes, kiek leido aplinkybės, įsidėmėjo ir pasistengė išaiškinti savo bičiuliui.

Skaitytojas supras, kad nedidelė kalva už indėnų stovyklos abiem nuotykių ieškotojams leido likti nepastebėtiems. Kalva laužo šviesai trukdė skleistis pažeme. Medžiotojas nusprendė, kad neverta lįsti iš krūmų tiesiai priešais luotą: šiuo keliu jie per greit atsidurtų apšviestame plote, nes kalvelė prie pat vandens nepriėjo. Todėl jaunuoliai pirmiau nusėlino pakrante į šiaurę ir beveik pasiekė kyšulio pradžią. Čia jie atsidūrė tamsiame šešėlyje, lėkšto pakrantės šlaito papėdėje.

Išsikapstę iš krūmų, bičiuliai sustojo apsidairyti. Už kalvos vis tebeliepsnojo laužas, nušviesdamas medžių viršūnes. Lapuose virpėję purpuriniai švytuliai atrodė labai gražiai, bet stebėtojams

[43] 0,8 hektaro.

jie tik trukdė. Vis dėlto laužo pašvaistė bičiuliams buvo šiek tiek naudinga, nes ji apšvietė laukinius ir slėpė jų priešus. Tuo pasinaudodami, jaunuoliai ėmė artintis prie kalvos viršūnės. Medžiotojas savo paties noru ėjo priekyje, bijodamas, kad per daug įsikarščiavęs delavaras nepadarytų kokio nors neapgalvoto žingsnio. Pasiekti neaukšto šlaito papėdei prireikė ne daugiau kaip minutės, o paskui atėjo kritiškiausias momentas. Vis laikydamas parengtą šautuvą ir kartu stengdamasis per daug toli neiškišti vamzdžio, Medžiotojas kuo atsargiausiai slinko į priekį, kol pagaliau pakilo taip aukštai, kad galėjo pažvelgti į kitą kalvos pusę. Tačiau jis visas pasiliko šešėlyje, ir šviesoje atsidūrė tik jo galva. Čingačgukas atsistojo šalia jo, ir abu sustingo vietoje, norėdami dar kartą apžiūrėti stovyklą. Vengdami kokio nors dykinėjančio indėno žvilgsnio, jie susigūžė didžiulio ąžuolo šešėlyje.

Dabar Medžiotojui stovykla atrodė visai priešingai negu stebint nuo vandens. Tamsios figūros, kurias Medžiotojas matė iš luoto, dabar nuo jo buvo vos už kelių žingsnių, pačioje kalvos viršūnėje. Ryškiai tebeliepsnojo laužas. Apie jį ant rąstų sėdėjo trylika karių; jų tarpe buvo ir tie, kuriuos Medžiotojas matė iš luoto. Jie kažką rimtai kalbėjosi, ir dramblio figūrėlė ėjo iš rankų į rankas. Pirmasis indėnų susižavėjimas buvo kiek atvėsęs, ir dabar jie svarstė, ar toks keistas gyvulys tikrai yra ir kuo jis minta. Beje, kaip klaidingos būtų buvusios indėnų išvados ir prielaidos, reikia pripažinti, kad šį klausimą jie svarstė labai uoliai ir atidžiai. Kurį laiką jie pamiršo viską, ir mūsų nuotykių ieškotojams negalėjo būti palankesnio momento nepastebimai prisiartinti prie stovyklos.

Tarp laužo ir tos vietos, kur stovėjo Medžiotojas, susibūrė moterys tokiu būdu, kaip jis anksčiau jas buvo matęs. Nuo karių iki ąžuolo, po kuriuo slėpėsi jaunuoliai, buvo apie trisdešimt jardų. Moterys sėdėjo dvigubai arčiau, todėl reikėjo būti nepaprastai atsargiems ir nesukelti nė mažiausio triukšmo. Moterys kalbėjosi pašnibždomis, bet gūdžioje miško tyloje galėjai išgirsti net jų kalbos nuotrupas. Lengvabūdiškas mergaičių juokas, kaip mes žinome, kartais pasiekdavo net luotą. Medžiotojas pajuto, kaip suvirpėjo jo bičiulis, pirmą kartą išgirdęs saldžius garsus, skrendančius iš puikių Ua-ta-Ua lūpų. Medžiotojas net uždėjo ranką indėnui ant peties, tartum maldaudamas jį susivaldyti. Bet tuo metu pokalbis pasidarė rimtesnis, ir abu palinko į priekį, norėdami geriau girdėti.

— Huronai turi dar keistesnių žvėrių,— paniekinamai pasakė viena mergaitė: moterys, kaip ir vyrai, šnekėjosi apie dramblį ir jo savybes.— Tegu delavarai gėrisi tuo padaru, bet rytoj jau nė vienas huronas apie jį nekalbės. Mūsų jaunuoliai vieną akimirką nušautų tokį žvėrį, jeigu tik jis išdrįstų prieiti prie mūsų vigvamų.

Tie žodžiai buvo skiriami Ua-ta-Ua, nors kalbėjusioji juos ištarė apsimestai kukliai ir romiai, nepakeldama akių.

— Delavarai tokių padarų neįsileistų į savo šalį,— atkirto Ua-ta-Ua.— Mes net neturime jų atvaizdų. Mūsų jaunuoliai išvytų ir žvėris, ir jų atvaizdus.

— Delavarų jaunuoliai! Visa jūsų gentis — vienos bobos. Net elniai nesiliauja ganęsi, kai jaučia prie jų besiartinančius jūsų medžiotojus. Ar kada nors bent kas yra girdėjęs jauno delavaro kario vardą?

Tai buvo pasakyta geraširdiškai juokaujant, bet kartu gana kandžiai. Iš Ua-ta-Ua atsakymo buvo matyti, kad strėlė pataikė į tikslą.

— Kas girdėjo jauno delavaro vardą? — rimtai pakartojo ji.— Pats Tamenundas, kuris dabar toks senas kaip kalvų pušys, kaip orą skrodžiantieji ereliai, savo laiku buvo jaunas. Jo vardą girdėjo visi nuo Didžiojo Sūriojo Ežero[44] krantų iki Saldžiųjų Vakarų Vandenų[45]. O Unkų šeima? Kur atsiras kita tokia, panaši į ją, nors baltaveidžiai iškasė jų kapus ir kojomis sutrypė jų kaulus! Argi ereliai skraido taip aukštai? Ar elniai bėgioja taip vikriai? Ar pantera būna tokia drąsi? Ar ši giminė neturi jauno kario? Tegu huronų merginos plačiau atsimerkia, ir jos pamatys Čingačguką, kuris yra lieknas kaip jaunas uosis ir kietas kaip riešutas.

Ua-ta-Ua žodžiai sukėlė prieštaravimus, prasidėjo karštas ginčas. Tačiau jo dalyvės nevartojo tų šiurkščių šauksmų ir judesių, kuriais dažnai nusikalsta gražiosios lyties atstovės vadinamojoje civilizuotoje draugijoje. Per patį tos scenos įkarštį delavaras privertė bičiulį pasilenkti ir sučerškė panašiai kaip maža Amerikos voverė, kad net Medžiotojui pasirodė, tartum būtų suklikęs vienas tų mažyčių žvėrelių, aukščiau jo galvos šokinėjančių nuo vienos šakos ant kitos. Iš huronų niekas neatkreipė dėmesio į šį įprastą garsą, bet Ua-ta-Ua tučtuojau nutilo ir dabar sėdėjo visiškai nejudėdama. Tiesa, jai užteko savitvardos nepasukti galvos. Ji išgirdo signalą, kuriuo mylimasis taip dažnai ją kviesdavo iš vigvamo į slaptą pasimatymą, ir šis čerškiantis garsas jai padarė tokį pat įspūdį, kaip dainų šalyje mergaitei padaro serenada.

Dabar Čingačgukas buvo tikras, kad mergaitė žino jį čia esant. Jis tikėjosi, jog ji veiks daug drąsiau ir ryžtingiau, negu nieko nežinodama. Neteko abejoti, kad ji išdrįs jam padėti išvaduoti ją iš nelaisvės.

Kai tik pasigirdo signalas, Medžiotojas vėl išsitiesė visu ūgiu, ir nors jis nepažinojo to švelnaus jausmo, kurį pažįsta tik įsimylėjėliai, jis pastebėjo, kad mergaitės elgesys smarkiai pasikeitė. Dėl visa ko ji vis dar tebesiginčijo, bet jau nebe taip karštai ir išradingai, matyt, savo priešininkėms suteikdama persvarą ir lyg jas viliodama lengva pergale. Teisybė, porą kartų įgimtas sąmojis padiktavo jai įrodymus, sukėlusius juoką ir suteikusius

---

[44] Didysis Sūrusis Ežeras — taip indėnai vadino Atlanto vandenyną.
[45] Saldieji Vakarų Vandenys — Misisipė.

laikiną pranašumą. Pagaliau jos nuvargo ir visos kartu atsistojo, ketindamos skirstytis į savo vietas. Dabar Ua-ta-Ua pirmą kartą išdrįso atsigręžti į tą pusę, iš kur pasigirdo signalas. Tačiau jos judesiai buvo visiškai natūralūs: ji pasiraivė ir nusižiovavo, tartum ją būtų ėmęs miegas. Vėl pasigirdo voverės čerškimas, ir dabar mergaitė suprato, kur yra jos mylimasis. Bet ji stovėjo prie laužo, apšviesta ryškios liepsnos, o Čingačgukas ir Medžiotojas glūdėjo tamsoje, todėl jai buvo sunku pastebėti jų galvas, kyšančias virš kalvos viršūnės. Be to, medį, už kurio slėpėsi mūsų bičiuliai, dengė tamsus šešėlis nuo didžiulės pušies, besistiebiančios į dangų tarp jų ir laužo. Medžiotojas tai numatė ir pasislėpė kaip tik čia.

Artėjo momentas, kada Ua-ta-Ua turėjo veikti. Paprastai ji miegodavo mažoje palapinėje netoli tos vietos, kur ji stovėjo. Su ja gyveno mūsų minėta senoji ragana. Jeigu Ua-ta-Ua įeitų į palapinę, o nemigo kamuojama senė atsigultų skersai kelio, kaip daro indėnai, tai visos viltys pabėgti būtų žlugusios. O mergaitei kiekvieną valandėlę galėjo įsakyti eiti gulti. Laimė, tą valandėlę senę vardu pašaukė vienas karys ir liepė jai atnešti vandens. Šiaurinėje kyšulio pusėje buvo puikus šaltinis. Senė nukabino nuo šakos moliūginį butelį ir, įsakiusi Ua-ta-Ua eiti šalia jos, pasuko į kalvos viršūnę. Ji norėjo nusileisti šlaitu ir pasiekti šaltinį trumpiausiu keliu. Abu jaunuoliai tatai laiku pastebėjo ir pasitraukė atgal į tamsą, slėpdamiesi už medžių, kol abi moterys praėjo pro šalį. Senė greitai žingsniavo į priekį, stipriai laikydama Ua-ta-Ua už rankos. Kai ji atsidūrė po medžiu, kur slėpėsi Čingačgukas ir jo draugas, indėnas griebė tomahauko rankeną, ruošdamasis senajai raganai perskelti galvą. Bet Medžiotojas suprato, koks pavojingas šis žingsnis: mažiausias aiktelėjimas galėjo į juos atkreipti visų karių dėmesį. Be to, tokia žmogžudystė jam buvo šlykšti ir humanišku požiūriu. Todėl jis sulaikė Čingačguko ranką ir mirštamam smūgiui užbėgo už akių. Tuo metu, kai moterys ėjo pro šalį, vėl pasigirdo voverės čirškimas. Huronė atsistojo ir pažvelgė į medį, iš kurio, rodos, sklido garsas. Tą akimirką nuo savo priešų ji buvo tik per šešias pėdas. Ji nusistebėjo, kad tokiu vėlyvu metu nemiega voverys, ir pareiškė, kad tai ne prieš gerą. Ua-ta-Ua atsakė, kad per praėjusias dvidešimt minučių ji jau tris kartus girdėjusi voverės riksmą ir kad žvėrelis tikriausiai tikisi gauti trupinių, pasilikusių nuo vakarienės. Šis paaiškinimas senei pasirodė įtikinamas, ir jos vėl patraukė prie šaltinio. Vyrai nusėlino paskui jas. Moliūginį butelį prisėmusi vandens, senė jau ketino eiti atgal, vis tebelaikydama mergaitę už rankos. Bet tą valandėlę kažkas staiga taip stipriai suspaudė jai gerklę, kad ji nenoromis paleido savo belaisvę. Senė vos alsavo, ir iš jos gerklės tesiveržė tik kimūs kriokiantys garsai. Gyvatė ranka apkabino savo mylimąją per liemenį ir krūmais ją nunešė į šiaurinį kyšulio galą. Čia jis greit pasuko į krantą ir nubėgo prie luoto. Jis galėjo pasi-

rinkti ir trumpesnį kelią, bet tada irokėzai būtų pastebėję sustojimo vietą.

Medžiotojas su senės gerkle grojo kaip vargonų klavišais, tarpais jai leisdamas truputį atsikvėpti, o paskui vėl stipriai sugniauždamas savo pirštus. Tačiau senoji ragana sugebėjo pasinaudoti pertrauka ir kartą ar du šaižiai sukliko. Bematant subruzdo visa stovykla. Medžiotojas aiškiai išgirdo, kaip sunkiai trepsi nuo laužo bėgą kariai, o maždaug po poros minučių trys ar keturi iš jų pasirodė kalvos viršūnėje. Juodi fantastiški jų šešėliai ryškiai skyrėsi šviesiame fone. Atėjo laikas sprukti ir Medžiotojui. Iš apmaudo dar kartą spustelėjo senei gerklę ir atsisveikinant apdovanojęs spyriu, nuo kurio ji pargriuvo aukštielninka, Medžiotojas nubėgo į krūmus, laikydamas paruoštą šautuvą ir įtraukęs į pečius galvą lyg užpjudytas liūtas.

XVII SKYRIUS

Laužas, luotas ir upelis, nuo kurio Medžiotojas ėmė trauktis, sudarė trikampį su maždaug lygiomis kraštinėmis. Nuo laužo iki luoto buvo truputį arčiau, negu nuo laužo iki šaltinio, einant tiesia linija. Maždaug toks pat atstumas buvo ir nuo šaltinio iki luoto. Bet bėgliai tiesia linija trauktis negalėjo. Norint atsidurti krūmų priedangoje, jiems teko padaryti nedidelę alkūnę, o paskui aplenkti visus kranto vingius. Taigi Medžiotojas traukėsi labai nepatogiomis sąlygomis. Jis tai puikiai suprato, žinodamas indėnų įprotį netikėto pavojaus atveju ir ypač tankiame miške išsiųsti flankerius[46], kad būtų galima užklupti priešą bet kurioje vietoje ir pagal galimybę jį apeiti iš užnugario. Nebuvo abejonės, kad indėnai griebėsi to manevro ir šį kartą. Jų kojos trepsėjo ir šlaito nuolaidume, ir už kalvos. Medžiotojo klausą pasiekė tolstančių žingsnių garsas net nuo kyšulio galo. Reikėjo žūt būt skubėti, nes išsisklaidę persekiotojų būriai galėjo susitikti ant kranto, bėgliams dar nespėjus susėsti į luotą.

Nepaisydamas nepaprasto pavojaus, Medžiotojas, prieš smukdamas į krantą supusius krūmus, akimirką luktelėjo. Jį sujaudino kebli padėtis, nors jis čia tebuvo tik pašalinis. Kalvos viršūnėje vis dar tebedunksojo keturios tamsios figūros. Jos aiškiai juodavo laužo fone, ir bent vieną iš jų buvo nesunku patiesti vietoje. Indėnai sustojo, stebeilindamiesi į tamsą ir stengdamiesi surasti pargriuvusią senę. Jeigu Medžiotojo vietoje būtų buvęs ne toks protingas žmogus, vienas iš jų būtų neišvengiamai žuvęs. Laimė, Medžiotojas turėjo pakankamai išminties. Nors karabino vamzdis buvo nukreiptas į priešakinį persekiotoją, jis nešovė, o tyliai dingo krūmuose. Pasiekti krantą ir nu-

---

[46] Flankeriais vadinami kariai, išsiunčiami į priekį svarbiausiojo būrio flanguose.

bėgti iki tos vietos, kur jo baimingai laukė Čingačgukas, kartu su Ua-ta-Ua jau sėdėjęs luote, buvo vienos akimirkos darbas. Padėjęs šautuvą ant luoto dugno, Medžiotojas jau pasilenkė, norėdamas stipriu stumtelėjimu nuvaryti valtį nuo kranto. Tą akimirką stambus indėnas, išbėgęs iš krūmų, it pantera užšoko jam ant nugaros. Dabar viskas kybojo ant plaukelio. Vienas netikras žingsnis galėjo pražudyti viską. Skatinamas pasiaukojamo jausmo, kuris amžiams padarytų nemirtingą senovės romėną, bet, jeigu ne mūsų apsakymas, paliktų užmarštyje tokį paprastą ir kuklų žmogų kaip Medžiotojas, jaunuolis sukaupė visą savo energiją vienai paskutinei nutrūktgalviškai pastangai. Jis nustūmė luotą apie šimtą pėdų nuo kranto, o pats griuvo kniūbsčias į ežerą; jo priešininkas, žinoma, parkrito kartu su juo.

Nors jau už kelių jardų nuo kranto buvo gilu, toje vietoje, kur suvirto abu priešai, vanduo jiems siekė tik iki krūtinės. Tiesa, tos gelmės visiškai pakako pražudyti Medžiotojui, kuris gulėjo po indėnu. Tačiau jo rankos pasiliko laisvos, o laukinis buvo priverstas savo auką paleisti, kad galėtų iš vandens iškišti galvą. Pusę minutės truko ši pašėlusi kova, tarsi būtų blaškęsis aligatorius, pačiupęs grobį ne pagal savo jėgas. Paskui abu pašoko ir ėmė kautis stati. Kiekvienas savo priešą stipriai laikė už rankų, kad tamsoje sutrukdytų jam pasinaudoti mirtinu peilio smūgiu. Dar nežinia, kas būtų išėję nugalėtoju iš žiaurios dvikovos, bet tą valandėlę pusė tuzino laukinių puolė į vandenį padėti savo draugui, ir Medžiotojas pasidavė į nelaisvę taip pat nuostabiai oriai, kaip neseniai norėjo pasiaukoti.

Pasišalinti nuo ežero ir atvesti prie laužo naująjį belaisvį laukiniams prireikė tik minutės. Įsitraukę į kovą ir sujaudinti jos pasekmių, indėnai nepastebėjo luoto, nors jis stovėjo taip arti prie kranto, kad delavaras ir jo sužadėtinė girdėjo kiekvieną irokėzų žodį. Tokiu būdu indėnai paliko susirėmimo vietą. Daugumas jų grįžo prie laužo, ir tik kai kurie dar tebeieškojo tankiuose brūzgynuose Ua-ta-Ua. Tuo metu Medžiotojo parblokšta senė jau tiek atgavo kvapą ir atsikvošėjo, kad galėjo papasakoti, kaip buvo pagrobta mergaitė. Dabar bėglius persekioti jau buvo per vėlu, nes, kai tik indėnai Medžiotoją nusivedė į krūmus, delavaras nuleido į vandenį irklus ir, vairuodamas į vidurį ežero lengvą luotą, ėmė tyliai varyti tolyn nuo kranto, kol pasijuto visiškai apsaugotas nuo šūvių. Paskui jis pasuko prie arkos.

Kai Medžiotojas atėjo prie laužo, jį apsupo aštuoni įtūžę laukiniai, kurių tarpe buvo ir senas jo pažįstamas Suskilęs Ąžuolas. Pažvelgęs belaisviui į veidą, indėnas kažką pašnibždėjo savo draugams, iš kurių lūpų išsiveržė tylus, bet vieningas džiaugsmo ir nustebimo šūksnis. Jie sužinojo, kad tas, kuris neseniai užmušė vieną jų karį priešingame ežero krante, dabar yra jų rankose ir visiškai priklauso nuo jų gailestingumo arba keršto. Iš visų pusių į belaisvį įsmigo žvilgsniai, kuriuose nusistebėji-

mas maišėsi su baisiu įtūžimu. Galima sakyti, kad kaip tik ši scena ir buvo pradžia tos rūsčios reputacijos, kuria Medžiotojas, arba Sakalo Akis, kaip jis vėliau buvo pavadintas, naudojosi Niujorko ir Kanados indėnų genčių tarpe.

Medžiotojo rankos buvo nesurištos, ir, kai laukiniai iš jo atėmė peilį, jis galėjo jomis laisvai naudotis. Vienintelė atsargumo priemonė, kurios indėnai ėmėsi Medžiotojui saugoti buvo ta, kad jam paskyrė nuolatinę sargybą ir suveržė kulkštymus stipria karnų virvele, ne tiek dėl to, kad kliudytų vaikščioti, kiek norėdami sutrukdyti pabėgti. Tiesą sakant, jie belaisvį surišo tik tada, kai pažino. Iš tikrųjų tai buvo tylus komplimentas jo narsumui, ir belaisvis tokiu išskyrimu galėjo tik didžiuotis. Jeigu jis būtų buvęs surištas prieš einant kariams gulti, tai būtų visiškai įprasta, bet šie pančiai, uždėti tuojau paėmus į nelaisvę, rodė, kad jis jau yra smarkiai išgarsėjęs. Tuo metu, kai jauni indėnai veržė virvę, jis pats savęs klausė, ar su Čingačguku jie pasielgtų taip pat, jeigu jis būtų patekęs į priešų rankas.

Šią gerą reputaciją sudarė ne vien tik sėkmingas jo susirėmimas ir geros derybos su indėnais praėjusią naktį. Nežinodami, kad arka išplaukė ir kad tik atsitiktinumas leido pamatyti laužą, irokėzai manė, kad stovykla buvo susekta jų priešo gudrumo dėka. Belaisvio drąsa, vaduojant Ua-ta-Ua, ir jo pasiaukojimas, leidžiant nuplaukti luotui, buvo labai svarbūs faktai, padidinę Medžiotojo garbę.

Tuo pačiu metu, kai Medžiotojas buvo taip savotiškai pagerbtas, jis neišvengė ir su savo padėtimi susijusių šiokių tokių nemalonumų. Jam buvo leista atsisėsti prie laužo ant rąsto, kad galėtų išsidžiovinti drabužius. Neseniai buvęs jo priešininkas stovėjo priešais jį, paeiliui tiesdamas prie ugnies nesudėtingo savo apdaro reikmenis ir kartkartėmis pačiupinėdamas sprandą, ant kurio dar aiškiai matėsi Medžiotojo pirštų žymės. Kiti kariai tarėsi su draugais, kurie ką tik buvo grįžę, ir pranešė, jog aplink stovyklą neužtikta jokių antrojo drąsuolio pėdsakų. Tuo metu senė, kurią laukiniai vadino Meška, priėjo prie Medžiotojo; ji grėsmingai gniaužė kumščius, o akys svaidė žaibus. Ji ėmė skardžiai spiegti ir spiegė tol, kol sukėlė visus, kuriuos pasiekė rėksminga jos gerklė, turinti ilgametę praktiką. Tada ji ėmė skaičiuoti skriaudas, kurias kovoje ji patyrė. Skriaudos buvo ne materialinės, bet, žinoma, turėjo sukelti įtūžimą tokiai moteriai, kuri jau seniai nebegalėjo pavilioti vyrų kuriomis nors maloniomis savybėmis. Ji būdavo visiškai patenkinta, kai ant kiekvieno pasipainiojusio galėdavo išgiežti savo pyktį dėl šiurkštaus ir paniekinamo elgesio beteisei laukinio žmonai ir motinai. Nors Medžiotojas ir nepriklausė nuolatiniams jos skriaudėjams, bet vis dėlto jis ją įskaudino, o ji buvo ne toks žmogus, kad užmirštų jai padarytą įžeidimą.

— Baltaveidis šeškas! — klykė įtūžusi furija, mojuodama kumščiais prieš visiškai nesutrikusio Medžiotojo nosį.— Tu nevertas

vadintis boba! Tavo bičiuliai delavarai — bobos, o tu jų avis. Tavo paties tautiečiai išsižadėjo tavęs, ir nė viena vyriška raudonodžių gentis tavęs nepriimtų į savo vigvamus. Štai kodėl tu slepiesi tarp sijonuotų karių. Tu manai, kad užmušei mus apleidusį narsuolį? Ne, didžioji jo siela suvirpėjo iš paniekos, kad tenka gėdingai stoti į kovą su tavim ir nutarė verčiau palikti kūną. Žemė atsisakė sugerti kraują, kurį tu praliejai, kai jo sielos jau nebebuvo. Jis turi būti palaidotas tau vaitojant. Kokią muziką aš girdžiu? Tai ne raudonodžio klyksmas. Nė vienas raudonodis karys nežviegs kaip meitėlis. Tas žviegimas veržiasi iš baltaveidžio gerklės, iš ingizo krūtinės, ir tie garsai malonūs kaip mergaičių dainos! Šuo! Šeškas! Švilpikas! Ūdra! Ežys! Kiaulė! Rupūžė! Voras! Ingizas!

Tuomet senė, išeikvojusi visą keiksmų atsargą ir beveik uždususi, buvo priversta valandėlę nutilti, nors vis dar abiem kumščiais tebemosikavo prieš pat belaisvio veidą, ir visas susiraukšlėjęs jos veidas kraipėsi, tampomas nuožmaus pykčio. Medžiotojas į visus tuos bejėgiškus mėginimus jį įžeisti žiūrėjo visiškai abejingai. Tiesa, nuo tolimesnių įžeidinėjimų jį išgelbėjo Suskilęs Ąžuolas, kuris raganą nuvijo, o pats atsisėdo ant rąsto šalia belaisvio. Senė pasitraukė, bet Medžiotojas žinojo, kad nuo šio laiko ji erzins jį kaip beįmanydama.

Suskilęs Ąžuolas ramiai atsisėdo ant rąsto ir po trumpos tylos ėmė šnekėti su Medžiotoju.

— Mano baltaveidis bičiulis — laukiamas svečias,— tarė indėnas, draugiškai linkčiodamas galvą ir taip atvirai šypsodamasis, kad reikėjo viso Medžiotojo įžvalgumo atspėti šiai veidmainystei.— Taip, jis laukiamas svečias. Huronai užkūrė karštą laužą, kad baltasis žmogus galėtų išsidžiovinti savo drabužius.

— Dėkoju tau hurone, arba minge, kaip ten tu besivadintum! — atšovė Medžiotojas.— Dėkoju ir už sveikinimus, ir už laužą. Ir viena, ir kita yra gerai, o laužas ypač malonu žmogui, neseniai išsimaudžiusiam tokiame šaltame ežere kaip Mirguliuojantis Veidrodis. Net huronų šiluma gali būti maloni tam, kurio krūtinėje plaka delavarų širdis.

— Baltaveidi... Bet mano brolis turi kokį nors vardą. Toks didelis karys negali gyventi be vardo!

— Minge,— tarė Medžiotojas, ir tuo metu jo akių blizgėjimas ir skruostus nuskaidrinęs raudonis parodė mažą žmogišką silpnybę,— minge, vienas jūsų narsuolis mane pavadino Sakalo Akimi — aš manau už greitą ir tikslų pataikymą,— kai jo galva ilsėjosi ant mano kelių, o siela dar nebuvo išlėkusi į amžinosios medžioklės šalį.

— Geras vardas! Sakalas kerta be klaidos. Sakalo Akis — ne boba. Kodėl jis gyvena pas delavarus?

— Aš suprantu tave, minge. Bet visa tai tik velniški jūsų prasimanymai ir tušti kaltinimai. Apvaizda mane apgyvendino tarp delavarų dar jaunystėje, ir tikiuosi ten gyventi ir numirti,

kaip liepia krikščionių papročiai mano spalvos žmogui. Savo baltaveidžio pareigą aš atliksiu raudonodžių tarpe.

— Gerai! Huronai tokie pat raudonodžiai, kaip ir delavarai. Sakalo Akis greičiau yra huronas negu moteris.

— Aš manau, minge, kad tu žinai, kur kreipi savo mintis. O jeigu ne, tai tą, be abejo, žino tik šėtonas. Tačiau, jeigu tu nori iš manęs ką nors išpešti, kalbėk aiškiau, nes į dorą sandėrį negalima eiti su užrištomis akimis ir užrišta burna.

— Gerai! Sakalo Akies liežuvis nedvigubas, ir jis priprato kalbėti tai, ką galvoja. Jis pažįsta Kurmėną (taip indėnai vadina Haterį). Jis gyveno jo vigvame, bet jis nėra jo bičiulis. Jis neieško skalpų kaip nelaimingas indėnas, bet kovoja kaip drąsus baltaveidis. Kurmėnas nėra nei baltasis, nei raudonodis, jis nėra nei žvėris, nei žuvis — jis vandeninė gyvatė: kartais gyvena ežere, kartais sausumoje. Jis medžioja skalpus kaip atskalūnas. Sakalo Akis gali grįžti ir jam papasakoti, kaip jis apgavęs huronus ir kaip pabėgęs. Ir kai Kurmėno akys aptems, kai jis iš savo lūšnos daugiau nebegalės matyti miško, tada Sakalo Akis huronams atvers duris. O kaip mes pasidalinsime grobį? Ką gi, Sakalo Akis išsineš visa, kas geriausia, o huronai susirinks likučius. Skalpus galima nusiųsti į Kanadą, nes baltaveidžiui jie nereikalingi.

— Ką gi, Suskilęs Ąžuole, angliškai tai gana aišku, nors ir pasakyta irokėziškai. Aš suprantu, ko tu nori, ir tau atsakysiu, kad tai toli prašoko pačias šėtoniškiausias mingų išmones. Žinoma, aš galėčiau grįžti pas Kurmėną ir jam papasakoti, kad man pavykę iš jūsų ištrūkti. Šiuo žygiu aš net galėčiau nusipelnyti šiokią tokią garbę.

— Gerai, aš ir noriu, kad baltaveidis taip padarytų.

— Taip, taip, tai gana aišku. Daugiau kalbėti nereikia. Aš suprantu, ko tu iš manęs nori. Įėjęs į namus, pavalgęs Kurmėno duonos, paplepėjęs ir pajuokavęs su gražutėmis jo dukrelėmis, aš galiu jam taip apdumti akis, kad jis ne tik kranto, bet ir savo durų negalės įžiūrėti.

— Gerai! Sakalo Akis turėjo gimti huronu. Jo kraujas tik pusiau baltas.

— Na, čia tu apsirikai, hurone. Tai būtų lygiai tas pat, jeigu tu vilką palaikytum lūšiu. Mano kraujas, širdis ir prigimtis yra baltojo žmogaus, nors jausmai ir papročiai — beveik kaip raudonodžių. Vadinasi, kai senio Haterio akys aptems ir gražutės jo dukrelės stipriai įmigs, o Haris Nenuorama, arba Aukštoji Pušis, kaip jūs, indėnai, jį praminėte, nieko neįtars, ir visi manys, kad Sakalo Akis ištikimai budi sargyboje, man teks tik kur nors pastatyti signalinį deglą, atidaryti duris ir leisti huronams suskaldyti galvas visiems namiškiams.

— Iš tikrųjų, mano brolis suklydo. Jis negali būti baltasis. Jis vertas tapti dideliu huronų vadu.

— Drįstu pasakyti, kad tai būtų visai teisinga, jeigu jis galėtų visa tai padaryti. O dabar, hurone, bent kartą gyvenime iš pa-

prasto žmogaus lūpų išklausyk keletą tiesos žodžių. Aš esu gimęs krikščioniu. Žmonės, tokie kaip mes, girdėję žodžius, kurie buvo pasakyti jų tėvams ir kurie bus pasakyti jų vaikams, kol gyvena žemėje, niekada nesutiks padaryti tokios niekšybės. Gudrybės karo metu yra visiškai teisėtos. Bet gudrybė, apgaulė ir išdavimas draugų tarpe tinka tik velniams. Aš žinau, kad atsirastų nemaža baltųjų žmonių, galinčių jums klaidingai nušviesti mūsų prigimtį. Bet tie žmonės išsižadėjo savo kraujo, savo prigimties, ir jie daugiausia yra atskalūnai bei valkatos. Nė vienas tikras baltaveidis negalėtų padaryti to, ko tu nori, o jeigu jau kalbėsime atvirai, taip, kaip aš noriu, tai, mano nuomone, ir nė vienas delavaras. Mingai galbūt yra kitokie.

Huronas šį pamokslą išklausė aiškiai nepatenkintas. Tačiau jis savo kėslų dar neatsisakė ir buvo gana gudrus, kad parodytų per daug ankstyvą apmaudą ir netektų paskutinės progos laimėti. Apsimestinai šypsodamasis, jis atidžiai klausėsi ir paskui kurį laiką kažką tylomis svarstė.

— Argi Sakalo Akis myli Kurmėną? — staiga paklausė jis.— O gal jis myli jo dukteris?

— Nei viena, nei kita, minge. Senis Tomas ne toks žmogus, kad galėtų nusipelnyti mano meilės. Kai dėl dukterų, tai jos, teisybė, gana dailios ir gali patikti kiekvienam jaunuoliui. Tačiau dėl kai kurių priežasčių negalima labai įsimylėti nei vienos, nei kitos. Heti — puiki, bet gamta uždėjo sunkią ranką ant vargšės proto.

— O Laukinė Rožė? — sušuko huronas, nes garsas apie Juditos grožį buvo pasklidęs tarp baltųjų kolonistų lygiai taip pat, kaip tarp tų, kurie pagal senus erelių lizdus, kalvas ir pakrančių medžius gali keliauti miškų tankumynais taip laisvai, kaip ir vieškeliais.— Argi Laukinė Rožė nėra pakankamai kvapni, kad būtų prisegta prie mano brolio krūtinės?

Medžiotojas buvo tikras džentelmenas iš prigimties ir nė jokia užuomina nenorėjo pakenkti geram mergaitės vardui, todėl, nenorėdamas meluoti, jis nutarė tylėti. Huronas jo motyvų nesuprato ir pagalvojo, kad šis santūrumas reiškia atstumtą meilę. Vis dar tikėdamasis belaisvį sugundyti arba papirkti ir įsigyti lobius, kuriais jo fantazija pripildė „pilį“, indėnas tęsė savo puolimą.

— Sakalo Akis kalbasi su bičiuliu,— tęsė jis.— Jis žino, kad Suskilęs Ąžuolas laikosi savo žodžio. Jie jau vieną kartą prekiavo, o prekyba atveria širdį. Mano bičiulis čia atėjo pririštas prie virvės, kurią tempė mergaitė, o mergaitė paskui save gali nuvesti net stipriausią karį.

— Šį kartą, hurone, tu esi truputį arčiau tiesos negu mūsų pokalbio pradžioje. Tai teisybė. Bet nė vienas tos virvės galas nepririštas prie mano širdies, ir Laukinė Rožė nelaiko kito jos galo.

— Nuostabu! Vadinasi, mano brolis myli galva, o ne širdimi. Nejaugi Silpnasis Protas gali vesti paskui save tokį stiprų karį?

— Dar kartą pasakysiu: iš dalies tai teisinga, iš dalies ne. Virvė, apie kurią tu kalbi, pririšta prie didžiojo delavaro širdies, tai yra prie vieno mohikanų giminės nario, Unkų šeimos palikuonio, kurie, išnaikinus jų pačių gentį, gyvena tarp delavarų. Jo vardas Čingačgukas, arba Didžioji Gyvatė. Jis ir atėjo čia, tempiamas virvės. O aš sekiau paskui jį, arba, tikriau pasakius, atsiradau truputį anksčiau, nes čia atvykau pirmasis. Čia mane traukė tik draugystė. Bet tai yra pakankamai stiprus akstinas kiekvienam, kuris turi nors šiokius tokius jausmus ir nori gyventi truputį ir dėl savo artimo, o ne vien dėl savęs.

— Bet virvė turi du galus: vienas buvo pririštas prie mohikano širdies, o kitas...

— O kitas prieš pusę valandos buvo čia, prie šio laužo. Ua-ta-Ua jį laiko jeigu ne savo širdyje, tai savo rankoje.

— Aš suprantu tavo užuominą, mano broli,— oriai tarė indėnas, pirmą kartą kaip reikiant supratęs tikrąją vakarinio nuotykio reikšmę.— Didžioji Gyvatė pasirodė esąs stipresnis: jis patraukė smarkiau, ir Ua-ta-Ua buvo priversta mus palikti.

— Nemanau, kad jam būtų tekę stipriai traukti,— atsakė Medžiotojas, savo įpročiu tyliai nusijuokdamas taip nuoširdžiai ir linksmai, tartum jis nebūtų buvęs belaisvis ir jam nebūtų grėsusios kančios ir mirtis.— Nemanau, kad jam būtų tekę stipriai traukti, iš tikrųjų nemanau! Tepadeda tau dievas, hurone! Gyvatė myli merginą, o mergina myli jį, ir visų jūsų huroniškų gudrybių nepakaks laikyti išskirtus du jaunuolius, kai tokia stipri meilė traukia juos vieną prie kito.

— Tai Sakalo Akis ir Čingačgukas į mūsų stovyklą atėjo tik dėl to?

— Tavo klausimas kartu yra ir atsakymas tau, minge. Ko mes daugiau galėjome eiti? Ir vėl ne visiškai tiksliai būtų pasakyta: mes neįėjome į jūsų stovyklą, o sustojome ten, prie pušies, kurią tu gali matyti anoje pusėje kalvos. Mes ten stovėjome tiek, kiek norėjome, ir stebėjome viską, kas pas jus dedasi. Kai mes pasirengėme, Gyvatė davė ženklą, ir po to viskas ėjo kaip sviestu patepta, kol štai tas valkata užšoko man ant nugaros. Suprantama, mes atėjome tik to, o ne ko nors kito, ir gavome tai, ko atėjome. Tai nuginčyti nėra prasmės. Ua-ta-Ua dabar yra su žmogumi, kuris jau beveik jos vyras, ir, vis tiek kas man atsitiktų, tas dalykas jau nuspręstas.

— Koks ženklas ar signalas pranešė jaunajai mergaitei, kad jos mylimasis yra arti? — paklausė senasis huronas ne visai jam įprastu smalsumu.

Medžiotojas vėl nusijuokė.

— Jūsų voverys didelės išdykėlės, minge! — sušuko jis vis tebesijuokdamas.— Taip, jos labai didelės išdykėlės. Tuo metu, kai kitų tautų voverys sėdi drevėse ir miega, jūsiškės šokinėja tarp šakų, čerškia ir gieda, kad net delavarų mergaitė gali suprasti jų muziką. Yra keturkojų voverių, yra ir dvikojų voverių,

ir ko tik neatsitinka, kai stipri virvė nusitiesia tarp dviejų širdžių! Ypač kai viena tų voverių smarkiai ją patraukia!

Huronui, matyt, buvo pikta, nors jis ir pasistengė neparodyti savo nepasitenkinimo. Greitai jis belaisvį paliko ir, priėjęs prie kitų karių, jiems papasakojo viską, ką jam pavyko iškvosti. Jų pyktis maišėsi su pasigėrėjimu, kurį sukėlė priešų drąsa ir narsumas. Trys ar keturi indėnai užbėgo šlaitu ir apžiūrėjo medį, po kuriuo stovėjo mūsų nuotykių ieškotojai. Vienas irokėzas net nusileido žemyn ir prie šaknų apžiūrėjo pėdsakus, norėdamas įsitikinti, ar tikrai taip buvo. Tas apžiūrėjimas patvirtino belaisvio žodžius, ir visi grįžo prie laužo su vis didėjančia nuostaba ir pagarba. Dar tuo metu, kai abu nuotykių ieškotojai stebėjo irokėzų stovyklą, ten atvyko pasiuntinys iš to būrio, kuris buvo pasiųstas užpulti „pilies“. Dabar tas pasiuntinys buvo grąžintas atgal, ir jis, be abejo, turėjo pranešti visa tai, kas čia įvyko.

Iki šiol jaunasis indėnas, kurį mes matėme vaikščiojantį kartu su Ua-ta-Ua ir kita moterimi, nemėgino pasikalbėti su Medžiotoju. Jis laikėsi skyrium net nuo savo draugų ir, nepasukdamas galvos, praeidavo pro jaunas moteris, kurios buvo susispietusios į krūvą ir pusbalsiu šnekėjosi apie buvusios savo draugės pabėgimą. Atrodė, kad moterys dėl šio įvykio veikiau džiaugėsi, negu gieže apmaudą. Moteriškos jų simpatijos buvo įsimylėjusiųjų pusėje, nors išdidumas vertė trokšti pasisekimo savo genčiai. Taip pat galimas dalykas, jog dėl nepaprasto grožio Ua-ta-Ua buvo pavojinga konkurentė jaunesniosioms šios grupės atstovėms, ir jos nė kiek nesigailėjo, kad delavarė daugiau nestovi joms skersai kelio. Apskritai, vyravo kilnesni jausmai, nes nei įgimtas atšiaurumas, nei genties prietarai, nei rūsti indėnų moterų dalia negalėjo įveikti jų lyčiai būdingo širdies švelnumo. Viena mergaitė net nusikvatojo, žiūrėdama į nepaguodžiamą garbintoją, kuris laikė save pamestu. Tikriausiai šis juokas sužadino jaunuolio energiją ir privertė jį pasukti prie rąsto, ant kurio tebesėdėjo belaisvis, džiovindamas savo drabužius.

— Aš esu Lūšis! — tarė indėnas, pagyrūniškai suduodamas sau ranka per pliką krūtinę ir būdamas įsitikinęs, kad šis vardas turi padaryti stiprų įspūdį.

— O aš esu Sakalo Akis! — ramiai atšovė Medžiotojas, pasisavindamas vardą, kuriuo ateityje jį, matyt, vadins irokėzai.— Mano akys labai žvalios. Ar mano brolis toli nušoka?

— Nuo čia iki delavarų kaimų. Sakalo Akis pavogė mano žmoną. Jis turi ją atvesti atgal, kitaip jo skalpas kabos ant smaigo ir džius mano vigvame.

— Sakalo Akis nieko nevogė, hurone. Jį pagimdė ne vagys, ir vogti jis neįpratęs. Tavo žmona, kaip tu vadini Ua-ta-Ua, niekados netaps Kanados raudonodžio žmona. Jos dvasia visą laiką pasiliko delavaro lūšnoje, ir pagaliau kūnas nuėjo ieškoti dvasios. Aš žinau, kad lūšis labai vikrus, bet net jo kojos negali pavyti moters troškimų.

— Delevarų Gyvatė yra tik šuo; jis apgailėtinas ančiukas, kuris laikosi tik ant vandens; jis bijo stovėti ant kietos žemės, kaip pritinka narsiam indėnui!

— Gerai, gerai, hurone, tu tiesiog gėdos neturi, šitaip kalbėdamas, nes prieš valandą Gyvatė stovėjo už šimto pėdų nuo tavęs, ir jeigu aš nebūčiau sulaikęs jo rankos, jo šautuvo kulka būtų išmėginusi, ar tvirtas tavo kailis. Lūšio urzgimu tu gali kaimuose gąsdinti mergiščias, bet vyro ausys moka atskirti tiesą nuo melo.

— Ua-ta-Ua juokiasi iš Gyvatės! Ji supranta, kad jis silpnas ir pasigailėjimo vertas medžiotojas, jis niekada nežengė karo taku. Ji savo vyru pasirinks tikrą vyrą, o ne kvailį.

— Iš kur tu žinai, Lūšie, iš kur tu žinai? — juokdamasis atkirto Medžiotojas.— Kaip matai, ji išėjo į ežerą ir turbūt verčiau pasirinko upėtakį negu išsigimusią laukinę katę. Kai dėl karo tako, tai prisipažįstu, kad nei aš, nei Gyvatė čia nesame patyrę. Bet dabar juk kalbama ne apie šį taką, o apie tai, ką anglų kaimuose mergaitės vadina didžiuoju keliu į santuoką. Paklausyk mano patarimo, Lūšie, ir pasiieškok sau žmonos tarp jaunų huronių; savo noru už tavęs neis nė viena delavarė.

Lūšio ranka nusileido ant tomahauko, ir pirštai mėšlungiškai gniaužė rankeną, tartum jis būtų svyravęs, ką pasirinkti: išmintį ar pyktį. Tą kritišką akimirką priėjo Suskilęs Ąžuolas. Įsakomu judesiu jis paliepė jaunuoliui pasitraukti, o pats atsisėdo senojoje vietoje ant rąsto šalia Medžiotojo. Kurį laiką jis sėdėjo tylėdamas, išlaikydamas orią indėnų vado išvaizdą.

— Sakalo Akis teisus,— pagaliau ištarė irokėzas.— Jo akys tokios žvalios, kad jis gali atskirti tiesą net nakties tamsoje, o mūsų akys buvo aptemusios. Jis yra pelėda: tamsa nuo jo nieko neuždengia. Jis neturi kenkti savo bičiuliams. Jis yra teisus.

— Aš džiaugiuosi, kad tu taip galvoji, minge,— atsakė Medžiotojas,— nes, mano nuomone, išdavikas yra daug blogesnis už bailį. Aš esu taip abejingas Kurmėnui, kaip tik gali būti vienas baltaveidis abejingas kitam baltaveidžiui. Bet vis dėlto aš laikau jį ne tokiu blogu, kad apgaučiau jį taip, kaip tu nori. Taigi, mano nuomone, karo metu galima griebtis dorų gudrybių, bet ne išdavimo. Tai jau yra neteisėta.

— Mano baltaveidis brolis teisus: jis ne indėnas ir neturi išduoti nei savo Manitu, nei savo spalvos žmonių. Huronai žino, kad paėmė į nelaisvę didelį karį, ir elgsis su juo kaip pridera. Jeigu jį kankins, tai imsis tik tokių kankinimų, kurių paprastas žmogus negali ištverti; o jeigu jį priims kaip bičiulį, tai bus vadų bičiulystė.

Kai huronas tokiu savotišku būdu reiškė belaisviui savo pagarbą, jo akys patylomis sekė pašnekovo veidą, norėdamos pastebėti, kaip šis išklausys tokį komplimentą. Tačiau hurono rimtumas ir aiškus nuoširdumas neįgudusiam apsimesti žmogui būtų neleidę atspėti tikrųjų jo motyvų. Tokiems dalykams Medžioto-

jas turėjo per maža įžvalgumo ir, žinodamas, kaip savotiškai indėnai vaizduojasi belaisviams teikiamą pagarbą, pajuto, kad jo gyslose stingsta kraujas. Bet vis dėlto jam pavyko taip gerai išlaikyti šaltakraujiškumą, kad net žvali priešo akis baltaveidžio veide nepastebėjo nė mažiausių silpnybės žymių.

— Dievas mane atidavė į jūsų rankas, hurone,— pagaliau atsakė belaisvis,— ir manau, kad jūs pasielgsite su manimi taip, kaip jums reikės. Nenoriu girtis, kad tvirtai iškęsiu kankinimus, nes to niekada nesu mėginęs, o iš anksto laiduoti už save negali nė vienas žmogus. Bet aš pasistengsiu nepadaryti gėdos mane išauklėjusiai genčiai. Tačiau jau dabar turiu pareikšti, kad, turėdamas baltą kraują ir baltųjų jausmus, aš galiu neištverti ir užsimiršti. Tikiuosi, kad jūs už tai neapkaltinsite nei delavarų, nei jų sąjungininkų ir bičiulių mohikanų. Visiems mums daugiau ar mažiau yra būdinga silpnybė, ir aš bijau, kad baltasis neatsispirs žiaurioms kūno kančioms, tuo tarpu, kai raudonodis dainuos ir girsis savo žygdarbiais net būdamas savo priešų dantyse.

— Pamatysime! Sakalo Akies geras veidas, jis yra ištvermingas. Bet kam huronai turi kankinti žmogų, kurį jie myli? Jis nėra apsigimęs jų priešas, ir vieno kario mirtis negali amžinai jų sukiršinti.

— Tuo geriau, hurone, tuo geriau! Bet aš nenoriu, kad mes ką nors vienas kitam nutylėtume. Labai gerai, kad jūs nepykstate ant manęs už kovoje kritusio kario mirtį. Bet vis dėlto aš netikiu, kad tarp mūsų nėra nesantaikos,— aš noriu pasakyti, teisėtos nesantaikos. Kadangi raudonodiškieji mano jausmai yra delavariški, tai palieku jums spręsti, ar aš galiu būti mingų bičiulis.

Medžiotojas nutilo, nes prieš jį staiga atsistojo kažkokia šmėkla, užėmusi jam žadą ir privertusi jį suabejoti išgarsėjusio savo regėjimo neklaidingumu. Prie laužo stovėjo Heti Hater taip ramiai, tartum ji būtų buvusi irokėzė.

Tuo metu, kai Medžiotojas ir indėnas stengėsi vienas kito veiduose pastebėti susijaudinimo žymes, mergaitė nepastebimai prisiartino prie jų nuo pietinio kranto, maždaug iš tos vietos, priešais kurią ant inkaro stovėjo arka. Ji priėjo prie laužo be jokios baimės, kas buvo savita naiviam jos būdui, ir taip pasitikėdama savimi, kad visiškai pateisino ankstyvesnį indėnų elgesį su ja. Suskilęs Ąžuolas atvykėlę tuojau pažino, pašaukė porą ar trejetą jaunesnių karių ir juos išsiuntė pasižvalgyti ir išaiškinti, ar šis netikėtas pasirodymas nežada naujo užpuolimo. Paskui jis ženklu pasiūlė Heti prieiti arčiau.

— Tikiuosi, Heti, jūsų apsilankymas reiškia, kad Gyvatė ir Ua-ta-Ua yra saugūs,— tarė Medžiotojas, kai tik mergaitė, huronui pakvietus, priėjo arčiau.— Aš nemanau, kad jūs vėl išlipote į krantą tuo pačiu tikslu, kaip ir pirmą kartą.

— Šį kartą pati Judita man liepė čia eiti, Medžiotojau,— atsakė Heti.— Kai tik Gyvatė ją supažindino su Ua-ta-Ua ir ap-

sakė įvykį, ji pati su luotu atvežė manę iki kranto. Kokia graži šiąnakt Ua-ta-Ua, Medžiotojau, ir kiek kartų ji dabar laimingesnė negu tada, kaip gyveno pas huronus!

— Tai visiškai natūralu, mergaite. Taip, tokia jau žmogaus prigimtis. Dabar Ua-ta-Ua su savo sužadėtiniu daugiau jau nebebijo, kad ji bus išleista už mingo. Aš manau, kad pati Judita būtų pasidariusi ne tokia graži, jeigu jos grožis būtų turėjęs atitekti mingui. Galiu prisiekti, kad Ua-ta-Ua dabar labai laiminga, ištrūkusi iš stabmeldžių rankų ir būdama kartu su savo išrinktuoju kariu. Tai jūs sakote, kad sesuo jums liepė išsikelti į krantą? Kodėl Judita taip padarė?

— Ji įsakė man pasimatyti su jumis ir už jūsų laisvę laukiniams pasiūlyti dar keletą dramblių. Bet aš čia atsinešiau bibliją. Iš jos bus daugiau naudos negu iš visų dramblių, sudėtų tėvo skrynioje.

— O ar jūsų tėvas ir Nenuorama žino, kokia mūsų padėtis, mano geroji mažoji Heti?

— Ne, nežino. Jie abu miega. Judita ir Gyvatė manė, kad bus geriau jų nežadinti, nes jeigu Ua-ta-Ua jiems pasakytų, kiek mažai karių tepasiliko stovykloje ir kiek ten daug moterų ir vaikų, tai jie vėl užsinorėtų medžioti skalpų. Judita nedavė man ramybės, kol aš sutikau išsikelti į krantą ir pažiūrėti, kas jums atsitiko.

— Judita labai gražiai pasielgė. Bet kodėl ji taip nerimauja dėl manęs? A, dabar aš viską suprantu. Taip, dabar man viskas aišku. Jūs turite suprasti, Heti: jūsų sesuo bijo, kad Haris Marčas gali atsibusti ir neapgalvotai pulti tiesiog čia, manydamas, kad jeigu aš buvau jo kelionės draugas, tai jis privalo man padėti. Haris — pramuštgalvis, tai teisybė, bet aš nemanau, kad jis dėl manęs veltui lįstų į ugnį.

— Judita visiškai negalvoja apie Nenuoramą, nors Nenuorama daug galvoja apie Juditą,— nekaltai, bet tvirtai įsitikinusi tarė Heti.

— Aš tai jau girdėjau anksčiau, taip, tai aš girdėjau iš jūsų anksčiau, mergaite, bet vargu, ar taip jau yra. Kas ilgai gyveno indėnų tarpe, tas moka sužinoti, kas dedasi moters širdyje. Nors aš pats niekada neketinau vesti, bet mėgau stebėti, kaip tokius dalykus daro delavarai. O šiuo atžvilgiu tiek baltaveidžių, tiek raudonodžių prigimtis yra vienoda. Kai gimsta toks jausmas, jauna moteris ima susimąstyti ir mato ir girdi tik tą karį, kuriam atidavė savo širdį. Paskui seka liūdesys ir atodūsiai ir dar kažkas panašaus, ypač tais atvejais, kai iš karto nepavyksta atvirai prisipažinti. Mergaitė sukinėjasi aplink, tyčiojasi iš jaunuolio ir suranda įvairių jo trūkumų, peikdama kaip tik tuos, kurie jai labiausiai patinka. Kai kurios jaunos būtybės savo meilę išreiškia kaip tik tokiu būdu, ir aš manau, kad Judita yra viena tokių. Aš girdėjau, kaip ji sakė, tartum Nenuorama esąs visiškai negražus, o jeigu jauna moteris jau ryžtasi taip pasakyti, tai iš tikrųjų reiškia, kad ji gerokai įklimpusi.

— Jauna moteris, kuriai patinka Nenuorama, mielai pasakys, kad jis yra gražus. Aš manau, kad Nenuorama labai gražus, Medžiotojau, ir esu įsitikinusi, jog taip turi galvoti kiekvienas, kuris turi akis. Bet Haris Marčas Juditai nepatinka, ir tai yra priežastis, dėl kurios ji mato įvairius jo trūkumus.

— Gerai, gerai! Mieloji mažoji Heti viską aiškinasi savaip. Jeigu mes prasiginčytume iki pačios žiemos, vis tiek nepakeistume savo nuomonės, todėl neverta veltui eikvoti žodžių. Aš esu įsitikinęs, kad Judita smarkiai įsimylėjusi Nenuoramą ir vis tiek kada nors už jo ištekės. O tai aš sprendžiu iš to, kaip Judita jį koneveikia. O dabar įsidėmėkite viską, ką aš jums pasakysiu, mergaite, tik apsimeskite, tartum nieko nesuprantate,— tęsė tas žmogus, toks nejautrus visuose dalykuose, kuriuose vyras paprastai greitai susigaudo, ir toks įžvalgus ten, kur daugelis žmonių nieko nepastebi.— Aš dabar matau, ką tie valkatos ketina daryti. Suskilęs Ąžuolas mus paliko ir apie kažką tariasi su jaunaisiais kariais. Jie per daug toli, ir iš čia aš nieko negirdžiu, tačiau suvokiu, apie ką jis kalba. Jis liepia stebėti kiekvieną jūsų judesį ir susekti vietą, kur atplauks luotas jūsų paimti atgal į arką. O paskui jau jie pasistengs pagrobti visus ir viską, ką tik galės. Man labai gaila, kad Judita jus atsiuntė, nes, man rodos, ji nori, jog jūs grįžtumėte atgal.

— Aš viską sutvarkysiu, Medžiotojau,— tyliai, bet reikšmingai pasakė mergaitė.— Jūs galite manimi pasitikėti: aš sugebėsiu apgauti gudriausią indėną. Žinau, kad aš silpnaprotė, bet vis dėlto kai ką nutuokiu, ir jūs pamatysite, kaip vikriai grįšiu atgal, atlikusi savo uždavinį.

— O, vargše mano mergaite, bijau, kad visa tai lengviau pasakyti, negu padaryti! Ši stovykla — lizdas nuodingų bjaurybių, kurios, pabėgus Ua-ta-Ua, geresnės nepasidarė. Aš labai džiaugiuosi, kad Gyvatei pavyko kartu su mergaite paspruktі. Taigi dabar, blogiausiu atveju, pasaulyje yra du laimingi žmonės. O jeigu jis būtų patekęs į mingų letenas, būtų buvę du nelaimingi ir dar kažkoks trečias, kuris jaustųsi visiškai ne taip, kaip malonu jaustis vyrui.

— Dabar, Medžiotojau, jūs man priminėte uždavinį, kurio aš vos neužmiršau. Judita liepė paklausti, ką, jūsų nuomone, jums padarys huronai, jeigu nepavyks nupirkti jūsų laisvės. Ką ji turi padaryti, kad jums padėtų? Dėl to ji mane ir atsiuntė.

— Tai jūs tik taip galvojate, Heti. Jaunos moterys įpratusios teikti didelę reikšmę tam, kas jas labiausiai jaudina. Tačiau tai nesvarbu. Galvokite, kaip norite, bet tik būkite atsargi ir pasistenkite, kad valkatos neužgrobtų luoto. Kai grįšite į arką, visiems pasakykite, kad jie būtų atsargūs ir visą laiką keistų vietą, ypač naktimis. Prie upės stovinti kariuomenė tą gaują labai greitai suseks, ir tada galima laukti pagalbos. Iš čia iki artimiausios įgulos tik vienas žygis, ir narsūs kareiviai, sužinoję, kad priešas arti, aišku, nesivartys nuo vieno šono ant kito. Toks mano patarimas. Taip pat jūs galite pasakyti savo tėvui ir Nenuoramai,

kad skalpų medžioklė — žuvęs dalykas, nes mingai yra atsargūs, ir, kol ateis kariuomenė, jūsų bičiulius gali išgelbėti tik plati vandens juosta tarp jų ir laukinių.

— O ką aš turiu pasakyti Juditai apie jus, Medžiotojau? Aš žinau, kad ji mane atsiųs atgal, jeigu aš nepasakysiu visos teisybės.

— Tada pasakykite jai visą teisybę. Aš nematau, dėl ko Judita Hater negalėtų išgirsti apie mane tiesos vietoje melo. Aš esu indėnų nelaisvėje, ir vienas dievas težino, kas man bus. Klausykite, Heti! — Jis prislopino balsą ir ėmė šnibždėti jai į ausį.— Jūs truputį nesveiko proto, bet jūs taip pat pažįstate indėnus. Aš patekau į jų letenas po to, kai užmušiau vieną geriausių karių, ir jie stengėsi mane įbauginti, kad aš jiems išduočiau jūsų tėvą ir viską, kas yra arkoje. Aš tuos niekšus supratau taip gerai, tartum jie viską iš karto būtų atvirai iškloję. Iš vienos pusės jie man pakišo gobšumą, iš kitos — baimę, ir manė, kad mano sąžiningumas neatsispirs tokiam pasirinkimui. Bet savo tėvui ir Nenuoramai praneškite, kad visa tai buvo be naudos. O Gyvatė ir pats tai žino.

— Bet ką pasakyti Juditai? Ji būtinai mane atsiųs atgal, jeigu aš nesugebėsiu atsakyti į visus jos klausimus.

— Ką gi, Juditai galite pasakyti tą patį. Nėra abejonės, kad laukiniai ims mane kankinti, norėdami atkeršyti už savo kario mirtį, bet aš kiek tik galėdamas kovosiu su įgimta silpnybe. Pasakykite Juditai, kad ji dėl manęs būtų rami. Aš žinau, kad man bus sunkoka, nes kankinimo metu baltasis negali girtis ir dainuoti: jis prie to nepripratęs. Bet vis dėlto pasakykite Juditai, kad ji būtų rami. Aš tikiuosi ištverti. O jeigu net nusilpsiu ir baltąją savo prigimtį parodysiu vaitodamas ir aikčiodamas, galbūt net ašarodamas, tai vis dėlto taip žemai nekrisiu, kad išduočiau savo bičiulius. Kai jie ims deginti įkaitintais grūstuvais ir rauti iš šaknų plaukus, baltoji prigimtis gali save parodyti vaitojimais ir skundais. Bet tuo valkatų džiaugsmas ir baigsis. Jeigu net ir dievas apleidžia dorą žmogų, niekas negali jo priversti išsižadėti savo spalvos ir pareigos.

Heti klausėsi labai įdėmiai, ir švelniame jos veide atsispindėjo gili užuojauta būsimajam kankiniui. Pirmu akimoju ji, matyt, sumišo, nežinodama, ką toliau daryti. Paskui, švelniai paėmusi Medžiotoją už rankos, pasiūlė jam savo bibliją ir patarė ją skaityti kankinimų metu. Kai Medžiotojas nuoširdžiai prisipažino, kad tai pralenkia jo sugebėjimą skaityti, Heti net pasišovė pasilikti su juo ir pati atlikti šią šventą pareigą. Šis pasiūlymas buvo švelniai atmestas. Tuo metu prie jų priėjo Suskilęs Ąžuolas. Medžiotojas patarė mergaitei greičiau išeiti ir dar kartą liepė pasakyti arkos gyventojams, kad jie gali pasikliauti jo ištikimybe. Tada Heti nuėjo į šalį ir prisiartino prie moterų grupės taip patikliai, tartum ji būtų visada su jomis gyvenusi. Senasis huronas vėl atsisėdo šalia belaisvio. Įgudusio indėnų

vado klastingumu jis ėmė iš naujo klausinėti, o jaunuolis jį vis suriesdavo į ožio ragą tokiomis priemonėmis, kurios veiksmingiausiai suardo civilizuoto pasaulio pinkles ir įmantriausią diplomatiją: sakydamas tiesą ir tik tiesą.

XVIII SKYRIUS

Po to, kai netikėtai pasirodė Heti, į žvalgybą pasiųsti jaunuoliai greitai grįžo ir pranešė, kad jiems nieko nepavykę užtikti. Vienas iš jų nusigavęs krantu iki tos vietos, priešais kurią stovėjo arka, bet nakties tamsoje laivo nepastebėję. Kiti ilgai slankioję po apylinkę, bet visur nakties tyloje snaudė bežadžiai tušti miškai.

Irokėzai nusprendė, kad, kaip ir pirmą kartą, mergaitė atėjo viena ir tokiu pat tikslu. Jie nenumanė, kad arka paliko „pilį“. Tą pačią naktį indėnai sugalvojo vieną žygį, kuris iš anksto jiems lėmė tikrą pasisekimą, todėl pasitenkino tik išstatydami sargybas, o po to visi, išskyrus sargybinius, ėmė ruoštis nakties poilsiui.

Irokėzai pasirūpino viskuo, kad belaisvis negalėtų pabėgti, tačiau padarė taip, kad nesukeltų jam bereikalingų kančių. O Heti jie leido įsitaisyti tarp indėnų mergaičių, kaip jai patinka. Dėl jos būdo ypatybių laukiniai jos ne tik nenubaudė ir nelaikė belaisve, bet ja rūpinosi kaip galėdami. Pasiėmusi kailį, mergaitė pasiklojo sau patalą ant lapų krūvos truputį toliau nuo lūšnų, ir netrukus kietai užmigo.

Stovykloje buvo tik trisdešimt vyrų; trys iš jų vienu metu ėjo sargybą. Vienas sargybinis vaikštinėjo tamsoje, tačiau netoli laužo. Jis turėjo saugoti belaisvį, kurstyti laužą, kad jis per daug neįsiliepsnotų, bet ir neužgestų ir pagaliau stebėti viską, kas dedasi stovykloje. Antrasis sargybinis kyšulio pradžioje vaikščiojo nuo vieno kranto iki kito, o trečiasis stovėjo pačiame kyšulio gale, saugodamas stovyklą nuo naujų staigmenų, panašių į tą, kuri jau buvo įvykusi tą naktį. Tokia priemonė anaiptol neatitiko indėnų papročių, nes jie labiau pasitiki slaptu savo kilnojimusi iš vietos į vietą, negu sargybinių budrumu. Bet šį kartą imtis šios priemonės privertė visai kitokios aplinkybės, kuriose atsidūrė huronai. Priešai sužinojo jų buvimo vietą, o ją pakeisti tokiu laiku buvo nelengva. Be to, indėnai tikėjosi, kad įvykiai, kurie tuo metu turėjo prasidėti aukštutinėje ežero dalyje, visiškai atitrauks laisvėje pasilikusių baltaveidžių ir vienintelio jų raudonodžio sąjungininko dėmesį. Suskilęs Ąžuolas atsižvelgė dar į tai, kad pats pavojingiausias priešas, Medžiotojas, yra jų rankose.

Nuolat įpratę budėti žmonės greitai užmiega ir taip pat greitai nubunda. Tai priklauso prie paslaptingųjų mūsų prigimties ypatybių. Vos tik galva paliečia priegalvį, sąmonė užgęsta, tačiau reikalingą valandą protas prikelia kūną taip tiksliai, tartum

jis visą laiką būtų budėjęs sargyboje. Taip visada būdavo ir Heti Hater. Nors ir silpni buvo dvasiniai jos sugebėjimai, bet vis dėlto jiems pakako aktyvumo ją pažadinti lygiai vidurnaktį. Tą valandą ji atsibudo ir, palikusi žvėrių kailių ir lapų guolį, nuėjo tiesiai prie laužo įmesti į jį malkų, tartum nuo nakties vėsos ji būtų sušalusi. Liepsna pliūptelėjo į viršų ir apšvietė tamsų sargybą ėjusio hurono veidą. Jo akys, atspindėdamos ugnį, sublizgėjo kaip degančiais pagaliais urve persekiojamos panteros vyzdžiai. Bet Heti nepajuto jokios baimės ir priėjo tiesiai prie indėno. Jos judesiai buvo tokie natūralūs ir nerodė nė mažiausių klastos arba apgaulės ženklų, kad karys pamanė, jog mergaitė naktį sušalo ir atsikėlė. Stovykloje taip atsitinka dažnai ir tai negali sukelti įtarimo. Heti indėną užkalbino, bet jis angliškai nesuprato. Tada ji pažvelgė į miegantį belaisvį ir iš lėto liūdnai nukiūtino tolyn.

Mergaitė nesistengė slapstytis. Ji, be abejo, nebūtų pajėgusi griebtis net paprasčiausios gudrybės. Užtat jos eisena buvo lengva ir beveik visai negirdima. Ji pasuko į tolimą kyšulio galą, į tą vietą, kur Ua-ta-Ua sėdo į valtį, ir sargybinis matė, kaip laibutė jos figūrėlė pamažu nyksta nakties tamsoje. Tačiau jam tai nesukėlė nerimo, ir jis savo posto nepaliko. Irokėzas žinojo, kad abu jo draugai budi, ir jis negalėjo numanyti, kad mergaitė, du kartus savo valia atėjusi į stovyklą ir vieną kartą ją visiškai laisvai palikusi, nutarė pabėgti. Žodžiu, mergaitės elgesys tiek tesukėlė dėmesio, kiek kad sukelia bet kurio silpnapročio veiksmai civilizuotoje draugijoje, nors čia jai buvo rodoma daugiau pagarbos negu ten.

Heti nelabai gerai susivokė mažai pažįstamoje vietoje. Tačiau ji susirado kelią į krantą ir jį pasiekė toje pačioje pusėje, kur buvo stovykla, o paskui nuėjo pagal pat vandenį į šiaurę. Greitai ji susidūrė su antruoju sargybiniu, slankiojančiu pakrantės smėliu. Tai buvo dar visiškai jaunas karys; išgirdęs kranto žvirgždu prie jo besiartinančius lengvus žingsnius, jis greitai priėjo, negalvodamas apie pavojų. Buvo taip tamsu, kad medžių šešėliuose jau už dvidešimt pėdų negalėjai pažinti žmogaus, nepalietęs jo ranka. Jaunasis huronas aiškiai nusivylė, pastebėjęs pagaliau, su kuo jam teko susitikti. Teisybę sakant, jis laukė savo mylimosios, su kuria tikėjosi sutrumpinti nuobodų naktinio budėjimo laiką. Šis jaunuolis angliškai taip pat nemokėjo, bet jam buvo nesunku suprasti, ko mergaitė atsikėlė tokiu laiku. Vieniši pasivaikščiojimai gūdų vidurnaktį indėnų kaime arba stovykloje nėra retenybė, nes ten kiekvienas valgo, miega ir budi, kada jam užeina į galvą. Heti silpnaprotiškumas ir šį kartą, kaip ir daugeliu atvejų, kai jai tekdavo susidurti su laukiniais, jai gerai patarnavo. Nusivylęs ir norėdamas atsikratyti neprašyta liudininke, jaunas karys mergaitei ženklu įsakė eiti tolyn išilgai kranto. Heti paklausė. Tačiau nueidama ji staiga angliškai prašneko savo švelniu balseliu, kurį nakties tyloje galėjai girdėti gana toli.

Heti netrukus priėjo iki tos vietos, kur neseniai buvo priplaukęs luotas ir kurios dėl kranto vingių ir žemai nukarusių medžių sargybinis negalėtų pastebėti ir viduryje dienos. Bet įsimylėjusio klausą pasiekė kažkieno kiti žingsniai, ir jis nuėjo taip toli, kad beveik nebegirdėjo sidabrinio mergaitės balselio. Tuo tarpu Heti, paskendusi savo mintyse, vis tebekalbėjo. Silpnas jos balsas negalėjo prasiskverbti į miško gilumą, bet virš vandens jis sklido truputį toliau.

— Aš čia, Judita,— kalbėjo ji.— Šalia manęs nieko nėra. Sargyboje stovintis huronas nuėjo pasitikti savo draugužės, indėnų mergaitės. Tu juk žinai, krikščionė motina jai niekada nesakė, kad negerai nakčia eiti į pasimatymą su vyru.

Nuo vandens atskridęs silpnas įspėjamas šūktelėjimas privertė Heti nutilti, o truputį vėliau ji pastebėjo neryškius luoto kontūrus. Laivelis tyliai artėjo ir greitai savo priekiu čiūžtelėjo į smėlį. Vos tik lengvas laiviūkštis pajuto Heti svorį, jis tučtuojau nuplaukė laivugaliu pirmyn, tartum įgijęs savo gyvybę ir valią, ir greitai atsidūrė už šimto jardų nuo kranto. Paskui luotas pasisuko ir, nubrėžęs platų lanką taip, kad nuo kranto jau nebuvo galima išgirsti jokių garsų, nuplaukė prie arkos. Keletą minučių abi mergaitės tylėjo, bet paskui Judita, sėdinti laivugalyje ir taip lengvai vairuojanti valtį, kad jai galėtų pavydėti kiekvienas vyras, ištarė žodžius, kuriuos jai knietėjo pasakyti nuo tos valandėlės, kai jos paliko krantą.

— Mes čia esame saugios, Heti,— tarė ji,— ir galime kalbėti nebijodamos, kad kas nors mūsų gali klausytis. Bet kalbėk tyliau — ramią naktį garsai virš vandens sklinda toli. Kai tu buvai krante, aš priplaukiau taip arti, kad girdėjau ne tik karių balsus, bet ir čiužant tavo batelius per žvirgždą, kai tu dar nebuvai pradėjusi kalbėti.

— Aš manau, Judita, kad huronai nežino, jog aš iš jų ištrūkau.

— Labai galimas daiktas. Įsimylėjęs būna blogas sargybinis, jeigu tik jis nesaugoja savo draugužės. Bet pasakyk, man, Heti, ar tu kalbėjai su Medžiotoju?

— O taip! Jis sėdėjo prie laužo, ir jo kojos buvo surištos, bet rankomis jis galėjo daryti, ką tik norėjo.

— Bet ką jis tau pasakė, vaikeli? Sakyk greičiau! Aš mirštu iš nekantrumo, norėdama sužinoti, ką jis liepė man pranešti.

— Ką jis liepė tau pranešti? Kodėl, ką tu galvoji, Judita? Jis man pasakė, kad nemoka skaityti. Reikia tik pagalvoti! Baltasis žmogus nemoka paskaityti net biblijos! Turbūt jis niekada neturėjo motinos, sesute.

— Dabar ne laikas apie tai galvoti, Heti. Ne visi vyrai moka skaityti. Motina iš tikrųjų mus išmokė visokių dalykų, bet tėvas nelabai daug nusivokia apie knygas ir, kaip tu pati žinai, vos gali paskaityti bibliją. Ar tu pasakei Medžiotojui, kad aš tave pasiunčiau į krantą, ir ar paaiškinai, kaip baisiai aš sielojuosi dėl jo nelaimės? — nekantriai paklausė sesuo.

— Rodos, kad pasakiau, Judita. Bet juk tu žinai, kad aš esu silpnaprotė ir lengvai galiu viską užmiršti. Aš jam pasakiau, kad tu mane atvežei į krantą. Ir jis man prikalbėjo daug visokių žodžių, kad aš tau juos pasakyčiau. Aš juos gerai prisimenu, ir nuo jų visas kraujas sustingo mano gyslose. Visa tai jis liepė pranešti savo bičiuliams. Aš manau, kad tu taip pat jo bičiulė, sesute.

— Kaip tu gali mane kankinti, Heti! Žinoma, aš esu ištikimiausia jo bičiulė žemėje.

— Kankinti tave? Taip, taip, dabar aš prisimenu. Kaip gerai, kad tu pasakei tą žodį, Judita, nes dabar mano galvoje viskas pragiedrėjo! Na taip, jis kalbėjo, kad laukiniai jį kankins, bet jis pasistengs viską iškęsti, kaip tinka baltajam krikščioniui ir kad jums nėra ko bijoti.

— Nejaugi Medžiotojas iš tikrųjų pasakė, kad laukiniai rengiasi jį kankinti? — suriko sesuo, beveik dusdama iš susijaudinimo.— Prašau, prisimink gerai, Heti, nes tai baisus ir rimtas dalykas.

— Taip, jis pasakė. O, man baisiai gaila jo! Bet pats Medžiotojas apie tai kalbėjo labai ramiai. Medžiotojas ne toks gražus, kaip Haris Nenuorama, Judita,— bet jis daug ramesnis.

— Jis vertas milijono Nenuoramų! Taip, kiek jaunuolių buvo prie ežero, jis vertesnis už juos visus kartu! — tarė Judita taip energingai ir tvirtai, kad nustebino seserį.— Jis yra teisingas. Medžiotojas nė truputį nemeluoja. Tu, Heti, dar ir nežinai, koks yra vyro privalumas visada kalbėti tik tiesą. Bet jeigu sužinosi... Beje, ne, tikiuosi, kad tu niekada nesužinosi. Kas tokiai būtybei kaip tu suruoš žiaurią nepasitikėjimo ir pagiežos pamoką?

Judita tamsoje užsidengė rankomis veidą ir tyliai sudejavo. Staigus susijaudinimo priepuolis truko tik vieną akimirką. Po to ji prašneko ramiau, vis atvirai kalbėdama su seserimi, kurios protas ir kuklumas įkvėpė jai pasitikėjimo. Tačiau jos balsas prikimo ir neteko įprasto savo gyvumo.

— Sunkus dalykas bijoti tiesos, Heti,— tarė ji,— ir vis dėlto aš Medžiotojo tiesos bijau daugiau negu bet kokio priešo. Neįmanoma gudrauti, susidūrus su tokiu teisingumu, tokiu sąžiningumu, su tokiu nepalenkiamu tiesumu. Tačiau juk mudu, Medžiotojas ir aš, nesame visiškai nelygūs, sesute? Nejaugi Medžiotojas visais atžvilgiais būtų tobulesnis už mane?

— Tobulesnis už tave, Judita? — išdidžiai pakartojo Heti.— Kodėl Medžiotojas gali būti tobulesnis už tave? Ar tu ne savo motinos kūdikis? Ar jis moka skaityti? Ar mūsų motina nebuvo tobulesnė už bet kurią kitą moterį šioje pasaulio dalyje? Tu esi graži, o jis bjaurus...

— Ne, jis nebjaurus, Heti,— pertraukė Judita,— jo tik labai paprastas veidas. Bet to veido išraiška tokia dora, kad ji daug pranašesnė už bet kokį grožį. Mano akimis žiūrint, Medžiotojas yra gražesnis už Harį Nenuoramą.

— Judita Hater, tu gąsdini mane! Nenuorama yra gražiausias mirtingasis pasaulyje. Jis net gražesnis už tave, nes tu pati žinai, kad vyro grožis yra visada puikesnis už moters grožį.

Šis nekaltas natūralus palankumas vyresniajai seseriai šiuo momentu nepatiko, ir ji nesivaržė to pasakyti.

— Dabar, Heti, tu pradedi paistyti kvailystes ir geriau apie tai daugiau nešnekėkime,— pasakė ji.— Nenuorama visiškai nėra gražiausias mirtingasis pasaulyje, atsirastų nemažai vyrų ir gražesnių už jį. Ir daug karininkų įguloje...— ties tuo žodžiu Judita užsikirto,— mūsų įguloje yra daug puikesnių karininkų negu jis. Bet kodėl tu manai, kad aš prilygstu Medžiotojui? Pasakyk man. Man nemalonu klausyti, kaip tu žaviesi Hariu Nenuorama, kuris neturi nei jausmų, nei elgsenos, nei sąžinės. Tu esi jam per graži, ir, pasitaikius progai, reikėtų jam tai pasakyti.

— Aš? Judita, tu užsimiršti! Juk aš visiškai negraži ir dar silpnaprotė.

— Tu esi geraširdė, Heti, o tai yra daug geriau už tai, ką galima pasakyti apie Harį Marčą. Jo veidas dailus ir liemeninga figūra, bet jis neturi širdies. Bet užtenka apie tai. Verčiau pasakyk, kuo aš galiu lygintis su Medžiotoju?

— Žiūrėk, ko tu klausi, Judita! Jis nemoka skaityti, o tu moki. Jis nemoka kalbėti ir savo mintis reiškia dar neteisingiau negu Nenuorama, nes Haris taip pat ne visada teisingai ištaria žodžius. Tu pastebėjai šitą?

— Suprantama. Jo kalba šiurkšti, kaip ir visa kita. Bet aš manau, Heti, kad tu man pataikauji, manydama, jog aš galiu lygintis su tokiu žmogum kaip Medžiotojas. Sakykime, kad aš geriau išauklėta. Tam tikru atžvilgiu galbūt aš už jį gražesnė... Bet jo teisingumas, jo teisingumas — štai kas sudaro tarp mūsų baisų skirtumą! Tiek to, daugiau apie tai nekalbėsime. Verčiau pasistenkime pagalvoti, kaip jį išplėšti iš huronų rankų. Tėvo skrynia dar pasiliko arkoje, Heti, ir galima pamėginti suvilioti juos naujais drambliais. Nors bijau, kad už tokį niekniekį būtų galima išpirkti tokį žmogų kaip Medžiotojas. Be to, galimas dalykas, kad tėvas ir Nenuorama nesirūpins Medžiotoju taip, kaip jis rūpinosi jais.

— Bet kodėl, Judita? Nenuorama ir Medžiotojas — draugai, o draugai turi visada padėti vienas kitam.

— Deja, vargše Heti, tu blogai pažįsti žmones. Draugų kai kada reikia saugotis labiau, negu aiškių priešų, o draugių juo labiau. Bet rytoj aš vėl tave nuvešiu į krantą, ir tu pasistengsi Medžiotojui kuo nors padėti. Jo nekankins, kol Judita Hater tebėra gyva ir kol ji gali ką nors sugalvoti, kad tai sukliudytų.

Jų pašnekesys ėmė darytis padrikas, bet jos vis kalbėjosi toliau, kol vyresnioji sesuo iš jaunesniosios iškvotė viską, ką Heti spėjo prisiminti. Kai Judita pagaliau patenkino savo smalsumą (beje, tai visiškai netinkamas žodis, nes jos smalsumas atrodė jokiu būdu nepasotinamas ir negalėjo būti iki galo patenkintas),

kai Judita jau nepajėgė išgalvoti naujų klausimų, nepakartodama tų pačių, luotas pasuko prie baržos. Neperregima nakties tamsa ir nuo kalvų ir miškingo kranto vandenyje atsispindį juodi šešėliai labai kliudė ieškoti laivo. Medžio žievės luotą Judita valdė labai vikriai: jis buvo toks lengvas, kad jam valdyti reikėjo veikiau sumanumo negu jėgos. Pasikalbėjusi su Heti ir nutarusi, kad jau laikas grįžti, ji užgulė irklus. Bet arkos niekur nebuvo matyti. Seserims keletą kartų pasivaideno, tartum ji dunksotų tamsoje it žema juoda uola, bet vis paaiškėdavo, kad tai būta tik regėjimo apgaulės arba lapų šešėlių ant vandens. Taip nenaudingai beieškant, praėjo pusė valandos, kol pagaliau mergaitės padarė gana nemalonią išvadą, kad arka bus palikusi senąją savo vietą.

Patekusios į tokią padėtį, daugumas jaunų moterų taip išsigąstų, kad tegalvotų vien tik apie savo saugumą. Tačiau Judita nė kiek nesumišo, o Heti vien tik rūpėjo, kodėl tėvas ir Haris pasitraukė iš senos vietos.

— Bet juk negali būti, Heti,— tarė Judita po daugelio mėginimų įsitikinusi, kad arkos surasti nepavyks,— juk negali būti, kad indėnai prisiartintų su plaustais arba plaukte priplauktų ir pagrobtų mūsiškius bemiegančius?

— Aš nemanau, kad Ua-ta-Ua ir Čingačgukas nueitų miegoti, nepapasakoję vienas kitam, kas jiems atsitiko taip ilgai nesimačius. O kaip tau atrodo, sesute?

— Gal ir ne, vaikeli. Jie turi daug priežasčių neužmigti. Bet indėną jie galėjo netikėtai užklupti ir nemiegantį, ypač todėl, kad jis galvoja visai ką kita. Bet vis dėlto mes turėjome išgirsti triukšmą: Hario Nenuoramos šauksmai ir keiksmai kaip perkūno trenksmas būtų aidu atsiliepę rytinėse kalvose.

— Nenuorama dažnai nusideda, tardamas negerus žodžius, Judita,— romiai ir liūdnai pripažino Heti.

— Ne, ne, arkos nebuvo galima užgrobti be jokio triukšmo! Ją aš palikau mažiau kaip prieš valandą ir visą laiką atidžiai klausiausi kiekvieno mažiausio garso. Tačiau sunku taip pat patikėti, kad tėvas galėtų pamesti savo vaikus.

— Gal tėvas pamanė, kad mes miegame savo kajutėje, Judita, ir nutarė priplaukti arčiau pilies. Juk tu žinai, kad arka dažnai plaukioja naktimis.

— Tas teisybė, Heti, galimas daiktas, kad taip ir buvo. Pietų vėjelis truputį sustiprėjo, ir jie tikriausiai nuplaukė ežeru aukštyn...

Judita nebaigė sakyti, nes, vos jai ištarus paskutinį žodį, visą apylinkę staiga nušvietė akinamas tvykstelėjimas. Po to trinktelėjo šautuvo šūvis, ir kalnai rytinėje pusėje atmušė šį aidą. Po akimirkos suskardėjo skvarbus moters klyksmas. Vėl stojusi rūsti tyla atrodė dar baisesnė negu vidurnaktį staiga nuaidėjęs klyksmas. Nors ir būdama ryžtinga, Judita vos išdrįso alsuoti, o vargšė Heti užsidengė veidą rankomis ir visa drebėjo.

— Tai rėkė moteris, Heti,— labai rimtai tarė Judita,— ir rėkė iš skausmo. Jeigu arka pajudėjo iš vietos, tai, esant tokiam vėjui, ji galėjo nuplaukti tik į šiaurę, o šūvis ir riksmas pasigirdo nuo kyšulio pusės. Nejaugi kas nors blogo atsitiko Ua-ta-Ua?

— Plaukime ten, Judita, ir pažiūrėkime, kas yra. Gal jai reikia mūsų pagalbos. Juk, išskyrus ją, arkoje tėra vieni vyrai.

Delsti nebuvo ko, ir Judita tučtuojau panėrė savo irklą į vandenį. Tiesiu keliu iki kyšulio buvo netoli, o mergaites apėmęs jaudinimasis neleido brangių minučių eikvoti, galvojant apie nereikalinga atsargumą. Jos yrėsi nieko nepaisydamos, bet lygiai taip pat susijaudinę indėnai nepastebėjo jų priartėjant. Staiga šviesos pluoštas, tvykstelėjęs pro krūmų proskyną, atsimušė Juditai tiesiog į akis. Orientuodamasi pagal šviesą, mergaitė privarė luotą taip arti kranto, kiek leido atsargumas.

Iš valties puikiai buvo matyti viskas, kas dėjosi miške. Kalvos atšlaitėje susirinko visi stovyklos gyventojai. Šeši ar aštuoni žmonės rankose laikė dervuotus pušinius deglus, blankiai apšvietusius viską, kas buvo po miško skliautu. Atsišliejusi nugara į medį, ten sėdėjo jauna moteris. Iš vienos pusės ją palaikė jaunasis sargybinis, kurio žioplumas padėjo Heti pabėgti. Deglo šviesoje buvo matyti, kad jaunoji moteris merdėjo, per pliką jos krūtinę sruveno kraujas. Drėgname ir tvankiame nakties ore dar buvo jaučiamas aštrus, būdingas parako kvapas. Neteko abejoti, kad ji buvo nušauta. Judita viską suprato iš pirmo žvilgsnio. Šūvis ant vandens tvykstelėjo netoli kyšulio: matyt, buvo šauta arba iš luoto, arba iš pro šalį plaukiančios arkos. Galimas dalykas, kad kulką nukreipė neatsargus šūktelėjimas arba juokas, nes taikydamas šaulys vargu ar galėjo kuo nors vadovautis, išskyrus garsą. Greitai aukos galva nusviro, ir mirties pakirstas kūnas pašlijo į šoną. Po to iš karto užgeso visi deglai, išskyrus vieną, ir liūdną eiseną, nešančią kūną į stovyklą, buvo galima įžiūrėti tik blankiai mirgant šiam vienišam žiburėliui.

Judita suvirpėjo ir sunkiai atsiduso, vėl nuleisdama irklą į vandenį. Luotas tyliai aplenkė kyšulio galą. Reginys, kuris ką tik sukrėtė jos jausmus ir dabar persekiojo vaizduotę, jai atrodė dar baisesnis, negu belaikė mergaitės mirtis ir jos agonija. Ryškioje deglų šviesoje Judita išvydo aukštą ir tiesią Medžiotojo figūrą. Jis stovėjo šalia mirštančiosios, o jo veide atsispindėjo užuojauta ir lyg kažkokia gėda. Tiesa, jis neparodė nei baimės, nei sumišimo, tačiau iš visų pusių į jį įsmeigti žvilgsniai aiškiai bylojo, kokios nuožmios aistros siautėja karių širdyse. Atrodė, kad belaisvis tų žvilgsnių nepastebi, bet Juditos atmintyje jie paliko neišdildomą įspūdį.

Prie kyšulio mergaitės nesutiko jokio luoto. Tyla ir tamsa, tokios gilios, tartum miško rimties niekada niekas nebūtų sudrumstęs ir saulė niekada nebūtų nušvietusi šios atkampios vietos, dabar viešpatavo ties kyšuliu, ties rūškanais vandenimis ir

net niauriame danguje. Taigi nebuvo ką daryti; reikėjo rūpintis tik savo pačių saugumu, o jį buvo galima rasti tik pačiame ežero viduryje. Tylomis ten nusiyrusi, Judita leido luotui pamažu dreifuoti į šiaurę, ir, kiek tai buvo įmanoma tokioje padėtyje ir su tokia nuotaika, abi mergaitės nutarė pailsėti.

XIX SKYRIUS

Juditos Hater spėjimas, kokiomis aplinkybėmis baigė savo gyvenimo kelią indėnų mergaitė, aplamai pasitvirtino. Išmiegoję keletą valandų, senis Hateris ir Marčas pabudo. Tai įvyko po kelių minučių, kai mergaitė antra kartą buvo palikusi arką ir leidosi ieškoti sesers. Čingačgukas ir jo sužadėtinė tuo metu, savaime suprantama, jau buvo arkoje. Iš delavaro senis sužinojo, kad indėnai perkėlė savo stovyklą į naują vietą, kad Medžiotojas pateko į nelaisvę ir kad nėra jo dukterų. Pastaroji žinia jo nė kiek nesujaudino, nes jis pasitikėjo vyresniosios protingumu ir ta aplinkybe, kad jaunesnioji vieną kartą jau vra buvusi pas laukinius ir kad jai nieko blogo tada neatsitiko. Be to, nuolatiniai susidūrimai su visokiais pavojais spėjo atbukinti jo jausmus. Matyt, senis ne per daug sielojosi dėl Medžiotojo nelaisvės. Nors jis puikiai suprato, kokią paramą galėtų suteikti jaunasis Medžiotojas, jeigu tektų gintis nuo indėnų, tačiau skirtingos pažiūros negalėjo sukelti abipusės simpatijos. Jis būtų labai apsidžiaugęs, sužinojęs naują stovyklos vietą pirmiau, negu huronus sujaudino Ua-ta-Ua pabėgimas, bet dabar keltis į krantą buvo per daug rizikinga. Noromis nenoromis tą naktį jam teko atsisakyti žiaurių kėslų, kuriuos jame sužadino nelaisvė ir kerštas. Taip nusiteikęs Hateris atsisėdo baržos priekyje. Greitai prie jo priėjo Nenuorama, visą laivugalį palikęs tvarkyti Gyvatei ir Ua-ta-Ua.

— Medžiotojas padarė kaip tikras vaikėzas, eidamas pas laukinius tokiu laiku ir pakliūdamas jiems į letenas kaip stirna, įgriuvusi į duobę,— subambėjo senis, kaip paprastai pamatęs krislą artimo akyje, tuo tarpu savo akyje nematydamas net rąsto.— Jeigu už šią kvailystę jam teks užmokėti savo kailiu, tegu kaltina pats save.

— Taip jau įprasta pasaulyje, seni Tomai,— atsiliepė Nenuorama.— Kiekvienas turi mokėti savo skolas ir atsakyti už savo nuodėmes. Tiktai nuostabu, kaip toks gudrus ir apsukrus vaikinas galėjo patekti į spąstus. Nejaugi jis neturėjo geresnio darbo, kaip vidurnaktį slampinėti apie huronų stovyklą, nepasilikęs kito kelio atsitraukti, kaip tik ežerą? O gal jis vaizdavosi esąs elnias, kuris, išokęs į vandenį, gali panaikinti savo kvapą ir ramiai nuplaukti nuo pavojaus? Prisipažįstu, aš buvau geresnės nuomonės apie to geltonsnapio makaulę. Ką gi, teks atleisti naujokui mažą klaidą. Verčiau pasakyk, masteri Hateri, ar tu kartais

nežinai, kur dingo merginos? Aš niekur nematau Juditos ir Heti pėdsakų, nors ką tik apėjau arką ir apžiūrėjau visus plyšius.

Hateris delavaro žodžiais trumpai paaiškino, kaip jo dukterys išplaukė luotu, kaip grįžo Judita, iškėlusi seserį į krantą ir kaip netrukus po to išplaukė atgal jos pasiimti.

— Tai mat, ką padaro smailus liezuvis, Plaukiojantis Tomai! — sušuko Nenuorama, iš apmaudo griežsdamas dantimis.— Tai mat ką padaro smailus liežuvis ir kas išeina iš kvailų mergiškų užgaidų! Mudu taip pat buvome nelaisvėje (dabar Nenuorama teikėsi tatai prisiminti), mes taip pat buvome nelaisvėje, tačiau dėl mūsų Judita nė piršto nepajudino. Tas perkarėlis Medžiotojas ją tiesiog apkerėjo. Dabar ir jis, ir ji, ir tu, ir jūs visi turite būti atsargūs. Aš ne toks žmogus, kad pakęsčiau skriaudą, ir iš anksto tau sakau: būk atsargus!.. Išskleisk burę, seni,— priplauksime truputį arčiau prie kyšulio ir pažiūrėsime, kas ten darosi.

Hateris neprieštaravo ir, stengdamasis nesukelti triukšmo, iškėlė inkarą. Vėjas pūtė į šiaurę, ir burė greitai pasuko baržą tokiu būdu, kad netrukus tamsoje pamažu ėmė ryškėti kyšulyje augančių medžių siluetai. Plaukiojantis Tomas, stovėdamas prie vairo, laivą privarė tiek arti kranto, kiek leido vandens gelmė ir palinkę medžiai. Kranto šešėlyje buvo sunku ką nors įžiūrėti. Tačiau jaunasis sargybinis spėjo pamatyti viršutinę dalį burės ir kajutės. Iš nustebimo jis nenoromis tyliai sušuko. Su tuo nesuvaldomu įniršiu, kuris buvo esmingiausias jo charakterio bruožas, Nenuorama pakėlė šautuvą ir iššovė.

Kulka pataikė atsitiktinai, o gal ją pakreipė apvaizdos ranka, kuri nusprendžia visų likimą. Mergaitė žuvo. Po to įvyko neseniai aprašyta scena su deglais.

Tą valandėlę, kai Nenuorama taip beprotiškai ir žiauriai pasielgė, Juditos luotas buvo už kokio šimto pėdų nuo tos vietos, kurią ką tik buvo palikusi arka. Tolimesnę jos kelionę mes jau aprašėme ir dabar turime sekti jos tėvą ir jo bendrakeleivius. Riksmas jiems pasakė, kad paklydusi Marčo kulka pasiekė tikslą ir kad auka tapo moteris. Pats Nenuorama dėl tokių nenumatytų pasekmių buvo suglumęs, ir vienu tarpu jo krūtinėje grūmėsi prieštaringi jausmai. Pirmiausia jis linksmai ir nesuvaldomai nusikvatojo. Paskui sąžinė, tas dievo duotas sielos sargas, skaudžiai suspaudė jam širdį. Vieną akimirką to žmogaus sieloje, kurioje derinosi civilizacija ir barbariškumas, buvo tikras chaosas, ir jis pats nežinojo, ką galvoti apie savo poelgį. Po to jį vėl kaip paprastai apėmė išdidumas ir užsispyrimas. Jis iššaukiamai trinktelėjo šautuvo buože į baržos denį ir, dėdamasis abejingas, ėmė švilpiniuoti kažkokią dainelę. Tuo metu arka plaukė toliau ir jau pasiekė įlanką prie kyšulio galo.

Nenuoramos bendrakeleiviai jo poelgį įvertino toli gražu ne taip nuolaidžiai, kaip jis, matyt, tikėjosi. Hateris ėmė piktai murmėti, nes tas šūvis buvo visiškai nenaudingas, o priešingai, kovą jis turėjo paversti dar žiauresne ir negailestingesne. Beje,

senis savo nepasitenkinimą šiek tiek tvardė, nes, Medžiotojui patekus į nelaisvę, Nenuoramos pagalba tapo dvigubai vertingesnė. Čingačgukas, laikinai pamiršęs seną giminių kivirčą, pašoko ant kojų. Tačiau jis laiku atsipeikėjo ir spėjo susilaikyti nuo bet kurio smurto. Bet ne taip pasielgė Ua-ta-Ua. Išbėgusi iš kajutės, mergaitė atsidūrė šalia Nenuoramos beveik tuo pačiu akimirksniu, kai jo šautuvo buožė palietė denį. Delavarė apibėrė milžiną priekaištais taip narsiai, kad tai suteikė garbės jos širdžiai. Juose ji išliejo visą kilnų moterišką savo įkarštį.

— Kodėl tu šovei? — kalbėjo ji.— Ką tau padarė huronų mergaitė, kad tu ją nužudei? Kaip tu manai, ką pasakys Manitu? Ką pasakys irokėzai? Tu neįsigijai garbės, neužvaldei stovyklos, nepaėmei belaisvių, nelaimėjai mūšio, negavai skalpų! Tu visiškai nieko negavai. Kraujas šaukiasi kraujo. Kaip tu jaustumeis, jeigu kas nors užmuštų tavo žmoną? Kas pasigailės tavęs, kai tu imsi verkti motinos arba sesers? Tu esi didelis kaip pušis, huronų mergaitė — mažas, lieknas beržėlis. Kodėl tu užgriuvai ant jo visu sunkumu ir jį sulaužei? Tu manai, kad huronai tai užmirš? Ne! Raudonodžiai niekada neužmiršta. Niekada neužmiršta bičiulio, niekada neužmiršta priešo. Kodėl tu toks žiaurus, baltaveidi?

Per visą gyvenimą Nenuorama pirmą kartą buvo taip apstulbintas; jis jokiu būdu nesitikėjo, kad delavarų mergaitė galėtų jį taip smarkiai ir ūmai užpulti. Tiesa, ji turėjo galingą sąjungininką — jo paties sąžinę. Mergaitė kalbėjo labai rimtai, su tokiu nuoširdžiu ir tikrai moterišku jausmingumu, kad jis negalėjo supykti. Jos balso švelnumas darė priekaištus dar sunkesnius, suteikdamas jiems dvasios tyrumo ir tiesos. Kaip ir daugelis žmonių, turinčių šiurkščias širdis, Nenuorama iki šiol į indėnus žiūrėjo su didžiausia neapykanta ir nepalankumu. Jam niekada neatėjo į galvą, kad taurus nuoširdumas yra visos žmonijos turtas, kad patys aukščiausieji principai (tiesa, pakeisti papročių ir prietarų, bet savo ruožtu nė kiek ne žemesni) gali būti būdingi ir laukiniams. Žodžiu, jis buvo papratęs žiūrėti į indėnus kaip į padarus, esančius tik viena pakopa aukščiau už laukinius miško žvėris, ir buvo pasirengęs atitinkamai su jais elgtis kiekvieną kartą, kai jam tai būdavo naudinga pelno sumetimais arba atsiradus netikėtam kaprizui. Vis dėlto, nors gražųjį barbarą ir sugėdino išklausytieji priekaištai, jis jokio gailesčio neparodė. Užuot atsakęs į paprastą ir natūralų Ua-ta-Ua kreipimąsi, jis pasitraukė į šalį, parodydamas, kad laiko žeminančiu dalyku ginčytis su moterimi.

Tuo tarpu arka vis plaukė tolyn, ir tuo metu, kai po medžiais vyko liūdna scena su deglais, ji jau buvo atsidūrusi atvirame ežere. Plaukiojantis Tomas varė laivą tolyn nuo kranto, bijodamas neišvengiamo atpildo. Niūriai visiems tylint, praėjo ištisa valanda. Ua-ta-Ua grįžo ant savo čiužinio, o Čingačgukas atsigulė baržos priekyje. Budėjo tik Hateris ir Nenuorama. Pirma-

sis stovėjo prie vairo, o antrasis, piktai užsispyręs, kaip žmogus neįpratęs gailėtis, galvojo apie įvykį. Vis dėlto jo širdį be paliovos graužė neramus kirminas. Tuo metu Judita ir Heti jau buvo pasiekusios ežero vidurį ir įsitaisė nakvoti plūduriuojančiame luote.

Naktis buvo tyli, nors debesys ir dengė dangų. Audrų metas dar nebuvo atėjęs. Netikėti viesulai, birželio mėnesį siaučiantieji ežeruose, kartais būna gana stiprūs, bet trunka neilgai. Tą naktį virš medžių ir plyno ežero paviršiaus galėjai tik jausti, kaip dvelkia drėgnas, rūko persunktas oras. Kaip žinoma, oro srovėms daugiausia įtakos turi pakrančių kalvų forma. Ši aplinkybė paverčia nepastoviais net gaivius brizus, o lengvus nakties oro gūsius nužemina ligi kaprizingų ir nepastovių miško atodūsių.

Arka keletą kartų pametė kryptį, pasisukdama į rytus, o kartą net visai atsigręždama į pietus. Bet pagaliau laivas nuplaukė į šiaurę. Hateris nekreipė dėmesio į netikėtus vėjo pasikeitimus, jeigu tai iš viso buvo galima pavadinti vėju. Klastingiems priešo kėslams suardyti tai didelės reikšmės neturėjo. Hateriui buvo tik svarbu, kad laivas visą laiką judėtų, nė valandėlės nesustodamas. Dabar jis ėmė truputį nerimauti dėl savo dukterų, o gal dar daugiau dėl luoto. Bet aplamai ta neaiški padėtis jo per daug negąsdino, nęs, kaip jau sakėme, jis tvirtai pasitikėjo Juditos protingumu.

Tai buvo trumpiausių naktų laikotarpis, ir greitai gili tamsa turėjo po truputį užleisti vietą pirmosioms aušros prošvaistėms. Jeigu gamtos grožybių stebėjimas galėtų nuraminti žmogaus aistras ir sutramdyti jo žiaurumą, tai tam reikalui geriausiai tiko gamtovaizdis, ėmęs ryškėti prieš Haterio ir Nenuoramos akis, nakčiai pamažu virstant rytu. Kaip visada švelnios spalvos nudažė dangų, nuo kurio jau buvo nuslinkusi rūsti tamsa. Tačiau jo dar nebuvo spėjęs nutvieksti akinamas saulės spindėjimas ir todėl visi daiktai atrodė nežemiški. Vakaro sutemų grožį ir žavingą ramybę yra apdainavę tūkstančiai poetų. Ir vis dėlto artėjantis vakaras širdyje nesužadina tokių švelnių ir kilnių minčių, kaip pusvalandis vasarą prieš saulėtekį. Vakare vaizdai pamažu nyksta iš akių, o auštant rytui iš pradžių pasirodo blankūs, neaiškūs daiktų siluetai, kurie tolydžio švintant darosi vis labiau ir labiau ryškūs. Juos stebuklingai nutvieskia nuolat stiprėjanti šviesa. Lėkdami į lizdus nakvoti paukščiai liaujasi giedoję savo himnus, bet dar gerokai prieš saulės tekėjimą jie skambiais balsais pradeda sveikinti dieną,

Žadindami džiaugsmą laukų ir vandenų!

Tačiau Hateris ir Nenuorama į šį reginį žiūrėjo nejausdami to graudulio, kurį pergyvena tik kilnių troškimų ir tyrų minčių žmonės.

Kai tiek praaušo, kad buvo galima visiškai aiškiai matyti viską, kas darosi ežere ir jo krantuose, Hateris arkos priekį pasuko tiesiai į „pilį“, ketindamas ten įsitaisyti visai dienai. Ten

jis greičiausiai galėjo susitikti su savo dukterimis, o be to, „pilyje“ buvo lengviau gintis nuo indėnų.

Čingačgukas jau pabudo, ir buvo girdėti, kaip Ua-ta-Ua virtuvėje barškina indus. Iki „pilies“ beliko ne daugiau kaip mylia, o vėjas buvo palankus, todėl jie galėjo pasiekti tikslą, iškeldami burę. Tą valandėlę plačiojoje ežero dalyje pasirodė į šiaurę plaukiantis Juditos luotas, kuris tamsoje buvo aplenkęs baržą. Hateris pasiėmė savo žiūroną ir neramiai pro jį stebėjo, norėdamas įsitikinti, ar lengvame laivelyje tebėra abi jo dukterys. Jis tyliai ir džiaugsmingai sušuko, pastebėjęs Juditos suknelės kraštą. Po kelių sekundžių visu ūgiu atsistojo pati mergaitė ir ėmė dairytis į šalis, matyt, norėdama susivokti, kur yra atsidūrusi. Truputį vėliau kitame luoto gale pasirodė atsiklaupusi Heti. Hateris padėjo į šalį žiūroną, kuris tebebuvo nustatytas į fokusą. Tada Gyvatė pridėjo jį prie savo akies ir taip pat pakreipė į luotą. Tokį prietaisą jis savo rankose laikė pirmą kartą, ir iš daugybės šūkčiojimų „hug!“, iš veido išraiškos ir iš elgsenos Ua-ta-Ua suprato, kad jo susižavėjimą sukėlė kažkokia keistenybė. Yra žinoma, kad Amerikos indėnai, o ypatingai tie, kuriuos gamta apdovanojo išdidžiu būdu ir kurie savo gentyje užima aukštą padėtį, yra nepaprastai santūrūs ir tariamai abejingi ištisai stebuklų srovei, užliejančiai juos kiekvieną kartą, kai jie aplanko baltųjų nausėdijas. Čingačgukas buvo pakankamai gerai išmiklintas, kad neparodytų savo jausmų kuriuo nors netinkamu būdu. Bet Ua-ta-Ua šis įstatymas nebuvo privalomas. Kai mylimasis jai paaiškino, kad vamzdį reikia pakreipti tiesiai į luotą ir pridėti akį prie mažesnės skylės, mergaitė persigandusi atšoko. Paskui ji pliaukštelėjo delnais, ir iš jos krūtinės išsiveržė juokas — įprastas naivaus susižavėjimo palydovas. Po kelių minučių ši gudri mergaitė jau išmoko vartoti prietaisą ir ėmė jį paeiliui kreipti į kiekvieną daiktą, patraukusį jos dėmesį. Susėdę prie vieno lango, Ua-ta-Ua ir delavaras pirmiausia apžiūrėjo visą ežerą, paskui krantus ir kalvas ir pagaliau „pilį“. Atidžiau į ją įsižiūrėjusi, mergaitė nuleido vamzdį ir tyliu, bet ypatingai rimtu balsu savo mylimajam kažką pasakė. Čingačgukas tučtuojau pridėjo vamzdį prie akių ir žiūrėjo dar ilgiau ir įdėmiau negu sužadėtinė. Jie vėl ėmė kažką paslaptingai šnibždėtis, matyt, lygindami savo įspūdžius. Po to jaunasis karys padėjo į šalį žiūroną, išėjo iš kajutės ir pasuko prie Haterio ir Nenuoramos.

Arka lėtai, bet nesustodama judėjo į priekį, ir iki „pilies“ tebuvo likę ne daugiau kaip pusė mylios. Čingačgukas priėjo prie dviejų baltaveidžių, kurie stovėjo laivugalyje. Jo judesiai buvo ramūs, bet žmonės, gerai pažįstantieji indėnų papročius, negalėjo nepastebėti, kad jis nori pranešti kažkokią svarbią žinią. Nenuorama nemėgo laikyti liežuvio už dantų ir savo įpratimu prašneko pirmasis.

— Kas yra, raudonodi? — sušuko jis, kaip paprastai šiurkštokai ir laisvai.— Tu pastebėjai voverę medyje ar upėtakį po

mūsų baržos laivugaliu? Dabar, Gyvate, tu žinai, kokios baltaveidžių akys, ir daugiau nesistebėsi, kad jie iš tolo išžvalgo raudonodžių žemę.

— Nereikia plaukti prie pilies,— reikšmingai pasakė Čingačgukas, kai tik pašnekovas davė jam progos įterpti žodį.— Ten huronai.

— Po velnių! Jeigu tai teisybė, Plaukiojantis Tomai, tai mes vos neįkišome savo galvų į gerus spąstus!.. Ten huronai? Ką gi, tai galimas daiktas. Bet aš įsmeigęs akis žiūriu į senąją lūšną ir daugiau nieko nematau, kaip tik rąstus, vandenį, medžio žievę, dar du ar tris langus ir vienerias duris.

Hateris paprašė jam paduoti žiūroną ir, prieš pareikšdamas savo nuomonę, atidžiai apžiūrėjo „pilį". Po to jis gana nerūpestingai pasakė, kad su indėno nuomone nesutinka.

— Gal tu per vamzdį žiūrėjai ne iš to galo, delavare,— įsiterpė Nenuorama,— nes mes su seniu ežere nepastebime nieko įtartino.

— Vandenyje nepasilieka pėdsakų! — gyvai atšovė Ua-ta-Ua.— Stabdykite valtį, ten negalima, ten huronai!

— Ten huronai! Kas tatai rodo: užraktai, grandinės ar rąstai? Visoje Kolonijoje nėra nė vienos belangės su tokiais patikimais užraktais, kaip senojo Tomo lūšna. O kalėjimų atžvilgiu aš turiu šiokį tokį patyrimą.

— Argi nematai mokasino? — nekantriai pasakė Ua-ta-Ua.— Kodėl nežiūri? Pažiūrėk ir pamatysi.

— Duok man žiūroną, Nenuorama,— pertraukė ją Hateris,— ir nuleisk burę.— Indėnų moteris retai kišasi į vyrų reikalus, o jeigu jau įsikiša, tai ne veltui. Taip ir yra: mokasinas plūduriuoja prie vieno poliaus. Gal iš tikrųjų pilyje pabuvojo neprašyti svečiai. Beje, mokasinai čia ne retenybė, nes aš pats juos nešioju, Medžiotojas nešioja, ir tu, Marčai, nešioji. Net Heti juos dažnai apsiauna vietoje batukų. Tik ant gražių Juditos kojų aš niekada nesu matęs mokasinų.

Nenuorama nuleido burę. Arka tuo metu buvo maždaug per du šimtus jardų nuo „pilies" ir įsibėgėjusi vis plaukė į priekį, bet taip lėtai, kad tai negalėjo sukelti jokio būgštavimo. Dabar visi iš eilės ėmė žiūronus, atidžiai apžiūrinėdami „pilį" ir viską, kas aplink ją buvo. Tylutėliai ant vandens besisupąs mokasinas dar buvo išlaikęs pirmykštę formą ir, galimas daiktas, iš vidaus beveik neperšlapęs. Jis užsikabino už gabalėlio žievės, atšokusios nuo vieno poliaus prie povandeninės tvoros krašto, ir tai jam sutrukdė nuplaukti pasroviui tolyn. Mokasinas čia galėjo patekti įvairiais keliais. Nebūtinai jį turėjo pamesti priešas. Mokasinas galėjo nukristi nuo aikštelės, kai Hateris dar buvo „pilyje", ir paskui nepastebimai atplaukti į tą vietą, kur jį pirmą kartą pastebėjo aštrios Ua-ta-Ua akys. Jis galėjo atplaukti iš aukštutinės arba žemutinės ežero dalies ir atsitiktinai užsikabinti

už tvoros. Jis galėjo iškristi pro langelį. Pagaliau jis galėjo pereitą naktį nusmukti nuo kojos žvalgui, kuriam teko jį palikti ežere, nes aplink buvo neperregima tamsa.

Hateris ir Nenuorama įvairiausiai spėliojo. Senis manė, kad mokasinas — blogas ženklas. Kaip paprastai, Haris į tai žiūrėjo lengvabūdiškai. Tuo tarpu indėnas galvojo, kad mokasinas tai tas pat, kaip ir žmogaus pėdsakas, aptiktas miške, arba, kitaip sakant, kažkas negero. Pagaliau Ua-ta-Ua, norėdama išsklaidyti visas abejones, pasišovė nuvažiuoti su luotu prie tvoros ir iš vandens išgriebti mokasiną. Tada iš jį puošiančių raštų būtų galima lengvai nustatyti, ar jis yra kanadiškos kilmės, ar ne. Abu baltaveidžiai šiam pasiūlymui mielai pritarė, bet čia įsikišo delavaras. Jeigu būtinai reikia išžvalgyti, pareiškė jis, tai geriau tegu karys lenda į pavojų. Ir tuo ramiu, bet prieštaravimų nepakenčiančiu tonu, kuriuo indėnų vyrai įsakinėja savo žmonoms, jis uždraudė sužadėtinei sėsti į luotą.

— Gerai, delavare, jeigu gailiesi savo skvau, tada eik pats,— pasakė niekuo nesivaržantis Nenuorama.— Tą mokasiną reikia paimti, nes kitaip Plaukiojančiam Tomui čia teks riogsoti iki tol, kol jo lūšnoje atvės židinys. Galų gale, tai iš viso tik gabaliukas elnio odos, ir, kad ir kaip jis būtų sukirptas, jis negali išgąsdinti tikrų medžiotojų, persekiojančių žvėrį. Na ką gi, Gyvate, kam lipti į luotą: man ar tau?

— Leisk raudonodį. Jo akys įžvalgesnės negu baltaveidžio, ir jis geriau mato visas huronų gudrybes.

— O ne, brolau, dėl to aš ginčysiuos iki paskutinio atodūsio. Baltojo žmogaus akys ir baltojo žmogaus nosis, ir baltojo žmogaus ausys daug geresnės už indėno, jeigu tik tas žmogus yra pakankamai prityręs. Daug kartų aš tai praktiškai tikrinau, ir visada būdavo mano teisybė. Beje, man atrodo, kad net pats niekingiausias valkata, ar jis būtų delavaras, ar huronas, sugebės atrasti kelią į lūšną ir grįžti atgal. Todėl, Gyvate, čiupk irklą, ir linkiu tau sėkmės.

Vos tik nustojo tarškėjęs Nenuoramos liežuvis, Čingačgukas sėdo į luotą ir nuleido irklą į vandenį. Ua-ta-Ua, kaip ir pridera indėnų mergaitei, į išvykstantį karį žiūrėjo tyliai ir nuolankiai, bet ji būgštavo, kaip ir visos jos lyties atstovės. Visą praėjusią naktį, iki tos valandėlės, kai jie susidomėjo žiūronu, Čingačgukas su savo nuotaka elgėsi taip vyriškai švelniai, kad tai būtų suteikę garbės net rafinuotų jausmų žmogui. Bet dabar, gresiant rimtam pavojui, išnyko mažiausi silpnybės ženklai. Nors Ua-ta-Ua droviai stengėsi pažvelgti jam į akis, luotui atsistūmus nuo arkos, kario išdidumas neleido atsakyti į tą neramų, meilų žvilgsnį. Luotas ėmė tolti, ir juo niekas daugiau nesirūpino.

Delavaro rimtumas ir susirūpinimas visiškai atitiko tas aplinkybes, kuriomis jis leidosi į savo žygį. Jeigu priešai iš tikrųjų buvo užvaldę „pilį“, tai delavarui reikėjo plaukti pro pačius jų šautuvų vamzdžius be jokios priedangos, kuri indėnų karo taktikoje turėjo labai didelę reikšmę. Žodžiu, žygis buvo la-

bai pavojingas, ir jeigu čia būtų buvęs jo bičiulis Medžiotojas, arba jeigu Gyvatė būtų turėjęs dešimties metų karinę patirtį, jis jokiu būdu nebūtų drįsęs taip rizikuoti. Nauda, kurią galėjo gauti, anaiptol neprilygo pavojui. Bet indėnų vado išdidumą sužadino varžybos su kitos spalvos žmonėmis. Indėniškas vyro vertės supratimas sutrukdė delavarui mesti atsisveikinimo žvilgsnį į Ua-ta-Ua, tačiau ji, be abejo, turėjo daug įtakos jo apsisprendimui.

Čingačgukas drąsiai yrėsi tiesiai į „pilį", nenuleisdamas akių nuo daugybės šaudomųjų angų, iškirstų pastato sienose. Kiekvieną akimirką jis tikėjosi pamatyti išlindusį šautuvo vamzdį arba išgirsti sausą šūvio pykštelėjimą. Tačiau jam pavyko sėkmingai pasiekti polių. Čia jis atsidūrė po šiokia tokia priedanga, nes viršutinė tvoros dalis skyrė jį nuo kambarių, ir pavojus gerokai sumažėjo. Kai jis pasiekė polius, luoto priekis buvo atsuktas į šiaurę, o mokasinas plūduriavo netoliese. Užuot paprastai jį paėmęs, delavaras lėtai apiplaukė visą pastatą, atidžiai apžiūrinėdamas kiekvieną daiktą, kuris būtų galėjęs parodyti čia esant priešą arba paliudyti naktinį jo įsibrovimą. Tačiau jis nieko įtartino nepastebėjo. Namuose viešpatavo gūdi tyla. Iš savo vietos nebuvo išjudintas nė vienas užraktas, nebuvo išmuštas nė vienas langelis. Durys, matyt, buvo tokioje pat padėtyje, kaip kad jas buvo palikęs Hateris, ir net ant doko vartų po senovei tebekabojo visos spynos. Trumpiau sakant, išskyrus plūduriuojantį mokasiną, įžvalgiausia akis čia nebūtų aptikusi jokių priešo apsilankymo pėdsakų.

Delavaras šiek tiek suabejojo, nežinodamas, ką daryti toliau. Plaukdamas pro „pilies" fasadą, jis jau buvo pasirengęs žengti į aikštelę, priglusti prie vienos angos ir pažiūrėti, kas dedasi viduje. Tačiau to padaryti jis vis tik nesiryžo. Delavaras dar nebuvo prityręs tokiuose dalykuose, tačiau jis žinojo tiek daug istorijų apie karines indėnų gudrybes, taip aistringai ir susidomėjęs klausydavosi pasakojant apie senų karių klastas, kad šiuo atveju negalėjo padaryti šiurkščios klaidos. Nusprendęs iš luoto nelipti, vadas toliau lėtai plaukė aplink tvorą. Prisiartinęs prie mokasino iš priešingos pusės, jis vikriu, beveik nepastebimu irklo mostelėjimu įmetė į luotą nelaimę pranašaujantį daiktą. Dabar jis galėjo grįžti, bet kelias atgal atrodė dar pavojingesnis, nes delavaras jau nebegalėjo matyti šaunamųjų angų. Jeigu „pilyje" iš tikrųjų kas nors buvo, jis be vargo būtų supratęs, ko čia atvažiavo delavaras. Todėl atgal reikėjo plaukti visiškai ramiai ir pasitikint savimi, tartum apžiūrėjimas būtų išsklaidęs bet kokius įtarimus. Taigi indėnas ėmė ramiai irtis, sukdamas tiesiai į arką ir slopindamas norą probėgomis atsigręžti atgal arba pagreitinti rankų judesius.

Nė viena mylinti žmona, išauklėta rafinuočiausioje ir labiausiai civilizuotoje aplinkoje, nesutiko grįžtančio iš kovos lauko vyro taip jaudindamasi, kaip Ua-ta-Ua, kai delavarų Didžioji Gyvatė sveikas ir gyvas plaukė prie arkos. Ji tvardė savo jausmus, nors

džiaugsmas švytėjo juodose jos akyse, ir grakštų veidelį puošusi šypsena kalbėjo įsimylėjusiam gerai suprantama kalba.

— Na, Gyvate? — sušuko Nenuorama, visada prabildamas pirmasis.— Ką naujo pasakysi apie vandenines žiurkes? Ar jos neišsiepė dantų, kai tu plaukei apie jų urvą?

— Man ten nepatinka,— reikšmingai atsakė delavaras.— Per daug tylu, taip tylu, kad tylą galima matyti.

— Na, žinai, tai jau grynai indėniškai! Tartum galėtų kas nors būti tyliau už visišką tuštumą! Jeigu tu neturi geresnių įrodymų, senajam Tomui tenka tik pakelti burę ir papusryčiauti po savo stogu. O kur mokasinas?

— Čia,— atsakė Čingačgukas, pakeldamas ir visiems parodydamas savo radinį.

Apžiūrėjusi mokasiną, Ua-ta-Ua tvirtai pareiškė, kad jį padarė huronas, nes ant jo smaigalio visiškai kitaip buvo sudėlioti dygliakiaulės spygliai. Hateris ir delavaras jos nuomonei pritarė. Tačiau iš to dar nebuvo galima spręsti, kad mokasino savininkas būtų „pilyje“. Mokasinas galėjo atplaukti ir iš toli ir nusmukti nuo kojos žvalgui, kuris apleido „pilį“, įvykdęs jam skirtą uždavinį. Trumpiau sakant, mokasinas nieko nepaaiškino, nors ir sukėlė didelį įtarimą.

Tačiau tokio menko įrodymo, kaip mokasinas, nepakako priversti Haterį ir Nenuoramą atsisakyti nuo savo ketinimo. Jie pakėlė burę, ir arka ėmė artintis prie „pilies“. Vėjas vis tebepūtė labai silpnai, ir laivas judėjo taip pamažu, kad buvo laiko kruopščiausiai apžiūrėti pastatą iš lauko. Jame po senovei viešpatavo mirtina tyla ir buvo sunku įsivaizduoti, kad namuose arba kur nors netoliese galėtų slėptis gyva būtybė. Visai kitaip negu Gyvatė, kurio vaizduotė, paveikta indėnų pasakojimų, natūralioje tyloje buvo pasiruošusi matyti kažką dirbtino, abu baltaveidžiai negyviems daiktams būdingoje ramybėje neįžiūrėjo jokios grėsmės. Be to, visas gamtovaizdis atrodė toks taikus ir raminantis. Diena vos tik buvo prasidėjusi, ir saulė dar nežvelgė pro horizontą, bet dangų, orą, miškus ir ežerą jau nuplieskė ta švelni šviesa, kuri pranašauja greitai pasirodysiant didįjį šviesulį. Ir tai galbūt yra žavingiausias laikas iš visų dvidešimt keturių paros valandų. Tokiomis akimirkomis viskas matyti labai ryškiai, oras pasidaro skaidrus kaip krištolas, tačiau spalvos atrodo blankios, sušvelnintos, daiktų apybraižos neryškios, ir perspektyva, kaip nepakeičiama dorovinė tiesa, atsidengia be jokių pagražinimų ir melagingo blizgesio. Trumpiau tariant, visi jausmai atgauna pirmykštį savo aiškumą ir neklaidingumą, panašiai kaip ir protas, pereinantis iš abejonių tamsos į ramybę ir neginčijamo akivaizdumo pasaulį. Tačiau įspūdžio, kurį toks gamtovaizdis gali padaryti moraliniais jausmais apdovanotam žmogui, Hateris ir Nenuorama tartum nejautė. Bet delavaras ir jo sužadėtinė, nors jie ir buvo įpratę prie rytinės prieblandos žavesio, šios valandos grožiui neliko abejingi. Jaunasis karys širdyje pajuto taikos troš-

kimą, ir niekada savo gyvenime taip mažai negalvojo apie karinę garbę kaip tą akimirką, kai kartu su Ua-ta-Ua pasitraukė į kajutę, o barža jau šonu palietė aikštelės kraštą. Iš šių svajonių jį pažadino šiurkštus Nenuoramos balsas. Jis liepė jam padėti nuleisti burę ir pririšti arką.

Čingačgukas pakluso. Tuo metu, kai jis ėjo į baržos priekį, Nenuorama jau stovėjo aikštelėje ir trypė kojomis patenkintas, kad po savimi jaučia tvirtą pagrindą. Įprasta triukšminga ir nesivaržančia laikysena jis kartu rodė visišką panieką visai huronų genčiai. Hateris pritraukė prie baržos priekio luotą ir ruošėsi atrakinti vartus, norėdamas įsigauti į doką. Marčas, kuris į aikštelę išėjo tik dėl paiko pagyrūniškumo, spyrė koja į duris, norėdamas išmėginti jų tvirtumą, o paskui priėjo prie Haterio padėti jam atidaryti vartų. Skaitytojas turi prisiminti, kad tokiu būdu grįžti namo vertė tie prietaisai, kuriais šeimininkas užtverdavo įėjimą į savo būstą, kai palikdavo jį tuščią, ir ypač tais atvejais, kai jam grėsdavo koks nors pavojus. Įlipęs į luotą, Hateris įbruko virvės galą delavarui į rankas, paliepė priplukdyti arką prie aikštelės ir nuleisti burę. Tačiau, užuot įvykdęs šį paliepimą, Čingačgukas paliko burę pleventi ant stiebo ir, užmetęs virvės kilpą ant vieno kyšančio poliaus, leido arkai laisvai aplinkui dreifuoti, kol ji atsidūrė tokioje vietoje, kur ją galėjai pasiekti tik valtimi arba tvoros viršumi. Toks manevras reikalavo nemažo mitrumo, ir vargu ar būtų jį pavykę padaryti drąsaus priešo akivaizdoje.

Baržai taip pakeitus padėtį ir dar nespėjus Hateriui atidaryti doko vartų, tarp arkos ir „pilies" pasidarė dešimties dvylikos pėdų tarpas: jas skyrė polių tvora. Barža prisiglaudė prie tų polių, ir jie sudarė žmogaus aukščio brustverą, dengiantį tas laivo vietas, kurių neapsaugojo kajutė. Delavaras buvo labai patenkintas tokia netikėtai atsiradusia gynybos priemone. Pagaliau, kai Hateris savo luotą įvarė pro doko vartus, jaunajam kariui dingtelėjo į galvą, kad, jeigu jam padėtų Medžiotojas, tokią poziciją jie sugebėtų apginti nuo „pilyje" tykojusios stipriausios įgulos puolimo. Net dabar jis jautėsi palyginti saugus ir jau nebekentė tokios baimės dėl Ua-ta-Ua likimo.

Vieno irklo mostelėjimo pakako nuvaryti luotui nuo vartų iki laiptelių, esančių po namais. Čia Hateris viską rado visiškai tvarkingai: nebuvo paliesta nei spyna, nei grandinė, nei sklendės. Senis išsiėmė raktą, atrakino spyną, nuėmė grandinę ir nuleido laiptelius. Nenuorama įkišo pro skylę galvą ir be didelių pastangų pakėlė milžinišką rąstą. Netrukus sunkūs jo žingsniai dundėjo koridoriuje, skiriančiame tėvo ir dukterų kambarius. Tučtuojau iš Nenuoramos lūpų išsiveržė triumfuojantis šūksmas.

— Eikš čionai, seni Tomai! — linksmai sušuko nenuramdomas miškų gyventojas.— Visos tavo valdos tvarkingos ir tuščios kaip riešutas, kuris pusę valandos pabuvojo voverės dantyse. Delavaras giriasi, tartum jis galįs matyti tylą. Atsiųsk jį čia, ir jis galės ją net palytėti.

— Tylą toje vietoje, kur tu esi, Hari Nenuorama,— atkirto Hateris, kartu su tais žodžiais įkišdamas galvą pro laiptelių skylę, ir jo balsas lauke pasilikusiems klausytojams ėmė skambėti kurčiai ir neaiškiai,— tylą toje vietoje kur tu esi, galima ir matyti, ir palytėti, nes ji nepanaši nė į jokią kitą tylą.

— Gerai, gerai, seni, lįsk čia ir atidarykime langus ir duris, kad įeitų truputį tyro oro. Sunkiais laikais žmonės greitai susibičiuliauja, tačiau tavo dukrelė Judita ėmė visiškai nebeklausyti, ir po vakarykščių jos išsišokimų mano prisirišimas prie tavo šeimos smarkiai sumažėjo. Jeigu taip bus ir toliau, tai tu nespėsi perskaityti nė dešimties dievo įsakymų, kaip aš išmausiu į upę, palikęs tave su savo spąstais, su savo arka ir su savo vaikais, su savo vergais ir savo vergėmis, su savo jaučiais ir savo asilais gintis nuo irokėzų, kaip pats išmanai. Atidaryk langelį, Plaukiojantis Tomai, o aš apgraibomis prasibrausiu į priekį ir atidarysiu išorines duris.

Valandėlę buvo tylu, o po to pasigirdo duslus bildesys, tartum būtų kritęs sunkus kūnas. Nenuorama garsiai nusikeikė, o po to visas pastato vidus tartum staiga atgijo. Ką reiškė tas triukšmas, kuris taip staiga ir — mes pridursime — taip nesitikint delavarui sutrukdė neseniai viešpatavusią tylą, atspėti buvo nesunku. Jis priminė tigrų kovą narve. Porą kartų nuskambėjo indėnų karo šūkis, bet tučtuojau nutilo, tartum jį rėkusios gerklės būtų nusilpusios arba jas kas būtų užgniaužęs. Po to vėl pasigirdo šiurkštūs Nenuoramos keiksmai. Atrodė, kad kažkieno kūnai smarkiai krito ant grindų ir po to tučtuojau vėl pasikeldavo tęsti kovos. Čingačgukas nežinojo, ką daryti. Visi ginklai pasiliko arkoje. Hateris ir Nenuorama į namus įėjo be šautuvų. Nebuvo jokios galimybės jų panaudoti arba juos perduoti į savininkų rankas. Besikaunantieji tikrąja to žodžio prasme atsidūrė narve, ir tokioje padėtyje nebuvo galima įsiskverbti į namus lygiai taip pat, kaip iš ten išsikapstyti. Be to, arkoje buvo Ua-ta-Ua, kuri trukdė indėnui imtis kurių nors priemonių. Norėdamas nusikratyti bent tuo rūpesčiu, jaunasis vadas mergaitei liepė sėsti į luotą ir prisidėti prie Haterio dukterų, kurios, nieko nenumanydamos, greitai artinosi prie „pilies“, ir jas įspėti dėl pavojaus. Bet mergaitė tvirtai ir ryžtingai atsisakė klausyti. Tą valandėlę jokia žemiška jėga, išskyrus fizinę prievartą, nebūtų jos privertusi palikti arką. Aplinkybės neleido tuščiai gaišti, ir delavaras, nežinodamas, kaip padėti savo bičiuliams, perpjovė virvę ir, stipriai stumtelėjęs, nuvarė baržą apie dvidešimt pėdų nuo polių. Tučtuojau jis griebė irklą, ir jam pavyko nuplukdyti arką į pavėjinę pusę, jeigu tik šiuo atveju galima pavartoti šį išsireiškimą, nes oro judėjimą vos galėjai jausti. Kai arka atsidūrė maždaug už šimto jardų nuo aikštelės ir dar pusę tiek nuplaukė į pietus, indėnas paliovė yręsis ir tučtuojau išskleidė burę. Judita ir Heti pagaliau pastebėjo, kad „pilyje“ atsitiko kažkas negero, ir sustojo maždaug už tūkstančio pėdų į šiaurę.

Tuo metu namo viduje tebevyko atkakli kova. Tokiomis valandėlėmis įvykiai tartum sutirštėja ir taip sparčiai keičia vienas kitą, kad sunku suspėti juos sekti. Nuo to momento, kai pirmą kartą pasigirdo triukšmas, ir iki to, kai delavaras liovėsi bandęs nerangiai susidoroti su dideliu irklu, praėjo ne daugiau kaip trys ar keturios minutės, bet, atrodo, besigrumiantieji jau spėjo išeikvoti beveik visus savo jėgų išteklius. Daugiau nebesigirdėjo Nenuoramos plūdimosi ir keiksmų ir net kovos triukšmas buvo šiek tiek aprimęs. Vis dėlto atkaklios grumtynės dar tebetruko. Staiga durys plačiai atsidarė, ir kautynės persikėlė į aikštelę, po atviru dangumi.

Kažkoks huronas atstūmė sklendes, ir paskui jį į siaurą aikštelę iššoko trys ar keturi kariai, džiaugdamiesi, kad gali išsigelbėti nuo viduje vykstančių baisumų. Po to kažkas su neįtikima jėga išmetė dar vieno hurono kūną, kuris išlėkė pro duris galva pirmyn. Pagaliau pasirodė liūto balsu riaumojantis Marčas, spėjęs vieną akimirką išsilaisvinti iš gausių savo priešų. Hateris, matyt, jau buvo sučiuptas ir surištas. Kova nurimo, primindama tylą audros metu. Visiems reikėjo atsikvėpti. Kovotojai stovėjo, žvilgčiodami vienas į kitą kaip įtūžę šunys, ką tik atleidę savo nasrus ir laukiantieji patogios progos vėl kibti į priešo gerklę. Pasinaudodami šia pertrauka, mes papasakosime, kaip indėnai užvaldė „pilį“. Tai padarysime juo mieliau, nes skaitytojui reikia paaiškinti, kodėl toks įnirtingas susirėmimas tuo pačiu metu buvo beveik bekraujis.

Suskilęs Ąžuolas ir ypač jo draugas, atrodęs kaip pavaldinys ir, matyt, dirbęs tik ant plausto, abiejų savo kelionių į „pilį“ metu labai atidžiai viską apžiūrėjo. Berniukas taip pat suteikė smulkių ir labai vertingų žinių. Susidarę bendrą vaizdą, kaip pastatytas ir kaip apsaugotas namas, huronai galėjo gana laisvai veikti tamsoje. Nors perkeldamas savo mantą į arką Hateris pastatė laivą prie rytinės „pilies“ sienos, laukiniai jį stebėjo taip atidžiai, kad šis atsargumas pasidarė nenaudingas. Vakariniame ir rytiniame krante pastatyti žvalgai sekė visus „pilies“ gyventojų veiksmus. Kai tik sutemo, plaustai nuo abiejų krantų išvyko į žvalgybą, ir arka pro juos praplaukė maždaug už kokių penkiasdešimt pėdų, nieko nepastebėjusi. Irokėzai gulėjo išsitiesę ir prisiploję prie rąstų, taigi tamsoje jų kūnai ir plaustai visiškai nesiskyrė nuo vandens. Susitikę prie „pilies“, abu būriai vienas kitam papasakojo, ką matė žvalgyboje, ir po to nesvyruodami priplaukė prie pastato. Kaip ir reikėjo tikėtis, jis buvo tuščias. Po to abu plaustai nuplaukė prie kranto pasiimti paspirties, o du pasilikę laukiniai paskubėjo išnaudoti visus savo padėties patogumus. Jiems pavyko užsikarti ant stogo ir, pakėlus keletą plačių žievės gabalų, įsiskverbti į pastogę. Čia prie jų greitai prisidėjo atskubėję draugai. Su karo kirviais rąstų lubose jie iškirto skylę, ir bent aštuoni žmonės — patys stiprieji indėnai — sušoko į kambarį. Čia jie įsitaisė su ginklais ir šaudmeni-

mis, pasiruošę pagal aplinkybes laikytis arba patys pulti. Visą naktį kariai ramiai miegojo. Tai yra būdinga indėnams, kai jie neturi ko veikti. Auštant pro plyšius (nes langai buvo užkalti lentomis) jie pamatė grįžtančią arką. Jų vadas, supratęs, kad du baltaveidžiai ruošiasi patekti laipteliais, tučtuojau ėmėsi atitinkamų priemonių. Žinodamas įgimtą savo tautiečių žiaurumą, jis atėmė iš jų visus ginklus, net peilius, ir paslėpė juos taip, kad nebūtų galima lengvai surasti. Vietoje ginklų jis iš anksto paruošė karnų virves. Įsitaisę trijuose kambariuose, indėnai laukė tik ženklo pulti būsimuosius belaisvius. Kai būrys įsibrovė į namus, lauke pasilikę kariai ant stogo vėl sudėliojo žievę, kruopščiai sunaikino visas apsilankymo žymes ir sugrįžo į krantą. Vienas jų ir pametė mokasiną, kurio tamsoje negalėjo surasti. Jeigu „pilyje" pasilikę irokėzai būtų žinoję, kaip mirė jų mergaitė, tai Haterio ir Nenuoramos gyvybių tikriausiai niekas nebūtų galėjęs išgelbėti. Bet šis nelemtas įvykis atsitiko jau po to, kai pasala buvo paruošta, ir, be to, dar, už kelių mylių nuo stovyklos, įrengtos priešais „pilį". Taip viskas buvo padaryta prieš įvykius, kuriuos mes toliau aprašysime.

XX SKYRIUS

Pereitame skyriuje mes palikome priešininkus sunkiai bekvėpuojančius siauroje grumtynių aikštelėje. Mokėdamas taip paplitusias tuometinėje Amerikoje ir ypač pasienyje visas imtynių gudrybes, Nenuorama, nors turėdamas baisią jėgą, buvo pranašesnis šiose nelygiose grumtynėse, negu kad buvo galima tikėtis. Tik dėlto jis ir galėjo taip ilgai grumtis su žymiai gausesniu priešu, nes indėnai taip pat ne veltui garsėja savo jėga ir vikrumu atletinėje mankštoje. Nė vienas iš besigrumiančiųjų rimtai nenukentėjo, nors kai kurie laukiniai buvo parblokšti po keletą kartų. Tą, kurį Nenuorama nusviedė į aikštelę, tam tikrą laiką buvo galima laikyti išėjusiu iš rikiuotės. Iš likusiųjų kai kurie šlubčiojo, o ir pats Nenuorama per peštynes neišvengė gumbų ir mėlynių. Visiems būtinai reikėjo bent truputį atsikvėpti, ir kova laikinai nutrūko.

Tokiomis aplinkybėmis paliaubos, vis tiek dėl ko jos būtų atsiradusios, ilgai trukti negalėjo: per daug ankšta buvo kovos arena ir per daug didelis pavojus susilaukti kokios nors klastingos gudrybės. Nors ir turėdamas nepalankią padėtį, Nenuorama kovą atnaujino pirmasis. Ar visa tai jis darė sąmoningai apskaičiavęs, ar tik iš įsikerojusios neapykantos indėnams, mes pasakyti negalime. Nežinia, kaip ten buvo, tik jis įnirtingai puolė į priekį ir visus išblaškė. Jis pagriebė artimiausią huroną už juosmens, jį pakėlė nuo aikštelės ir kaip vaiką nusviedė į vandenį. Po kelių akimirkų tokio pat likimo susilaukė kiti du. Be to, vienas iš jų smarkiai užsigavo, atsitrenkdamas į vandenyje jau

besikapanojantį savo draugą. Pasiliko dar keturi priešai, ir, kovodamas vienas prieš vieną, be jokio ginklo, išskyrus tą, kuriuo žmones apdovanojo pati gamta. Haris tikėjosi lengvai susidorosiąs ir su šiais raudonodžiais.

— Valio, seni Tomai! — suriko jis. — Šunsnukiai nulėkė į ežerą, ir greitai aš juos visus priversiu paplaukioti.

Kartu su tais žodžiais baisus kojos smūgis tiesiog į veidą nuvertė atgal į vandenį indėną, kuris, nusitvėręs už aikštelės krašto, mėgino užsikapanoti ant viršaus. Kai toje vietoje, kur jis nukrito, nustojo ribuliavusios bangelės, pro perregimą Mirgančiojo Veidrodžio vandenį galėjai matyti seklumoje gulintį tamsų bejėgį kūną. Sukumpę pirštai graibstė smėlį ir vandenines žoles, tartum stengdamiesi tais paskutiniais traukuliais sulaikyti išskrendančią gyvybę. Spyris į pilvą privertė kitą indėną susiriesti kaip sutraiškytą kirminą. Dabar Nenuoramai liko tik du pilnaverčiai priešininkai. Tačiau vienas jų huronų tarpe buvo ne tik aukščiausias ir stipriausias, bet ir labiausiai prityręs karys, užgrūdintas begalinėse kautynėse ir ilguose žygiuose. Jis teisingai įvertino milžinišką savo priešo galią ir todėl tausojo jėgas. Be to, indėno apdaras geriausiai tiko tokiai dvikovai, nes ant jo kūno, išskyrus raištį per šlaunis, nieko daugiau nebuvo. Jis dabar stovėjo aikštelėje tartum plikas ir gražus statulos modelis. Vien tik jį nutverti reikėjo nemažai vikrumo ir jėgos. Tačiau Nenuorama nesvyravo nė vienos akimirkos. Vos spėjęs užbaigti su vienu priešu, jis atsigręžė į naują, dar baisesnį priešininką, stengdamasis jį taip pat nustumti į vandenį. Po to įvykusi kova buvo baisi. Abiejų atletų judesiai buvo tokie smarkūs, kad paskutinysis išlikęs sveikas laukinis neturėjo jokios galimybės įsiterpti, jeigu jam ir būtų užtekę drąsos. Bet jo jėgas sukaustė nustebimas ir baimė. Tai buvo neprityręs jaunuolis ir jo gyslose sustingo kraujas, kai jis pamatė aistrų audrą, besireiškiančią tokiu neįprastu pavidalu.

Pradžioje Nenuorama norėjo savo priešą tik parblokšti. Tuo tikslu jis pagriebė jį už rankos ir gerklės, mėgindamas akimoju jį parmesti pakišus koją, kaip kad vikriai daro Amerikos pasienio gyventojai. Šis būdas nepasisekė, nes huronas neturėjo drabužių, į kuriuos būtų galima įsikabinti, o jo kojos vikriai išsilenkdavo smūgių. Po to prasidėjo kažkokia maišatis, jeigu tą žodį galima vartoti ten, kur kovoja tik du žmonės. Čia jau nieko nebebuvo galima atskirti, nes kovotojų kūnai atsidurdavo tokiose įvairiose pozose ir taip raitėsi, kad stebėtojas nieko negalėjo suvokti. Teisybė, šios padrikos ir žiaurios peštynės truko ne daugiau kaip minutę. Įsiutęs, kad priešo vikrumas ir nuogybė niekais verčia visas jo pastangas, Nenuorama nubloškė nuo savęs huroną, kuris atsitrenkė į lūšnos rąstus. Smūgis buvo toks smarkus, kad indėnas akimirkai neteko sąmonės. Iš jo krūtinės išsiveržė dusli aimana. Tai, be abejo, rodė, kad raudonodis bekovodamas visiškai neteko jėgų. Tačiau suprasdamas, kad iš-

sigelbėti galima tik sukaupus visas jėgas, jis vėl puolė priešą. Tada Nenuorama jį pagriebė per juosmenį, pakėlė nuo aikštelės, trenkė į grindis ir užgulė visu didžiuliu savo kūno svoriu. Pritrenktas indėnas dabar atsidūrė visiškoje baltaveidžio priešo valioje. Sučiupęs aukos gerklę, Haris taip stipriai sugniaužė rankas, kad hurono galva nusviro per aikštelės kraštą. Po sekundės akys išvirto iš duobių, išlindo liežuvis, išsiplėtė šnervės, tartum būtų norėjusios sprogti. Tą akimirką tarp Nenuoramos rankų buvo vikriai įkišta karnų virvė su mirties kilpa gale. Virvės galas atsidūrė kilpoje, ir jo alkūnės buvo atitrauktos atgal su tokia nesulaikoma jėga, kuriai net jis visa milžiniška jėga negalėjo pasipriešinti. Noromis nenoromis jis turėjo paleisti savo auką. Tučtuojau po to antroji kilpa suveržė kulkšnis, ir bejėgis it rąstas kūnas nusirito per aikštelę. Tačiau išlaisvintasis Nenuoramos priešas neatsistojo. Jo galva vis bejėgiškai tebekabojo per aikštelės kraštą, ir iš pradžių atrodė, kad jam buvo nusuktas sprandas. Jis atsigavo ne tuojau ir tik po kelių valandų vėl atsistojo. Buvo kalbama, kad po tokios artimos pažinties su mirtimi, niekada visiškai neatsigavo nei jo kūnas, nei dvasia.

Nenuorama buvo nugalėtas vien dėl to įniršio, su kuriuo jis visas savo jėgas buvo sutelkęs parblokštam priešui. Tuo metu, kai jį visą buvo apėmęs troškimas žudyti, du į vandenį įmesti indėnai užsikabino ant polių, jais perėjo į aikštelę ir prisidėjo prie vienintelio, dar ant kojų tebesilaikiusio savo draugo. Pastarasis jau tiek buvo atsipeikėjęs, kad spėjo sučiupti iš anksto paruoštas virves. Kai tik atėjo paspirtis, o Nenuorama laikė prislėgęs savo priešą, virvės buvo paleistos į darbą. Vieną akimirką viskas apvirto aukštyn kojomis. Nenuorama, jau bepasiekiąs pergalę, kurios atminimą amžiais būtų išlaikę tų vietų indėnų padavimai, dabar atsidūrė nelaisvėje surištas ir bejėgis. Bet neseniai pasibaigusi kova buvo tokia baisi ir baltaveidis parodė tokią siaubingą jėgą, kad net dabar, kai jis gulėjo suraišiotas kaip avis, indėnai į jį žiūrėjo baigščiai ir pagarbiai. Bejėgis stipriausiojo jų kario kūnas vis dar išsikėtojęs gulėjo aikštelėje, o kai jie pažvelgė į ežerą, ieškodami draugo, kurį Nenuorama taip beatodairiškai buvo nusviedęs į vandenį, tai pamatė nejudantį jo kūną, įsipainiojusį į vandenines žoles. Taip pasiekta pergalė huronus suglumino nė kiek ne mažiau kaip pralaimėjimas.

Čingačgukas ir jo sužadėtinė šią kovą sekė iš arkos. Kai trys huronai ėmė virve veržti Nenuoramai rankas, delavaras griebė šautuvą. Tačiau jam dar nespėjus atlaužti gaiduko, baltaveidis jau buvo stipriai suraišiotas, ir nepataisoma nelaimė įvyko. Nudėti vieną priešą buvo nesunku, tačiau paimti jo skalpą nebuvo jokios galimybės. Jaunasis vadas būtų mielai rizikavęs savo gyvybe, kad tik galėtų įsigyti tokį trofėjų, bet šiaip jis nenorėjo žudyti nepažįstamo indėno. Vienas žvilgsnis į Ua-ta-Ua išmušė jam iš galvos keršto mintį. Skaitytojui žinoma, kad Čingačgukas beveik nemokėjo valdyti didelių arkos irklų, nors ir

labai puikiai darbavosi mažais luoto irklais. Gal nėra kito tokio fizinio darbo, kuris pradedančiam sukeltų tiek sunkumų kaip irklavimas. Net prityręs jūrininkas gali patirti nesėkmę, pamėginęs pamėgdžioti vikrius gondolininko judesius. Neįgudusiam sunku susidoroti net su vienu dideliu irklu, o šiuo atveju vienu metu reikėjo irtis dviem didžiuliais irklais. Tiesa, delavarui pavyko arką išjudinti iš vietos. Tačiau šis bandymas sukėlė jam nepasitikėjimą savo paties jėgoms ir jis suprato, į kokią sunkią padėtį pateks jis ir Ua-ta-Ua, jeigu huronai pasinaudos luotu, vis dar tebestovėjusiu prie laiptelių. Iš pradžių Čingačgukas norėjo pasodinti savo sužadėtinę į vienintelį jam pasilikusį luotą ir plaukti prie rytinių kalnų, tikėdamasis iš ten sausuma pasiekti delavarų kaimus. Tačiau padaryti šį neatsargų žingsnį jam sutrukdė įvairios aplinkybės. Delavaras neabejojo, kad žvalgai seka ežerą iš abiejų pusių ir kad nė vienas luotas negali nepastebėtas prisiartinti prie kranto. Taigi indėnų akys jų pėdsakus gali susekti kiekvienu atveju, o Ua-ta-Ua nebuvo tokia stipri, kad sausuma galėtų bėgti nuo prityrusių karių. Tose Amerikos vietose indėnai dar nesinaudojo arkliais, ir bėgliams būtų tekę pasitikėti tik savo jėgomis. Pagaliau — ir tai buvo anaiptol ne menkas sumetimas — delavaras atsiminė ištikimą savo bičiulį Medžiotoją, kurio nieku gyvu nebuvo galima palikti nelaimėje.

Ua-ta-Ua daugeliu atžvilgių samprotavo ir jautė kitaip, bet padarė tas pačias išvadas. Jai pačiai grėsęs pavojus jai rūpėjo daug mažiau, negu baimė dėl abiejų seserų, kurioms ji jautė giliausią moterišką simpatiją. Kai kova aikštelėje nurimo, luotas su mergaitėmis jau buvo maždaug už trijų šimtų jardų nuo „pilies". Tada Judita liovėsi yrusis, nes ji tik dabar pamatė šį reginį. Ji ir Heti, išsitiesusios visu ūgiu, stovėjo luote ir baimingai stengėsi įžiūrėti, kas dedasi aikštelėje. Bet tai joms sunkiai sekėsi, nes „pilies" sienos nuo jų gerokai dengė kovos vietą.

Arkos ir luoto keleiviai už laikiną savo saugumą turėjo būti dėkingi įnirtingam Nenuoramos puolimui. Kitu atveju indėnai mergaites būtų nedelsdami pagrobę. Tai padaryti būtų buvę labai lengva, nes laukiniai turėjo luotą. Bet neseniai pergyventas mūšis pakirto huronų drąsą. Reikėjo tam tikro laiko atsipeikėti nuo peštynių pasekmių, juo labiau, kad jų būrio vadas nukentėjo daugiausia už visus. Vis dėlto Juditai ir Heti reikėjo nieko nelaukiant ieškoti išsigelbėjimo arkoje, kuri buvo nors ir laikina, bet vis dėlto saugi prieglauda. Ua-ta-Ua nubėgo į laivugalį ir ėmė moti rankomis ir daryti kitokius ženklus, veltui maldaudama mergaites ratu apsukti „pilį" ir prisiartinti prie arkos iš rytų pusės. Bet jos tų ženklų nesuprato. Gal Judita dar kaip reikiant nesuvokė padėties ir todėl nenorėjo ką nors galutinai nuspręsti. Užuot paklausiusi Ua-ta-Ua ženklų, ji nutarė verčiau laikytis atokiau ir, lėtai mosuodama irklais, suko į šiaurę, kitaip sakant — į plačiausią ežero vietą, kur prieš ją skleidėsi platus akiratis ir kur lengviausiai buvo galima pabėgti. Tą akimirką kitapus rytinių

kalnų pro pušis pasirodė saulė, ir tučtuojau padvelkė lengvas pietų vėjelis, kaip kad paprastai būna tokią valandą tuo metų laiku.

Čingačgukas negaišo laiko burės pritaisymui. Pirmiausia jis nutarė nuvaryti arką toliau nuo „pilies", kad priešai jį galėtų pasiekti tik luotu, kurį karo laimė taip ne laiku perdavė į jų rankas. Pamatę, kad arka nutolo nuo „pilies", huronai subruzdo. Tuo metu barža pasisuko laivugaliu į vėją, kuris lyg tyčia pūtė nepageidaujama kryptimi ir keletą jardų pastūmėjo laivą prie aikštelės. Ua-ta-Ua tuojau nusprendė įspėti savo mylimąjį, kad jis kaip galėdamas greičiau prisidengtų nuo priešo kulkų. Tą valandėlę tai buvo labai didelis pavojus, ypač, kad Ua-ta-Ua, kaip pastebėjo delavaras, jokiu būdu nenorėjo slėptis pati, kol jį galėjo pasiekti šūviai. Todėl Čingačgukas, palikęs baržą laisvai plaukti, įtempė sužadėtinę į kajutę ir tučtuojau uždarė duris. Po to jis ėmė dairytis šautuvų.

Priešingųjų pusių padėtis dabar buvo tokia savotiška, kad verta ją atskirai aprašyti. Arka dabar stovėjo maždaug už šešiasdešimties jardų į pietus nuo „pilies", kitaip sakant, prieš vėją, ir burė buvo įtempta. Laimė, vairas buvo nepritvirtintas ir todėl nekliudė niekieno nevaldomai baržai plaukti vingiais. Burė laisvai pleveno vėjyje, nors abu šoniniai lynai buvo stipriai įtempti. Todėl plokščiadugnis laivas, nugrimzdęs į vandenį ne giliau kaip tris ar keturis colius, priekiu pamažu pasigręžė pavėjui. Tačiau arka judėjo labai lėtai, nes vėjas pūtė ne tik nestiprus, bet kaip paprastai nepastovus, ir burė bent porą kartų nukaro kaip koks skuduras. Vieną kartą ji pasisuko net prieš vėją.

Jeigu arka būtų turėjusi kilį, ji tikrai būtų atsitrenkusi į aikštelę, ir huronai ją galėjo užgrobti. Dabar barža lėtai pasisuko, išvengdama tiesioginio susidūrimo su „pilimi", tik priekinė dalis įstrigo tarp dviejų polių, išsikišusių per keletą pėdų į priekį. Tuo metu delavaras atidžiai žiūrėjo į šaunamąją angą, tykodamas patogios progos šauti, o „pilyje" pasislėpę huronai laukė to pat. Grumtynėse netekęs jėgų indėnų karys sėdėjo, nugara atsirėmęs į sieną, nes jo niekas nespėjo paimti, o bejėgis it rąstas ir surašiotas kaip į skerdyklą tempiamas avinas Nenuorama gulėjo pačiame aikštelės viduryje. Čingačgukas indėną galėjo nušauti kiekvieną akimirką, bet skalpo ir šį kartą jis nebūtų gavęs, o jaunasis karys nenorėjo daryti žygio, kuris jam nežadėjo nei garbės, nei naudos.

— Atsikabink nuo tų baslių, Gyvate, jeigu tik tu esi Gyvatė,— suvaitojo Nenuorama, kuriam nuo kietų pančių jau ėmė labai smarkiai skaudėti.— Atsikabink nuo baslių, išlaisvink baržos priekį, ir tu nuplauksi šalin. O kai padarysi tai savo labui, pribaik šitą stimpančią bjaurybę mano labui.

Išgirdusi Nenuoramos žodžius, Ua-ta-Ua susidomėjo jo padėtimi ir, tik pažvelgusi, viską suprato. Belaisvio kojos buvo kietai surištos stipria karnų virve, o alkūnės suveržtos už nuga-

ros, bet vis dėlto jis galėjo judinti pirštus ir rankų riešus. Prispaudusi lūpas prie šaunamosios angos, Ua-ta-Ua tyliai, bet aiškiai pasakė:

— Kodėl nenusiriti ir nenukrenti ant baržos? Čingačgukas huroną nušaus, jeigu jis tave vysis.

— Dievaži, mergaite, tai labai protinga mintis, ir aš pasistengsiu taip padaryti, jeigu jūsų barža priplauks trupučiuką arčiau. Padėk čiužinį, kad man būtų minkščiau kristi.

Tai buvo pasakyta pačiu tinkamiausiu momentu, nes, laukimo išvarginti, visi indėnai beveik vienu kartu paspaudė gaidukus, bet niekam nepadarė žalos, nors kelios kulkos ir pataikė į šaunamąsias angas. Ua-ta-Ua išgirdo tik keletą Nenuoramos žodžių, kitus nustelbė šūvių trenksmas. Ji atstūmė laivugalio durų sklendes, tačiau išeiti į denį nesiryžo. Arkos priekis dar tebebuvo įstrigęs tarp polių, bet laikėsi vis silpniau ir silpniau, tuo tarpu laivugalis, lėtai brėždamas pusratį, artėjo prie aikštelės. Nenuorama, dabar atsisukęs veidu tiesiai į arką, tartum iš skausmo nesiliovė tampęsis ir raitęsis dar nuo to laiko, kai jį indėnas suraišiojo. Kartu jis sekė, kaip juda barža. Pagaliau pamatęs, kad laivas išsilaisvino ir ėmė slinkti palei polius, Nenuorama suprato, kad laikas atėjo. Mėginimas buvo nutrūktgalviškas, bet kartu ir vienintelė proga išsigelbėti nuo kančių ir mirties, o be to, jis geriausiai tiko beatodairiškam to žmogaus narsumui. Tokiu būdu, sulaukęs tos akimirkos, kai laivugalis beveik lietė aikštelę, Nenuorama vėl ėmė sukinėtis, tartum iš nepakenčiamo skausmo, garsiai keikdamas apskritai visus indėnus ir ypatingai huronus. Po to jis greitai nusirito į baržos pusę. Nenuoramos pečiai buvo daug platesni už jo kojas, todėl jis ritosi ne tiesia linija ir aikštelės kraštą pasiekė visiškai ne toje vietoje, kur buvo numatęs. O kadangi jis ritosi greitai ir turėjo skubėti, tai negalėjo apsižiūrėti ir nukrito į vandenį. Tą valandėlę Čingačgukas, pareikalavus sužadėtinei, vėl paleido ugnį į huronus. Pastarieji galvojo, kad belaisvis tebėra tvirtai surištas, ir kovos įkarštyje nepastebėjo, kaip jis dingo. Bet Ua-ta-Ua labai rūpinosi, kad jos sumanymas pavyktų, ir Nenuoramos judesius sekė kaip katė pelę. Tą akimirką, kai jis ėmė ristis, ji jau atspėjo neišvengiamas pasekmes, ypač, kad barža dabar pradėjo gana greitai plaukti. Delavarė stengėsi sugalvoti kokį nors būdą belaisviui išgelbėti. Instinktyviai sumesdama, ji atidarė duris tuo pačiu momentu, kai prie jos ausies driokstelėjo Čingačguko karabinas, ir, prisidengdama kajutės sienomis, nusigavo į laivugalį kaip tik laiku, kad galėtų pamatyti į ežerą krintantį Nenuoramą. Jos koja atsitiktinai užkliuvo už vieno laisvai tabaluojančio burės kampo. Sučiupusi prie to kampo pririštą virvę, negrabiai, bet visu moterišku ryžtingumu ji numetė ją bejėgiam Nenuoramai. Grimzdamas kaip akmuo į dugną, jis vis dėlto spėjo įsikabinti į virvę ne tik pirštais, bet ir dantimis. Nenuorama buvo prityręs plaukikas. Apnarpliotomis rankomis ir kojomis, jis instinktyviai griebėsi vienintelio metodo, kurį jam galėjo įkvėpti gamtos dės-

nių pažinimas ir apgalvotas apskaičiavimas. Užuot kapanojęsis ir prigėręs, dėdamas beviltiškas pastangas, jis leido savo kūnui grimzti kiek galima giliau, ir tą akimirką, kai jį palietė virvė, beveik visiškai buvo pasinėręs po vandeniu, išskyrus veidą. Tokioje padėtyje, kapstydamasis rankų plaštakomis kaip žuvis pelekais, jis būtų buvęs priverstas laukti, kol jį išgriebs huronai, jeigu nebūtų gavęs pašalinės pagalbos. Bet arka ėmė plaukti, virvė išsitempė ir nuvilko paskui save Nenuoramą. Plaukianti barža padėjo jam išlaikyti veidą aukščiau vandens paviršiaus. Tokiu keistu, bet paprastu būdu patvarų žmogų galima vilkti ištisas mylias.

Kaip jau sakėme, huronai nepastebėjo, kad Nenuorama staiga dingo. Iš pradžių nuo jų žvilgsnių jį slėpė išsikišę aikštelės kraštai. O kai burei išsitempus arka lėtai pajudėjo į priekį, Nenuorama išnyko už polių. Be to, huronus buvo per daug apėmęs troškimas nušauti savo priešą — delavarą. Jiems labiausiai rūpėjo, ar pavyks arkai atsikabinti nuo polių, ir jie nusidangino į šiaurinę „pilies“ pusę, norėdami pasinaudoti čia esančiomis šaudymo angomis. Čingačgukas, kaip ir jo priešai, nieko nežinojo apie Nenuoramos likimą. Kai arka plaukė pro „pilį“, iš šaudomųjų angų nuolat pliūpčiojo dūmų debesėliai, bet abiejų besikaunančiųjų pusių akys buvo per daug žvitrios, o judesiai per daug greiti, kad kuris nors iš jų leistųsi sužeidžiamas. Pagaliau, vienos pusės pasitenkinimui ir kitos nusiminimui, barža atsiskyrė nuo polių ir vis greičiau ėmė plaukti į šiaurę.

Tik dabar Čingačgukas iš Ua-ta-Ua sužinojo, kokioje kritiškoje būklėje atsidūręs Nenuorama. Pasirodyti baržos laivugalyje — reiškė neišvengiamai žūti nuo kulkų. Laimė, virvė, už kurios laikėsi skęstantysis, buvo pririšta prie apatinio burės kampo. Delavaras ją atrišo, ir Ua-ta-Ua tučtuojau ėmė tempti prie baržos vandenyje besikapanojantį kūną. Tą valandėlę Nenuorama buvo velkamas už penkiasdešimties šešiasdešimties pėdų nuo laivugalio ir iš vandens kyšojo tik jo veidas. Kai huronai pagaliau jį pastebėjo, jis jau buvo gana toli nuo „pilies“. Jie ėmė šlykščiai staugti ir pradėjo šaudyti į tai, ką teisingiausiai galima pavadinti plaukiojančia mase. Kaip tik tą akimirką Ua-ta-Ua ėmė tempti virvę ir tai tikriausiai išgelbėjo Nenuoramai gyvybę. Pirmoji kulka atsimušė į vandenį kaip tik toje vietoje, kur plati jaunojo milžino krūtinė ryškiai matėsi pro perregimą vandenį. Kulka būtų pervėrusi jam širdį, jeigu būtų buvusi iššauta tokiu smailiu kampu. Bet dabar, užuot įsiskverbusi į vandenį, ji atšoko nuo ežero paviršiaus ir įsmigo į kajutės rąstus netoli tos vietos, kur prieš akimirką stovėjo Čingačgukas ir atraišiojo nuo burės virvę. Antroji, trečioji, ketvirtoji kulkos susidūrė su ta pačia kliūtimi, nors Nenuorama visiškai aiškiai juto, su kokia jėga jos krito arti jo krūtinės. Pastebėję savo klaidą, huronai pakeitė taktiką ir dabar taikė į niekuo nepridengtą veidą. Bet Ua-ta-Ua tebetempė virvę, todėl taikinys keitė vietą, ir kulkos

vis krito į vandenį. Po trumpos valandėlės Nenuorama jau buvo saugus: jis atsidūrė kitapus arkos. Tuo tarpu delavarą ir jo sužadėtinę saugojo kajutė. Daug greičiau negu mes galime apie tai pasakoti, jie pritraukė didžiulį Nenuoramos kūną prie pat arkos šono. Čingačgukas laikė paruoštą aštrų peilį ir vikriai perpjovė karnų pančius, kuriais buvo suraišioti belaisvio sąnariai. Užkelti jį ant denio buvo ne taip lengvas uždavinys, nes Nenuoramos rankos vis dar tebebuvo sustingusios. Vis dėlto viskas buvo padaryta kaip tik laiku. Nusilpęs ir bejėgis Nenuorama sunkiai susmuko ant denio. Čia mes jį ir paliksime atgauti jėgas ir atgaivinti kraujo apytaką, o patys toliau pasakosime apie įvykius, kurie vienas kitą sekė per daug greitai, kad mes galėtume sau leisti toliau atidėlioti.

Pametę iš akių Nenuoramos kūną, huronai iš nusivylimo sustaugė. Po to trys vikresnieji nuskubėjo prie laiptelių ir susėdo į luotą. Tačiau jie truputį sugaišo, nes reikėjo pasiimti ginklus ir susirasti irklus. Tuo tarpu Nenuorama atsidūrė baržoje, o delavaras vėl suspėjo užtaisyti visus savo šautuvus. Arka vis plaukė prieš vėją. Dabar jau ji buvo nutolusi maždaug du šimtus jardų nuo „pilies" ir plaukė vis toliau ir toliau, nors taip lėtai, kad vos vagojo vandenį. Abiejų mergaičių luotas buvo už ketvirčio mylios į šiaurę: matyt, jos visiškai sąmoningai laikėsi atokiau, nes nežinojo, kas dėjosi „pilyje" ir arkoje ir bijojo priplaukti arčiau. Mergaitės suko į rytinį krantą, kartu stengdamosi laikytis prieš vėją nuo arkos. Taigi jos tam tikru mastu atsidūrė tarp dviejų besivaidijančių pusių. Abi mergaitės per ilgą laiką buvo įgudusios ir nepaprastai gabiai naudojosi irklais. Judita irklavimo varžybose gana dažnai laimėdavo prizus, lenktyniaudama su ežerą lankančiais jaunuoliais.

Išlindę pro tvorą, trys huronai atsidūrė atvirame vandenyje. Čia jau prie arkos teko plaukti be jokios priedangos. Tai bematant atvėsino karinį raudonodžių įkarštį. Medžio žievės luote jų niekas nesaugojo nuo kulkų, ir įgimtas indėnų atsargumas jiems neleido taip rizikuoti gyvybe. Užuot vijęsi arką, trys kariai pasuko į rytinį krantą, laikydamiesi saugiame nuotolyje nuo Čingačguko šautuvo. Dėl šio manevro mergaitės galėjo patekti į labai keblią padėtį ir atsidurti tarp dviejų ugnių. Vengdama huronų, Judita tučtuojau ėmė trauktis į pietus, laikydamasi netoli kranto. Išsikelti ji nedrįso, nusprendusi griebtis šios priemonės tik būtiniausiu atveju. Iš pradžių indėnai į antrąjį luotą beveik nekreipė dėmesio. Jie gerai žinojo, kas jame yra, ir todėl jo pagrobimą laikė nereikšmingu dalyku, ypač dabar, kai arka su įsivaizduojamais savo turtais ir su dviem tokiais kariais, kaip delavaras ir Nenuorama, buvo prieš jų akis. Bet pulti arką buvo pavojingas, nors ir viliojantis dalykas, todėl saugiame nuotolyje paplaukioję paskui ją kokią valandą laiko, huronai staiga pakeitė taktiką ir ėmė vytis mergaites.

Kol jie taip nusprendė, abiejų pusių padėtis buvo iš pagrindų pasikeitusi. Vėjo ir srovės varoma arka nuplaukė apie pusę

mylios ir dabar buvo į šiaurę nuo „pilies". Vos tik delavaras pastebėjo, kad mergaitės jo vengia, jis, nemokėdamas valdyti gremėzdiško laivo ir žinodamas, kad bet kuris mėginimas pabėgti nuo lengvų medžio žievės luotų pasmerktas žlugti, nuleido burę, tikėdamasis, kad tai paskatins seseris pakeisti savo planą ir prisiartinti prie baržos. Tačiau ši demonstracija pasiliko be jokių pasėkų, išskyrus tai, kad ji leido arkai laikytis arčiau veikimo vietos ir jos keleiviams būti prasidėjusio vaikymosi liudininkais. Juditos luotas buvo arčiau rytinio kranto ir maždaug ketvirčiu mylios labiau į pietus už huronų valtį. Mergaitės buvo beveik vienodame nuotolyje ir nuo „pilies", ir nuo priešų. Taigi esant tokiai padėčiai, laukiniai ėmė vytis.

Tuo akimirksniu, kai huronai pakeitė savo veiksmų planą, jų luotas buvo nelabai patogioje padėtyje. Jie pasiėmė su savim tik du irklus, ir tokiu būdu trečiasis žmogus buvo pridėtinis ir nenaudingas krovinys. Dviejų seserų ir trijų vyrų svorio skirtumas, ypač esant nepaprastai lengviems abiems laivams, beveik panaikino fizinės jėgos pranašumą, kurį turėjo huronai, ir varžybas darė toli gražu ne tokias jau nelygias, kaip buvo galima tikėtis. Judita taupė savo jėgas, kol besiartinantis antrasis luotas jai atskleidė indėnų kėslus. Tada ji ėmė maldauti Heti, kad ši jai kiek tik galėdama padėtų.

— Ko mums bėgti, Judita? — paklausė naivi mergaitė.— Huronai niekada manęs neskriaudė ir tikriausiai niekada neskriaus.

— Gal ir teisybė, kad tavęs neskriaus, Heti, bet man — kas kita. Klaupkis ir melskis, o paskui kiek galėdama padėk pabėgti. Melsdamasi pagalvok apie mane, brangioji mergaite.

Tai kalbėti Juditą skatino dvejopas jausmas: pirma,— ji žinojo, kad jos sesuo visada ieško didžiojo valdovo paramos, kai ją slegia rūpestis, ir antra,— kad likus joms vienoms ir artėjant pavojui, silpnumas nugalės išdidžią jos dvasią. Tačiau šį kartą Heti meldėsi neilgai, ir netrukus luotas ėmė plaukti daug greičiau. Vis dėlto nė viena pusė nepanaudojo visų savo jėgų, suprasdama, kad lenktyniauti teks ilgai ir sunkiai. Kaip du karo laivai, besiruošią mūšiui, Judita ir indėnai, prieš pradėdami lemiamas grumtynes, rodos, norėjo iš anksto išmėginti savo jėgas. Netrukus huronai įsitikino, kad mergaitės gerai valdo irklus ir kad jas pasivyti bus nelengva.

Kai indėnai pradėjo vytis, Judita pasuko į rytinį krantą, pusiau sąmoningai galvodama, kad gal geriau bus išsikelti į sausumą ir ieškoti išsigelbėjimo miške. Bet priplaukusi prie kranto, ji įsitikino, kad priešo žvalgai ją be paliovos seka, ir atsisakė minties imtis tokios beviltiškos priemonės. Tuo metu ji dar nebuvo visiškai išeikvojusi jėgų ir tikėjosi laimingai paspukti nuo persekiotojų. Paskatinta tos minties, mergaitė užgulė irklą, atsitolino nuo tamsių pakrantės hemlokų, kurių paunksmėje ketino pasislėpti, ir vėl pasuko į ežero vidurį. Šis momentas huronams pasirodė tinkamiausias paspartinti vijimąsi, ypač kad vandens

paviršius prieš juos plytėjo visu savo pločiu ir jie patys dabar atsidūrė tarp bėglių ir kranto. Abu luotai smarkiai leidosi į priekį. Fizinių jėgų trūkumą Juditai atstojo vikrumas ir valdymasis. Per visą pusę mylios indėnams nepavyko pasiekti esmino pranašumo, bet ilgas įtempimas aiškiai nuvargino abi puses. Tada indėnai susivokė, kad, perduodami irklą iš rankų į rankas, jie gali paeiliui pailsėti, nesumažindami luoto greičio. Judita protarpiais atsigręždavo atgal ir šią gudrybę pastebėjo. Mergaitė jau nebesitikėjo sėkmingos pabaigos, suprasdama, kad pagaliau jos jėgos, matyt, negalės susilyginti su besikeičiančių vyrų jėgomis. Vis dėlto ji atkakliai tebesilaikė.

Indėnams nepavyko priplaukti prie mergaičių arčiau, kaip per du šimtus jardų, nors jie yrėsi paskui luotą tiesia linija, kilvateriu, pasak jūrininkų. Tačiau Judita matė, kad atstumas tarp jos ir huronų po truputį mažėja. Ji buvo ne iš tų mergaičių, kuri iš karto netenka drąsos. Bet staiga jai atėjo noras pasiduoti, kad ji greičiau būtų nuvesta į stovyklą, kur, kaip ji žinojo, buvo nelaisvėje Medžiotojas. Tačiau pagalvojusi, kad ji dar gali kai ką padaryti jam išlaisvinti, ji ėmė vėl kovoti iš visų jėgų. Jeigu kas nors būtų stebėjęs, kaip lenktyniauja du luotai, jis būtų matęs, kad Judita nuo savo persekiotojų plaukė taip greitai, lyg jai kas būtų suteikęs naujų jėgų, o jos protas karštligiškai rezgęs naujus planus. Per sekančias penkias minutes tarpas tarp luotų nesumažėjo, ir huronai pamatė, kad atėjo laikas įtempti visas jėgas, jeigu jie nori išvengti gėdos būti moterų nugalėti. Tos žeminamos minties įsiutintas, raumeningas karys per smarkiai užsimojo ir nulaužė irklą, kurį jam ką tik buvo įteikęs draugas. Tai nulėmė rungtynes. Luotas su trimis vyrais ir vienu irklu, matyti, negalėjo pasivyti dviejų tokių bėglių, kaip Tomo Haterio dukterys.

— Žiūrėk, Judita! — sušuko Heti, mačiusi, kas atsitiko.— Aš manau, kad tu dabar patikėsi maldos galybe. Huronai nulaužė irklą ir negalės mūsų pasivyti!

— Aš tuo niekada neabejojau, vargše Heti. Kai kada man slegia širdį, ir aš noriu melstis ir mažiau galvoti apie savo grožį. Dabar mums pavojus nebegresia. Reikia tik nuplaukti truputį į pietus ir atsikvėpti.

Indėnai tuoj liovėsi vijęsi ir tai padarė taip staiga, tartum laivas, netikėtai būtų pametęs vėją ir todėl netekęs įgyto greičio. Užuot persekioję Juditos luotą, lengvai čiuožiantį į pietus, huronai pasuko į „pilį“, kurią greitai priplaukė. Bijodamos, kad indėnai „pilyje“ nerastų atliekamų irklų, mergaitės tebesiyrė į priekį ir sustojo tik tada, kai atstumas tarp jų ir priešų pašalino bet kokią baimę, kad jie vėl gali imti vytis. Tačiau laukiniai, matyti, ir nesiruošė toliau persekioti. Po valandos pilnutėlis žmonių luotas paliko „pilį“ ir nuplaukė į krantą. Nuo vakar dienos mergaitės nieko nebuvo valgiusios. Todėl jos pasuko atgal prie arkos, iš pastarosios manevrų pagaliau įsitikinusios, kad ji tebėra bičiulių rankose.

Nors „pilis“ atrodė lyg ir tuščia, Judita artinosi prie jos nepaprastai atsargiai. Arka dabar buvo už vienos mylios į šiaurę, bet ji plaukė į „pilį“ ir taip teisingai, kad Judita buvo įsitikinusi, jog prie vairo sėdėjo baltasis. Atsidūrusios už šimto jardų nuo namo, mergaitės apiplaukė ratu, norėdamos įsitikinti, ar tikrai ten nieko nėra. Arti nebuvo nė vieno luoto, ir tai jas padrąsino plaukti vis arčiau ir arčiau, kol pagaliau, aplenkęs polius, luotas priplaukė prie pačios aikštelės.

— Įeik į namus, Heti,— tarė Judita,— ir pažiūrėk, ar ten nepasiliko laukinių. Jie tavęs neskriaus. O jeigu nors vieną pamatysi, įspėk mane.

Heti paklausė, o Judita, kai tik sesuo užlipo į aikštelę, nuplaukė kelis jardus ir pasiruošė bėgti. Tačiau to visiškai nereikėjo: po valandėlės Heti sugrįžo ir pasakė, kad namuose joms negresia joks pavojus.

— Aš buvau visuose kambariuose, Judita,— tarė ji rimtai,— ir visi jie tušti, išskyrus tėvo miegamąjį. Tėvas miega savo kambaryje, bet ne taip ramiai, kaip mes norėtume.

— Nejaugi tėvui kas nors atsitiko? — paklausė Judita, šokdama į aikštelę. Mergaitė tuos žodžius ištarė sunkiai, nes jos nervai buvo taip įtempti, jog ji greitai išsigąsdavo.

Heti, matyt, buvo kažko sumišusi. Ji prabėgomis apsidairė, tartum nenorėdama, kad, išskyrus Juditą, ją kas nors išgirstų.

— Juk tu žinai, kaip kartais būna tėvui,— tarė ji.— Kai jis per daug išgeria, visada pats nesupranta, ką kalba ir ką daro. Ir man rodos, kad jis dabar girtas.

— Keista. Nejaugi laukiniai jį būtų nugirdę, o paskui pametę? Ak, Heti, vaikui sunku žiūrėti į tėvą, kai jis toks! Mes neisime prie jo, kol jis pabus.

Tuo metu iš vidinio kambario pasigirdęs vaitojimas privertė Juditą pakeisti savo nutarimą. Abi mergaitės priėjo prie tėvo, kurį jos ne kartą buvo mačiusios tokioje padėtyje, kada žmogus būna nužemintas iki gyvulio. Jis sėdėjo kambarėlio kampe, atsirėmęs nugara į sieną, o jo galva sunkiai karojo ant krūtinės. Pastūmėta staigaus impulso, Judita šoko į priekį ir nutraukė nuo tėvo gaubtuvą, užmautą ant galvos ir dengusį veidą beveik iki pat pečių. Ji pamatė nuluptą ir virpančią mėsą, apnuogintas venas ir raumenis. Hateris buvo nuskalpuotas, nors vis dar gyvas.

XXI SKYRIUS

Skaitytojas turi įsivaizduoti visą siaubą, kurį pergyveno dukterys. Judita ir Heti netikėtai pamatė šiurpų reginį, mūsų aprašytą praėjusio skyriaus pabaigoje. Mes ilgai nekalbėsime apie pirmuosius jų jausmus, apie pirmąjį dukterų ištikimybės pasireiškimą ir tęsime savo pasakojimą, praleisdami labiau atgrasius

šio vaizdo bruožus. Sudarkytą ir nuluptą galvą mergaitės aprišo, sukrešėjusį kraują nušluostė nuo kankinio veido, suteikė jam kitas paslaugas ir tik tada rimtai susimąstė, kas būtent atsitiko jų tėvui. Grumtynėse su huronais Hateriui smogė peiliu senasis karys, kuris iš atsargumo buvo atėmęs ginklus iš visų savo pavaldinių, bet sau pasilikęs. Sutikęs atkaklų pasipriešinimą, huronas viską išsprendė peilio smūgiu. Tai įvyko kaip tik tuo metu, kai atsivėrė durys ir Nenuorama išsiveržė laukan. Štai kodėl nei senojo indėno, nei jo priešo po to įvykusios kovos metu niekas nematė aikštelėje. Hateris visiškai nusilpo, o jo nugalėtojui buvo gėda pasirodyti su dar šilto kraujo pėdsakais ant rankų po to, kai jis jaunuosius karius taip įtikinėjo pagrobti gyvus belaisvius. Kai trys huronai, liovęsi persekioti mergaites, grįžo ir buvo nuspręsta, pasišalinus iš „pilies", prisidėti prie krante pasilikusio būrio, Hateris buvo paprasčiausiai nuskalpuotas, kad laukiniai galėtų įsigyti tą papročių pašventintą trofėjų. Po to jie paliko jį mirti lėta mirtimi, kaip kad žiaurūs kariai tūkstančius kartų taip yra darę toje Amerikos žemyno dalyje. Jeigu Hateriui būtų buvusi padaryta žaizda tik viršugalvyje, jis būtų galėjęs pasveikti, bet peilio dūris pasirodė mirštamas.

Kad ir kaip stengiamasi išvengti ir negalvoti, griežtas dievo teisingumas įvyksta ir pasireiškia įvairiai. Judita ir Heti patyrė apvaizdos bausmę jų tėvo kančiomis, kaip atlyginimą už tai, kad jis neseniai kėsinosi į irokėzų gyvybes ir skalpus. Tai Judita matė ir jautė aštriai, kaip buvo savita jos charakteriui. Silpnaprotė jos sesuo visa tai pergyveno ramiau, bet žymiai ilgiau.

— Ak, Judita! — sušuko silpnaprotė mergaitė, kai jos suteikė pirmąją pagalbą kankiniui.— Tėvas medžiojo skalpus, o kur dabar jo paties skalpas? Biblija būtų galėjusi išpranašauti jam šią baisią bausmę!

— Tyliau, Heti, tyliau, vargše sesute! Jis atsimerkia. Jis gali išgirsti ir suprasti tave.

— Vandens,— prabilo Hateris, darydamas beviltiškas pastangas, ir jo, ant mirties slenksčio stovinčio žmogaus, balsas skambėjo dar gana tvirtai.— Vandens!.. Kvailos mergpalaikės, nejaugi jūs leisite man numirti iš troškulio?

Dukterys tučtuojau atnešė vandens ir padavė sužeistajam. Tai buvo pirmasis gurkšnis, gautas po ilgų kančios valandų. Vanduo atgaivino išdžiūvusią gerklę, ir valandėlę mirštantysis atgijo. Jo akys baimingai atsimerkė, ir jis metė į dukteris tą neramų, apsiniaukusį žvilgsnį, kuris paprastai lydi sielos perėjimą iš gyvenimo į mirtį.

— Tėveli,— tarė Judita, be galo sukrėsta tokios beviltiškos padėties ir jos pačios bejėgiškumo suteikti nukentėjusiam kokią nors veiksmingą pagalbą.— Tėveli, ką jums padaryti? Kaip mudvi su Heti galime palengvinti jums kančias?

— Tėveli...— iš lėto pakartojo senis.— Ne, Judita, ne, Heti, aš nesu jūsų tėvas. Ji buvo jūsų motina, bet aš jums ne tėvas. Pažiūrėkite į skrynią, ten viskas... Duokite man dar vandens.

Mergaitės paklausė. Ir Judita, kurios pirmieji prisiminimai siekė toliau negu sesers ir kuri turėjo aiškesnį praeities vaizdą, išgirdusi šiuos žodžius, pajuto nepaaiškinamą džiaugsmą. Tarp jos ir tariamo jos tėvo ypatingos simpatijos niekada nėra buvę. Abejonės ne kartą dingtelėdavo jos galvoje, kai ji prisimindavo nugirstus Haterio ir motinos pasikalbėjimus. Būtų per daug, jei pasakytum, kad ji senio niekada nemylėjo, bet tenka pripažinti: ji dabar džiaugėsi, kad ta meilė jai nėra pareiga. Heti jausmai buvo visiškai kitokie. Tokių subtilių skirtumų, kaip jos sesuo, Heti nejautė, bet ji iš prigimties buvo labai prieraiši ir iš tikrųjų mylėjo tariamą savo tėvą, nors ne taip švelniai kaip velionę motiną. Jai buvo skaudu girdėti, kad jis neturi teisės į tą meilę. Mirtis ir šie žodžiai tartum du kartus būtų iš jos atėmę tėvus. Nepajėgdama suvaldyti savo jausmų, vargšė mergaitė paėjo į šalį ir graudžiai pravirko.

Tokie visiškai skirtingi abiejų mergaičių jausmai privertė jas ilgą laiką tylėti. Judita kankiniui dažnai padavinėjo vandenį, bet nenorėjo jam įgristi klausinėdama, iš dalies jo gailėdamasi, bet, teisybę sakant, dar labiau iš baimės, kad tolimesni paaiškinimai neišblaškytų malonaus įsitikinimo, jog ji ne Tomo Haterio duktė. Pagaliau Heti nusišluostė ašaras, priėjo arčiau ir atsisėdo ant kėdės šalia mirštančiojo, kuris, išsitiesęs visu ūgiu, gulėjo ant grindų. Vietoje priegalvio jam buvo padėta namuose pasilikusių senų drabužių krūva.

— Tėve! — tarė ji.— Leiskite vadinti jus tėvu, nors jūs ir sakote, kad nesate mano tėvas. Tėve aš jums paskaitysiu bibliją. Motina visada kalbėdavo, kad biblija paguodžia kenčiantį. Ji dažnai liūdėdavo ir kentėdavo ir tada man liepdavo jai skaityti bibliją. Daug kartų motina klausydavosi manęs skaitant tada, kai iš akių jai riedėdavo ašaros, o pabaigoje ji šypsodavosi ir džiaugdavosi. O tėve, jūs nė nežinote, kiek gero jums gali duoti biblija, nes niekada to neišmėginote! Dabar aš perskaitysiu jums skyrių, kuris sušvelnins jums širdį, kaip sušvelnino širdis huronams.

Nėra reikalo aiškinti, kad vargšė Heti toli gražu nesigilino į biblijos prasmę. Parinkdama skaityti kurią nors vietą, ji vadovavosi tik savo instinktu. Jos protas buvo per menkas suvokti visam biblijos grožiui ir suprasti jos giliai, o kartais paslėptai išminčiai. Instinktyvus tiesos suvokimas ją apsaugodavo nuo blogio, tačiau ji nesugebėdavo įsigilinti ir suvokti ryšio tarp įvykio priežasties ir jo pasekmės. Žodžiu, ji buvo viena tų, kurie jaučia ir veikia teisingai, nors nesugeba tai logiškai pagrįsti. Taigi, rinkdamasi vietas iš biblijos, ji vadovavosi tik naiviu savo proteliu, ir todėl tai buvo tokios vietos, kuriose kalbama apie žinomus, apčiuopiamus dalykus, o ne vietos, aukštesnėmis formomis atskleidžiančios moralines tiesas, kurių tiek daug šios nuostabios knygos puslapiuose — nuostabios ir neprilygstamos ne tik religiniu turiniu, bet ir pagal tai, kiek šioje knygoje yra giliausios

filosofijos, išreikštos puikia, pakilia kalba. Šį kartą jai dingtelėjo į galvą, kad velionė motina labiausiai mėgo Jobo knygą ir visada ją skaitydavo su nauju pasigėrėjimu. Heti ją mokėjo beveik atmintinai ir manė, kad tai seniausia knyga pasaulyje. Dabar ji atvertė tą taip gerai pažįstamą šventosios knygos dalį ir tvirtu balsu pradėjo skaityti: „Tepragaišta diena, kurioje aš gimiau, ir naktis, kuri pasakė: žmogus pradėtas. Naktis ta bus tamsuma, ir...“ Tuo metu skaudus mirštančiojo vaitojimas nutraukė jos žodžius. Hateris apsidairė neramiu, klaidžiojančiu žvilgsniu, bet greitai nekantriu rankos judesiu davė ženklą skaityti toliau. Daugelį biblijos posakių jis stengėsi pritaikyti savo paties gyvenimui ir dabartinei dvasinei savo būklei. Su nepaprastu įkvėpimu Heti garsiu ir tvirtu balsu perskaitė visus tuos perskyrimus, kur kankinys Jobas, prakeikęs savo gimimo dieną, pagaliau susitaiko su savo sąžine.

— Jūs dabar geriau jaučiatės, tėveli? — paklausė Heti, užvoždama knygą.— Mamytei visada būdavo geriau, kai ji skaitydavo bibliją.

— Vandens... — nutraukė Hateris. — Duok man vandens, Judita. Nejaugi mano liežuvis visada taip degs? Heti, biblijoje, rodos, yra pasakojimas apie žmogų, kuris prašė atvėsinti jam liežuvį tuo metu, kai jis pats kepė pragaro ugnyje.

Juditą tai sukrėtė ir ji nusigręžė, bet Heti pasiskubino surasti tą vietą ir ją garsiai perskaitė nelaimingajai savojo gobšumo aukai.

— Tai yra tas pats, vargše Heti, taip, tai yra tas pats. Dabar mano liežuvis ataušo, bet kas bus po to?

Šie žodžiai privertė nutilti net naiviąją Heti. Ji nerado ką atsakyti į tokį gilios nevilties kupiną prisipažinimą. Seserys kankiniui niekuo negalėjo padėti. Tik retkarčiais jos prie išdžiūvusių mirštančiojo lūpų pakeldavo vandenį. Net Judita meldėsi. O Heti, pamačiusi, kad tėvas jau negali suprasti, ką ji skaito, atsiklaupė šalia jo ir nuoširdžiai kartojo tuos žodžius, kuriuos išganytojas paliko žemėje. Vis dėlto Hateris išgyveno ilgiau, negu galėjo tikėtis mergaitės, kai jos jį atrado. Protarpiais jis kažką neaiškiai kalbėjo, nors dažniausiai jo lūpos krutėjo tyliai. Judita įdėmiai klausėsi ir galėjo išskirti žodžius „vyras“, „mirtis“, „piratas“, „įstatymas“, „skalpai“ ir keletą kitų, panašių į juos, nors jie ir nesudarė baigtų sakinių, turinčių aiškią prasmę. Vis dėlto šie žodžiai buvo pakankamai išraiškingi, kad juos galėtų suprasti mergaitė, kurią ne kartą pasiekdavo gandai, vaizduojantieji tariamo jos tėvo praeitį gana juodomis spalvomis.

Taip praėjo kančių kupina valanda. Seserys visiškai negalvojo apie huronus ir nebijojo, kad jie gali sugrįžti. Rodos, kad nuo to pavojaus jas saugojo sielvartas. Kai pagaliau ėmė pliauškėti irklai, net Judita, vienintelė turėjusi pagrindo bijoti priešų, nesudrebėjo: ji tučtuojau suprato, kad artinasi arka. Mergaitė drąsiai išėjo į aikštelę, nes jei ir būtų paaiškėję, kad ten nėra

Nenuoramos ir kad baržą užgrobė huronai, vis tiek pabėgti nebūtų buvę įmanoma. Judita jautėsi tvirtai ir ramiai, kaip paprastai būna, ištikus didelei nelaimei. Bet bijoti nebuvo ko: Čingačgukas, Ua-ta-Ua ir Nenuorama stovėjo ant baržos denio ir atidžiai žiūrėjo į „pilį", norėdami įsitikinti, ar ten tikrai nėra priešų. Pamatęs, kaip huronai išplaukė ir kaip prie „pilies" prisiartino luotas su mergaitėmis, Marčas ryžosi pasukti baržą prie aikštelės. Dviem žodžiais jis paaiškino, kad bijoti nėra ko, ir pastatė laivą toje vietoje, kur jis paprastai stovėdavo.

Judita apie savo tėvą nepasakė nė žodžio, bet Nenuorama per daug gerai ją pažinojo ir tuoj suprato, kad atsitiko kažkokia nelaimė. Jis įėjo į namus, bet jau nebe taip laisvai, kaip kad visada, ir, atsidūręs viduriniame kambaryje, pamatė aukštielninką Haterį, o šalia jo rūpestingai jį slaugančią Heti. To ryto įvykiai labai pakeitė Nenuoramos elgseną. Nors jis mokėjo plaukti ir taip ryžtingai griebėsi vienintelės išsigelbėjimo priemonės, bejėgiška padėtis vandenyje, kai buvo surištos jo rankos ir kojos, Marčui padarė tokį pat įspūdį, kaip kad neišvengiama bausmė padaro daugumui nusikaltėlių. Jo vaizduotėje dar tebebuvo gyvi mirties siaubas ir visiško fizinio bejėgiškumo suvokimas. To žmogaus drąsa daugiausia priklausė nuo fizinės jo jėgos ir toli gražu ne nuo valios ir dvasios stiprybės. Tokie didvyriai paprastai netenka žymios dalies savo drąsos, kai jiems išsibaigia kūno jėgos. Tiesa, dabar Nenuorama buvo ir laisvas, ir stiprus kaip buvęs, bet ką tik praėjusieji įvykiai dar nebuvo išdilę jam iš atminties. Vis dėlto, jeigu jam būtų buvę lemta išgyventi ir visą šimtmetį, tai ir tada per keletą akimirkų ežere patirti įvykiai turėjo teigiamai paveikti jeigu ne jo elgseną, tai bent būdą.

Radęs tokioje beviltiškoje padėtyje senąjį savo bičiulį, Nenuorama buvo labai sukrėstas ir nustebintas. Per kovą „pilyje" jam nebuvo laiko pasidomėti draugo likimu. Indėnai stengėsi paimti jį gyvą, nepavartodami ginklo. Todėl Nenuorama visiškai pagrįstai galvojo kad Hateris pateko į nelaisvę, o tuo tarpu jam pačiam dėl nepaprastos fizinės jėgos ir dėl laimingų aplinkybių pavyko išsigelbėti. Mirtis iškilmingoje kambario tyloje jam buvo naujiena. Nors Nenuorama ir buvo pripratęs prie smurto scenų, bet jam dar niekada nebuvo tekę sėdėti prie mirštančiojo guolio ir stebėti, kaip pamažu vis labiau silpnėja pulsas. Nors jo jausmai ir buvo pasikeitę, jo elgsena pasiliko beveik tokia pat, ir netikėtas reginys jį privertė pasakyti tokią labai jam būdingą kalbą:

— Tai bent gražumėlis, seni Tomai! — tarė jis.— Vadinasi, valkatos tave ne tik įveikė, bet ir saviškai sudorojo. Tiesa, aš maniau, kad tu esi nelaisvėje, bet niekada nepagalvojau, jog tau bus taip riesta.

Hateris atmerkė pastėrusias akis ir niūriai pasižiūrėjo į kalbantįjį. Žiūrint į buvusį draugą, jo galvoje, matyt, kilo padriki prisiminimai. Atrodė, kad jis mėgino kovoti su jį apnikusiais

vaizdais, bet jau nebepajėgė atskirti tikrovės nuo vaizduotės kuriamų reginių.

— Kas tu toks? — kimiai sušnibždėjo jis, nes jėgos jį jau visiškai buvo apleidusios ir jis garsiai negalėjo kalbėti.— Kas tu toks? Tu esi panašus į „Sniego" šturmaną. Jis taip pat buvo milžinas ir vos mūsų neįveikė.

— Aš esu tavo šturmanas ir tavo draugas, Plaukiojantis Tomai, ir neturiu nieko bendro su kažkokiu sniegu. Dabar yra vasara, o Haris Marčas šias kalvas visada palieka kartu su pirmomis šalnomis.

— Aš tave pažįstu, tu esi Haris Bruzdulis. Aš parduosiu tau skalpą. Puikų suaugusio vyro skalpą. Kiek duosi?

— Vargšas Tomas! Skalpų prekybos būta visiškai ne tokios pelningos, kaip mes galvojome. Aš tvirtai pasiryžau ją mesti ir verstis kokiu nors kitu, ne tokiu kruvinu amatu.

— Ar tau pavyko sugraibyti bent vieną skalpą? Manasis jau dingo. Ką jaučia žmogus, kai ima svetimą skalpą? Aš dabar žinau, ką jis jaučia, kai netenka savo paties: ugnis ir liepsna smegenyse ir skaudus širdies graužimas. Ne, ne, Nenuorama, pirma nužudyk, o paskui skalpuok!

— Apie ką senis galvoja, Judita? Jis kalba taip, tartum šis užsiėmimas jam būtų įgrisęs ne mažiau kaip man. Kodėl jūs aprišote jam galvą? Nejaugi laukiniai ją perskėlė savo tomahaukais?

— Jie padarė jam tai, Hari Marčai, ką jūs ir jis mielai norėjote padaryti jiems. Jie nulupo jam nuo galvos odą ir plaukus, norėdami gauti iš Kanados gubernatoriaus pinigus, kaip jūs norėjote nulupti odą huronams nuo galvų, kad gautumėte pinigus iš Jorko gubernatoriaus.

Judita kiek tik galėdama stengėsi išlaikyti išorinį ramumą, bet tą valandėlę siautėję jausmai neleido jai kalbėti be kandaus kartėlio. Heti metė į ją priekaištingą žvilgsnį.

— Tomo Haterio dukteriai netinka kalbėti tokius žodžius, kai Tomas Hateris guli ir miršta jos akivaizdoje,— atkirto Nenuorama.

— Garbė dievui, kad taip nėra! Nors ir kaip būtų suteptas vargšės mano motinos atminimas, aš vis tiek nesu Tomo Haterio duktė.

— Ne Tomo Haterio duktė? Neišsižadėkite senio paskutinę valandą, Judita, nes tokios nuodėmės dievas niekada neatleis. Jeigu jūs ne Tomo Haterio duktė, tai kieno gi jūs duktė?

Šis klausimas nesutramdomą Juditą privertė šiek tiek apsiraminti. Netekdama tariamojo tėvo, ji jautėsi lengviau, nes niekada jo tikrai nemylėjo. Bet mergaitė visiškai nepagalvojo, kas turi užimti jo vietą.

— Aš negaliu jums pasakyti, Nenuorama, kas buvo mano tėvas,— jau švelniau atsakė ji.— Tikiuosi, kad jis buvo bent garbingas žmogus.

— O to jūs negalite pasakyti apie senį Haterį? Gerai, Judita, aš neginčiju, kad apie Plaukiojantį Tomą buvo paleista visokių paskalų, bet niekas nėra apsaugotas nuo dėmių. Yra tokių, kurie pasakoja įvairių niekšybių net apie mane. Net ir jūs, kad ir kokia graži esate, ne visuomet to išvengėte.

Sunku pasakyti, kuo galėjo baigtis šie jo žodžiai, mums jau žinant, kokia buvo staigi Judita ir kaip ji nuo seno priešiškai žiūrėjo į pašnekovą. Bet kaip tik tą akimirką visiems paaiškėjo, kad artėja paskutinioji Haterio valanda. Judita ir Heti buvo stovėjusios prie savo motinos mirties patalo ir gerai žinojo visas neišvengiamo galo žymes. Hateris plačiai atsimerkė ir tuo pačiu metu ėmė rankomis graibyti apie save. Tai neabejotinai rodė, kad jis jau netenka regėjimo. Po valandėlės jo kvėpavimas ėmė dažnėti, paskui sekė pertrauka ir pagaliau paskutinis ilgas atodūsis, su kuriuo, kaip manoma, siela apleidžia kūną. Ši netikėta mirtis žmogaus, dar neseniai čia užėmusio tokią svarbią vietą, užkirto kelią beprasidedančiam kivirčui.

Diena pasibaigė be naujų įvykių. Nors huronams pavyko pagrobti vieną luotą, jie, matyt, nutarė tuo pasitenkinti ir tuojau pulti „pilį“ atsisakė. Artinantis prie jos apšaudomiems buvo pavojinga, ir tikriausiai tuo galėjai paaiškinti karo veiksmų pertrauką. Tuo metu visi ruošėsi Haterio laidotuvėms. Palaidoti jį krante buvo neįmanoma, o be to, Heti norėjo, kad jo kūnas ilsėtųsi šalia jos motinos kūno ežero dugne. Ji priminė, kad jis pats ežerą vadino „šeimos kapinėmis“. Laimė, savo norą ji pareiškė, kai nebuvo sesers, kuri tam planui būtų neišvengiamai pasipriešinus. Bet Judita niekur nesikišo, ir visa, kas reikalinga, buvo padaryta be jos patarimo ir jai nedalyvaujant.

Atlikti šias primityvias apeigas buvo nutarta leidžiantis saulei. Tam reikalui būtų buvę sunku išsirinkti tinkamesnį laiką, net jeigu būtų tekę atiduoti paskutinę pagarbą teisingai ir tyrai sielai. Mirčiai yra būdingas kažkoks iškilmingas orumas, įkvepiantis gyvuosius žmones žiūrėti į dūlančius palaikus su nuolankia pagarba. Visi šios žemės ryšiai netenka savo reikšmės, nusileidžia kažkokia uždanga, ir nuo šiol velionio likimas daugiau nebepriklauso nuo to, ką žmonės apie jį galvoja. Šiuo atveju mirtis yra geriausias lygintojas, nors galbūt neįmanoma painioti gero su blogiu ir tiesos su netiesa. Kai Juditai buvo pasakyta, kad viskas paruošta, ji paklausė sesers kvietimo, išėjo į aikštelę ir tik čia pirmą kartą viską pamatė. Į drobulę suvyniotas kūnas gulėjo ant arkos denio. Prie jo buvo pririšti iš židinio išimti sunkūs akmenys, kad kūnas tuojau nugrimztų į dugną. Jokių kitų pasiruošimų nereikėjo, nors Heti po pažastimi laikė neatskiriamą savo bibliją. Pagaliau visi perėjo į arką, ir ši keista buveinė, suteikusi savo šeimininko palaikams paskutinį prieglobstį, pajudėjo iš vietos. Nenuorama sėdėjo prie irklų. Galingose jo rankose jie judėjo taip lengvai, tartum jis būtų vairavęs luotą. Delavaras buvo pasyvus visų įvykių stebėtojas. Arka judėjo į

priekį iškilmingai, kaip laidotuvių eisena, irklai iš lėto pakildavo ir pasinerdavo į vandenį. Aplinkinis gamtovaizdis puikiausiai tiko būsimoms apeigoms. Veidrodiniame ežero paviršiuje nebuvo matyti nė vienos raukšlelės, ir plati miškų panorama melancholiška ramybe gaubė liūdną ceremoniją. Judita buvo susigraudinusi iki ašarų, ir net Nenuorama, pats nežinodamas kodėl, smarkiai jaudinosi. Heti iš pažiūros atrodė visiškai rami, bet jai širdį skaudėjo daug labiau negu seseriai, nes per ilgą bendrą gyvenimą jos meilė ir prieraišumas pavirto labiau įpročiu kaip pareiga. Ji gyveno religiniais jausmais ir viltimis, ir silpnam jos protui jie reiškė tą patį, ką Juditai šio pasaulio jausmai. Rimta ir susikaupusi Ua-ta-Ua viską įdėmiai stebėjo, nes ji, nors ir dažnai buvo mačiusi baltaveidžių laidotuves, bet tokiose keistose apeigose niekada nedalyvavo. Taip pat ramus ir susikaupęs delavaras laikėsi visiškai šaltakraujiškai.

Heti ėjo locmano pareigas, rodydama Nenuoramai, kur reikia plaukti, kad būtų galima rasti tą vietą, kurią ji įprato vadinti „motinos kapu“. Skaitytojas prisimena, kad „pilis“ stovėjo pietiniame seklumos gale, kuri tęsėsi maždaug pusę mylios į šiaurę. Tolimame tos seklumos gale Plaukiojančiam Tomui kadaise atėjo į galvą palaidoti žmonos ir sūnaus palaikus. Jo paties kūnas dabar turėjo atsigulti šalia jų. Norėdama surasti tą vietą, Heti vadovavosi įvairiomis kranto žymėmis, nors jai padėjo viskas — ir namo padėtis, ir bendra seklumos kryptis, o vanduo buvo toks skaidrus, kad galėjai matyti net dugną. Todėl mergaitė be vargo vadovavo arkai ir, reikiamu laiku priėjusi prie Marčo, sušnibždėjo:

— Dabar, Nenuorama, daugiau nebeirkite. Mes praplaukėme akmenį dugne, ir motinos kapas jau nebetoli.

Marčas tučtuojau padėjo irklus, nuleido į vandenį inkarą ir į rankas paėmė lyną, sustabdydamas baržą. Arka lėtai pasisuko, ir, kai ji visiškai liovėsi judėjusi, Heti nuėjo į laivugalį ir parodė pirštu į vandenį. Nesutvardoma širdgėla jai iš akių spaudė ašaras. Judita taip pat dalyvavo motinos laidotuvėse, bet nuo to laiko šioje vietoje niekada daugiau nebuvo. Tai galima paaiškinti anaiptol ne abejingumu velionės atminimui, nes mergaitė savo motiną mylėjo ir jos mirtį graudžiai apverkė, bet ji bjaurėjosi viskuo, kas priminė mirtį. Be to, po tų laidotuvių jos gyvenime buvo kai kurių įvykių. Pastarieji tą jausmą sustiprino ir ją vertė laikytis atokiau nuo tos vietos, kur ilsėjosi motina, kurios griežti pamokymai jai dar labiau didino sąžinės graužimą. Heti padėtis buvo kitokia. Paprastoje ir nekaltoje jos širdyje motinos prisiminimas nekeldavo kitų jausmų, išskyrus tylią širdgėlą. Visą vasarą, beveik kiekvieną dieną, sutemus ji aplankydavo tą vietą ir, rūpestingai nuleidusi inkarą taip, kad nepaliestų kūno, vaizdavosi besikalbanti su velione, giedodavo himnus ir kartodavo maldas, kurių vaikystėje ją buvo išmokiusi motina. Taip tariamai bendraudama su motinos dvasia, Heti pergyveno

laimingiausias savo gyvenimo valandas. Jai pačiai nepastebint, jos galvoje indėnų padavimai susimaišė su krikščionių papročiais, kuriuos jai vaikystėje pasakojo motina. Gamta buvo vienintelis dvasininkas šiose laukinėse laidotuvių apeigose. Marčas nuleido akis ir pro skaidrų it oras vandenį pamatė tai, ką Heti vadino „motinos kapu". Tai buvo žemas pailgas žemių kauburėlis, kurio viename gale baltavo kraštas drobulės, atstojusios velionei įkapes. Nuleidęs į dugną savo žmonos lavoną, Hateris vežė nuo kranto žemes ir jas pylė į ežerą, kol jos visiškai pridengė kūną. Ilgainiui judantis vanduo kapo kraštą nuplovė ir atidengė drobulę. Net šiurkščiausi ir nepaklusniausi žmonės laidotuvių metu pasidaro santūresni. Marčas nejautė nė mažiausio noro iškrėsti kokią nors šiurkščią išdaigą ir buvo nusiteikęs savo pareigą atlikti oriai tylėdamas. Gal jis galvojo apie baisią bausmę, ištikusią seną jo draugą, ir tai jam priminė baisų pavojų, į kurį neseniai buvo patekusi jo paties gyvybė. Jis ženklu parodė Juditai, kad viskas paruošta, ir ši liepė pradėti. Be pašalinės pagalbos, pasitikėdamas didžiule savo jėga, Nenuorama pakėlė lavoną ir jį nunešė į baržos galą. Po velionio kojomis ir pečiais pakišo virves, kaip kad paprastai pakišama po karstu, ir po to kūnas pamažu nugrimzdo į dugną.

— Ne ten, Hari Marčai, ne ten! — tarė Judita, nenoromis krūptelėdama.— Neguldykite jo taip arti prie motinos!

— Kodėl, Judita? — rimtai paklausė Heti.— Jie kartu gyveno ir po mirties turi kartu gulėti.

— Ne, ne, Hari Marčai, toliau, daug toliau! Vargše Heti, tu pati nežinai, ką kalbi. Leisk man tai sutvarkyti.

Išraiškingas jos mostas privertė Marčą nuleisti velionį šiek tiek toliau nuo jo žmonos kapo. Po to Marčas ištraukė virves, ir apeigos pasibaigė.

— Štai ir atėjo galas Plaukiojančiajam Tomui! — sušuko Nenuorama, pasilenkdamas per baržos kraštą ir pro vandenį žiūrėdamas į lavoną.— Jis buvo puikus kovos draugas ir labai sumanus medžiotojas. Neverkite, Judita, ir neliūdėkite, Heti! Vis tiek kada nors mes visi turėsime mirti, ir kai ateina skirtas laikas, raudomis ir ašaromis numirėliui gyvybės nesugrąžinsi. Žinoma, jums sunku skirtis su tėvu. Su dauguma tėvų sunku skirtis, ypač neištekėjusioms dukterims, bet prieš tą nelaimę yra viena patikima priemonė, o jūs abi per daug jaunos ir gražios, kad negalėtumėte surasti tos priemonės artimiausiu laiku. Kai jums, Judita, bus patogu išklausyti tai, ką jums nori pasakyti garbingas ir kuklus žmogus, aš norėčiau pasikalbėti su jumis dviese.

Judita beveik neatkreipė dėmesio į šį šiurkštų Nenuoramos mėginimą ją paguosti, nors, žinoma, bendrą jo žodžių prasmę suvokė. Ji verkė, prisimindama buvusį motinos švelnumą, ir jos galvoje atgydavo seniai pamiršti pamokymai ir nurodymai. Tačiau Nenuoramos žodžiai ją privertė grįžti į tikrovę ir, nors jie buvo pasakyti labai ne vietoje, nesukėlė to nepasitenkinimo, ku-

rio buvo galima laukti iš tokio staigaus būdo mergaitės. Priešingai, ją, matyt, sukrėtė kažkokia staigi mintis, vieną akimirką ji įsmeigė žvilgsnį į jaunuolį, nusišluostė akis ir pasuko į kitą baržos galą, ženklu liepusi jam sekti paskui ją. Čia ji atsisėdo ir rankos mostu pasiūlė Marčui užimti vietą šalia savęs. Jos elgesio ryžtingumas ir rimtumas pašnekovą truputį sutrikdė, ir Judita buvo priversta pati pradėti pokalbį.

— Jūs norite pasikalbėti su manimi apie vedybas, Hari Marčai,— tarė ji,— ir štai aš atėjau čia, kad prie savo tėvų kapo... o ne, o ne! — prie savo vargšės motinos kapo išklausyčiau tai, ką jūs norite pasakyti...

— Jūs šįvakar kažkaip keistai elgiatės, Judita,— atsakė Nenuorama, susijaudinęs daug labiau, negu jis norėjo parodyti.— Bet kas tiesa, tai tiesa, o tiesa visada turi iškilti į viršų. Jūs gerai žinote, kad aš jus jau seniai laikau gražiausia moterimi iš visų, kurias tik yra mačiusios mano akys, ir aš to niekada neslėpiau nei čia, ant ežero, nei medžiotojų tarpe, nei nausėdijose.

— Taip, taip, tai aš jau esu girdėjusi ir maniau, kad tai teisybė,— atsakė Judita, karštligiškai nekantraudama.

— Gerai, jeigu tai malonu, tad aš manau, kad nė viena moteris nesiskųs, jog tai girdi per daug dažnai. Visi sako, kad tokia jau jūsų lytis: jūs mėgstate klausyti, kai jums vis sako ir sako, nors ir po šimtą kartų, kad jūs patinkate vyrui, ir geriau vertinate tik pokalbius apie jūsų pačių grožį.

— Be abejo, daugeliu atvejų mes mėgstame ir vieną, ir kitą, bet šiandien, Nenuorama, labai nepaprasta diena ir neverta tuščiai švaistytis žodžiais. Aš norėčiau, kad jūs kalbėtumėte atvirai.

— Jūs visada elgėtės savotiškai, Judita, ir aš manau, kad taip elgsitės ir ateityje. Aš dažnai jums sakydavau, kad jūs man patinkate labiau negu bet kuri kita jauna moteris, arba, jau jeigu sakyti gryną teisybę, daug labiau negu visos jaunos moterys kartu. Bet jūs turėjote pastebėti, Judita, kad aš niekada jūsų neprašiau tekėti už manęs.

— Aš tai pastebėjau,— tarė mergaitė ir ant gražių jos lūpų pasirodė šypsena, nors ją apėmė nepaprastas ir vis didėjantis jaudinimasis, kuris privertė jos skruostus suliepsnoti raudoniu ir akis uždegė akinamu blizgesiu.— Aš pastebėjau tai, ir man buvo gana keista, kad taip elgiasi toks ryžtingas ir drąsus žmogus kaip Haris Marčas.

— Tam buvo sava priežastis, mergaite, ir ta priežastis jaudina mane net dabar. Prašau neraudonuoti ir nežiūrėti taip piktai, nes yra minčių, kurios ilgai slepiasi vyro galvoje, ir yra žodžių, kurie kliūva jo gerklėje, bet yra taip pat jausmų, kurie gali įveikti ir viena, ir kita ir tiems jausmams aš turiu paklusti. Jūs daugiau neturite nei tėvo, nei motinos, Judita, ir jūs su Heti toliau čia negalite vienos gyventi, jeigu net ir bus sudaryta taika ir irokėzai nurims. Maža to, kad jūs turėsite badauti, bet ne-

praeis nė savaitė, kaip jus abi paims į nelaisvę arba nuskalpuos. Atėjo laikas pagalvoti apie gyvenimo pakeitimą ir apie vyrą. Sutikite ištekėti už manęs, ir visa praeitis bus užmiršta.

Judita sunkiai valdė savo jaudinimąsi, klausydamasi tokio paprasto prisipažinimo meilėje, nors, matyt, jo troško ir dabar klausėsi su tokiu atidumu, kuris galėjo įkvėpti viltį. Bet ji vos sulaukė, kol jaunuolis baigs kalbėti, taip norėjo greičiau atsakyti.

— To pakanka, Nenuorama,— tarė ji, pakeldama ranką, tartum norėdama priversti jį nutilti.— Aš jus supratau taip gerai, lyg jūs apie tai būtumėt kalbėjęs ištisą mėnesį. Jūs mane labiau vertinate už kitas mergaites ir norite, kad aš tapčiau jūsų žmona.

— Jūs mano mintį išreiškėte daug geriau, negu aš pats būčiau galėjęs ją išreikšti, Judita. Todėl prašau tikėti, kad visus savo žodžius aš pasakiau kaip tik taip, kaip jūs norėjote juos išgirsti.

— Viskas pakankamai aišku, Nenuorama, ir atrodo, kad taip turėtų būti. Čia ne vieta juokauti arba jus apgaudinėti. Išklausykite mano atsakymo, kuris visais atžvilgiais bus toks nuoširdus, kaip ir jūsų pasiūlymas. Yra viena priežastis, Marčai, dėl kurios aš niekada...

— Man atrodo, kad aš suprantu jus, Judita, bet aš pasiruošęs užmiršti tą priežastį, kuri liečia tik mane. Bet prašau neraudonuoti kaip dangus per saulėlydį, nes aš visiškai nenoriu jūsų įžeisti...

— Aš neraudonuoju ir neįsižeidžiu,— tarė Judita, stengdamasi nuslopinti savo pasipiktinimą.— Yra priežastis, dėl kurios aš negaliu būti jūsų žmona, Nenuorama. Tos priežasties jūs, matyt, nepastebite ir todėl aš turiu jums ją paaiškinti taip pat atvirai, kaip kad jūs prašėte mano rankos. Aš jūsų nemyliu ir turbūt niekada taip nepamilsiu, kad galėčiau ištekėti.

— O, Judita, štai ką padarė tie puošeivos raudonmunduriai [47] iš forto! Jie kalti dėl visko!

— Tyliau, Marčai! Nešmeižkite dukters prie jos motinos kapo. Neužmirškite, kad aš esu moteris, o jūs vyras, ir kad aš neturiu nei tėvo, nei brolio, kurie jums galėtų atkeršyti už jūsų žodžius.

— Gerai, aš daugiau nieko nebesakysiu. Bet palūkėkite, Judita, ir kaip reikiant apgalvokite mano pasiūlymą.

— Laikas man nereikalingas. Aš jau seniai viską apgalvojau ir tik laukiau, kada jūs viską atvirai pasakysite, kad aš galėčiau taip pat atvirai atsakyti. Mes dabar vienas kitą suprantame ir todėl neverta tuščiai aušinti burnos.

Jaudinamas mergaitės susikaupimas jaunuolį išgąsdino, nes jis anksčiau niekada jos nematė tokios rimtos ir ryžtingos. Anks-

---

[47] Taip pajuokiamai tada buvo vadinami anglų karininkai ir kareiviai, nešioję raudonus mundurus.

tyvesnių jų pasikalbėjimų metu jo merginimąsi ji paprastai sutikdavo išsisukinėdama arba pajuokdama, bet Nenuorama tai laikė moterišku koketavimu ir manė, kad ji lengvai sutiks už jo tekėti. Jis pats abejojo ar reikia pasipiršti, ir niekada nemanė, kad Judita atsisakys tapti gražiausio visame pasienyje vyro žmona. O jam teko išgirsti neigiamą atsakymą ir dar tokį ryžtingą, kad daugiau nebeliko jokių vilčių. Jis buvo taip pažemintas ir apstulbintas, kad nė nemėgino jos perkalbėti.

— Dabar Mirguliuojantis Veidrodis man neteko viso savo žavumo! — sušuko jis kiek patylėjęs.— Senis Tomas numirė, huronų ant kranto ne mažiau kaip balandžių miške ir apskritai man čia visiškai netinkama vieta.

— Tada keliaukite iš čia. Mums čia gresia daugybė pavojų ir kam jums rizikuoti savo gyvybe dėl kitų? Be to, aš ir nemanau, kad jūs galėtumėte mums suteikti kurią nors rimtą paslaugą. Iškeliaukite kad ir šiąnakt. Mes niekada jums nepriekaišiosime, kad jūs esate užmaršus arba nevyriškas.

— Jeigu iš čia iškeliausiu, tai su prislėgta širdimi ir tai dėl jūsų kaltės, Judita. Man būtų geriau jus pasiėmus su savimi.

— Apie tai daugiau neverta kalbėti, Marčai. Kai tik sutems, aš vienu mūsų luotu jus nuvešiu į krantą. Iš ten jūs galite nusigauti iki artimiausios įgulos. Kai nueisite į vietą ir išsiųsite čia būrį...

Tardama tuos žodžius, Judita užsikirto, nes ji nenorėjo susilaukti apkalbų ir įtarinėjimų iš to žmogaus, kuris nelabai palankiai žiūrėjo į jos pažintį su įgulos karininkais. Tačiau Nenuorama jos užuominą suprato ir atsakė visiškai paprastai, nesileisdamas į išvedžiojimus, kurių būgštavo mergaitė:

— Aš suprantu, ką jūs norite pasakyti ir kodėl nebaigiate kalbėti. Jeigu aš laimingai pasieksiu fortą, būrys bus išsiųstas išgaudyti tų valkatų, ir aš ateisiu kartu su juo, nes prieš amžinai skiriantis noriu pamatyti jus ir Heti visiškai saugias.

— Ak, Hari Marčai, jeigu jūs visada būtumėte taip kalbėjęs, mano jausmai jūsų atžvilgiu galėjo būti visiškai kitokie!

— Nejaugi dabar per vėlu, Judita? Aš esu šiurkštus miškų gyventojas, bet mes visi keičiamės, kai su mumis imama elgtis kitaip, negu esame įpratę.

— Per vėlu, Marčai! Aš jums arba bet kuriam kitam vyrui, išskyrus vieną, niekada neturėsiu tokių jausmų, kuriuos jūs norėtumėte manyje rasti. Na, aš jau pakankamai pasakiau, daugiau manęs nieko neklausinėkite. Kai tik sutems, aš arba delavaras jus iškelsime į krantą. Iš ten jūs nusigausite iki Mohauko kranto, iki artimiausios įgulos, ir mums išsiųsite pagalbą. O dabar, Nenuorama, mes esame bičiuliai, ir aš galiu jumis pasitikėti, ar ne tiesa?

— Suprantama, Judita, nors mūsų bičiulystė būtų daug artimesnė, jeigu jūs sutiktumėte žiūrėti į mane taip, kaip aš į jus žiūriu.

Judita svyravo. Atrodė, kad joje vyko kažkokia smarki vidinė kova. Paskui, tartum pasiryžusi atsikratyti bet kokios silpnybės ir žūt būt pasiekti savo tikslą, ji prašneko atviriau.

— Jūs ten rasite kapitoną, pavarde Vorlis,— ištarė ji baldama ir visa virpėdama.— Aš manau, kad jis panorės vesti būrį, bet man geriau būtų, jog tai padarytų kas nors kitas. Jeigu kapitoną Vorlį galima sulaikyti nuo to žygio, tai aš būsiu labai laiminga.

— Tai daug lengviau pasakyti, negu padaryti, Judita, nes karininkai ne visada gali elgtis taip, kaip jiems ateina į galvą. Aš pažįstu karininką, apie kurį jūs kalbate,— tai raudonskruostis, linksmas, guvus džentelmenas, kuris išmaukia tiek maderos, kad gali išdžiovinti visą Mohauką, ir yra įdomus pasakotojas. Visos tenykštės mergaitės jį įsimylėjusios, ir kalbama, kad jis įsimylėjęs visas mergaites.

Judita nieko neatsakė, nors visa suvirpėjo. Išblyškę jos skruostai iš pradžių skaisčiai nuraudo, o paskui vėl pabalo kaip numirėlio.

„Deja, mano vargše mama! — mintimis pasakė ji.— Mes sėdime prie tavo kapo, bet tu ir nežinai, kaip yra užmiršti tavo pamokymai ir apvilta tavo meilė!“

Pajutusi savo širdyje šį niekada nemirštančio kirmino įgėlimą, ji atsistojo ir ženklu Nenuoramai parodė, kad daugiau neturi ko pasakyti.

XXII SKYRIUS

Visą tą laiką Heti sėdėjo baržos priekyje ir liūdnai žiūrėjo į vandenį, kur ilsėjosi motina ir tas žmogus, kurį ji taip ilgai laikė savo tėvu. Meili ir tyli Ua-ta-Ua stovėjo šalia, bet nemėgino jos guosti. Indėnų papročiu ji buvo santūri, o jos lyties paprotys mergaitę skatino kantriai laukti to laiko, kai bus galima pareikšti užuojautą darbais, o ne žodžiais. Čingačgukas stovėjo truputį atokiau. Jis elgėsi kaip karys, bet jautė kaip žmogus.

Judita priėjo prie sesers iškilminga ir ori, nors tai jai buvo nelabai būdinga. Gražiame jos veide dar buvo žymūs pergyvento jaudinimosi pėdsakai, bet ji prašneko tvirtai ir nesvyruodama. Tą akimirką Ua-ta-Ua ir delavaras nuėjo į laivugalį pas Nenuoramą.

— Sesute,— švelniai tarė Judita,— aš turiu su tavimi daug apie ką pasikalbėti. Sėskime į luotą ir nuplaukime toliau nuo arkos. Dviejų našlaičių paslapčių neturi girdėti pašalinės ausys.

— Žinoma, Judita, bet tėvai gali girdėti tas paslaptis. Liepk Nenuoramai pakelti inkarą ir nuvaryti iš čia arką, o mes pasiliksime čia, prie tėvo ir motinos kapo, ir apie viską pasikalbėsime.

— Tėvo. . .— lėtai pakartojo Judita, ir po pasikalbėjimo su Marču jos skruostus pirmą kartą nuplieskė raudonis.— Jis nebuvo

mūsų tėvas, Heti! Mes tai girdėjome iš jo paties lūpų, paskutinėmis jo gyvenimo minutėmis.

— Nejaugi tu džiaugiesi, Judita, kad neturi tėvo? Jis rūpinosi mumis, maitino, rengė ir mylėjo mus. Tikras tėvas daugiau negalėjo padaryti. Aš nesuprantu, kodėl jis nebuvo mūsų tėvas.

— Negalvok apie tai daugiau, mielasis vaikeli. Padarysim taip, kaip tu sakai. Mes pasiliksim čia, o arka tegu truputį paplaukia į šalį. Parenk luotą, o aš pasakysiu mūsų norą Nenuoramai ir indėnams.

Visa tai buvo greitai padaryta. Ritmingai varoma irklų smūgių, arka nuplaukė už šimto jardų, palikusi mergaites, tartum plevenančias ore toje vietoje, kur ilsėjosi numirėliai: toks judrus buvo lengvas laivelis ir toks perregimas jį laikęs vanduo.

— Tomo Haterio mirtis,— pradėjo Judita po trumpos pauzės, kuri turėjo parengti seserį jos žodžiams,— pakeitė visus mūsų ateities planus, Heti. Jeigu jis ir nebuvo mūsų tėvas, tai mes vis dėlto tarp savęs esame seserys ir todėl turime gyventi kartu.

— Tyliau, Judita! Gal kur nors netoliese klajoja jo dvasia, ir jam bus skaudu girdėti, kad vaikai prie jo kapo taria tokius žodžius. Motina dažnai man sakydavo, kad vaikai neturi sukelti sielvarto tėvams, ypač kai tėvai jau mirę.

— Vargše Heti! Laimė, kad juodu abu dabar nusikratė visų rūpesčių dėl mūsų likimo. Ničniekas, ką aš galiu padaryti ar pasakyti, dabar nekels motinai nė mažiausio liūdesio, ir tai bent šiek tiek paguodžia, ir ničniekas, ką tu gali pasakyti arba padaryti, neprivers jos nusišypsoti, kaip ji šypsodavosi žiūrėdama į tave, kai buvo gyva.

— Tu to nežinai, Judita. Motina mus gali matyti. Ji mums visada sakydavo, kad dievas mato viską, ką mes bedarytume. Štai kodėl dabar, kai ji mus paliko, aš stengiuosi nedaryti nieko, kas jai nepatiktų. Pagalvok, Judita, kaip jos siela nuliūstų, jeigu matytų kurią nors iš mudviejų blogai darant. Dvasios gali matyti, ir ypač tėvų dvasios, kurios nuolat rūpinasi savo vaikais.

— Heti, Heti, tu pati nežinai, ką kalbi! — sumurmėjo Judita, nuraudusi iš susijaudinimo.— Numirėliai negali matyti ir žinoti, kas čia dedasi. Bet daugiau apie tai nekalbėkime. Motinos ir Tomo Haterio kūnai ilsisi ežero dugne, ir tikėkimės, kad jų abiejų sielos yra pas dievą. Bet mudvi, vienos motinos vaikai, kol kas gyvename žemėje ir reikia pagalvoti, ką darysime toliau.

— Jeigu mes ir ne Tomo Haterio vaikai, Judita, vis dėlto niekas neginčys mūsų teisių į jo nuosavybę. Mums pasiliko pilis, arka, luotai, miškai ir ežeras, viskas, ką jis valdė gyvas būdamas. Kas mums kliudo pasilikti čia ir gyventi visiškai taip, kaip iki šiol gyvenome?

— Ne, ne, vargše sesute, dabar tai neįmanoma. Dviem mergaitėms čia nebus saugu, jeigu net huronams nepavyks mūsų pagrobti. Net tėvui kartais būdavo sunku ant ežero, o mums apie

tai nėra ko ir galvoti. Mes turime tą vietą palikti, Heti, ir persikelti į kolonistų nausėdiją.

— Man labai liūdna, kad tu taip galvoji,— atsiliepė Heti, nuleidusi ant krūtinės galvą ir susimąsčiusi žiūrėdama į tą vietą, kur dar buvo matyti jos motinos kapas.— Man labai liūdna tai girdėti. Aš norėčiau pasilikti čia, kur jeigu ir negimiau, tai bent praleidau visą savo gyvenimą. Man nepatinka kolonistų gyvenvietės, jos pilnos ydų ir pykčio. Aš myliu medžius, kalnus, ežerą ir upelius, Judita, ir man bus labai skaudu su jais atsiskirti. Tu graži ir nesilpnaprotė. Kada nors tu ištekėsi, ir aš turėsiu brolį, kuris rūpinsis mumis abiem, jeigu vienos moterys tikrai negali gyventi tokioje vietoje kaip šita.

— Ak, jeigu tai būtų įmanoma, Heti, tai aš iš tikrųjų jausčiausi tūkstantį kartų laimingesnė šiuose miškuose negu kolonistų nausėdijose! Kadaise aš galvojau kitaip, bet dabar viskas pasikeitė. Bet kur tas vyras, kuris šią gražią vietą mums paverstų rojaus sodu?

— Haris Marčas myli tave, sesute,— atsakė vargšė Heti.

— Mes su Hariu Marču vienas kitą suprantame, ir apie jį daugiau neverta kalbėti. Yra, teisybė, vienas žmogus... Bet tiek to! Viskas yra apvaizdos rankose. Mes dabar turime greitai nuspręsti, kaip gyvensime toliau. Pasilikti čia — tai yra pasilikti čia vienos — mes negalime. Be to, atėjo laikas sužinoti viską, kas tik yra galima, apie mūsų giminaičius ir šeimą. Negalima patikėti kad mes visiškai neturėtume giminaičių, ir jie, be abejo, apsidžiaugtų, mus pamatę. Senoji skrynia dabar yra mūsų nuosavybė, mes turime teisę ją peržiūrėti ir sužinoti viską, kas joje saugoma. Motina buvo visiškai kitokia negu Tomas Hateris, ir dabar, kai žinome, jog mes ne jo vaikai, aš netveriu iš nekantrumo, norėdama sužinoti, kas buvo mūsų tėvas.

— Gerai, Judita, tu daugiau už mane supranti tokius dalykus, tu esi žymiai protingesnė, negu paprastai būna mergaitės,— motina visada taip sakydavo,— o aš esu tik silpnaprotė. Dabar, kai tėvas ir motina numirė, man nereikalingi jokie giminaičiai, išskyrus tave, ir aš nemanau, kad man pavyktų pamilti žmones, kurių aš niekada nesu mačiusi. Jeigu tu nenori ištekėti už Nenuoramos, tai aš iš tikrųjų nežinau, kokį kitą vyrą tu galėtum sau susirasti, ir todėl bijau, kad mums galų gale teks palikti ežerą.

— Ką tu galvoji apie Medžiotoją, Heti? — paklausė Judita, naivios savo sesers pavyzdžiu nuleisdama galvą ir tokiu būdu stengdamasi paslėpti savo sumišimą.— Ar tu norėtum, kad jis taptų tavo svainiu?

— Apie Medžiotoją? — pakartojo Heti, neapsimestinai nustebusi ir žiūrėdama į seserį.— Bet, Judita, Medžiotojas visiškai negražus ir netinka tokiai mergaitei kaip tu.

— Bet jis nėra bjaurus, Heti, o grožis vyrui mažai ką tereiškia.

— Tu taip manai, Judita? Man rodos, kad kiekvienu grožiu malonu pasigėrėti. Motina man tai dažnai sakydavo, kai manydavo, jog man liūdna, kad aš ne tokia graži kaip tu. Nors aš niekada netrokšdavau ko nors, kas yra tavo. Aš manau, kad jeigu būčiau vyras, tai savo grožiu rūpinčiausi daug labiau negu mergina. Gražus vyras atrodo daug maloniau už gražią moterį.

— Vargšas vaikeli, tu pati nežinai, ką kalbi. Mums grožis kai ką reiškia, bet vyrui tai yra vieni niekai. Suprantama, vyras turi būti aukštas, bet atsiras nemažai tokių pat aukštų žmonių kaip Nenuorama; ir vikrių — aš pažįstu žmonių, daug vikresnių už jį; ir stiprių — ką gi, ne visa jėga, kuri yra pasaulyje, atiteko jam; ir drąsių — aš esu įsitikinusi, kad galiu čia paminėti jaunuolį, kuris yra daug drąsesnis už jį.

— Labai keista, Judita! Iki šiol aš galvojau, kad visame pasaulyje nėra stipresnio, gražesnio, vikresnio ir drąsesnio žmogaus už Harį Nenuoramą. Aš bent manau, kad niekada nesu sutikusi tokio, kuris galėtų lygintis su juo.

— Gerai, gerai, Heti, apie tai daugiau nekalbėsime! Tegu Haris Marčas iš čia išeina. Jis nusprendė mus palikti šiąnakt, ir aš to nė kiek nesigailiu. Tik gaila, kad jis čia veltui taip ilgai išbuvo. Nuo šiol mes turime gyventi kaip tinka dviem kuklioms jaunoms moterims. Vadinasi, mums nė už kažin ką negalima čia pasilikti ir kęsti pašaipas ir apkalbas, leidžiamas šiurkščių aštrialiežuvių traperių ir medžiotojų, lankančių šį ežerą. Tegu Nenuorama išeina, o aš jau rasiu kaip pasimatyti su Medžiotoju, ir tada mūsų ateities klausimas greitai išsispręs. Bet saulė jau nusileido, o arka nuplaukė toli. Grįžkime ir pasitarkime su savo bičiuliais. Šiąnakt aš peržiūrėsiu skrynią, o rytoj mes nuspręsime, ką daryti toliau. O dėl huronų, tai juos bus lengva papirkti dabar, kai mes galime tvarkyti savo turtą, nebijodamos Tomo Haterio. Jeigu tik man pavyks iš jų rankų išvaduoti Medžiotoją, mudu per kokią valandą suprasime vienas kitą.

Judita kalbėjo tvirtai ir ryžtingai, iš patyrimo žinodama, kaip reikia elgtis su silpnaprote savo seserimi. Nors ji ir buvo įpratusi su ja kalbėti, kartais Heti ją suglumindavo paprastomis moralinėmis savo tiesomis, kurios giliai buvo įsišaknijusios jos mintyse ir jausmuose ir skleidė šventą aureolę aplink viską, ką ji sakė ir darė. Šį kartą ta sveikoji silpnaprotės mergaitės nuovoka, kuri kitokiomis aplinkybėmis galėtų net nustebinti, buvo pareikšta paprastai ir rimtai.

— Tu užmiršai, Judita, kas mus čia atvedė! — priekaištingai atkirto Heti.— Čia motulės kapas, ir visai neseniai šalia jos mes nuleidome tėvo kūną. Šioje vietoje mums netinka taip daug kalbėti apie save. Verčiau pasimelskime, kad viešpats dievas mūsų neužmirštų ir patartų, kur mums vykti ir ką daryti.

Judita nenoromis padėjo į šalį irklą, o Heti atsiklaupė ant kelių ir greitai paskendo nuolankiose, paprastose maldose. Sesuo nesimeldė. Jau seniai ji to nebedarė. Ji daug būtų davusi, kad

tokiais momentais galėtų pasikeisti jausmais su grynaširde, dora savo seserimi. Tačiau ji teįstengė tik nuleisti ant krūtinės galvą ir dėtis besimeldžiančia, nors užsispyrusi jos dvasia tam prieštaravo!

Kai Heti atsistojo, jos skruostai liepsnojo. Heti visada buvo miela, o ramybė, kuri tą valandėlę spindėjo jos veide, ją padarė tikra gražuole.

— Dabar, Judita, jeigu nori, galime važiuoti,— tarė ji.— Dievas buvo man malonus ir nuėmė naštą nuo mano širdies. Motina man dažnai sakydavo, kad ji turėjo daug tokių naštų ir visada jas taip palengvindavo. Tai yra vienintelis būdas, sesele. Akmenį arba rastą galima pakelti rankomis, bet palengvinti širdį galima tik malda. Kodėl tu meldiesi ne taip dažnai kaip vaikystėje, Judita?

— Gerai, gerai, vaikeli,— sausai atsakė Judita,— dabar tai nesvarbu. Mirė motina, mirė Tomas Hateris, ir mums atėjo laikas pagalvoti apie save.

Vyresniosios sesers irklo varomas luotas lėtai pajudėjo iš vietos. Jaunesnioji sesuo sėdėjo giliai susimąsčiusi, kaip būdavo visada, kai jos galvoje kildavo abstraktesnė ir sudėtingesnė mintis negu paprastai.

— Ar tik ne luotas ką tik praplaukė pro „pilį",— sušuko Judita.— Antai ten, toje pusėje, kur aš rodau. Dabar jis pasislėpė. Bet, dievaži, aš mačiau, kaip luotas pasislėpė už rąstų.

— Aš jau seniai jį pastebėjau, bet nepagalvojau, kad tokius dalykus galima kalbėti prie motinos kapo. Luotas atplaukė nuo stovyklos pusės, ir jį irkluoja tik vienas žmogus: rodos, kad ten būsiąs Medžiotojas, o ne irokėzas.

— Medžiotojas! — sušuko Judita nepaprastai susijaudinusi.— Negali būti! Medžiotojas tebėra nelaisvėje, ir aš visą laiką tik ir galvoju, kaip jį išvaduoti. Kodėl tu manai, kad ten Medžiotojas, vaikeli?

— Apie tai tu pati gali spręsti, sesute: luotas vėl matyti, jis jau praplaukė pro „pilį".

Iš tikrųjų lengva valtis aplenkė gremėzdišką pastatą ir dabar suko prie arkos. Baržoje visi susirinko į laivugalį pasitikti besiartinančio keleivio. Iš pirmo žvilgsnio Judita suprato, kad jos sesuo sako teisybę ir kad luote tikrai sėdi Medžiotojas. Tačiau jis artinosi taip ramiai ir pamažu, kad ji nustebo: žmogus, kuriam jėga ar gudrumu pavyko ištrūkti iš priešo rankų, vargu ar galėjo taip šaltakraujiškai elgtis. Jau buvo beveik visiškai sutemę ir ant kranto nieko negalėjai įžiūrėti. Bet ant plataus ežero paviršiaus dar kai kur mirguliavo šviesos atspindžiai. Pamažu temstant, ant rąstinių arkos sienų blanko raudoni švituliai, ir vaizdas šiek tiek priminė šiltas Italijos arba Graikijos saulėlydžio spalvas. „Pilies" rąstus ir arką dar tebedažė purpuriniai spinduliai, o luotas, kuriame plaukė Medžiotojas, jau nyko prieblandoje. Kai abi valtys suartėjo, nes Judita ir jos sesuo taip pat

užgulė irklus, stengdamosi pavyti netikėtą apsilankėlį, dar jam nepasiekus arkos, tuose tamsiame ore virpančiuose švituliuose net įdegęs Medžiotojo veidas atrodė šviesesnis negu paprastai. Judita pagalvojo, kad galbūt ši neįprasta ir maloni išraiška dalinai atsirado iš džiaugsmo, susitikus su ja. Ji nesuvokė, kad dėl tos pačios natūralios priežasties ji atrodė taip pat daug gražesnė. Ji taip pat nežinojo, kad jaunuolis tikrai galvojo apie ją (tai jai būtų suteikę daug džiaugsmo), jos maloniausią moterišką būtybę, ir kad jis nenuleido nuo jos akių.

— Sveiki, sveiki atvykę, Medžiotojau! — sušuko mergaitė, kai luotai suartėjo.— Mes pergyvenome liūdną ir baisią dieną, bet, jums sugrįžus, bent viena nelaimė sumažėjo. Nejaugi huronai atlyžo ir jus paleido? O gal jūs pabėgote iš jų tik savo drąsos ir vikrumo dėka?

— Nei taip, nei kitaip, Judita, nei viena, nei antra. Mingai kaip buvo, taip ir pasiliko mingai. Kokie jie gimė, tokie ir mirs. Vargu ar jų prigimtis kada nors pasikeis. Ką gi, jie turi savo prigimtį, o mes savo, Judita, ir apie dievo tvarinius blogai kalbėti netinka, nors, teisybę sakant, man gana sunku apie tuos valkatas gerai galvoti arba gerai atsiliepti. Gudrumu juos paimti, žinoma, galima, ir mudu su Gyvate iš tiesų juos apstatėme, kai nuvykome vaduoti Ua-ta-Ua.— Medžiotojas nusijuokė įprastu tyliu juoku.— Bet apgauti tuos, kurie jau vieną kartą buvo apgauti,— nelengvas dalykas. Net elniai po vieno medžioklės sezono sužino medžiotojo gudrybes, o indėnas, kuris vieną kartą pamato jūsų gudrybę, daugiau niekada neužmerkia akių, kol būna toje pačioje vietoje. Aš pažinojau baltųjų, kurie leidosi apkvailinami antrą kartą, bet su raudonodžiais taip nebūna. Viską, ką žinau, esu patyręs iš praktikos, o ne iš knygų. Patirtis — geriausias mokytojas, mes puikiai prisimename jos pamokas.

— Visa tai teisybė, Medžiotojau. Bet jeigu jūs nepabėgote nuo laukinių, tai kaip čia atsidūrėte?

— Jūs turite teisę mingus vadinti laukiniais, nes jų jausmai tikrai laukiniai, ir jie visada elgsis žiauriai, jeigu tik jiems suteiksite progą. Neseniai įvykusiose grumtynėse jie turėjo šiokių tokių nuostolių ir yra pasiruošę už juos atkeršyti kiekvienam angliško kraujo žmogui, kuris tik pateks į jų rankas.

— Jie nužudė tėvą, ir tai turėtų numalšinti jų kraujo troškimą,— priekaištingai pastebėjo Heti.

— Aš tai žinau, mergaite, aš žinau visą istoriją, iš dalies todėl, kad kai ką mačiau nuo kranto, nes jie mane ten atvedė iš stovyklos, iš dalies iš jų grasinimų ir kitų kalbų. Ką gi, gyvybė — labai nepatikimas dalykas, ir ji priklauso tik nuo to, ar mes galėsime kasdien kvėpuoti. Jeigu jūs praradote ištikimą draugą, apvaizda vietoje jo suteiks naujų draugų. Mūsų pažintis prasidėjo neįprastu būdu, ir man tai yra tartum užuomina, kad nuo šio laiko aš turiu rūpintis, jog jūsų vigvame visada būtų maisto. Prikelti numirėlio aš negaliu, bet jeigu reikia rūpintis gyvai-

siais, tai visame pasienyje vargu ar rasite žmogų, kuris šiuo atžvilgiu galėtų lygintis su manim! Nors, tiesą sakant, aš tai kalbu norėdamas jus paguosti, o visiškai ne pasigirti.

— Mes jus suprantame, Medžiotojau,— skubiai atsiliepė Judita.— Duok dieve, kad visi žmonės taip teisingai kalbėtų ir turėtų tokią kilnią širdį!

— Suprantama, šiuo atžvilgiu žmonės vienas nuo kito labai skiriasi, Judita. Aš pažinojau tokių, kuriais galima pasitikėti tik tol, kol nuo jų nenuleidi akių. Pažinojau ir tokių, kurių pažadais, nors, tiesa, patvirtintais mažu vampumo gabalėliu, buvo galima pasitikėti taip, tartum viskas jau būtų atlikta jūsų akivaizdoje.

— Jūs visiškai nesuprantamas žmogus, Medžiotojau,— tarė mergaitė, kurią truputį suglumino Medžiotojo taip dažnai parodomas vaikiškas charakterio paprastumas.— Jūs esate labai paslaptingas žmogus, ir aš dažnai nežinau, kaip suprasti jūsų žodžius. Tačiau jūs pamiršote papasakoti, kaip atsidūrėte čia.

— O, čia nėra jokios paslapties, jeigu net aš būčiau pats paslaptingiausias žmogus, Judita! Aš atostogauju.

— Atostogaujate? Aš suprantu, ką reiškia šis žodis, kai kalbama apie kareivius. Bet nesuprantu, ką jis reiškia, kai jį taria belaisvio lūpos.

— Jis reiškia tą patį. Jūs visiškai teisi: kareiviai vartoja tą žodį lygiai taip pat, kaip aš jį vartoju. Atostogos — reiškia leidimą palikti stovyklą arba įgulą kai kuriam, tiksliai nustatytam laikui. Pasibaigus laikui, žmogus privalo sugrįžti ir vėl užsidėti ant pečių muškietą arba pasiduoti kankinimams, pagal tai, ar jis yra kareivis, ar belaisvis. Kadangi aš esu belaisvis, tai man tenka laukti belaisvio likimo.

— Nejaugi huronai paleido jus vieną, be palydovo?

— Žinoma. Kitaip aš čia nebūčiau galėjęs pasirodyti, jeigu, tiesa, nebūtų pavykę ištrūkti jėga ir gudrumu.

— Bet kas jiems laiduoja, kad jūs sugrįšite?

— Mano žodis,— paprastai atsakė Medžiotojas.— Taip, prisipažįstu, aš jiems daviau žodį, ir jie būtų kvailiai, jeigu mane be to paleistų. Juk tada aš neprivalėčiau grįžti atgal ir savo kailiu iškentėti visą tą velniavą, kurią gali prigalvoti jų pyktis. Ne, tada aš paprasčiausiai užsimesčiau ant pečių šautuvą ir pasistengčiau nusigauti iki delavarų kaimų. Bet, dievuli mano, Judita, jie tai žino geriau už mudu ir, žinoma, geriau leistų vilkams iškasti iš kapų savo tėvų kaulus, negu man išeiti, nepažadėjus sugrįžti.

— Nejaugi jūs pasiryžęs vėl pasiduoti į negailestingų priešų rankas, kad tik išlaikytumėte savo žodį?

Keletą sekundžių Medžiotojas žiūrėjo į gražiąją savo pašnekovę su rimtu nepasitenkinimu. Paskui, tartum blykstelėjus kažkokiai netikėtai minčiai, sąžiningo, atviro jo veido išraiška pasikeitė, ir jis nusijuokė įprastu savo juoku.

— Iš pradžių aš jūsų nesuprantu, Judita, taip, nesuprantu. Jūs manote, kad Čingačgukas ir Haris Nenuorama to neleis. Bet matau, kad jūs dar blogai pažįstate žmones. Delavaras būtų paskutinis žmogus žemėje, jeigu imtų prieštarauti prieš tai, ką pats laiko mano pareiga. Kai dėl Marčo, tai jis nesirūpina nė vienu gyvu padaru, išskyrus save patį, ir dėl tokio dalyko daug žodžių nelaidys. Tačiau jeigu jis ir sumanytų ginčytis, tai iš to nieko neišeitų. Bet ne, jis daugiau galvoja apie savo naudą negu apie savo žodį, o kai dėl mano arba jūsų pažadų, Judita, arba dar kieno nors, tai tas jo nė kiek nedomina. Taigi nesijaudinkite dėl manęs, mergaite. Aš būsiu išleistas į krantą, kai baigsis mano atostogos. O jeigu net kiltų kokių nors sunkumų, tai mane ne veltui išaugino ir, kaip sakoma, išauklėjo miškas. Todėl sugebėsiu išsipainioti.

Kurį laiką Judita nieko neatsakė. Visa jos būtybė, būtybė moters, kuri pirmą kartą gyvenime ėmė pasiduoti jausmui, turinčiam tokią galingą įtaką jos lyties atstovių laimei ar nelaimei, piktinosi, galvodama apie žiaurų likimą, kurį sau ruošė Medžiotojas. Tuo pačiu metu teisingumo jausmas, kurį dievas įdiegė kiekvieno žmogaus širdyje, vertė ją gėrėtis tokiu nepalenkiamu ir kartu nereikliu sąžiningumu. Ji suprato, kad bet kokie įrodinėjimai bus nenaudingi, o tą valandėlę jai buvo ir nemalonu kuriais nors įkalbinėjimais menkinti išdidų orumą ir savigarbą, kuriais pasireiškė Medžiotojo pasiryžimas. Ji dar tikėjosi, kad kokie nors įvykiai jam sukliudys atiduoti save į pražūtį; pirmiausia ji norėjo sužinoti visus faktus, kad paskui galėtų veikti pagal aplinkybes.

— Kada baigiasi jūsų atostogos, Medžiotojau? — paklausė jį po to, kai pamažu varomi abu luotai pasuko prie arkos.

— Rytoj vidurdienį ir nė minute ne anksčiau. Galite tikėti manimi, Judita, kad aš į tų valkatų rankas nepasiduosiu nė sekunde anksčiau, negu tai būtinai reikalinga. Jie ėmė būgštauti, kad juos sugalvos aplankyti kaimyninės įgulos kareiviai, todėl nenori veltui gaišti laiko. Mes susitarėme, kad jei aš nesugebėsiu įvykdyti visų jų reikalavimų, mane ims kankinti, kai tik saulė kryps į vakarus, kad jų gauja sutemus galėtų leistis atgal į namus.

Tai buvo pasakyta iškilmingai, tartum belaisvio širdį būtų slėgusi mintis dėl savo paties likimo, bet kartu taip paprastai, be jokio puikavimosi būsimomis savo kančiomis, kad greičiau turėjo nuslopinti atvirą užuojautą, negu ją sukelti.

— Vadinasi, jie nori atkeršyti už savo užmuštuosius? — tyliai paklausė Judita. Nesuvaldomą jos dvasią palenkė ramus pašnekovo orumas ir tvirtumas.

— Visiškai teisingai, jeigu galima spręsti apie indėnų kėslus pagal išorinius ženklus. Tačiau atrodo, jie galvoja, kad aš nenumanau jų kėslų. Bet žmogaus, kuris ilgai gyveno raudonodžių tarpe, jų jausmai negali apgauti taip pat, kaip kad geras

medžiotojas negali pamesti pėdsakų arba geras šuo netekti uoslės. Aš pats beveik nesitikiu išsigelbėti, nes matau, kad moterys smarkiai įpykusios ant mūsų dėl Ua-ta-Ua pabėgimo. Be to, praėjusią naktį stovykloje įvyko žiauri žmogžudystė, ir tas šūvis, galima sakyti, buvo nukreiptas tiesiai man į krūtinę. Tačiau kas bus, tas bus! Gyvatei ir jo žmonai pavojus nebegresia, ir tai vis dėlto yra šiokia tokia paguoda.

— O Medžiotojau, jie tikriausiai bus pakeitę savo nutarimą jus nužudyti, kitaip jie būtų jūsų nepaleidę iki rytojaus.

— To aš nemanau, Judita, ne, to aš nemanau. Indėnas lieka indėnu, mergaite. Kai jis užuodžia pėdsakus, jis seka juos visą laiką. Juk aš nudobiau vieną geriausių ir drąsiausių jų karių, kaip jie patys sako. Ir būtų per drąsu tikėtis, kad jie galėtų ilgai laikyti nelaisvėje taip padariusį žmogų. Jeigu nuo to laiko būtų praėjęs mėnuo ar maždaug tiek, jų pyktis būtų spėjęs truputį atlyžti, ir mes būtume galėję susitikti draugiškiau. Bet įvyko ne taip. Tačiau, Judita, mes kalbame tik apie mane ir apie tai, kas liečia mane, o tuo tarpu jūs apsčiai turite savų rūpesčių, ir jums nekenkia pasitarti su bičiuliu apie savo reikalus. Vadinasi, senuką palaidojote vandenyje? Aš taip ir maniau, kad jo kūnas turi ten ilsėtis.

— Taip, Medžiotojau,— vos girdimai atsakė Judita.— Mes ką tik atlikome šią pareigą. Jūs esate visiškai teisus, manydamas, kad aš turiu pasitarti su bičiuliu, ir tas bičiulis jūs. Haris Nenuorama ketina mus palikti. Kai jis išeis, ir mes po neseniai įvykusių iškilmingų apeigų truputį apsiraminsime, aš tikiuosi, kad jūs sutiksite vieną valandą be pašaliečių pasikalbėti su manimi. Mudvi su Heti tiesiog nežinome, ką daryti.

— Tai visiškai suprantama, nes viskas įvyko taip staiga ir taip baisiai. Bet štai arka, ir mes dar pasikalbėsime, pasitaikius progai.

XXIII SKYRIUS

Medžiotojo susitikimas su arkoje likusiais draugais buvo jaudinantis ir liūdnas. Ypač abu indėnai iš jo elgesio tuoj pat pastebėjo, kad jis nebuvo laimingas bėglys. Iš keleto padrikų žodžių jiems paaiškėjo, ką reiškia „atostogos“, apie kurias kalbėjo jų bičiulis. Čingačgukas susimąstė, o Ua-ta-Ua savo įpratimu stengėsi užuojautą parodyti smulkiomis paslaugomis, išreiškančiomis moterišką susirūpinimą.

Tačiau per keletą minučių jau buvo sudarytas lyg bendrų ateinančio vakaro veiksmų planas, ir pašaliniam stebėtojui galėjo atrodyti, kad viskas vyksta įprasta tvarka. Greitai turėjo visiškai sutemti, ir todėl jie nutarė arką nuplukdyti prie „pilies“ ir ją pastatyti įprastoje vietoje. Šį nutarimą galima pagrįsti tuo, kad dabar visi luotai vėl buvo senųjų šeimininkų rankose, bet

svarbiausia tuo pasitikėjimu, kurį sukėlė Medžiotojo paaiškinimas. Jis žinojo, kas dedasi pas huronus, ir buvo įsitikinęs, kad jie ateinančią naktį nesiims jokių priešiškų veiksmų: patirti nuostoliai juos privertė kuriam laikui susilaikyti nuo tolimesnių mėginimų. Medžiotojo apsilankymo tikslas buvo perduoti huronų pasiūlymą. Jeigu šis pasiūlymas būtų priimtas, karas tarp abiejų pusių turėjo tučtuojau baigtis. Atrodė visiškai neįtikima, kad huronai griebtųsi smurto, belaukdami savo pasiuntinio.

Kai tik arka buvo tvirtai pririšta, „pilies" gyventojai ėmėsi kasdieninių darbų. Paskubomis spręsti svarbius dalykus taip pat nebūdinga baltiesiems pasienio gyventojams, kaip ir raudonodžiams jų kaimynams. Moterys ėmė ruošti vakarienę. Jos buvo liūdnos ir tylios, bet kaip ir visada labai rimtai žiūrėjo į šio svarbiausio natūralaus poreikio tenkinimą. Nenuorama prie balanos šviesos taisė savo mokasinus, Čingačgukas sėdėjo niūriai susimąstęs, o Medžiotojas, kurio elgesyje nesijautė nei pagyrūniškumo, nei susirūpinimo, apžiūrinėjo Haterio karabiną „elniamušį", kurį mes jau minėjome. Vėliau šis šautuvas nepaprastai išgarsėjo to žmogaus rankose, kuris dabar pirmą kartą susipažino su visomis jo vertybėmis. Tas šautuvas buvo truputį ilgesnis negu paprastai ir, matyt, išėjęs iš kurio nors nagingo meistro dirbtuvės. Jis kai kur buvo papuoštas sidabriniais rinčiais, bet daugumai pasienio gyventojų vis dėlto galėjo atrodyti gana vidutinis daiktas. Svarbiausieji to šautuvo pranašumai buvo tikslus taikiklis, kruopščiai padarytos dalys ir puikus metalas. Medžiotojas nuolat pridėdavo buožę prie peties, primerkęs kairę akį, žiūrėdavo į kryptuką ir lėtai keldavo vamzdį, tartum taikydamas į elnią ir norėdamas įsitikinti, ar šautuvas tinka greitam šaudymui.

— Puikus šautuvėlis, Nenuorama! — pagaliau sušuko Medžiotojas.— Iš tikrųjų gaila, kad jis pateko į moterų rankas. Medžiotojai apie jį man jau pasakojo, ir, sprendžiant iš visko, ką aš girdėjau, jis neša tikrą mirtį, kai yra patikimose rankose. Pažvelk į tą spyną,— net vilkiniuose spąstuose nėra taip tiksliai veikiančios spyruoklės. Gaidukas ir šuniukas veikia iš karto. Aš niekada nemačiau tokio tikslaus taikiklio, Nenuorama, gali būti tikras.

— Taip, senis Tomas ne kartą gyrė man tą šautuvą, nors jis pats ir nebuvo šaunamųjų ginklų žinovas,— atsakė Marčas.— Jis buvo ne koks šaulys, tai turi visi pripažinti. Vienu metu aš tikėjausi, kad Juditai ateis į galvą laiminga mintis padovanoti „elniamušį" man.

— Tavo teisybė, Nenuorama; niekada negalima iš anksto pasakyti, ką gali padaryti jauna moteris. Gal tu, ko gero, dar gausi šitą šautuvėlį. Vis dėlto šis daiktelis yra taip arti tobulybės, kad būtų gaila, jeigu jis pilnai jos nepasiektų.

— Ką tu nori tuo pasakyti? Ar tik nemanai, kad ant mano peties šis šautuvas blogiau atrodys negu ant kurio nors kito?

— Apie tai, kaip jis atrodys, aš nieko nesakysiu. Jūs abu esate gana gražūs ir galite, kaip sakoma, sudaryti puikią pore-

lę. Bet viskas priklauso nuo to, kaip tu su juo elgsies. Kitose rankose tas šautuvas per dieną gali užmušti daugiau elnių negu tavasis per visą savaitę, Hari. Aš mačiau tave dirbantį. Ar atsimeni tą elnią, į kurį tu neseniai šovei?

— Dabar ne laikas medžioti elnius. O kas gali šaudyti žvėris, kol dar neatėjo tinkamas laikas! Aš tik norėjau pagąsdinti tą padarą, ir, manau, tu pripažinsi, kad man tai neblogai pavyko.

— Gerai, gerai, tegu būna, kaip tu sakai. Bet tai puikus ginklas, ir jeigu jis pateks žmogui su tvirta ranka ir žvitria akimi, jis padarys jį girių karaliumi.

— Tada imkite jį, Medžiotojau, ir būkite girių karaliumi,— rimtai tarė Judita, girdėjusi visą jų pokalbį ir nenuleidusi akių nuo doro Medžiotojo veido.— Geresnių rankų jam nesurasi, ir aš tikiuosi, kad šautuvas išbus jose penkiasdešimt metų iš eilės.

— Nejaugi jūs rimtai kalbate, Judita? — sušuko Medžiotojas taip nustebęs, kad net pamiršo įprastą santūrumą.

— Savo gyvenime aš nesu taip rimtai kalbėjusi, Medžiotojau, ir prašau jus priimti mano dovaną.

— Gerai, mergaite, gerai; mes dar rasime laiko apie tai pasikalbėti. O tu, Nenuorama, nepyk. Judita — guvi jauna moteris, ir ji turi gerą galvą. Ji žino, kad jos tėvo šautuvas daug labiau išgarsės mano rankose negu tavo, todėl neliūdėk. Kituose tau labiau tinkančiuose dalykuose ji, be abejo, suteiks tau pirmenybę.

Nenuorama kažką piktai pro dantis sumurmėjo; bet jis labai skubėjo apsiruošti ir palikti ežerą, todėl negaišo laiko dėl to besiginčydamas. Greitai po to buvo paduota vakarienė. Ją visi valgė tylėdami, kaip kad paprastai žmonės, kuriems maistas yra tik pasistiprinimo priemonė. Tiesa, šį kartą pašnekesį pradėti trukdė liūdesys ir rūpestis, nes Medžiotojas, ne taip kaip jo verslo žmonės, ne tik mėgdavo prie stalo paplepėti, bet dažnai į pokalbį įtraukdavo ir savo draugus.

Kai vakarienė pasibaigė ir nuo stalo buvo nuimti nesudėtingi indai, visi susirinko aikštelėje pasiklausyti Medžiotojo, kur jis ketino pasakoti apie savo apsilankymo tikslą. Buvo matyti, kad jis neskuba, bet Judita labai jaudinosi ir nesutiko ilgiau atidėlioti. Iš arkos ir lūšnos buvo suneštos kėdės, ir visi šeši susėdo ratu prie durų, stebėdami vienas kito veidų išraiškas, kiek tai buvo įmanoma silpnoje žvaigždžių šviesoje. Pakrantėse palei kalvas kaip paprastai dunksojo juoda tamsa, bet viduryje ežero, kur nepasiekė krantų šešėliai buvo truputį šviesiau, ir tūkstančiai virpančių žvaigždžių šokinėjo vaiskiame vandenyje, lengvai banguojančiame nuo nakties vėjelio.

— Na, Medžiotojau,— pradėjo Judita, daugiau nebegalėdama kovoti su savo nekantrumu,— na, Medžiotojau, papasakokite mums, ką huronai liepė pasakyti ir kodėl jie paleido jus, pasitikėdami garbės žodžiu. Kokį slaptažodį jie jums davė?

— Atostogos, Judita, atostogos! Tas žodis turi tokią pat reikšmę paleistam belaisviui, kaip kareiviui, kuriam tam tikrą laiką leista palikti vėliavą. Žinoma, skirtumas čia nedidelis, nes svarbu yra pats dalykas, o ne jo pavadinimas. Gerai, kadangi aš pažadėjau perduoti jums žinią, tai ir perduosiu. Turbūt ilgiau gaišti neverta. Nenuorama greitai iškeliaus prie upės krantų, o žvaigždės pateka ir nusileidžia, tartum jų neliestų indėnai ir jų žinios. Deja, tai nemalonus uždavinys, žinau, kad iš jo nieko doro negali išeiti, bet vis dėlto turiu jį atlikti. Štai kokia yra padėtis. Sugrįžę iš pilies, mingai sušaukė pasitarimą, bet iš niūrių jų veidų tuoj galėjai suprasti, kad jų nuotaika gerokai sugedusi. Niekas nenori būti apkultas, ir šiuo atžvilgiu raudonodis niekuo nesiskiria nuo baltaveidžio. Bet tiek to. Kai jie parūkė ir vienas po kito pasakė savo kalbas ir kai pasitarimo laužas ėmė gesti, viskas buvo išspręsta. Matyti, seniai nutarė, kad tokį žmogų kaip aš galima leisti atostogų. Tie mingai yra labai įžvalgūs — tai turi pripažinti nors ir pikčiausias jų priešas. Taigi jie ir nutarė, kad aš esu toks žmogus. O juk nedažnai pasitaiko, kad jie baltaveidžiui suteiktų tokią garbę. Bet kaip ten bebūtų, jie nepabūgo su manimi atvirai išsiaiškinti. Jų nuomone, padėtis yra tokia: jie įsivaizduoja, kad ežeras ir viskas, kas jame yra, dabar visiškai priklauso jiems. Tomas Hateris numirė, o kai dėl Nenuoramos, tai jie mano, kad jis šiandien gana artimai susipažino su mirtimi ir iki vasaros pabaigos tos pažinties atnaujinti nepanorės. Taigi jie galvoja, kad visas mūsų jėgas dabar sudaro Čingačgukas ir dvi jaunos moterys. Nors jie žino, kad delavaras priklauso įžymiai giminei ir yra kilęs iš garsių karių, bet taip pat žino, kad jis pirmą kartą išėjo į karo taką. Jie mano, kad visas ežeras yra jų valdžioje, ir todėl atsiuntė mane čia su šiuo vampumu,— tarė Medžiotojas, rodydamas delavarui kiaukutų juostą,— ir liepė perduoti šiuos žodžius: pasakyk Gyvatei, kad jis, kaip naujokas, veikė neblogai. Dabar per kalnus jis gali grįžti į savo genties kaimus, ir niekas neseks jo pėdsakais. Jeigu jam pavyko įsigyti skalpą, tegu pasiima jį su savimi. Narsūs huronai turi krūtinėje širdį ir supranta, kad jaunas karys nepanorės grįžti namo tuščiomis rankomis. Jeigu jis yra pakankamai vikrus, tegu grįžta ir atsiveda su savimi būrį mums persekioti. Tačiau Ua-ta-Ua turi grįžti atgal pas huronus. Kai ji naktį juos paliko, tai per klaidą išsinešė kai ką, kas jai nepriklauso. Ua-ta-Ua išsinešė su savimi jauno hurono širdį, ir todėl jie reikalauja, kad ji grįžtų ir padėtų vargšo jaunuolio širdį toje vietoje, kur jis ją matė paskutinį kartą. Gyvatė, sako jie, yra pakankamai narsus karys, kad galėtų susirasti tiek žmonų, kiek jis panorės, bet šitos žmonos jis negaus. Taip bent aš juos supratau.

— Aš manau, kad moteris lieka moterimi,— tarė Judita,— vis tiek, ar ji raudonos ar baltos spalvos. Ir jų vadai blogai pažįsta moters širdį, Medžiotojau, jeigu jie mano, kad ji gali užmiršti senas skriaudas arba tikrąją meilę.

— Mano nuomone, tai labai teisingai pasakyta kai kurių moterų atžvilgiu, Judita, nors aš pažįstu tokių, kurios gali padaryti ir vienaip, ir antraip. Kita žinia liečia jus, Judita. Jie sako, kad Kurmėnas, kaip jie vadina jūsų tėvą, įlindo į savo urvą ežero dugne, kad jis iš ten niekada neišners ir kad jo jaunikliams greitai prireiks jeigu ne maisto, tai vigvamų. Jie mano, kad huronų palapinės yra daug gražesnės už Jorko lūšnas, ir nori, kad jūs persikeltumėte pas juos. Jie pripažįsta, kad jūsų oda balta, bet galvoja, jog jaunos moterys, kurios taip ilgai gyveno miškuose, turi būtinai paklysti kirtimuose. Vienas įžymus jų karys neseniai neteko savo žmonos ir džiaugsis, galėdamas pasisodinti Laukinę Rožę prie savo židinio. Kai dėl Silpnojo Proto, tai ją visada gerbs ir ja visada rūpinsis visi raudonieji kariai. Jie mano, kad visas jūsų tėvo turtas turi atitekti genčiai, bet savo pačių daiktus jūs galite, kaip kiekviena moteris, nusinešti į vyro vigvamą. Be to, jie neseniai neteko jaunos mergaitės, žuvusios prievartos mirtimi, ir dvi baltaveidės turi užimti ištuštėjusią vietą.

— Ir jūs apsiėmėte perduoti man tokį pasiūlymą! — sušuko Judita, nors jos tone, kuriuo ji ištarė šiuos žodžius, jautėsi daugiau liūdesio negu pykčio.— Nejaugi aš esu tokia mergaitė, kad sutikčiau tapti indėno verge?

— Jeigu jūs reikalaujate, kad aš atvirai pasakyčiau savo mintį, Judita, tai aš atsakysiu, kad, mano nuomone, jūs vargu ar sutiktumėte tapti vyro verge, ar jis būtų raudonodis, ar baltasis. Tačiau jūs nepykite ant manęs už tai, kad aš žodis į žodį perdaviau tą pasiūlymą taip, kaip man buvo pasakyta. Tik ta sąlyga aš gavau atostogų, o savo pažadus reikia tesėti, nors jie buvo duoti priešui. Aš pasakiau jums, ką kalba huronai, bet nepasakiau, ką, mano nuomone, jūs turite jiems atsakyti.

— Aha, paklausysime, ką pasakys Medžiotojas! — įsiterpė Nenuorama.— Aš tiesiog nekantrauju, norėdamas sužinoti, kokius atsakymus tu mums sugalvojai. Tiesa, kai dėl manęs, tai mano jau viskas nutarta, ir aš galiu tai pasakyti nors ir dabar.

— Ir aš taip pat, Nenuorama, jau nusprendžiau, ką turėtumėte atsakyti visi jūs ir atskirai tu. Tavo dėtas, aš pasakyčiau: „Medžiotojau, pranešk valkatoms, kad jie nepažįsta Hario Marčo. Jis tikras žmogus! Turėdamas baltą odą, jis taip pat turi baltojo prigimtį, o ta prigimtis jam neleidžia palikti savo rasės moterų pavojaus valandą. Tad žinokite, kad aš atsisakau jūsų siūlomos sutarties, nors, kol ją sugalvojote, jūs išrūkėte net visą pūdą tabako".

Marčą šiek tiek suglumino šie žodžiai, ištarti taip karštai, kad jų reikšme neteko abejoti. Jeigu Judita jam būtų suteikusi kiek vilties, jis be jokių abejonių būtų pasilikęs ginti jos ir seserS, bet dabar nugalėjo apmaudas. Šiaip ar taip, Haris Nenuorama per mažai turėjo riteriškumo, kad sutiktų rizikuoti gyvybe, nematydamas sau jokios apčiuopiamos naudos. Todėl nenuostabu, kad jo atsakyme kartu nuskambėjo ir slaptos mintys,

ir tas pasitikėjimas milžiniška savo jėga, kuri nors ir ne visada jam įkvėpdavo drąsos, užtat paprastai Nenuoramą priversdavo suįžūlėti prieš tą, su kuriuo kalbėdavosi.

— Gražiais žodžiais draugystės neišlaikysi, masteri Medžiotojau,— tarė jis piktai.— Tu esi dar geltonsnapis, bet iš patyrimo žinai, ką reiškia pabuvoti vyro rankose. Kadangi tu ne aš, o tik tarpininkas, laukinių pasiųstas pas mus, krikščionis, tai savo šeimininkams gali pasakyti, kad jie pažįsta Harį Marčą, ir tai įrodo, jog jie ne kvailiai, o jis taip pat. Jis toks pat žmogus, kaip ir visi kiti, kad galėtų žmoniškai protauti, ir todėl supranta, kaip būtų kvaila vienam grumtis su visa gentimi. Jeigu moterys jo atsisako, tai jos turi tikėtis, kad ir jis jų atsisakys. Jeigu Judita sutinka pakeisti savo nutarimą, tai ką gi, maloniai prašome, tegu eina su manimi prie upės, o Heti taip pat. Bet jeigu ji nenori, aš iškeliausiu, kai tik priešo žvalgai po medžiais ims ruošti naktigultus.

— Judita savo nutarimo nekeis ir nenori keliauti su jumis, masteri Marčai! — karštai atsakė mergaitė.

— Tokiu būdu, klausimas išspręstas,— ramiai tęsė Medžiotojas.— Haris Nenuorama atsako pats už save ir gali daryti, kas jam patinka. Jis pasirinko lengviausią kelią, nors vargu ar lengva širdimi galės juo eiti. Dabar pakalbėsime apie Ua-ta-Ua. Ką tu pasakysi, mergaite? Ar sutinki išsižadėti savo pareigos, grįžti pas mingus ir ištekėti už hurono, ir tai ne iš meilės žmogui, su kuriuo tau teks gyventi, o iš meilės savo skalpui?

Ua-ta-Ua nė kiek neabejojo. Labai susijaudinusi ji pakilo nuo suolo ir gražiai, bet oriai savo genties kalba pasakė savo mintis ir ketinimus.

— Pranešk huronams, Medžiotojau,— tarė ji,— kad jie tamsūs kaip kurmiai: jie nemoka atskirti vilko nuo šuns. Pas mus rožė numiršta ant to paties stiebelio, ant kurio ji pražydo; vaiko ašaros krinta ant tėvų kapo; varpos subręsta toje vietoje, kur išberta sėkla. Delavarų mergaičių negalima siuntinėti kaip vampumų nuo vienos genties pas kitą. Jos panašios į sausmedžio žiedus: jie gardžiausiai kvepia gimtuosiuose savo miškuose; mūsų genties jaunuoliai tuos žiedus nešioja ant krūtinės dėl jų kvapo, ir labiausiai jie kvepia ant savo stiebų. Net kregždė ir liepsnelė kas metai grįžta į senuosius savo lizdus; nejaugi moteris bus beširdiškesnė už paukštį? Persodink pušį į molingą dirvą, ir ji pagels; ieva niekada nežydės ant kalvų; tamarindas vešliausiai auga pelkėje; prie jūros gyvenančios gentys mėgsta klausytis, kaip virš sūraus vandens ūžauja vėjas. Ką reiškia huronų jaunuolis mergaitei iš Leni-Lenapų giminės? Jis gali būti labai greitas,— vis tiek jos akys nežiūrės į jį, kai lenktyniaus su kitais: tos akys atkreiptos atgal, į delavarų lūšnas. Jis gali dainuoti saldžiausias dainas Kanados mergaitei, bet Ua ausyse kaip muzika skamba tik ta kalba, kurią ji girdėjo nuo pat vaikystės. Tačiau jeigu huronas net būtų gimęs toje tautoje, kuri kadaise klajojo Didžiojo Sūriojo Ežero krantais, vis tiek

tai nieko nereikštų, jeigu jis nepriklausytų Unkų šeimai. Jauna pušis užauga tokia pat aukšta kaip jos tėvai. Ua-ta-Ua turi tik vieną širdį ir gali mylėti tik vieną vyrą.

Medžiotojas tikrai susižavėjęs klausėsi tos nepaprastai būdingos kalbos, ir, mergaitei nutilus, jis į jos gražbylystę atsakė įprastu linksmu, bet tyliu savo juoku.

— Tai verta visų vampumų, kokie tik yra mūsų miškuose! — sušuko jis.— Aš spėju, kad jūs, Judita, nesupratote nė žodžio; bet jeigu jūs pažvelgsite į savo širdį ir įsivaizduosite, kad priešas siūlo jums atsisakyti savo išrinktojo vyro ir ištekėti už kito, tai esu tikras, kad jūs puikiai suprasite viską, ką pasakė Ua-ta-Ua. Niekas negali susilyginti su moterimi gražbylystėje, jeigu tik ji kalba tai, ką iš tikrųjų jaučia. Beje, jeigu ji kalba rimtai, o ne šiaip sau plepa, nes daugumas moterų plepėti sugeba ištisas valandas iš eilės. Bet sąžiningas, gilus jausmas visada suranda tinkamų žodžių. O dabar, Judita, išklausęs raudonodės mergaitės atsakymo, aš turiu kreiptis į baltaveidę, nors, tiesą sakant, vargu ar šis pavadinimas tinka tokiam žydinčiam veidui kaip jūsų. Jūs ne veltui praminta Laukine Rože. Bet jeigu jau ėmėme kalbėti apie spalvas, tai, mano nuomone, Heti tektų pavadinti Sausmedžiu.

— Jeigu tokiais žodžiais į mane kreiptųsi vienas įgulos dabitų, aš jį išjuokčiau, Medžiotojau. Bet kai juos tarėte jūs, aš žinau, kad jumis galima tikėti,— atsakė Judita, labai patenkinta tokiu paprastu ir išraiškingu komplimentu.— Tačiau reikalauti iš manęs atsakymo per anksti: dar nekalbėjo Didžioji Gyvatė.

— Gyvatė! Viešpatie, aš galiu atpasakoti indėnams jo kalbą, neišgirdęs iš jo nė žodžio. Prisipažįstu, aš visiškai negalvojau jo ko nors klausti, nors vis dėlto tai ne visai teisinga, nes tiesa yra aukščiau už viską, ir aš privalau mingams pranešti žodis į žodį tai, ką jis pasakys. Taigi, Čingačgukai, dabar tu pasidalink su mumis savo mintimis. Ar tu sutinki keliauti per kalnus į gimtuosius savo kaimus, atiduoti huronui Ua-ta-Ua ir namie vadams pranešti, kad jeigu jie paskubins, tai, galimas dalykas, spės aptikti kokius nors irokėzų pėdsakus, praėjus dviem ar trims dienoms po to, kai jie bus palikę tą vietą?

Kaip ir sužadėtinė, jaunasis vadas atsistojo, kad galėtų atsakyti taip pat reikšmingai ir oriai. Ua-ta-Ua kalbėjo sukryžiavusi ant krūtinės rankas, tartum stengdamasi sulaikyti viduje siautusį nerimą. Bet karys ramiai ir ryžtingai ištiesė ranką į priekį. Tai suteikė jo kalbai ypatingos jėgos.

— Vampumą reikia nusiųsti už vampumą,— tarė jis,— pranešimu atsakyti į pranešimą. Paklausyk, ką delavarų Didžioji Gyvatė nori pasakyti tariamiems Didžiųjų Ežerų vilkams, dabar stūgaujantiems mūsų miškuose. Jie ne vilkai, jie šunys, kurie atėjo čia, kad delavarų rankos jiems nukapotų ausis ir uodegas. Jie sugeba vogti jaunas moteris, bet nesugeba jų išsaugoti. Čingačgukas savo turtą pasiima ten, kur jį randa; jis neprašo Ka-

nados bandšunių leidimo. Jeigu jo širdyje slypi švelnūs jausmai, tai kas darbo huronams? Jis išreikš juos tai, kuri gali juos suprasti; jis jų neliaupsins miškuose, kad išgirstų tie, kuriems suprantami tik baimės klyksmai. Tai, kas dedasi jo lūšnoje, neliečia net jo genties vadų ir tuo labiau sukčių mingų...

— Vadink juos valkatomis, Gyvate! — pertraukė jį Medžiotojas, nepajėgdamas suvaldyti savo žavesio.— Vadink juos valkatų valkatomis! Tą žodį lengviausia išversti, ir jis nepakenčiamiausiai skamba jų ausyse. Dėl manęs nebijok, aš atpasakosiu jiems tavo atsakymą žodis į žodį, pašaipa į pašaipą, mintis į mintį, įžeidimas į įžeidimą; nieko geresnio jie iš tavęs nenusipelnė.

— Ir tuo labiau valkatos mingai,— tęsė Čingačgukas.— Pranešk huronų šunims — tegu jie staugia garsiau, jeigu nori, kad delavaras surastų juos miške, kur jie slapstosi it lapės, užuot medžioję, kaip tinka kariams. Kai jie savo stovykloje saugojo delavarų mergaitę, juos vertėjo medžioti; bet dabar aš juos pamiršiu, jeigu jie patys liausis triukšmavę. Čingačgukui nereikia plušėti ir vaikščioti į savo kaimus kviesti čia naujų karių; jis pats gali eiti jų pėdsakais; jeigu jie nepaslėps tų pėdsakų po žeme, jis seks jais iki pat Kanados. Jis pasiims su savimi Ua-ta-Ua, kad ji gamintų jam valgį; du delavarai sugebės išvyti visus huronus atgal į jų šalį.

— Tai bent depeša, kaip sako karininkai! — sušuko Medžiotojas.— Tai įkaitins huronams kraują, ypač ta vieta, kur Gyvatė sako, kad Ua-ta-Ua taip pat seks huronų pėdsakais, kol jie išsidangins namo. Bet, deja, garsius žodžius ne visada palydi garsūs darbai. Duok dieve, kad mes bent pusiau būtume tokie geri, kaip žadame... O dabar, Judita, jūsų eilė kalbėti, nes huronai laukia atsakymo iš jūsų visų, išskyrus, gal būt, vargšę Heti.

— O kodėl jūs nenorite išklausyti Heti, Medžiotojau? Ji dažnai kalba labai protingai. Indėnai gali atidžiai išklausyti jos žodžių, nes tokius žmones jie gerbia.

— Jūsų teisybė, Judita, ir labai gerai sugalvota. Raudonodžiai gerbia visokius nelaiminguosius, o tokius kaip Heti — ypatingai. Taigi, Heti, jeigu jūs ką norite pasakyti, aš atpasakosiu jūsų žodžius huronams taip tiksliai, tartum juos būtų pasakęs mokytojas arba misionierius.

Akimirką mergaitė svyravo. Paskui meiliu ir švelniu savo balseliu atsakė taip pat rimtai, kaip ir prieš ją kalbėjusieji.

— Huronai nesupranta skirtumo tarp baltųjų ir raudonodžių,— tarė ji,— kitaip jie neprašytų manęs ir Juditos eiti ir apsigyventi jų kaimuose. Dievas raudoniesiems davė vieną žemę, o mums — kitą. Taigi jis liepė mums gyventi atskirai. Motina visada sakydavo, kad mes turime būtinai gyventi su krikščionimis, jeigu tik tai įmanoma, ir todėl mes negalime keltis pas indėnus. Čia mūsų ežeras, ir mes jo nepaliksime. Čia yra mūsų tėvo ir motinos kapai, ir net blogiausias indėnas nori gyventi arčiau savo tėvų kapų. Aš

vėl nueisiu pas juos ir, jeigu jie nori, jiems dar paskaitysiu ką nors iš biblijos, bet nepaliksiu tėvo ir motinos kapų.

— Pakanka, Heti, visiškai pakanka,— pertraukė ją Medžiotojas.— Dvigubai ilgesnę kalbą atstoja tai, ką tu dabar pasakei. O dabar, Judita, jūsų eilė, ir po to mano šio vakaro uždavinys bus atliktas.

Judita, matyti, nenorėjo atsakyti, ir tai pasiuntinį kiek sudomino. Žinodamas jos būdą, jis net negalvojo, kad ji gali būti bailesnė už Heti arba Ua-ta-Ua. Tačiau atrodė, kad ji mažumėlę svyruoja, ir tai Medžiotoją truputį sutrikdė. Net dabar, kai jai tiesiai buvo pasiūlyta tarti žodį, ji, matyt, nesiryžo ir prašneko tik tada, kai gili tyla jai pasakė, kaip baimingai laukiama jos prabylant. Ji ėmė kalbėti, bet vis dar abejodama ir nenoriai.

— Pirmiau man pasakykite... pirmiau mums pasakykite, Medžiotojau,— pradėjo ji, kartodama žodžius, kad jie būtų reikšmingesni,— kokią įtaką turės mūsų atsakymai jūsų likimui. Jeigu jūs turite būti paaukotas už mūsų drąsą, tai mums reikia truputį prikąsti liežuvį. Kaip jūs manote, kokių pasekmių dėl to galite susilaukti jūs pats?

— O, viešpatie, Judita, jūs taip pat galėtumėte manęs paklausti, į kurią pusę ateinančią savaitę pūs vėjas arba kiek metų turės rytoj nušautas elnias. Galiu tik pasakyti, kad huronai dirsčioja į mane gana piktai, bet perkūnas griaudžia ne iš kiekvieno juodo debesio ir ne kiekvienas vėjo gūsis atpučia lietų. Taigi jums daug lengviau manęs paklausti, negu man atsakyti.

— Tokius pat reikalavimus ir man pateikė irokėzai,— atsakė Judita atsistodama, tartum ji pagaliau būtų ką nors nepakeičiamai nusprendusi.— Aš jums atsakysiu, Medžiotojau, po to, kai mes pakalbėsime su jumis vienu du, o tai padaryti bus galima tik tada, kai visi nueis miegoti.

Mergaitė elgėsi taip ryžtingai, kad Medžiotojas paklausė. Jis tai padarė juo mieliau, kad nedidelis atidėjimas negalėjo lemiamai atsiliepti į galutinę pasekmę. Pasitarimas baigėsi, ir Nenuorama pareiškė, kad yra pasiryžęs tučtuojau leistis į kelionę. Tačiau dar teko kokią valandą palaukti, kol visiškai sutemo. Tuo tarpu visi grįžo prie įprastų savo darbų, ir Medžiotojas vėl ėmėsi nagrinėti jau mūsų minėto šautuvo ypatybes.

Pagaliau apie devintą valandą Nenuorama nutarė, kad laikas išvykti. Užuot džiaugsmingai su visais atsisveikinęs, jis niūriai ir šaltai teištarė keletą žodžių. Apmaudas dėl to, ką jis laikė beprasmišku Juditos užsispyrimu, jo širdyje sutapo su pažeminimo jausmu, kurį buvo sukėlusios visos nesėkmės, pastarosiomis dienomis jį ištikusios prie ežero. Kaip dažnai būna su šiurkščiais ir ribotais žmonėmis, jis dėl savo klaidų buvo linkęs priekaištauti ne sau, o kitiems. Judita ištiesė jam ranką veikiau džiaugsmingai, negu apgailestaudama, abu delavarai taip pat nė kiek nesigailėjo, kad jis juos palieka. Iš visų esančiųjų tikrą

nuoširdumą parodė tik Heti. Jos charakteriui būdingas drovumas ir kuklumas ją vertė laikytis atokiau, kol Nenuorama įlipo į luotą, kur jo laukė Medžiotojas. Tik tada mergaitė perėjo į arką ir negirdimai prisiartino prie tos vietos, iš kur ruošėsi išplaukti lengva valtis. Tada sukilę jausmai pagaliau nugalėjo drovumą, ir Heti prašneko:

— Sudie, Nenuorama! — sušuko ji silpnu savo balseliu.— Sudie, mielasis Nenuorama! Būkite atsargus, kai eisite per mišką, ir nesustokite, kol pasieksite įgulą. Huronų krante nedaug ką mažiau negu medžių lapų, ir jie stipraus vyro taip meiliai nepriims, kaip priėmė mane.

Marčas šią silpnaprotę, bet atvirą mergaitę buvo pavergęs tik savo išvaizda. Silpnu savo protu ji negalėjo suvokti dvasinių jo vertybių. Tiesa, ji laikė Marčą truputį šiurkščiu, kartais žiauriu, bet toks pat buvo ir jos tėvas. Taigi, galvojo Heti, vyrai visi turbūt yra vienodi. Tačiau negalima sakyti, kad ji iš tikrųjų jį mylėjo. Šis žmogus Heti pirmą kartą pažadino jausmą, kuris, be abejo, būtų pavirtęs didele aistra, jeigu Marčas būtų pasistengęs įpūsti rusenančią kibirkštį. Bet jis beveik niekada nekreipdavo į ją dėmesio ir šiurkščiai atsiliepdavo apie jos trūkumus.

Tačiau šį kartą visi pasiliekantieji „pilyje“ su Nenuorama taip šaltai atsisveikino, kad meilūs Heti žodžiai jį nejučiom sujaudino. Stipriu irklo smūgiu jis pasuko luotą ir jį sugrąžino prie arkos. Heti, kurios drąsa, išvažiavus jos didvyriui, sustiprėjo, to nelaukė ir droviai paėjo keletą žingsnių atgal.

— Jūs esate gera mergaitė, Heti, ir aš negaliu išvažiuoti nepaspaudęs jums rankos,— švelniai tarė Marčas.— Judita, pagaliau, už jus niekuo nėra geresnė, nors atrodo truputį gražiau. O kai dėl proto, tai jeigu sąžiningas ir atviras moters elgesys su jaunuoliu parodo jos protingumą, tada jūs verta tuzino tokių kaip Judita ir dar daugelio jaunų moterų, kurias tik aš pažįstu.

— Nekalbėkite blogai apie Juditą, Nenuorama! — maldaujamai atsiliepė Heti.— Tėvas mirė, ir motina mirė, ir mudvi su Judita dabar pasilikome visiškai vienos. Sesuo neturi blogai kalbėti apie seserį ir neturi leisti taip daryti kitam. Tėvas guli ežere, motina — taip pat, ir mes visi turime bijoti dievo, nes nežinome, kada būsime ten nuleisti.

— Tai skamba labai protingai, vaikeli, beveik kaip ir viskas, ką jūs kalbate. Tiek to, jeigu mes dar kada nors susitiksime, Heti, jūs rasite manyje draugą, kaip ten bekalbėtų jūsų sesuo. Prisipažinsiu, aš nemėgau jūsų motulės, nes mes visiškai skirtingai žiūrėjome į įvairius dalykus, užtat jūsų tėvas — senis Tomas — ir aš tikome vienas kitam kaip kailinė striukė gerai sudėtam vyrui.

— Sudie, Nenuorama,— tarė Heti.— Būkite atsargus miške, nesustokite, kol pasieksite įgulą. Prieš guldama aš už jus perskaitysiu biblijos skyrių ir melsdamasi galvosiu apie jus.

Tai reiškė paliesti temą, kuri Marčo širdyje neturėjo atgarsio. Todėl, daugiau nekalbėdamas, jis nuoširdžiai paspaudė mergaitei ranką ir sugrįžo į luotą. Neilgai trukus abu nuotykių ieškotojai jau buvo už šimto pėdų nuo arkos, o dar po penkių ar šešių minučių visiškai išnyko iš akių. Heti giliai atsiduso ir priėjo prie savo sesers ir Ua-ta-Ua.

Kurį laiką Medžiotojas ir jo draugas yrėsi tylėdami. Buvo nutarta, kad Nenuorama išlips į krantą toje pačioje vietoje, kur jis pirmą kartą sėdo į luotą mūsų apsakymo pradžioje. Huronai tą vietą nelabai budriai saugojo, ir, be to, reikėjo tikėtis, kad Nenuoramai ten bus lengviau tamsoje susivokti miške. Dviejų prityrusių vyrų greitai varomas, lengvas luotas toliau skrodė vandenį arba, tiksliau pasakius, skriejo virš vandens. Nepraėjus nė ketvirčiui valandos, jie pasiekė tikslą ir atsidūrė kranto šešėlyje, visiškai arti numatytos vietos. Tada jie nustojo yręsi, kad atsisveikindami galėtų paspausti vienas kitam ranką. Kartu jie saugojosi, kad jų neišgirstų indėnas, kuris tuo laiku galėjo netoliese slankioti.

— Kai tik pasieksi fortą, Nenuorama,— pradėjo Medžiotojas,— pasistenk įkalbėti karininkus išsiųsti būrį prieš huronus. Ir būtų geriausia, kad tu pats pasisiūlytum juos atvesti. Tu žinai takus ir ežero krantus ir gali tą uždavinį atlikti geriau negu paprastas žvalgas. Pirmiau eik tiesiai į huronų stovyklą ir ten ieškok pėdsakų, kurie turės kristi tau į akis. Pakaks vieno žvilgsnio į lūšną ir arką, kad galėtum suprasti, kokia yra delavaro ir moterų padėtis. Blogiausiu atveju, gal pasitaikys gera proga aptikti mingų pėdsakus ir tuos niekšus taip pamokyti, kad jie ilgai atsimintų. Man, teisybė, nėra ypatingo skirtumo, nes mano likimas bus išspręstas anksčiau negu nusileis saulė, bet Juditai ir Heti tai turi didelę reikšmę.

— O kas bus su tavim, Natanieli? — paklausė Nenuorama, susidomėjęs labiau negu bet kada, kai būdavo kalbama apie kitų likimą.— Kas bus su tavim, kaip tu manai?

— Visagalis dievas tegali žinoti, Hari Marčai. Mingų širdyse sukilo keršto troškimas, ir pakanka jiems netekti vilties prisiplėšti arba paimti belaisvių, arba atgauti Ua-ta-Ua — ir aš neišvengsiu kankinimo.

— Tai bjaurus dalykas, ir reikia jį vienaip ar kitaip sukliudyti,— atsakė Nenuorama, nematydamas skirtumo tarp gėrio ir blogio, kaip kad dažnai atsitinka su savimylomis ir šiurkščiais žmonėmis.— Kaip gaila, kad senis Hateris ir aš nenuskalpavome kiekvieną biaurybę jų stovykloje tą naktį, kai mes pirmą kartą išlipome į krantą! Jeigu tu būtum neatsilikęs nuo mūsų, Medžiotojau, mums būtų tai pavykę. Tada ir tu būtum dabar neatsidūręs tokioje beviltiškoje padėtyje.

— Verčiau sakyk, kad gailiesi iš viso ėmęsis to darbo, kuris mažai tetinka baltajam. Tada mes ne tik nebūtume susimušę su indėnais, bet ir Tomas Hateris būtų likęs gyvas, ir laukinių

širdys dabar neliepsnotų keršto troškimu. Jaunos moters mirtis taip pat visiškai betikslė, Hari Marčai, ir sunkia našta prislėgė gerą mūsų vardą, jeigu jau ne mūsų sąžinę.

Visa tai buvo taip neabejotina ir pačiam Nenuoramai atrodė taip aišku, kad jis tylėdamas nuleido į vandenį irklą ir ėmė varyti luotą prie kranto, tartum gelbėdamasis nuo jį persekiojančio sąžinės graužimo. Po dviejų minučių valties priekis lengvai palietė pakrantės smėlį. Išlipti į krantą, užsimesti ant pečių kuprinę ir šautuvą ir pasiruošti žygiui Nenuoramai pakako vienos akimirkos. Burbtelėjęs atsisveikinimo žodžius, jis jau buvo beeinąs, tik staiga kažkokia netikėta nuojauta jį privertė sustoti ir atsigręžti.

— Nejaugi tu tikrai nori pasiduoti į tų kraugerių laukinių nagus, Medžiotojau? — tarė jis su piktu apmaudu, kuriame jautėsi kilnus polėkis.— Tai bus bepročio arba kvailio pasielgimas.

— Yra žmonių, kurie beprotybe laiko savo žodžio tesėjimą, ir yra tokių, kurie į tai žiūri visiškai kitaip, Hari Nenuorama. Tu priklausai prie pirmųjų, aš — prie antrųjų. Nė vienas gyvas raudonodis neturi teisės pasakyti, kad mingas laikosi savo žodžio tvirčiau už baltąjį, o ypač, jeigu tai liečia mane. Aš gavau atostogų ir, jeigu tik manęs neapleis jėgos ir protas, rytoj iki pusiaudienio grįšiu.

— Ką reiškia žodis, duotas indėnui, arba atostogos, gautos iš padarų, neturinčių nei sielos, nei vardo?

— Jeigu jie neturi nei sielos, nei vardo, tai mudu turime ir viena, ir kita, Hari Marčai. Šios atostogos nėra, kaip tau atrodo, vien tik mano ir mingų reikalas. Tai yra iškilminga sutartis tarp manęs ir dievo. Tas, kuris galvoja, kad nelaimėje gali žadėti ką tik nori, o paskui viską paversti niekais vien todėl, kad tai pasakyta miške, mažai tevertina save patį. Ištartus žodžius girdi visagalis. Sudie, Nenuorama, gal mes jau niekada nesimatysime. Bet linkiu tau niekada nelaikyti bet kurio iškilmingo pažado, kurio liudininku buvo krikščionių dievas, maža smulkmena, su kuria galima nesiskaityti, kad tik išvengtum kūno skausmo ir sielos kančių.

Dabar Marčas norėjo kaip galima greičiau pasišalinti. Jam buvo nesuprantami kilnaus draugo jausmai, ir jis atitolo, keikdamas beprotiškumą, skatinantį žmogų ieškoti savo pražūties. Medžiotojas, priešingai, ramiai pastovėjo ant kranto, įsiklausydamas, kaip neatsargiai Nenuorama skverbiasi per krūmus, nepritariamai papurtė galvą ir pasuko atgal prie luoto. Prieš nuleisdamas į vandenį irklą, jaunuolis pažvelgė į gamtovaizdį, išsidriekusį prieš jį žvaigždžių šviesoje. Tai buvo ta pati vieta, iš kurios jis pirmą kartą pamatė gražią ežero platumą. Tada jis ryškiuose vasaros vidurdienio spinduliuose žėrėjo auksu. Dabar, apdengtas nakties šešėlių, jis atrodė liūdnas ir nusiminęs. Kalnai kilo aplink kaip juodas aptvaras, skiriantis jį nuo viso pasaulio, ir silpna šviesa, dar mirguliavusi pačiame vandens lygumos vi-

duryje, simbolizavo silpnumą tų vilčių, kurias jam žadėjo jo paties ateitis. Sunkiai atsiduśęs, jis atstūmė nuo kranto luotą ir ryžtingai nuplaukė atgal į arką ir „pilį".

XXIV SKYRIUS

Aikštelėje Judita karštligiškai nekantraudama laukė sugrįžtančio Medžiotojo. Kai jis atvyko, Ua-ta-Ua ir Heti jau giliai miegojo abiejų seserų lovose, o delavaras buvo išsitiesęs ant grindų gretimame kambaryje. Pasidėjęs šalia savęs šautuvą ir įsisukęs į antklodę, jis jau sapnavo paskutiniųjų dienų įvykius. Arkoje degė lempa. Tą prabangą šeima sau leisdavo ypatingais atvejais. Sprendžiant iš formos ir medžiagos, ta lempa buvo vienas iš anksčiau skrynioje saugojamų daiktų.

Kai tik mergaitė tamsoje įžiūrėjo luoto kontūrus, ji liovėsi vaikščiojusi po aikštelę iš vieno krašto į kitą ir sustojo, norėdama pasitikti jaunuolį, kurio ilgai ir baimingai laukė. Ji padėjo jam pririšti luotą, norėdama greičiau pradėti pokalbį. Kai visa, kas reikalinga, buvo padaryta, Medžiotojo paklausta, ji papasakojo, kaip įsitaisė nakčiai draugai. Jis klausėsi jos atidžiai, nes iš rimtos ir susirūpinusios mergaitės elgsenos buvo galima lengvai suvokti, kad jos galvoje slypi kažkokia svarbi mintis.

— O dabar, Medžiotojau,— tęsė Judita,— jūs matote, aš uždegiau lempą ir ją pastačiau arkos kajutėje. Ar jūs nesutiksite eiti su manim pažiūrėti, ką aš jums parodysiu, ir išklausyti, ką noriu pasakyti?

Medžiotojas buvo kiek nustebęs, tačiau neprieštaravo ir su mergaite nuėjo į tą kambarį, kur degė šviesa. Čia prie skrynios stovėjo dvi kėdės, ant trečiosios buvo lempa, o netoli — stalas, kad būtų kur dėti išimtus daiktus. Visa tai mergaitė paruošė iš anksto, nes ji labai nekantravo ir kiek galima stengėsi išvengti tolimesnio vilkinimo. Ji iš anksto net nuėmė visas tris spynas, ir dabar beliko tik pakelti sunkų dangtį, kad vėl būtų galima pasiekti skrynioje glūdinčius lobius.

— Iš dalies aš suprantu, ką visa tai reiškia,— pastebėjo Medžiotojas,— taip, iš dalies aš tai suprantu. Bet kodėl čia nėra Heti? Dabar, kai Tomas Hateris numirė, ir ji tapo visų šių retenybių šeimininkė, ir jai reikėtų dalyvauti jas išimant ir apžiūrint.

— Heti miega,— skubiai atsakė Judita.— Laimė, gražūs drabužiai ir kiti turtai jos nevilioja. Be to, šįvakar ji savo dalį perleido man, todėl aš turiu teisę viską, kas yra skrynioje, sutvarkyti kaip man patiks.

— Bet ar vargšė Heti gali dalinti tokias dovanas, Judita? — paklausė jaunuolis.— Yra taisyklė, draudžianti priimti dovanas iš tų, kurie nežino jų vertės. Su žmonėmis, kurių protą pats dievas pažymėjo sunkia ranka, reikia elgtis kaip su vaikais, kurie dar nesupranta, kas jiems yra naudinga.

Juditą šis priekaištas šiek tiek įžeidė, o be to, ji šiuos žodžius išgirdo iš taip gerbiamo žmogaus lūpų. Tačiau tai ji būtų pajutusi daug skaudžiau, jeigu jos sąžinę būtų slėgę įvairūs savanaudiški kėslai silpnaprotės ir patiklios sesers atžvilgiu.

— Heti nė kiek nenukentės,— romiai atsakė Judita.— Ji ne tik žino, ką aš pasiryžusi daryti, bet ir kodėl tai darau. Taigi sėskitės, atvožkite skrynios dangtį, ir šį kartą mes rausimės iki pat dugno. Jeigu tik aš neapsirinku, mes ten rasime tai, kas mums išaiškins Tomo Haterio ir mano motinos istoriją.

— Kodėl Tomo Haterio, o ne jūsų tėvo, Judita? Mirusius reikia gerbti kaip ir gyvuosius.

— Aš seniai abejojau, ar Tomas Hateris mano tėvas, nors galvojau, kad jis gal yra Heti tėvas. Bet dabar paaiškėjo, kad jis mudviem abiem ne tėvas. Priešmirtinę valandą jis pats tai pripažino. Aš esu pakankamai suaugusi, kad galėčiau prisiminti kai kuriuos geresnius dalykus negu tuos, kuriuos mes matėme čia, ant ežero. Tiesa, jie taip silpnai teįstrigo į mano atmintį, kad ankstyviausioji mano gyvenimo dalis yra panaši į sapną.

Dabar Medžiotojas atsisėdo ant kėdės ir vėl pradėjo imti iš skrynios joje sukrautus įvairius daiktus. Suprantama, visi daiktai, kuriuos jie buvo apžiūrėję praeitą kartą, tebebuvo savo vietose ir susilaukė daug mažesnio dėmesio ir pastabų negu tada, kai pirmą kartą išvydo dienos šviesą.

— Visa tai mes jau matėme anksčiau,— tarė ji,— ir todėl iš naujo nevyniosime. Bet tas ryšulėlis, kurį jūs, Medžiotojau, dabar laikote rankoje, mums naujiena ir mes jį peržiūrėsime. Duok dieve, kad iš to, kas jame yra, vargšė Heti ir aš galėtume pagaliau atspėti, kas mes tokios.

— Ak, jeigu kai kurie ryšuliai galėtų kalbėti, jie atskleistų nuostabias paslaptis! — atsakė jaunuolis, ryžtingai sklaidydamas storos drobės klostes.— Vis dėlto aš nemanau, kad čia būtų kuri nors šeimos paslaptis, nes čia tik vėliava, nors neapsiimu pasakyti, kurios valstybės.

— Ši vėliava taip pat turi ką nors reikšti,— skubiai įsiterpė Judita.— Išskleiskite ją plačiau, Medžiotojau, kad galėtume pamatyti jos spalvas.

— Na, žinote, man gaila to leitenanto, kuris žygio metu ant pečių turėjo tempti tą drobulę. Ji tokia didelė, kad iš jos, Judita, galima padaryti bent dvylika tų vėliavų, kurias taip brangina karaliaus karininkai.

— Gal čia laivo vėliava, Medžiotojau. Aš žinau, kad laivuose būna tokių daiktų. Argi jūs niekada negirdėjote baisių paskalų, esą Tomas Hateris turėjęs ryšių su vadinamais bukanjerais [48]?

— Haris Nenuorama man pasakojo, kad Hateris buvo kaltinamas, jog jis anksčiau bendravęs su jūrų plėšikais. Bet dieve sergėk, Judita, nejaugi jums bus malonu sužinoti tokius daly-

[48] Bukanjerais Amerikoje buvo vadinami piratai.

kus apie žmogų, kuris buvo jūsų motinos vyras, jeigu jis net ir nebuvo jūsų tėvas?

— Man bus malonu viskas, kas padės sužinoti, kas aš tokia ir išaiškins mano vaikystės sapnus. Jūs niekada nematėte motinos, Medžiotojau, ir nežinote, koks didelis skirtumas buvo tarp jų! O dabar toliau. Pažiūrėsime, kas yra tame keturkampiame ryšulyje.

Atrišęs drobę, Medžiotojas iš jos išėmė nedidelę, dailiai padarytą dėžutę. Ji buvo užrakinta. Neradę rakto, jie nutarė atplėšti užraktą. Medžiotojas tai greitai padarė su kažkokiu geležiniu įrankiu, ir pasirodė, kad dėžutė pilna popierių. Daugiausia čia buvo laiškų; be to, dar buvo kažkokių rankraščių ištraukos, sąskaitos, atminimo įrašai ir kiti panašūs dokumentai. Vanagas taip smarkiai nepuola viščiuko, kaip Judita šoko į priekį, norėdama paimti tą iki šiol nuo jos slėptą žinių šaltinį. Jos išsilavinimas, kaip skaitytojas galbūt jau pastebėjo, buvo daug aukštesnis už visuomeninę jos padėtį. Ji greitai perbėgo akimis prirašytus puslapius, ir tai rodė gerą jos išsimokslinimą. Pirmu akimoju atrodė, kad mergaitė labai patenkinta, ir, drįstame pridurti, ne be pagrindo, nes mylinčios širdies nekaltumu parašyti moters laiškai jai leido didžiuotis ta, su kuria ji turėjo pilną teisę laikyti save surištą kraujo ryšiais. Tačiau mes neketiname čia tuos raštus pateikti ištisai ir tik bendrai supažindinsime su jų turiniu.

Kaip jau sakėme, Judita buvo labai patenkinta pirmaisiais jai į rankas patekusiais laiškais. Tai buvo mylinčios ir protingos motinos susirašinėjimas su išvykusia dukterimi. Pačios dukters laiškų nebuvo, bet apie juos galėjai spręsti iš motinos atsakymų. Tačiau ten buvo ir pamokymų bei patarimų. Judita pajuto, kaip kraujas ima plūsti jai į smilkinius ir kaip šiurpulys krečia kūną, kai ji perskaitė vieną laišką, kuriame buvo nurodoma, kad netinka taip artimai draugauti (matyt, apie tai viename laiške rašė duktė) su kažkokiu karininku, „kuris atvyko iš Europos ir vargu ar ketina garbingai ir teisėtai vesti Amerikoje". Apie šią pažintį motina atsiliepė gana šaltai. Buvo keista, kad visi parašai iš laiškų rūpestingai iškarpyti, o ten, kur pasitaikydavo kuris nors vardas, jis buvo taip kruopščiai išbrauktas, kad jį perskaityti atrodė visiškai neįmanoma. Visi laiškai, tų laikų papročiu, buvo vokuose, tačiau nė vienas jų neturėjo adreso. Vis dėlto visi laiškai buvo laikomi pagarbiai, ir Juditai atrodė, kad ant kai kurių žymu ašarų pėdsakai. Dabar ji prisiminė, kad tą dėžutę netrukus prieš motinos mirtį ji ne kartą matė jos rankose. Judita suprato, kad dėžutė buvo įdėta į didžiąją skrynią kartu su kitais nereikalingais arba slaptais daiktais po to, kai mirusiai jos motinai laiškai daugiau jau nebegalėjo sukelti nei širdgėlos, nei džiaugsmo.

Po to mergaitė ėmė žiūrinėti kitą ryšuliuką. Čia laiškuose buvo pilna meilės pareiškimų, kuriuos, be abejo, padiktavo tikroji aistra, tačiau kartu juose slypėjo daug klastos, kurios vyrai

mano turį teisę griebtis, bendraudami su kitos lyties asmenimis. Judita išliejo daug ašarų, skaitydama pirmąjį ryšulėlį, bet dabar pasipiktinimas ir išdidumas ją privertė susitvardyti. Tačiau jos ranka drebėjo, ir šaltas šiurpulys vis krėtė visą kūną, kai ji tuose laiškuose atrasdavo nuostabų panašumą su jai pačiai adresuotais meilės laiškais. Vieną kartą ji net padėjo į šalį visą jų pluoštą ir, įkniaubusi galvą į kelius, krūpčiojo nuo mėšlungiškos raudos. Visą tą laiką Medžiotojas sėdėjo tylėdamas, bet atidžiai viską stebėdamas. Perskaičiusi laišką, Judita jį paduodavo jaunuoliui, o pati imdavo žiūrėti kitą. Bet tai pašnekovui nieko negalėjo išaiškinti, nes jis visiškai nemokėjo skaityti. Vis dėlto jis iš dalies atspėjo šalia jo sėdinčios gražiosios būtybės krūtinėje kovojančias aistras, ir iš Juditos lūpų išsprūdę atskiri sakiniai jam leido suprasti tiesą daug daugiau, negu tai būtų buvę malonu mergaitei.

Judita pradėjo nuo ankstyviausiųjų laiškų, kurie padėjo jai suprasti juose slypinčią istoriją, nes jie buvo rūpestingai sudėti chronologine tvarka, ir kiekvienas, nepabūgęs vargo juos peržiūrėti, būtų sužinojęs liūdną istoriją apie patenkintą aistrą, atšalimą ir pagaliau pasišlykštėjimą. Vos tik Judita suvokė tikrąją laiškų prasmę, jos nekantrumas daugiau nenorėjo taikstytis su jokiais vilkinimais, ir ji greitai perbėginėjo akimis puslapį po puslapio. Greitai Judita sužinojo liūdną tiesą apie motinos nupuolimą ir ją ištikusią bausmę. Ji pamatė, kad jos pačios gimimo diena nurodyta visiškai tiksliai, ir net sužinojo, kad gražų vardą, kuriuo ji vadinosi, jai parinko tėvas, kurio asmuo jos atmintyje paliko tokį silpną pėdsaką, kad jis greičiau panašus į sapną. Tas vardas iš laiškų nebuvo išbrauktas, nes, matyti, jį pašalinus, nieko nebuvo galima laimėti. Heti gimimas buvo paminėtas tik vieną kartą, ir šį sykį vardą jai davė motina. Bet dar ilgai prieš tai pasirodė pirmieji atšalimo ženklai, pranašaujantieji išsiskyrimą. Nuo to laiko motina, matyt, nutarė pasilikti savo pačios laiškų nuorašus. Tų nuorašų buvo nedaug, bet jie visi iškalbingai bylojo apie įžeistos meilės ir nuoširdžios atgailos jausmus. Juos vartydama, Judita ilgai kūkčiojo, kol pagaliau buvo priversta padėti į šalį. Ji tiesiog apako nuo ašarų. Tačiau greitai ji vėl ėmė skaityti. Pagaliau ji priėjo iki paskutinio laiško, kuriuo tikriausiai pasikeitė jos tėvai.

Visa tai truko apie valandą, nes teko peržiūrėti daugiau kaip šimtą laiškų ir apie dvidešimt jų perskaityti nuo pirmos iki paskutinės eilutės. Dabar nuovoki Judita jau žinojo visą tiesą apie savo ir Heti gimimą. Ji liguistai sudrebėjo. Jai dabar atrodė, kad ji yra atkirsta nuo viso pasaulio ir kad jai lieka tik viena — praleisti visą gyvenimą ant ežero, kur ji matė tiek džiaugsmingų ir liūdnų dienų.

Liko peržiūrėti dar keletą laiškų. Judita pamatė, kad čia jos motinos susirašinėjimas su kažkokiu Tomu Hoviu. Visi originalai buvo kruopščiai sudėti, kiekvienas laiškas gulėjo šalia atsakymo, taigi ankstyvąją šios tokios nelygios poros santykių

istoriją Judita sužinojo daug smulkiau negu ji pati norėjo. Nustebusi,— jeigu nesakyti pasibaisėjusi,— duktė patyrė, kad motina pirmoji ėmė daryti užuominas apie sutuoktuves, ir Judita buvo beveik laiminga, pastebėjusi kai kuriuos beprotybės arba bent liguistos nuotaikos ženklus ankstyvuosiuose tos nelaimingos moters laiškuose. Hovio atsakymai buvo šiurkštūs ir nemokšiški, nors juose aiškiai atsispindėjo noras gauti nepaprastai gražios moters ranką. Didžiąją klaidą jis buvo linkęs užmiršti, kad tik gautų tą, kuri visais atžvilgiais už jį buvo vertesnė ir, be to, matyt, turėjo šiek tiek pinigų. Paskutinieji laiškai buvo labai šykštūs. Iš esmės jie apsiribodavo trumpais pranešimais apie kasdieninius reikalus. Vargšė moteris įtikinėjo vyrą greičiau palikti civilizuotus žmones, kurie, reikia manyti, buvo tokie pat pavojingi jam pačiam, kaip neapkenčiami jai. Bet vienas atsitiktinis motinos sakinys Juditai išaiškino priežastį, paskatinusią ją tekėti už Hovio arba už Haterio. Ta priežastis buvo pagieža, kuri dažnai priverčia nuskriaustus žmones pasidaryti sau dar didesnę žalą, kad tik būtų atkeršyta skriaudėjui.

Tuo ir baigėsi tai, ką galima pavadinti istorine rastų dokumentų dalimi. Tačiau tarp atskirų ištraukų buvo išlikęs senas laikraštis, jame įdėtas skelbimas, jog bus atlyginta už kelių piratų išdavimą. Jų tarpe buvo paminėtas Tomas Hovis. Mergaitė atkreipė dėmesį į tą skelbimą ir tą vardą, nes ir vienas, ir kitas buvo pabraukti rašalu. Tarp kitų raštų neatsirado nė vieno, kuris padėtų nustatyti Haterio žmonos pavardę arba pirmykštę gyvenamąją jos vietą. Tokiu būdu Judita pamatė, kad visos jos viltys sužinoti, kas buvo jos tėvai, išsisklaido kaip dūmai ir kad ateityje jai teks pasikliauti tik pačia savimi. Motinos elgesio, pokalbių ir kančių prisiminimai užpildė daug tuščių vietų istoriniuose faktuose, kurie jai dabar pakankamai išryškėjo ir atėmė bet kurį norą ieškoti naujų smulkmenų. Atsilošusi kėdėje, mergaitė savo draugo paprašė peržiūrėti kitus skrynioje sudėtus daiktus, nes ten galėjo atsirasti dar kokių nors svarbių dalykų.

— Prašau, Judita, prašau,— atsakė kantrusis Medžiotojas.— Bet jeigu ten atsiras dar kokių laiškų, kuriuos jūs panorėsite perskaityti, tai, kol jūs prieisite galą, mes pamatysime, kad saulė jau vėl teka. Ištisas dvi valandas jūs žiūrinėjote tuos popierius.

— Iš jų aš sužinojau apie savo tėvus, Medžiotojau, ir tai nulėmė būsimojo mano gyvenimo planus. Tikiuosi, kad jūs atleisite mergaitei, kuri skaito apie savo tėvą ir motiną, ir dar tik pirmą kartą gyvenime. Labai atsiprašau, privertusi jus laukti.

— Nedidelė bėda, mergaite, nedidelė bėda! Mat, neturi didelės reikšmės, ar aš miegu, ar budžiu. Nors jūs ir labai graži, Judita, ne visai malonu taip ilgai sėdėti ir žiūrėti, kaip jūs liejate ašaras. Aš žinau, kad nuo ašarų nemirštama, ir daugeliui žmonių, ypač moterims, kartais būna naudinga paverkti. Bet vis dėlto, Judita, aš norėčiau jus matyti besišypsančią.

Ši mandagi pastaba buvo atlyginta meilia, nors ir liūdna šypsena. Po to mergaitė savo pašnekovo vėl paprašė baigti žiūrėti skrynią. Apžiūra dar šiek tiek užtruko. Ji pati nieko neieškojo, viską palikusi jaunuoliui, ir tik kartais išsiblaškiusi pažvelgdavo į įvairius daiktus, kuriuos jis išiminėjo. Tačiau Medžiotojas kokių nors ypatingai įdomių ar vertingų dalykų nerado. Dvi špagos, kokias tada nešiodavo džentelmenai, keletas sidabrinių sagčių, keletas dailių moteriško tualeto reikmenų — tokie buvo vertingiausi radiniai. Vis dėlto Juditai ir Medžiotojui vienu kartu dingtelėjo į galvą, kad tie daiktai gali paversti derantis su irokėzais, nors jaunuolis čia numatė sunkumų, kurie mergaitei buvo ne tokie aiškūs. Tarp jų vėl prasidėjo pokalbis kaip tik šia tema.

— O dabar, Medžiotojau,— tarė Judita,— mes galime pakalbėti apie jus ir apie tai, kaip jus išvaduoti iš huronų rankų. Mudvi su Heti mielai atiduosime bet ką iš tų daiktų, kurie yra skrynioje, arba net ir viską, kad tik išpirktume jums laisvę.

— Na ką gi, tai kilnu, tai labai dosnu ir kilnu. Taip visada elgiasi moterys. Kai jos susidraugauja su žmogumi, tai nieko nedaro pusiau, bet pasiruošusios atiduoti visas savo gėrybes, tartum jos jų akyse neturėtų jokios vertės. Nors aš ir dėkoju jums abiem, tartum sandėris jau būtų įvykęs ir Suskilęs Ąžuolas arba kuris nors kitas valkata jau stovėtų čia, norėdamas patvirtinti sutartį, bet yra dvi svarbios aplinkybės, dėl kurių ši sutartis niekada nebus sudaryta. Todėl geriau viską pasakyti atvirai, kad jums nekiltų nepagrįstų lūkesčių, o man — netikrų vilčių. Kad mingai norės gauti tuos daiktus ar ką nors panašaus į juos, ką jūs tik galite pasiūlyti, tai visiškai aišku. Bet ar jie jums užmokės už juos, tai visai kas kita. Jie sako, kad skrynia yra jau jų, arba beveik jų, ir jie niekam nedėkos už raktą.

— Aš suprantu jus, Medžiotojau. Bet vis dėlto mes dar valdome ežerą ir galime jame laikytis, kol Nenuorama atsiųs kareivius, kurie išvys priešus. Tai visiškai įmanoma, jeigu jūs pasiliksite su mumis, užuot grįžęs atgal ir vėl pasidavęs į nelaisvę, kaip, rodos, jūs ketinate padaryti.

— Jeigu taip galvotų Haris Nenuorama, tai būtų visiškai natūralu. Jis nieko geresnio nežino ir todėl vargu ar sugeba kitaip jausti ir veikti. Bet, Judita, aš kreipiuosi į jūsų širdį ir sąžinę: nejaugi jūs galėtumėte mane gerbti kaip ir anksčiau, kaip, tikiuosi, gerbiate dabar, jeigu aš pamirščiau, kad esu atostogose ir negrįžčiau į stovyklą?

— Gerbti jus daugiau negu dabar, Medžiotojau, man būtų nelengva, bet aš jus gerbčiau nė kiek ne mažiau. Už viso pasaulio turtus aš nesutikčiau jūsų paskatinti pasielgti taip, kad pasikeistų dabartinė mano nuomonė apie jus.

— Tada neįkalbinėkite manęs laužyti duotąjį žodį, mergaite. Atostogos — šventas dalykas kariams ir tokiems miškų gyventojams kaip mes. Ir kaip skaudžiai nusiviltų senasis Tamenundas,

Gyvatės tėvas Unkas, ir visi mano bičiuliai indėnai, jeigu aš užsitraukčiau gėdą, pirmą kartą išėjęs į karo taką. Laikytis žodžio, Judita, yra baltojo žmogaus pareiga, jau nekalbant apie sąžinę. Sąžinė yra mano karalius, ir aš su ja niekada nesiginčiju.

— Aš manau, kad jūs teisus, Medžiotojau,— ilgai galvojusi, liūdnu balsu atsakė mergaitė.— Toks žmogus kaip jūs neturi pasielgti taip, kaip juo dėti pasielgtų savimeiliai ir nesąžiningi žmonės. Iš tikrųjų, jūs turite grįžti atgal. Apie tai daugiau nekalbėkime. Jeigu man net pavyktų jus įkalbėti ir jūs padarytumėte ką nors, ko vėliau gailėtumėtės, aš pati dėl to ne mažiau kentėčiau kaip jūs. Jūs neturėsite teisės pasakyti, kad Judita... Aš tiesiog nežinau, kaip dabar turiu vadintis!

— Kodėl, mergaite? Vaikai vadinasi savo tėvų pavarde, tai visiškai natūralu, jie ją gauna kaip dovaną. Ir kodėl jūs ir Heti turėtumėte kitaip elgtis? Senuką visi vadino Hateriu, ir abiejų jo dukterų pavardės turi būti Hater, bent iki tol, kol teisėtai ir garbingai susituoksite.

— Aš esu Judita, ir tik Judita,— ryžtingai atsakė mergaitė,— ir taip vadinsiuos, kol įstatymas man neduos teisės turėti kitą pavardę. Niekada daugiau nesivadinsiu Tomo Haterio pavarde ir Heti taip pat, bent jau man sutikus. Dabar aš žinau, kad tikroji jo pavardė buvo ne Hateris, bet jeigu net tūkstantį kartų jis turėjo teisę vadintis ta pavarde, aš tos teisės neturiu.

— Keista,— tarė Medžiotojas, atidžiai žiūrėdamas į susijaudinusią mergaitę. Jis labai norėjo sužinoti, ką ji turi galvoje, bet nedrįso klausinėti tokių dalykų, kurie jo nelietė.— Taip, labai keista ir nepaprasta. Tomas Hateris nebuvo Tomas Hateris, jo dukterys nebuvo jo dukterys. Kas gi tada buvo Tomas Hateris ir kas jo dukterys?

— Argi jūs niekada negirdėjote paskalų apie ankstyvesnį to žmogaus gyvenimą, Medžiotojau? — paklausė Judita.— Nors aš save laikiau jo dukterimi, bet tos kalbos pasiekė net mane.

— Neginčiju, Judita, ne, to aš neginčiju. Kaip aš jums jau sakiau, apie jį pasakota visokių dalykų, bet aš ne per daug linkęs viskuo patikėti. Nors aš ir esu jaunas, bet vis dėlto pasaulyje išgyvenau gana ilgai, kad žinočiau, jog yra dvejopų charakterių. Vienu atveju geras žmogaus vardas priklauso nuo jo paties darbų, o kitu — nuo svetimų liežuvių. Todėl aš norėčiau į viska žiūrėti savo akimis ir neleidžiu pirmajam sutiktam plepiui eiti teisėjo pareigų. Kai mes keliavome su Hariu Nenuorama, jis gana atvirai kalbėjo apie visą jūsų šeimą. Ir jis užsiminė, kad Tomas Hateris savo jaunystėje valiūkavo vandenyse. Manau, jis tuo norėjo pasakyti, jog senis naudojosi svetimomis gėrybėmis.

— Jis pasakė, kad senis buvo piratas. Nuo bičiulių slėpti neverta. Perskaitykite tai, Medžiotojau, ir jūs pamatysite, kad Nenuorama sakė tikrą tiesą. Tas Tomas Hovis vėliau tapo Tomu Hateriu, kaip matyti iš laiškų.

Tardama tuos žodžius, Judita, kuriai iš susijaudinimo kaito skruostai ir blizgėjo akys, padavė jaunuoliui laikraštį ir parodė kolonijos gubernatoriaus skelbimą.

— Apsaugok viešpatie, Judita,— atsakė juokdamasis Medžiotojas,— jūs lygiai galite man liepti tai atspausdinti arba, blogiausiu atveju, parašyti. Juk visą savo išsilavinimą aš įsigijau miškuose.

— Maldauju jus, atleiskite man, Medžiotojau,— rimtai tarė Judita, sumišusi, kad neatsargiais žodžiais įžeidė pašnekovą.— Aš visiškai buvau pamiršusi jūsų gyvenimo būdą ir tikrai nenorėjau jūsų įžeisti.

— Mane įžeisti? Argi manęs paprašyti ką nors perskaityti, kada aš nemoku skaityti, reiškia mane įžeisti? Aš esu Medžiotojas, o dabar, drįstu pasakyti, pamažu darausi karys, bet aš nesu misionierius, ir todėl knygos bei raštai ne man rašomi.

— Gerai, bet kaip ten bebūtų, Hateris arba Hovis buvo piratas. Ir kadangi jis nėra mano tėvas, tai ir jo pavardė niekada nebus mano.

— Jeigu jums nepatinka to žmogaus pavardė, tai juk jūsų motina taip pat turėjo kokią nors pavardę. Jūs drąsiai galite ja vadintis.

— Aš jos nežinau. Aš peržiūrėjau visus tuos popierius, Medžiotojau, tikėdamasi juose rasti kokią nors užuominą, nurodančią, kas buvo mano motina, bet visi praeities pėdsakai išnyko, kaip išnyksta ore praskrendančio paukščio pėdsakas.

— Tai labai keista ir labai neprotinga. Tėvai savo palikuonims turi duoti kurį nors vardą, jeigu jie net negali duoti nieko daugiau. Aš pats esu kilęs iš labai kuklios šeimos, nors vis dėlto mes nebuvome tokie vargšai, kad neturėtume pavardės. Mes vadinamės Bampo, ir aš girdėjau (čia pasididžiavimo blykstelėjimas privertė nurausti Medžiotojo skruostus), kad anais laikais kitų žmonių tarpe Bampo buvo iškilę truputį aukščiau negu dabar.

— Jie niekada to daugiau nebuvo nusipelnę kaip dabar, Medžiotojau, ir jūsų pavardė yra gera. Mudvi su Heti tūkstantį kartų verčiau vadintumės Heti ir Judita Bampo, negu Heti ir Judita Hater.

— Bet juk tai morališkai neįmanoma,— geraširdiškai atsikirto Medžiotojas,— nebent tik viena iš jūsų sutiktų ištekėti už manęs.

Judita negalėjo sulaikyti šypsenos, pastebėjusi, kaip paprastai ir natūraliai pokalbis nukrypo į tą temą, kuri jai labiausiai rūpėjo. Proga buvo per daug patogi, kad ją būtų galima praleisti, nors rūpimą dalyką ji palietė tartum šiaip sau, su tikra moteriška gudrybe, šiuo atveju galbūt atleistina.

— Nemanau, kad Heti kada nors ištekėtų, Medžiotojau,— tarė ji.— Jeigu jūsų vardu lemta vadintis vienai kuriai iš mūsų, tai toji veikiausiai būsiu aš. Pamiršusi drovumą, verčiantį mer-

gaitę tylėti, kol vyras pirmasis ją prakalbina, aš pasisakysiu visiškai atvirai, kaip ir tinka, kai susiduriama su tokiu kilniu žmogumi. Kaip jūs manote, Medžiotojau, ar galėtumėte būti laimingas, turėdamas žmona tokią moterį kaip aš?

— Tokią moterį kaip jūs, Judita? Bet kokia nauda galvoti apie panašius dalykus? Tokia moteris kaip jūs pakankamai graži, kad galėtų ištekėti už kapitono, tokia tobula ir, kaip aš manau, pakankamai išsilavinusi, vargu ar panorės tapti mano žmona. Aš manau, kad mergaitės, kurios jaučiasi protingos ir gražios, kartais mėgsta pajuokauti su tų ypatybių neturinčiais, kaip vargšas delavarų medžiotojas.

Tai buvo pasakyta geraširdiškai, bet kartu balse jautėsi lengva nuoskauda.

— Jūs neteisingas man, jeigu manote, kad aš galėčiau taip galvoti,— rimtai atsakė ji.— Niekada per visą savo gyvenimą aš taip nuoširdžiai nekalbėjau ir taip nenorėjau likti ištikima bet kuriam susitarimui, kurį mes šįvakar galėtume pasiekti. Aš turėjau daug garbintojų, Medžiotojau. Iš tiesų, beveik kiekvienas nevedęs traperis ar medžiotojas, per pastaruosius ketverius metus pasirodęs pas mus prie ežero, siūlėsi paimti mane su savim, bet aš net pagalvoti bijojau už bet kurio ištekėti.

— O, aš tai pateisinu,— nutraukė Medžiotojas.

— Nė vieno jų aš nenorėjau ir negalėjau klausyti. Gal, mano laimė, buvo kaip tik taip. O jų tarpe buvo labai gražių jaunuolių, kaip jūs patys galite spręsti iš savo pažįstamo Hario Marčo.

— Taip, Haris iš pažiūros yra gražus, nors galbūt ne toks gražus proto atžvilgiu. Pirmiau aš iš tikrųjų galvojau, kad jūs norite už jo tekėti, Judita. Bet kai jis iš čia išėjo, aš įsitikinau, kad nėra pasaulyje tokio erdvaus būsto, kuris galėtų jus abu sutalpinti.

— Pagaliau jūs ėmėte apie mane teisingai galvoti, Medžiotojau. Už tokio žmogaus kaip Nenuorama aš niekad neištekėčiau, nors jis būtų dešimt kartų gražesnis ir šimtą kartų vyriškesnis negu dabar. Pirmiausia, vyro grožis moters akyse neturi didelės reikšmės, kad tik jis nebūtų luošys arba išsigimėlis.

— Šiuo atžvilgiu aš negaliu su jumis visiškai sutikti,— susimąstęs atsakė Medžiotojas, nes jis labai kukliai galvojo apie savo paties išvaizdą.— Aš pastebėjau, kad įžymiausieji kariai paprastai veda gražiausias genties mergaites. Ir mūsų Gyvatė, kuris kariškai išsidažęs kartais būna nuostabiai gražus, iki šiol yra visų delavarų mergaičių numylėtinis, nors jis pats pripažįsta tik Ua-ta-Ua, tartum ji būtų vienintelė gražuolė žemėje.

— Tarp indėnų ir baltųjų mergaičių yra skirtumas. Jeigu jaunuolis yra pakankamai stiprus ir vikrus, kad galėtų apginti moterį ir apsaugoti namus nuo skurdo, tai iš jo išvaizdos daugiau nieko nereikalaujama. Kai dėl veido, tai sąžiningas žvilgs-

nis, kuris geriausiai laiduoja už krūtinėje paslėptą širdį, turi daugiau reikšmės negu gražūs bruožai, odos spalva, akys, dantys ir kitos smulkmenos.

— Na, čia tai nuostabu! Aš visada maniau, kad gražuoliai mėgsta gražuolius, kaip turtuoliai myli turtus.

— Gal taip būna su vyrais, Medžiotojau, bet anaiptol ne visada tai galima pasakyti apie mus, moteris. Mes mėgstame drąsius vyrus, bet kartu norime, kad jie būtų kuklūs. Mums patinka, kai jie būna vikrūs medžioklėje arba karo take, kai jie pasiryžę numirti už teisybę, kai jie nenusileidžia jokiai piktybei. Mes vertiname garbingumą — liežuvius, kurie niekada nekalba to, ko nėra galvoje, ir širdis, kurios myli ir kitus, o ne tik pačios save.

Judita kalbėjo aistringai ir labai karštai, bet Medžiotojas į tai nekreipė dėmesio, nes jį apėmė nauji jausmai. Tokiam kukliam žmogui buvo keista klausantis, kad tas visas savybes, kurias, be abejo, jis pats turėjo, taip aukština gražiausia iš visų jam kada nors matytų moterų. Iš pradžių Medžiotojas buvo visiškai apstulbintas. Jis pajuto natūralų ir šiuo atveju atleistiną išdidumą. Paskui mintis, kad tokia būtybė kaip Judita gali tapti jo gyvenimo palydove, pirmą kartą šmėkštelėjo jo galvoje. Ta mintis buvo tokia maloni ir tokia nauja, kad jis valandėlę giliai susimąstė, visiškai užmiršęs gražuolę, kuri sėdėjo prieš jį, stebėdama atviro ir sąžiningo jo veido bruožus. Ji stebėjo taip įdėmiai, kad surado neblogą, nors ir ne visai tinkamą raktą į jo mintis. Jaunasis medžiotojas savo vaizduotėje anksčiau niekada nebuvo matęs tokių malonių reginių. Bet įpratęs daugiausia praktiškai žiūrėti į gyvenimą ir neturėdamas ypatingo palinkimo pasiduoti vaizduotei, jis greitai atsipeikėjo ir pasijuokė iš savo paties silpnybės. Jo vaizduotės sukurtas paveikslas pamažu išsisklaidė, ir jis vėl pasijuto paprastas nemokša, nors nepriekaištingai sąžiningas žmogus, toks, koks jis buvo šiąnakt, sėdėdamas Tomo Haterio arkoje su miela mirusio jos savininko dukrele, atidžiai jį stebinčia vienintelės lempos šviesoje.

— Šiandien jūs esate nuostabiai graži ir žavinga, Judita! — naiviai sušuko jis, kai pagaliau tikrovė nugalėjo fantaziją.— Neprisimenu, kad man kada nors būtų tekę sutikti tokią gražią mergaitę net delavarių tarpe. Nenuostabu, kad Haris Nenuorama iš čia išėjo toks liūdnas ir nusiminęs.

— Sakykite, Medžiotojau, nejaugi jūs norėtumėte mane matyti žmona tokio žmogaus kaip Henris Marčas? Ne, ne, net neturėdama pavardės aš niekada nenorėsiu pasivadinti Judita Marč! Viskas, kas bebūtų, yra geriau negu tai.

— Judita Bampo skambėtų daug blogiau, mergaite; nedaug teatsirastų pavardžių, kurios taip malonios ausiai, kaip žodis Marčas.

— Ak, Medžiotojau, tokiais atvejais visada maloniai skamba tai, kas malonu širdžiai. Viskas malonu, kas patenkina širdį.

— Tai yra teisinga, ir čia visa esmė. Žinote, aš iš prigimties šlykščiuosi gyvatėmis ir nekenčiu paties to žodžio, ypač, kad misionieriai man sakė, jog, sukūrus pasaulį, kažkokia gyvatė sugundžiusi pirmąją moterį. Tačiau nuo to laiko, kai Čingačgukas nusipelnė tos pravardės, tas pats žodis mano ausyse skamba maloniau kaip lelio švilpimas tylų vasaros vakarą.

— Tai taip teisinga, Medžiotojau, jog aš tiesiog stebiuosi, kodėl jūs laikote keistu dalyku, jeigu mergaitė, kuri galbūt pati yra nebjauri, visiškai nesistengia, kad jos vyras tikrai arba tariamai šiuo atžvilgiu būtų pranašesnis. Man vyro išvaizda nieko nereiškia, kad tik jo veidas būtų toks pat sąžiningas kaip širdis.

— Taip, sąžiningumas — didelis dalykas. Ir tie, kurie jį lengvai pamiršta pradžioje, būna priversti prisiminti pabaigoje. Tačiau aš džiaugiuosi, kad jūs tuos dalykus suprantate visiškai teisingai.

— Aš tikrai taip suprantu, Medžiotojau,— reikšmingai atsakė mergaitė, nors moteriškas drovumas vis dar jai neleido tiesiog pasiūlyti savo rankos,— ir galiu nuoširdžiai pasakyti, kad greičiau patikėsiu savo širdį žmogui, kurio teisingumu ir ištikimybe galima pasikliauti, negu apgaulingam ir beširdžiui niekšui, nors jis ir turėtų skrynią aukso, namus, žemės... taip, nors jis ir sėdėtų karaliaus soste!

— Tai puikūs žodžiai, Judita, taip, tai labai puikūs žodžiai. Bet ar jūs esate tikra, kad jūsų jausmai atitiktų juos, jeigu jums iš tikrųjų kas pasiūlytų pasirinkti? Jeigu vienoje pusėje stovėtų dailus dabita su raudonu kaptonu ir lygiu žydinčiu kaip jūsų veidu, o kitoje pusėje prieš jus stovėtų žmogus, savo dienas praleidęs po atviru dangumi, kol jo kakta pasidarė tokia pat raudona kaip skruostai, žmogus, brovęsis per pelkes ir brūzgynus, kol jo rankos sušiurkštėjo kaip žievė ąžuolų, po kuriais jis miega,— taigi, jeigu prieš jus stovėtų du tokie žmonės, kaip jūs manote, kurį iš jų pasirinktumėte?

Gražus Juditos veidas nuraudo, nes dabitos karininko paveikslas, kurį taip naiviai nupiešė pašnekovas, kadaise viliojo jos vaizduotę, nors patirtis ir nusivylimas ne tik atšaldė jos jausmus, bet nuteikė priešingai. Po to nuoraudį pakeitė mirtinas blyškumas.

— Dievas tebūnie liudininkas,— iškilmingai atsakė mergaitė,— jeigu du tokie žmonės stovėtų prieš mane, o vienas jų, drįstu pasakyti, jau yra čia, tai, jeigu tik aš pažįstu savo širdį, išsirinkčiau antrąjį. Aš nenoriu vyro, kuris kuriuo nors atžvilgiu būtų pranašesnis už mane.

— Tai labai malonu girdėti, Judita, ir net gali priversti jaunuolį pamiršti savo menkystę. Tačiau vargu ar jūs galvojate tai, ką kalbate. Toks vyras kaip aš per daug yra šiurkštus ir tamsus mergaitei, turėjusiai tokią mokytą motiną. Tuščia garbė — natūralus dalykas, bet ji neturi peržengti proto ribų.

— Vadinasi, jūs nežinote, ką sugeba padaryti moters širdis! Jūs visiškai nesate šiurkštus, Medžiotojau, ir negalima tamsiu pavadinti tokio žmogaus, kuris taip gerai supranta viską, kas yra prieš jo akis. Kai paliečiami mūsų širdies jausmai, visi daiktai mums atrodo maloniausioje šviesoje, o į smulkmenas mes nekreipiame dėmesio arba visiškai jas pamirštame. Ir taip visada bus jums ir moteriai, kuri jus pamils, jeigu net, žmonių nuomone, ji bus kai kuo pranašesnė už jus.

— Judita, jūs esate kilusi iš daug aukštesnės šeimos negu mano, o nelygios vedybos, kaip ir nelygi draugystė, retai kada gerai pasibaigia. Aš, tiesa, kalbu taip sau, nurodydamas tik kaip pavyzdį, nes vargu ar jūs manote, kad toks dalykas tarp mūsų iš viso yra galimas.

Judita tamsiai mėlynas savo akis įsmeigė į atvirą ir dorą Medžiotojo veidą, tartum norėdama atspėti, kas darosi jo širdyje. Ji nepastebėjo jokių slaptų minčių ir buvo priversta pripažinti, kad jis tą pokalbį laiko paprastu juoku ir anaiptol nenuvokia, jog jos širdis iš tikrųjų rimtai paliesta. Pirmąją akimirką ji pasijuto įžeista, o paskui suprato, kaip būtų neteisinga kaltinti Medžiotoją dėl jo paties nusižeminimo ir kuklumo. Nauja kliūtis padėtį ypatingai paaštrino ir dar labiau padidino jos susidomėjimą jaunuoliu. Tuo kritišku momentu jos galvoje gimė naujas planas. Ji tučtuojau tam planui pritarė, tikėdamasi visam laikui sujungti savo likimą su Medžiotojo likimu. Tačiau, kad pokalbis nenutrūktų per daug šiurkščiai, Judita į paskutinę jaunuolio pastabą atsakė taip rimtai ir nuoširdžiai, tartum pirmykštis jos nusistatymas pasiliko nepakitęs.

— Aš, žinoma, neturiu teisės girtis savo gimine po to, ką mes šiąnakt sužinojome,— tarė mergaitė liūdnu balsu.— Tiesa, aš turėjau motiną, bet net jos vardo nežinau, o kai dėl tėvo, tai gal man geriau būtų nieko apie jį nežinoti.

— Judita,— tarė Medžiotojas, švelniai imdamas ją už rankos, ir toks nuoširdumas jautriai palietė mergaitės širdį.— Šiandien mums geriau apie tai nekalbėti. Užmikite ir tegu jums prisisapnuoja viskas, ką šiandien matėte ir jautėte. Rytoj rytą kai kurie liūdni dalykai jums gali atrodyti linksmesni. Pirmiausia, niekada nieko nedarykite, kai skauda širdį arba kai ketinate pati sau atkeršyti už skriaudas, kurias jums padarė kiti žmonės. Viskas, kas šiąnakt buvo kalbėta, pasiliks mano ir jūsų paslaptimi, ir tos paslapties iš manęs niekas neišgaus, net Gyvatė. Jūs galite būti tikra, kad jeigu jis nieko nesužinos, tai nesužinos nė vienas žmogus. O dabar laikas truputį pailsėti, nes rytoj vieno iš mūsų laukia sunki diena.

Tai sakydamas Medžiotojas pakilo, ir Judita buvo priversta pasekti jo pavyzdžiu. Jie vėl užrakino skrynią ir tylomis išsiskyrė. Judita atsigulė šalia Heti ir Ua-ta-Ua, o Medžiotojas pasitiesė antklodę ant kajutės grindų. Po penkių minučių jaunuolis kietai užmigo. O mergaitė užmigti ilgai negalėjo. Ji pati ne-

žinojo, ar dėl savo sumanymo nesėkmės liūdėti, ar džiaugtis. Iš vienos pusės, moteriškas jos mandagumas nė kiek nenukentėjo, o iš kitos — ji patyrė nesėkmę, ar bent turėjo viską atidėti ateičiai, o ji atrodė tokia tamsi. Be to, jos mintis užvaldė naujas drąsus rytojaus planas. Kai pagaliau snaudulys jai užmerkė akis, prieš ją ėmė slinkti sėkmės ir laimės paveikslai, kuriuos sukūrė aistringo temperamento ir neišsenkamo išradingumo vaizduotė.

XXV SKYRIUS

Ua-ta-Ua ir Heti atsikėlė auštant, kai Judita dar tebemiegojo. Delavarei nereikėjo nė minutės, kol ji baigė savo tualetą. Ji paprastu mazgu susuko ilgus, kaip anglis juodus savo plaukus, standžiai susijuosė kolenkorinį drabužį, aptempusį lankstų jos liemenį, ant kojų užsimovė margais raštais papuoštus mokasinus. Taip pasipuošusi ji savo draugę paliko šeimininkauti, o pati išėjo į aikštelę pakvėpuoti tyru rytmečio oru. Ten ji rado Čingačguką, kuris su miškų gyventojo įžvalgumu ir indėno orumu apžiūrinėjo ežero krantus, kalnus ir dangų.

Du įsimylėjėliai susitiko paprastai, bet švelniai. Vadas buvo labai meilus, nors jo elgesyje nesijautė vaikiško silpnumo ir blaškymosi, tuo tarpu mergaitės šypsena, nudelbtas žvilgsnis rodė jos lyčiai būdingą drovumą. Nė vienas jų neištarė nė žodžio. Jie kalbėjosi tik žvilgsniais ir vienas kitą suprato taip gerai, tartum būtų naudojęsi ištisu žodynu. Ua-ta-Ua retai būdavo tokia graži kaip šį rytą. Pailsėjusi ir nusipraususi ji labai paskaistėjo, o dėl sunkių gyvenimo sąlygų miške to dažnai trūksta jauniausioms ir gražiausioms indėnų moterims. Be to, Judita per trumpą laiką ne tik spėjo išmokyti mergaitę kai kurių tualeto gudrybių, bet iš savo papuošalų jai padovanojo net šiokių tokių menkniekių. Visa tai jos mylimasis pastebėjo iš pirmo žvilgsnio, ir vieną akimirką jo veidą nušvietė laiminga šypsena. Bet po to jis vėl pasidarė rimtas, nerimastingas ir liūdnas. Kėdės, ant kurių sėdėjo vakarykščio pasitarimo dalyviai, vis dar tebebuvo aikštelėje. Pastatęs prie sienos dvi kėdes, vadas atsisėdo ir ženklu pasiūlė draugei pasekti jo pavyzdžiu. Po to jis susimąstęs ištisą minutę tylėjo, kaip ramus ir orus žmogus, kuriam lemta posėdžiauti prie tarybų laužo. Tuo tarpu Ua-ta-Ua kantriai ir nuolankiai, kaip visos jos genties moterys, patylomis stebėjo jo veido išraišką. Paskui jaunasis vadas ištiesė į priekį ranką, tartum parodydamas visus gamtovaizdžio žavingumus tą stebuklingą valandą, kai visa aplinka prieš juos atsiskleidė ankstyvo ryto šviesoje. Mergaitė sekė tą judesį, nusišypsodama kiekvienam naujam vaizdui, atsiveriančiam prieš jos akis.

— Hug! — sušuko vadas, gėrėdamasis net jam neįprastu gamtovaizdžiu, nes jis taip pat pirmą kartą gyvenime buvo ant

ežero.— Tai Manitu šalis! Ji per daug gera mingams, bet visa tos genties šunų gauja dabar stūgauja miške. Jie yra įsitikinę, kad delavarai giliai miega už savo kalnų.

— Visi, išskyrus vieną, Čingačgukai. Vienas yra čia ir jo gyslomis teka Unko kraujas.

— Ką gali vienas karys prieš visą gentį? Takas į mūsų kaimus yra labai ilgas ir vingiuotas, ir mes turėsime juo eiti po apsiniaukusiu dangumi. Aš taip pat bijau, Kalvų Sausmedi, kad mums teks eiti juo vieniems.

Ua-ta-Ua šią užuominą suprato ir nusiminė, nors jos ausims buvo malonu girdėti, kad karys, kurį ji taip myli, ją lygina su kvapiausia laukine gimtųjų miškų gėle.

— Kai saulė bus tenai,— tęsė delavaras, ištiesta ranka rodydamas į zenitą,— didysis mūsų genties medžiotojas sugrįš pas huronus, ir jie su juo pasielgs kaip su lokiu, kuriam nulupamas kailis ir jis kepamas, jeigu net karių pilvai būna prikimšti.

— Didžioji dvasia gali sušvelninti jų širdis ir jiems neleisti būti tokiems kraugeriams. Jie turi širdis ir neužmirš savo pačių vaikų, kurie taip pat gali patekti į delavarų rankas.

— Vilkas visada staugia, kiaulė visada ėda. Jie neteko kelių karių, ir net jų moterys reikalauja keršto. Baltaveidžio akys kaip erelio. Jis žvilgsniu įsiskverbė į mingų širdis ir pasigailėjimo nelaukia. Debesis apgaubė jo sielą, nors iš jo veido to ir nematyti.

Stojo ilga tyla, kurios metu Ua-ta-Ua vogčiomis įsitvėrė vado rankos, tartum ieškodama jo paramos, nors nedrįso pakelti į jo veidą akių. Nuo prieštaringų aistrų ir rūstaus ryžtingumo, kurie dabar kovojo indėno krūtinėje, jo veidas pasidarė žiaurus.

— Ką darys Unko sūnus? — pagaliau droviai paklausė mergaitė.— Jis yra vadas ir savo vardą jau išgarsino taryboje, nors dar tebėra toks jaunas. Ką jam sako širdis? Ir ar kartoja galva tuos žodžius, kuriuos taria širdis?

— Ką pasakys Ua-ta-Ua, kai artimiausiam mano bičiuliui gresia toks pavojus? Mažiausieji paukšteliai gieda dailiausiai, visada būna malonu pasiklausyti jų giesmės. O kad išsisklaidytų mano abejonės, aš norėčiau pasiklausyti Miškų Karaliuko. Jo giesmė įsiskverbia daug giliau negu į ausį.

Išgirdusi iš mylimojo lūpų tokį pagyrimą, Ua-ta-Ua buvo jam labai dėkinga. Kiti delavarų jaunuoliai mergaitę dažnai vadindavo Kalvų Sausmedžiu, nors tie žodžiai niekada neskambėdavo taip saldžiai kaip dabar, kada juos ištarė Čingačguko lūpos. Bet tik jis vienas ją vadino Miškų Karaliuku. Ji abiem rankom suspaudė jo ranką ir atsakė:

— Ua-ta-Ua sako, kad nei ji, nei Didžioji Gyvatė niekada negalės juoktis arba miegoti, nematydami sapne huronų, jeigu Medžiotojas numirs nuo mingų tomahaukų, o bičiuliai nieko nepadarys jam išgelbėti. Verčiau ji sugrįš atgal ir ilgu savo keliu žygiuos viena, negu leis tokiam tamsiam debesiui užtemdyti jos laimę.

— Gerai! Vyras ir žmona turi turėti vieną širdį, žiūrėti į daiktus vienomis akimis ir krūtinėje puoselėti tuos pačius jausmus.

Jaunoji pora dar tebesikalbėjo, kada saulė pakilo virš pušų viršūnių ir kai akinama puikios dienos šviesa užliejo slėnį, džiugiai nužėrė ežerą, miškus ir kalnų atšlaites. Kaip tik tą akimirką Medžiotojas išėjo iš kajutės ir užlipo į aikštelę. Pirmiausia jis pažvelgė į giedrą dangų, paskui į visą laukų ir vandens panorama, o po to draugiškai linktelėjo abiem bičiuliams ir linksmai nusišypsojo Ua-ta-Ua.

— Na,— tarė jis kaip visada ramiu ir maloniu balsu,— tas, kuris mato, kaip saulė leidžiasi vakaruose, ir gana anksti atsikeliz rytą, gali būti tikras, kad vėl pamatys ją rytuose, kaip elnią, kurį apsupo medžiotojai.

— Kur bus mano brolis Medžiotojas rytoj, kai saulė pakils virš tos pušies viršūnės? — rimtai paklausė delavaras.

Medžiotojas krūptelėjo ir įdėmiai, tačiau be jokio nerimo pažvelgė į savo bičiulį. Paskui ženklu jam paliepė sekti paskui jį į arka, kad būtų galima apsvarstyti savo reikalus niekam negirdint ir toliau nuo tų, kurių jausmai, kaip jis būgštavo, galėjo įveikti protą. Čia jis sustojo ir ėmė paslapčiomis kalbėti toliau.

— Ne visiškai protinga, Gyvate,— pasakė jis,— šito klausti manęs prie Ua-ta-Ua. Be to, ir baltosios mergaitės galėjo mus išgirsti. Taip, tai buvo truputi neprotinga, priešinga visiems tavo įpročiams. Na, nieko. Ua-ta-Ua, rodos, nesuprato, o kiti neišgirdo. Lengviau to paklausti, negu atsakyti. Nė vienas mirtingasis negali pasakyti, kur jis bus rytoj, kai patekės saulė. Aš to paties klausiu tavęs, Gyvate, ir noriu išgirsti, ką tu atsakysi.

— Čingačgukas bus su savo bičiuliu Medžiotoju. Jeigu Medžiotojas pasitrauks į dvasių šalį, Didžioji Gyvatė šliauš paskui jį. Jeigu Medžiotojas pasiliks čia, saulės šiluma ir šviesa glamonės juos abu.

— Aš suprantu tave, delavare,— tarė Medžiotojas, kurį sujaudino nuoširdi bičiulio ištikimybė.— Tokia kalba yra suprantama, kaip ir kiekviena kita; ji kyla iš širdies ir eina tiesiai į širdį. Gerai taip galvoti ir galbūt, gerai taip kalbėti, bet visiškai negerai bus taip pasielgti, Gyvate. Tu dabar ne vienas gyveni,— nors dar reikia pakeisti lūšną ir atlikti kitas apeigas, kol Ua-ta-Ua taps teisėta tavo žmona,— jūs jau ir dabar vis tiek kaip vedę ir turite dalintis džiaugsmais ir vargais. Ne, ne, negalima apleisti Ua-ta-Ua tik dėl to, kad tarp manęs ir tavęs praslinko truputį tamsesnis debesis, negu mes galėjome numatyti.

— Ua-ta-Ua yra mohikano duktė, ji žino, kaip reikia klausyti vyro. Kur eis jis, eis ir ji. Rytoj, kai saulė pakils aukščiau tos pušies, mes abu būsime su didžiuoju delavarų Medžiotoju.

— Viešpatie, apsaugok tave! Tai tikra beprotybė! Nejaugi tu ar jūs abu galite pakeisti mingų prigimtį? Nejaugi rūstūs tavo žvilgsniai arba Ua-ta-Ua ašaros ir grožis gali paversti vilką

vovere arba laukinę katę padaryti romią kaip stirną? Ne, Gyvate, susiprotėk ir mane palik dievo valiai. Pagaliau negalima tikrai pasakyti, kad valkatos mane kankins. Jie dar gali pasigailėti, nors, teisybę sakant, sunku tikėtis, kad mingas atsisakytų savo pykčio ir leistų įsigalėti savo širdyje gailestingumui. Ir vis dėlto niekas nežino, kas gali įvykti, ir tokia jauna būtybė kaip Ua-ta-Ua neprivalo be reikalo rizikuoti savo gyvybe. Jeigu tu būtum dar nevedęs, delavare, aš, žinoma, tikėčiausi, kad nuo saulės patekėjimo iki laidos, nenuilsdamas, kaip pėdsekys šuo, tu bėginėsi apie mingų stovyklą, tykodamas patogios progos man padėti ir išblaškyti priešo dėmesį.

— Klausyk, Medžiotojau,— ryžtingai atkirto indėnas,— ką darytų baltaveidis mano brolis, jeigu Čingačgukas patektų į huronų rankas? Nejaugi jis nusėlintų į delavarų kaimus ir vadams, seniams ir jauniems kariams ten pasakytų: „Pažvelkite, štai Ua-ta-Ua, ji sveika ir gyva, nors truputį pavargusi. O štai Unko Sūnus — jis mažiau pavargo už Sausmedį, nes jis daug stipresnis, bet jis taip pat sveikas ir gyvas!" Nejaugi tu taip padarytum, būdamas mano vietoje?

— Na, prisipažinsiu, tu mane sugluminai. Net mingas nesugalvotų tokios gudrybės. Kaip tau atėjo į galvą taip paklausti? Ką aš daryčiau? Pirmiausia, Ua-ta-Ua vargu ar būtų su manimi, nes ji pasiliktų šalia tavęs, ir, vadinasi, viskas, ką tu apie ją kalbi, neturi jokios prasmės. Jeigu ji neišeitų su manimi, tai negalėtų ir pavargti. Vadinasi, aš negalėčiau ištarti nė vieno žodžio iš visos tavo kalbos. Taigi, tu matai, Gyvate, kad protas kalba prieš tave. Ir nėra ko daugiau šnekėti, nes ginčytis su protu netinka tavo būdo ir padėties vadui.

— Mano brolis apsiriko, jis pamiršo, kad kalba su žmogumi, posėdžiavusiu prie savo tautos tarybos laužų,— švelniai atkirto indėnas.— Jis neatsakė į mano klausimą. Kai vadas ko nors paklausia savo bičiulį, netinka kalbėti apie kitus dalykus.

— Aš suprantu tave, delavare, gana gerai suprantu, ką tu turi galvoje, ir pagarba tiesai man neleidžia to nuginčyti. Vis dėlto atsakyti ne taip lengva, kaip tu, matyt, galvoji, ir štai dėl ko. Tu nori žinoti, ką aš daryčiau, jeigu ant ežero turėčiau sužadėtinę, kaip tu, ir jeigu mano bičiulis būtų huronų stovykloje ir jam grėstų kankinimai. Ar ne taip?

Indėnas tylėdamas oriai linktelėjo galvą.

— Taigi, aš niekada neturėjau sužadėtinės ir niekada taip švelniai nežiūrėjau nė į vieną jauną moterį, kaip tu žiūri į Ua-ta-Ua, nors, apskritai, dievas žino, kad aš su jomis elgiuosi pakankamai gerai. Vis dėlto mano širdis šiuo atžvilgiu, kaip sakoma, laisva, ir, vadinasi, negaliu pasakyti, ką aš daryčiau. Bičiulis stipriai traukia į savo pusę, Gyvate, tai aš galiu pasakyti iš patyrimo, bet, sprendžiant iš visko, ką mačiau ir ką esu girdėjęs apie meilę, aš linkęs manyti, kad sužadėtinė traukia stipriau.

— Teisybė. Bet Čingačguko sužadėtinė jo netraukia į delavarų lūšnas, o jį traukia į huronų stovyklą.

— Ji yra kilni mergaitė. Jos kojelės ir rankutės ne didesnės kaip vaiko, o balselis skambus kaip strazdo. Ji kilni mergaitė ir yra verta savo protėvių, bet kuo ji dėta čia, Gyvate? Aš vis dėlto manau, kad ji nepakeitė savo nutarimo ir nenori tapti hurono žmona. Ką gi tu esi sumanęs?

— Ua-ta-Ua niekada negyvens irokėzo vigvame,— griežtai atsakė Čingačgukas.— Jos kojelės yra mažos, bet jos gali ją nunešti į jos tautiečių kaimus. Jos rankutės yra mažos, bet didelė dvasia. Kai ateis laikas, mano brolis pamatys, ką mes galime padaryti, kad tik neleistume jam numirti kankinamam mingų.

— Nieko nedaryk aklai, delavare,— rimtai tarė Medžiotojas.— Matyt, tu pasielgsi savaip, ir apskritai tai teisinga, nes tu niekada nebūsi laimingas, jeigu nieko nepadarysi. Aš netikiu, kad tu pasitrauksi nuo ežero, kol išsispręs mano likimas. Bet atsimink, Gyvate, kad nė viena tų kančių, kurias sugeba išrasti mingai, nesukels tiek nerimo mano širdžiai, kaip mintis, kad Ua-ta-Ua ir tu galėjote patekti į priešų rankas, stengdamiesi kaip nors man padėti.

— Delavarai yra labai atsargūs. Tegu Medžiotojas nebijo, kad jie puls į priešų stovyklą užrištomis akimis.

Tais žodžiais pašnekesys ir baigėsi. Heti greitai pranešė, kad pusryčiai paruošti, ir visi susėdo prie paprasto nedažyto stalo. Judita savo vietą užėmė paskutinioji. Ji buvo išblyškusi, tyli, ir iš jos veido lengvai galėjai pastebėti, kad ji praleido sunkią nemigos naktį. Pusryčiai praėjo visiems tylint. Moterys valgio beveik nelietė, bet abiejų vyrų apetitas buvo kaip visada. Kai visi pakilo nuo stalo, iki atsisveikinant belaisviui su savo bičiuliais dar buvo likusios kelios valandos. Gyvai domėdamiesi Medžiotojo likimu ir norėdami pabūti arčiau būsimos aukos, visi susirinko į aikštelę paskutinį kartą pasiklausyti jo kalbos ir išpildyti mažiausių jo norų, kuriuos tik pavyks atspėti. Pats Medžiotojas, sprendžiant iš jo išvaizdos, buvo visiškai ramus, linksmai ir gyvai kalbėjo, nors vengė įvairių užuominų apie didįjį tos dienos įvykį. Tik iš tono, kuriuo jis kalbėjo apie mirtį, buvo galima suvokti, kad jo mintys nenoromis grįžta prie šios sunkios temos.

— Ak, Judita,— tarė jis staiga,— būkite gera, eikime su manimi valandėlę į arką. Aš noriu su jumis pasikalbėti.

Judita taip apsidžiaugė, kad vos galėjo tai paslėpti. Įėjusi su Medžiotoju į kajutę, ji atsisėdo ant kėdės. Jaunuolis, paėmęs iš kampo „elniamušį“, karabiną, kurį ji vakar jam buvo padovanojusi, atsisėdo ant kitos kėdės ir pasidėjo šautuvą ant kelių. Dar kartą pasukinėjęs ir su meiliu atidumu apžiūrėjęs vamzdį ir spyną, jis padėjo šautuvą į šalį ir vėl ėmė kalbėti apie tai, kas jam rūpėjo.

— Kiek aš suprantu, Judita, jūs man tą šautuvą padovanojote,— tarė jis.— Aš sutikau jį paimti, nes jaunai moteriai šau-

namasis ginklas nereikalingas. Šis ginklas yra garsus ir jis nusipelnė, kad jį nešiotų tvirtos rankos.

— Šautuvas negali būti geresnėse rankose negu dabar, Medžiotojau. Tomas Hateris retai iš jo nepataikydavo, o pas jus jis bus...

— Tikra mirtis! — nutraukė juokdamasis Medžiotojas.— Kadaise aš pažinojau bebrų medžiotoją, kuris taip pat turėjo ginklą, vadinamą tuo pačiu vardu, bet visa tai buvo tik pagyros, nes aš mačiau delavarų, iš nedidelio atstumo tokiu pat taiklumu šaudančių su strėlėmis. Tačiau aš nesiginu, kad turiu gabumų ir, vadinasi, galiu pripažinti, jog šautuvas negali būti geresnėse rankose, negu dabar yra. Bet ar ilgai jis jose pasiliks? Tarp mūsų kalbant, aš nenorėčiau, kad tai girdėtų Gyvatė ir Ua-ta-Ua, bet jums galima pasakyti visą teisybę, nes vargu, ar jums skaudės širdį taip, kaip skaudėtų žmonėms, mane pažįstantiems seniau ir geriau. Taigi, aš klausiu: ar ilgai turėsiu tą šautuvą? Tai rimtas klausimas, dėl kurio verta pagalvoti, o jeigu įvyks tai, kas, be abejo, turi įvykti, „elniamušys“ pasiliks be šeimininko.

Judita klausėsi su apsimestu šaltumu, nors vidinė kova beveik visiškai išsekino jos jėgas. Žinodama keistą savo pašnekovo būdą, ji prisivertė išlaikyti išorinį ramumą, ir jeigu Medžiotojo dėmesys nebūtų buvęs nukreiptas į šautuvą, tai toks įžvalgus žmogus vargu ar nebūtų pastebėjęs dvasinės kančios, kurią mergaitė pergyveno, klausydamasi paskutiniųjų jo žodžių. Vis dėlto nepaprasta savitvarda jai leido tęsti pokalbį, neparodant savo jausmų.

— Ką jūs man įsakysite daryti su tuo ginklu,— paklausė ji,— jeigu įvyks tai, ko jūs, matyt, tikitės?

— Kaip tik apie tai aš ir norėjau su jumis pasikalbėti, Judita, kaip tik apie tai. Štai Čingačgukas toli gražu ne tobulai valdo ginklą, nes retas raudonodis tai gerai moka daryti, bet vis dėlto jis yra vertas pagarbos, nes pamažu išmoksta šio meno. Be to, jis yra mano bičiulis, galbūt artimiausias bičiulis, nes mes niekada nesipykome, nors ir esame skirtingos prigimties — jis raudonodis, o aš baltasis. Taigi aš norėčiau palikti „elniamušį“ Gyvatei, jeigu kas nors man sutrukdytų savo menu išgarsinti brangią jūsų dovaną, Judita.

— Palikite jį kam norite, Medžiotojau. Šautuvas yra jūsų ir jūs galite su juo daryti kaip patinka. Jeigu jau toks jūsų noras, Čingačgukas jį gaus tuo atveju, jeigu jūs nesugrįžtumėte.

— Ar jūs dėl to pasitarėte su Heti? Teisę į tėvų nuosavybę gauna visi vaikai, o ne vienas jų. Jeigu Heti su tuo sutiktų, tai aš labai džiaugčiausi. Teisybė, Judita, jūsų sesuo nėra nei tokia graži, nei tokia protinga kaip jūs, bet mes turime jautriai saugoti tokių silpnapročių teises ir gerovę.

Mergaitė nieko neatsakė, bet, priėjusi prie langelio, pasišaukė seserį. Atviraširdė Heti mielai sutiko perleisti Medžiotojui teisę

į brangų šautuvą. Medžiotojas, matyt, pasijuto visiškai laimingas bent kurį laiką. Jis dar daug kartų apžiūrinėjo brangiąją dovaną ir pagaliau pareiškė norįs praktiškai išmėginti jos vertybes, kol dar nereikėjo grįžti į krantą. Dar nė vienas berniukas taip džiaugsmingai neskubėjo išmėginti naujo žaislo, kaip atviraširdis miškų gyventojas ėmė tyrinėti savo šautuvo savybes. Sugrįžęs į aikštelę, jis pirmiausia pasivedė į šalį delavarą ir jam pasakė, kad tas išgarsėjęs šautuvas turės tapti jo nuosavybe, jeigu atsitiks kuri rimta nelaimė dabartiniam savininkui.

— Tai, Gyvate, tau dar viena priežastis būti atsargiam ir be reikalo nelįsti į pavojų,— pridūrė Medžiotojas,— nes jūsų gentčiai turėti tokį ginklą reiškia pergalę. Mingai pažaliuos iš pavydo ir, kas dar svarbiau, jie daugiau neišdrįs laisvai bastytis apie kaimą, kur yra šis šautuvas. Todėl saugok jį, delavare, ir atsimink, kad tavo globoje yra daiktas, turintis visas gerąsias gyvos būtybės savybes, išskyrus jo trūkumus. Na, gerai, bičiuli. Kitos tokios progos gal mums niekada ir nepasitaikys, ir aš žūt būt noriu išmėginti šį garsųjį šautuvą. Atsinešk savo karabiną, o aš išmėginsiu „elniamušį", kad mes galėtume sužinoti visas slaptas jo savybes.

Šis pasiūlymas, visiems išblaškantis sunkias mintis, buvo priimtas su pasitenkinimu. Mergaitės skubiai atnešė į aikštelę visą šaunamųjų ginklų atsargą. Haterio arsenalas buvo gana didelis. Čia buvo keletas nuolat užtaisytų šautuvų, kad, staiga prireikus, juos būtų galima paleisti į darbą. Dabar beliko tik užpilti ant dagties sauso parako ir kiekvieną šautuvą buvo galima naudoti. Tai bendromis jėgomis buvo padaryta labai greitai, nes moterys šioje srityje buvo prityrusios ne mažiau už vyrus.

— Dabar, Gyvate, mes pamažu pradėsime. Pirmiau išmėginsime paprastuosius senio Tomo šautuvus ir tik po to paleisime į darbą tavo karabiną ir „elniamušį",— tarė Medžiotojas, džiaugdamasis, kad vėl turi rankose šautuvą ir gali parodyti savo meną.— Paukščių čia yra aibės. Vieni plaukioja vandenyje, kiti skraido virš ežero ir laikosi kaip tik reikiamu nuotoliu nuo lūšnos. Parodyk mums, delavare, paukštelį, kurį tu ketini pagąsdinti. Antai tiesiai į rytus aš matau kažkokią plaukiojančią antį. Tai vikrus padaras, kuris gali panerti vienu akimirksniu. Dėl jo galima išbandyti šautuvą ir paraką.

Čingačgukas buvo nešnekus žmogus. Kai tik jam parodė paukštį, jis prisitaikė ir iššovė. Trinktelėjus šūviui, antis, kaip Medžiotojas ir tikėjosi, akimirksniu panėrė, ir kulka nuslydo ežero paviršiumi, atsimušusi į vandenį už kelių colių nuo tos vietos, kur neseniai plaukė paukštis. Medžiotojas nusijuokė nuoširdžiu savo juoku, bet kartu pasiruošė šauti ir stovėjo, akylai stebėdamas ramų vandens paviršių. Štai ant jo pasirodė tamsi dėmė, antis išnėrė atsikvėpti ir sumojavo sparnais. Tuo akimirksniu kulka trenkė jai tiesiai į krūtinę, ir antis negyva apsivertė ant nugaros. Po akimirkos Medžiotojas jau stovėjo, pasirėmęs savo

šautuvo buože į aikštelę taip ramiai, tartum nieko nebūtų įvykę, nors jis ir juokėsi įprastu tyliu juoku.

— Čia dar ne dievai žino koks šautuvo išmėginimas,— tarė jis, tartum norėdamas sumažinti savo nuopelną.— Tai nieko nekalba nei už, nei prieš šautuvą, nes viskas priklausė nuo greitos rankos ir taiklios akies. Aš paukštį užklupau netikėtai, kitaip jis vėl galėjo panerti, kol dar jo nepasiekė kulka. Bet Gyvatė per daug protingas, kad kreiptų dėmesį į tokius pokštus, prie kurių jis seniai pripratęs. Atsimeni tą atsitikimą, vade, kai tu norėjai užmušti laukinę žąsį, o aš ją nušoviau tiesiog po tavo nosimi? Tačiau dėl tokių dalykų bičiuliai negali susipykti, o jaunimui kartais reikia pasilinksminti. Judita... Aha, dabar aš vėl matau mums reikalingą paukštį, ir mes neturime praleisti tokios patogios progos. Antai ten, truputį į šiaurę, delavare.

Indėnas pažvelgė nurodyta kryptimi ir greitai pastebėjo didelę juodą antį, ramiai plaukiojančią vandens paviršiumi. Tą valandėlę iš „pilies" buvo galima matyti šimtus paukščių, snaudžiančių ant perregimo vandens arba jame plaunančių savo plunksnas. Bet nė vienas iš jų nebuvo toks puikus taikinys kaip juodoji antis, kurią Medžiotojas ką tik parodė savo bičiuliui. Čingačgukas, kaip paprastai, veltui burnos neaušino ir tučtuojau ėmėsi darbo. Šį kartą jis taikė rūpestingai, ir jam pavyko peršauti ančiai sparną. Ji rėkdama nuplaukė vandeniu, greitai toldama nuo priešų.

— Reikia užbaigti to paukščio kančias! — sušuko Medžiotojas, matydamas, kad paukštis veltui stengiasi suplasnoti sužeistu sparnu.— Čia atsiras ir šautuvas, ir akis, kurie tai gali padaryti.

Antis dar tebesikapstė vandenyje, kai ją kliudė lemtingoji kulka, nuimdama galvą nuo kaklo taip tiksliai, tartum ją būtų kirviu kas nukirtęs. Vadas džiaugsmingai riktelėjo, ir jo šypsena rodė, kad jis nuoširdžiai gėrisi ir nė kiek nepavydi varžovui.

— Tačiau pašaudykime truputį į paukščius, kurie skraido virš mūsų galvų,— sušuko Medžiotojas.— Aš tau siūlau taikyti į lekiantį taikinį. Čia tai bus tikras išmėginimas. Jis reikalauja ir taiklaus šautuvo, ir taiklios akies.

Prie ežero perėjo ereliai, kurie gyvena arti vandens ir maitinasi žuvimi. Kaip tik tą valandėlę vienas jų sklandė gana aukštai, tykodamas grobio. Alkani jo jaunikliai kaišiojo galvas iš lizdo, kurį buvo galima įžiūrėti plikoje nudžiūvusios pušies viršūnėje. Čingačgukas tylėdamas pakreipė naują šautuvą į tą paukštį ir, rūpestingai nutaikęs, iššovė. Erelis apskrido platesnį ratą negu paprastai, tai rodė, kad kulka prašvilpė netoli jo, nors ir nekliuvo į taikinį. Medžiotojas, kuris taikė taip greitai, kaip ir tiksliai, iššovė, kai tik pamatė, kad jo bičiulis nekliudė. Tą pačią akimirką erelis nėrė žemyn taip, kad aiškiai nebuvo galima suprasti, ar jis sužeistas, ar ne. Tačiau pats šaulys pasakė, kad

nepataikė, ir pasiūlė draugui paimti kitą šautuvą, nes iš kai kurių ženklų įsitikino, jog paukštis ruošiasi nuskristi.

— Aš jį priverčiau nusileisti žemiau, Gyvate. Manau, kad jam truputį palietė plunksnas, bet jis dar neišliejo nė lašo kraujo. Be to, tai senas šautuviūkštis ir tokiam šūviui netinka. Greitai, delavare, imk savo karabiną, o jūs, Judita, duokite man „elniamušį“. Tai tinkamiausia proga išmėginti visoms jo savybėms!

Varžovai pasiruošė, o mergaitės sustojo atokiau, nekantriai laukdamos, kuo baigsis rungtynės. Erelis apsuko didelį ratą ir, vėl pakilęs į aukštį, pralėkė beveik virš pačios lūšnos, bet dar aukščiau negu pirma. Čingačgukas pažiūrėjo į jį ir pareiškė, kad kliudyti paukštį stačia kryptimi į viršų neįmanoma. Bet tylus Ua-ta-Ua niurnėjimas privertė jį savo nutarimą pakeisti, ir jis iššovė. Tačiau pasirodė, kad jis buvo teisus, nes erelis net nepakeitė savo skridimo krypties, tebesukdamas ore ratus ir ramiai žiūrėdamas žemyn, tartum niekindamas savo priešus.

— Dabar, Judita,— sušuko Medžiotojas, juokdamasis žybčiojančiomis akimis,— pamatysime, ar „elniamušį“ galima vadinti ir „ereliamušiu“! Pasitrauk toliau, Gyvate, ir žiūrėk, kaip aš taikysiu, nes tokių dalykų reikia mokytis.

Medžiotojas keletą kartų nutaikė šautuvą, o paukštis tuo tarpu kilo vis aukščiau ir aukščiau. Paskui blykstelėjo ugnis ir trinktelėjo šūvis. Švino pasiuntinys nudūmė į viršų, ir po akimirkos paukštis pasviro ant šono ir ėmė leistis žemyn, plestelėdamas čia vienu, čia kitu sparnu, kartais apsukdamas ratą, kartais beviltiškai vartydamasis, kol pagaliau, apsukęs keletą ratų, nukrito ant arkos galo. Apžiūrėję jo kūną, jie pamatė, kad kulka pataikė tarp sparno ir krūtinkaulio.

XXVI SKYRIUS

— Mes pasielgėme neapgalvotai, Gyvate. Taip, Judita, mes pasielgėme labai neapgalvotai, dėl tuščios garbės nužudę gyvą padarą! — sušuko Medžiotojas, kai delavaras už sparno pakėlė didžiulį paukštį, žiūrintį tiesiai į priešus blėstančiu savo žvilgsniu — tuo žvilgsniu, kuriuo bejėgės aukos visada žiūri į savo žudikus.— Tai daugiau tiktų dviem vaikiščiam, negu dviem kariam, einantiems karo taku, nors ir pirmą kartą gyvenime. Vargas man! Na ką gi, už bausmę aš jus tučtuojau paliksiu ir kai atsidursiu akis į akį su kraujo ištroškusiais mingais, tada galbūt man teks prisiminti, kad gyvenimas yra mielas net miške klaidžiojantiems žvėrims ir ore skraidantiems paukščiams. Prieikite arčiau, Judita. Štai „elniamušys“. Imkite jį atgal ir pasaugokite, kol atsiras tokios rankos, kurios yra vertesnės jį laikyti.

— Aš nežinau vertesnių rankų už jūsų, Medžiotojau,— skubiai atsakė mergaitė.— Niekas, išskyrus jus, neturi paliesti šio ginklo.

— Jeigu turite galvoje mano vikrumą, gal jūs ir teisi, mergaite, bet mes turime žinoti ne tik kaip naudotis šaunamuoju ginklu, bet ir kada paleisti jį į darbą. Matyti, to dalyko aš dar neišmokau, todėl paimkite šautuvą. Mirštančio ir kenčiančio padaro vaizdas, nors čia tėra tik paukštis, sukelia kilnias mintis žmogui, kuris beveik yra įsitikinęs, kad paskutinioji jo valanda išmuš iki saulėlydžio. Aš paaukočiau visus pasipuikavimo malonumus ir visus džiaugsmus, kuriuos man suteikia mano ranka ir akis, jeigu tik tas vargšas erelis galėtų vėl atsidurti lizde tarp savo jauniklių.

Klausytojai buvo nustebę dėl tokio staigaus atgailos protrūkio, pagavusio Medžiotoją, ypač kai jis apgailestavo tokį paprastą įvykį, nes žmonės retai kada suvokia fizines bejėgių gyvulių kančias. Delavaras suprato bičiulio pasakytus žodžius, nors vargu ar galėjo suprasti juos įkvėpusius jausmus. Jis išsitraukė aštrų peilį ir pasiskubino nutraukti erelio kančias, nupjaudamas jam galvą.

— Koks baisus dalykas yra jėga,— tęsė Medžiotojas,— ir kaip baisu ją turėti ir nežinoti, kaip ja naudotis! Nenuostabu, Judita, kad šio pasaulio didžiūnai taip dažnai užmiršta savo pareigas, jeigu net menkiems ir romiems žmonėms būna sunku teisingai pasielgti ir išvengti visokio pikto.

— Man malonu girdėti, Medžiotojau, jus taip kalbant,— pastebėjo Heti.— Ir dievas greičiau prisimins jūsų apgailestavimą negu tą blogį, kurį jūs padarėte. Kai jūs šaudėte, aš galvojau, kaip negera žudyti nekaltus paukštelius ir norėjau jums tai pasakyti. Bet nežinau, kaip atsitiko, kad man buvo taip įdomu pamatyti, ar jūs pataikysite į taip aukštai skraidantį erelį, jog tuo metų viską pamiršau ir nieko nepasakiau. O po to buvo jau vėlu.

— Taip, teisybė, mano geroji Heti. Mes visi pamatome savo klaidas, kai jau būna per vėlu, bet ką padarysi. Vis dėlto aš esu patenkintas, kad jūs man nieko nesakėte, nes aš nemanau, jog tuo metu tie keli žodžiai būtų mane sulaikę.

Tuo metu Medžiotojas nenumanė, kad tas pasielgimas, už kurį taip griežtai save smerkė, galės turėti lemiamą įtaką tolimesniam jo likimui. Kaip ta įtaka pasireiškė, mes čia nepasakosime, nes tai paaiškės vėliau. Jaunuolis, lyg atgailaujantis nusidėjėlis, lėtai išėjo iš arkos ir tylėdamas atsisėdo aikštelėje. Tuo metu saulė jau buvo pakilusi gana aukštai, ir tai kartu su įaudrintais jausmais Medžiotoją paskatino išvykti greičiau. Kai tik delavaras sužinojo jo pasiryžimą, tuojau savo bičiuliui atplukdė luotą, o Ua-ta-Ua pasirūpino, kad jam būtų patogiau sėdėti. Visa tai buvo daroma nuoširdžiai. Kai viskas buvo paruošta, indėnai sugrįžo ir atsisėdo šalia Juditos ir Heti, kurios visą laiką nepasitraukė nuo jaunojo Medžiotojo.

— Net geriausiems bičiuliams tenka dažnai skirtis,— pradėjo Medžiotojas, kai visi vėl susirinko prie jo.— Taip, draugystė negali pakeisti apvaizdos kelių, ir kokie bebūtų mūsų jausmai, mes

turime skirtis. Aš dažnai galvodavau, kad būna valandėlių, kada mūsų pasakyti žodžiai žmonių atmintyje įstringa tvirčiau negu paprastai ir kada mūsų duotas patarimas įsidedamas į galvą geriau kaip tik dėl to, kad jį davęs žmogus vargu ar galės vėl prašnekti. Niekas nežino, kas gali įvykti, todėl kai bičiuliai skiriasi, manydami, kad tas išsiskyrimas, ko gero, gali trukti labai ilgai, pravartu atsisveikinant pasakyti keletą malonių žodžių. Aš prašau visus eiti į arką ir čia grįžti iš eilės. Su kiekvienu aš pasikalbėsiu atskirai ir, kas dar svarbiau, paklausysiu, ką kiekvienas iš jūsų nori man pasakyti, nes yra blogas tas patarėjas, kuris pats neišklauso kitų patarimų.

Kai tik buvo pareikštas tas pageidavimas, abu indėnai tučtuojau pasišalino, palikę betgi abi seseris, stovinčias šalia jaunuolio. Klausiamas Medžiotojo žvilgsnis Juditą privertė pasiaiškinti.

— Su Heti jūs galėsite pasikalbėti, kai plauksite prie kranto,— skubiai tarė ji.— Aš noriu, kad ji jus lydėtų.

— Ar tai protinga, Judita? Tiesa, paprastu laiku silpnaprotiškumas apsaugoja nuo indėnų, bet kai jie įniršę ir galvos tik apie kerštą, sunku pasakyti, kas gali įvykti. Be to...

— Ką jūs norite pasakyti, Medžiotojau? — paklausė Judita maloniu, beveik meiliu balsu, nors ji kiek galėdama stengėsi valdyti savo jaudinimąsi.

— Tik tai, kad būna tokių reginių ir tokių dalykų, kurių geriau nematyti ir nežinoti net tokiems žmonėms kaip mūsų Heti, nors ji taip mažai teturi proto ir atminties. Todėl, Judita, leiskite plaukti man vienam, o seserį palikite namie.

— Nebijokite dėl manęs, Medžiotojau,— įsikišo Heti, supratusi bendrą šio pokalbio prasmę.— Sakoma, jog aš esanti silpnaprotė, todėl aš galiu visur vaikščioti, ypač, kad visada nešiojuosi savo bibliją. Tiesiog reikia stebėtis, Judita, kaip įvairiausi žmonės — traperiai, medžiotojai, raudonodžiai, baltieji, mingai ir delavarai — bijo biblijos!

— Aš manau, kad tu neturi jokio pagrindo bijoti ko nors blogo, Heti,— atsakė sesuo.— Todėl aš būtinai noriu, kad tu su mūsų bičiuliu vyktum į huronų stovyklą. Tu dėl to nė kiek nenukentėsi, o Medžiotojui tai gali būti labai naudinga.

— Dabar ne laikas ginčytis, Judita, todėl darykite kaip norite,— atsakė jaunuolis.— Pasiruoškite, Heti, ir sėskitės į luotą, nes aš atsisveikindamas noriu jūsų seseriai pasakyti keletą žodžių.

Kol Heti paliko juos vienus, Judita ir jos pašnekovas sėdėjo tylėdami. Po to Medžiotojas vėl ėmė ramiai ir rimtai kalbėti, lyg jų pašnekesį būtų nutraukęs koks nors eilinis reikalas.

— Išsiskiriant pasakyti žodžiai, ir be to dar galbūt paskutinieji žodžiai, kuriuos pavyksta išgirsti iš bičiulio lūpų, negreitai užmirštami,— pakartojo jis.— Todėl, Judita, aš noriu su jumis pasikalbėti kaip brolis, nes nesu toks senas, kad galėčiau būti

jūsų tėvu. Pirmiausia, noriu jus įspėti dėl jūsų priešų, iš kurių du, galima sakyti, seka kiekvieną jūsų žingsnį ir tyko visuose keliuose. Pirmasis tų priešų tai nepaprastas grožis, kuris kai kurioms jaunoms moterims taip pat pavojingas, kaip visa mingų gentis, ir kuris reikalauja didžiausio budrumo — taip, ne pasigėrėjimo ir pagyrų, bet nepasitikėjimo ir pasipriešinimo. Grožiui galima pasipriešinti ir net jį nugalėti gudrumu. Dėl to jums reikia atsiminti, kad jis tirpsta kaip sniegas, ir kai kartą išnyksta, tai daugiau jau niekada nebegrįžta. Jis duotas mums tik trumpam laikui, jaunystei, ir turi būti naudojamas gėriui, o ne blogiui. Aš niekada nebuvau sutikęs jaunos moters, kurią apvaizda šiuo atžvilgiu būtų taip gausiai apdovanojusi kaip jus, Judita, ir įspėju galbūt paskutinę savo valandą — saugokitės to priešo!

Juditai buvo taip malonu klausyti šių nedviprasmiškų žodžių apie jos žavingumą, kad ji galėjo daug ką atleisti žmogui, pasakiusiam panašius žodžius.

— Aš suprantu, ką jūs norite pasakyti, Medžiotojau,— nuolankiai ir romiai atsakė mergaitė, ir tai truputį nustebino Medžiotoją,— ir tikiuosi, kad tai man bus naudinga. Bet jūs paminėjote tik vieną priešą, kurio aš turiu bijoti. Kas yra tas antrasis priešas?

— Antrasis priešas yra išdidus jūsų protas, Judita. Tiesa, jis ne toks pavojingas, kaip aš anksčiau galvojau. Tačiau, jeigu jau pradėjau apie tai kalbėti, tai geriau sąžiningai pabaigti. Pirmasis jūsų priešas, kurio reikia saugotis, Judita, kaip aš jau sakiau, yra nepaprastas jūsų grožis, o antrasis priešas — išdidumas. Jeigu pirmasis yra blogis, tai antrasis taip pat nėra gėris, nes tai liečia saugumą ir proto ramybę.

Sunku pasakyti, kiek dar būtų ta tema kalbėjęs naivus ir nieko nenutuokiantis Medžiotojas, jeigu jo klausytoja staiga nebūtų apsipylusi ašaromis, įveikta to jausmo, kuris prasiveržė tuo didesne jėga, kuo atkakliau prieš tai jį tvardė. Iš pradžių ji raudojo taip nesulaikomai, kad Medžiotojas truputį išsigando ir nuoširdžiai apgailestavo, jog jo žodžiai paveikė daug stipriau, negu jis tikėjosi. Net rūstūs ir valdingi žmonės paprastai sušvelnėja, matydami išorines liūdesio apraiškas, bet Medžiotojo būdui nereikėjo tokių širdies nerimo įrodymų, kad jis nuoširdžiai pasigailėtų mergaitės. Jis pašoko kaip gyvatės įgeltas, ir savo vaiką guodžiančios motinos balsas vargu ar būtų švelniau skambėjęs negu tie žodžiai, kuriais jis išreiškė savo apgailestavimą, kad taip toli nuėjo.

— Aš norėjau jums gero, Judita,— tarė jis,— ir visiškai neketinau jūsų įžeisti. Matau, kad aš persistengiau. Taip, aš persistengiau ir maldauju jūsų man atleisti. Draugystė — baisus dalykas. Kartais ji prikaišioja už tai, kad padarėme per daug mažai, o kartais griežčiausiais žodžiais bara už tai, kad padarėme pernelyg daug.

Judita atitraukė nuo veido rankas, ašaros jau nebebyrėjo, ir pažvelgė į pašnekovą su tokia spindinčia šypsena, kad jaunuolis iš susižavėjimo akimirką apstulbo.

— Liaukitės, Medžiotojau! — skubiai tarė ji.— Man skaudu klausyti, kaip jūs sau priekaištaujate. Dabar aš aiškiai suprantu savo silpnybes, pamačiusi, kad jūs jas pastebėjote. Nors ir karti buvo ši pamoka, aš ją negreitai pamiršiu. Daugiau apie tuos dalykus nekalbėkime, kad delavaras, arba Ua-ta-Ua, arba net Heti nepastebėtų mano silpnybės. Sudie, Medžiotojau! Tegu dievas laimina ir saugoja jus, nes to nusipelnė kilni jūsų širdis!

Dėl geresnio išsiauklėjimo ir nepaprastų asmeninių ypatybių Judita vėl įgavo pranašumą. Norėdama išlaikyti atsitiktinai įsigytą pirmenybę, ji vengė grįžti prie tos temos, kuri taip netikėtai nutrūko, kaip ir buvo prasidėjusi. Jaunuolis jai leido daryti taip, kaip ji nori, ir kai ji abiem rankom paspaudė kietą jo delną, jis nesipriešino, bet šį pagarbos pareiškimą priėmė taip pat ramiai, kaip kad monarchas panašią duoklę priima iš savo valdinio, arba mylimoji iš savo garbintojo. Susijaudinimas nurausvino ir nušvietė mergaitės veidą, ir jos grožis niekada nebuvo toks puikus kaip tą akimirką, kai ji pasiuntė atsisveikinimo žvilgsnį jaunuoliui. Tas žvilgsnis buvo pilnas nerimo, užuojautos ir švelnaus gailesčio. Po akimirkos ji dingo lūšnoje ir daugiau nepasirodė, nors per langelį pasakė Ua-ta-Ua, kad bičiulis jos laukia.

— Tu gana gerai žinai raudonodžių prigimtį ir papročius, Ua-ta-Ua, kad suprastum, kodėl aš turiu grįžti iš atostogų,— pradėjo Medžiotojas delavarų tarme, kai kantri ir nuolanki tos genties atstovė prisiartino prie jo.— Tu tikriausiai taip pat supranti, kad vargu ar man lemta kada nors bus su tavim pasikalbėti. Aš turiu pasakyti tik labai nedaug. Bet tas nedaug yra ilgo gyvenimo tarp jūsų tautiečių ir ilgo jūsų papročių stebėjimo vaisius. Moters dalia apskritai yra sunki, bet turiu pripažinti, nors aš ne ypatingai mėgstu savo spalvos žmones, kad ji raudonodėms yra sunkesnė negu baltaveidėms. Šia našta krikščionės gali didžiuotis, jeigu tik joms tiktų taip daryti. Visos moterys turi savo dalią — raudonodės savo, o baltaveidės savo. Nešk savo naštą, Ua-ta-Ua, kaip pridera, ir atsimink, kad jeigu ji ir sunki, tai vis dėlto lengvesnė negu indėnų moterų. Aš gerai pažįstu Gyvatę, pažįstu jo širdį ir žinau, kad jis niekada nebus tironas tai, kurią myli, nors, žinoma, ir tikisi, jog su juo bus elgiamasi kaip su mohikanų vadu. Jūsų lūšnoje gal bus ir niūrių dienų, nes tokių dienų pasitaiko visose tautose, kad ir kokie būtų jų papročiai. Bet turėdama atvirą širdį, tu visada paliksi pakankamai erdvės, kad į vidų galėtų įsiskverbti saulės spindulys. Tu esi kilusi iš įžymios giminės, Čingačgukas — taip pat. Nemanau, kad tu arba jis tai pamirštumėte ir padarytumėte gėdą savo protėviams. Tegu žemę aplink santuokinę jūsų laimę drėkina švelnumo rasa.

— Baltaveidis mano brolis yra labai išmintingas. Ua savo atmintyje išlaikys viską, ką jai apreiškė jo išmintis.

— Tai labai protinga, Ua-ta-Ua. Klausyti gerų patarimų ir juos įsidėmėti — patikimiausias žmonos ginklas. O dabar paprašyk Gyvatę, kad jis ateitų su manim pasišnekėti. Aš prisiminsiu tave ir būsimą tavo vyrą, vis tiek kas man beatsitiktų, ir visada jums abiem linkėsiu visokeriopos gerovės šiame ir aname pasaulyje.

Ua-ta-Ua atsisveikindama neišliejo nė vienos ašarėlės. Tačiau juodose jos akyse atsispindėjo krūtinėje liepsnoją jausmai, ir gražų veidą nušvietė ryžtingumas, labai nesiderinęs įprastam jos švelnumui. Po valandėlės lengva ir tylia indėno eisena prie savo bičiulio prisiartino delavaras.

— Eikš čia, Gyvate, štai čia, truputį toliau, kad mūsų negalėtų matyti moterys,— pradėjo Medžiotojas,— aš tau noriu šį tą pasakyti, ko niekas neturi numanyti, o ypač nugirsti. Tu gerai žinai, kas yra atostogos ir kas yra mingai, kad abejotum ar turėtum tuščių vilčių dėl to, kas turbūt įvyks, kai aš sugrįšiu į jų stovyklą. Taigi užteks kelių žodžių. Pirmiausia, vade, aš turiu tau šį tą pasakyti apie Ua-ta-Ua ir apie tai, kaip jūs, raudonodžiai, elgiatės su savo žmonomis. Aš žinau, kad pagal jūsų tautos papročius moterys turi dirbti, o vyrai medžioti, bet viskam reikia turėti saiką. Tiesa, kai dėl medžioklės, tai aš nematau priežasčių, dėl kurių reikėtų išvesti kurią nors ribą, bet Ua-ta-Ua yra kilusi iš per daug geros giminės, kad turėtų be poilsio plušėti. Tokiems pasiturintiems ir tokios padėties žmonėms niekada nepritruks duonos, bulvių ar kitų daržovių, kurios auga laukuose. Todėl tikiuosi, kad tavo žmonai niekada neteks paimti į rankas kastuvo. Tu žinai, kad aš nesu visiškas elgeta, ir viską, ką turiu — ar būtų šaudmenys, kailiai, ginklai ar medžiagos — viską padovanoju Ua-ta-Ua, jeigu baigiantis vasarai nesugrįšiu prie savo mantos. Tegu tai būna mergaitei kraitis. Manau neverta tau sakyti, kad tu turi mylėti jauną žmoną, nes jau myli ją, o ką žmogus myli, tai, be abejo, ir brangins.

— Mano ausys atviros,— išdidžiai tarė delavaras,— mano brolio žodžiai įsiskverbė taip giliai, kad niekada negalės atgal iškristi. Jie panašūs į žiedus, kurie neturi nei pradžios nei galo. Kalbėk toliau. Nykštuko giesmė ir bičiulio balsas niekada nenusibosta.

— Aš tau dar kai ką pasakysiu, vade, bet dėl senos draugystės tu man atleisi, jeigu dabar aš pakalbėsiu apie save. Jeigu viskas pakryps į blogąją pusę, tai iš manęs tikriausiai teliks tik krūvelė pelenų, todėl nereikės ir kapo, nebent tik dėl tuščios garbės. Šiuo atžvilgiu aš nesu per daug įnoringas, nors vis dėlto reikėtų apžiūrėti laužo likučius, ir jeigu ten atsirastų kaulų, tai geriau būtų juos surinkus ir palaidojus, kad vilkai jų negraužtų ir prie jų nestaugtų.

— Viskas bus padaryta, kaip nori mano brolis,— išdidžiai atsakė indėnas.— Jeigu jam sunku širdyje, tegu jis ją palengvina ant savo bičiulio krūtinės.

— Ačiū, Gyvate. Man širdyje gana lengva, taip, palyginti lengva. Tiesa, aš negaliu nusikratyti kai kurių minčių, bet tai niekis. Yra vis dėlto vienas dalykas, kuris man atrodo neprotingas ir nenatūralus, nors misionieriai sako, kad tai teisybė, o mano religija ir odos spalva mane verčia tuo tikėti. Jie sako, kad indėnas gali savo malonumui žiauriai kankinti kūną, nulupti tau skalpą ir pjaustyti, ir draskyti į gabalus, ir deginti, kol nieko neliks, išskyrus pelenus, kuriuos išmėtys į visus keturis vėjus. Tačiau kai suskambės dievo trimitas, žmogus vėl prisikels kūnu, ir bent savo išvaizda, jeigu ne jausmais, taps tokiu pat, koks buvo anksčiau. Aš daugiau negaliu kalbėti apie tuos dalykus, nes Heti jau sėdi luote ir mano atostogos taip pat baigiasi. Bet tikiuosi, ateis laikas, kai tu suprasi tuos dalykus, nes jie turi būti suprasti. Vargas man! Tiek to, delavare, štai mano ranka. Tu žinai, kad tai bičiulio ranka ir ją paspausi bičiuliškai, nors ji nepadarė tau net ir pusės to gero, kurio tau linki jos šeimininkas.

Indėnas paėmė ištiestą ranką ir karštai atsakė į paspaudimą. Paskui, grįžus įprastam šaltakraujiškumui, kurį daugelis laikė įgimtu abejingumu, jis vėl susivaldė, kad galėtų prideramai oriai skirtis su draugu. Tuo tarpu Medžiotojas laikėsi daug natūraliau ir būtų nepabijojęs atverti savo jausmus, jeigu ne neseniai įvykęs jo pasikalbėjimas su Judita. Jis buvo per daug kuklus, kad suprastų tikruosius gražiosios mergaitės jausmus, bet kartu per daug įžvalgus, kad nepastebėtų, kokia kova vyko jos krūtinėje. Jam buvo aišku, kad su ja kažkas darosi, ir jis taip mandagiai, kad reikėtų pavydėti net rafinuotesniam žmogui, pasiryžo vengti visko, kas galėtų tą paslaptį atskleisti ir ko vėliau imtų gailėtis pati mergaitė. Taigi jis nutarė tučtuojau leistis į kelionę, pats tvardydamasis ir nenorėdamas, kad kiti imtų rodyti savo jausmus.

— Tegu saugo tave viešpats, Gyvate! Tegu saugo tave viešpats! — sušuko Medžiotojas, kai luotas atsiskyrė nuo aikštelės krašto.

Čingačgukas pamojavo ranka. Paskui lyg romėnas, norėdamas paslėpti savo skausmą po drabužiais, jis iki viršugalvio apsivyniojo lengva antklode, kurią paprastai nešiodavo ant pečių, ir lėtai pasitraukė į arkos vidų paliūdėti ir pamąstyti vienatvėje. Kol luotas pasiekė pusiaukelę tarp „pilies" ir kranto, Medžiotojas neištarė nė žodžio. Tada jis staiga liovėsi yręsis, nes jo ausyse suskambėjo švelnus, muzikalus Heti balsas.

— Kodėl tu grįžti pas huronus, Medžiotojau? — paklausė mergaitė.— Sakoma, kad aš esanti silpnaprotė ir tokių jie niekada neliečią, bet jūs toks pat protingas kaip Haris Nenuorama. Judita net įsitikinusi, kad jūs dar protingesnis, nors aš nesuprantu, kaip tai gali būti.

— O, Heti, prieš išlipdamas į krantą, aš turiu su jumis pasikalbėti, ir, svarbiausia, apie dalykus, kurie liečia jus pačią. Dabar nesiirkite. Arba dar geriau, kad mingai nepagalvotų, jog mes ruošiamės kokiai nors klastai, irkitės pamažu. Tegu luotas vos vos juda. Taip, taip! Vargas man! Apgavystės ir melas — labai blogi dalykai ir netinka mūsų spalvos žmonėms, Heti, bet kaip malonu apkvailinti raudonodį priešą garbingo, teisėto karo metu. Mano kelias buvo trumpas ir, matyt, greitai pasibaigs.

— O kodėl jūsų kelias turi greitai pasibaigti, Medžiotojau?

— Todėl, geroji mergaite, kad mano atostogos taip pat baigiasi. Tikriausiai ir mano kelias, ir atostogos baigsis tuo pačiu metu. Bent jie pėda į pėdą seka vienas kitą.

— Aš nesuprantu jūsų žodžių, Medžiotojau,— atsakė truputį suglumusi mergaitė.

— Gerai, Heti, aš atsakysiu jums visiškai paprastai. Jūs žinote, kad aš dabar esu huronų nelaisvėje, o belaisviai negali daryti visko, ko jie nori.

— Bet kodėl nelaisvėje,— nekantriai nutraukė mergaitė,— kai jūs esate čia, ant ežero, tėvo valtyje, o indėnai — miške, ir jie visiškai neturi valties? Čia kažkas ne taip, Medžiotojau!

— Aš nuoširdžiai norėčiau, Heti, kad jūs būtumėt teisi, o aš klysčiau, bet, deja, jūs klystate, o aš kalbu tikrą tiesą. Kaip aš beatrodyčiau laisvas, jūsų akimis žiūrint, mergaite, iš tikrųjų mano rankos ir kojos surištos.

— O, kokia nelaimė neturėti proto. Dievaži, aš nematau ir nesuprantu, kodėl jūs esate nelaisvėje ir surištas. Jeigu jūs surištas, tai kuo supančiotos jūsų rankos ir kojos?

— Atostogomis, mergaite. Tai tokie pančiai, kurie suraišioja stipriau už bet kurią grandinę. Jeigu viena galima sutraukyti, tai kita pažeisti — jokiu būdu ne. Prieš virves ir grandines galima paleisti į darbą peilius, pjūklus ir visokias gudrybes, bet atostogų negalima nei sutraukyti, nei supjaustyti, nei nusikratyti jomis gudrumu.

— Kas per daiktas tos atostogos, kad jos stipresnės už kanapes arba už geležį?

— Jūs suprantate, ką reiškia pažadėti, geroji, mažoji Heti?

— Žinoma, jeigu prižadi ką nors padaryti, tai reikia ir įvykdyti pažadą. Motina visada tesėdavo savo pažadus, kuriuos duodavo man, ir sakydavo, kad būtų labai blogai, jeigu aš nětesėčiau savo pažadų, duotų jai arba kam nors kitam.

— Taigi aš daviau pažadą ir, kaip jūs sakote, turiu jį ištesėti. Taigi pereitą naktį aš patekau į mingų rankas, ir jie man leido nuvykti ir pasimatyti su savo bičiuliais ir mano spalvos žmonėms perduoti žinią, bet tik su sąlyga, jeigu aš šiandien vidurdienį sugrįšiu ir iškęsiu visas kančias, kurias jie gali sugalvoti iš keršto ir pykčio, atsimokėdami už kritusį nuo mano šautuvo karį ir už jauną moterį, kurią nušovė Nenuorama, ir už visas kitas nesėkmes, jų patirtas prie šio ežero. Tikiuosi, kad dabar jūs suprantate mano padėtį, Heti?

Kurį laiką mergaitė nieko neatsakė, bet liovėsi yrusis, tartum nauja mintis būtų apstulbinusi jos protą ir neleidusi daryti ko nors kito.

— Nejaugi jūs manote, kad huronai gali taip padaryti, apie ką jūs ką tik kalbėjote, Medžiotojau? — paklausė ji.

— Aš nenoriu pasakyti, kad jie pyksta ant manęs už kažkokius ankstyvesnius mano žygdarbius, nes tai būtų gyrimasis prie savo kapo, bet visai nesigirdamas galiu pasakyti, kad vienas narsiausių ir vikriausių jų vadų krito nuo mano rankos. Po tokio įvykio visa gentis imtų jiems prikaišioti, jeigu jie nepasiųstų baltaveidžio sielos į draugę raudonodžio brolio sielai, suprantama, tikėdamiesi, kad jis gali ją pavyti. Aš, Heti, iš jų pasigailėjimo nelaukiu.

— Huronai jums nepadarys nieko blogo, Medžiotojau! — sušuko susijaudinusi mergaitė.— Tai nuodėminga ir žiauru. Aš pasiėmiau bibliją, kad galėčiau jiems tai paaiškinti.

— Tačiau aš padėjau irklą, Heti, ne dėl to, kad čia samprotaučiau apie savo sielvartus ir sunkumus, bet dėl to, kad truputį pakalbėčiau apie jūsų reikalus. Rodos, jūs dar nepamiršote Hario Nenuoramos.

— Aš nepamiršau Henrio Marčo! — sušuko krūptelėjusi mergaitė.— Kaip aš galėčiau jį pamiršti, Medžiotojau, jeigu jis yra mūsų bičiulis ir mus paliko tik pereitą naktį? Didelė ryški žvaigždė, į kurią taip ilgai mėgdavo žiūrėti motina, mirgėjo virš tos aukštos pušies ant kalno, kai Nenuorama sėdo į luotą. Ir kai jūs jį iškėlėte prie rytinio užutėkio, ji buvo nuo jos nutolusi ne daugiau, kiek gali siekti gražiausias Juditos kaspinas.

— O iš kur jūs žinote, kiek aš yriausi ir kur išlaipinau Nenuoramą, jeigu tada nebuvote su mumis? Juk naktį negalima taip toli matyti.

— O, aš gerai žinau, kada tai buvo,— tvirtai atsakė Heti.— Kai daug galvoji, mintys parodo geriau už laikrodį. Aš žinau, kad mano protas silpnas, bet jis man visada būna ištikimas, kai kas nors liečia vargšą Nenuoramą. Judita niekada neištekės už Marčo, Medžiotojau.

— Čia ir yra visas svarbumas, Heti, kurį aš noriu jums išaiškinti. Jūs tikriausiai žinote, kad jauniems žmonėms natūralu mylėti vienas kitą, ypatingai, kai susitinka jaunuolis ir mergaitė. Taigi jūsų amžiaus mergaitė, neturinti nei tėvo, nei motinos, gyvenanti dykynėje, lankomoje tik medžiotojų ir traperių, turi saugotis pavojų, kurie galbūt jai nė sapne nesisapnavo.

— Bet ką blogo gali man padaryti mano artimas? — paprastai atsakė Heti.— Biblija moko mylėti tuos, kurie mūsų neapkenčia, ir kodėl mes negalime mylėti tų, kurie visiškai negalvoja mūsų neapkęsti?

— O, Heti, meilė, apie kurią kalba misionieriai — visiškai ne tokia, kokią aš turiu galvoje. Atsakykite į vieną klausimą, vaikeli: kaip jūs manote, ar galite kada nors tapti žmona ir motina?

— To klausti jaunos mergaitės negalima, Medžiotojau, ir aš nieko neatsakysiu,— priekaištingai tarė Heti.— Jeigu jūs ką nors norite pasakyti apie Nenuoramą, tai aš išklausysiu, bet jūs neturite apie jį blogai kalbėti, nes jo čia nėra, o apie nesančius blogai nekalbama.

— Jūsų motina jus taip gerai mokė, Heti, kad visi mano būgštavimai beveik dingo. Vis dėlto jauna moteris, neturinti tėvų, bet būdama graži, visada turi vengti tokių vietų, kur nesilaikoma taisyklių, nei įstatymų. Aš nieko blogo nenoriu pasakyti apie Nenuoramą, kuris apskritai nėra blogas žmogus, bet jūs turite žinoti vieną dalyką, kurį jums galbūt bus nelabai malonu išgirsti, bet jį vis dėlto reikia pasakyti. Marčas yra įsimylėjęs jūsų seserį Juditą.

— Ir kas čia blogo? Kiekvienas žavisi Judita. Ji tokia graži, ir Nenuorama ne kartą sakė, kad nori ją vesti. Bet iš to nieko neišeis, nes Nenuorama Juditai nepatinka. Jai patinka kitas, ji kalba apie jį sapnuodama, bet jūs neklauskite manęs, kas jis toks, nes aš nė už visą auksą ir brangakmenius, kurie yra karaliaus Jurgio karūnoje, nepasakysiu jo vardo.

— Žinoma, aš ir neprašau jūsų tai pasakyti, Heti. O iš to maža ir naudos būtų mirštančiam žmogui. Nei galva, nei širdis neatsako už tai, ką kalba žmogus sapnuodamas.

— Aš norėčiau žinoti, kodėl Judita miegodama taip dažnai kalba apie karininkus, doras širdis ir melagingas kalbas, bet ji tikriausiai nenori man to pasakyti, nes aš esu silpnaprotė. Ar ne teisybė, Medžiotojau, juk keista, kad Juditai nepatinka Nenuorama, nors jis yra šauniausias jaunuolis iš visų, kurie kada nors aplankė šį ežerą, ir savo grožiu nė kiek nenusileidžia Juditai?

— Tiek to, vargše Heti, mums sunku visa tai išaiškinti, todėl aš daugiau nesakysiu nė žodžio, nors tai, ką norėjau pasakyti, sunkiai slegia mano širdį. Paimkite vėl irklą, mergaite, ir plaukime tiesiai į krantą, nes saulė jau aukštai, ir mano atostogos tučtuojau baigsis.

Dabar luotas pasuko tiesiai į žemą kyšulį, kur, kaip gerai žinojo Medžiotojas, jo laukė priešai. Jis net ėmė būgštauti, kad pavėluos ir laiku nespės. Pastebėjusi jo nekantravimą, Heti, nors ir nesuprato kodėl, bet jam labai uoliai padėjo, ir greitai pasirodė, kad jie spės laiku. Tik tada jaunuolis pradėjo irtis lėčiau, o Heti vėl ėmė kaip visada naiviai ir patikliai plepėti. Bet mums nėra reikalo atpasakoti tolimesnio jų pokalbio.

XXVII SKYRIUS

Žmogus, įpratęs stebėti dangaus reiškinius, galėjo pasakyti, kad po dviejų ar trijų minučių saulė pasieks aukščiausią tašką. Kaip tik tuo metu Medžiotojas išlipo į krantą toje vietoje, kur

huronai dabar buvo įsirengę stovyklą, beveik tiesiog prieš „pilį". Si stovykla priminė tą pačią, kurią mes jau aprašėme anksčiau, tik vietovė buvo mažiau išraižyta, ir ne taip tankiai augo medžiai. Dėl to ji geriau tiko tam reikalui, kuriam buvo parinkta. Aikštelė po medžių šakomis priminė ūksmingą miško laukymę. Netoliese tekėjo skaidrus upelis. Laukiniai ir medžiotojai dažnai aplankydavo tą vietą krante. Visur matėsi laužų pėdsakai, kurių neįžengiamuose miškuose retai tegalima rasti. Be to, krante, kaip kitose vietose, nebuvo tankių brūzgynų, ir akylas žvilgsnis galėjo pamatyti viską, kas dedasi po nulinkusiais virš vandens medžiais.

Indėnų kario garbė reikalauja tesėti savo žodį, jeigu jis pažadėjo grįžti ir sutikti mirtį skirtu laiku. Tačiau atvykti prieš skirtą laiką būtų reiškę moterišką nekantrumą, o tai netiko. Negalima piktnaudžiauti priešo kilnumu, bet geriausiai pasirodyti tiksliai — tą pačią minutę. Tokius dramatinius efektus lydi svarbiausios Amerikos čiabuvių apeigos, ir, be abejo, kaip panašūs įpročiai, priimti civilizuotesnėse tautose, jie glūdi pačioje žmogaus prigimtyje. Visi mes labai vertiname asmeninę drąsą, bet kai ją lydi riteriškas pasiaukojimas ir griežtas garbės laikymasis, ji mums atrodo dvigubai patrauklesnė. Kai dėl Medžiotojo, tai nors jis ir didžiavosi baltu krauju ir kai kada nukrypdavo nuo indėnų papročių, bet vis dėlto daug dažniau paklusdavo jų papročiams ir nesąmoningai mėgdžiojo raudonodžių supratimą ir skonį, o garbės dalykuose juos laikė vieninteliais savo teisėjais. Šį kartą jis nenorėjo karštligiškai skubėti ir grįžti per daug anksti, nes tai būtų tartum tylus prisipažinimas, kad jis atostogoms pareikalavo daugiau laiko, negu iš tikrųjų reikėjo. Kita vertus, jis būtų mielai sutikęs plaukti šiek tiek greičiau, kad galėtų išvengti dramatiško pasirodymo paskutiniuoju momentu. Tačiau visiškai atsitiktinai jaunuoliui šio sumanymo nepavyko įvykdyti, nes kai jis išlipo į krantą ir tvirtu žingsniu pasuko prie grupės vadų, sėdinčių ant išvirtusios pušies kamieno, vyresnysis jų pažvelgė pro medžius ir savo draugams parodė į saulę, kuri ką tik buvo pasiekusi zenitą. Iš visų lūpų išsiveržė vieningas, bet tylus nustebimo ir susižavėjimo šūksnis, ir niūrūs kariai tarp savęs susižvelgė — vieni pavyduliaudami ir nusivylę, kiti — stebėdamiesi tuo nepaprastu tikslumu, o kai kurie išreiškė tauresnius ir kilnesnius jausmus. Amerikos indėnas labiausiai vertina moralinę pergalę. Aukos vaitojimai ir šauksmai kankinimo metu jam malonesni negu skalpas, be to, ir pats trofėjus, jo akimis žiūrint, daug daugiau vertas už priešo gyvybę. Užmušti priešą ir neparsinešti pergalės įrodymo laikoma ne visai garbingu dalyku. Taigi net šie šiurkštūs miško valdovai, kaip ir labiau apsišvietę jų broliai, besitrinantieji karalių dvaruose ir baltaveidžių karo stovyklose, teisingumo supratimą ir proto įrodymus pakeičia įsivaizduojamomis ir savo pačių išgalvotomis garbės taisyklėmis.

Kai huronai svarstė, ar belaisvis sugrįš, ar ne, jų nuomonės nesutapo. Dauguma tvirtino, kad baltaveidis nesugrįš vien dėl to, kad savo noru atsiduotų baisiems indėnų kankinimams. Tačiau kai kurie senesnieji nesitikėjo tokio silpnadvasiškumo iš žmogaus, jau parodžiusio tiek drąsos ir šaltakraujiškumo. Buvo nutarta paleisti Medžiotoją ne tiek tikintis, kad jis ištesės žodį, kiek norint sugėdinti delavarus, sumetus jiems kaltę už nedovanotiną jų kaimuose išauklėto žmogaus silpnumą. Huronai labiau troško, kad jų belaisvis būtų Čingačgukas ir kad jis negrįžtų iš atostogų, bet neapkenčiamos genties baltaveidis augintinis galėjo sėkmingai pakeisti delavarą. Norėdami laukiamą triumfą padaryti ypač iškilmingą, jeigu Medžiotojas nepasirodytų skirtu laiku, į stovyklą jie sukvietė visus karius ir žvalgus. Visa gentis — vyrai, moterys ir vaikai dabar susirinko kartu pasižiūrėti būsimos scenos. „Pilis“ stovėjo prieš pat akis, netoli tos vietos, ir dienos šviesoje ją buvo lengva stebėti. Huronai manė, kad „pilyje“ dabar sėdi tik Nenuorama, delavaras ir dvi mergaitės. Todėl jie ir neturėjo pagrindo būgštauti, kad kas nors iš „pilies“ galėtų nepastebimai pasprukti. Huronai pasidarė didelį plaustą su rąstų brustveru, kad, kai tik išsispręs Medžiotojo likimas, pagal aplinkybes galėtų užpulti arba arką, arba „pilį“. Vyresnieji manė, kad atidėti pasitraukimą į Kanadą ilgiau kaip ligi ateinančio vakaro būtų per daug rizikinga. Žodžiu, jie norėjo greičiau sutvarkyti visus reikalus, o paskui ruošėsi tučtuojau leistis į kelionę prie tolimųjų Ontarijo vandenų.

Dabar Medžiotojo akims atsiskleidęs reginys buvo labai įspūdingas. Visi senieji kariai sėdėjo ant išvirtusio medžio kamieno, išdidžiai laukdami, kol jis prisiartins. Jų dešinėje stovėjo ginkluoti jaunuoliai, o kairėje — moterys ir vaikai. Viduryje driekėsi gana plati laukymė, iš visų pusių apsupta medžiais. Ši laukymė buvo rūpestingai išvalyta — nesimatė nei medžių, krūmų, nei išvartų. Matyt, čia jau ne vieną kartą buvo apsistoję indėnų būriai, nes visur juodavo laužų žymės. Miško skliautai net vidurdienį metė žemyn tamsius šešėlius, o ryškūs saulės spinduliai, prasiskverbę pro lapus, visur barstė šviesos atspindžius. Labai galimas daiktas, kad mintis sukurti gotiško stiliaus puošmenas ir bažnyčias pirmą kartą kilo pažvelgus į tokį gamtovaizdį. Šiaip ar taip, kadangi kalbama apie šviesos ir šešėlio žaismą, ši gamtos šventykla darė tokį pat įspūdį, kaip įžymiausieji viduramžių architektūros kūriniai.

Kaip dažnai pasitaiko tarp klaidžiojančių čiabuvių genčių, tuos pirmykščius miškų vaikus lygiomis valdė du vadai. Tiesa, į vadus galėjo reikšti teisių dar keletas žmonių, tačiau šie du turėjo tokią didelę įtaką, kad tada, kai jų nuomonės sutapdavo, niekas nedrįsdavo ginčyti jų įsakymų, o kai jos skirdavosi, gentis imdavo abejoti, kaip žmogus, praradęs svarbiausią savo elgesio principą. Pagal įsivyravusį paprotį ir pagal pačią daiktų prigimtį, vienas vadas už savo įtaką turėjo būti dėkingas dideliam

protui, o antrasis iškilo tik dėl fizinių savybių. Vienas jų, senesnysis, išgarsėjo savo gražbylyste ginčuose, išmintimi taryboje ir visų savo veiksmų atsargumu, o antrasis, jo varžovas, jeigu ne priešas, buvo narsuolis, iškilęs kare ir žinomas savo žiaurumu. Protu jis nepasižymėjo, išskyrus gudrumą ir apsukrumą karo take. Pirmasis buvo jau skaitytojui pažįstamas Suskilęs Ąžuolas, o antrąjį visi vadino Pantera. Pagal raudonodžių papročius ši pravardė rodė kario savybes. Ir iš tikrųjų — žiaurumas, gudrumas ir klasta buvo svarbiausi jo būdo bruožai. Tą pravardę jam davė prancūzai, ir jis ją labai vertino, nes indėnai šiuo atžvilgiu didžiuodavosi, jeigu baltaveidžiai sąjungininkai jiems pripažindavo tokį pranašumą. Iš tolimesnio mūsų pasakojimo skaitytojas greitai sužinos, kad ta pravardė buvo tikrai pelnyta.

Suskilęs Ąžuolas ir Pantera sėdėjo šalia vienas kito, laukdami pasirodant belaisvio, kai Medžiotojas mokasinu apauta koja atsistojo ant pakrantės smėlio. Kol jaunuolis priėjo pievelės vidurį ir pranešė esąs atvykęs, nė vienas iš jų nepasijudino ir neištarė nė žodžio. Jis prašneko tvirtu balsu, nors, kaip buvo savita jo charakteriui, visiškai paprastai.

— Štai ir aš, mingai,— tarė Medžiotojas delavarų tarme, kurią suprato daugumas esančiųjų.— Štai aš, o štai ir saulė. Ji taip pat ištikima gamtos dėsniams, kaip kad aš savo žodžiams. Aš esu jūsų belaisvis, darykite su manimi, ką norite. Savo reikalus su žmonėmis ir žeme aš baigiau. Man dabar belieka tik pasitikti savo likimą taip, kaip dera baltajam.

Pritarimo murmėjimas pasigirdo net moterų tarpe, ir akimirką įsivyravo stiprus, beveik vieningas noras priimti lygiateisiu genties nariu žmogų, parodžiusį tokią dvasios stiprybę. Tačiau kai kurie tam priešinosi, ypač Pantera ir jo sesuo Sumacha[49], taip praminta dėl gausybės savo vaikų. Ji buvo Lūšio našlė, kurios vyras neseniai žuvo nuo belaisvio rankos. Įgimtas Panteros žiaurumas neturėjo jokių ribų, o Sumachai aistringa neapykanta šiuo metu trukdė parodyti švelnesnius jausmus. Kitaip į viską žiūrėjo Suskilęs Ąžuolas. Jis atsistojo, ištiesė ranką ir pasveikino belaisvį taip laisvai ir oriai, kad tai būtų galėję suteikti garbės kiekvienam princui. Jis buvo išmintingiausias ir geriausias kalbėtojas visame būryje, todėl jam ir teko pareiga pirmajam atsakyti į baltaveidžio kalbą.

— Baltaveidi, tu esi labai sąžiningas,— tarė huronų kalbėtojas.— Mano tautiečiai jaučiasi laimingi, paėmę į nelaisvę vyrą, o ne suktą lapę. Dabar mes tave pažįstame ir su tavimi elgsimės kaip su narsuoliu. Jeigu tu užmušei vieną mūsų karį ir padėjai nužudyti kitus, tai už tai esi pasiruošęs atiduoti savo gyvybę. Kai kurie jaunieji mano karių galvojo, kad baltaveidžio kraujas yra perdaug skystas, ir jis nepanorės grįžti ir paragauti

---

[49] Sumachas — labai derlingas krūmas. Šiaurinės Amerikos sumacho rūšis nepaprastai nuodinga.

huronų peilio. Tu įrodei, kad yra ne taip ir kad turi ne tik vyro kūną, bet ir širdį. Malonu turėti savo rankose tokį belaisvį. Jeigu mano kariai pasakys, kad Lūšio mirties negalima pamiršti, kad jis negali keliauti į dvasių šalį vienas ir kad priešą reikia pasiųsti paskui jį, jie prisimins, kad jis krito nuo narsuolio rankos ir tave pasiųs paskui jį su tokiais mūsų bičiuliškumo ženklais, kurie jam neleis gėdintis tavo draugystės. Aš pasakiau. Ar tu supratai, ką aš kalbėjau?

— Teisingai, minge, viskas teisingai, kaip evangelijoje,— atsakė naivusis Medžiotojas.— Drįstu pasakyti, kad jūsų karys, vardu Lūšis, buvo tikras narsuolis, nusipelnęs jūsų bičiulystės ir pagarbos, bet aš jaučiuosi vertas sudaryti jam draugiją net be paso, gauto iš jūsų rankų. Tačiau aš esu čia ir pasiruošęs stoti į jūsų tarybos teismą, jeigu ta byla dar nėra išspręsta daug anksčiau, kol aš dar nespėjau sugrįžti.

— Mūsų seniai nekalbės taryboje apie baltaveidį, kol jį vėl pamatys savo tarpe,— atsakė Suskilęs Ąžuolas, truputį ironiškai dairydamasis į šalis.— Jie mano, kad tai reikštų tą patį, kaip kalbėti apie vėjus, kurie pučia, kur jiems patinka, ir grįžta tik tada, kai nori. Tik vienas balsas nuskambėjo tau apginti, Medžiotojau, ir jis pasiliko vienišas kaip nykštuko giesmė, kurio draugę nukirto sakalas.

— Dėkoju už tą balsą, kieno jis bebūtų, minge, ir pasakysiu, kad tai buvo toks teisingas balsas, kaip visi kiti melagingi. Baltaveidžiui, jeigu jis sąžiningas, atostogos yra toks pat šventas dalykas, kaip ir raudonodžiui. Ir jeigu net būtų buvę kitaip, aš vis tiek niekada nebūčiau užtraukęs gėdos delavarams, kurie, galima sakyti, vieni mane išauklėjo. Bet visokie žodžiai dabar beverčiai. Štai aš, darykite su manimi, ką norite.

Suskilęs Ąžuolas pritariamai linktelėjo galvą, ir po to vadai ėmė tartis. Kai tik pasitarimas pasibaigė, nuo ginkluoto būrio atsiskyrė trys ar keturi jaunuoliai ir išsisklaidė į visas puses. Paskui belaisviui buvo pasakyta, kad jis gali laisvai vaikščioti po visą kyšulį, kol taryba išspręs jo likimą. Tačiau šis tariamas kilnumas rodė mažiau tikrojo pasitikėjimo, negu buvo galima spėti iš pirmo žvilgsnio. Anksčiau minėti jaunuoliai jau išsirikiavo į eilę toje vietoje, kur kyšulys siekiasi su krantu, o pabėgti kuria nors kita kryptimi nebuvo ko nė galvoti. Net luotą jie nuvarė ir pastatė už sargybinių, saugioje vietoje. Toks atsargumas nereiškė, kad juo nepasitikima. Bet belaisvis, ištesėjęs savo žodį, daugiau nebuvo niekuo įpareigotas, ir jeigu jam dabar pavyktų iš savo priešų ištrūkti, tai toks žygdarbis būtų laikomas šauniu ir vertu pagyrimo. Iš tikrųjų laukiniai šiuo atžvilgiu yra tokie jautrūs, kad dažnai savo aukoms suteikia progą išvengti kankinimų, manydami, kad persekiotojams beveik taip pat garbinga pavyti arba gudrumu sučiupti bėglį, kai mirštamo pavojaus akivaizdoje jo jėgos išauga, kaip ir persekiojamajam pasprukti tuo metu, kai jis taip akylai stebimas.

Medžiotojas tai puikiai žinojo ir nutarė išnaudoti pirmą patogią progą. Jeigu jis dabar pamatytų kokią nors spragą pabėgti, tai, negaišdamas nė valandėlės, leistųsi prie jos. Bet padėtis atrodė visiškai beviltiška. Jis pastebėjo sargybinių eilę ir suprato, kaip sunku, neturint ginklo, pro ją prasilaužti. Pulti į ežerą būtų beprasmiška, nes priešai su luotu lengvai jį pasivytų. Jeigu nebūtų luoto, jam nieko nereikštų pačiam plaukte nuplaukti ligi „pilies". Vaikštinėdamas kyšuliu, jis stropiai ieškojo vietos, kur būtų galima pasislėpti. Bet atvira vietovė, jos dydis ir šimtai į jį įsmeigtų budrių akių, nors ir apsimetančių, kad nekreipia jokio dėmesio, iš anksto lėmė sužlugti bet kurį mėginimą. Nesėkmės gėda ir baimė Medžiotojo nejaudino, nes jis tam tikru atžvilgiu laikė garbe elgtis ir jausti taip, kaip tinka baltajam, o ne indėnui, bet kartu jis tvirtai nutarė padaryti viską, ką tik galima, stengdamasis išgelbėti savo gyvybę. Vis dėlto jis svyravo, gerai suprasdamas, kad prieš rizikuojant reikia apsvarstyti visas pasisekimo galimybes.

Tuo metu stovykloje, matyt, viskas vyko įprasta tvarka. Nuošaliau tarėsi vadai. Taryboje buvo leista dalyvauti Sumachai, nes ją reikėjo išklausyti kaip žuvusio kario našlę. Jaunuoliai tingiai slankiojo šen ir ten, su tikra indėniška kantrybe laukdami rezultatų, o moterys ruošėsi puotai, kuria turėjo būti pažymėta šio įvykio pabaiga vis tiek, ar ji mūsų didvyriui būtų laiminga, ar nelaiminga. Niekas nerodė jokių jaudinimosi žymių, ir jeigu ne ypatingas sargybinių budrumas, pašalinis nieko nebūtų numanęs, kas iš tikrųjų dedasi. Dvi ar trys senės sukišusios galvas apie kažką šnibždėjosi, ir, sprendžiant iš paniurusių jų žvilgsnių ir piktų judesių, Medžiotojui tai nelėmė nieko gero. Bet indėnų mergaičių būrelyje, matyt, vyravo visiškai kitokios nuotaikos. Jų paslapčiomis mėtomi žvilgsniai rodė gailestį ir užuojautą. Taip praėjo visa valanda.

Dažnai sunkiausia būna laukti. Kai Medžiotojas išlipo į krantą, jis manė, kad po kelių minučių prasidės kankinimai, kokius tik begali išgalvoti kerštingi indėnai, ir ruošėsi vyriškai sutikti savo likimą. Bet delsimas buvo dar skaudesnis už kančių artumą, ir numatoma auka jau ėmė rimtai galvoti imtis kokio nors beatodairiško mėginimo pabėgti ir padaryti galą tai neramiai ir neaiškiai padėčiai. Tada jis staiga vėl buvo pakviestas stoti prieš teisėjus, kurie jau buvo susėdę ankstesne tvarka ir pasiruošę jį sutikti.

— Elnių Žudike,— pradėjo Suskilęs Ąžuolas, kai tik belaisvis vėl atsistojo prieš jį,— mūsų seniai išklausė išmintingo žodžio: dabar jie pasiruošę kalbėti. Tu esi iš tų žmonių, kurie čia atplaukė iš tekančios saulės krašto, o mes esame besileidžiančios saulės vaikai. Kai mes norime pažvelgti į savo kaimų kraštą, atsukame veidus į Didžiuosius Saldžiuosius Ežerus[50]. Gal saulė-

[50] Didieji Saldieji Ežerai — Kanados ežerai Eris, Ontaris ir Huronas, ant kurių krantų gyveno huronai.

tekyje yra išmintinga, visokių turtų pertekusi šalis, bet saulėlydžio šalis taip pat labai maloni. Mes labiau mėgstame žiūrėti į tą pusę. Kai žiūrime į rytus, mus apima baimė. Luotas paskui luotą saulės taku čia atveža vis daugiau ir daugiau žmonių, tartum jūsų šalis būtų kupina ir jos gyventojai lietųsi per kraštus. Raudonųjų žmonių pasiliko jau mažai, jiems reikalinga pagalba. Viena mūsų geriausiųjų lūšnų ištuštėjo — jos šeimininkas numirė. Daug laiko praeis, kol jo sūnus užaugs toks, kad galėtų užimti jo vietą. Štai jo našlė, jai reikia žvėrienos, kad galėtų pati išmisti ir išmaitinti savo vaikus, nes jos sūnūs dar tebėra panašūs į jaunus čivylius, nespėjusius išskristi iš lizdo. Tavo ranka ją įstūmė į tokią baisią nelaimę. Tu turi dvigubą skolą — vieną Lūšiui, kitą — jo vaikams. Skalpas už skalpą, gyvybė už gyvybę, kraujas už kraują — toks yra vienas įstatymas. Bet kitas įstatymas liepia maitinti vaikus. Mes pažįstame tave, Elnių Žudike. Tu esi garbingas. Kai tu pasakai žodį, juo galima pasitikėti. Tu turi vieną liežuvį, jis nedvišakas kaip gyvatės. Tavo galva niekada nesislepia žolėje, visi ją gali matyti. Kaip tu kalbi, taip ir darai. Tu esi teisingas. Kai tu ką nors nuskriaudi, tai skubi nuskriaustajam kuo greičiausiai atlyginti. Štai Sumacha pasiliko viena savo vigvame, ir jos vaikai verkia, reikalaudami maisto. Žiūrėk, čia yra užtaisytas ir paruoštas šauti šautuvas. Imk šautuvą, eik į mišką ir užmušk elnią; atnešk mėsą ir padėk ją priešais Lūšio našlę; pavalgydink jos vaikus ir tapk jos vyru. Po to tavo širdis daugiau nebepriklausys delavarams, bet huronams. Sumachos ausys daugiau nebegirdės vaikų verksmo, o mano tautiečiai suras prarastą karį.

— To aš ir bijojau, Suskilęs Ąžuole,— atsakė Medžiotojas, kai indėnas baigė kalbėti,— taip, aš bijojau, kad taip gali baigtis. Tačiau pasakyti teisybę nesunku, ir ji viskam padarys galą. Minge, aš esu baltasis ir esu gimęs krikščioniu, todėl man netinka vesti žmoną iš raudonodžių stabmeldžių tarpo. To aš nepadaryčiau ir taikos metu, šviečiant skaisčiai saulei, ypač to negaliu padaryti po audros debesimis, norėdamas išgelbėti savo gyvybę. Turbūt apvaizda, įkurdindama mane miškuose, norėjo, kad aš gyvenčiau vienišas, neturėdamas nuosavos lūšnos. Bet jeigu tokiam dalykui lemta įvykti, tai tik mano spalvos moteris užskleis mano vigvamo duris. Maitinti žuvusio jūsų kario mažyčius aš mielai sutikčiau, jeigu tai galėčiau daryti, neužsitraukdamas sau gėdos, bet tai neįmanoma, nes aš negaliu gyventi huronų kaime. Jūsų pačių jaunuoliai turi užmušinėti žvėris Sumachai, ir kai ji vėl norės ištekėti, tegu pasiieško sau vyro ne su tokiomis ilgomis kojomis, kad jis nebėgiotų po jam nepriklausančią žemę. Mes kovojome garbingai, ir jis žuvo. Kiekvienas narsuolis turi būti tam pasiruošęs. Tu tikiesi, kad aš galiu turėti mingo širdį. Tiek pat tu gali tikėtis, kad pražils berniuko plaukai arba ant pušies išaugs mėlynės. Ne, ne, hurone, aš esu baltasis, kai kalbama apie moteris, ir grynas delavaras, kai kalbama apie indėnus.

Vos tik Medžiotojas spėjo ištarti tuos žodžius, visi nepatenkinti ėmė murmėti. Ypač garsiai reiškė savo pasipiktinimą pagyvenusios moterys, o gražuolė Sumacha, kuri pagal savo amžių mūsų didvyriui galėjo būti motina, klykė už visus garsiausiai. Bet visi šie nepasitenkinimo pareiškimai nublanko prieš žiaurų Panteros pyktį. Šis rūstus karys laikė gėda, kad jo seseriai leidžiama tapti baltaveidžio ingizo žmona. Tik po atkaklių nepaguodžiamos našlės prašymų jis labai nenoriai sutiko su šiomis vedybomis, beje, visiškai atitinkančiomis indėnų papročius. Dabar jis skaudžiai įsižeidė, kad belaisvis atmetė jam suteiktą garbę. Hurono akyse sublizgėjo plėšrus pyktis, primenantis žvėrį, kurio vardu jis vadinosi.

— Baltaveidžių šunie! — sušuko jis irokėziškai.— Eik staugti su savo veislės šunimis tuščiuose jūsų medžioklės plotuose!

Tuos žodžius palydėjo atitinkami veiksmai. Dar tebekalbėdamas jis pakėlė ranką, ir ore sušvilpė tomahaukas. Jeigu garsus indėno riksmas nebūtų atkreipęs Medžiotojo dėmesio, ši akimirka mūsų didvyrio gyvenime tikriausiai būtų buvusi paskutinė. Pantera pavojingą ginklą metė taip vikriai ir tokiu mirtinu taiklumu, kad būtų neišvengiamai perskėlęs belaisviui kaukolę. Laimė, Medžiotojas laiku ištiesė ranką ir taip pat vikriai pagavo kirvį už koto. Tomahaukas lėkė taip smarkiai, kad tuo metu, kai Medžiotojas jį sugriebė, jo ranka nenoromis atsidūrė tokioje padėtyje, kaip reikalinga smogti atgal. Sunku pasakyti, koks buvo svarbiausias veiksnys: gal Medžiotojui, pajutusiam savo rankose ginklą, gimė keršto troškimas, o gal staigus apmaudas įveikė įprastą jo šaltakraujiškumą ir santūrumą. Kaip ten bebūtų, jo akys sublizgėjo, skruostus išpylė raudonos dėmės ir, sukaupęs visas jėgas, Medžiotojas sviedė tomahauką į užpuoliką. Tas smūgis buvo toks netikėtas, kad Pantera nespėjo pakelti rankos arba pasukti į šalį galvos. Mažas aštrus kirvis trenkė jam tiesiai į tarpuakį ir perskėlė galvą. Šoktelėjęs į priekį, kaip kad puola priešą mirštamai sužeista gyvatė, stipruolis, tampomas priešmirtinių traukulių, visu ilgiu išsitiesė pievelės viduryje. Visi puolė jo kelti, valandėlę užmiršę belaisvį. Nutaręs paskutinį kartą beviltiškai pamėginti gelbėti savo gyvybę, Medžiotojas šoko bėgti elnio šuoliais. Po akimirkos visa gauja — jauni ir seni, moterys ir vaikai,— palikę negyvą Panteros kūną, baisiai klykdami leidosi vytis.

Nors ir netikėtas buvo įvykis, paskatinęs Medžiotoją griebtis tokio beviltiško mėginimo, bet jo iš netyčių neužklupo. Per praėjusią valandą jis gerai apgalvojo visas galimybes ir tiksliai apskaičiavo visas smulkmenas, lėmusias jam laimėjimą arba nesėkmę. Tokiu būdu jau nuo pirmosios akimirkos jis susivaldė ir veikė apgalvotai. Vien tik todėl jis įsigijo pirmąjį ir labai svarbų pranašumą: spėjo prasiveržti pro sargybinių eilę. Tai jis pasiekė labai paprastu būdu, kurį betgi verta aprašyti atskirai.

Kyšulio krūmynai buvo daug retesni negu kitose pakrantės vietose. Tai galima paaiškinti tuo, kad čia dažnai rengdavo savo

stovyklas medžiotojai ir žvejai. Tankūs brūzgynai prasidėjo ten, kur kyšulys jungėsi su žemynu, ir toliau tęsėsi ilga juosta į šiaurę ir į pietus. Medžiotojas ėmė bėgti į pietus. Sargybiniai stovėjo truputį toliau nuo tankumyno, ir, kol juos pasiekė neramūs šauksmai, jis spėjo pasislėpti tankiame krūme. Tačiau bėgti per brūzgynus buvo visiškai neįmanoma, ir Medžiotojui keturiasdešimt ar penkiasdešimt jardų teko bristi per vandenį, kuris jam siekė iki kelių ir buvo tokia pat kliūtis lygiai jam, lygiai persekiotojams. Pagaliau pastebėjęs patogią vietą, jis prasiskverbė pro krūmynus ir nubėgo gilyn į mišką.

Kai medžiotojas brido per vandenį, į jį buvo paleisti keli šūviai, o kai jis pasirodė miško pakraštyje, šūviai dar labiau padažnėjo. Bet stovykloje buvo baisus sambrūzdis, ir visuotinėje maišatyje irokėzai šaudė skubėdami, nespėdami prisitaikyti, todėl Medžiotojui pavyko išsprukti sveikam. Kulkos švilpė virš jo, kai kurios nukirsdavo šakas visiškai greta, ir vis dėlto nė viena nepalietė net jo drabužių. Dėl tokių beprasmiškų mėginimų indėnai sugaišo, o tai labai padėjo bėgliui, nes, kol persekiotojai šiek tiek susitvarkė, jis spėjo šimtu jardų pralenkti net priekyje bėgančius huronus. Vytis Medžiotoją su sunkiais šautuvais buvo neįmanoma. Paskubomis iššovę, mažai tikėdamiesi atsitiktinai sužeisti belaisvį, geriausieji indėnų bėgikai numetė šautuvus, įsakę moterims juos paimti ir kuo greičiausiai vėl užtaisyti.

Medžiotojas per daug gerai suprato, kokia buvo beviltiška prasidėjusi kova, todėl stengėsi išnaudoti kiekvieną brangią akimirką. Jis taip pat žinojo, kad vienintelė viltis išsigelbėti — bėgti tiesia linija. Jeigu jis pasuktų į vieną ar į kitą pusę, tai žymiai gausesnis priešas galėtų jį pavyti. Todėl jis pasirinko tiesią kryptį ir ėmė kopti į kalvą, kuri buvo nei per daug aukšta, nei per daug stati, bet vis dėlto gana varginga žmogui, bėgančiam nuo mirtino pavojaus. Jis ėmė bėgti lėčiau, kad protarpiais galėtų atsikvėpti. Tose vietose, kur šlaitas buvo ypatingai status, Medžiotojas pasitenkindavo net smulkia ristele arba greitu žingsniu. Užpakalyje staugė ir šokinėjo huronai, bet jis visai jų nepaisė, gerai žinodamas, kad kol jie užsikapstys į viršų, jiems dar teks nugalėti tokias pat kliūtis. Iki pirmosios kalvos viršūnės jau buvo visiškai netoli, bet iš visų vietovės žymių Medžiotojas suprato, kad teks pereiti gilią raguvą, už kurios buvo antrosios kalvos papėdė. Drąsiai užkopęs ant keteros, jis ėmė godžiai dairytis į šalis, ieškodamas vietos pasislėpti. Viršūnėje buvo visiškai lygi vieta, tačiau prieš jį gulėjo išvirtęs medis, o skęstantis, kaip sakoma, ir už šiaudo griebiasi. Medis buvo išvirtęs lygiagrečiai su dauba toje kalvos viršūnės pusėje, kur jau prasidėjo nuokalnė. Palįsti po juo ir stipriai prisiglausti prie kamieno buvo vienos akimirkos darbas. Tačiau prieš pasislėpdamas nuo savo persekiotojų, Medžiotojas išsitiesė visu ūgiu ir pergalingai suriko, tartum džiaugdamasis, kad galės bėgti žemyn. Dar už akimirkos jis pasislėpė po medžiu.

Tik pasinaudojęs šia gudrybe, jaunuolis pajuto, kiek tai jam kainavo baisių pastangų. Visas kūnas drebėjo ir tvinksėjo, širdis plakė taip greitai, tartum norėdama iššokti iš krūtinės, plaučiai dirbo kaip kalvės dumplės. Tačiau pamažu jis atsipūtė, širdis ėmė plakti ramiau ir lėčiau. Greitai pasigirdo priešingu šlaitu kylančių huronų žingsniai, o paskui grėsmingi šauksmai rodė, jog jie artėja. Pasiekę viršūnę, priešininkai garsiai sukliko, paskui, bijodami, kad priešas nepabėgtų, jie vienas po kito ėmė šokinėti per išvirtusį medį ir nudūmė šlaitu žemyn, tikėdamiesi, kad suspės bėglį pastebėti, kol jis dar nepasiekė daubos dugno. Taip jie bėgo vienas paskui kitą, o Neti protarpiais atrodė, kad į priekį jau bus nubėgę visi huronai. Bet tuojau pasirodydavo kiti, ir jis suskaitė ne mažiau kaip keturiasdešimt žmonių, peršokusių per medį. Visi huronai pagaliau nusileido į daubos dugną, per šimtą pėdų žemiau jo, o kai kurie jau ėmė kopti į priešingos kalvos šlaitą, ir staiga suvokė, jog jie patys tikrai nežino, kuria kryptimi reikia toliau eiti. Tai buvo kritiškas momentas, ir silpnesnių nervų bei mažiau įgudęs indėnų karo gudrybėse žmogus tikriausiai būtų pašokęs ant kojų ir leidęsis bėgti. Bet Medžiotojas taip nepadarė. Jis ramiai tebegulėjo ir, sulaikęs kvapą, akylai stebėjo viską, kas dėjosi apačioje.

Dabar huronai priminė pėdsakus pametusią skalikų gaują. Jie mažai tesikalbėjo ir bėginėjo į šalis, apžiūrinėdami sausus lapus, kaip žvėrį persekiojantieji skalikai. Daugybė mokasinų, palikusių čia pėdsakus, labai trukdė sekti, nors pirštų galais žengiančio indėno pėdsakus lengva atskirti nuo laisvų ir plačių baltojo žmogaus pėdsakų. Įsitikinęs, kad užpakalyje nepasiliko nė vieno persekiotojo ir vildamasis patylomis pasprukti, Medžiotojas greitai persirito per medį ir atsigulė kitoje kamieno pusėje. Matyt, to niekas nepastebėjo, ir belaisvio širdyje atgimė viltis. Norėdamas įsitikinti, kad jo nemato, Medžiotojas keletą sekundžių klausėsi iš daubos sklindančių garsų, o paskui ėmė repečkoti į kalvos viršūnę, kuri nuo jo buvo ne toliau, kaip už dešimties jardų. Medžiotojas tikėjosi, kad ta viršūnė jį paslėps nuo huronų. Perėjęs per kalvos keterą, jis atsistojo ir greitai bei ryžtingai nuėjo visiškai priešinga kryptimi, kuria ką tik bėgo. Tačiau jį greitai apėmė nerimas, nes iš daubos pasigirdo šauksmai, ir jis vėl užlipo į viršūnę apsižvalgyti. Laukiniai jį tučtuojau pastebėjo ir vėl ėmė vytis. Kadangi bėgti lygia vieta buvo nepalyginamai lengviau, tai Medžiotojas vengė nuolaidžios kalvos ir laikėsi tik pačios keteros. Huronai, iš vietovės žymių suvokę, kad kalva greitai turi pažemėti, nudūmė palei daubą, nes tuo keliu buvo lengviausia bėglį aplenkti. Tuo pačiu metu kai kurie pasuko į pietus, norėdami sukliudyti Medžiotojui gelbėtis šia kryptimi, o kiti nubėgo tiesiai prie ežero užkirsti jam kelio pasitraukti vandeniu.

Medžiotojo padėtis dabar pasidarė daug rimtesnė. Jis buvo apsuptas iš trijų pusių, o iš ketvirtosios plytėjo ežeras. Bet jis

gerai apgalvojo visas galimybes ir net pačiame persekiojimo įkarštyje veikė visiškai šaltakraujiškai. Kaip daugumas stiprių ir patvarių pasienio gyventojų, jis galėjo aplenkti bet kurį indėną. Perskiotojai jam labiausiai buvo pavojingi tik dėl savo gausumo. Jis būtų nieko nebijojęs, jeigu jam būtų tekę bėgti tiesia linija, turint už savęs visą gaują, bet dabar tokios galimybės nebuvo ir negalėjo būti. Pamatęs, kad priekyje prasideda nuokalnė į daubą, jis staiga apsisuko ir baisiai greitai pasileido žemyn, tiesiai į krantą. Kai kurie persekiotojai, visiškai uždusę, užlipo ant kalvos, bet daugelis tebebėgo palei daubą, vis dar nenustoję vilties pralenkti belaisvį.

Dabar Medžiotojas sugalvojo kitą, jau visiškai nutrūktgalvišką planą. Atsisakęs sumanymo gelbėtis miško tankynėje, jis trumpiausiu keliu pasuko į tą vietą, kur stovėjo luotas. Jeigu Medžiotojui pavyktų iki ten nusikapstyti, laimingai išvengus šautuvų kulkų, pasisekimas būtų užtikrintas. Nė vienas karys nepasiėmė šautuvo, ir Medžiotojui grėsė tik moterų arba kokio nors berniuko paauglio neįgudusių rankų paleistas šūvis. Beje, daugumas berniukų taip pat dalyvavo gaudynėse. Atrodė, kad buvo palankiausios sąlygos įvykdyti tam planui. Bėgti teko visą laiką nuo kalno, ir jaunuolis dūmė taip greitai, kad visos jo kančios greitai turėjo pasibaigti.

Medžiotojui bėgant į krantą pasipainiojo keletas moterų ir vaikų. Tiesa, moterys mėgino jam po kojų mėtyti sausas šakas, tačiau drąsus jo susidorojimas su žiauriuoju Pantera įvarė visiems tokią didelę baimę, kad niekas nerizikavo prie jo prisiartinti. Medžiotojas jų visų laimingai išvengė ir pasiekė krūmų pakraštį. Įlindęs į patį tankumyną, mūsų didvyris vėl atsidūrė prie ežero, tik už penkiasdešimt pėdų nuo luoto. Čia jis liovėsi bėgęs, nes gerai suprato, kad dabar svarbiausia yra atsikvėpti. Jis net sustojo ir atgaivino sukepusį veidą, pasisėmęs rieškučiomis vandens. Tačiau nebuvo galima gaišti nė vienos akimirkos, ir jis netrukus jau buvo prie luoto. Iš pirmo žvilgsnio jis pamatė, kad luote nėra irklų. Visos jo pastangos nuėjo veltui. Tai Medžiotoją taip nuliūdino ir apstulbino, kad jis jau buvo besiryžtąs apsisukti ir priešų akivaizdoje ramiai ir oriai grįžti atgal į stovyklą. Bet toks pragaištingas staugimas, kaip gali staugti tik Amerikos laukiniai, pranešė, kad vijikai artinasi, ir savisaugos instinktas nugalėjo. Kruopščiai pasiruošęs ir atsukęs luoto priekį reikiama kryptimi, jaunuolis įbrido į vandenį, stumdamas valtį pirma savęs. Paskui, sukaupęs visas jėgas ir visą vikrumą, jis pastūmė valtį, o pats pašoko ir nugriuvo ant dugno taip sėkmingai, kad nė kiek nepristabdė lengvo laivelio. Gulėdamas ant nugaros, Medžiotojas stengėsi atsikvėpti ir pasislėpti nuo šūvių. Nepaprastas lengvumas, kuris teikia tokį pranašumą iriantis luotais, šį kartą buvo labai nenaudingas. Valtis buvo ne sunkesnė už plunksną, todėl ji turėjo menką inercijos jėgą, nes kitaip stumtelėjimas tokiu ramiu vandens paviršiumi ją būtų

nuvaręs pakankamai toli, kad būtų galima irtis rankomis. Nuplaukęs toliau nuo kranto, Medžiotojas galėjo atkreipti Čingačguko ir Juditos dėmesį, kurie nedelsdami su kitais luotais atplauktų jo vaduoti, o tai lemtų neabejotiną laimėjimą. Gulėdamas ant dugno, jaunuolis stebėjo luoto judėjimą, žiūrėdamas į medžių viršūnes kalnų šlaituose ir apskaičiuodamas nuotolį pagal laiką ir plaukimo greitį. Ant kranto skambėjo daugybė balsų. Medžiotojas girdėjo, kaip kažkas siūlė nuleisti į vandenį plaustą, kuris, laimė, buvo gana toli — kitame iškyšulio krante.

Gal dar nė karto per visą dieną Medžiotojo padėtis nebuvo tokia kritiška. Bent jau nė per pusę nebuvo tokia nerimastinga. Dvi ar tris minutes jis gulėjo visiškai nejudėdamas, pasitikėdamas vien tik savo klausa ir žinodamas, kad vandens pliuškenimas būtinai pasieks jo ausis, jeigu kuris nors indėnas surizikuos prie jo priplaukti. Bent porą kartų jam pasirodė, kad kažkas atsargiai rankomis iriasi vandeniu, bet tučtuojau pastebėdavo, kad tik vanduo čiurlena kranto žvirgžduose. Staiga balsai ant kranto nutilo, ir visur įsigalėjo gūdi tyla, tokia gili tyla, tartum viskas aplinkui būtų užmigę amžinu miegu. Tuo tarpu luotas nuplaukė jau taip toli, kad Medžiotojas, gulėdamas aukštielninkas, matė tik mėlyną tuščią dangų ir keletą ryškių spindulių, rodančių netoli šviečiančią saulę. Jaunuolis daugiau negalėjo iškęsti nežinios. Jis gerai suprato, kad gili tyla jam lemia nelaimę. Laukiniai niekada nebūna tokie tylūs, kaip tą valandėlę, kada ruošiasi smogti lemiamą smūgį. Jis pasiėmė peilį ir medžio žievėje norėjo išpjauti skylę, kad galėtų pažiūrėti į krantą, bet apsigalvojo, bijodamas, kad priešai to nepastebėtų ir tokiu būdu nesužinotų, kur kreipti savo kulkas. Tą akimirką kažkoks huronas iššovė, ir kulka pragręžė abu luoto kraštus tik už aštuoniolika colių nuo tos vietos, kur buvo Medžiotojo galva. Tai reiškė, kad jis buvo per plaukelį nuo mirties, bet mūsų didvyris tą dieną pergyveno kai ką ir blogiau, todėl neišsigando. Jis nejudėdamas išgulėjo dar apie pusę minutės ir paskui pamatė, kad ties siauro jo horizonto riba lėtai kyla ąžuolo viršūnė.

Nesuprasdamas, ką reiškia toks pasikeitimas, Medžiotojas daugiau negalėjo iškęsti. Pasistūmęs šiek tiek į priekį, jis nepaprastai atsargiai pridėjo akį prie kulkos pragręžtos skylės ir, laimė, spėjo pamatyti kyšulio pakrantę. Varomas vieno tų nepagaunamų dvelkimų, kurie taip dažnai nulemia žmonių likimą ir galutinę įvykių baigmę, luotas pakrypo į pietus ir iš lėto dreifavo ežeru žemyn. Visa laimė, kad Medžiotojas luotą stipriai pastūmėjo. Todėl, kol pasikeitė oro dvelkimas, jis nuplaukė toliau nuo kyšulio galo, kitaip luotas vėl būtų priplaukęs prie kranto. Net ir dabar jis taip priartėjo prie žemės, kad jaunuolis galėjo matyti dviejų ar trijų medžių viršūnes. Dabar jis nuo jos buvo ne daugiau kaip už šimto pėdų, nors, laimė, lengva oro srovė iš pietvakarių ėmė valtį lėtai varyti nuo kranto.

Medžiotojas suprato, jog atėjo laikas griebtis kokios nors gudrybės, kad galėtų nutolti nuo savo priešų ir, jeigu pavyktų, pranešti apie savo padėtį bičiuliams. Kaip kad paprastai būna tokiose valtyse, abiejuose jos galuose gulėjo po didelį, apskritą ir lygų akmenį. Tie akmenys kartu atstoja ir suolus, ir balastą. Vienas jų gulėjo prie Medžiotojo kojų. Jaunuolis pasistengė jį pritraukti arčiau, paėmė į rankas ir nurideno prie kito akmens į luoto priekį. Čia abu akmenys turėjo išlaikyti lengvos valties lygsvarą, nes jis pats nušliaužė į laivugalį. Palikdamas krantą ir matydamas, kad dingo irklai, Medžiotojas spėjo į luotą įmesti sausą šaką. Dabar ji atsidūrė prie jo rankos. Nusiėmęs kepurę, Medžiotojas ją uždėjo ant šakos galo ir iškėlė virš borto kiek galima toliau nuo savęs. Griebęsis šios gudrybės, Medžiotojas tučtuojau įsitikino, kaip akylai priešai seka visus jo judesius. Nors ta gudrybė buvo nuvalkiota ir paprasta, kulka tučtuojau pramušė tą luoto vietą, kur buvo kepurė. Medžiotojas numetė kepurę ir tučtuojau užsidėjo ant galvos. Šios antrosios gudrybės huronai nepastebėjo, arba, kas labiau galima, iš anksto įsitikinę savo pergale, jie norėjo belaisvį paimti gyvą.

Medžiotojas nejudėdamas išgulėjo dar keletą minučių prigludęs prie kulkos pramuštos skylės ir nuoširdžiai džiaugdamasis, kad jis nuo kranto pamažu nuplaukia vis toliau ir toliau. Pažiūrėjęs į viršų, jis pastebėjo, kad medžių viršūnės išnyko. Tačiau greitai luotas ėmė lėtai suktis, ir dabar jaunuolis pro apskritą skylutę tegalėjo matyti tik tolimą ežero galą. Tada jis pagriebė šaką, kuri buvo taip sulinkusi, kad galėjai irtis gulėdamas. Šis bandymas pasirodė sėkmingesnis, negu Medžiotojas drįso tikėtis, nors luotą buvo sunku priversti plaukti tiesia linija. Huronai šį manevrą pastebėjo ir pakėlė triukšmą. Paskui kulka, pramušusi laivugalį, pralėkė išilgai luoto pro mūsų didvyrio rankas tiesiog virš galvos. Iš to bėglys suprato, kad luotas gana greitai tolsta nuo kranto, ir jau norėjo padidinti savo pastangas, bet tuo tarpu antrasis švino pasiuntinys nuo kranto perlaužė jo šaką prie pat borto ir atėmė šį primityvų irklą. Tačiau balsai girdėjosi vis silpniau, ir Medžiotojas nutarė pasitikėti srovės jėga, kol luotas nuplauks į saugią nuo šūvių vietą. Tai buvo gana kankinantis nervų išbandymas, bet Medžiotojas nieko geresnio negalėjo sugalvoti. Jis vis gulėjo luoto dugne, bet staiga pajuto, kad silpnas dvelkimas pučia jam į veidą. Jaunuolis apsidžiaugė, nes tai rodė, kad pakilo vėjelis.

XXVIII SKYRIUS

Medžiotojas jau apie dvidešimt minučių gulėjo luote ir nekantriai laukė, kol bičiuliai atskubės jam į pagalbą. Luotas buvo tokioje padėtyje, kad jis tegalėjo žiūrėti į vieną pusę. Jis spėjo, kad yra už kokių šimto jardų nuo „pilies“, o iš tikrųjų luotas

plaukė žymiai toliau į vakarus. Gili tyla taip pat jam kėlė nerimą, ir jis nežinojo, kuo tai paaiškinti: ar didėjančiu nuotoliu tarp jo ir indėnų, ar kokia nors nauja gudrybe. Pagaliau pavargęs tuščiai belūkuriuodamas, jaunuolis užsimerkė ir nutarė laukti, kas bus toliau. Jeigu laukiniai moka taip gerai tramdyti savo keršto troškimą, tai ir jis, jų pavyzdžiu, ramiai gulės, patikėjęs savo likimą srovės ir vėjo žaismui.

Praėjo dar apie dešimt minučių, ir po to Medžiotojui staiga pasirodė, kad jis girdi tylų triukšmą, tartum kažkas čežėtų po pačiu luoto dugnu. Suprantama, jis tučtuojau atsimerkė, tikėdamasis pamatyti iš vandens kylančią indėno galvą arba ranką. Vietoje to jis tiesiai prieš save pastebėjo lapų dangą virš galvos. Medžiotojas pašoko: prieš jį stovėjo Suskilęs Ąžuolas. Tylus triukšmas po laivugaliu buvo ne kas kita, kaip čežantis pakrantės smėlis, kurį palietė valtis. Luotas pakeitė savo kryptį todėl, kad pasikeitė vėjas ir povandeninė srovė.

— Išlipk! — tarė huronas, ramiu ir valdingu mostu įsakydamas belaisviui eiti ant kranto.— Jaunasis mano bičiulis plaukiojo taip ilgai, kad tikriausiai pavargo. Tikiuosi, kad jis dabar bėgs, pasinaudodamas tik kojomis.

— Tavo viršus, hurone! — tarė Medžiotojas, tvirtu žingsniu lipdamas iš luoto ir klusniai sekdamas paskui vadą į atvirą laukymę.— Apvaizda jums padėjo pačiu neįtikimiausiu būdu. Aš vėl jūsų belaisvis, ir, tikiuosi, tu pripažįsti, kad aš taip pat gerai moku bėgti iš nelaisvės, kaip ir laikytis duoto žodžio.

— Jaunasis mano bičiulis — tikras briedis! — sušuko huronas.— Jo kojos labai ilgos, jos išeikvojo mano jaunuolių jėgas. Bet jis ne žuvis, jis nemoka nutiesti kelio per ežerą. Mes į jį nešaudėme; žuvis gaudoma tinklais, o ne užmušinėjama kulkomis. Kai jis vėl pasivers briedžiu, su juo bus elgiamasi kaip su briedžiu.

— Paistyk, paistyk, Suskilęs Ąžuole, girkis savo pergale. Manau, kad tai tavo teisė, ir žinau, kad toks įgimtas tavo palinkimas. Dėl šito aš su tavim nesiginčysiu, nes visi žmonės turi klausyti įgimtų savo polinkių. Tačiau kai jūsų moterys ims iš manęs tyčiotis ir mane plūsti, o tai, mano nuomone, greitai turi įvykti, tegu atsimena, kad jeigu baltaveidis moka kovoti už savo gyvybę, kol tai yra teisėta ir neprieštarauja vyriškumui, jis taip pat moka atsisakyti kovos, kai žino, kad atėjo laikas. Aš esu tavo belaisvis, daryk su manim ką nori.

— Mano brolis ilgai bėgiojo kalvomis ir maloniai paplaukiojo vandenyje,— švelniau atsakė Suskilęs Ąžuolas, tuo pačiu metu šypsodamasis, kad klausytojas galėtų pastebėti taikius jo ketinimus.— Jis matė miškus, jis matė vandenį. Kas jam daugiau patinka? Galbūt jis pakankamai visko pamatė ir sutiks pakeisti savo nutarimą bei paklausyti proto balso?

— Kalbėk atvirai, hurone. Tu kažką dar nuslėpei. Kuo greičiau viską pasakysi, tuo greičiau išgirsi mano atsakymą.

— Čia tai tiesiai pasakyta! Baltaveidžio mano bičiulio kalba nežino jokių vingių, nors jis bėga kaip tikra lapė. Aš su juo kalbėsiu. Jo ausys dabar plačiau atidarytos negu pirmiau ir akių vokai nesumerkti. Sumacha dar niekada nebuvo tokia vargšė. Pirmiau ji turėjo brolį ir vyrą. Ji taip pat turėjo vaikų. Atėjo laikas, ir vyras iškeliavo į laimingąją medžioklės šalį, su ja neatsisveikinęs. Jis paliko ją vieną su vaikais. Lūšis buvo geras vyras. Malonu būdavo pažiūrėti į elnių skerdenas, į laukines antis ir žąsis, į lokieną, kuri žiemą kabodavo jo lūšnoje. Dabar viskas pasibaigė, nes iki karščių jų niekas nelaiko. Kas vėl sukaups tas atsargas? Kiti manė, kad brolis savo sesers nepamirš ir pasirūpins, jog ateinančią žiemą jos lūšna nebūtų tuščia. Mes visi taip galvojome. Bet Pantera sustaugė ir nusekė paskui jos vyrą mirties taku. Dabar jie skuba vienas kitą pralenkti ir greičiau pasiekti laimingąją medžioklės šalį. Vieni mano, kad Lūšis bėga greičiau, kiti galvoja, kad Pantera nušoka toliau. Sumacha įsitikinusi, kad abu yra lygiai vikrūs ir nuėjo jau taip toli, kad nė vienas jų nebesugrįš. Kas maitins ją ir jos mažyčius? Žmogus, kuris liepė vyrui ir broliui palikti lūšną, kad jam ten būtų pakankamai vietos! Jis yra didelis medžiotojas, ir mes žinome, kad moteris niekada nematys vargo.

— O, hurone, tai jūsų seniai nuspręsta, bet tai prieštarauja baltojo jausmams. Aš girdėjau, kad kai kurie žmonės tokiu būdu išgelbėjo savo gyvybę, bet žinojau ir tokių, kurie verčiau sutiko mirti, negu patekti į tokią nelaisvę. Kai dėl manęs, tai aš nenoriu nei mirties, nei vedybų.

— Kol mūsų žmonės susirinks į tarybą, tegu baltaveidis apgalvoja savo žodžius. Jam bus pasakyta, kas po to turi įvykti. Tegu jis prisimena, kaip sunku būna netekti vyro arba brolio. Eik! Kai būsi mums reikalingas, išgirsi šaukiant Medžiotoją.

Tas pokalbis vyko akis į akį. Iš visos gaujos, neseniai besigrūdusios šioje vietoje, čia pasiliko tik Suskilęs Ąžuolas. Kiti kažkur dingo, pasiėmę rakandus, drabužius, ginklus ir kitą stovyklos mantą. Toje vietoje, kur ką tik buvo stovykla, nepasiliko jokių neseniai čia knibždėjusios minios ženklų, išskyrus laužų pelenus, sausų lapų guolius ir žemę, kurioje dar matėsi pėdsakai. Toks netikėtas pasikeitimas Medžiotoją labai nustebino ir sujaudino, nes, visą laiką gyvendamas su delavarais, jis tokių dalykų nebuvo matęs. Tačiau jis ne be pagrindo įtarė, kad indėnai nutarė pakeisti stovyklos vietą ir tyčia tai padarė taip paslaptingai, norėdami jį pagąsdinti.

Baigęs kalbėti, Suskilęs Ąžuolas pasitraukė ir išnyko tarp medžių, palikęs Medžiotoją vieną. Žmogus, nepratęs prie tokių dalykų, būtų galėjęs pagalvoti, kad dabar belaisvis turi visas galimybes veikti, kaip jam patinka. Bet jaunuolis, nors jį kiek ir nustebino toks dramatiškas efektas, per daug gerai pažinojo savo priešus, kad būtų galėjęs patikėti savo laisve. Tačiau jis

nesuvokė, kaip toli gali siekti huronų gudrybės, ir nutarė pirma patogia proga tai praktiškai išmėginti. Dėdamasis abejingas, anaiptol ne pagal tikruosius savo jausmus, jis ėmė slankioti čia į vieną, čia į kitą pusę, pamažu artindamasis prie tos vietos, kur išlipo į krantą. Paskui staiga paspartino žingsnius ir per krūmus ėmė brautis į pakrantę. Luotas dingo, ir Medžiotojas niekur nerado net jo žymių, nors apėjo šiaurinį ir pietinį kyšulio galą ir abiejose pusėse apžiūrėjo krantus. Buvo aišku, kad laukiniai, turėdami slaptus kėslus, nuvarė luotą į tokią vietą, kurios jis nežino ir negali rasti.

Tik dabar Medžiotojas kaip reikiant suprato savo padėtį. Būdamas belaisvis siauroje žemės juostoje ir, be abejo, akylai stebimas, jis galėjo išsigelbėti tik plaukte plaukdamas. Pagalvojęs apie tą rizikingą būdą, jis nutarė jo atsisakyti, iš anksto žinodamas, kad laukiniai jį ims vytis luotu ir kad galimybės laimėti labai menkos. Klaidžiodamas krantu, jis užėjo vieną vietą, kur krūmai buvo nupjaustyti ir sumesti į nedidelę krūvą. Pakėlęs viršutines šakas, jis po jomis rado Panteros lavoną. Jis žinojo, kad lavonas čia gulės tol, kol laukiniai suras tokią vietą jam palaidoti, kur velioniui nebegrės skalpuojamasis peilis. Jis godžiai pažiūrėjo į „pilį", bet atrodė, kad ten visur buvo tylu ir tuščia. Jis pasijuto vienišas ir apleistas.

— Tokia dievo valia! — sumurmėjo jaunuolis, liūdnai eidamas nuo kranto ir vėl įžengdamas į miško paunksmę.— Tokia dievo valia žemėje ir danguje! Aš nesitikėjau, kad mano dienos taip greitai pasibaigtų, bet pagaliau tai vieni niekai. Dar keletas žiemų ir keletas vasarų — ir vis tiek mano gyvenimas turi baigtis pagal gamtos dėsnius. Vargas man! Jaunas ir veiklus žmogus retai tetiki savo mirtimi, kol ji tiesiog prieš akis iššiepia savo dantis ir pasako, kad jo valanda jau išmušė.

Tardamas tuos žodžius, Medžiotojas pamažu ėjo kyšuliu ir staiga labai nustebęs pamatė Heti, matyt, laukiančią jo sugrįžtant. Mergaitė rankose turėjo bibliją. Jos veidas, paprastai apdengtas lengvos melancholijos šešėlio, dabar buvo liūdnas ir niūrus. Priėjęs arčiau, Medžiotojas prašneko.

— Vargše Heti,— tarė jis,— man neseniai buvo taip riesta, kad aš visiškai užmiršau jus, o dabar mes susitinkame gal tik tam, kad kartu padejuotume dėl neišvengiamos nelaimės. Bet aš norėčiau žinoti, kas atsitiko Čingačgukui ir Ua.

— Kam jūs užmušėte huroną, Medžiotojau? — priekaištingai paklausė Heti.— Nejaugi jūs užmiršote įsakymą, kuris skelbia „Nežudyk?" Man pasakė, kad jūs nužudėte tos moters ir vyrą, ir brolį.

— Tai teisybė, geroji Heti, tai tikra teisybė. Neginčysiu to, kas įvyko. Bet jūs turite atsiminti, mergaite, kad per karą teisėtais laikoma daugelis dalykų, kurie yra neteisėti taikos metu. Vyrą aš nušoviau atviroje kovoje, arba, tikriau pasakius, atviroje, kai kalbama apie mane, nes jis turėjo visai neblogą priedangą,

o brolis pats sau užsitraukė pražūtį, metęs į beginklį belaisvį savo tomahauką. Juk jūs tai matėte, mergaite.

— Aš viską mačiau, ir man labai liūdna, Medžiotojau, kad tai įvyko. Aš tikėjausi, kad jūs neatsimokėsite smūgiu už smūgį, o pasistengsite už blogą atsilyginti geru.

— Ak, Heti, tai gal tinka misionieriams, bet pagal tokias taisykles gyventi miškuose yra pavojinga. Pantera troško mano kraujo ir buvo toks kvailas, kad atidavė man į rankas ginklą tą pačią valandėlę, kai kėsinosi į mano gyvybę. Būtų buvę nenatūralu tokiose varžybose nepakelti rankos, ir tai man būtų užtraukę tik gėdą.

— Argi, Medžiotojau, jūs nenorite vesti Sumachos dabar, kai ji neteko ir vyro, ir brolio, kurie ją maitino?

— Nejaugi jūs taip suprantate vedybas, Heti? Argi jaunas žmogus gali vesti senę, baltaveidis raudonodę, krikščionis stabmeldę? Tai prieštarauja ir protui, ir gamtai, ir jūs pati tai suprasite, jeigu truputį pagalvosite.

— Aš dažnai girdėdavau iš motinos,— atsakė Heti nusisukusi,— kad žmonės niekada neturi vesti, jeigu jie nemyli daug labiau negu broliai ir seserys. Aš manau, kad jūs kaip tik tai turite galvoje. Sumacha yra sena, o jūs — jaunas.

— Taip, ir ji raudonodė, o aš baltasis. Morališkai man neįmanoma vesti Sumachos. Nors indėnų vestuvėse ir nebūna dvasininkų, bet baltasis žmogus, žinantis savo sugebėjimus ir pareigas, negali tuo pasinaudoti ir paskui patogiu metu pabėgti. Aš manau, kad net mirtis bus man daug malonesnė ir natūralesnė negu vedybos su tokia moterimi. Bet pasakykite man, Heti, kas atsitiko huronams, kodėl jie paliko jus klaidžioti šiame kyšulyje, tartum jūs būtumėte taip pat belaisvė?

— Aš nesu belaisvė, Medžiotojau, aš laisva mergaitė ir vaikščioju visur, kur man patinka. Niekas neišdrįs manęs nuskriausti. Jeigu jie taip padarytų, dievas supyktų. Aš galiu jiems apie tai parodyti biblijoje. Ne, ne, Heti Hater nieko nebijo, ji yra gerose rankose. Huronai susirinko antai ten, miške, ir įdėmiai stebi mus abu. Tuo aš esu įsitikinusi, nes visos moterys ir net vaikai kažko subruzdę.

Tuo metu sušlamėję lapai ir sutraškėjusios sausos šakos nutraukė pasikalbėjimą ir Medžiotoją įspėjo, kad artinasi priešai. Huronai ankštai susibūrė aplink būsimajam reginiui paruoštą vietą. Pasmerktasis dabar stovėjo pačiame rato viduryje, o ginkluoti vyrai pasiskirstė tarp silpnesnių būrio narių taip, kad nepasiliko nė vienos neapsaugotos vietos, pro kurią galėtų prasiveržti belaisvis. Bet pastarasis nė negalvojo bėgti. Paskutinysis bandymas jam parodė, kad nuo tokios daugybės persekiotojų pasprukti neįmanoma. Priešingai, jis įtempė visas dvasios jėgas, kad savo likimą galėtų sutikti ramiai ir vyriškai. Jis laikėsi taip, kad nebuvo galima pastebėti nei silpnadvasiškos baimės, nei laukinio pagyrūniškumo.

Kai Suskilęs Ąžuolas vėl pasirodė indėnų rate, jis užėmė ankstesnę pirmininkaujančio vietą. Prie jo stovėjo keletas vyresniųjų karių. Dabar, kai Sumachos brolis buvo užmuštas, neliko nė vieno visų pripažinto vado, kuris savo įtaka arba autoritetu galėtų būti pavojingas seniui. Vis dėlto gerai žinoma, kaip silpnai buvo pasireiškę monarchizmo arba despotizmo pagrindai politinėje Šiaurės Amerikos genčių santvarkoje, nors pirmieji kolonistai, iš Vakarų pusrutulio atsinešę savo pažiūras, šių tautų vadus dažnai vadindavo karaliais ir princais. Be abejo, įpėdinystės teisė indėnams pažįstama, bet taip pat yra daug pagrindo spėti, kad ji daugiau laikosi asmeniniais nuopelnais ir įsigytomis savybėmis negu vien tik įgimta teise. Tiesa, Suskilęs Ąžuolas ir negalėjo pasigirti ypatingai aukšta kilme, nes jis iškilo tik savo talento ir nuovokos dėka.

Išskyrus karinius nuopelnus, gražbylystė yra labiausiai patikimas būdas įsigyti populiarumui tiek civilizuotų, tiek ir laukinių tautų tarpe. Ir Suskilęs Ąžuolas, kaip ir daugelis jo pirmtakų, iškilo tiek mokėdamas įtikti savo klausytojams, tiek savo žiniomis ir griežta kalbos logika. Kaip ten bebūtų, jis įsigijo didelę įtaką ir į tai turėjo šiokią tokią teisę. Kaip ir daugumas žmonių, kurie daugiau vaduojasi protu negu jausmais, huronas nebuvo linkęs pataikauti žiaurių savo tautiečių aistroms. Įgijęs valdžią, jis paprastai pasisakydavo už gailestingumą visais keršingo žiaurumo atvejais, kurie ne kartą kilo jo gentyje. Šį kartą jis nenorėjo griebtis kraštutinių priemonių, tačiau nežinojo, kaip išsisukti iš sunkios padėties. Sumacha daug labiau pyko ant Medžiotojo už tai, kad jis atsisakė jos rankos, negu už vyro ir brolio mirtį. Ir vargu ar moteris galėjo atleisti vyrui, kuris taip nedviprasmiškai pasirinko mirtį, o ne jos glamones. O jai neatleidus sunku buvo tikėtis, kad gentis sutiktų užmiršti patirtus nuostolius, ir net pačiam Suskilusiam Ąžuolui, nors ir atlaidžiam, mūsų didvyrio likimas atrodė beveik galutinai išspręstas.

Kai visi susirinko prie belaisvio, aplink įsigalėjo įspūdinga tyla, ypač baugi dėl gilios ramybės. Medžiotojas pastebėjo, kad moterys ir vaikai iš sakingų pušų šaknų drožia ilgas skiedras, kurias, kaip jis gerai žinojo, iš pradžių įsmeigs jam į kūną, o paskui padegs. Tuo metu du ar trys jaunuoliai jau laikė rankose karnų virves, kuriomis turėjo surišti jam rankas ir kojas. Tolimo laužo dūmelis rodė, kad jau ruošiami liepsnojantys nuodėguliai, o keletas vyresniųjų karių pirštais mėgino savo tomahaukų ašmenis. Rodos, net peiliai nenustygo makštyse, nekantraudami kuo greičiau pradėti kruviną ir negailestingą darbą.

— Elnių Žudike,— pradėjo Suskilęs Ąžuolas, tiesa, be jokios simpatijos ir gailestingumo, bet neabejojamai ramiai ir oriai.— Elnių Žudike, atėjo laikas mano tautiečiams viską galutinai nuspręsti. Saulė jau pakilo tiesiai virš mūsų galvų. Jai nusibodo laukti huronų, ir ji ėmė leistis už pušų anoje pusėje slėnio. Ji skuba į mūsų tėvų prancūzų šalį ir nori savo vaikus įspėti, kad jų lūšnos yra tuščios ir kad jiems laikas grįžti namo. Net kla-

jojantis vilkas turi savo urvą ir į jį sugrįžta, kai nori pamatyti savo jauniklius. Irokėzai nėra vargingesni už vilkus. Jie turi savo kaimus, vigvamus ir javais apsėtus laukus. Gerosios dvasios pavargo, besaugodamos mus vienišus. Mano žmonės turi grįžti atgal dirbti savo darbų. Kokie džiūgavimai kils lūšnose, kai miške nuskambės mūsų šūkis! Bet tai bus liūdesio šūkis, jis praneš, jog mes patyrėme nuostolių. Tiesa, nuskambės ir skalpų šūkis, bet tik vieną kartą. Mes gavome Kurmėno odą, o jo kūnas atiteko žuvims. Medžiotojas turi pasakyti, ar antrasis skalpas atsidurs ant mūsų smaigo. Ištuštėjo dvi lūšnos, ir prie kiekvienų durų reikalingas gyvas ar negyvas skalpas.

— Tada pasiimk negyvą skalpą, hurone,— tvirtai atsakė belaisvis, be jokio išpūsto pagyrūniškumo.— Aš manau, kad mano valanda išmušė, ir tai, kas turi įvykti, tegu įvyksta greičiau. Jeigu jūs norite mane kankinti, pasistengsiu iškęsti, nors nė vienas žmogus negali atsakyti už savo prigimtį, kol nepatyrė kankinimų.

— Baltaveidžių šuo pabruka uodegą! — sušuko jaunas plepus laukinis, vadinęsis labai jam tinkančia pravarde — Raudonasis Varnas. Taip jį praminė prancūzai už tai, kad jis buvo visada pasiruošęs ne laiku pakelti triukšmą.— Jis nėra karys. Jis užmušė Lūšį, žiūrėdamas atgal, kad nematytų, kaip plykstelės jo paties šautuvas. Jis jau kriuksi kaip meitėlis. Kai huronų moterys ims jį kankinti, jis cyps kaip laukinės katės kačiukas. Jis — delavarų boba, apsivilkusi ingizų oda.

— Plepėk, vyre, plepėk,— ramiai atkirto Medžiotojas.— Nieko daugiau tu nemoki, ir aš turiu teisę nekreipti į tave dėmesio. Žodžiai gali supykinti moterį, bet vargu ar nuo jų peilis pasidarys aštresnis, ugnis karštesnė arba šautuvas taiklesnis.

Tuo metu prabilo Suskilęs Ąžuolas. Išbaręs Raudonąjį Varną, kad tas ne laiku įsikišo, jis įsakė surišti belaisvį. Tai buvo padaryta ne iš baimės, kad jis gali pabėgti, ir ne dėl to, kad jis neištvertų kankinimų nesurištas, bet kad pajustų savo bejėgiškumą ir pamažu būtų palaužtas jo ryžtingumas. Medžiotojas nė kiek nesipriešino. Mielai ir beveik linksmai jis atkišo savo rankas ir kojas, kurios, vado įsakymu, karnų virvėmis buvo suveržtos taip, kad kuo mažiausiai sukeltų skausmo. Taip daryti buvo įsakyta slapta, tikintis, kad belaisvis pagaliau panorės išsigelbėti nuo didesnių kūno kančių ir sutiks vesti Sumachą. Surišę Medžiotoją tokiu būdu, kad jis negalėtų pajudinti nei rankos, nei kojos, laukiniai jį nunešė prie jauno medelio ir pririšo, kad nepargriūtų. Jo rankos buvo ištiestos prie šlaunų ir visas kūnas taip apraizgytas virvėmis, kad belaisvis tartum visiškai priaugo prie medžio. Kepurė jam buvo nuimta, ir jis, pusiau stovėdamas ant kojų ir pusiau prilaikomas pančių, ruošėsi kiek galima geriau išlaikyti būsimąjį mėginimą.

Tačiau prieš griebdamasis žiaurumo, Suskilęs Ąžuolas norėjo dar kartą išbandyti belaisvio ryžtingumą, mėgindamas jį

įkalbėti su viskuo sutikti. Tai pasiekti buvo galima tik vienu būdu, nes Sumacha turėjo teisę keršyti, ir jos sutikimas buvo būtinas. Todėl moteriškei vadas pasiūlė išeiti į priekį ir pačiai ginti savo reikalavimus. Taigi būsimosiose derybose jai teko svarbiausias vaidmuo. Indėnų moterys jaunystėje paprastai būna švelnios ir nuolankios, jų balsai — malonūs ir muzikalūs, juokas — linksmas. Tačiau dėl nepakeliamo darbo ir kančių dažniausiai tos savybės išnyksta, kai jos pasiekia tokio amžiaus, kurį Sumacha jau seniai pergyveno. Indėnių balsai iš pykčio ir neapykantos pasidaro šiurkštūs, o jeigu jos dar ima visiškai savęs nevaldyti, šaižus jų spiegimas darosi tiesiog nepakenčiamas. Tiesa, Sumacha nebuvo galutinai praradusi moteriško žavumo ir dar neseniai savo gentyje garsėjo kaip gražuolė. Ji save tebelaikė gražuole ir dabar, kai laikas ir sunkus darbas sugadino jos išvaizdą. Suskilusio Ąžuolo įsakymu aplinkui susirinkusios moterys pasistengė nepaguodžiamą našlę įkalbėti, kad Medžiotojas galbūt dar sutiks eiti į jos vigvamą, užuot iškeliavęs į dvasių šalį. Visa tai vadas darė, tikėdamasis į savo genties tarpą įtraukti didžiausią tų vietų medžiotoją ir kartu duoti vyrą moteriai, su kuria, be abejo, bus daug vargo, jeigu gentis nepatenkins visų jos reikalavimų.

Vykdant šį planą, Sumachai buvo slapta patarta išeiti į rato vidurį ir kreiptis į belaisvio teisingumą, kol irokėzai dar nesiėmė žiauriausių priemonių. Moteriškė mielai sutiko. Indėnų moteriai taip pat malonu tapti žymaus medžiotojo žmona, kaip jos civilizuotoms seserims atiduoti ranką turtuoliui. Indėnų moterims motinystės pareigos jausmas nuslopina visus kitus, todėl našlė nė kiek nesumišo, kaip kad tokiu atveju pas mus atsitiktų drąsiausiai turtingų jaunikių medžiotojai. Sumacha išėjo į priekį, laikydama už rankų vaikus, kurie šioje vietoje visiškai pateisino jos elgesį.

— Žiūrėk, aš esu prieš tave, kietaširdis baltaveidi,— pradėjo moteris.— Tavo paties protas turi pasakyti, ko aš noriu. Aš tave suradau, bet negaliu surasti nei Lūšio, nei Panteros. Aš jų ieškojau ežere, miškuose, debesyse. Aš negaliu pasakyti, kur jie išėjo.

— Niekas nežino, geroji Sumacha,— įsiterpė belaisvis,— niekas nežino. Kai dvasia palieka kūną, ji keliauja į pasaulį. Nėra abejonės, kad abu tavo kariai pasitraukė į gausios medžioklės šalį, ir, kai ateis laikas, tu juos vėl ten pamatysi. Šaunių narsuolių žmona ir sesuo turi teisę laukti tokio žemiškos savo kelionės galo.

— Kietaširdis baltaveidi, ką tau padarė mano kariai, kodėl tu juos užmušei? Jie buvo geriausi medžiotojai ir drąsiausi jaunuoliai visoje gentyje. Didžioji dvasia norėjo, kad jie gyventų, kol išbals kaip hemloko šakos ir sugrius nuo savo pačių sunkumo.

— Na, na, geroji Sumacha, net indėnišku jūsų supratimu tai yra šiek tiek per daug. Jie jau seniai nebe jaunuoliai, kaip ir tavęs

negalėtum pavadinti jauna moterimi. O kai dėl Didžiosios dvasios noro, tai čia tu padarei apgailėtiną klaidą, nes ko Didžioji dvasia panori, tas ir įvyksta.

— Taip ir yra. Sumacha turi tik vieną liežuvį, ji gali papasakoti tik vieną istoriją. Baltaveidis užmušė huronus, kad jie jo neužmuštų. Huronai yra teisinga tauta; jie pasiruošę viską užmiršti. Vadai užsimerks ir dėsis nieko nematą. Jaunuoliai patikės, kad Pantera ir Lūšis išvyko į tolimą medžioklę ir negrįžo, o Sumacha paims ant rankų savo vaikus, nueis į baltaveidžio lūšną ir pasakys: žiūrėk, tai tavo vaikai, lygiai kaip ir mano; maitink mus ir mes su tavim gyvensime.

— Tos sąlygos man nepriimtinos, moterie; aš užjaučiu tave nelaimėje, kuri, be abejo, yra sunki, bet negaliu priimti tavo sąlygų. Jeigu mes gyventume netoli vienas kito, tai tave aprūpinti žvėriena man nebūtų sunku. Bet, atvirai kalbant, tapti tavo vyru ir tavo vaikų tėvu aš neturiu jokio noro.

— Pažvelk į tą berniuką, kietaširdis baltaveidi. Jis neturi tėvo, kuris jį mokytų užmušinėti žvėris arba lupti skalpus. Pažvelk į tą mergaitę. Koks jaunuolis ateis ieškoti sau žmonos į vigvamą, kuriame nėra šeimininko? Daug mano vaikų dar liko Kanadoje, ir Elnių Žudikas ten ras tiek alkanų burnų, kiek gali panorėti jo širdis.

— Sakau tau, moterie,— sušuko Medžiotojas, kurį anaiptol nesužavėjo našlės nupieštas vaizdas,— visa tai ne man. Našlaičiais turi pasirūpinti tavo gentis ir tavo giminės, ir tegu bevaikiai žmonės įsūnija tavo vaikus. O aš neturiu palikuonių ir žmona man nereikalinga. Dabar eik, Sumacha, palik mane savo vadų rankose, nes mano spalva, mano sugebėjimai, mano prigimtis prieštarauja vedyboms su tavimi.

Neverta daug kalbėti, kokį įspūdį padarė šis griežtas moters pasiūlymo atmetimas. Jeigu dar kuris nors švelnumas slypėjo jos krūtinėje, o turbūt nėra nė vienos moters, kuri visiškai jo neturėtų, tai po tokio nedviprasmiško pareiškimo visa tai išnyko. Vienu kartu išsiveržė įniršis, padūkimas, užgautas išdidumas, ištisas vulkanas pykčio ir Sumacha virto pasiutėle, tartum kas ją būtų palietęs stebuklingąja lazdele. Po miško skliautais nuaidėjo šaižus spiegimas. Paskui ji pribėgo tiesiai prie aukos ir nutvėrė jai už plaukų, matyt, norėdama juos išrauti su šaknimis. Praėjo kuris laikas, kol ji buvo priversta atgniaužti pirštus. Belaisvio laimė, Sumachos įniršis buvo aklas, nes jis atsidūrė jos rankose, būdamas visiškai bejėgis. Jeigu moteris būtų geriau save valdžiusi, jam galėjo baigtis blogiau. O dabar, kol jaunuoliai spėjo ją atplėšti nuo belaisvio, jai tepavyko išrauti kokius du tris kuokštus plaukų.

Sumachos įžeidimas buvo palaikytas visos genties įžeidimu, ne tiek iš pagarbos moteriškam jautrumui, kiek huronų tautai. Pati Sumacha buvo laikoma tokia pat nemalonia būtybe, kaip ir tas augalas, iš kurio ji paėmė savo vardą. Dabar, kai numirė

abu svarbiausieji jos gynėjai — vyras ir brolis, niekas nesistengė slėpti savo pasibjaurėjimo ta vaidinga našle. Vis dėlto gentis laikė garbės dalyku nubausti baltaveidį, kuris paniekino huronų moterį ir verčiau sutiko mirti, negu palengvinti genties pareigą rūpintis našle ir jos vaikais. Suskilęs Ąžuolas suprato, kad jaunuoliai nekantrauja, norėdami pradėti kankinimą, o kadangi vyresnieji jo draugai nerodė nė mažiausio noro viską atidėti toliau, jis davė ženklą imtis pragariško darbo.

XXIX SKYRIUS

Tokiais atvejais laukiniai įpratę savo aukos kantrybę ir ištvermę mėginti žiauriausiais būdais. Antra vertus, kiekvienas indėnas laiko garbės dalyku neparodyti baimės ir jautrumo fizinėms kančioms. Indėnas savo priešus kursto griebtis baisiausių kankinimų, tikėdamasis pagreitinti savo mirtį. Jausdami, kad jie daugiau nebepajėgia iškęsti velniško žiaurumo sugalvotų kankinimų, prieš kuriuos blanksta pragariškiausios inkvizicijos gudrybės, daugelis karių kandžiomis pastabomis ir pasityčiojimo kupinomis kalbomis išvesdavo savo budelius iš kantrybės ir tokiu būdu greičiau išsivaduodavo iš nepakeliamų kančių. Tačiau šis gudrus būdas išvengti įsisiautėjusių priešų žiaurumo Medžiotojui buvo neprieinamas, nes jis turėjo ypatingą pažiūrą į baltojo žmogaus pareigas. Todėl jis tvirtai nutarė geriau viską iškęsti, negu užsitraukti gėdą.

Kai tik jaunuoliai suprato, jog jiems leista pradėti kankinimus, keletas drąsiausių ir vikriausių, pasiėmę tomahaukus, išėjo į priekį. Jie ketino mėtyti tą pavojingą ginklą, taikydami į medį kiek galima arčiau belaisvio galvos, bet taip, kad jos nepaliestų. Tai buvo toks rizikingas bandymas, kad į šias varžybas indėnai leisdavo tik labai gerai tomahauką valdančius vyrus, nes antraip per ankstyva aukos mirtis galėjo staiga nutraukti žiaurų žaidimą. Belaisvis per tas varžybas retai teišlikdavo sveikas, nors jose dalyvaudavo ir labiausiai prityrę kariai. Daug dažniau blogai apskaičiuotas smūgis baigdavosi mirtimi. Šį kartą Suskilęs Ąžuolas ir kiti seni vadai ne be reikalo būgštavo, kad, prisiminęs Panteros likimą, kuris nors pakvaišęs geltonsnapis nesugalvotų pribaigti nugalėtojo tuo pačiu būdu ir tuo pačiu ginklu, nuo kurio žuvo irokėzų karys. Taigi kankinimas tomahaukais Medžiotojui buvo ypač pavojingas.

Bet iš visa ko buvo matyti, kad visi varžovai stengėsi parodyti savo vikrumą, o ne keršyti už savo draugų mirtį. Pirmąsias kelias minutes į belaisvį buvo žiūrima ne kaip į auką, bet kaip į gyvą taikinį. Jaunuoliai daugiau rodė savo nekantrumą negu piktą kerštingumą, ir Suskilęs Ąžuolas manė, kad dar bus galima išgelbėti belaisviui gyvybę, kai jie patenkins tuščią savo garbę.

Pirmasis išėjo į priekį jaunuolis, pramintas Varnu, dar neturėjęs progos nusipelnyti karingesnės pravardės. Jis veikiau pasižymėjo pernelyg didelėmis pretenzijomis, o ne žygdarbiais arba drąsa. Kai Varnas atsistojo į savo vietą ir iškėlė tomahauką, tie, kurie žinojo jo būdą, manė, kad belaisviui gresia rimtas pavojus. Tačiau jis buvo geraširdis jaunuolis, nieko daugiau nenorėjęs, kaip tik vikriau už savo draugus paleisti tomahauką. Pastebėjęs, kad vyresnieji Varnui kažką rimtai įkalbinėja, Medžiotojas suprato, jog šis karys turi gana blogą vardą. Iš tikrųjų jie Varnui visiškai nebūtų leidę pasirodyti arenoje, jeigu nebūtų gerbę jo tėvo, pasenusio ir labai nusipelniusio kario, pasilikusio genties buveinėse. Vis dėlto mūsų didvyris buvo visiškai ramus. Jis nusprendė, kad išmušė paskutinė jo valanda ir kad reikia dėkoti likimui, jeigu netvirta ranka jį parblokš dar neprasidėjus kankinimams. Susikaupęs ir keletą kartų šauniai užsimojęs, Varnas pagaliau sviedė tomahauką. Ginklas, vartydamasis nušvilpė oru, per kelis colius nuo belaisvio skruosto atkirto skiedrą nuo medžio, prie kurios jis buvo pririštas, ir įsmigo į didelį ąžuolą už keleto jardų. Tai, be abejo, buvo blogas smūgis, ir jaunuolis labai susigėdo, kai tučtuojau minioje pasigirdo juokas. Taip pat minia vieningai, nors ir slopiai sumurmėjo, matydama, kaip tvirtai belaisvis sutiko šį smūgį. Jis galėjo tik pajudinti galvą, kuri tyčia nebuvo pririšta, kad kankintojams būtų malonumo ir džiaugsmo, matant besiraitančią ir mėginančią smūgio išvengti auką. Medžiotojas tokių vilčių nepateisino, stovėdamas taip ramiai, kaip ir medis, prie kurio jis buvo pririštas. Jis net neužsimerkė, kaip kad paprastai daroma tokiais atvejais. Net seniausias ir labiausiai prityręs raudonodžių karys niekada su didesne panieka nebuvo atsisakęs tokio nuolaidžiavimo savo silpnybei.

Kai tik Varnas nesėkmingai baigė vaikišką savo mėginimą, jo vietą užėmė Briedis, vidutinio amžiaus karys, garsėjęs sugebėjimu valdyti tomahauką. Šis žmogus toli gražu nepasižymėjo Varno geraširdiškumu ir mielai būtų nudobęs belaisvį iš neapykantos apskritai visiems baltaveidžiams, jeigu nebūtų norėjęs parodyti savo vikrumo. Jis ramiai, pasitikėdamas savimi, užėmė poziciją, žengė vieną žingsnį į priekį ir sviedė tomahauką. Medžiotojas, pamatęs, kad aštrus ginklas skrenda tiesiog į jį, nutarė, kad viskas baigta, tačiau jis liko sveikas. Tomahaukas, galima sakyti, prikalė jo galvą prie medžio, užgriebęs kuokštą plaukų ir giliai įsmigęs į minkštą žievę. Žiūrovų pasigėrėjimą išreiškė visuotinis klyksmas, o Briedis pajuto, kad jo širdis truputį sušvelnėjo. Vien tik baltaveidžio belaisvio tvirtumas jį įgalino taip įspūdingai parodyti savo meną. Briedžio vietą užėmė Šokliukas, išpuolęs į areną tartum šuo ar įsisiautėjęs ožiukas. Tai buvo labai judrus jaunuolis, kurio raumenys niekada nenustygdavo ir kuris ar tik dėdavosi, ar iš tikrųjų kitaip negalėdavo vaikščioti, kaip tik šokinėdamas ir įvairiai besimaivyda-

mas. Vis dėlto jis buvo gana narsus ir vikrus ir savo tautiečių pagarbą nusipelnė karo žygiais bei laimėjimais medžioklėje. Jis seniai būtų gavęs kilnesnę pravardę, jeigu vienas aukštas prancūzų pareigūnas būtų jo taip nepavadinęs. Naivus jaunuolis pagarbiai saugojo tą pravardę, manydamas, kad ji jam teko iš didžiojo tėvo[51], gyvenančio kitapus plataus Sūriojo Ežero. Šokliukas maivėsi prieš belaisvį, jam grasindamas tomahauku čia iš vienos, čia iš kitos pusės ir veltui stengdamasis baltaveidį išgąsdinti. Pagaliau Medžiotojas pritrūko kantrybės ir pirmą kartą nuo kankinimų pradžios prašneko.

— Mesk, hurone! — sušuko jis.— Tavo tomahaukas užmiršo savo pareigas. Kodėl tu šokinėji kaip jaunas elnias, norėdamas patelei parodyti savo žvitrumą? Tu esi jau suaugęs karys, ir kitas suaugęs karys meta iššūkį kvailam tavo maivymuisi. Mesk, nes kitaip huronų mergaitės juoksis tiesiai tau į akis.

Nors Medžiotojas ir nenorėjo, bet po paskutiniųjų jo žodžių Šokliukas įtūžo. Tas pat nerviškas judrumas, kuris jį darė tokį vikrų, jam neleido kaip reikiant suvaldyti savo jausmų. Vos tik nuskambėjo paskutinieji belaisvio žodžiai, indėnas sviedė tomahauką, aiškiai norėdamas baltaveidį užmušti. Jeigu jis nebūtų taip godžiai troškęs belaisvio mirties, tai pavojus galėjo būti didesnis. Šokliukas taikė blogai, ir ginklas, švystelėjęs pro belaisvio skruostą, tik truputį palietė jo petį. Tai buvo pirmas atsitikimas, kai mesdamas ginklą, jis norėjo belaisvį užmušti, o ne vien tik jį pagąsdinti arba parodyti savo meną. Šokliuką iš arenos kariai tučtuojau nuvedė šalin ir ėmė jam karštai prikaišioti už nederamą skubotumą, kuris vos nesužlugdė genties vilčių.

Po šio irzlaus vyro išėjo dar keletas jaunų karių, mėčiusių ne tik tomahaukus, bet ir peilius, o tai buvo laikoma daug pavojingesniu dalyku. Tačiau visi huronai buvo tokie įgudę, kad belaisviui nepadarė jokios žalos. Medžiotojui jie kelis kartus įdrėskė, bet nepadarė nė vienos tikros žaizdos. Nepalaužiamas tvirtumas, su kuriuo jis žiūrėjo savo kankintojams į veidus, dalyviams sukėlė didelę pagarbą. Ir kai vadai paskelbė, kad belaisvis gerai ištvėrė bandymus su peiliu ir tomahauku, nė vienas indėnas nejautė jam priešiškumo, išskyrus Sumachą ir Šokliuką. Teisybė, tiedu vis tebekurstė vienas antrą, bet jų pyktis nerado atbalsio. Tačiau buvo pavojus, kad ir kiti netrukus įdūks, nes raudonodžiai paprastai taip palydi visus panašius reginius.

Suskilęs Ąžuolas žmonėms paskelbė, kad belaisvis pasirodė kaip tikras vyras. Tiesa, jis gyvenęs su delavarais, bet tos genties tarpe nepavirtęs boba. Vadas paklausė, ar huronai norėtų tęsti kankinimą. Tačiau net švelniausioms moterims žiaurus reginys teikė tokį pasitenkinimą, kad visi kaip vienas prašė tęsti. Gudrusis vadas, norėjęs garsųjį medžiotoją įtraukti į savo gentį, kaip koks Europos ministras, kada jis nori surasti naują mokes-

[51] Prancūzų karaliaus.

čių šaltinį, stengėsi visomis galimomis nekaltomis dingstimis laiku nutraukti žiaurią pramogą. Jis gerai žinojo, kad, leidus įsiliepsnoti nuožmioms aistroms, sulaikyti įsismaginusius indėnus bus ne lengviau, kaip užtvenkti Didžiojo Ežero vandenis gimtojoje jo šalyje. Taigi jis pasišaukė bent penketą geriausių šaulių ir liepė belaisvį išmėginti šautuvais, kartu nurodydamas, kad jie turi išsaugoti savo gerą vardą ir neužsitraukti gėdos, rodydami savo meną. Kai Medžiotojas pamatė, kad išrinktieji kariai su užtaisytais ginklais išeina į ratą, jis pajuto tokį pat palengvėjimą, kokį jaučia nelaimingas kankinys, ilgai kentėjęs dėl sunkios ligos ir pagaliau pamatęs neabejotinus besiartinančios mirties ženklus. Mažiausias netikslumas būtų buvęs lemtingas, nes pataikyti reikėjo visai prie pat belaisvio galvos. Tokiu būdu dviejų arba trijų colių nukrypimas nuo taikinio galėjo iškart išspręsti, ar jam lemta likti gyvam, ar mirti.

Taip kankinant šautuvais nebuvo leidžiama tokių laisvių, kaip šaudant į obuolį Geslerio[52] įsakymu. Indėnų papročiu tokiais atvejais prityręs šaulys turi numatyti sau taikinį per plauką nuo aukos galvos. Belaisviai dažnai žūdavo nuo kulkos, paleistos per daug skubios ar neprityrusios rankos, o neretai atsitikdavo, kad savo aukos drąsumo ir pajuokų įerzinti laukiniai, apimti nesutvardomo pykčio, ją nužudydavo. Medžiotojas visa tai gerai žinojo, nes ilgais žiemos vakarais lūšnose seniai indėnai dažnai leisdavo laiką, pasakodami apie kovas, apie savo tautiečių pergales ir apie tokias varžybas. Dabar jis buvo tvirtai įsitikinęs, kad jo valanda išmušė, ir jautė savotišką liūdną malonumą, galvodamas, jog jam teks žūti nuo savo mėgiamo ginklo — karabino. Tačiau tuo metu viskas šiek tiek sutriko.

Heti Hater matė viską, kas vyko. Žiaurus vaizdas pradžioje taip paveikė silpną jos protą, kad visiškai paralyžavo jos jėgas. Bet paskui ji truputį atsipeikėjo, matydama, kaip indėnai kankina jos bičiulį. Drovi ir baili kaip jauna stirna, ši tiesi mergaitė pasidarydavo bebaimė, kai reikėdavo parodyti gailestingumą. Motinos pamokos ir jos pačios širdies veržlumas privertė mergaitę užmiršti moterišką baikštumą ir jai suteikė ryžtingumo ir drąsos. Ji išėjo į patį rato vidurį, švelni, moteriška, drovi kaip visada, bet tuo pat metu rimta ir ryžtinga.

— Kam jūs kankinate Medžiotoją, raudonodžiai? — paklausė ji.— Ką jis padarė, kad jūs leidžiate sau žaisti jo gyvybe? Kas jums davė teisę būti jo teisėjais? O kas būtų, jeigu vienas jūsų peilių arba tomahaukų jį kliudytų? Kuris jūsų indėnų sutiktų išgydyti tą žaizdą? Be to, skriausdami Medžiotoją, jūs skriaudžiate savo pačių bičiulį. Kai tėvas ir Haris Nenuorama išėjo medžioti jūsų skalpų, jis nepanorėjo prie jų prisidėti ir pasiliko luote. Kankindami šį jaunuolį, jūs kankinate savo bičiulį.

---

[52] Legenda sako, kad austrų imperatoriaus vietininkas Šveicarijoje Rudolfas Gesleris privertė įžymų medžiotoją Vilhelmą Telį numušti strėle obuolį nuo savo sūnaus galvos.

Huronai atidžiai išklausė Heti žodžių, ir vienas jų, supratęs angliškai, viską išvertė į savo kalbą. Sužinojęs, ko nori mergaitė, Suskilęs Ąžuolas jai atsakė irokėziškai, o vertėjas viską tučtuojau pakartojo angliškai.

— Man malonu klausyti savo dukters žodžių,— tarė rūstus senas oratorius tokiu švelniu balsu ir taip meiliai šypsodamasis, lyg jis kreiptųsi į vaiką.— Huronai džiaugiasi, girdėdami jos balsą, jie klauso, ką ji sako. Didžioji dvasia su žmonėmis dažnai taip kalba. Šį kartą jos akys nebuvo pakankamai atmerktos, ir ji nematė visko, kas įvyko. Medžiotojas nėjo medžioti mūsų skalpų, tai teisybė. Kodėl jis nėjo? Štai jie ant mūsų galvų, ir drąsus priešas visada gali ištiesti ranką jų pasiimti. Irokėzai yra per daug didelė tauta, kad baustų žmones už skalpavimą. To, ką jie patys daro, nedraudžia ir kitiems. Tegu mano duktė apsidairo ir suskaito mano karius. Jeigu aš turėčiau tiek rankų, kiek jų turi keturi kariai, jų pirštų skaičius būtų lygus mano tautiečių skaičiui, kai mes pirmą kartą atėjome į jūsų medžioklės vietą. Dabar trūksta visos rankos. Kur jos pirštai? Du iš jų nupjovė šis baltaveidis. Mano huronai nori žinoti, kaip jis tai padarė: su drąsia širdimi, ar klastingai, kaip sėlinanti lapė, ar kaip šuoliuojanti pantera?

— Tu pats žinai, hurone, kaip vienas jų žuvo. Aš tai mačiau, o taip pat ir jūs visi. Tai buvo kruvinas dalykas, bet Medžiotojas nė kiek nekaltas. Jūsų karys kėsinosi į jo gyvybę, o jis gynėsi. Aš nežinau, ar geroji knyga sako, kad tai teisinga, bet taip elgiasi visi vyrai. Jeigu jūs norite žinoti, kas geriausiai šaudo, duokite Medžiotojui šautuvą, ir tada pamatysite, kad jis yra daug vikresnis už bet kurį jūsų karį, net vikresnis už juos visus kartu.

Jeigu kas nors galėjo į panašų vaizdą žiūrėti abejingai, jį būtų labai pralinksminęs rimtumas, su kuriuo laukiniai išklausė to nepaprasto pasiūlymo. Nebuvo girdėti jokių pajuokų ir nesimatė nė vienos šypsenos. Heti būdas ir elgsena tiems žiauriems žmonėms buvo per daug šventi. Jie nemanė tyčiotis iš silpnaprotės mergaitės, bet, priešingai, atsakinėjo jai pagarbiai ir dėmesingai.

— Mano duktė ne visada kalba taip, kaip vadas taryboje,— atkirto Suskilęs Ąžuolas,— kitaip ji to nepasakytų. Nuo mūsų belaisvio rankos krito du mano kariai. Jų kapas per daug mažas, kad sutalpintų dar trečiąjį. Huronai neįpratę versti savo numirėlius į krūvą. Jeigu dar viena vėlė turi palikti šį pasaulį, tai ji turi būti ne hurono vėlė, o baltaveidžio. Eik, dukrele, sėsk šalia liūdesio apimtos Sumachos, leisk huronų kariams parodyti savo šaudymo meną, leisk baltaveidžiui parodyti, kad jis nebijo jų kulkų.

Heti ilgai ginčytis negalėjo ir, įpratusi nusileisti vyresniesiems, klusniai atsisėdo ant rąsto šalia Sumachos, nusigręžusi nuo baisaus reginio, vykusio rato viduryje.

Kai tik baigėsi ši nenumatyta pertrauka, kariai sustojo į savo vietas, ruošdamiesi parodyti savo meną. Jie turėjo dvejopą tikslą — išmėginti belaisvio ištvermę ir tokiomis ypatingomis aplinkybėmis pasigirti savo taiklumu. Kariai sustojo netoli savo aukos. Todėl jiems buvo lengva šaudyti gana taikliai, nesukeliant pavojaus belaisvio gyvybei. Bet, antra vertus, vien tik dėl to kankinimas belaisviui tapo daug skausmingesnis. Iš tikrųjų Medžiotojo veidas nuo šautuvų vamzdžių buvo nutolęs tik tiek, kad jo negalėtų apsvilinti šūviai. Medžiotojas tvirtu žvilgsniu žiūrėjo tiesiog į jį atkreiptus vamzdžius, laukdamas lemtingojo pasiuntinio, turėjusio išlėkti iš bet kurio vamzdžio. Gudrūs huronai tą gerai suprato ir stengėsi taikyti kiek galima arčiau belaisvio kaktos, tikėdamiesi, kad jis neteks drąsos, ir visa gauja galės pasigėrėti, matydama iš baimės drebančią auką. Kartu kiekvienas varžybų dalyvis stengėsi nesužeisti, nes pirma laiko suduoti smūgį buvo taip pat gėdinga, kaip ir visiškai nepataikyti į numatytą taikinį. Šūviai sekė vienas po kito. Kulkos smigo šalia Medžiotojo galvos, tačiau jos nepalietė. Belaisvis buvo ramus. Nė karto nekrustelėjo nė vienas jo raumuo, nė karto nesuvirpėjo blakstienos. Šią nepalaužiamą ištvermę sukėlė trys įvairios priežastys. Pirmiausia, čia pasireiškė nuolankumas likimui kartu su įgimta dvasios stiprybe, nes mūsų didvyris pats save įtikino, kad jis turi mirti, ir tokią mirtį vertino geriau už bet kurią kitą. Antroji priežastis buvo artima jo pažintis su šios rūšies ginklu, pažintis, išsklaidanti bet kurią baimę, paprastai kylančią esant pavojui. Ir pagaliau trečioji — tobulai išmokęs šaudymo dėsnių, žiūrėdamas į šautuvo vamzdį, jis iš anksto galėjo vieno colio tikslumu nustatyti vietą, kur turi kliūti kulka. Jaunasis medžiotojas taip tiksliai nuspėdavo šūvio kryptį, kad pagaliau išdidumas įveikė kitus jo jausmus. Kai penki ar šeši šauliai paleido į medį savo kulkas, jis daugiau jau nebegalėjo sutvardyti savo paniekos.

— Jūs tai vadinate šaudymu, mingai,— sušuko jis,— bet delavarų tarpe yra senų bobų, o Mohauke aš pažįstu olandžių mergiščių, kurios jus gali toli pralenkti. Atriškite man rankas, duokite karabiną, ir aš apsiimu prisegti prie medžio liesiausią jūsų gaujos puošeivą per šimtą jardų ir net galbūt per du šimtus, jeigu tik bus galima matyti taikinį. Ir tai padarysiu devyniolika šūvių iš dvidešimties, tai yra, tikriau pasakius, dvidešimčia iš dvidešimties, jeigu šautuvas taikliai šaudo.

Tą šaltakraujišką pašaipą sutiko duslus grėsmingas murmėjimas. Kariai įniršo, išgirdę tokį priekaištą, tariamą tokio žmogaus, kuris taip niekino jų meną, jog net nesumirksėjo, kai jie šaudė prie pat veido, vos jo neapsvilindami. Suskilęs Ąžuolas pamatė, kad ateina kritiškas momentas. Bet gudrus senas vadas vis dar tebeturėjo vilties įtraukti įžymųjį medžiotoją į savo gentį ir laiku įsikišo, užbėgęs už akių žiauriam susidorojimui, kuris neišvengiamai turėjo baigtis mirtimi. Jis įėjo į patį įniršu-

sios minios vidurį ir įprasta lanksčia savo logika bei įtikinamumu bematant sutramdė beįsisiautėjančias aistras.

— Aš matau, kaip čia viskas eina,— tarė jis.— Mes esame panašūs į baltaveidžius, kurie nakčiai užsirakina savo duris, bijodami raudonodžių. Jie užsklendžia tokia daugybe skląsčių, kad ugnis apima jų namus ir sudegina juos anksčiau, negu žmonės spėja išsikapanoti lauk. Mes per daug stipriai suraišiojome Medžiotoją. Pančiai trukdo jo sąnariams drebėti ir akims užsimerkti. Atriškite jį; tada mes pamatysime, iš ko padarytas jo kūnas.

Norėdami žūt būt sėkmingai įvykdyti kurį nors sumanymą, mes neretai griebiamės bet kurios priemonės, kad ir kaip beviltiškai ji atrodytų. Taip buvo ir su huronais. Vado pasiūlymas buvo sutiktas palankiai. Keletas rankų tuojau griebėsi darbo, pjaustydamos ir atraišiodamos karnų virves, kuriomis buvo apraizgytas mūsų didvyrio kūnas. Po pusės minutės Medžiotojas jau buvo visiškai laisvas, kaip ir prieš valandą, kai jis leidosi bėgti kalno šlaitu. Šiek tiek laiko prireikė atgaivinti kraujo apytakai. Tik tada jis vėl galėjo valdyti savo kūną, kuris nuo tamprių pančių buvo visiškai nutirpęs. Suskilęs Ąžuolas jam mielai leido, sakydamas, kad baltaveidžio kūnas greičiau parodys baimės žymes, jeigu atgaus normalią būklę. O iš tikrųjų gudrusis vadas uždelsdamas norėjo atvėsinti žiaurias aistras, kurios jau ėmė įsiliepsnoti jaunuolių širdyse. Ši gudrybė pavyko. Trindamas rankas, trypdamas kojomis ir vaikščiodamas, Medžiotojas greitai atgaivino kraujo apytaką. Jis vėl atgavo fizinę jėgą, lyg jam nieko nebūtų atsitikę.

Pačiame sveikatos ir jėgų žydėjime žmonės retai tegalvoja apie mirtį. Taip buvo ir Medžiotojui. Dar visai neseniai, būdamas surištomis rankomis ir kojomis, jis turėjo pagrindo manyti, kad stovi prie pat slenksčio, skiriančio pasaulį nuo mirusiųjų. Ir štai staiga jis atsidūrė laisvėje, jam grįžo jėgos, ir jis vėl ėmė valdyti savo kūną. Medžiotojui atrodė, kad jis netikėtai atgijo. Vėl atgimė jo viltys, kurių jis taip neseniai buvo išsižadėjęs. Nuo tos akimirkos visi jo sumanymai pasikeitė. Jis tiesiai paklusо gamtos dėsniams. Savo didvyrį mes stengėmės pavaizduoti nusilenkiantį likimui, bet neketinome parodyti jį trokštantį mirties. Nuo tos pačios akimirkos, kai jo jausmai iš naujo atgijo, jis ėmė karštai galvoti, kaip būtų galima apgauti priešus, ir vėl pasidarė vikrus, stiprus, sumanus ir ryžtingas miškų gyventojas. Jo protas kaip mat atgavo įgimtą lankstumą. Atsisakęs paklusnaus nuolankumo, jis dabar tik galvojo, kokių gudrybių reikėtų griebtis būsimoje kovoje.

Išlaisvinę Medžiotoją iš pančių, huronai jį apstojo ankštu žiedu. Juo sunkiau buvo palaužti jo drąsą, juo labiau indėnai norėjo tai padaryti. Nuo to dabar priklausė genties garbė, ir net moterys jau nebeužjautė kankinio. Švelnūs ir melodingi mergaičių balsai pynėsi su grėsmingais vyrų šauksmais. Sumachos

skriauda staiga pavirto visų huronų skrauda. Paveikti vis didėjančio triukšmo, vyrai truputį pasitraukė atgal, ženklais rodydami moterims, kad belaisvis kuriam laikui atiduodamas į jų rankas. Tokiomis progomis taip daryti būdavo įprasta. Savo pašaipomis ir patyčiomis moterys auką įsiutindavo ir paskui staiga ją vėl grąžindavo į vyrų rankas. Belaisvis paprastai būdavo tokioje dvasinėje būklėje, kad sunkiai pakeldavo kūno kančias. O šį kartą tokį uždavinį įvykdyti ėmėsi Sumacha, pagarsėjusi vaidingumu. Be to, tikriausiai padorumui ir moralinei drausmei palaikyti gaują lydėdavo dvi ar trys senos raganos, panašios į Mešką. Tokių priemonių neretai griebiamasi ne tik laukinių, bet ir civilizuotųjų tarpe. Čia neverta pasakoti viso to, ką gali išrasti žiaurumas ir tamsumas, kai siekiama niekšiškų tikslų. Šis moteriško pykčio protrūkis nuo panašių reginių, pasitaikančių mūsų aplinkoje, skyrėsi tik išraiškos būdu ir epitetais. Huronų moterys belaisvį pravardžiavo joms žinomų šlykščiausių ir niekingiausių gyvulių vardais.

Bet Medžiotojas, per daug įsigilinęs į savo mintis, nekreipė dėmesio į plūstančias įtūžusias bobas. Matydamos tokį abejingumą, jos siuto vis labiau ir labiau, ir greitai furijų jėgas išsekino jų pačių įšėlimas. Pastebėję, kad bandymas baigėsi visiškai nesėkmingai, įsikišo kariai ir užbaigė šį reginį. Jie tai padarė svarbiausia dėl to, kad jau ėmė ruoštis tikriems kankinimams, norėdami išmėginti belaisvio vyriškumą žiauriausiais kūno skausmais. Tačiau netikėta ir nenumatyta žinia, kurią pranešė vienas žvalgas, dešimties dvylikos metų berniukas, vienu akimirksniu suardė visus pasiruošimus. Ši pertrauka yra labai glaudžiai susijusi su mūsų apsakymo pabaiga, ir mes turime jai paskirti atskirą skyrių.

XXX SKYRIUS

Medžiotojas iš pradžių negalėjo suprasti, kokia tos netikėtos pertraukos priežastis. Tačiau po to sekę įvykiai viską greitai išaiškino. Jis pastebėjo, kad labiausiai jaudinosi moterys, tuo tarpu vyrai stovėjo atsirėmę į šautuvus, kažko oriai laukdami. Pavojaus, matyt, stovykloje nebuvo, bet įvyko kažkas nepaprasta. Suskilęs Ąžuolas, aiškiai viską suprasdamas, kas darosi, rankos judesiu įsakė rato neatidaryti, o visiems pasilikti savo vietose. Po vienos dviejų minučių paaiškėjo paslaptingosios pertraukos priežastis: irokėzų minia prasiskyrė, ir į rato vidurį išėjo Judita.

Taip netikėtai jai pasirodžius, Medžiotojas nustebo. Jis gerai žinojo, kad žvali mergaitė negalėjo tikėtis, kaip silpnaprotė jos sesuo, išvengti visų nelaisvės sunkumų. Bet jis dar labiau nustebo, pamatęs Juditos drabužius. Paprastus, bet dailius savo rūbus ji pakeitė mums jau pažįstamu ištaigingu brokatiniu ap-

daru. Bet maža to: dažnai matydama įgulos damas, apsitaisiusias pagal prabangią ir iškilmingą to laiko madą ir ištyrinėjusi sudėtingas to meno smulkmenas, mergaitė pasistengė savo apdarą papildyti įvairiais niekučiais, parinktais taip skoningai, kad galėjo patenkinti įnoringiausios dabitos reikalavimus. Jos galvos, rankų, kojų, krūtinės papuošalai labai derinosi su visa išvaizda ir dėl to moteriškas jos patrauklumas ir grožis buvo dar didesni. Ir jos tikslas, kurį ji užsibrėžė,— apstulbinti paprastą laukinių vaizduotę ir juos priversti patikėti, tartum pas juos viešnagėn atvyko įžymi, aukšta moteris,— galėjo būti pasiektas net tarp diduomenės žmonių, įpratusių suvokti tokius dalykus. Nekalbant jau apie retą įgimtą grožį, Judita pasižymėjo nepaprastu grakštumu, o motinos pamokos ją atpratino nuo šiurkščių ir vulgarių manierų. Taigi, galima sakyti, kad ištaigingi drabužiai jai tiko ne blogiau kaip bet kuriai kitai damai. Iš tūkstančio sostinės dabitų vargu ar galėjo atsirasti bent viena, kuri būtų grakščiau nešiojusi žvilgančius ryškių spalvų šilkus ir plonus mezginius, negu gražioji būtybė, kurios figūrą jie dabar puošė.

Judita gerai apskaičiavo įspūdį, kurį turėjo padaryti. Atsidūrusi rato viduryje, ji šiek tiek jau buvo atlyginta už baisią riziką. Irokėzai ją sutiko susižavėjimo ir nuostabos šūksniais, atiduodami duoklę gražiai jos išvaizdai. Rūstūs seni kariai sušuko savo mėgstamą „Hug!" Jaunuoliai buvo dar labiau nustebę, ir net moterys negalėjo sulaikyti garsių susižavėjimo šūksnių. Tiems paprastiems miško vaikams retai tekdavo matyti aukštesniosios visuomenės baltąją moterį, o kai dėl jos drabužių, tai tokios žėrinčios prabangos niekada nematė jų akys. Ryškiausi prancūzų ir anglų mundurai, lyginant su šiuo brokatu, atrodė blankūs. Nepaprastas įgimtas mergaitės grožis stiprino ištaigingų audinių daromą įspūdį, o puošnus apdaras pabrėžė ir išryškino jos grožį. Matyt, ir patį Medžiotoją nustebino toks puikus vaizdas ir tas šaltakraujiškumas, su kuriuo mergaitė išdrįso žengti tokį pavojingą žingsnį. Visi nekantriai laukė, kada viešnia paaiškins savo apsilankymo tikslą, kuris daugeliui čia esančiųjų buvo neišsprendžiama mįslė.

— Kuris šių karių vyriausias vadas? — paklausė Judita Medžiotojo, pastebėjusi, kad visi laukia, kada ji pradės derybas.— Aš atėjau per daug svarbiu reikalu, kad kreipčiausi į žemesnio rango žmogų. Pirmiausiai paaiškinkite huronams, ką aš pasakysiu. Paskui atsakysite į mano klausimą.

Medžiotojas ramiai paaiškino, ir visi godžiai išklausė pirmųjų žodžių, pasakytų nepaprastos būtybės. Niekas nenustebo, išgirdę reikalavimus tokios moters, kuri savo išvaizda atrodė turinti aukštą visuomeninę padėtį. Suskilęs Ąžuolas gražiajai savo viešniai leido suprasti, kad irokėzų tarpe jis yra pirmasis.

— Aš manau, hurone...— tęsė Judita, taip tvirtai ir oriai atlikdama savo vaidmenį, kad tai darė garbę jos aktorės talentui, nes savo manieroms ji stengėsi suteikti atlaidaus meilumo

atspalvį, kaip vieną kartą buvo pastebėjusi darant generolo žmoną tokios pat, nors ir kiek draugiškesnės scenos metu,— aš manau, kad tu čia esi vyriausias viršininkas. Tavo veide aš matau minčių ir samprotavimų šešėlį. Į tave ir bus nukreipta mano kalba.

— Tegu Miškų Gėlė kalba,— mandagiai atsakė senasis vadas.— Jeigu jos žodžiai bus tokie pat malonūs kaip ir ji pati, jie visuomet skambės mano ausyse. Aš juos girdėsiu ilgai po to, kai Kanados žiema užmuš visas gėles ir sušaldys visus vasaros pokalbius.

Šis atsakymas negalėjo nesuteikti didelio pasitenkinimo tokiai mergaitei kaip Judita. Jis ne tik jai padėjo išlaikyti savitvardą, bet ir patenkino jos tuštybę. Nors ir norėdama išlaikyti didžiausią santūrumą, ji nenoromis nusišypsojo ir ėmė vykdyti savo sumanymą.

— Dabar, hurone,— tęsė ji,— išklausyk mano žodžių. Tavo akys tau sako, kad aš nesu paprasta moteris. Nesakau, kad aš būčiau šios šalies karalienė,— ji gyvena toli, už jūrų,— bet maloningųjų mūsų monarchų valdžioje yra daug asmenų, einančių aukštas pareigas. Aš esu viena jų. Kokios tos pareigos, čia neverta kalbėti, nes jūs manęs nesuprasite. Jūs turite patikėti savo pačių akimis. Jūs matote, kas aš esu. Jūs turite suprasti, kad, klausydami mano žodžių, klausotės moteries, kuri gali būti jūsų draugu ar priešu, pagal tai, kaip jūs ją priimsite.

Ji kalbėjo drąsiai ir ryžtingai, ir tokiu atveju tai iš tikrųjų buvo nuostabu. Medžiotojas jos žodžius paprastai, bet aiškiai išvertė į indėnų kalbą. Irokėzai jo išklausė pagarbiai ir rimtai, ir tai, matyt, mergaitės sumanymui lėmė pasisekimą. Tačiau indėno mintį iki galo sunku suprasti. Judita, svyruodama tarp vilties ir baimės, neramiai laukė atsakymo. Suskilęs Ąžuolas buvo prityręs kalbėtojas ir prieš atsakydamas padarė nedidelę pertrauką, kas visiškai atitiko indėnų mandagumo supratimą. Ši pertrauka rodė, kad jis savo pašnekovę labai gerbia ir mintimis apsvarsto kiekvieną jos žodį, stengdamasis sugalvoti tinkamą atsakymą.

— Mano duktė yra gražesnė už laukines Ontarijo rožes; jos balsas ausims malonus kaip nykštuko giesmė,— atsakė atsargus ir gudrus vadas, kurį vienintelį iš visos gaujos prabangus ir nepaprastas Juditos apdaras ne visiškai apgavo.— Kolibris ne didesnis už bitę, tačiau jo plunksnos margos kaip povo uodega. Didžioji dvasia kartais ryškiausiu apdaru aprengia mažiausius gyvūnus. Ir ji pati briedį dengia šiurkščia vilna. Visa tai nesuprantama vargšams indėnams, kurie žino tik tai, ką mato ir girdi. Nėra abejonės, kad mano duktė turi labai didelį vigvamą kur nors prie ežero. Huronai dėl savo tamsumo jo nepastebėjo.

— Aš jau sakiau tau, vade, kad nėra reikalo nurodinėti mano rango ir gyvenamosios vietos, nes jūs manęs vis tiek nesuprasite. Jūs turite tikėti savo pačių akims. Koks gali būti rau-

donodis, jeigu jis negali matyti? Nejaugi skraistė, kurią aš nešioju ant pečių, būtų panaši į paprastų moterų skraistę? Su tokiais papuošalais rodosi tik vadų žmonos ir dukterys. Dabar klausykite ir išgirskite, ko aš pas jus atėjau viena ir koks reikalas mane čia atvedė. Pas ingizus, kaip ir pas huronus, yra jaunuolių. Tik jų žymiai daugiau, jūs patys tai žinote.

— Ingizų daug kaip lapų medžiuose. Kiekvienas huronas tai žino.

— Aš suprantu tave, vade. Jeigu aš būčiau čia atsivedusi savo palydovus, tai būtų galėjęs kilti kivirčas. Mano jaunuoliai ir jūsų jaunuoliai piktai žiūrėtų vieni į kitus, ypač jeigu mano jaunuoliai pamatytų, kad baltaveidis pririštas prie kankinimų stulpo. Jis yra didelis medžiotojas ir labai mylimas visų tolimųjų ir artimųjų įgulų. Dėl jo galėjo kilti kautynės, ir huronų kelias atgal į Kanadą būtų nudažytas krauju.

— Pralieta jau tiek daug kraujo,— niūriai atkirto vadas,— kad jis temdo mūsų akis. Mano jaunuoliai mato, kad tai vis huronų kraujas.

— Nėra abejonės. Ir būtų pralieta dar daugiau huronų kraujo, jeigu aš būčiau atėjusi su baltaveidžiais. Aš girdėjau, kas yra Suskilęs Ąžuolas, ir pagalvojau, jog geriau paleisti jį ramiai grįžti į savo kaimus, kad jis ten galėtų palikti savo moteris ir vaikus. Jeigu po to jis panorės sugrįžti mūsų skalpų, mes jį pasitiksime. Jis mėgsta kaulinius žvėris ir mažus šautuvus. Pažiūrėkite, aš juos atsinešiau čia jam parodyti. Aš esu jo bičiulė. Kai jis sudės tuos daiktus su kitomis savo gėrybėmis, jis iškeliaus į savo kaimą anksčiau, negu mano jaunuoliai spės jį pasivyti. Ir jis savo tautiečiams Kanadoje parodys, kokių turtų galima gauti čia dabar, kai didieji mūsų tėvai anapus Sūriojo Ežero vienas kitam pasiuntė karo kirvius. O aš nusivesiu didįjį medžiotoją, kuris man reikalingas. Jis turi aprūpinti mano namus žvėriena.

Judita, gana gerai pažinojusi indėnų kalbos posakius, stengėsi savo mintis išreikšti šiai tautai įprastais iškilmingais sakiniais, ir tai jai pavyko geriau, negu ji pati tikėjosi. Medžiotojas rūpestingai vertė jos žodžius ir tai darė juo mieliau, kad mergaitė labai stengėsi išvengti bet kokio tiesioginio melo. Ji žinojo, kad jaunuolis bjaurisi bet kokia apgaule, kurią jis laikė niekšybe, visiškai netinkama baltajam žmogui. Proga gauti dar du dramblius ir mūsų jau minėtus pistoletus, iš kurių vienas neseniai buvo sugadintas, huronus labai jaudino. Tačiau Suskilęs Ąžuolas šio pasiūlymo išklausė visiškai abejingai, nors dar visai neseniai jis žavėjosi dviuodegiais padarais. Žodžiu tariant, šis šaltakraujis ir įžvalgus vadas nebuvo toks lengvatikis kaip jo pavaldiniai ir, jausdamas savo paties orumą, kuris daugeliui civilizuotų žmonių atrodytų bereikalingas, kyšio atsisakė, nes nenorėjo daryti taip, kaip nurodė siūlančioji dovanas.

— Tegu mano duktė pasilieka sau tas dviuodeges kiaules maistui tuo atveju, kai ji neturės žvėrienos,— sausai atsakė jis.—

Tegu sau pasilieka ir mažuosius šautuvus su dviem vamzdžiais. Huronai muša elnius, kai yra išalkę, o kautynėms jie turi ilgus šautuvus. Šis medžiotojas dabar negali palikti mano jaunuolių: jie nori žinoti, ar jo iš tikrųjų tokia drąsi širdis, kaip jis giriasi.

— Čia tai netiesa, hurone! — karštai nutraukė jį Medžiotojas.— Taip, tai netiesa, nes tai prieštarauja teisybei ir protui. Niekas negirdėjo, kad aš girčiausi, ir niekas neišgirs, net jeigu jūs man gyvam nuluptumėte odą ir paskui imtumėte kepinti virpančią mėsą su visomis pragariškomis savo išmonėmis. Aš esu kuklus nelaimingas žmogus, aš esu jūsų belaisvis, bet aš nesu pagyrūnas ir neturiu tokio polinkio.

— Jaunasis baltaveidis giriasi, kad jis ne pagyrūnas,— atkirto gudrusis vadas.— Gal ir jo teisybė. Aš girdžiu gana keisto paukščio giesmę. Jo labai gražios plunksnos. Nė vienas huronas nematė tokių plunksnų. Bet jiems bus gėda grįžti į savo kaimą ir savo tautiečiams pasakyti, kad jie paleido belaisvį, įsiklausę į šio paukščio giesmę, o paukščio vardo pasakyti negali. Jie nežino, ar tai nykštukas, ar papūga. Po to mano jaunuoliams bus liepta eiti į mišką ne kitaip, kaip tik su motinomis, kurios jiems pasakytų paukščių vardus.

— Jūs galite paklausti mano vardo savo belaisvį,— tarė mergaitė.— Mane visi vadina Judita. Ir apie Juditą daug kalbama baltaveidžių knygoje, kuri vadinama biblija. Jeigu aš esu paukštis su gražiomis plunksnomis, tai vis dėlto turiu vardą.

— Ne,— atsakė klastingas huronas, staiga prašnekęs gana taisyklingai angliškai. Tuo jis norėjo įrodyti, kad iki šiol tik apsimetė nesuprantąs tos kalbos.— Aš neklausiu belaisvį. Jis pavargo, jam reikia pailsėti. Aš paklausiu silpnaprotės savo dukters. Ji sako tiesą. Eikš čia, dukrele, atsakyk. Tavo vardas Heti?

— Taip, aš esu taip vadinama,— atsakė mergaitė,— nors biblijoje parašyta Estera.

— Vadinasi, tavo vardas taip pat parašytas biblijoje. Viskas parašyta biblijoje. Gerai. Kaip jos vardas?

— Judita — taip parašyta biblijoje, nors tėvas kartais ją vadindavo Džudi. Tai mano sesuo Judita, jos tėvas buvo Tomas Hateris, kurį jūs vadindavote Kurmėnu, nors jis visiškai nebuvo kurmėnas, o toks pat žmogus kaip ir jūs. Jis gyveno namuose ant vandens ir to jums turi pakakti.

Pamačius, kaip sėkmingai pavyko iškvosti teisingąją Heti, raukšlėtą vado veidą nušvietė pergalės šypsena. Kai dėl Juditos, tai tą akimirką, kai jos sesuo buvo tardoma, ji pamatė, kad viskas žuvo, nes jokiais ženklais ir net įtikinėjimais teisingąją mergaitę nebuvo galima priversti pameluoti. Judita taip pat žinojo, kad dabar laukiniams sakyti, jog Kurmėno duktė yra princesė arba įžymi dama, bus tuščios pastangos. Ji suprato, kad drąsus ir gudrus jos sumanymas nepasisekė dėl paprasčiausios ir natūraliausios priežasties. Tada ji nukreipė savo akis į Medžiotoją, tylomis maldaudama jį išgelbėti jas abi.

— Nieko neišeis, Judita,— atsakė jaunuolis į šį žvilgsnį, kurio reikšmę jis suprato.— Nieko neišeis. Tai buvo drąsi mintis, verta generolo žmonos (tuo metu Suskilęs Ąžuolas šiek tiek atsitolino ir jų pokalbio negalėjo girdėti), bet šis mingas ne visai paprastas žmogus ir tokia įmantria gudrybe jo neapgausi. Viskas turi vykti įprasta tvarka, kad debesis galėtų užtemdyti jo akis. Per daug sunku priversti jį patikėti, kad karalienė arba įžymi dama gyventų šiuose kalnuose. Be abejo, jis suvokė, kad gražūs drabužiai, kuriais jūs apsirengusi, yra iš tų daiktų, kuriuos buvo pagrobęs jūsų tėvas, arba tas, kurį jūs kadaise laikėte savo tėvu.

— Bent mano buvimas čia kurį laiką jus išgelbės, Medžiotojau. Vargu ar jie išdrįs jus kankinti mano akivaizdoje.

— Kodėl neišdrįs, Judita? Nejaugi jūs manote, kad jie labiau paisys baltaveidės moters negu savo pačių skvau? Tiesa, jūsų lytis tikriausiai jus išgelbės nuo kankinimų, bet ji neišgelbės jūsų laisvės ir galbūt net neišgelbės jūsų skalpo. Aš būčiau labai norėjęs, kad jūs čia nebūtumėt atėjusi, geroji mano Judita. Man iš to nebus jokios naudos, o jums gali labai pakenkti.

— Aš galiu pasidalinti su jumis likimu,— su kilniu entuziazmu atsakė mergaitė.— Jie jums nepadarys nieko blogo, kol aš stoviu čia ir kol galiu tai sukliudyti, jeigu tik...

— Kas yra, Judita? Kaip jūs norite sulaikyti indėnų žiaurumą arba sukliudyti jų velniškas išmones?

— Nežinau, Medžiotojau,— tvirtai atsakė mergaitė,— bet aš galiu kentėti su savo draugais ir su jais numirti, jeigu tai bus neišvengiama.

— Ak, Judita, kentėti jums gal ir teks, bet jūs nemirsite, kol išmuš paskutinė jūsų valanda. Vargu ar tokios gražios moters kaip jūs gali laukti kas nors žiauriau, kaip tapti vieno kurio vado žmona, beje, jeigu jūs su savo palinkimais sutiktumėte būti indėno drauge. Todėl būtų buvę daug geriau, jeigu jūs būtumėte pasilikusi arkoje arba „pilyje“. Bet kas padaryta, tai padaryta. Tačiau ką jūs norite pasakyti savo „jeigu tik“?

— Apie tai dabar pavojinga kalbėti, Medžiotojau,— paskubom atsakė mergaitė, nerūpestingai praeidama pro jį.— Pusvalandis viršaus dabar mums yra viskas. Nė vienas jūsų bičiulis tuščiai laiko negaišta.

Medžiotojas jai atsakė dėkingu žvilgsniu. Paskui jis vėl atsisuko į savo priešus, lyg ruošdamasis sutikti jo laukiančias kančias. Trumpai pasitarę, būrio vyresnieji padarė galutinį sprendimą. Juditos gudrybė labai pakirto humaniškus Suskilusio Ąžuolo ketinimus. Mergaitė pasiekė visiškai priešingų rezultatų negu tikėjosi. Tai buvo labai natūralu: indėnas negalėjo atleisti, kad jo vos neapgavo nepritytrusi mergaitė. Tuo metu jau visi suprato, kas yra Judita. Tai išaiškinti padėjo išgarsėjęs jos grožis. Kai dėl nepaprasto apdaro, tai juo susidomėjimas atslūgo, ir jis kuriam laikui neteko savo žavesio, nes visi buvo susidomėję paslaptingais dviuodegiais gyvuliais.

Taigi, kai Suskilęs Ąžuolas vėl pažvelgė į belaisvį, jo veido išraiška buvo jau visai kitokia. Jis daugiau nenorėjo gailėtis baltaveidžio ir nebuvo linkęs toliau atidėti pačios baisiausios kankinimų dalies. Šis senojo vado nuotaikos pasikeitimas greitai užkrėtė jaunuolius, kurie skubėjo pasiruošti laukiniam reginiui. Prie artimiausios pušies jie paskubom krovė krūvą sausų šakų ir kelmų, nusmailino skiedras, kurias turėjo įsmeigti į aukos kūną, o paskui padegti, ir paruošė virves belaisviui prie medžio pririšti. Visa tai jie padarė visiškai tylėdami. Judita, sulaikiusi kvapą, sekė kiekvieną jų judesį, tuo tarpu Medžiotojas stovėjo ramus kaip pušis ant kalvos. Vis dėlto, kai kariai su virvėmis priėjo prie jo, jis pažvelgė į Juditą, tartum klausdamas, ką ji jam patars — priešintis ar nusileisti. Išraiškingu judesiu ji jam patarė nusileisti, ir po valandėlės jis buvo vėl priveržtas prie medžio. Dabar jis buvo bejėgis taikinys bet kokiems įžeidinėjimams ar piktadarybei, kuriuos galėjo išgalvoti jo kankintojai. Irokėzai visa tai darė labai skubiai, netardami nė žodžio. Paskui jie uždegė laužą, nekantriai laukdami, kuo visa tai baigsis.

Huronai savo belaisvio neketino sudeginti ant ugnies. Jie paprastai norėjo išmėginti fizinę jo ištvermę kuo žiauresnėmis kančiomis. Jiems svarbiausia buvo nusinešti jo skalpą į savo kaimus, tačiau pirmiau jie norėjo sugniuždyti jo ištvermę, priversti jį dejuoti ir aimanuoti. Jų apskaičiavimu, nuo įsidegusio laužo greitai turėjo paplisti nepakenčiamas karštis, tačiau nesukeliantis belaisviui tiesioginio pavojaus. Bet, kaip dažnai būna tokiais atvejais, atstumas buvo apskaičiuotas neteisingai, ir liepsna dvišakais savo liežuviais pakilo taip arti aukos veido, kad per kelias sekundes galėjo viską nulemti. Tačiau tada įsikišo Heti. Su lazda rankose prasiskverbusi pro minią, ji į visas puses išsklaidė liepsnojančias šakas. Keletas rankų pakilo, norėdamos parblokšti ant žemės įžūliąją mergaitę, bet vadai įtūžusius savo giminaičius laiku sustabdė, jiems priminę, su kuo jie prasideda. Pati Heti nesuprato, kaip ji rizikuoja. Atlikusi šį drąsų žygį, mergaitė, suraukusi kaktą, ėmė dairytis į šalis, tartum suklususiems laukiniams prikaišiodama už žiaurumą.

— Telaimina tave dievas, brangioji sesute, už šį drąsų darbą! — sušnibždėjo Judita, per daug nusilpusi, kad būtų galėjusi ką nors daryti.— Pats dangus tau įkvėpė šią mintį.

— Tai buvo labai gerai sugalvota, Judita,— įsiterpė auka,— tai buvo labai gerai sugalvota ir visiškai laiku, nors galų gale gali pasirodyti, kad ir labai ne laiku. Tai, kas turi įvykti, verčiau tegu įvyksta greičiau. Jeigu tos liepsnos aš būčiau įkvėpęs pilną burną, jokios žmogiškos jėgos nebūtų galėjusios išgelbėti mano gyvybės. O jūs matote: šį kartą jie taip apraišiojo mano kaktą, kad aš negaliu pajudinti galvos. Heti norai buvo geri, bet galbūt geriau buvo leisti ugniai padaryti savo darbą.

— Žiaurūs, beširdžiai huronai! — sušuko pasipiktinusi Heti.— Jūs norite sudeginti žmogų krikščionį kaip beržinę pliauską! Ar

jūs niekada neskaitėte biblijos? Ar jūs galvojate, kad dievas jums atleis už tokius darbus?

Suskilęs Ąžuolas rankos mostu įsakė vėl surinkti išsklaidytus nuodėgulius. Irokėzai dar atnešė malkų. Net moterys ir vaikai atsidėję rinko sausas šakas. Liepsna jau vėl buvo beįsideganti, bet indėnų moteris įsiskverbė į ratą, pribėgo prie laužo ir koja išsklaidė degančius pagalius. Į šią naują nesėkmę indėnai atsakė baisiu kauksmu. Bet kai kaltininkė atsigręžė ir jie pažino Ua-ta-Ua, iš visų lūpų pasigirdo vieningas pasitenkinimo ir nustebimo riksmas. Tokią minutę niekas negalėjo tęsti žiauraus darbo. Ir jauni, ir seni susibūrė apie mergaitę, skubėdami sužinoti, kodėl ji taip netikėtai sugrįžo. Tuo kritišku momentu Ua-ta-Ua spėjo kažką pašnibždėti Juditai, nepastebimai įkišo jai į ranką kažkokį daiktelį ir paskui ėmė atsakinėti į ją labai mylėjusių huronių mergaičių sveikinimus. Judita vėl susitvardė ir greitai ėmėsi darbo. Mažas, aštriai išgaląstas peilis, kurį jai padavė Ua-ta-Ua, atsidūrė Heti rankose, nes tai atrodė nepavojingiausias ir mažiausiai įtartinas būdas perduoti ginklą Medžiotojui. Bet vargšės mergaitės silpnaprotiškumas suardė tikslius apskaičiavimus. Užuot nepastebimai perpjovusi pančius, veržusius belaisvio rankas, o paskui paslėpusi peilį jo drabužiuose, kad paskui jis galėtų jį paleisti į darbą patogiausiu momentu, Heti visiems matant ėmė pjaustyti Medžiotojo galvą veržiančias virves, kad jam nekiltų naujas pavojus uždusti nuo dūmų. Žinoma, huronai tai pastebėjo ir nutvėrė Heti už rankų, kai ji tebuvo spėjusi išlaisvinti iš virvių tik belaisvio pečius. Šis dalykas iš karto sukėlė įtarimą Ua-ta-Ua. Nustebusi Judita išgirdo, kaip drąsi mergaitė kvočiama nepaneigė, jog yra dalyvavusi šiame įvykyje.

— Kodėl aš negaliu padėti Medžiotojui? — paklausė mergaitė tvirtu balsu.— Jis yra delavarų vado brolis; mano širdis grynai delavariška... Eikš čia, netikėli Erškėčio Spygly, ir nusiplauk irokėziškus dažus nuo savo veido. Stok prieš huronus, varna. Tu nori valgyti savo paties numirėlių lavonus, kad tik nebūtum alkanas... Sustatykite jį akis į akį su medžiotoju, vadai ir kariai. Aš jums parodysiu, kokį niekšą jūs priėmėte į savo gentį.

Ši drąsi kalba, pasakyta jų pačių tarme, huronams padarė didelį įspūdį. Išdavikai visada sukelia nepasitikėjimą, ir nors bailusis Erškėčio Spyglys visaip stengėsi įtikti savo priešams, visos jo pastangos ir vergiškumas geriausiu atveju jam tesuteikė tik niekingą naujųjų draugų malonę. Troškimas Ua-ta-Ua gauti į žmonas kadaise jį paskatino išduoti savo gentį ir atiduoti į priešo rankas mergaitę, bet naujųjų draugų tarpe jis rado rimtų varžovų, be to, dar jį niekinusių už išdavimą. Žodžiu, Erškėčio Spygliui buvo leista pasilikti huronų stovykloje, bet jis ten buvo taip pat akylai sekamas kaip ir pati Ua-ta-Ua. Jis retai pasirodydavo vadams ir rūpestingai vengė Medžiotojo, kuris iki tos valandėlės nė nenumanė, kad jis ten galėtų būti. Tačiau

išgirdęs savo vardą, išdavikas suprato, kad daugiau slapstytis neįmanoma. Jis „nenusiplovė irokėziškų dažų nuo savo veido" ir todėl, kai pasirodė rato viduryje, Medžiotojas iš pirmo žvilgsnio jo nepažino. Išdavikas įžūliai ir išdidžiai paklausė, kuo kaltinamas Erškėčio Spyglys.

— Paklausk to pats savęs,— karštai atsakė Ua-ta-Ua, nors staiga ji pradėjo elgtis kažkaip pakrikai, tartum kažko laukdama. Tai iš karto pastebėjo ir Medžiotojas, ir Judita.— Paklausk to pats savo širdies, niekingas delavarų stuobry. Nerodyk čia nekalto veido. Eik ir pasižiūrėk į upelį, pamatysi ant apgaulingo savo kailio priešų dažus, paskui grįžk atgal ir pasigirk, kaip tu pabėgai nuo savo genties ir sau apsidengti paėmei prancūzišką antklodę. Išsidažyk save margai kaip kolibris ir vis tiek pasiliksi juodas kaip varna.

Ua-ta-Ua, gyvendama pas huronus, buvo tokia kukli, kad dabar jie nustebę klausėsi, kaip piktai ji kalbėjo. Kai dėl kaltininko, tai jo gyslose užvirė kraujas, ir gražutės kalbėtojos laimė, kad ne nuo jo valios priklausė įvykdyti kerštą, kurį jis jau svarstė, nors tariamai ir mylėjo delavarę.

— Ko jums reikia iš Erškėčio Spyglio? — piktai paklausė jis.— Jeigu baltaveidžiui nusibodo gyventi, jeigu jis bijo indėnų kankinimų, įsakyk, Suskilęs Ąžuole, aš jį pasiųsiu paskui tuos karius, kurių mes netekome.

— Ne, vade, ne, Suskilęs Ąžuole,— gyvai nutraukė Ua-ta-Ua.— Medžiotojas nieko nebijo, o mažiausiai jis bijo varnos. Atriškite jį, nupjaustykite jo pančius, pastatykite jį akis į akį su tuo krankiančiu paukščiu ir mes tada pamatysime, kuriam jų nusibodo gyventi.

Ua-ta-Ua puolė į priekį, norėdama ištraukti iš jaunuolio peilį ir pati išlaisvinti Medžiotoją, bet vienas senyvas karys, Suskilusiam Ąžuolui davus ženklą, ją sustabdė. Vadas įtariai sekė visus jos veiksmus, nes net pagyrūniškai kalbėdama, ji jautėsi netikra ir kažko laukianti, o to negalėjo nepamatyti toks atidus stebėtojas. Ji gerai vaidino savo vaidmenį, bet du ar trys seniai bematant suprato, kad ji tik vaidina. Taigi jos pasiūlymas atrišti Medžiotoją buvo atmestas, ir nuliūdusią Ua-ta-Ua indėnai nutempė nuo medžio tą pačią valandėlę, kai ji jau ėmė tikėti pasisekimu. Tuo tarpu irokėzai, kurie jau buvo beiškrinką ir atrodė kaip palaida minia, vėl tvarkingai sustojo į ratą. Suskilęs Ąžuolas paskelbė, kad seniai ketina vėl pradėti kankinimą, nes pertrauka buvusi per daug ilga ir nedavusi jokių rezultatų.

— Palauk, hurone! Palaukite, vadai! — sušuko Judita, pati nesuprasdama, ką ji kalba, ir norėdama kaip nors laimėti laiko.— Dievaži dar bent minutėlę...

Šiuos žodžius nutraukė kitas, dar nepaprastesnis įvykis. Jaunas indėnas vienu šuoliu prasiveržė pro huronų eiles ir įšoko į rato vidurį su tokiu pasitikėjimu ir drąsa, jog tai prilygo beprotybei. Penki ar šeši sargybiniai įvairiose vietose vis dar tebestebėjo ežerą, ir Suskilęs Ąžuolas iš pradžių pagalvojo, kad vienas

jų bus atbėgęs pranešti kokios nors svarbios žinios. Nepažįstamojo judesiai buvo tokie greiti, kariškas jo apdaras, kaip antikinės statulos, tebuvo tik paprastas raištis per šlaunis ir pažiūrėti taip maža teturėjo skiriamųjų ženklų, kad iš pirmo žvilgsnio niekas negalėjo suprasti, ar jis priešas, ar draugas. Šis karys trimis šuoliais atsidūrė šalia Medžiotojo ir vienu akimirksniu perpjovė jį veržiančias virves. Tik po to nepažįstamasis atsigręžė, ir nustebę huronai pamatė kilnų delavariškai nusidažiusio jauno kario veidą, grakštų kūną ir erelio žvilgsnį. Abiejose rankose jis laikė po karabiną. Abiejų šautuvų buožės stovėjo ant žemės, o prie vienos jų kabojo Medžiotojo šovinių krepšys ir parakinė. Tai buvo garsusis karabinas „elniamušys". Drąsiai ir priekabiai žiūrėdamas į jį apstojusią minią, indėnas įteikė ginklą teisėtam jo savininkui. Staiga atsiradę du ginkluoti vyrai huronus apstulbino. Jų šautuvai buvo išmėtyti po medžiais, ir jie tegalėjo gintis tik peiliais ir tomahaukais. Tačiau jie laikėsi gana gerai ir baimės neparodė. Atrodė mažai įtikima, kad tokios silpnos jėgos išdrįstų užpulti tokį stiprų būrį. Huronai laukė, kad po tokio drąsaus išsišokimo seks koks nors nepaprastas pasiūlymas. Nepažįstamasis jų viltis pateisino ir pasiruošė kalbėti.

— Huronai,— tarė jis,— žemė labai plati, Didieji Ežerai taip pat platūs. Juose pakankamai erdvės irokėzams, o šioje pusėje — pakankamai erdvės delavarams. Aš esu Čingačgukas, Unko sūnus, Tamenundo giminaitis. Čia mano sužadėtinė, o šis baltaveidis — mano bičiulis. Mano širdį prislėgė sunkumas, kai aš jo netekau. Aš atsekiau paskui jį į jūsų stovyklą pažiūrėti, kad jam neatsitiktų ko nors blogo. Visos delavarų mergaitės laukia Ua. Jos stebisi, kodėl jos taip ilgai nėra. Leiskite mums su jumis atsisveikinti ir eiti savo keliais.

— Huronai, tai mirštamas jūsų priešas, Didžioji Gyvatė, iš tų, kurių jūs nekenčiate! — suriko Erškėčio Spyglys.— Jeigu jis iš čia ištruks, tai kiekvienas jūsų mokasino pėdsakas bus paženklintas krauju nuo čia iki pačios Kanados. Aš esu huronas ir siela, ir kūnu.

. Tardamas tuos žodžius, išdavikas sviedė peilį į apnuogintą delavaro krūtinę. Šalia stovėjusi Ua-ta-Ua greitu rankos judesiu nukreipė smūgį, ir pavojingas ginklas smaigaliu įsibedė į pušies liemenį. Po akimirkos toks pat ginklas sublizgėjo Gyvatės rankoje ir įsmigo į išdaviko širdį. Nuo to laiko, kai Čingačgukas įsiveržė į ratą, dar nebuvo praėję nė minutės, ir štai Erškėčio Spyglys išsitiesė kaip rąstas. Įvykiai vienas paskui kitą sekė taip žaibiškai, kad huronai dar nespėjo atsipeikėti. Įvykusi katastrofa juos privertė atsikvošėti. Pasigirdo vieningas šauksmas, ir visa minia sujudo. Tą akimirką miške pasigirdo nepaprasti garsai. Visi huronai — ir vyrai, ir moterys — sustojo ir suklusę kažko laukė. Garsai buvo vienodi ir sunkūs, tartum į žemę būtų kas mušę spragilais. Tarp medžių kažkas ėmė judėti, ir greitai pagiryje pasirodė būrys karių, žygiuojančių vienodu žingsniu. Ka-

reiviai ėjo į ataką, tarp ryškiai žalių lapų raudonavo karališkų mundurų purpuras.

Sunku aprašyti, kas po to dėjosi. Huronai iškriko į visas puses. Juos apėmė panika ir nusiminimas, ir jie karštligiškai mėgino kaip nors gelbėtis. Iš apsuptųjų huronų gerklių išsiveržė įtūžimo klyksmas, o jam atsakė linksmi angliški šūksmai. Neiššovė nė viena muškieta, nė vienas šautuvas, nors tvirtas ir vienodas trepsėjimas nesiliovė, ir buvo matyti, kaip prieš kokių šešių dešimčių vyrų gretą blizgėjo durtuvai. Huronai atsidūrė labai nepatogioje padėtyje: iš trijų pusių juos supo ežeras, o iš ketvirtos kelią pasitraukti jiems atkirto rūstus ir gerai apmokytas priešas. Vyrai puolė prie savo ginklų, o paskui visi buvę kyšulyje — vyrai, moterys, vaikai — ėmė skubiai ieškotis priedangos. Visuotiniame sąmyšyje ir neviltyje tik vienas Medžiotojas sugebėjo išlaikyti šaltą kraują ir lygsvarą. Pirmiausia jis už medžių kamienų paskubėjo paslėpti Juditą ir Ua-ta-Ua ir ėmė ieškoti Heti, bet ją su savimi buvo nutempusi moterų huronių minia. Po to Medžiotojas puolė prie besitraukiančių huronų, kurie bėgo į pietinį kyšulio galą, tikėdamiesi paspruktí vandeniu. Medžiotojas nutaikė akimirką, kai du neseniai buvę jo kankintojai atsidūrė greta vienas kito, ir jo karabinas pirmasis sutrikdė to baisaus reginio tylą. Kulka pervėrė abu. Tai sukėlė tankią huronų ugnį. Visuotiniame triukšme pasigirdo Gyvatės karo šūkis. Gerai apmokyti kareiviai į huronų ugnį neatsakė. Iš anglų eilių pasigirdo tik vienas šūvis — tai šovė Nenuorama. Anglai ėjo tyliai, išskyrus trumpas ir greitas komandas ir sunkų, rūstų žygiuojančios kariuomenės trepsėjimą. Paskui sekė šauksmai, vaitojimai ir keiksmai, paprastai lydintieji durtuvų kautynes. Šis baisus, mirštamas ginklas persisotino kerštu. Čia įvykusi scena buvo tokia pat, kokios dažnai pasikartoja ir mūsų laikais ir kurių metu žmonių nuo žiauraus susidorojimo neišgelbsti nei amžius, nei lytis.

XXXI SKYRIUS

Kažin ar verta skaitytojui smulkiai vaizduoti, kaip atrodė žemės sklypelis, kurį nelaimingieji huronai buvo pasirinkę paskutiniąja savo stovykla. Jautrių arba nelabai drąsių žmonių laimei, medžių liemenys, lapai ir dūmai uždengė didesniąją reginio dalį, o naktis savo skraiste greitai apgaubė ežerą ir visą bekraštę dykynę, kuri tuo metu su nežymiais pertrūkiais tęsėsi nuo Hudzono seklumų iki Ramiojo vandenyno pakrančių. Mūsų apysakos veiksmą perkelsime į kitą dieną, kai žemėn vėl sugrįžo šviesa, tokia švelni ir besišypsanti, tartum nieko ypatingo nebūtų įvykę.

Kai kitą rytą patekėjo saulė, Mirguliuojančio Veidrodžio krantuose jau buvo išnykę visi kovos ir pavojų pėdsakai. Baisūs pra-

ėjusio vakaro įvykiai nepaliko jokio ženklo plyname ežero paviršiuje, ir nenuilstamai ir ramiai slinko valandos, neardydamos gamtos nustatytos tvarkos. Paukščiai po senovei suposi ant vandens arba sklandė ties kalnuose augančių pušų viršūnėmis, pagal nesikeičiančius savo prigimties dėsnius pasiruošę pulti žemyn prie grobio. Žodžiu, niekas nepasikeitė, išskyrus tai, kad dabar „pilyje“ ir aplink ją šeimininkavo ir plušėjo žmonės. Tačiau čia įvykęs pasikeitimas būtų nustebinęs net labiausiai išsiblaškiusį stebėtoją. Sargybinis su karališkojo šaulių pulko munduru vienodais žingsniais vaikščiojo aikštelėje iš vieno krašto į kitą, o bent dvidešimt žmonių būriavosi prie namo arba sėdėjo arkoje. Sustatytus jų šautuvus saugojo kitas sargybinis. Pro taip dažnai mūsų minėtą jūrų žiūroną du karininkai stebėjo krantą. Jų žvilgsniai buvo nukreipti į tą nelemtąjį kyšulį, kur tarp medžių dar tebešmėkščiojo raudoni mundurai: tai kareiviai kasė kapus, atlikdami liūdnas laidotuvių apeigas. Iš kai kurių eilinių išvaizdos galėjai matyti, kad priešai pasidavė ne visiškai lengvai. Jaunesniojo karininko ranka buvo parišta. Jo draugas, vadovavęs būriui, išsisuko laimingiau. Jis ir žiūrėjo pro žiūroną, stebėdamas priešingą krantą.

Priėjo seržantas su raportu. Vyresnįjį karininką jis pavadino kapitonu Vorliu, o jaunesnįjį — jaunesniuoju leitenantu Torntonu. Iš karto buvo matyti, kad kapitonas ir buvo tas pats karininkas, kurio vardą Judita taip susierzinusi paminėjo per paskutinį pasikalbėjimą su Nenuorama. Iš tikrųjų jo vardą įgulų ilgaliežuviai dažnai minėdavo kartu su gražios, bet neatsargios mergaitės vardu. Tai buvo apie trisdešimt penkerių metų vyras, raudonskruostis, griežtų veido bruožų. Bet kariška jo laikysena ir elegantiška išorė lengvai galėjo sužavėti tokios nepatyrusios mergaitės, kaip Judita, vaizduotę.

— Turbūt Kregas siunčia mums linkėjimų,— abejingai pratarė kapitonas, kreipdamasis į jaunesnįjį leitenantą ir sustumdamas žiūroną, kurį perdavė savo pasiuntiniui.— Ir, teisybę sakant, ne be pagrindo. Žinoma, daug maloniau būti čia ir meilintis mis Juditai Hater, negu ant kranto laidoti indėnus, nors ir kaip romantiškas būtų aplinkinis gamtovaizdis ir šauni pasiektoji pergalė... Beje, Raitai, gal tu žinai, ar Devisas dar gyvas?

— Jis numirė prieš dešimt minučių, jūsų kilnybe,— atsakė seržantas, į kurį buvo kreiptasi.— Aš iš karto sumojau, kuo ta baigsis, kai pamačiau, kad kulka pataikė jam į pilvą. Aš dar nesu sutikęs žmogaus, kuris galėtų ilgai išgyventi po to, kai jam skrandyje pragręžta skylė.

— Taip, po to jau nebelenda skanėstai,— žiovaudamas pastebėjo Vorlis.— Bet žinote, Arturai, dvi nemigo naktys iš eilės velniškai veikia žmogaus sugebėjimus. Aš pakvailėjau, kaip olandų kunigas Mohauke. Tikiuosi, kad ranką jums nelabai skauda, mielas berneli?

— Kaip matote, ji verčia mane truputį vaipytis, sere,— atsakė juokdamasis jaunuolis, nors jo veidas raukėsi iš skausmo.— Bet tai galima iškęsti. Tikiuosi, kad Grehemas greitai ras keletą minučių apžiūrėti mano žaizdai.

— O juk ta Judita Hater labai meilus padarėlis, Torntonai, ir ne mano kaltė, jeigu jos grožiu niekas nesigėrės parkuose,— tęsė Vorlis, mažai tesidomėdamas savo pašnekovo žaizda.— Ak ta jūsų ranka! Visiškai teisingai. Eikite į arką, seržante, ir daktarui Grehemui praneškite, kad aš jam įsakiau apžiūrėti misterio Torntono žaizdą, kai tik jis susidoros su tuo vargšu vaikinu, kuriam sulaužyta koja... Žavinga būtybė! Ji su savo brokatiniais drabužiais buvo panaši į karalienę. Aš matau, kad čia viskas pasikeitė: tėvas ir motina numirė, sesuo miršta, jeigu jau nenumirė, ir iš visos šeimos teišliko tik viena mūsų gražuolė. Apskritai, tai buvo labai sėkminga ekspedicija, ir ji žada baigtis daug maloniau, negu kad paprastai baigiasi susidūrimai su indėnais.

— Ar aš galiu spėti, sere, kad jūs ketinate mesti viengungių armijos vėliavą ir kampaniją baigti sutuoktuvėmis?

— Aš, Tomas Vorlis, tapsiu jaunavedžiu! Dievaži, mielas berneli, jūs blogai pažįstate didžiąją armiją, apie kurią kalbate, jeigu galite įsivaizduoti panašų dalyką. Aš manau, kad kolonijose kartais pasitaiko moterų, kurių lengvųjų pėstininkų kapitonas neturėtų niekinti, bet jų negalima rasti čia, kalnuose prie šio ežero, arba net prie to olandų upelio, kur stovi mūsų įgula. Tiesa, mano dėdė, generolas, kartą teikėsi išrinkti man žmoną Jorkšyre, bet ji buvo visiškai negraži, o aš nesutinku vesti net princesės, jeigu ji nebus gražuolė.

Būrį lydėjęs chirurgas darė visai ne tą, ką manė kapitonas. Mūšiui pasibaigus, kareiviai surinko užmuštuosius ir sužeistuosius. Sužeistųjų tarpe buvo vargšė Heti. Ją mirtinai sužeidė šautuvo kulka. Kaip ją sužeidė, niekas nežinojo. Greičiausia tai buvo nelaimingas atsitikimas. Sumachą, visas senes ir keletą huronių mergaičių kareiviai subadė durtuvais pačiame kautynių įkarštyje, kai buvo sunku atskirti vyrus nuo moterų, nešiojančių maždaug vienodus drabužius. Daugumas indėnų krito kautynėse. Tačiau kai kuriems pavyko pabėgti, o du ar trys buvo paimti gyvi. Kai dėl sužeistųjų, tai nuo bereikalingų rūpesčių chirurgą išvadavo durtuvas. Suskilęs Ąžuolas išliko gyvas, bet buvo sužeistas ir paimtas į nelaisvę. Kapitonas Vorlis ir jaunasis karininkas, eidami į arką, praėjo pro jį. Senasis indėnas, išdidžiai tylėdamas, sėdėjo viename baržos gale su aprišta galva ir koja, tačiau jo veide negalėjai pastebėti jokių nevilties ir nusiminimo žymių. Be abejo, jis apgailėjo savo gentainių žuvimą, bet kartu išlaikė kariui ir vadui priderantį orumą.

Abu karininkai chirurgą rado didžiojoje kajutėje. Šiurkštus, raupų išėstas škotiškas veidas rodė liūdesį ir apgailestavimą. Jis ką tik pasitraukė nuo čiužinio, ant kurio gulėjo Heti. Jam tai buvo neįprasta. Visos jo pastangos baigėsi nesėkmingai, jam teko atsisakyti bet kurios vilties, kad mergaitė išgyventų dar bent

keletą valandų. Daktaras Grehemas buvo pripratęs stebėti priešmirtinę agoniją, ir paprastai ji jam nedarydavo ypatingo įspūdžio. Tačiau matydamas, kad švelni jauna Heti, proto išsivystymu silpnesnė už daugelį moterų, kančias ištveria taip tvirtai, kad jai galėtų pavydėti užgrūdintas karys arba išgarsintas didvyris, jis taip susijaudino, kad net gėdinosi prisipažinti. Tuomet, kaip ir dabar, Edinburgas ir Aberdinas britų kariuomenei davė nemaža medikų. Daktaras Grehemas, kaip rodė jo pavardė ir veidas, buvo kilęs iš Šiaurės Braitono.

— Ta silpnaprotė mergaitė — nuostabus miškų kūdikis,— pastebėjo jis ryškia škotiška tarme, kai įėjo Vorlis ir jaunesnysis leitenantas.

— Ar yra bent kiek vilties, kad ji pasitaisytų nuo tos žaizdos,— paklausė Vorlis, skersomis žvilgčiodamas į mirtinai išblyškusią Juditą. Tiesa, kai tik jis įėjo į kajutę, ant mergaitės skruostų pasirodė dvi raudonos dėmės.

— Ne daugiau, kaip Čarliui Stiuartui tapti Anglijos karaliumi [53]. Prieikite arčiau ir spręskite patys, džentelmenai. Šios mergaitės sieloje vyksta tartum ginčas tarp gyvybės ir mirties, ir tai ją daro objektu, vertu filosofo dėmesio... Misteri Torntonai, dabar aš pasiruošęs jums patarnauti. Jūsų žaizdą mes apžiūrėsime gretimame kambaryje ir kartu ligi valiai pafilosofuosime apie žmogaus dvasios keistumus.

Chirurgas ir jaunesnysis leitenantas pasišalino, o Vorlis atidžiai apsidairė, stengdamasis įspėti kajutėje susirinkusių žmonių nuotaiką. Vargšė Heti pusiau gulomis sėdėjo paprastame savo patale. Tačiau giedrumą išlaikiusiame jos veide galėjai pastebėti artimos mirties žymes. Prie jos buvo Judita ir Ua-ta-Ua Judita sėdėjo paskendusi giliame liūdesyje. Delavarė stovėjo, pasiruošusi suteikti bet kurią paslaugą. Visiškai sveikas Medžiotojas, atsirėmęs į savo karabiną, stovėjo kojūgalyje. Karingą įkarštį jo veide dabar buvo pakeitusi įprasta atvira širdinga išraiška, prie kurios dabar prisidėjo gailestis ir vyriškas sielvartas. Tiesus ir nejudrus kaip statula, atidžiai visus stebėdamas, nuošaliau stovėjo Gyvatė. Grupę papildė Nenuorama. Jis sėdėjo ant kėdės prie durų, ir iš jo išvaizdos galėjai matyti, kad jis jaučiasi ne savo vietoje, bet gėdinasi pasitraukti.

— Kas tas raudonai apsirengęs žmogus? — paklausė Heti, pastebėjusi kapitono uniformą.— Sakyk man, Judita, juk tai Nenuoramos draugas?

— Tai karininkas. Jis vadovavo tam kareivių būriui, kuris mus visus išlaisvino iš huronų rankų,— tyliai atsakė sesuo.

— Vadinasi, aš taip pat išgelbėta? O man pasirodė, lyg kažkas būtų čia kalbėjęs, kad aš esu peršauta ir turiu mirti. Numirė motina, numirė tėvas, bet tu esi gyva, Judita, ir Nenuorama taip

[53] Čarlis Stiuartas — nuversto karaliaus Jokūbo II vaikaitis, pretendentas į Anglijos sostą. 1745 metais, padedamas prancūzų, kalnuotosios Škotijos padermių tarpe sukėlė maištą, bet anglų buvo sumuštas ir pabėgo.

pat. Aš labai bijojau, kad Nenuoramą gali užmušti, kai išgirdau jį rėkiant kareivių minioje.

— Nieko, nieko, mieloji Heti,— nutraukė ją Judita, stengdamasi tą valandėlę labiau negu bet kada išsaugoti sesers paslaptį.— Haris sveikas ir Medžiotojas sveikas, taip pat ir delavarai sveiki.

— Kaip čia atsitiko, kad jie peršovė tokią vargšę mergaitę kaip aš, o vyrų nelietė? Aš nežinojau, Judita, kad huronai tokie pikti.

— Tai buvo atsitiktinumas, vargše Heti, tik liūdnas atsitiktinumas. Nė vienas žmogus nebūtų ryžęsis tau padaryti ko nors blogo.

— Aš labai džiaugiuosi. Man tai pasirodė keista. Aš esu silpnaprotė, ir raudonodžiai anksčiau man niekada nieko pikto nedarydavo. Man būtų labai sunku galvoti, kad jie būtų galėję pasikeisti. Aš taip pat labai džiaugiuosi, Judita, kad jie nieko blogo nepadarė Nenuoramai. Aš nemanau, Medžiotojau, kad dievas leistų kam nors ką bloga padaryti. Labai gerai, kad atėjo kareiviai, nes ugnis degina.

— Iš tikrųjų, tai buvo didelė laimė, sesute.

— Man atrodo, Judita, kad tu pažįsti kai kuriuos tų karininkų. Anksčiau tu su jais dažnai susitikdavai.

Judita nieko neatsakė. Ji užsidengė rankomis veidą ir sudejavo. Heti į ją pažvelgė nustebusi, bet, nusprendusi, kad Judita sielvartauja dėl jos, pasistengė seserį švelniai paguosti.

— Negalvok apie mane, brangioji Judita,— tarė mylinti ir nuoširdi mergaitė.— Jeigu man teks mirti, aš nesibaiminu. Tėvas su motina numirė, ir tai, kas atsitiko jiems, gali atsitikti ir man. Tu žinai, mūsų šeimoje aš visada buvau paskutinioji, vadinasi, mane mažai kas teprisimins, kai aš išnyksiu ežere.

— Ne, ne, ne, vargše brangioji Heti! — sušuko Judita, apimta nesuvaldomos širdgėlos.— Bent aš visada tave prisiminsiu. Ir aš su džiaugsmu... oi, su kokiu džiaugsmu aš pasikeisčiau vietomis su tavimi, tokia skaisčia, tokia gera būtybe!

Iki šiol kapitonas Vorlis stovėjo atsirėmęs į kajutės duris, bet kai gražioji mergaitė ištarė tokio liūdesio ir galbūt atgailos kupinus žodžius, jis susimąstęs lėtai pasitraukė. Praeidamas pro jaunesnįjį leitenantą, besiraitantį iš skausmo chirurgo rankose, jis į jį neatkreipė jokio dėmesio.

— Štai mano biblija, Judita,— iškilmingai tarė Heti.— Tiesa, aš daugiau negaliu skaityti. Kažkas darosi mano akims. Tu man atrodai tokia blyški, tolima, taip pat ir Nenuorama, kai aš į jį žiūriu. Tiesiog niekada nepatikėčiau, kad Henris Marčas galėtų atrodyti toks blyškus. Kodėl, Judita, aš šiandien taip blogai matau? Motina visada sakydavo, kad visoje mūsų šeimoje mano akys geriausios. Taip, tai teisybė. Mano protas silpnas, žmonės mane vadindavo pusiau pamišusia, bet mano akys labai geros.

Judita vėl pravirko. Šį kartą joks savimeilės jausmas, joks praeities prisiminimas nepadidino jos širdgėlos. Tai buvo tyras,

širdingas liūdesys, sukeltas sesers meilės. Ji džiaugsmingai būtų paaukojusi savo gyvybę, kad tik būtų galėjusi išgelbėti Heti. Tačiau tai buvo ne žmogaus galioje ir jai beliko tik liūdėti. Tą valandėlę į kajutę sugrįžo Vorlis, kuris negalėjo atsispirti kažkokiam traukimui, nors ir jautė, kad su didžiausiu džiaugsmu amžinai paliktų Amerikos žemyną. Užuot atsistojęs prie durų, dabar jis priėjo prie kankinės guolio taip arti, kad atsidūrė tiesiai prieš jos akis. Heti dar galėjo įžiūrėti stambius daiktus, ir jos žvilgsnis įsmigo tiesiai į jį.

— Ar ne jūs esatė tas karininkas, kuris čia atvyko su Nenuorama? — paklausė ji.— Jeigu taip, tai visi mes turime jums padėkoti, nes, nors aš ir sužeista, visi kiti išsigelbėjo. Vadinasi, Haris Marčas jums papasakojo, kur mus surasti ir kaip labai mums reikalinga jūsų pagalba?

— Apie indėnus mums pranešė draugiškos genties pasiuntinys,— atsakė kapitonas, apsidžiaugęs proga nuraminti savo jausmus draugišku pašnekesiu.— Ir aš buvau tučtuojau išsiųstas atkirsti jiems kelio. Žinoma, labai gerai, kad mes susitikome Harį Nenuoramą, kaip jūs jį vadinate, nes jis buvo mums palydovas. Taip pat laimė, kad mes išgirdome šūvius,— kaip aš dabar sužinojau, tai tik buvo šaudoma į taikinį,— nes tie šūviai ne tik mus privertė paspartinti žygį, bet ir atvedė tiesiog prie ežero. Delavaras pamatė mus ant kranto, jeigu neklystu, pro žiūroną. Jis ir Ua-ta-Ua, kaip vadinama jo skvau, mums daug padėjo. Iš tiesų, tai buvo labai laimingas aplinkybių sutapimas, Judita.

— Nekalbėkite man daugiau apie laimę, sere,— kimiu balsu atsakė mergaitė, vėl užsidengdama veidą rankomis.— Man visas pasaulis kupinas sielvarto. Aš norėčiau niekada daugiau negirdėti kalbant apie šautuvus, apie kareivius ir apskritai apie žmones.

— Ar jūs pažįstate mano seserį? — paklausė Heti, sumišusiam karininkui dar nespėjus sugalvoti atsakymo.— Iš kur jūs žinote, kad jos vardas Judita? Jūs teisybę sakote, nes tikrai toks jos vardas. O aš esu Heti, ir mes abi esame Tomo Haterio dukterys.

— Dievaži, brangioji sesute, dėl manęs, mieloji Heti,— maldaujamai sušuko Judita,— nekalbėk daugiau apie tai.

Heti, matyt, buvo nustebusi, bet, pratusi klausyti, nutraukė nederamą ir kankinantį kapitono Vorlio tardymą, nusigręždama į bibliją, kurią vis laikė rankose. Jos mintys pakrypo į ateitį, prarasdamos daugelį praeities vaizdų.

— Mes neilgam teišsiskirsime, Judita,— tarė ji.— Kai tu numirsi, tave taip pat atneš į ežerą ir palaidos šalia motinos.

— Gaila, Heti, kad aš seniai ten neguliu!

— Ne, Judita, tai neįmanoma; tik miręs turi teisę būti palaidotas. Nuodėmė būtų tave palaidoti, arba tau pačiai pasilaidoti, kol tu dar gyva. Kadaise aš norėjau save pasilaidoti, bet dievas mane sulaikė nuo šios nuodėmės.

— Tu!.. Tu, Heti Hater, galvojai apie tokį dalyką! — sušuko Judita, su didžiausiu nustebimu žiūrėdama į seserį, nes ji gerai žinojo, kad Heti lūpos neištardavo nė vieno žodžio, kuris nebūtų visiška teisybė.

— Taip, Judita,— atsakė mirštanti mergaitė nuolankia nusikaltusio vaiko išvaizda.— Bet dievas pamiršo... Ne, jis nieko nepamiršta, bet jis tai atleido. Tai įvyko tuojau po motinos mirties. Aš pajutau, kad netekau geriausio draugo žemėje ir galbūt net vienintelio draugo. Tiesa, Judita, tu ir tėvas buvote man labai malonūs, bet juk aš silpnaprotė. Aš žinojau, kad būsiu jums tik sunkenybė. Be to, jūs taip dažnai gėdindavotės tokios sesers ir dukters. O labai sunku gyventi pasaulyje, kai visi į tave žiūri iš aukšto. Todėl aš ir pagalvojau, kad jeigu man pavyks save palaidoti šalia motinos, aš jausiuosi daug laimingesnė ežere negu lūšnoje.

— Atleisk man, atleisk man, brangioji Heti. Atsiklaupusi maldauju tavęs atleisti, mieloji sesute, jeigu koks nors mano žodis ar pasielgimas įkvėpė tau šią beprotišką, žiaurią mintį!

— Kelkis, Judita. Klūpoti tu turi prieš dievą, o ne prieš mane. Aš visiškai taip jaučiausi mirštant mano mamai. Aš prisiminiau viska, kuo ją įskaudinau, ir buvau pasiruošusi bučiuoti jai kojas, maldaudama atleidimo. Tikriausiai taip visada jautiesi šalia mirštančiojo. Nors dabar, galvodama apie tai, aš neprisimenu, kad būčiau taip jautusis mirštant tėvui.

Judita atsistojo, užsidengė veidą prijuoste ir pravirko. Paskui sekė ilga, daugiau kaip dvi valandas trukusi tyla, kurios metu kapitonas Vorlis keletą kartų įėjo į kajutę. Matyt, jis jautėsi kaip nesavas, būdamas kitur, bet čia ilgiau pasilikti taip pat negalėjo. Jis davė keletą įsakymų, kuriuos jo vyrai ėmė vykdyti. Namuose kilo bruzdesys, ypač kai leitenantas Kregas, palaidojęs numirėlius, baigė nemalonią pareigą ir nuo kranto atsiuntė pasiuntinį paklausti, ką jam veikti toliau su savo būriu. Tos pertraukos metu Heti truputį nusnūdo, o Medžiotojas ir Čingačgukas paliko arką, norėdami vieni pasikalbėti. Bet, nepraėjus nė pusvalandžiui, chirurgas išlipo į aikštelę ir jaudindamasis, ko pirmiau jo draugai nepastebėdavo, pranešė, kad pacientė jau gyvena paskutines minutes. Tai sužinoję visi vėl susirinko į kajutę. Smalsumas, o gal ir tauresni jausmai sutraukė čia žmones, kurie taip neseniai buvo daug skaudesnių ir svarbesnių įvykių dalyviai. Tuo metu Judita iš širdgėlos visiškai neteko jėgų, ir ligonės guolį švelniu moterišku rūpesčiu apgaubė viena Ua-ta-Ua. Pati Heti iš pažiūros nė kiek nepasikeitė, išskyrus bendrą nusilpimą, kuris rodė greit artėjančią mirtį. Visas jos protelis, kurį ji turėjo, pasiliko aiškus kaip visada ir kai kuriais atžvilgiais net veiklesnis negu paprastai.

— Neliūdėk dėl manęs taip labai, Judita,— patylėjusi tarė romioji kankinė.— Aš greitai pamatysiu mamą. Man rodos, kad aš ją matau. Jos veidas toks pat meilus ir besišypsantis kaip vi-

sada. Gal kai aš numirsiu, dievas grąžins man protą, ir aš būsiu vertingesnė motinos draugė negu anksčiau.

— Tu būsi angelas danguje, Heti,— raudojo sesuo.— Nė viena siela nėra tiek nusipelniusi tos šventos buveinės.

— Aš ne visai suprantu, bet manau, kad tai yra tiesa. Aš apie tai skaičiau biblijoje. Bet kodėl taip temsta? Nejaugi jau atėjo naktis? Aš beveik nieko nematau. Kur Ua-ta-Ua?

— Aš čia, vargše mergaite. Kodėl tu manęs nematai?

— Aš tave matau, bet negaliu atskirti nuo Juditos. Aš manau, kad man jau neilgai teks į tave žiūrėti, Ua.

— Labai gaila, vargše Heti. Bet nenusimink: baltaveidžiai turi dangų ne tik kariams, bet ir mergaitėms.

— Kur Gyvatė? Aš noriu pasikalbėti su juo. Duokite man jo ranką. Taip. Dabar aš ją jaučiu. Delavare, tu turi mylėti ir gerbti šią jauną indėnę. Aš žinau, kaip švelniai ji tave myli, ir tu turi ją taip pat švelniai mylėti. Negrasink jai, kaip kai kurie jūsų vyrai grasina savo žmonoms. Būk jai geras vyras. O dabar atveskite arčiau prie manęs Medžiotoją, duokite man jo ranką.

Šis reikalavimas buvo patenkintas, ir Medžiotojas atsistojo prie ligonės guolio, kaip vaikas paklusniai nusilenkdamas visiems jos norams.

— Aš jaučiu, Medžiotojau,— tęsė ji,— nors ir negaliu pasakyti kodėl, kad jūs ir aš skiriamės ne visiškai. Tai keistas jausmas. Aš niekada pirmiau jo nepatyriau. Stebiuosi, iš kur jis galėjo atsirasti.

— Tai dievas teikia jums drąsos paskutinę valandą, Heti. Taip, taip, mes vėl susitiksime, tik galbūt po ilgo laiko ir tolimame krašte.

— Gal jūs taip pat norite būti palaidotas ežere? Jeigu taip, tai aš suprantu, iš kur man kyla toks jausmas.

— Vargu ar tai įmanoma, mergaite, vargu ar tai įmanoma. Yra kraštas krikščionių sieloms, kur nėra nei ežerų, nei miškų. Nors aš nesuprantu, kodėl ten negali būti miškų. Mano kapas tikriausiai bus iškastas kur nors miške, bet aš tikiuosi, kad mano dvasia gyvens netoli jūsų.

— Turbūt taip. Mano protas per daug silpnas suprasti tokius dalykus, bet jaučiu, kad mes dar kada nors susitiksime. Sesute, kur tu? Dabar aš nieko nematau, išskyrus tamsą. Turbūt jau atėjo naktis.

— O, Heti, aš čia, šalia tavęs, štai mano rankos tave glamonėja,— kūkčiojo Judita.— Kalbėk, brangioji. Gal tu nori ką nors pasakyti arba prašai ką nors padaryti šią baisią valandą?

Tuo metu Heti visiškai neteko regėjimo. Vis dėlto mirtis prie jos artinosi ne su įprastomis savo baisybėmis, bet tartum lydima švelnaus gailesčio. Mergaitė buvo išblyškusi kaip lavonas, bet kvėpavo lengvai ir lygiai. Beveik šnibždesiu virtęs jos balsas vis liko aiškus ir ryškus. Kai sesuo jos taip paklausė, mirštančiosios mergaitės skruostus nudažė raudonis, primenantis baigiančios žydėti rožės žiedą, tiesa, toks silpnas, kad jo beveik negalėjai

įžiūrėti. Niekas, išskyrus Juditą, nepastebėjo pabudus šį moterišką jausmą, kurio nenugalėjo mirtis. Judita tuoj viską suprato.

— Nenuorama yra čia, brangioji Heti,— sušnibždėjo ji, žemai pasilenkusi prie kankinės veido, kad tie žodžiai nepasiektų pašalinių ausų.— Ar nori, kad aš pašaukčiau jį atsisveikinti su tavimi?

Švelnus rankos paspaudimas atsakė teigiamai, ir tada Nenuorama buvo privestas prie mirštančiosios guolio. Turbūt šis gražus, bet šiurkštus miškų gyventojas niekada nesijautė taip nepatogiai, nors Heti palankumas jam buvo per daug skaistus ir neįkyrus, kad jo galvoje šiuo atžvilgiu būtų galėjęs kilti bent mažiausias įtarimas. Jis leido Juditai įdėti didžiulę kietą savo ranką į Heti rankas ir, nejaukiai tylėdamas, laukė, kas bus toliau.

— Tai Nenuorama, meilute,— sušnibždėjo Judita, pasilenkdama prie sesers.— Pasikalbėk su juo ir leisk jam pasitraukti.

— Sudie, Nenuorama,— sušnibždėjo mergaitė, švelniai spausdama jam ranką.— Aš norėčiau, kad jūs taptumėte truputį panašus į Medžiotoją.

Tuos žodžius ji ištarė labai sunkiai. Akimirką mergaitės skruostus nudažė silpnas raudonis, paskui jos pirštai atsigniaužė, ir Heti nusisuko tartum baigusi atsisveikinti su šiuo pasauliu. Slepiamas jausmas, kuris ją rišo su šiuo jaunuoliu, jausmas, toks silpnas, kad jo beveik nepastebėjo ir ji pati ir kuris nebūtų galėjęs gimti, jeigu protas būtų buvęs stipresnis už jos širdį, užleido vietą kilnioms mintims.

— Apie ką tu galvoji, mieloji sesute? — sušnibždėjo Judita.— Pasakyk man, kad aš galėčiau tau padėti šią valandėlę.

— Motina... Aš dabar matau motiną. Ji stovi virš ežero, visa apsupta šviesos. Bet kodėl ten nėra tėvo?.. Kaip keista, aš galiu matyti motiną, bet nematau tavęs!.. Sudie, Judita!

Pastaruosius žodžius ji ištarė truputį patylėjusi. Sesuo baikščiai pasilenkė prie jos ir pagaliau pamatė, kad švelnioji siela jau paliko kūną. Taip numirė Heti Hater.

XXXII SKYRIUS

Rytojaus diena buvo labai liūdna, nors ji ir praėjo smarkiai betriūsiant. Kareiviai, kurie neseniai buvo užkasę savo aukų kūnus, dabar susirinko laidoti savo draugės. Ši ceremonija visiems būrio džentelmenams padarė sunkų įspūdį. Valanda slinko po valandos, kol pagaliau atėjo vakaras. Tada buvo nutarta atiduoti paskutinę pagarbą vargšės Heti Hater palaikams. Jos kūnas buvo nuleistas į ežerą šalia motinos, kurią ji taip mylėjo ir gerbė. Chirurgas Grehemas, nors ir buvo laisvamaniškų pažiūrų, mielai sutiko prie jos kapo atskaityti laidotuvių maldą. Judita ir Ua-ta-Ua apsipylė ašaromis, o Medžiotojas sustingusiomis akimis žiūrėjo į skaidrų vandenį, kuris dabar liūliavo virš tos, kurios siela buvo skaistesnė už kalnų šaltinius. Net delavaras nu-

sigręžė, slėpdamas savo silpnumą, o kareiviai nustebę žiūrėjo į ceremoniją.

Diena pasibaigė šiomis maldingomis apeigomis. Vyresniajam karininkui įsakius, visi anksti nuėjo gulti, nes buvo nuspręsta auštant leistis atgal į žygį. Tiesa, nedidelis būrys, kuriam buvo pavesta pristatyti į fortą sužeistuosius, belaisvius ir trofėjus, Nenuoramos vadovaujamas, „pilį“ paliko dar vidurdienį, pasiekdamas nurodytą vietą trumpesniu keliu. Būrys išsikėlė į tą kyšulį, kuris taip dažnai minimas mūsų apsakymo pradžioje. Saulei nusileidus, būrys jau buvo apsistojęs prie ilgos, nelygios ir skardingos kalvos, kylančios prie Mohauko upės slėnio. Tai viską žymiai suprastino, nes pasilikusiųjų dabar nevaržė belaisviai ir kroviniai, ir viršininkas galėjo daug laisviau veikti.

Seseriai mirus, Judita iki pat nakties, išskyrus Ua-ta-Ua, nė su niekuo nesikalbėjo. Visi jos sielvartą gerbė, ir abi mergaitės iki paskutinės valandėlės pasiliko prie velionės kūno. Liūdnoms apeigoms pasibaigus, ramią tylą ties ežero paviršiumi sudrumstė būgno garsai, o kalnuose atsiliepė aidas. Žvaigždė, kuri neseniai buvo Ua-ta-Ua pabėgimo ženklas, pakilo virš tokio romaus gamtovaizdžio, tartum gamtos ramybę niekada nebūtų drumstę žmogaus darbai ir aistros. Po aikštelę visą naktį žingsniavo vienišas sargybinis, o rytą, kaip paprastai, būgnas paskelbė aušrą.

Pasienio gyventojų nepaslankumą dabar pakeitė kariškas tikslumas ir drausmė. Paskubom kukliai užvalgęs, visas būrys darniomis gretomis, be triukšmo ir sąmyšio, ėmė kopti į krantą. Iš visų karininkų pasiliko tik vienas Vorlis. Kregas vadovavo priešakiniam būriui, Torntonas buvo tarp sužeistųjų, o Grehemas, savaime suprantama, lydėjo savo pacientus. Haterio skrynia ir vertingesni daiktai buvo išsiųsti su gurguole. Namuose pasiliko tik seni rakandai, kurių nevertėjo imti. Judita džiaugėsi, kad kapitonas, ją atjausdamas, atlieka vien tik tarnybines savo pareigas ir netrukdo liūdnų jos minčių. Visi suprato, kad ši vieta pasiliks visiškai tuščia, bet niekas nieko neklausinėjo ir nesiaiškino.

Kareiviai išplaukė arka su kapitonu priešakyje. Jis paklausė Juditos, ką ji ketina daryti, ir, sužinojęs, kad mergaitė nori pasilikti su Ua-ta-Ua iki paskutinės valandėlės, daugiau savo klausimais ir patarimais jai nekvaršino galvos. Prie Mohauko krantų ėjo tik vienas saugus pramintas kelias, ir Vorlis neabejojo, kad anksčiau ar vėliau, jeigu jie ir neatgaivins ankstesnių santykių, tai susitiks visiškai draugiškai. Kai visi susirinko baržoje, į vandenį pasinėrė irklai, ir griozdiška kaip visada arka pasijudino į tolimą kyšulį. Medžiotojas ir Čingačgukas ištraukė iš vandens du luotus ir juos paslėpė „pilyje“. Užkalę langus ir duris, jie laipteliais išėjo iš namų anksčiau mūsų minėtu būdu. Prie pat tvoros, trečiame luote, jau sėdėjo Ua-ta-Ua. Delavaras tučtuojau prisidėjo prie jos ir ėmė irtis, palikęs Juditą aikštelėje. Dėl tokio kiek netikėto delavaro pasielgimo Medžiotojas pasiliko vie-

nas su gražia ir vis dar tebeverkiančia mergaite. Būdamas per daug naivus, kad galėtų ką nors numanyti, jaunuolis išvarė iš doko lengvą valtį, pasodino į ją „pilies“ šeimininkę ir su ja nusiyrė paskui savo bičiulį.

Norint pasiekti kyšulį, reikėjo pravažiuoti šeimos kapines. Luotui priartėjus prie tos vietos, Judita pirmą kartą tą rytą ėmė kalbėti su savo palydovu. Ji pasakė labai nedaug: paprašė tik prieš važiuojant toliau vienai ar dviem minutėms sustoti.

— Gal aš daugiau niekada nepamatysiu tos vietos, Medžiotojau,— tarė ji,— o čia guli mano motinos ir sesers kūnai. Kaip jūs manote, gal vienos nekaltybė išgelbės dviejų kitų sielas?

— Mano nuomone, taip negali būti, Judita, nors aš ne misionierius ir mažai ko tesimokiau. Kiekvienas atsako už savo nuodėmes, nors nuoširdi atgaila gali išpirkti bet kurią kaltę.

— O, jeigu taip, tai vargšė mano motina turi būti danguje! Karčiai, oi kaip karčiai ji apgailėjo savo nuodėmes. Iš tikrųjų, jos kančios šiame pasaulyje turėjo ją išvaduoti nuo ateities kančių.

— Visa tai man nesuprantama, Judita. Aš manau, kad teisingas elgesys šiame gyvenime vis dėlto yra patikimiausias būdas sutvarkyti savo reikalus aname pasaulyje. Heti buvo nepaprasta mergaitė, tai turi pripažinti visi ją pažinojusieji. Nuo tos valandos, kai jos siela paliko kūną, ji verta būti su angelais.

— Man rodos, kad jūs teisingai apie ją galvojate. Deja, deja! Kodėl toks didelis skirtumas tarp tų, kuriuos maitino viena ir ta pati krūtinė, kurie miegojo vienoje lovoje ir gyveno po vienu stogu? Bet vis tiek pavarykite luotą truputį toliau į rytus, Medžiotojau. Saulė spigina man į akis, ir aš nematau kapų. Heti kapas ten, į dešinę nuo motinos, ar ne tiesa?

— Taip. Jūs pati taip norėjote, Judita. Ir mes visi džiaugiamės, galėdami patenkinti jūsų norus, kai jie yra teisingi.

Mergaitė tylėdama valandėlę įdėmiai žiūrėjo į jį, paskui pažvelgė atgal į paliktą „pilį“.

— Šis ežeras greitai visiškai ištuštės,— tarė ji,— ir kaip tik tuo metu, kai jame galima saugiai gyventi, ne taip, kaip anksčiau. Pastarųjų dienų įvykiai irokėzams ilgam laikui atims norą grįžti čia.

— Tai tiesa. Iš tikrųjų taip. Nemanau, kad man teks grįžti čia, kol tebevyksta karas. Mano nuomone, šiuose miškuose nė vienas huronų mokasinas nepaliks ant lapų pėdsako, kol tik jų jaunuoliams bus pasakojama apie šį pralaimėjimą.

— Nejaugi jūs taip mėgstate smurtą ir kraujo praliejimą? Aš apie jus geriau maniau, Medžiotojau. Man rodėsi, kad jūs galite surasti laimę ramiame šeimyniniame gyvenime, su ištikima ir mylinčia žmona, pasiruošusia vykdyti jūsų norus. Man rodės, kad jums malonu matyti aplink save sveikus, klusnius vai-

kus, kurie stengiasi sekti jūsų pavyzdžiu ir auga tokie pat sąžiningi ir teisingi kaip jūs pats.

— Viešpatie, Judita, kaip jūs gražiai kalbate! Jūsų kalba prilygsta jūsų išvaizdai, ir ko negali pasiekti pirmoji, tai tikriausiai padarys antroji. Tokia mergaitė per vieną mėnesį gali sugadinti drąsiausią karį visoje Kolonijoje.

— Vadinasi, aš apsirikau? Nejaugi, Medžiotojau, jūs iš tikrųjų labiau mylite karą negu šeimos židinį ir savo artimuosius?

— Aš suprantu, ką jūs norite pasakyti, mergaite. Taip, aš suprantu, ką jūs norite pasakyti, nors nemanau, kad jūs kaip reikiant supratote mane. Man rodos, kad aš dabar turiu teisę vadintis kariu, nes aš koviausi ir nugalėjau, o to pakanka gauti tokiam vardui. Taip pat neginčiju, kad turiu palinkimą tam dalykui, kurį galima laikyti vyrišku ir garbingu, jeigu jį darysi taip, kaip reikalauja mūsų prigimtis. Bet aš visiškai nesu kraugerys. Tačiau jaunystė visada lieka jaunyste, o mingai — mingais. Jeigu visi čionykščiai jaunuoliai sėdėtų sudėję rankas savo kampuose ir leistų valkatoms slampinėti po visą šalį, tai tada mums visiems geriau pavirsti prancūzais ir jiems užleisti šią žemę. Aš nesu mušeika, Judita, ir nemėgstu karo dėl karo, bet nematau didelio skirtumo, ar teritorija bus atiduota prieš karą bijant karo, ar ji bus atiduota po karo vien todėl, kad mes nepajėgėme atsispirti. Tačiau man rodos, kad antrasis būdas vis dėlto daug garbingesnis ir labiau pritinka vyrui.

— Nė viena moteris nepanorės, Medžiotojau, kad jos vyras arba brolis sėdėtų savo kampe ir nuolankiai kęstų skriaudas ir įžeidimus, tačiau kartu ji gali sielvartauti, kad jis priverstas pergyventi visus karo pavojus. Tačiau jūs jau pakankamai padarėte, išvalę šį kraštą nuo huronų, nes už neseniai pasiektos pergalės šlovę daugiausia mes esame dėkingi jums. Dabar manęs atidžiai išklausykite ir atsakykite visiškai atvirai. Atvirų vyrų pasitaiko labai retai, todėl labai malonu juos matyti.

Judita nutilo, nes dabar, kai ji jau ketino atvirai viską pasakyti, nors ir pasitikėjo geraširdžiu savo pašnekovu, įgimtas kuklumas vėl nugalėjo. Jos skruostai, neseniai tokie išblyškę, paraudo, o akyse suspindėjo ankstyvesnis žvilgesys. Gilus jausmas jos veido bruožams suteikė nepaprastą išraiškingumą, o balsui švelnumą, padarydamas gražuolę dar žavingesnę.

— Medžiotojau,— tarė ji po gana ilgos tylos,— dabar ne laikas apsimesti, apgaudinėti arba gudrauti. Čia, ties mano motinos kapu, ties teisingos, nuoširdžios Heti kapu veidmainiauti nedera. Taigi aš kalbėsiu su jumis nesivaržydama ir nebijodama būti nesuprasta. Mes susitikome mažiau kaip prieš savaitę, bet man rodos, kad aš jus pažįstu ištisus metus. Per tą trumpą laiką įvyko daug svarbių dalykų. Sielvartai, pavojai ir viso gyvenimo sėkmė susitelkė kelių dienų laikotarpyje. Ir tie, kuriems tokiomis aplinkybėmis teko kentėti ir veikti, negali jaustis vienas kitam svetimi. Aš žinau, kad tai, ką noriu jums pasakyti, neteisingai suprastų daugumas vyrų, bet tikiuosi, jog jūs kil-

niaširdiškai išaiškinsite mano jausmą. Gudrybės ir apgaulės, kurios taip dažnai būna miestuose, čia neįmanomos, ir mes vienas kito dar nė karto neapgavome. Tikiuosi, kad jūs mane suprantate?

— Žinoma, Judita. Nedaug kas kalba geriau už jus, ir niekas nekalba taip maloniai. Jūsų žodžiai prilygsta jūsų grožiui.

— Jūs taip dažnai gyrėte mano grožį, kad tai man teikia drąsos kalbėti toliau. Tačiau, Medžiotojau, mano amžiaus mergaitei nelengva užmiršti vaikystėje gautas pamokas, visus savo įpročius, įgimtą atsargumą ir atvirai pasakyti viską, ką jaučia širdis.

— Kodėl, Judita? Kodėl moterys, kaip ir vyrai, su savo artimaisiais negalėtų elgtis visiškai atvirai ir garbingai? Nematau priežasties, dėl kurios jūs negalėtumėte kalbėti taip pat atvirai, kaip kalbu aš, kai reikia pasakyti kurį nors iš tikrųjų svarbų dalyką.

Tas nenugalimas kuklumas, kuris iki šiol jaunuoliui trukdė suvokti tiesą, mergaitei tikriausiai visiškai būtų atėmęs drąsą, jeigu jos širdis nebūtų stengusis žūt būt padaryti paskutinę beviltišką pastangą gelbstintis nuo ateities, kuri ją baugino tuo labiau, kuo ryškiau ją vaizdavosi. Jausmai nugalėjo visus kitus samprotavimus, ir ji, įveikusi savo nustebimą ir sumišimą, atkakliai tęsė:

— Aš turiu, aš privalau su jumis kalbėti taip pat atvirai, kaip kalbėčiau su vargše mieląja Heti, jeigu šis švelnus kūdikis dar būtų gyvas,— tęsė ji išbalusi.— Taip, visus savo jausmus aš nuslopinsiu, palikdama patį svarbiausią. Ar jūs mylite miškus ir gyvenimą, kurį mes leidžiame čia, dykynėje, toli nuo lūšnų ir miestų, kur gyvena baltieji?

— Myliu, Judita, myliu ne mažiau, kaip mylėjau savo tėvus, kol jie buvo gyvi. Ši vieta galėtų man pakeisti visą pasaulį, jeigu tik laimingai pasibaigtų karas ir valkatos laikytųsi toliau nuo čia.

— Tai kam ją palikti? Ji neturi šeimininko, bent jau šeimininko, turinčio į ją daugiau teisių negu aš, o aš ją mielai atiduodu jums. Jeigu tai būtų visa karalystė, Medžiotojau, aš džiaugsmingai pasakyčiau tą patį. Grįžkime čia, kai mus palaimins šventikas, gyvenantis forte, ir paskui daugiau niekada iš čia neišeisime, kol dievas pašauks mus į kitą pasaulį, kur susitiksime su vargšės mano motinos ir sesers sielomis.

Stojo ilga, reikšminga tyla. Privertusi save taip atvirai pasisakyti, Judita abiem rankom užsidengė veidą, o nuliūdęs ir nustebęs Medžiotojas galvojo apie tai, ką jis neseniai išgirdo. Pagaliau Medžiotojas sutrikdė tylą, stengdamasis sušvelninti savo balsą, nes jis bijojo įžeisti mergaitę.

— Jūs nepakankamai gerai viską apgalvojote, Judita,— tarė jis.— Ne, jūsų jausmus sužadino tai, kas neseniai įvyko, ir, manydama, kad jums pasaulyje nieko daugiau nebeliko, jūs per daug skubate surasti žmogų, kuris užimtų vietą tų, kurių jūs netekote.

— Jeigu aš gyvenčiau tarp daugybės draugų, Medžiotojau, aš jausčiau tą patį, ką jaučiu dabar, ir kalbėčiau tą patį, ką kalbu,— atsakė Judita, vis dar užsidengusi rankomis gražų savo veidą.

— Ačiū, mergaite, širdingai ačiū! Tačiau aš ne toks žmogus, kad galėčiau pasinaudoti laikina jūsų silpnybe. Dabar jūs pamiršote savo pranašumą ir vaizduojatės, kad visa žemė, viskas, kas joje yra, sutelkta tik šiame mažame luote. Ne, ne, Judita, aš pasielgčiau nekilniai. Tai, ką jūs pasiūlėte, niekada negali įvykti!

— Visa tai galima, ir aš niekada to nepasigailėsiu,— atsakė Judita su tokiu nesulaikomu entuziazmu, kad jis privertė ją atitraukti nuo akių rankas.— Mes paprašysime kareivius palikti mūsų daiktus kelyje, o kai sugrįšime, juos bus lengva pernešti atgal į namus. Bent iki karo pabaigos priešai prie ežero nesirodys, o jūsų kailius bus galima lengvai parduoti forte. Ten jūs galėsite nusipirkti viską, kas reikalinga, nes aš nenoriu grįžti atgal. Ir pagaliau, Medžiotojau,— pridūrė mergaitė, taip švelniai ir natūraliai šypsodamasi, kad vos nepalūžo jaunuolio ryžtingumas,— norėdama įrodyti, kaip labai aš noriu būti jūsų, kaip stengiuosi tapti tik jūsų žmona, į pirmąją ugnį, kurią mes grįžę sukursime, aš įmesiu brokatinį apdarą ir visus daiktus, kuriuos jūs laikote netinkamais savo žmonai.

— O, kokia jūs žavinga, Judita! Taip, jūs žavinga mergaitė, ir niekas negali to nuginčyti, jeigu nenori meluoti. Malonu taip galvoti, bet iš tikrųjų gali būti visai ne taip. Taigi, visa tai užmirškime ir plaukime paskui Gyvatę ir Ua-ta-Ua, lyg mes vienas kitam nieko nebūtume sakę.

Judita jautėsi žiauriai pažeminta, ir, kas dar svarbiau, labai nuliūdinta. Medžiotojo tvirtumas ir ramybė rodė, kad visos jos viltys sužlugo ir kad ypatingas jos grožis šį kartą nieko nepadėjo. Sakoma, kad moterys retai teatleidžia tiems, kurie atmeta jų pasiūlymus. Bet ši išdidi, staigi mergaitė nei tada, nei vėliau nė šešėlio neparodė apmaudo tam sąžiningam ir naiviam Medžiotojui. Tą valandėlę jai svarbiausia buvo išsiaiškinti, kad jie vienas kitą suprato. Taigi po sunkios tylos ji viską užbaigė, paklaususi taip atvirai, kad apie dviprasmiškumą negalėjo būti nė kalbos.

— Neduok dieve, jeigu mums kada nors tektų gailėtis, kad mums šiandien pritrūko nuoširdumo,— tarė ji.— Tikiuosi, kad mes pagaliau suprasime vienas kitą. Tai jūs nenorite vesti manęs, Medžiotojau?

— Bus daug geriau mums abiem, jeigu aš nepasinaudosiu jūsų silpnumu, Judita. Mudu niekada negalėsime apsivesti.

— Jūs nemylite manęs... Gal širdies gilumoje jūs manęs net negerbiate, Medžiotojau?

— Jeigu kalbama apie draugystę, Judita, tai aš dėl jūsų pasiruošęs viskam, jūsų labui pasiruošęs paaukoti net savo gyvybę. Taip, aš pasiruošęs rizikuoti dėl jūsų, kaip dėl Ua-ta-Ua,

o daugiau aš nieko negaliu pažadėti nė vienai moteriai. Bet nemanau, kad aš mylėčiau jus arba kurią nors kitą moterį — jūs girdite: aš sakau kurią nors kitą, Judita, taip, kad sutikčiau palikti tėvą ir motiną, jeigu jie būtų gyvi. Tiesa, jie numirė, bet tai vis tiek: aš nesijaučiu galįs palikti tėvus dėl kurios nors moters ir, kaip sakoma, prie jos prilipti.

— To pakanka,— atsakė Judita prislėgtu balsu.— Aš suprantu, ką jūs norite pasakyti: jūs negalite vesti be meilės, o manęs jūs nemylite. Neatsakykite į mano žodžius, jeigu aš įspėjau, aš jūsų tylėjimą suprasiu. Tai savaime bus labai skaudu.

Medžiotojas nieko neatsakė. Daugiau kaip minutę mergaitė tylėjo, įsmeigusi į jį skaidrias savo akis lyg norėdama įspėti, kas darosi jo širdyje. O jis, kaip nusikaltęs mokinys, sėdėjo pliauškindamas į vandenį irklu. Paskui Judita panėrė irklą į vandenį, Medžiotojas taip pat užgulė savąjį, ir lengvas luotas leidosi paskui delavarą.

Plaukdami į krantą, Medžiotojas ir jo gražioji bendrakeleivė daugiau nepasakė kits kitam nė vieno žodžio. Judita sėdėjo luoto priekyje, nusigręžusi nuo Medžiotojo, nes kitaip jos veido išraiška tikriausiai būtų privertusi Medžiotoją pamėginti švelniai paguosti mergaitę. Vis dėlto Judita po senovei ant jo nepyko, nors tamsus gėdos raudonis jos skruostuose keletą kartų pavirto mirštamu blyškumu. Sielvartas, gilus sielvartas spaudė jos širdį ir taip aiškiai reiškėsi, kad jo negalėjai nepastebėti.

Kadangi juodu yrėsi labai pamažu, tai, kol luotas pasiekė kyšulį, arka jau buvo priplaukusi prie kranto ir kareiviai išlipę. Čingačgukas pralenkė visus ir jau buvo įlindęs gilyn į mišką, priėjęs tą vietą, kur skyrėsi du takai: vienas ėjo į fortą, o kitas — į delavarų kaimus. Kareiviai taip pat išsirikiavo žygio tvarka, prieš tai paleidę pasroviui arką, visiškai abejingi dėl tolimesnio jos likimo. Judita į visa tai nekreipė jokio dėmesio. Mirguliuojantis Veidrodis jai neteko savo žavumo, ir, vos spėjusi iškelti koją ant pakrantės smėlio, ji nuskubėjo paskui kareivius, nė nepažvelgusi atgal. Net pro Ua-ta-Ua ji praėjo neatsigręždama. Ši kukli būtybė, pamačiusi prislėgtą Juditos veidą, taip pat nusisuko, tartum jausdama kažkokią savo kaltę.

— Palauk manęs čia, Gyvate,— tarė Medžiotojas, sekdamas paskui atstumtąją savo gražuolę.— Aš noriu pamatyti, kaip Judita pasivys būrį, o paskui grįšiu pas tave.

Kai jie nuėjo apie šimtą jardų, Judita atsigręžė ir prašneko.

— Tebūnie taip, Medžiotojau,— liūdnai tarė ji.— Aš suprantu, jūs norite mane lydėti, bet to nereikia. Per keletą minučių aš pasivysiu kareivius. Kadangi jūs nenorite būti mano gyvenimo palydovu, tai aš nenoriu su jumis eiti toliau ir per šį mišką. Bet palaukite. Prieš skirdamasi aš noriu jūsų paklausti vienintelio dalyko, bet, dievaži, atsakykite man sąžiningai. Aš žinau, kad jūs nemylite nė vienos moters, ir matau tik vieną priežastį,

dėl kurios jūs negalite, nenorite manęs mylėti. Taigi, sakykite man, Medžiotojau...— Mergaitė nutilo, tartum žodžiai, kuriuos ji norėjo pasakyti, būtų įstrigę gerklėje. Paskui, sukaupusi visą savo ryžtingumą, kiekvienu atsikvėpimu čia rausdama, čia baldama, ji tęsė: — Pasakykite man, Medžiotojau, ar tai, ką kalbėjo Henris Marčas, kaip nors paveikė jūsų jausmus?

Tiesa visada buvo Medžiotojo kelrodis, jis negalėjo jos paslėpti net tada, kai protas liepė tylėti. Atsakymą Judita įskaitė jo veide, ir jos širdis plyšte plyšo, supratusi, jog ji pati dėl visko kalta. Mergaitė atsisveikindama dar kartą sunkiai atsiduso ir dingo miške. Kurį laiką Medžiotojas stovėjo neryžtingai, nežinodamas, ką toliau daryti, bet pagaliau pasuko atgal ir prisidėjo prie delavaro. Tą naktį visi trys stovyklą įsitaisė prie gimtosios upės ištakos, o kitą vakarą iškilmingai įžengė į delavarų kaimą. Čingačguką ir jo sužadėtinę gentis džiaugsmingai sutiko. Visi garbino jų bendrakeleivį ir juo žavėjosi, bet praėjo ištisi mėnesiai, kupini įtemptos veiklos, kol jis spėjo atsigauti nuo jį prislėgusio sielvarto.

Tais metais prasidėjęs karas buvo ilgas ir kruvinas. Delavarų vadas savo tautiečių tarpe taip iškilo, kad jo vardas niekada nebuvo minimas be kupinų susižavėjimo pagyrimų. O tuo metu kitas Unkas, paskutinis tos giminės atstovas, prisidėjo prie ilgos virtinės karių, save vadinančių šia garbinga pavarde. Kai dėl Medžiotojo, tai, vadindamasis Sakalo Akimi, jis taip išgarsėjo, kad jo karabino garso mingai bijojo kaip Manitu perkūno. Jo paslaugų greitai prireikė karaliaus karininkams. Su vienu jų ir žygiuose, ir privačiame gyvenime jis ypatingai artimai bendravo.

Praėjo penkiolika metų, kol Medžiotojui vėl pavyko aplankyti Mirguliuojantį Veidrodį. Nors tada dar tebebuvo taika, bet jau artėjo naujas, daug rimtesnis karas, kai jis ir ištikimas jo bičiulis Čingačgukas iškeliavo į Mohauko fortus prisidėti prie savo sąjungininkų. Juos lydėjo paauglys berniukas, nes Ua-ta-Ua jau miegojo amžinu miegu po delavarų pušimis, ir trys likę gyvi dabar buvo neišskiriami. Ežero krantus jie pasiekė saulei leidžiantis. Čia viskas liko be pasikeitimų: upė po senovei sruveno po medžių skliautu, mažoji uola, lėtai graužiama vandens, tik truputį pažemėjo, kalnai su gamtos apdaru, tamsūs ir paslaptingi, vis tebekilo į viršų, o vandens paviršius spindėjo kaip brangakmenis.

Kitą rytą berniukas rado prie kranto priplaktą ir jau pusiau apirusį luotą. Tačiau jį pavyko pataisyti, ir visi trys išplaukė apžiūrėti ežero. Jie aplankė visas atmintinas vietas, ir Čingačgukas sūnui parodė, kur buvo pirmoji huronų stovykla, iš kurios jam pavyko pagrobti savo sužadėtinę. Čia jie net išlipo, bet visi ankstesniojo apsilankymo pėdsakai jau buvo seniai išnykę. Paskui jie nuvyko į kovos lauką ir surado žmonių palaikus. Laukiniai žvėrys kapus atkasė, ir paviršiuje mėtėsi vasaros lietaus

apiplauti kaulai. Unkas į visa tai žiūrėjo pagarbiai ir gailestingai, nors indėnų padavimai jauname prote jau pažadino kario garbės troškimą ir rūstumą.

Iš čia luotas pasuko tiesiai į seklumą, kur dar buvo matyti „pilies“ liekanos — vaizdingi griuvėsiai. Žiemos audros seniai nuplėšė namo stogą, o sienojus suėdė puvėsiai. Tačiau visos sąvaržos buvo sveikos, nors gamtos gaivalai ne kartą siautėjo namuose, lyg tyčiodamiesi iš mėginimo juos nugalėti. Tvora, kaip ir poliai, supuvo, ir buvo aišku, kad dar keletas žiemų, dar keletas audrų ir uraganų viską nušluos į ežerą ir galutinai sunaikins neįžengiamose giriose pastatytą namą. Kapų surasti nepavyko. Gal vanduo išdildė visus pėdsakus, o gal praėjo tiek laiko, kad Čingačgukas ir Medžiotojas užmiršo, kur iš tikrųjų jie buvo. Arką jie surado prie rytinio kranto, kur tikriausiai ją priplakė šiaurės vakarų vėjai. Laivas buvo išmestas ilgame smėlėto kyšulio gale už dviejų mylių nuo ištakos. Gamtos gaivalai jį greitai ardė. Barža buvo pilna vandens, kajutės stogas įgriuvęs ir rąstai supuvę. Dar buvo išlikę kai kurie rakandai, ir Medžiotojo širdis ėmė smarkiau plakti, kai jis tarp sijų pamatė plazdantį Juditos kaspiną. Nors ši mergaitė jo širdies nepalietė, vis dėlto Sakalo Akis, nes taip dabar jį turime vadinti, vis dar nuoširdžiai atjautė ją. Jis paėmė kaspiną ir jį pririšo prie mergaitės jam dovanoto „elniamušio“ buožės.

Truputį toliau jie surado kitą luotą, o kyšulyje ir tą, su kuriuo jie paskutinį kartą atplaukė prie kranto. Luotas, kuriame jie sėdėjo, ir kitas, kurį jiems pavyko surasti prie rytinio kranto, stovėjo „pilyje“. Bet siena sugriuvo, vėjo varomi luotai perplaukė per vandenyje paskendusią tvorą ir bangų buvo išmesti į krantą.

Iš visų šių žymių galėjai spręsti, kad prie ežero niekas nebuvo užklydęs nuo to laiko, kai vyko paskutinieji mūsų apsakymo įvykiai. Nuliūdę paliko šią vietą Čingačgukas ir jo bičiulis. Čia jie kadaise drauge pirmą kartą išėjo į karo taką, čia jie kadaise patyrė draugystės, švelnumo ir pergalės valandas. Juodu tylėdami išvyko atgal, prie Mohauko krantų, ieškoti naujų nuotykių, tokių pat nuostabių ir jaudinančių, kuriais prasidėjo jų karjera prie šio puikaus ežero. Tik po kelerių metų jiems vėl pavyko čia apsilankyti, ir tada indėnas surado ežere sau kapą.

Viską, kas buvo susiję su Hateriais, laikas ir aplinkybės apgaubė neišaiškinama paslaptimi. Jie gyveno, klydo, numirė ir buvo pamiršti. Niekas nesidomėjo negarbe ir tais, kurių garbė buvo nuplėšta, mėginant pakelti juos slepiančią uždangą. O laikas greitai išdildys iš atminties net jų vardus. Nusikaltimų istorija visada kelia pasipiktinimą, ir, laimė, nedaug kas mėgsta ją tyrinėti.

Toks pat likimas ištiko ir Juditą. Vieną kartą, aplankęs Mohauko įgulą, Sakalo Akis visų klausinėjo apie tą gražią, bet paklydusią būtybę. Niekas jos nepažinojo, niekas jos net neprisiminė.

Ankstyvesniųjų karininkų Vorlių, Kregų ir Grehemų vietas užėmė kiti. Tik vienas senas įgulos seržantas, neseniai grįžęs iš Anglijos, mūsų didvyriui galėjo papasakoti, kad seras Tomas Vorlis gyveno savo tėvų dvare ir kad ten pat gyveno nepaprasto grožio ledi, kuri jam turėjo didelę įtaką, nors ir nesivadino jo pavarde. Bet ar tai buvo Judita, pakartojusi jaunystės klaidą, ar kuri nors kita to kario auka, Sakalo Akis niekada nesužinojo.

SKAITYTOJAMS

Džeimsas Fenimoras Kuperis gimė 1789 metais mažame Amerikos miestelyje netoli Atlanto vandenyno pakrantės. Savo vaikystę ir jaunystę jis praleido pasienio nausėdijoje — mažame miestelyje prie neįžengiamų miškų.

Dar vaikystėje Kuperis pamėgo laukinę gamtą, skaidrius ežerus, šaltą snieguotą žiemą, staigų pavasarį ir auksinį rudenį. Pamilo miškų platybes, susipažino su valkatomis, medžiotojais, kurie ir tapo jo romanų prototipais.

Jaunystėje Kuperis tarnavo prekybos ir karo laivyne, paskui apsigyveno kaime, žmonos dvare.

Per savo gyvenimą Kuperis parašė daugybę romanų, iš kurių geriausi — knygų ciklas apie Odinę Kojinę: „Medžiotojas", „Pėdsekys", „Paskutinis Mohikanas", „Odinė Kojinė", „Prerija". Šių romanų veikėjai — pasienio ruožo medžiotojas Netis Bampas, indėnai Čingačgukas ir jo sūnus Unkas, „paskutinis mohikanas".

V. Belinskis didžiai vertino Kuperio kūrybą. Apie „Pėdsekį" didysis rusų kritikas tuo metu rašė: „Vargu ar iš visų žinomų romanų būtų galima rasti kūrinių, pasižyminčių tokiu idėjos gilumu, sumanymo drąsa, gyvenimo pilnumu ir genijaus subrendimu".

Nors pagal pažiūras ir įsitikinimus Kuperio negalima pavadinti visais atžvilgiais pažangiu žmogumi, vienu atveju jis, be abejo, sugebėjo iškilti aukščiau už savo literatūrinius amžininkus. Jis pirmasis visam pasauliui ėmė kalbėti apie Šiaurės Amerikos indėnų narsumą ir taurumą, koks likimas laukia šios naikinamos tautos, nusikaltusios tik tuo, kad jos tėvų žemės prireikė Europos kolonistams.

Reikia prisiminti, kad nuo pat pirmos dienos, kai tik baltieji pasirodė Amerikos žemėje, jie nuolat ir negailestingai pradėjo kariauti su indėnais, tikraisiais Šiaurės Amerikos šeimininkais.

Anglai pradėjo Ameriką kolonizuoti dar XVII amžiuje. Kolonistai kūrėsi mažomis savivaldžiomis kolonijomis iš pradžių vandenyno pakrantėje, o vėliau palei į jūrą įtekančių upių slėnius, vis toliau ir toliau skverbdamiesi į miškų gilumą.

Beveik vienu metu su anglų nausėdžiais, įsikūrusiais Hudzono upės slėnyje ir Atlanto vandenyno pakrantėse, Šiaurės Amerikoje pasirodė prancūzų kolonistai.

Jau antroje XVII amžiaus pusėje prancūzai įsiskverbė į Švento Lauryno upės slėnį ir padėjo pagrindą prancūzų kolonijinėms valdoms Naujajame Pasaulyje.

Anglų ir prancūzų konkurencija Šiaurės Amerikoje labai greitai pavirto į ilgą ginkluotą kovą. Anglai ir prancūzai stengėsi vieni kitus išstumti iš tų rajonų, kuriuose buvo daug kailinių žvėrių, statė fortus ir įtvirtinimų linijas, norėdami sukliudyti priešiškos šalies pirkliams ir medžiotojams patekti į dar neištirtas Vakarų sritis. Abi pusės varžėsi tarp savęs, stengdamosi pavergti senuosius šalies gyventojus — indėnus.

Kolonistai kūrėsi jų žemėse. Jie kirsdavo ir degindavo miškus, naikindavo žvėris, aptverdavo užgrobtas žemes ir išvydavo indėnus.

Nuskurdinant, pavergiant ir išmarinant indėnus, didžiulį vaidmenį suvaidino svaigieji gėrimai. Mainais už spiritą baltieji iš indėnų pusvelčiui įsigydavo brangių kailių. Nugirdę vadus, baltieji išviliodavo iš jų didžiulius žemės sklypus. Spiritas buvo svarbiausia prekė, kurią baltieji pirkliai gabeno

į indėnų gyvenvietes. Prancūzams ir anglams kovojant Šiaurės Amerikoje, didelį vaidmenį suvaidino anglų ir prancūzų spirito pirklių konkurencija. Net tuomet, kai patys indėnai prašydavo anglų valdžios neleisti spirito pirklių į indėnų gyvenvietes, anglai atsisakydavo tai padaryti.

Iki mūsų laikų išliko užrašai, kuriuose aprašomas labai įdomus pasitarimas tarp anglų valdžios ir anglų sąjungininkų mohaukų genties vadų. Šis pasitarimas vyko 1754 metais Olbanio mieste. Vienas mohaukų vadas pasakė: „Broliai, yra dar vienas klausimas, kuris verčia karštai plakti mūsų širdis ir labai jaudina mūsų protus: tai romo pardavinėjimas mūsų kaimuose. Romas žlugdo daugelį mūsų žmonių — ir senus, ir jaunus, mes prašome čia esančių viršininkų uždrausti gabenti romą penkioms mūsų gentims. Broliai, mes jūsų taip pat prašome, kad tiems jūsiškiams, kurie apsigyveno pas mus, būtų uždrausta pardavinėti romą mūsų žmonėms. Dėl romo mes nuskurstame, jis daro mus tinginiais ir ydingais, ir jeigu mūsų žmonės prasigyvena pinigų arba prekių, jie atiduoda jas už romą".

Kolonijinės valdžios atsakymas buvo trumpas: anglai negali uždrausti pardavinėti indėnams romą, nes tokiu draudimu pasinaudotų prancūzų spirito pirkliai. Tegu indėnai paprašo prancūzų valdžios uždrausti spirito prekybą, o tada ir anglai uždraus anglų pirkliams įgabenti romą.

Tuo pat reikalu kreiptis į prancūzų valdžią buvo beprasmiška.

Prancūzų dvasininkai Kanadoje visaip priešinosi, kad būtų apribotas spirito pardavinėjimas indėnams. Antai, prancūzų valdomos Kanados vyskupas pareiškė: „Katalikų bažnyčia gali daryti indėnams įtaką tik tuomet, kai jie atvyksta į prancūzų nausėdijas svaigalų. Jeigu jie negaus svaigalų prancūzų Kanados nausėdijose, jie jų gaus Naujosios Anglijos anglų nausėdijose ir, galimas daiktas, pateks į anglikonų bažnyčios įtaką. Taigi, arba prancūziškas brendi ir galimas išgelbėjimas, arba angliškas romas ir tikras prakeikimas".

Išstūmę prancūzus, anglai ir toliau girdė, plėšė ir naikino Šiaurės Amerikos čiabuvius.

Galutinai nusivylę, indėnai ėmė kovoti prieš anglų ir prancūzų grobikus. Prasidėjo indėnų karai, kurie baigėsi tuo, kad buvo išnaikinta didžioji dalis indėnų Šiaurės Amerikos Jungtinėse valstybėse.

Indėnai, gynę savo medžioklės plotus, savo ežerus ir upes, savo būstus, savo teisę gyventi gimtojoje žemėje, buvo rūstūs priešai.

Indėnų kariai parodė nuostabią drąsą ir sumanumą. Jie nepaprastai gerai pažinojo vietoves ir puikiai mokėjo slapstytis bei tykoti, susekdavo priešus ir juos netikėtai užpuldavo.

Tačiau didvyriškam indėnų pasipriešinimui buvo lemta sužlugti.

Iš pradžių europiečiams didžiulį pranašumą teikė šaunamieji ginklai. Be to, anglai ir prancūzai sumaniai pjudė vieną prieš kitą išsiskaidžiusias indėnų gentis, ir dėl tokių nesutarimų beprasmiškai žūdavo geriausi indėnų kariai.

Bet baltieji kolonistai tuo nepasitenkino. Anglai ir prancūzai rėmėsi indėnais savo karuose dėl viešpatavimo Šiaurės Amerikoje. Aprūpindami indėnų būrius šaunamaisiais ginklais, girdydami romu, jie juos siųsdavo į savo priešų gyvenvietes. Europiečiai įvairiais būdais skatindavo indėnų žiaurumą ir ypač pritardavo priešų skalpavimui.

Anglai nesibjaurėdavo pamokyti indėnus, kaip gauti prancūzų ir jų sąjungininkų indėnų skalpų. Prancūzai anglams atsakydavo tuo pačiu. Beje, labai greitai baltieji kolonistai patys išmoko skalpuoti savo priešus.

Kolonistų tarpe atsirado net specialistų — skalpų medžiotojų. Tokius baltuosius skalpų medžiotojus Kuperis aprašė savo knygoje „Medžiotojas".

Kolonistai manė, kad indėnus reikia naikinti kaip pasiutusius šunis. Naujosios Anglijos kolonistų tarpe buvo paplitęs priežodis: „Tik miręs indėnas yra geras". Suprantama, kad baltieji kolonistai ne tik noriai klausė ir atpasakojo apie indėnus visa, kas bloga, bet ir sugalvodavo apie juos įvairiausių šmeižtų. Baltųjų nausėdijose žodis „indėnas" įgijo naują reikšmę: žiaurus, kerštingas ir klastingas plėšikas bei žmogžudys.

Tokia nuomonė apie indėnus tvirtai įsigalėjo daugelio amerikiečių protuose.

1876 metais lenkų rašytojas Henrikas Senkevičius, keliaudamas po vakarinę Ameriką, vienoje stotyje priėjo prie indėnų būrelio ir su jais draugiškai pasikalbėjo. Kai jis grįžo į traukinį, visi amerikiečiai jį užpuolė, kad jis kalbėjosi kaip su žmonėmis „su tais niekšais, raudonaisiais velniais, žmogžudžiais". Senkevičius priduria: „Sunku įsivaizduoti, kokią neapykantą ir panieką indėnams jaučia pasienio amerikiečiai. Tiesa, nuolatinė kova už gyvybę ir mirtį, plėšimai ir žudynės aštrina savitarpio santykius, bet tiesa ir tai, kad baltieji pasienio gyventojai visiškai nelaiko indėnų žmonėmis ir mano, kad juos naikindami, jie daro didelę paslaugą žmonijai. Jų supratimu, baltasis žmogus turi tokią pat teisę naikinti raudonodžius, kaip barškuoles gyvates, lokius ir kitus kenksmingus gyvūnus".

„Medžiotojo" romane veiksmas vyksta XVIII amžiaus viduryje. Šiame romane skaitytojas susipažįsta su jaunu medžiotoju Nečiu Bampu ir indėnu Čingačguku. Ir sunku pasakyti, kuris jų — baltasis ar indėnas — yra kilnesnis, drąsesnis ir sąžiningesnis.

Kuperio indėnų personažai sukėlė daug ginčų kritikų tarpe. Tie, kurie buvo kupini rasinės neapykantos ne baltosios rasės žmonėms ir šaukė, kad indėnų gentis reikia išnaikinti, manė, jog Kuperis pagražino, idealizavo Čingačguką ir jo gentainius. O mes Kuperio nuopelnu laikome tai, kad jis objektyviai įvertino indėnus, ir galima jį apkaltinti tik tuo, kad, apdovanojęs visomis dorybėmis Nečio Bampo, Čingačguko bičiulius bei sąjungininkus ir jo gentainius, jis apjuodino huronus — Odinės Kojinės priešus — ir jiems suteikė visus tikruosius bei išgalvotus neigiamus bruožus.

Kuperis — pirmasis rašytojas, išdrįsęs pakelti protesto balsą prieš narsios, sąžiningos ir kilnios tautos naikinimą.

TURINYS

Džeimsas Fenimoras Kuperis
MEDŽIOTOJAS
Romanas

Redaktorė R. Voronavičienė
Viršelis A. Gelgoto
Men. redaktorius V. Cechanavičius
Techn. redaktorė N. Mieldažytė
Korektorė R. Rainienė

Джеймс Фенимор Купер
ЗВЕРОБОЙ
Роман
Перевела с английского Тамара Бражене
На литовском языке
Литовская ССР, 233000, Каунас, пр. Ленина, 25, издательство «Швиеса»

ИБ № 6088

Duota rinkti 85.08.15. Pasirašyta spausdinti 85.12.04. Formatas 60×90¹/₁₆. Popierius ofsetinis Nr. 2. Literatūrinė garnitūra, 10 punktų. Ofsetinė spauda. 21,5 sąl. sp. l., 21,81 sąl. spalv. atsp., 26 apsk. leid. l. Tiražas 70 000 egz. Užsakymo Nr. 2965. Leid. Nr. 10415. Kaina 2 rb 30 kp, celofanuotu viršeliu 2 rb 40 kp

Leidykla „Šviesa", 233000 Kaunas, Lenino pr. 25

Spausdino V. Kapsuko-Mickevičiaus spaustuvė, 233000 Kaunas, Lenino pr. 23

Kuperis Dž. F.

Ku 226 Medžiotojas: Romanas / Iš anglų k. vertė T. Bražienė.— K.: Šviesa, 1986.— 341 p.
Paaišk. išnašose.

Romano veiksmas vyksta XVIII amžiaus viduryje. Pagrindiniai veikėjai baltasis medžiotojas Netis Bampas ir indėnas Čingačgukas. Knygoje pasakojama apie jų nuotykius, tikrą draugystę, įvairių indėnų genčių kovas.

Knyga skiriama vyresniojo mokyklinio amžiaus vaikams.

BBK 84.7JAV
U(Amer.)